

Επίσημη Εφημερίδα C 67

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

57ο έτος
6 Μαρτίου 2014

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
493η σύνοδος ολομέλειας της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013		
2014/C 67/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο αναπτυξιακό πλαίσιο μετά το 2015» (διερευνητική γνωμοδότηση)	1
2014/C 67/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επίτευξη βιώσιμων αλλαγών σε μεταβατικές κοινωνίες» (διερευνητική γνωμοδότηση)	6
2014/C 67/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας: ενίσχυση και ενθάρρυνση της συμμετοχής πολιτών από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης» (διερευνητική γνωμοδότηση που ζητήθηκε από τη λιθουανική προεδρία)	11
2014/C 67/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ίθαγένεια χωρίς αποκλεισμούς, ανοιχτή στους μετανάστες» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	16
2014/C 67/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μία βιώσιμη κατανάλωση: διάρκεια ζωής των βιομηχανικών προϊόντων και ενημέρωση των καταναλωτών με στόχο την ανάκτηση της εμπιστοσύνης τους» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	23
2014/C 67/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αξιοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	27

EL

Τιμή:
8 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2014/C 67/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η λαθρομετανάστευση διά θαλάσσης στην ευρωμεσογειακή περιοχή» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	32
2014/C 67/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξασφάλιση των απαραίτητων εισαγωγών της ΕΕ, μέσω των τρεχουσών εμπορικών και συναφών πολιτικών»	47
2014/C 67/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράξη για την Ενιαία Αγορά — Μέτρα που λείπουν» (συμπληρωματική γνωμοδότηση)	53

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

493η σύνοδος ολομέλειας της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013

2014/C 67/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων και ενιαίας διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης τραπεζών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» [COM(2013) 520 final — 2013/0253 (COD)]	58
2014/C 67/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την προστιθέμενη αξία των μακροπεριφερειακών στρατηγικών» [COM(2013) 468 final]	63
2014/C 67/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα» [COM(2013) 348 final — 2013/0188 (CNS)]	68
2014/C 67/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια» [COM(2013) 462 final — 2013/0214 (COD)]	71
2014/C 67/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2012» [COM(2013) 257 final]	74
2014/C 67/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ηλεκτρονική τιμολόγηση στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων» [COM(2013) 449 final — 2013/0213 (COD)]	79

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

493Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 16ΗΣ ΚΑΙ 17ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο αναπτυξιακό πλαίσιο μετά το 2015» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2014/C 67/01)

Εισηγητής: ο κ. **Ivan VOLEŠ**

Με επιστολή του Επιτρόπου κ. ŠEFČOVIČ της 19ης Απριλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσε την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα

«Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο αναπτυξιακό πλαίσιο μετά το 2015».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 100 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ενίσχυση της θέσης του ιδιωτικού τομέα στην αναπτυξιακή συνεργασία

1.1.1 Ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας στον κόσμο διότι δημιουργεί θέσεις εργασίας, παράγει αγαθά και υπηρεσίες, αποφέρει έσοδα και κέρδη και συνεισφέρει με τους φόρους που καταβάλλει στην κάλυψη των επιβαρύνσεων του Δημοσίου αρκεί να τηρούνται οι διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές της αναπτυξιακής συνεργασίας και οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται να είναι αξιοπρεπείς και ποιοτικές.

1.1.2 Η ΕΟΚΕ ζητά ο ιδιωτικός τομέας να συμμετέχει πιο έντονα στο πρόγραμμα ανάπτυξης για την περίοδο μετά το 2015 και στη νέα παγκόσμια συνεργασία. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον καθορισμό των στόχων για την εξάλειψη της φτώχειας και την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης και μια δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, η οποία να λαμβάνει υπόψη τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα, θα επιτρέψει στον τομέα αυτό να αυξήσει το ποσοστό ευθύνης του όσον αφορά την επίτευξη των στόχων αυτών.

1.1.3 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν όχι μόνο τα οφέλη αλλά και τους κινδύνους που συνδέονται με τη δράση του ιδιωτικού τομέα· για τον λόγο αυτό η βοήθεια του ιδιωτικού τομέα στις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να βασίζεται στις αρχές της διαφάνειας, του ανοίγματος των δημοσίων συμβάσεων, της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας των πόρων που επενδύονται και της ευθύνης των δημοσίων λειτουργιών έναντι του συνόλου των ενδιαφερομένων φορέων για την εφαρμογή της αναπτυξιακής στρατηγικής. Το συνολικό αυξανόμενο ποσοστό της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ) για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα δεν θα πρέπει να μειώνει τα κονδύλια που διατίθενται στο πλαίσιο της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας προς τις φτωχότερες αναπτυσσόμενες χώρες.

1.2 Προσανατολισμός του ιδιωτικού τομέα προς την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων

1.2.1 Στην παρούσα γνωμοδότηση, ο ιδιωτικός τομέας συμπεριλαμβάνει τον κοινωνικό τομέα και αποτελείται από ανεξάρτητους εργαζομένους, πολύ μικρές επιχειρήσεις, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, συνεταιρισμούς και άλλες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, και συμπεριλαμβάνει τους υπαλλήλους των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των συνδικαλιστικών

τους οργανώσεων καθώς και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που συμμετέχουν σε ιδιωτικά έργα. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, υπάρχει επίσης ένας εκτεταμένος «άτυπος» ιδιωτικός τομέας. Η στήριξη του ιδιωτικού τομέα και η συνεργασία με τον τομέα αυτό θα πρέπει να συντελεί στην καταπολέμηση της άτυπης εργασίας στις επιχειρήσεις καθώς και των καταστάσεων που την ευνοούν, από το επίπεδο του κράτους όπου οι εταιρείες αυτές ασκούν τις δραστηριότητές τους έως και τον αντίκτυπο των εν λόγω δραστηριοτήτων στην ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο.

1.2.2 Ενδείκνυται η ενεργός συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον καθορισμό του ρόλου του ιδιωτικού τομέα και στον προσδιορισμό δεικτών συμβολής του στη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία· η δημιουργία μιας ευρείας πλατφόρμας σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούσε να συμβάλει σε αυτό, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών.

1.2.3 Ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί η ΕΑΒ ως πολλαπλασιαστικός συντελεστής για τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες με τη χρήση καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων. Η στήριξη που παρέχεται στα ιδιωτικά κεφάλαια καλό θα ήταν να συνδυαστεί με σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις όπως η δημιουργία αξιοπρεπών και ποιοτικών θέσεων εργασίας, η ποιοτική βελτίωση της παραγωγής, η μεταφορά τεχνογνωσίας όσον αφορά τη διαχείριση στον ιδιωτικό τομέα κλπ.

1.2.4 Οι συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να αποτελέσουν μέσο ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση των αναπτυξιακών στρατηγικών και η επιτυχία τους εξαρτάται από την ενδεδειγμένη δοσολογία και την αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

1.3 Υποστήριξη της δημιουργίας ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος

1.3.1 Στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου ο ιδιωτικός τομέας να είναι σε θέση να διαδραματίσει τον δικό του ρόλο στην ανάπτυξη χρειάζεται ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο να τηρούνται οι γενικά αποδεκτές δημοκρατικές αρχές, να διευκολύνεται η σύσταση και η ανάπτυξη επιχειρήσεων, να περιορίζονται οι υπερβολικές διοικητικές απαιτήσεις, να ενισχύεται η διαφάνεια, να αναχαιτίζεται η ανεξέλεγκτη διαφθορά και να ενθαρρύνονται οι τοπικοί και ξένοι επενδυτές.

1.3.2 Η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) ενδείκνυται να αντιμετωπίζεται ως εθελούσια πρωτοβουλία των επιχειρήσεων και ως ένδειξη της προσκόλλησής τους στη δίκαιη επιχειρηματικότητα. Πρέπει να προταθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για την ΕΚΕ στον τομέα της ανάπτυξης, το οποίο θα τηρεί τη διακήρυξη και τις αποφάσεις σχετικά με τις διεθνείς επενδύσεις και τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, καθώς και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για την ΕΚΕ, που φέρουν τον τίτλο "κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις".

1.3.3 Όταν ο ιδιωτικός τομέας δημιουργεί θέσεις εργασίας, θα πρέπει να τηρεί τα θεμελιώδη οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα και, κυρίως, τις βασικές συμβάσεις της ΔΟΕ. Η δημιουργία των νέων θέσεων εργασίας κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιείται σύμφωνα με την «Ατζέντα αξιοπρεπών εργασιών» της ΔΟΕ.

1.4 Ενίσχυση του καινοτόμου επιχειρηματικού δυναμικού για την ανάπτυξη

1.4.1 Θα πρέπει τα προγράμματα ανάπτυξης των θεσμικών ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης στις αναπτυσσόμενες χώρες να διαμορφώνονται σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους

και με τις ενδιαφερόμενες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναπτυξιακής βοήθειας και θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν κυρίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, διότι αυτές διαθέτουν το μεγαλύτερο δυναμικό για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη μείωση της φτώχειας.

1.4.2 Στις αναπτυσσόμενες χώρες οι οργανώσεις των επιχειρηματιών πρέπει να αναπτύξουν δεξιότητες για να βελτιώσουν την ικανότητά τους να ασκήσουν θετική επίδραση στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Θα πρέπει να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των ικανοτήτων των οργανώσεων εταίρων με την αξιοποίηση της ενεργού συμβολής των οργανισμών εταίρων στις ανεπτυγμένες χώρες. Τα προγράμματα εξωτερικής βοήθειας της ΕΕ θα πρέπει συνεπώς να χρηματοδοτούν και την τεχνική βοήθεια που οι ευρωπαϊκές οργανώσεις των επιχειρηματιών παρέχουν στους εταίρους τους στις αναπτυσσόμενες χώρες και να αυξήσουν τα κίνητρά τους.

1.4.3 Η αναπτυξιακή βοήθεια θα πρέπει να στηρίζει περισσότερο τα καινοτόμα σχέδια και τα επιχειρηματικά μοντέλα που προωθούν την ένταξη, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης μιας κοινωνίας χωρίς φραγμούς, πράγμα που θα συμβάλει στην εξάλειψη της φτώχειας στις ευάλωτες ομάδες των πολιτών, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι, κλπ.

1.4.4 Ενδείκνυται να υποστηριχθεί η συνεργασία του ιδιωτικού τομέα με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με την προσφυγή, για παράδειγμα, σε εθελοντές για τη μεταφορά στις τοπικές επιχειρήσεις της τεχνογνωσίας στους τομείς της διαχείρισης και της τεχνολογίας, κλπ.. Τα καινοτόμα επιχειρηματικά σχέδια που έχουν σπεφθεί με επιτυχία αξίζουν αυξημένης και συστηματικής διαφήμισης.

1.4.5 Η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα απαιτεί να υποστηριχθούν σε ευρύτερη κλίμακα η εκπαίδευση και η κατάρτιση όσον αφορά τις βασικές τεχνολογίες, κυρίως των εργαζομένων με χαμηλή εξειδίκευση.

1.4.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά να διερευνηθεί η δυνατότητα επέκτασης του προγράμματος ERASMUS για νέους επιχειρηματίες στους ενδιαφερόμενους των αναπτυσσόμενων χωρών ή να καθιερωθεί κάποιο άλλο πρόγραμμα με παρεμφερείς στόχους στο οποίο να χορηγηθούν οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι.

1.4.7 Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται να επιδειχθεί στον τομέα της εξορυκτικής βιομηχανίας και των πρώτων υλών, όπου πρέπει να εφαρμοστούν αυστηρά οι απαιτήσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, τις κοινωνικές συνθήκες των εργαζομένων ή τον βιώσιμο χαρακτήρα της οικονομικής ανάπτυξης του κράτους.

1.4.8 Οι αναπτυσσόμενες χώρες στερούνται συχνά στρατηγικών για την ανάπτυξη των ΜΜΕ και η αναπτυξιακή συνεργασία θα μπορούσε να συμβάλει στην υπερνίκηση αυτής της αδυναμίας. Η εμπειρία που αποκτήθηκε στην Ευρώπη σχετικά με την ενίσχυση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων θα πρέπει να διαβιβαστεί στις αναπτυσσόμενες χώρες με εύστοχο και στοχοθετημένο τρόπο.

2. Κύρια σημεία της γνωμοδότησης

2.1 Ο Ευρωπαίος Επίτροπος κ. ŠEFČOVIČ απηύθυνε επιστολή στον πρόεδρο της ΕΟΚΕ προκειμένου να του γνωστοποιήσει ότι η Επιτροπή καταρτίζει προτάσεις που έχουν ως στόχο την αποτελεσματικότερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην παγκόσμια εταιρική σχέση για την ανάπτυξη μετά το 2015 και ζητεί ως εκ τούτου από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση σχετικά με τον ρόλο του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό να επιταχυνθεί μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Το ζήτημα αυτό αποτελεί επί του παρόντος αντικείμενο συζητήσεων στο πλαίσιο του ΟΗΕ.

2.2 Στη γνωμοδότηση της REX/372⁽¹⁾ σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Αξιοπρέπεις συνθήκες διαβίωσης για όλους: εξάλειψη της φτώχειας και εξασφάλιση βιώσιμου μέλλοντος για τον κόσμο», η ΕΟΚΕ διατύπωσε μια σειρά συστάσεων ενόψει της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης για την περίοδο μετά το 2015 σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.3 Η ΕΟΚΕ αφιερώνει εδώ και πολύ καιρό, στο πλαίσιο των γνωμοδοτήσεών της⁽²⁾, πολυάριθμες εργασίες στο ζήτημα της αναπτυξιακής συνεργασίας και της εξωτερικής συνεργασίας και έχει αποκτήσει, εξ ιδίας πρωτοβουλίας, ευρύ φάσμα εμπειριών και συγκεκριμένων γνώσεων σε θέματα που αφορούν τις χώρες ΑΚΕ, την Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση, την ανατολική εταιρική σχέση, τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, καθώς και άλλους τομείς σχετικούς με αναπτυξιακά ζητήματα. Αξιοποίησε πλήρως τις γνώσεις αυτές κατά την εκπόνηση της παρούσας γνωμοδότησης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει ζωτικό ρόλο για την καταπολέμηση της φτώχειας στον κόσμο διότι δημιουργεί θέσεις εργασίας, παράγει αγαθά και υπηρεσίες, αποφέρει έσοδα και κέρδη και συνεισφέρει με τους πόρους που καταβάλλει στην κάλυψη των επιβαρύνσεων του Δημοσίου αρκεί να τηρούνται οι διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές της συνεργασίας για την ανάπτυξη. Ακόμη και μετά το 2015, η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ΕΑΒ) θα συνεχίσει να αποτελεί καταλυτική συνιστώσα της ανάπτυξης, αλλά δεν επαρκεί από μόνη της για την εξάλειψη της φτώχειας⁽³⁾.

3.2 Από τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ) για την εξάλειψη της φτώχειας απουσίαζε οιαδήποτε σχετικά σαφής υπόδειξη του τρόπου επίτευξής τους, δεν υπήρχαν αμοιβαίες συνδέσεις και υποσκελιζόταν ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη⁽⁴⁾. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο μελλοντικό πλαίσιο αναπτυξιακής συνεργασίας μετά το 2015 θα πρέπει να ενισχυθεί με την ιδιότητα του στρατηγικού εταίρου και φορέα βιώσιμης ανάπτυξης για το σύνολο των τριών πυλώνων που τη στηρίζουν, εκ των οποίων ο πρώτος είναι οικονομικός, ο δεύτερος κοινωνικός και ο τρίτος περιβαλλοντικός, και οι οποίοι δεν βασίζονται μόνο σε ποσοτικούς αλλά και σε ποιοτικούς δείκτες.

3.3 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών⁽⁵⁾ επισημαίνουν τόσο τα πλεονεκτήματα όσο και τους κινδύνους που συνεπάγεται η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αναπτυξιακή συνεργασία. Για

την εξάλειψη των κινδύνων, η στήριξη του ιδιωτικού τομέα με τα μέσα που διατίθενται για την ανάπτυξη θα πρέπει να βασίζεται στις αρχές της διαφάνειας, της οικονομίας, της αποδοτικότητας, της αποδεδειγμένης αξίας των επενδύσεων πόρων, του ανοίγματος των δημόσιων συμβάσεων και της ευθύνης των δημοσίων λειτουργιών έναντι του συνόλου των ενδιαφερομένων φορέων για την εφαρμογή της αναπτυξιακής στρατηγικής.

3.4 Ο ιδιωτικός τομέας αποτελείται από ανεξάρτητους εργαζόμενους, από πολύ μικρές επιχειρήσεις, από μικρές με μεσαίες επιχειρήσεις, από μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, από χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Με την ευρεία έννοια, οι εργαζόμενοι και τα συνδικάτα των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων που συμμετέχουν σε ιδιωτικά έργα εμπίπτουν επίσης στον εν λόγω τομέα. Εκτός από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που ασκούν νόμιμα τις δραστηριότητές τους, υπάρχει –ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες– ένα εκτεταμένο «άτυπο» ιδιωτικό τομέα. Κατά τη χορήγηση της αναπτυξιακής βοήθειας, κρίνεται σκόπιμη η διαφορετική αντιμετώπιση, αφενός, της κάθε μίας από αυτές τις οντότητες ιδιωτικού δικαίου και, αφετέρου, της επίδρασης των δραστηριοτήτων τους στην ανάπτυξη, ανάλογα με το μέγεθός τους, τις δραστηριότητές τους και το επίπεδο ανάπτυξης του οικείου κράτους (λιγότερο αναπτυγμένο κράτος, μετρίως ανεπτυγμένο, αναπτυσσόμενο ή ακόμη ευάλωτο).

3.5 Ο ιδιωτικός τομέας, μαζί με τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στον προσδιορισμό των αναγκών ανάπτυξης σε κάθε κράτος και να συμβάλλει στον καθορισμό των νέων στόχων για τη βιώσιμη ανάπτυξη μετά το 2015, προκειμένου να αναλάβει το μερίδιό ευθύνης που του αναλογεί για την εκπλήρωσή τους. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να βασιστούν στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας, να είναι συγκεκριμένοι και μετρήσιμοι και να περιλαμβάνουν τους τομείς των υδάτων, της γεωργίας, της επισιτιστικής ασφάλειας, της ενέργειας, της υποδομής των μεταφορών, της εκπαίδευσης, της υγείας, της ψηφιακής οικονομίας, της ισότητας των δύο φύλων και της κοινωνικής ισότητας.

3.6 Κρίνεται επίσης σκόπιμο να αναγνωριστεί ότι ο ιδιωτικός τομέας αποτελεί θεμελιώδη συνιστώσα της νέας παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για την ανάπτυξη. Θα ήταν δε επιθυμητό να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα στην οποία να συμμετέχουν οι εκπρόσωποι των επιχειρηματιών και των εργοδοτών και η οποία να είναι ανοικτή και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, για τη διεξαγωγή συζήτησης με τους εκπροσώπους των ευρωπαϊκών και χρηματοπιστωτικών θεσμικών οργάνων όσον αφορά τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία.

3.7 Ο ιδιωτικός τομέας των κρατών χορηγών συμμετέχει στη αναπτυξιακή συνεργασία ως φορέας παροχής υπηρεσιών και εξοπλισμού που καλύπτονται οικονομικά από την ΕΑΒ, ως άμεσος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας για φιλανθρωπικούς σκοπούς, στο πλαίσιο έργων που αναλαμβάνονται από κοινού με τον δημόσιο τομέα και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και ως επενδυτής για την υλοποίηση έργων τα οποία, εκτός από το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για την εκάστοτε επιχείρηση, ασκούν ταυτόχρονα και αξιοσημείωτη επίδραση στην ανάπτυξη. Ενδεικνύεται να υποστηριχθούν πρωτίστως έργα εστιασμένα στην καινοτομία χάρη στην ανάπτυξη ικανοτήτων σχετικών με την καινοτομία, στις συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθώς και στα εκκολαπτήρια και στις συστάδες επιχειρήσεων των δικαιούχων χωρών. Οι δημόσιες συμβάσεις για αναπτυξιακά έργα πρέπει να είναι διαφανείς και ανοικτές.

3.8 Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την υποστήριξη μιας κοινωνίας χωρίς φραγμούς, η οποία θα συνέβαλε στην εξάλειψη της φτώχειας μεταξύ των

(1) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα "Αξιοπρέπεις συνθήκες διαβίωσης για όλους: εξάλειψη της φτώχειας και εξασφάλιση βιώσιμου μέλλοντος για τον κόσμο", ΕΕ C 271, 19.9.2013, σ. 144–150

(2) Βλ. γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τα θέματα: Στρατηγική ΕΕ-Αφρική (2009), ΕΕ C 77, 31.3.2009, σ. 148–156, Εμπόριο και επισιτιστική ασφάλεια (2010), ΕΕ C 255, 22.9.2010, σ. 1–9, Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου - Εφαρμογή του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (2012) ΕΕ C 43, 15.2.2012, σ. 82–88, Αύξηση του αντικτύπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: πρόγραμμα δράσης για αλλαγή / Η μελλοντική προ-σέγγιση για δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ προς τρίτες χώρες (2012) ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 133–139, Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ (2012) ΕΕ C 181, 21.6.2012, σ. 28–34, Κοινωνική Προστασία στην Πολιτική Ανάπτυξης (2013) δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα.

(3) Μόνο λίγες ανεπτυγμένες χώρες έχουν επιτύχει ή υπερβεί τον στόχο που τέθηκε όσον αφορά τη διάθεση ποσοστού 0,7 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος τους (ΑΕγχΠ) στην ΕΑΒ.

(4) Βλ. Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία του ΟΟΣΑ (ΒΙΑΣ), "Perspectives for the Post-2015 Development Agenda" (Προοπτικές σχετικά με το αναπτυξιακό θεματολόγιο για την περίοδο μετά το 2015), Φεβρουάριος 2013.

(5) ITUC www.ituc-csi.org, Concorde www.concordeurope.org, DCED (Donors Committee of Economic Development) www.enterprise-development.org.

ευάλωτων ομάδων πολιτών, όπως τα άτομα με αναπηρίες, οι ηλικιωμένοι, ή οι προσωρινά τραυματίες. Εν προκειμένω, η συμφωνία-πλαίσιο για μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, η οποία υπεγράφη από τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους τον Μάρτιο του 2010, μπορεί να χρησιμεύσει ως έμπνευση για την ενσωμάτωση αυτής της απαίτησης στο μελλοντικό αναπτυξιακό πλαίσιο.

3.9 Ο ιδιωτικός τομέας στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει ανάγκη από συστηματική βοήθεια προκειμένου να είναι σε θέση να διαδραματίσει τον ρόλο που του αναλογεί στην ανάπτυξη. Γι' αυτό το λόγο, το μερίδιο της ΕΑΒ που είναι αφιερωμένο στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα αυξάνεται, αλλά η αύξηση αυτή δεν θα πρέπει ωστόσο να αποβεί εις βάρος της ΕΑΒ που παρέχεται στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΑΑΧ) οι οποίες την έχουν απόλυτη ανάγκη και που χωρίς αυτή δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα πλέον πιεστικά προβλήματά τους.

3.10 Η πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων σε έργα αναπτυξιακού ενδιαφέροντος εκ μέρους μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών αποτελούν ευκαιρία για τις τοπικές ΜΜΕ, τόσο για τις υφιστάμενες όσο και για τις νεοεμφανιζόμενες, να συμμετέχουν στην υλοποίηση των έργων αυτών, που θα τους δώσουν τη δυνατότητα –μέσω της ανάπτυξης συνεργασίας με εταίρους προερχόμενους από ανεπτυγμένες χώρες– να αποκτήσουν τεχνογνωσία και πρόσβαση στις κατάλληλες προηγμένες τεχνολογίες. Οι πολυεθνικές εταιρείες θα πρέπει να τηρούν τις αναγνωρισμένες αρχές που έχουν θεσπίσει ο ΟΗΕ, ο ΟΟΣΑ και άλλοι διεθνείς οργανισμοί⁽⁶⁾.

3.11 Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν, στις αναπτυσσόμενες χώρες όπως και αλλού στον κόσμο, το μεγαλύτερο δυναμικό για την ανάπτυξη, στην αποδέσμευση του οποίου θα πρέπει να συμβάλουν κυρίως οι μικροπιστώσεις και τα επιδοτούμενα δάνεια από τα ευρωπαϊκά και διεθνή θεσμικά όργανα χρηματοδότησης της ανάπτυξης. Επιπλέον, η αποστολή εμβασμάτων και η μεταφορά άλλων χρηματοοικονομικών πόρων από τους μετανάστες αποτελούν σημαντική πηγή επενδύσεων που υπάρχει δυνατότητα να προσανατολιστούν περισσότερο στις ανάγκες της χώρας τους με την παροχή κινήτρων.

3.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις ιδέες που περιγράφονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Πέρα από το 2015: Μετά το 2015: προς μια συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση της χρηματοδότησης για την εξάλειψη της φτώχειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη»⁽⁷⁾ και ζητά ο ιδιωτικός τομέας και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν στην προτεινόμενη συζήτηση για την ολοκληρωμένη προσέγγιση της χρηματοδότησης.

3.13 Θα ήταν επίσης ενδεδειγμένο να χρησιμοποιηθεί η ΕΑΒ ως πολλαπλασιαστικός συντελεστής για τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Προς το σκοπό αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν καινοτόμα μέσα, όπως το "blending" (συνδυασμός πόρων), οι μηχανισμοί εγγυήσεων και τα μειωμένα επιτόκια. Κατά τον υπολογισμό του ποσού της ΕΑΒ, θα πρέπει να συνεκτιμούνται οι κρατικές εγγυήσεις για τις επενδύσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η στήριξη που παρέχεται στα ιδιωτικά κεφάλαια καλό θα ήταν να συνδυαστεί με σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις και δείκτες στο πλαίσιο των οποίων θα πρέπει λαμβάνεται υπόψη η βιώσιμη ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος, η «πράσινη» οικονομία, η δημιουργία θέσεων εργασίας, η ποιοτική βελτίωση της παραγωγής, η μεταφορά τεχνογνωσίας όσον αφορά τη διαχείριση στον ιδιωτικό τομέα κλπ.

⁽⁶⁾ Οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ σχετικά με τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, η πρωτοβουλία για τη διαφάνεια στις εξορυκτικές βιομηχανίες, οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια των υπευθύνων των αλυσίδων εφοδιασμού μεταλλευμάτων από εμπόλεμες ζώνες ή ζώνες υψηλού κινδύνου.

⁽⁷⁾ COM(2013) 531 final της 16ης Ιουλίου 2013.

3.14 Θεωρείται σκόπιμο οι επενδύσεις να προσανατολιστούν στην ενίσχυση του τομέα των υπηρεσιών όπως είναι ο τραπεζικός τομέας, ο ασφαλιστικός τομέας, ο τομέας των τηλεπικοινωνιών, οι μεταφορές και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων, χωρίς τις οποίες η υγιής ανάπτυξη της οικονομίας είναι αδύνατη. Σε αυτό το πλαίσιο, το κράτος οφείλει να διασφαλίσει τόσο το σεβασμό του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος όσο και την ενδεδειγμένη προστασία των επενδύσεων.

3.15 Οι συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να αποτελέσουν μέσο ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση των αναπτυξιακών στρατηγικών, δεδομένου ότι συνδυάζουν τον μηχανισμό επιδότησης από δημόσια ταμεία και τις ιδιωτικές επενδυτικές πρωτοβουλίες για να ανταποκριθούν στην κάλυψη ορισμένων αναπτυξιακών αναγκών των τελικών δικαιούχων. Η επιτυχία αυτών των έργων απαιτεί διαφανείς πληροφορίες και ανοιχτή επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4. Υποστήριξη της δημιουργίας ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος

4.1 Στις δικαιούχους αναπτυσσόμενες χώρες, είναι αναγκαία η τήρηση ορισμένων θεμελιωδών προϋποθέσεων προκειμένου ο ιδιωτικός τομέας να διασφαλίσει την ύπαρξή του και την άσκηση των δραστηριοτήτων του, έτσι ώστε να είναι σε θέση να διαδραματίσει τον δικό του ρόλο στην ανάπτυξη. Η αναπτυξιακή συνεργασία θα πρέπει να προσανατολιστεί περισσότερο προς τη συνεχή βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η οποία θα διευκολύνει τη σύσταση και την ανάπτυξη επιχειρήσεων, θα περιορίσει τις υπερβολικές διοικητικές απαιτήσεις, θα ενισχύσει τη διαφάνεια και θα αναχαιτίσει έτσι την ανεξέλεγκτη διαφθορά. Η κατοχύρωση του κράτους δικαίου ενθαρρύνει τους ξένους και ντόπιους επενδυτές και συμβάλλει στη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών.

4.2 Ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον θα πρέπει να βασίζεται στους μηχανισμούς της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των εξής: του οικονομικού ανταγωνισμού, των εύρυθμα λειτουργουσών χρηματοπιστωτικών αγορών, της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων, της γενικευμένης εφαρμογής των ισχυόντων νόμων, ιδίως στον εμπορικό τομέα, της τήρησης των κανόνων του διεθνούς εμπορίου και του σεβασμού των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Θα πρέπει να τυγχάνουν σεβασμού τα τοπικά πολιτισμικά ήθη εφόσον βεβαίως αυτά δεν υπονομεύουν τον οικονομικό ανταγωνισμό και δεν ευνοούν τη διαφθορά και τη στείρα ανακατανομή των πόρων.

4.3 Στον τομέα της αναπτυξιακής συνεργασίας, η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εθελούσια πρωτοβουλία των επιχειρήσεων και ως ένδειξη της προσκόλλησης τους στη δίκαιη επιχειρηματικότητα. Μεταξύ των βασικών ισχυουσών διατάξεων και των διεθνώς αναγνωρισμένων αρχών⁽⁸⁾, οι επιχειρήσεις επιλέγουν οι ίδιες τις διατάξεις που είναι καλύτερα προσαρμοσμένες στη δική τους ιδιαίτερη οικονομική δραστηριότητα. Ο καθορισμός συγκεκριμένου πλαισίου εξασφαλίζει συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού με τις άλλες επιχειρήσεις του κλάδου.

4.4 Δεδομένου ότι δημιουργεί θέσεις εργασίας, ο ιδιωτικός τομέας είναι σε θέση να συμβάλει στην εξάλειψη της φτώχειας. Αλλά σε αυτό το πλαίσιο, παραμένει θεμελιώδους σημασίας ο σεβασμός των θεμελιωδών οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και καθίσταται αναγκαία η αυστηρή εφαρμογή των βασικών συμβάσεων και της ΔΟΕ (ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης, απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας και της παιδικής εργασίας, καθώς και κάθε μορφής διακρίσεων όσον αφορά την απασχόληση).

⁽⁸⁾ Για παράδειγμα: ο κανόνας ISO 26000, η πρωτοβουλία του ΟΗΕ σχετικά με τις έξι αρχές για υπεύθυνες επενδύσεις.

4.5 Θα πρέπει επίσης να δημιουργηθούν νέες θέσεις σύμφωνα με την «Ατζέντα αξιοπρεπούς εργασίας» της ΔΟΕ, στην οποία ορίζεται ότι η εργασία πρέπει να επιλέγεται ελεύθερα, ότι ο εργαζόμενος δικαιούται κοινωνικής προστασίας, ότι εργοδότης οφείλει να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων, καθώς και ότι απαιτείται η καθιέρωση της διεξαγωγής κοινωνικού διαλόγου. Παράλληλα, θα πρέπει όλοι οι επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που κάνουν χρήση της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, να τηρούν πιστά τις αρχές αυτές κατά την υλοποίηση των σχεδίων τους και να ασκούν προς το σκοπό αυτό ευεργετική επίδραση στους εταίρους τους.

4.6 Τα προγράμματα ανάπτυξης των θεσμικών ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης στις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να ενισχύουν τις αρχές του κράτους δικαίου και να συμβάλουν στην βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων και στην ενίσχυση των ικανοτήτων απορρόφησης των τοπικών επιχειρήσεων. Τα προγράμματα αυτά θα ήταν σκόπιμο να διαμορφώνονται σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και με τις ενδιαφερόμενες ΜΚΟ.

5. Πως μπορεί ο ιδιωτικός τομέας να συνδεθεί αποτελεσματικότερα με την ανάπτυξη

5.1 Οι οργανώσεις των επιχειρηματιών, όπως τα εμπορικά επιμελητήρια, οι επαγγελματικές ενώσεις, οι ομοσπονδίες εργοδοτών και οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας των χωρών χορηγών θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στα προγράμματα παροχής βοήθειας προς τον ιδιωτικό τομέα των αναπτυσσόμενων χωρών σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής ενός έργου. Προς τούτο, ενδείκνυται να αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα που θα υποστηρίζει τις τοπικές οργανώσεις που είναι υπεύθυνες να εκπροσωπούν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν εμπειρία, ιδίως στον τομέα του μάρκετινγκ, της ένταξης στην αλυσίδα εφοδιασμού, της πιστοποίησης, της υλικοτεχνικής υποδομής κλπ.

5.2 Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οργανώσεις των επιχειρηματιών θα πρέπει να αποκτήσουν τις απαιτούμενες δεξιότητες για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της δημοκρατικής διοίκησης των οργάνων τους, την απόκτηση νέων μελών και την καθιέρωση ενεργού επικοινωνίας μαζί τους. Θεωρείται σκόπιμο να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των ικανοτήτων τους χάρη στην ενεργό συμμετοχή των συναφών οργανώσεων εταίρων της ΕΕ. Συνεπώς, τα ευρωπαϊκά προγράμματα εξωτερικής βοήθειας θα πρέπει επίσης να χορηγούν χρηματοδότηση για την τεχνική βοήθεια που παρέχουν οι ευρωπαϊκές οργανώσεις των επιχειρηματιών στους εταίρους τους.

5.3 Η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να περιλαμβάνει δυνατότητες κατάρτισης για τους επιχειρηματίες, συμπεριλαμβανομένων περιόδων πρακτικής άσκησης σε κάποια ανεπτυγμένη χώρα. Η

ΕΟΚΕ συνιστά να διερευνηθεί η δυνατότητα επέκτασης του προγράμματος ERASMUS για νέους επιχειρηματίες στους ενδιαφερόμενους των αναπτυσσόμενων χωρών ή να καθιερωθεί κάποιο άλλο πρόγραμμα με παρεμφερείς στόχους στο οποίο να χορηγηθούν οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι.

5.4 Κρίνεται ενδεδειγμένο να υποστηριχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό η κατάρτιση και η απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις βασικές τεχνολογίες προς όφελος κυρίως των εργαζομένων με χαμηλή εξειδίκευση. Εδώ και πολύ καιρό, οι χώρες αυτές στερούνται προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης διότι οι χώρες χορηγοί παρέχουν κυρίως υποτροφίες για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, στη βιομηχανία αλλά και σε άλλους τομείς, ο ιδιωτικός τομέας χρειάζεται να επανδρωθεί με άτομα που διαθέτουν διαδεδομένες επαγγελματικές δεξιότητες οι οποίες αποκτώνται στο πλαίσιο παραδοσιακών συστημάτων μαθητείας και να υιοθετήσει ορισμένες εργασιακές συνήθειες που είναι αναγκαίες για όσους απασχολούνται από ξένους επενδυτές ή εργάζονται σε κάποια μεικτή επιχείρηση.

5.5 Η αναπτυξιακή βοήθεια πρέπει να στηρίζει περισσότερο τα καινοτόμα σχέδια και τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα που προάγουν την ένταξη, που παρέχουν ευρύ χώρο για τη συνεργασία του ιδιωτικού τομέα με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Αναφέρεται ενδεικτικά το παράδειγμα της απόσπασης των εθελοντών εμπειρογνομόνων που παρέχουν βοήθεια για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες⁽⁹⁾. Μεγαλύτερη διαφήμιση των καινοτόμων επιχειρηματικών σχεδίων για την ανάπτυξη τα οποία έχουν στεφθεί με επιτυχία θα συμβάλει στην αμοιβαία ανταλλαγή των εμπειριών των κρατών μελών.

5.6 Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται να επιδειχθεί στον τομέα της εξορυκτικής βιομηχανίας και των πρώτων υλών. Τα επενδυτικά σχέδια οφείλουν να συνεκτιμούν ζητήματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, οι κοινωνικές συνθήκες των εργαζομένων ή η βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Οι υπηρεσίες των κρατικών και των τοπικών αρχών της δικαιούχου χώρας χρειάζεται να διαμορφώσουν ένα ενδεδειγμένο πλαίσιο για κάθε τομέα δραστηριότητας και να μεριμνήσουν για την τήρησή του, κυρίως όσον αφορά την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων. Η παρεχόμενη βοήθεια αναμένεται να διευκολύνει την ανάπτυξη αυτής της συστημικής προσέγγισης, με παράλληλη θέσπιση των βέλτιστων δυνατών κανόνων για τη μείωση του υπερβολικού διοικητικού φόρτου και την αποτροπή της εξάπλωσης της διαφθοράς.

5.7 Η αναπτυξιακή βοήθεια θα πρέπει να υποστηρίζει τη βιώσιμη γεωργία και τις τοπικές βιομηχανίες μεταποίησης για τη βελτίωση της επεξεργασίας των τροφίμων και των πρώτων υλών. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τη δημιουργία ενώσεων των γεωργών και των μικρών παραγωγών που επεξεργάζονται τα γεωργικά προϊόντα και την ένταξή τους στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Βλέπε, για παράδειγμα, τον σύλλογο κοινής ωφελείας Ex-Change: <http://www.ex-change.be>.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επίτευξη βιώσιμων αλλαγών σε μεταβατικές κοινωνίες» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2014/C 67/02)

Εισηγητής: ο κ. ANDRIS GOBINS

Στις 15 Απριλίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Λιθουανική Προεδρία αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Επίτευξη βιώσιμων αλλαγών σε μεταβατικές κοινωνίες

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 70 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές.

Τα πάντα ρει, Ηράκλειτος

1. Συστάσεις

1.1 Η ΕΕ, τα κράτη μέλη της και η κοινωνία των πολιτών της αποτελούν εξαιρετικά πλούσια πηγή εμπειρικής γνώσης σε διαδικασίες μετάβασης. Η εν λόγω εμπειρική γνώση μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί καλύτερα για να επιτευχθεί η σταθερότητα μέσω της επίτευξης αλλαγών στο εσωτερικό της ΕΕ, στις γειτονικές χώρες της και σε ολόκληρο τον κόσμο.

1.2 Η ΕΕ πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο στις τρέχουσες συζητήσεις με τον ΟΗΕ σχετικά με το αναπτυξιακό πρόγραμμα για την περίοδο μετά το 2015, προτείνοντας συγκεκριμένα μέτρα για την εφαρμογή του με βάση την αλληλεγγύη και συνεκτικές πολιτικές. Ως εκ τούτου, πρέπει να ληφθεί υπόψη τόσο η παρούσα όσο και παλαιότερες συναφείς γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽¹⁾.

1.3 Πρέπει να χρησιμοποιηθεί στην πράξη η πείρα στις μεταβατικές διαδικασίες που έχει αποθησαυριστεί εντός της ΕΕ και για αυτήν. Πρέπει η ΕΕ να προβεί σε καλύτερη συστηματοποίηση των επιτυχιών και των σφαλμάτων που σημειώθηκαν στις διαδικασίες μετάβασης, παρέχοντας στους αρμόδιους φορείς τα κατάλληλα υποστηρικτικά μέσα και δεδομένα. Θα διαμορφωθεί ένα σχέδιο δράσης για την αξιοποίηση της πείρας στις μεταβατικές διαδικασίες κατά τη διαδικασία προγραμματισμού. Το *Ευρωπαϊκό εγχειρίδιο μετάβασης*, καθώς και άλλες προτάσεις από πρόσφατα έγγραφα της ΕΕ, απαιτείται να ενεργοποιηθούν χωρίς καθυστέρηση.

1.4 Πρέπει η εξωτερική πολιτική της ΕΕ να καταστεί ισχυρότερη, πιο συμμετοχική, ανοικτή, αποτελεσματική και συνεπής. Η πολιτική θα πρέπει να στοχεύει στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών (περιλαμβανομένης της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς) και του κράτους δικαίου και συγχρόνως να συμβάλλει στη δημιουργία ευνοϊκού και δημοκρατικού περιβάλλοντος το οποίο να επιτρέπει στα άτομα

και στις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών να συμμετέχουν στη διαμόρφωση της πολιτικής και στην παρακολούθηση της εφαρμογής της. Απαιτείται μια μακρόπνοη προσέγγιση.

1.5 Επίσης, πρέπει να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο η πολιτεία και η κοινωνία πολιτών της ΕΕ. Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης, τα προγράμματα στήριξης και οι επιχορηγήσεις δεν θα πρέπει να εγκρίνονται χωρίς να έχει προηγηθεί διάλογος με την κοινωνία πολιτών —και δη την οργανωμένη κοινωνία πολιτών— σύμφωνα με την αρχή της εταιρικής σχέσης της ΕΕ. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στον διάλογο με διάφορες κοινωνικές ομάδες των χωρών-εταίρων, περιλαμβανομένων των μειονοτήτων και των κατοίκων σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και στη συμμετοχή αυτών.

1.6 Προς το παρόν, υπάρχουν πολλοί φορείς που θα μπορούσαν να προαγάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και οι οποίοι δεν δικαιούνται ενωσιακές ενισχύσεις εξαιτίας διοικητικών και άλλων κανόνων που συνιστούν αθέμιτες διακρίσεις. Απαιτούνται θετικές διακρίσεις (που δεν θα επιτρέπουν τις αθέμιτες παρεμβάσεις), καθώς και η συμμετοχή στα αναπτυξιακά έργα εταίρων με πρόσφατη πείρα σε διαδικασίες μετάβασης ώστε να κρίνονται σε ισότιμη βάση οι παράγοντες με προϋπηρεσία που λαμβάνει χαμηλότερη βαθμολογία στις τρέχουσες αξιολογήσεις. Πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στην ποιότητα των έργων και των αποτελεσμάτων.

1.7 Συν τοις άλλοις, πρέπει να δημιουργηθούν νέοι μηχανισμοί συνεργασίας και να διευρυνθούν οι ήδη υφιστάμενοι (βλ. παρακάτω σημεία 3.3.4, 3.3.6., 3.3.7. και 3.3.8. π.χ. παγκόσμια προγράμματα αδελφοποίησης, «Τεχνική βοήθεια και ανταλλαγή πληροφοριών», «Ερασμος+», νέα πλατφόρμα πραγματοποίησης ανταλλαγών κ.λπ.

1.8 Από τη στήριξη πρέπει να αποκλείονται οι φορείς που συνδέονται με απολυταρχικά καθεστώτα ή/και με μη δημοκρατικές πρακτικές (π.χ. «GoNGOs» (ΜΚΟ κυβερνητικής επιρροής), κίτρινα συνδικάτα κ.λπ.).

1.9 Γενικότερα, πρέπει να παρέχεται πλήρης στήριξη σε ευρέα διατομεακά στρώματα των κοινωνιών στις χώρες εταίρους.

⁽¹⁾ Πιο συγκεκριμένα, η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης για όλους: εξάλειψη της φτώχειας και εξασφάλιση βιώσιμου μέλλοντος για τον κόσμο», της 23ης Μαΐου 2013, και άλλες σχετικές γνωμοδοτήσεις.

1.10 Οι βιώσιμες αλλαγές, η οικονομική ανάπτυξη και η σταθερή αγορά, σε συνδυασμό με την αύξηση της ευημερίας και της απασχόλησης, μπορούν να επιτευχθούν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο μέσω της χρηστής διακυβέρνησης και μιας δυναμικής προσέγγισης με γνώμονα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η πείρα έχει δείξει ότι μια ισχυρή κοινωνία πολιτών, ιδίως όταν είναι οργανωμένη, αποτελεί το καλύτερο εχέγγυο για την επιτυχία.

2. Γενικό πλαίσιο

2.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευρεία θεώρηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Όπως επισημαίνει το Συμβούλιο της ΕΕ, σε αυτήν περιλαμβάνονται πτυχές όπως «η δημοκρατική διακυβέρνηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, η οικονομική και κοινωνική ευημερία, καθώς και η ειρήνη και η σταθερότητα»⁽²⁾.

2.2 Η μετάβαση μπορεί να οριστεί εν συντομία ως σταθεροποίηση, ενίσχυση της δημοκρατίας, ανάπτυξη θεσμών και δυνατοτήτων, ανταλλαγή βέλτιστων μεθόδων και εδραίωση μεταρρυθμίσεων ώστε οι αλλαγές να είναι βιώσιμες. Βασίζεται στην αλληλεγγύη και στη δράση μεμονωμένων ατόμων, οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, κυβερνήσεων και άλλων παραγόντων.

2.3 Έχουν ήδη συμπεριληφθεί στο θεματολόγιο της ΕΟΚΕ διάφορες πτυχές της συνεργασίας με μεταβατικές κοινωνίες⁽³⁾. Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να επεκταθεί πέραν των υφιστάμενων πηγών, αντανάκλωντας τις ειδικές επιδιώξεις της Λιθουανικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ και την κοινή ωφέλεια της ευρωπαϊκής κοινωνίας πολιτών (συμβολή, μεταξύ άλλων, τόσο στην προγραμματισμένη για τον Νοέμβριο του 2013 σύνοδο κορυφής της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στο Βίλνιους, όσο και στις διαπραγματεύσεις για τις σφαιρικές και σε βάθος συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών / DCFTA ή στις «Ευρωπαϊκές Ημέρες Ανάπτυξης»).

2.4 Οι τελευταίες εξελίξεις στις χώρες-εταίρους της ΕΕ συνιστούν άλλον έναν λόγο για την επικαιροποίηση της υφιστάμενης πολιτικής. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον προβληματισμό της σχετικά με τη βιωσιμότητα της προόδου σε ορισμένες εξ ανατολών γειτονικές χώρες, σε ορισμένες ευρωμεσογειακές και άλλες χώρες εταίρους της ΕΕ. Ορισμένες θετικές αλλαγές διαπιστώνονται στην περιοχή των δυτικών Βαλκανίων, με προεξάρχουσα την εισδοχή της Κροατίας στην ΕΕ.

3. Πώς μπορεί να μοιραστεί καλύτερα την πείρα της;

Βασικό κινητήριο μοχλό για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και την πραγματοποίηση δημοκρατικών αλλαγών μπορεί να αποτελέσει η εκ των έσω παροχή κινήτρων και η τόνωση της ζήτησης, τόσο με τη στήριξη μιας σαφούς εξωστρεφούς πολιτικής της ΕΕ προς όλα τα κράτη της Ευρώπης όσο και με την παροχή άλλων προνομίων σε κράτη και κοινωνίες εκτός Ευρώπης.

3.1 Καλύτερος συντονισμός των ενωσιακών μεταβατικών πολιτικών

3.1.1 Για τη δημιουργία βιώσιμων αλλαγών, οι διάφορες πολιτικές, τα προγράμματα και οι δραστηριότητες της ΕΕ που αφορούν τις ίδιες περιοχές ή τους ίδιους τομείς πολιτικής μπορούν —και πρέπει— να συντονίζονται καλύτερα ώστε να διαμορφώνονται συνέργειες και να διατηρείται η συνέπεια. Η ικανότητα εξωτερικής δράσης της ΕΕ εξακολουθεί να χρίζει περαιτέρω ανάπτυξης, έως ότου οι κοινές ευρωπαϊκές αξίες και στόχοι να μπορούν να υποστηρίζονται αποτελεσματικά σε πραγματικά ευρωπαϊκή κλίμακα⁽⁴⁾.

⁽²⁾ 3218α Συμπεράσματα του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων (31/1/2013), άρθρο 19.

⁽³⁾ Βλ. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eesc-opinions-highlights>.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της ΕΕ και η σχέση της με την Κεντρική Ασία και η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών», της 28ης Αυγούστου 2011.

3.1.2 Επίσης, η συνάφεια των αναπτυξιακών πολιτικών (ΣΑΠ) πρέπει να τύχει προσεκτικότερης παρακολούθησης. Η υποχρέωση της ΣΑΠ, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 208 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη της Λισαβόνας), θα πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της χάραξης και της εφαρμογής πολιτικής σε όλους τους κανονισμούς που διέπουν τα μέσα άσκησης εξωτερικής δράσης και θα πρέπει, επομένως, είναι ρητώς εφαρμοστέα στο σύνολο των ενωσιακών πολιτικών, προγραμμάτων και δραστηριοτήτων. Πρέπει σε κάθε περίπτωση να συνεκτιμάται η συνέπεια των νέων ενωσιακών πρωτοβουλιών με τις υπόλοιπες. Όλα τα προγράμματα (περιλαμβανομένων της αξιολόγησης και των γραμμών προϋπολογισμού τους) θα πρέπει να αντανάκλουν τις διεθνείς δεσμεύσεις και υποχρεώσεις της ΕΕ όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη (περιλαμβανομένης της κοινής συνεννόησης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα) και να εστιάζονται στις πιο περιθωριοποιημένες και εύλωτες ομάδες πληθυσμού. Είναι επίσης σημαντικό, κατά τη διαδικασία μετάβασης και ένταξης στην ΕΕ, να διερευνηθεί μήπως οι θετικές εξελίξεις σε έναν τομέα πολιτικής συνοδεύονται ενδεχομένως από αρνητικές εξελίξεις σε άλλους τομείς.

3.1.3 Απαιτείται η δημιουργία μιας εύχρηστης κοινής βάσης που να παρέχει επισκόπηση των σχετικών υφιστάμενων μέσων (επιχορηγήσεις, υποβολές προσφορών, προγράμματα κ.λπ.) με άμεση ή έμμεση εξωτερική επίδραση. Τη δε βάση αυτή θα διαχειρίζεται η ΕΕ ή τα κράτη μέλη της. Θα ήταν δε σκόπιμο να υπάρξουν ορισμένα κοινά σημεία ή συνεργασία με τη διαδικτυακή πύλη «Your Europe». Συν τοις άλλοις, πρέπει να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή μικρότερων —και υπο-περιφερειακών— οργανώσεων. Άλλες ομάδες που θα μπορούσαν να λάβουν μέρος στο εγχείρημα είναι θεσμικά όργανα κρατών μελών και μεταβατικών κοινωνιών. Η βάση αυτή θα πρέπει να υποστηρίζεται, για παράδειγμα, από ένα ενημερωτικό δελτίο ή ενημέρωση μέσω Twitter.

3.1.4 Στόχος της ΕΕ πρέπει να είναι αφ' ενός μεν η συγκέντρωση, ο συντονισμός και η δημιουργία συνεργιών των δράσεων της ΕΕ και των κρατών μελών στις χώρες-εταίρους, αφ' ετέρου δε η αποτροπή του υπέρμετρου ανταγωνισμού. Επίσης, θα μπορούσαν τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο διαμοιρασμού των καθηκόντων στην ανάπτυξη μορφών κοινής εξωτερικής συνεργασίας (φορείς συντονισμού μετάβασης, μεταφραστικά κέντρα, κέντρα νομικής υποστήριξης, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.λπ.) τόσο στην επικράτεια τους όσο και σε αυτή των χωρών-εταίρων.

3.2 Η συμμετοχή όλων των φορέων ως προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα των αλλαγών

3.2.1 Οι μηχανισμοί εξωτερικής δράσης της ΕΕ πρέπει να αποκτήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο διαφανή και συμμετοχικό χαρακτήρα με σκοπό τη συμμετοχή στην ανάπτυξη και στη συνεργασία. Προς το παρόν, πάντως, παρατηρούνται ελλείψεις. Πρέπει να αξιοποιηθεί η λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης εν είδει ενωτικού κρίκου π.χ. ως προϋπόθεση για τη διεκδίκηση επιχορηγήσεων.

3.2.2 Η εκ του σύνεγγυς και κατά προτίμηση διαρθρωμένη συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας πολιτών και του πολιτικού κόσμου είναι αναγκαία συνθήκη για τη μακροχρόνια προώθηση στον στόχο των μεταρρυθμίσεων (βλ. επίσης σημείο 1.5). Η ενεργός συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων τόσο από την ΕΕ όσο και από τις χώρες-εταίρους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση όλων των αναπτυξιακών και συνεργατικών δράσεων. Οι υφιστάμενες εταιρικές σχέσεις πρέπει να ενισχυθούν και να προωθηθούν νέες.

3.2.3 Η ΕΟΚΕ δηλώνει έτοιμη να συμβάλει σε αυτό το εγχείρημα και οι ανά τον κόσμο εταίροι της —μαζί ενδεχομένως με τα ήδη υπάρχοντα τακτικά φόρουμ— αποτελούν πολύτιμη παρακαταθήκη.

3.2.4 Η ΕΕ οφείλει να εντίνει τις προσπάθειές της για να αναπτύξει τις δυνατότητες των αρμόδιων φορέων τόσο από την ΕΕ όσο και από τους εταίρους. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, της ανταλλαγής εμπειριών, της επιμόρφωσης ή της κατάρτισης ή με άλλα μέσα και προγράμματα.

3.2.5 Πρέπει να διασφαλιστεί η παροχή ίσων ευκαιριών συμμετοχής διαφόρων κυβερνητικών και μη κυβερνητικών παραγόντων, τόσο στην ΕΕ όσο και σε χώρες-εταίρους. Πρέπει να εξαλειφθούν οι επίμονες άμεσες ή έμμεσες κάθε μορφής διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των υπερβολικά περιοριστικών απαιτήσεων όσον αφορά την επιλεξιμότητα, το μέγεθος των έργων και τα τεχνικά χαρακτηριστικά, καθώς και των διαφορών στην αμοιβή ή/και στη φορολόγηση εμπειρογνομόνων, οι οποίοι εργάζονται στα ίδια έργα. Πρέπει επίσης να απαλειφθούν οι όροι συγχρηματοδότησης (προβλήματα με την αποδοχή εισφορών σε είδος), να παύσει η άσκηση συντονισμένων πιέσεων σε εθνικό επίπεδο, η οποία προκαλεί στρεβλώσεις κ.λπ. ⁽⁵⁾ (βλ. σημείο 1.6 της γνωμοδότησης).

3.2.6 Πρέπει να αξιοποιηθούν περαιτέρω οι τεχνολογικές ευκαιρίες του 21ου αιώνα —μεταξύ των οποίων και η ηλεκτρονική διοίκηση— υπέρ του διαλόγου και της συμμετοχής στα κοινά. Προς τούτο, θα μπορούσε ίσως να σχεδιαστεί ίσως ένα ειδικό πρόγραμμα «Δημοκρατικής ενίσχυσης 2.0».

3.3 Επιπρόσθετες συστάσεις για ενωσιακά προγράμματα και δράση

3.3.1 Το υφιστάμενο σύστημα χρηματοδότησης της ΕΕ ή που σχετίζεται με την ΕΕ και οι δυνατότητες στήριξης αποτελούν συχνά αντικείμενο κριτικής λόγω της περιττής περιπλοκότητάς τους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα σχέδια που ανακοινώθηκαν για την απλούστευση και τον εξορθολογισμό των μέσων εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ, περιλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας από το 2014 και μετά και τάσσεται υπέρ της προσπάθειας συγκεντρώσης κεφαλαίων.

3.3.2 Έμφαση στην ποιότητα. Τα κριτήρια της ειδικής γνώσης των διαδικασιών μετάβασης και της δυνατότητα κατανόησης και προσαρμογής στις ανάγκες της χώρας-εταίρου πρέπει να λαμβάνουν υψηλότερη βαθμολογία από το κριτήριο της πείρας στην υλοποίηση προηγούμενων ενωσιακών έργων.

3.3.3 Η δε ειδική ενωσιακή πείρα σε διαδικασίες μετάβασης πρέπει να χρησιμοποιείται καλύτερα κατά την εκπόνηση των εξωτερικών —μη εξαιρουμένων των αναπτυξιακών— πολιτικών της ΕΕ. ⁽⁶⁾ Πρέπει όλα τα επιτεύγματα και όλα τα διδάγματα να τροφοδοτούνται στο σύστημα και να αναλύονται λεπτομερώς. Τα συμπεράσματα πρέπει να χρησιμοποιούνται, να ενεργοποιούνται πλήρως και να ενσωματώνονται στον κύκλο προγραμματισμού. Απαιτείται μια απτή παρακολούθηση της εξέλιξης κάθε εγχειρήματος μέσω, μεταξύ άλλων, της αξιοποίησης της σχετικής γνώσης κατά τον σχεδιασμό επιχειρησιακών προγραμμάτων και την αξιολόγηση και κατανομή των επιχορηγήσεων έργων, τον καθορισμό του μεγέθους του έργου κ.λπ.

⁽⁵⁾ Πρβλ. λ.χ. τη σχετική μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου EXPO/B/AFET/2012/32 (2012).

⁽⁶⁾ 3218α Συμπεράσματα του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων (31/1/2013), άρθρο 19.

3.3.4 Πρέπει να ενεργοποιηθεί το Ευρωπαϊκό εγχειρίδιο μετάβασης και να επεκταθεί, ακόμη και για λόγους προγραμματισμού, με την προσθήκη μιας βάσης δεδομένων ειδήμων σε θέματα μεταβατικών διαδικασιών, οι οποίοι θα προέρχονται τόσο από κυβερνητικούς όσο και από μη κυβερνητικούς χώρους. Το εν λόγω εγχειρίδιο πρέπει να καταστεί εύχρηστο για όσους εταίρους αναζητούν ειδήμονες στο αντικείμενο αυτό και να προαχθεί ευρέως, ιδιαίτερα στις χώρες-εταίρους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θα πρέπει να καταρτίσουν έναν κατάλογο σημείων προς έλεγχο για τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σχετικά με τον τρόπο χρήσης του εγχειρίδιου κατά τον προγραμματισμό (μεταξύ άλλων, μπορεί να υποδειχθεί ως δεσμευτική πηγή πληροφοριών για τους ειδήμονες που συμμετέχουν στις δραστηριότητες της ΕΕ).

3.3.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προετοιμάσει ένα **σχέδιο δράσης για τη βέλτιστη δυνατή εφαρμογή στον προγραμματισμό της πλούσιας πείρας που διαθέτει η ΕΕ στις μεταβατικές διαδικασίες**. Αυτό θα μπορούσε να συντελέσει στη διασφάλιση της συστηματικής χρήσης της πείρας σε όσους τομείς κρίνεται ενδεδειγμένο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει επίσης να διαθέσει επαρκείς διοικητικούς πόρους για την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου.

3.3.6 Λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού αριθμού ήδη υφιστάμενων εργαλείων που σχετίζονται με την ανταλλαγή της πείρας στις μεταβατικές διαδικασίες, θα ήταν σκόπιμο να οργανώσει η Επιτροπή την οριζόντια διαχείρισή τους, ώστε να συγκεντρωθούν και να παρουσιάζονται σε ένα κοινό σημείο, π.χ. σε **μια κεντρική πλατφόρμα ή δομή**.

3.3.7 Κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί το ενδεχόμενο περαιτέρω επέκτασης των —προσανατολισμένων στη ζήτηση— μηχανισμών παροχής εμπειρογνομοσύνης, όπως π.χ. οι SOCIEUX ή MIEUX. Οι μηχανισμοί αυτού του είδους αποτελούν εξαιρετικό μέσο ταχείας ανταπόκρισης στις ανάγκες των χωρών-εταίρων. Πρέπει να επεκταθεί σε παγκόσμια κλίμακα (ιδιαίτερα προς τις χώρες ΑΚΕ) ο γεωγραφικός χώρος των υφιστάμενων μηχανισμών που θα καλύπτουν τις ανάγκες στην ανταλλαγή εμπειριών και σε λοιπά προγράμματα (ιδίως η «Τεχνική βοήθεια και ανταλλαγή πληροφοριών», τα προγράμματα αδελφοποίησης και το «Ερασμος+»), χωρίς ωστόσο να περικοπούν τα προβλεφθέντα κονδύλια για τη χρηματοδότηση έργων στα κράτη μέλη.

3.3.8 Ενδεχομένως θα ήταν χρήσιμη μια έννοια «αδελφοποίησης» των ΜΚΟ ανά δύο ή ανά τρεις, με τη συμμετοχή τουλάχιστον ενός εταίρου από την ΕΕ των 15, ενός από την ΕΕ των 13 και μίας αναπτυσσόμενης ή ευρισκόμενης σε μεταβατικό στάδιο χώρας (?). Επιπλέον, πρέπει να υποστηριχθεί η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα.

3.3.9 Πρέπει να καταστεί ευκολότερη η ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα μετάβασης μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης.

3.3.10 Για να αξιοποιήσουν την πείρα τους στις διαδικασίες μετάβασης, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να εξασφαλίσουν επαρκή χρηματοδότηση και δημόσια στήριξη. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η μετάβαση και ο ρόλος μεμονωμένων ατόμων, της κοινωνίας πολιτών και του κράτους πρέπει να αποτελούν μία από τις πτυχές του «2015 - Ευρωπαϊκού Έτους για την Ανάπτυξη».

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μια νέα απάντηση σε μια γειτονία που αλλάζει», ΕΕ C 43, 15.2.2012.

4. Η προαγωγή των βιώσιμων δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων και η ανάπτυξη

Ολοένα και περισσότερο, η πλούσια πείρα σε διαδικασίες μετάβασης που απέκτησαν προσφάτως τα κράτη μέλη της ΕΕ καθίσταται σημαντική και βρίσκει εφαρμογή πέραν των γειτονικών κρατών της ΕΕ, με μια συνεχώς αυξανόμενη χρήση της μεθόδου με βάση τη ζήτηση. Η ΕΕ πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην ενίσχυση της δημοκρατίας.

4.1 Ο ειδικός ρόλος της ΕΕ στις διάφορες μεταβατικές φάσεις

4.1.1 Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης στις κοινωνίες των χωρών-εταίρων. Η ενίσχυση της δημοκρατίας, η χρηστή διακυβέρνηση (περιλαμβανομένης της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς, της ελευθερίας του λόγου, της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης κ.λπ.) της αγωγής του πολίτη και της άτυπης και της ανεπίσημης μάθησης, της δικαιοσύνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης σε όλες τις εκφάνσεις και σε όλα τα επίπεδα είναι στοιχεία απαραίτητα.

4.1.2 Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αποδοτικότητα και στα αποτελέσματα της πολιτικής και των έργων. Αυτά πρέπει να συνοδεύονται από διοικητικά και επιχειρησιακά προγράμματα και μέτρα στήριξης για μεμονωμένα άτομα. Ωστόσο, η αποδοτικότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς καλύτερο συντονισμό στις χώρες-εταίρους. Προς τούτο, πρέπει να παρασχεθούν υποστήριξη και συμβουλές στον σχεδιασμό.

4.1.3 Η κατάργηση των διακρίσεων, η ίση μεταχείριση και η προορατική συμμετοχή των εταίρων της ΕΕ και κάθε μέλους των κοινωνιών τους (περιλαμβανομένων ομάδων όπως οι γυναίκες, οι μειονότητες κ.λπ.) είναι ζωτικής σημασίας ως γενική αρχή και προϋπόθεση για την αξιοπιστία της ΕΕ. Ασφαλώς, η διαφοροποίηση της πολιτικής ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε χώρας-εταίρου είναι επιβεβλημένη και πρέπει να βελτιωθεί. Ταυτόχρονα, η ΕΕ δεν πρέπει να επιδεικνύει μεγαλύτερη επιείκεια σε «στρατηγικά σημαντικές» χώρες μόνον λόγω μιας περιορισμένης σειράς συμφερόντων που δεν σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί έναν τομέα στον οποίο η ΕΕ πρέπει να συνεργαστεί με τους εταίρους της.

4.1.4 Οι εκπρόσωποι της ΕΕ πρέπει να ενεργούν τόσο ως συντονιστές/διαμεσολαβητές (αναλύοντας τις τοπικές ανάγκες και στηρίζοντας/προωθώντας τον διάλογο μεταξύ των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων) όσο και ως εμπειρογόνους (ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες τους και μεταλαμπαδεύοντας στην ΕΕ διδάγματα που αντλήθηκαν από τη δράση τους στις μεταβατικές διαδικασίες).

4.1.5 Ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού στις χώρες-εταίρους πρέπει να λαμβάνουν ολοκληρωμένη στήριξη. Επί του παρόντος, τα κυβερνητικά θεσμικά όργανα, και σε ορισμένες περιπτώσεις οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών (περιλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων), η νεολαία και οι ερευνητές θεωρούνται ως οι βασικοί αποδέκτες της βοήθειας της ΕΕ. Οι βιώσιμες αλλαγές απαιτούν ολοκληρωμένη στήριξη και στενή συνεργασία με τους «πρέσβεις», τους «διαχειριστές/μηχανισμούς» ή τους εκπροσώπους των βιώσιμων αλλαγών από την κοινωνία πολιτών, τους ηγέτες και τα δίκτυά της, αλλά πρέπει επίσης να εκτεινούνται και πέραν αυτών. Είναι αναγκαία η καθολική, ευρέως προσιτή και προβλεβημένη στήριξη των εταίρων και των κοινωνιών τους. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και στήριξη των γειτονικών χωρών δεν πρέπει να θεωρείται προνόμιο λίγων και εκλεκτών. Οι ορατές βελτιώσεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση και οι επιστήμες (περιλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, των δραστηριοτήτων που

απευθύνονται σε παιδιά κ.λπ. ⁽⁸⁾), η οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, οι υποδομές και οι δημόσιες υπηρεσίες (περιλαμβανομένων των ΤΠΕ, της υγείας, των παιδότοπων κ.λπ.), οι ευκαιρίες αξιοπρεπούς εργασίας και ποιοτικής απασχόλησης, η ισοτιμία των φύλων, η στήριξη των κοινωνικά και οικονομικά ευάλωτων ομάδων και των αυτοχθόνων πληθυσμών, τα κοινωνικά κινήματα και οι συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη επιχειρήσεων (περιλαμβανομένης της ενίσχυσης και της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων ⁽⁹⁾), κ.λπ. αναμένεται να ενθαρρύνουν τις μεταρρυθμίσεις και τη μεγαλύτερη συναίνεση όσον αφορά τον φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό.

4.1.6 Ειδικότερα στα μη δημοκρατικά κράτη, η χρηματοδότηση που παρέχεται προς επίσημα θεσμικά όργανα —ή μέσω αυτών— ενδέχεται να μην δαπανάται για κοινωνικούς στόχους αλλά για τη στήριξη του καθεστώτος, ενώ στις πραγματικά δημοκρατικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών δεν παρέχεται η δυνατότητα υποβολής αίτησης για στήριξη. Η εγκαθίδρυση του Ευρωπαϊκού Κληροδοτήματος για τη Δημοκρατία (ΕΕΔ) συνιστά αναμφίβολα ένα σημαντικό και πολυαναμενόμενο βήμα προόδου. Εντούτοις, από μόνο του, το συγκεκριμένο Κληροδοτήριο δεν μπορεί να αποτελέσει τη λύση σε αυτά τα διαδεδομένα προβλήματα. Μέρους της λύσης είναι η εκτενής χαρτογράφηση των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών και άλλων δικαιούχων βοήθειας στην περιοχή ⁽¹⁰⁾. Επίσης, πρέπει να υποστηρίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό η τοπική κοινωνία των πολιτών ή οι ανεπίσημες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και οι πρωτοβουλίες τους —πολλά κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν πείρα στην ευέλικτη χρηματοδότηση έργων. Ταυτόχρονα, το ποσοστό της ενίσχυσης που κατανέμεται μέσω της κοινωνίας πολιτών πρέπει να αυξηθεί, ιδιαίτερος στα απολυταρχικά καθεστώτα.

4.1.7 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις μεταβατικές καταστάσεις στις χώρες της Νότιας και της Ανατολικής Μεσογείου, όπου η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των γυναικών απειλούνται σοβαρά, καθώς και στην ανάγκη να εξασφαλιστεί ισχυρότερη υποστήριξη της ΕΕ προς την κοινωνία πολιτών και τις οργανώσεις των γυναικών.

4.1.8 Γενικά, η ΕΕ πρέπει να αναλύσει προσεκτικά τις διαφορές ως προς την ικανότητα απορρόφησης και τα ειδικά χαρακτηριστικά των χωρών-εταίρων και να προσαρμοστεί σε αυτά.

4.1.9 Η ΕΕ πρέπει να μεταδώσει την πείρα της σχετικά με τον τρόπο εξασφάλισης βιώσιμης εξωτερικής και εσωτερικής στήριξης για την ανάπτυξη, μεταξύ άλλων για την κοινωνία πολιτών, αφού ολοκληρωθούν τα πρώτα στάδια της μετάβασης και επιτευχθεί σχετική ευημερία.

4.2 Ανάπτυξη για όλους - Ο ρόλος των επιχειρήσεων και της απασχόλησης στις μεταβατικές κοινωνίες

4.2.1 Η χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και η σταθερή αγορά, μαζί με την αναβάθμιση της ευημερίας, της απασχόλησης και την οικονομική φιλελευθεροποίηση, πρέπει να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην πρόοδο των μεταβατικών κοινωνιών (με

⁽⁸⁾ Για παράδειγμα, γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της ΕΕ και η σχέση της με την Κεντρική Ασία και η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών», ΕΕ C 248, 28.8.2011.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει», ΕΕ C 43, 15.2.2012.

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα τις «Προτάσεις κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ II) και για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γετονίας», ΕΕ C 11, 15.1.2013, σ. 80· βλ. επίσης την ενημερωτική έκθεση με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη σύμπραξη για τη δημοκρατία και την κοινή ευημερία στην Ευρωμεσογειακή περιοχή»(REX/356).

γνώμονα και τον οικονομικό μετασχηματισμό στην μετά το 2015 προβληματική). Πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες για ένα ασφαλές και φιλόξενο επενδυτικό περιβάλλον, το οποίο να προστατεύεται μέσω διεθνών συμφωνιών εντός του πολυμερούς πλαισίου που προσφέρει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ).

4.2.2 Κλειδί για τη βιωσιμότητα της προόδου είναι το κράτος δικαίου και ένα ανεξάρτητο νομικό σύστημα που δεν θα μπορεί να υπονομεύεται από τη διαφθορά ή τυχόν απολυταρχικά καθεστώτα. Η ύπαρξη ανεξάρτητων οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, η πρόσβαση στην πληροφόρηση, η κοινωνική προστασία και οι ευκαιρίες για αξιοπρεπή απασχόληση, η επιστημονική και τεχνική συνεργασία, η ενεργειακή αποδοτικότητα ή ανεξαρτησία και η προστασία του περιβάλλοντος είναι επίσης παράγοντες ζωτικής σημασίας.

4.2.3 Πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες διεξαγωγής του εμπορίου και να γίνεται χρήση —όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο— των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών που στόχο έχουν την υπέρβαση των συνόρων, την ενθάρρυνση της σταδιακής προσέγγισης με τους τεχνικούς κανόνες, αρχές και προδιαγραφές της ΕΕ και την εφαρμογή τους. Στόχος των εταίρων της ΕΕ πρέπει να είναι οι ισχυρές οικονομίες χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες μειώνουν σταθερά την εξάρτησή τους από την εξωτερική ενίσχυση, άλλος ένας τομέας στον οποίο η ανταλλαγή εμπειριών έχει ζωτική σημασία.

4.2.4 Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στον διάλογο με ανεξάρτητες επιχειρήσεις (καθώς και συνδικαλιστικές ενώσεις και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών) και στη στήριξη αυτών όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με απολυταρχικά καθεστώτα. Σε όλες τις περιπτώσεις, πρέπει οι ΜΜΕ να αποκτήσουν σημαντικότερο ρόλο ως φορείς βιωσιμότητας, δικαιοσύνης και ανάπτυξης στην οικονομία. Συμπληρωματικό ρόλο σε αυτά μπορούν να παίξουν τα συμβούλια ξένων επενδυτών και άλλοι εταίροι της κοινωνίας πολιτών.

4.3 Διεθνείς εταιρικές σχέσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα - Συμπληρωματικά στοιχεία

4.3.1 Η ΕΟΚΕ και άλλοι φορείς έχουν ήδη επισημάνει την ανάγκη στενής και αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ, του ΟΗΕ και άλλων διεθνών φορέων όσον αφορά το αναπτυξιακό πρόγραμμα για την περίοδο μετά το 2015.

4.3.2 Επίσης, η ΕΕ πρέπει να λάβει υπόψη άλλες πρόσφατες εξελίξεις, περιλαμβανομένης της θέσπισης της *Σύμπραξης για την ανοικτή διακυβέρνηση* (Open Government Partnership), μιας πρωτοβουλίας ιδιαίτερης σημασίας για την ΕΟΚΕ και η οποία διέπεται από την προαναφερθείσα αρχή της εταιρικής σχέσης. Πρέπει να σχεδιαστεί και να παρακολουθηθεί προσεκτικά η επίδραση τόσο της προβλεπόμενης *Διατλαντικής εμπορικής και επενδυτικής εταιρικής σχέσης* όσο και άλλων παρεμφερών συμφωνιών στην αναπτυξιακή συνεργασία και μετάβαση.

4.3.3 Επιπροσθέτως, πρέπει να αξιοποιηθούν και να στηριχθούν καλύτερα ο ρόλος και το δυναμικό των παγκόσμιων ιδιωτικών επιχειρήσεων και των ξένων επενδυτών που βασίζονται σε κοινές με την ΕΕ αξίες, ιδίως σε θέματα σεβασμού των θεμελιωδών οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

4.3.4 Πρέπει να προγραμματιστεί η εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης που να διερευνά τις βέλτιστες πρακτικές των παγκόσμιων ιδρυμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιούν σε χώρες οι οποίες βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας: ενίσχυση και ενθάρρυνση της συμμετοχής πολιτών από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης» (διερευνητική γνωμοδότηση που ζητήθηκε από τη λιθουανική προεδρία)

(2014/C 67/03)

Εισηγητής: **ο κ. Giuseppe IULIANO**

Στις 15 Απριλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Λιθουανική Προεδρία αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας: ενίσχυση και ενθάρρυνση της συμμετοχής πολιτών από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήσεως της λιθουανικής Προεδρίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 110 ψήφους υπέρ και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απέδιδε ήδη από τη σύστασή της ιδιαίτερη προσοχή στον εθελοντισμό, στον βαθμό που αποτελεί έμπρακτη έκφραση της δράσης των πολιτών υπέρ της αλληλεγγύης, της κοινωνικής συνοχής και της βελτίωσης των κοινωνιών στις οποίες αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους. Λέγεται ότι ο εθελοντισμός συνιστά «ένδειξη του πλεονάσματος καλής θέλησης μιας κοινωνίας» και απτή αποτύπωση των αξιών στις οποίες εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της ζητήματα σχετικά με τον εθελοντισμό, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο διασυνοριακών ενεργειών στο πλαίσιο της ΕΕ, και μάλιστα η ΕΟΚΕ ήταν το πρώτο κοινοτικό όργανο που πρότεινε την ανακήρυξη του Ευρωπαϊκού Έτους Εθελοντισμού. Επίσης, η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην εξωτερική δράση της ΕΕ και στην αναπτυξιακή συνεργασία.

Ως εκ τούτου, η προσήκη στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο άρθρο 214 παράγραφος 5, συγκεκριμένης αναφοράς στη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ΕΣΕΑΒ), το οποίο μετονομάστηκε αργότερα σε πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers» (Εθελοντές ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ), και η διαδικασία που κινήθηκε για την προσεχή έγκριση κανονισμού που θα ρυθμίζει την εφαρμογή της εν λόγω πρωτοβουλίας καθιστούν σκόπιμη την έκφραση της θέσης της ΕΟΚΕ, ώστε να μπορέσουν να ενσωματωθούν στην εν λόγω ρύθμιση και στη μετέπειτα εφαρμογή της οι προτάσεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ΕΣΕΑΒ) ή «EU Aid Volunteers», θεωρώντας ότι μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της συμμετοχής των Ευρωπαίων πολιτών στον ανθρωπιστικό τομέα, ιδίως

μέσω των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όπως οι εξειδικευμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

1.2 Το ΕΣΕΑΒ πρέπει να λειτουργήσει ως μέσο ενθάρρυνσης της συμμετοχής εκείνων των κρατών μελών που έχουν μικρότερη παράδοση στο ανθρωπιστικό έργο. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ανάληψης ειδικών δράσεων, που θα προωθούν τόσο τη συμμετοχή εθελοντών από αυτές τις χώρες όσο και την ανάπτυξη των κοινωνικών και ανθρωπιστικών οργανώσεών τους.

1.3 Για να ενισχυθεί η υποστήριξη των πολιτών στην ανθρωπιστική δράση και η αναγνώριση του ρόλου του εθελοντισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί επίσης το ενδεχόμενο ανάληψης δράσεων διάδοσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τα εν λόγω θέματα, οι οποίες θα απευθύνονται στον ευρύτερο πληθυσμό.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται και υποστηρίζει τις δηλώσεις που περιέχονται στην «Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια» όσον αφορά τους στόχους και τα μέσα της ανθρωπιστικής δράσης και επιθυμεί να εκφράσει την πεποίθησή της ότι η ανθρωπιστική βοήθεια πρέπει να περιλαμβάνει την προστασία των θυμάτων των ανθρωπιστικών κρίσεων, τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειάς τους και τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους.

1.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ευρεία αυτή έννοια της ανθρωπιστικής δράσης, πέραν της απλής παροχής βοήθειας, και υπενθυμίζει τη σημασία που έχει ο απαραίτητος σεβασμός των ανθρωπιστικών αρχών του ανθρωπισμού, της αμεροληψίας, της ουδετερότητας και της ανεξαρτησίας, καθώς και των κανόνων δικαίου που διέπουν την ανθρωπιστική δράση.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τον ανιδιοτελή χαρακτήρα της εθελοντικής δράσης και τους κινδύνους σύγχυσης της με άλλου είδους δράσεις εργασιακού χαρακτήρα. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπως αυτή που διανύουμε, η πτυχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης όσο και στην εξωτερική της δράση.

1.7 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ύπαρξη διαφορετικών νομοθεσιών για τον εθελοντισμό στα επιμέρους κράτη μέλη μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στην πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers».

1.8 Η κινητοποίηση των εθελοντών θα πρέπει να γίνεται πάντα με βάση τις ανάγκες και μετά από ανάλυση και αξιολόγηση της κατάστασης και των αναγκών των πληθυσμών που πλήττονται από καταστροφές ή πολύπλευρες κρίσεις.

1.9 Η πρόταση κανονισμού ⁽¹⁾ τονίζει την ανάγκη καθορισμού προτύπων για όλα τα στάδια της διαδικασίας συμμετοχής των εθελοντών. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία αυτή και θεωρεί ότι τα εν λόγω πρότυπα πρέπει να βασιστούν στις ορθές πρακτικές του ανθρωπιστικού τομέα και στις ήδη υφιστάμενες ποιοτικές πρωτοβουλίες.

1.10 Ο εθελοντισμός παρέχει τη συνεργασία του μέσω κοινωνικών οργανώσεων και, σε μικρότερο βαθμό, μέσω δημόσιων οργανισμών μη στρατιωτικού χαρακτήρα. Η ποιότητα αυτών των οργάνων είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επιτυχία του έργου. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών πιστοποίησης των οργανώσεων με βάση την πείρα και το κεκτημένο του ανθρωπιστικού τομέα. Τα κριτήρια της πιστοποίησης θα πρέπει να μπορούν επίσης να εφαρμοστούν —αν και προσαρμοσμένα— και στις οργανώσεις υποδοχής στις πληγείσες χώρες.

1.11 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει την πεποίθησή της ότι ο μηχανισμός πιστοποίησης θα πρέπει να βασιστεί σε όλες αυτές τις εμπειρίες και ότι στην εφαρμογή του θα πρέπει να συνεκτιμώνται τα σημαντικά κριτήρια της διαφάνειας, του ελεύθερου ανταγωνισμού, της ισότητας ευκαιριών και της υποχρέωσης λογοδοσίας. Η πρωτοβουλία θα πρέπει να επιτρέπει τη συμμετοχή ΜΚΟ από χώρες με μικρότερη παράδοση στον εν λόγω τομέα.

1.12 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει την πεποίθησή της ότι πέραν της τεχνικής επαγγελματικής κατάρτισης —που είναι προφανώς σημαντική— πρέπει να συμπεριληφθεί και να τονιστεί περισσότερο η κατάρτιση στις αξίες, στον σεβασμό των πληγέντων πληθυσμών, στη διαπολιτισμική διάσταση, στον σεβασμό, στις ψυχοκοινωνικές πτυχές της παροχής βοήθειας κλπ. —εν ολίγοις, σε πολλά ζητήματα που συνδιαμορφώνουν το ανθρωπιστικό έργο, πέραν της τεχνικής του διάστασης.

1.13 Όσον αφορά τη συμμετοχή επιχειρηματικών φορέων που διαθέτουν μεταξύ άλλων και εμπειρίες εταιρικού εθελοντισμού, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το θέμα αυτό πρέπει να μελετηθεί εις βάθος, προκειμένου να αξιοποιηθεί και ο ρόλος των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Παρά το γεγονός ότι ο εθελοντισμός και η εθελοντική δράση αποτελούν μέρος του κοινοτικού κεκτημένου και ότι τα ευρωπαϊκά όργανα δρομολογούν σχέδια και προγράμματα στον τομέα αυτόν εδώ και δεκαετίες, η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει μόνο μία συγκεκριμένη αναφορά στον εθελοντισμό, στο άρθρο 214 παράγραφος 5 του κεφαλαίου

για την ανθρωπιστική βοήθεια. Στην παράγραφο αυτή, προτείνεται η συγκρότηση ενός Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ΕΣΕΑΒ), για να προωθηθεί, όπως αναφέρεται, η συμμετοχή των νέων της Ευρώπης στην ανθρωπιστική βοήθεια.

2.2 Πέραν της έκκληξης που προκάλεσε η προσθήκη αυτή για διάφορους λόγους, ήταν η μοναδική αναφορά στον εθελοντισμό που γίνεται στη Συνθήκη. Ο ανθρωπιστικός τομέας είναι ίσως ένας από τους πιο επαγγελματικούς τομείς της συνεργασίας. Δεν περιλαμβάνονται αναφορές στον εθελοντισμό σε άλλους τομείς όπου πράγματι υπήρχε ευρωπαϊκή πείρα, όπως στον τομέα της νεολαίας, της κοινωνικής πολιτικής κλπ. —γεγονός είναι ότι μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, τα κοινοτικά όργανα ασχολήθηκαν με την εφαρμογή της εν λόγω πρωτοβουλίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δρομολόγησε διάφορες μελέτες σχετικά με τη σκοπιμότητα και τον δυνητικό αντίκτυπο της πρωτοβουλίας και τέθηκαν σε εφαρμογή διάφορα σχέδια πιλοτικού χαρακτήρα για να αντληθούν διδάγματα και να καθοριστεί ο συγκεκριμένος τρόπος εφαρμογής της ⁽²⁾. Μεταξύ των αλλαγών που εγκρίθηκαν συγκαταλέγονται η μετονομασία της σε πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers» και η έναρξη της διαδικασίας συζητήσεων για την έγκριση κανονισμού που θα προσδιορίζει τον τρόπο υλοποίησής της.

2.3 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να υπενθυμίσει ότι ο εθελοντισμός αποτελούσε ανέκαθεν μέρος της δράσης πολλών ευρωπαϊκών κοινωνικών οργανώσεων· γι αυτό και η ΕΟΚΕ, στο πλαίσιο των εργασιών της, απέδιδε πάντοτε προσοχή στην υποστήριξη και στην προώθησή του.

2.4 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ διατύπωνε μέσω διαφόρων γνωμοδοτήσεων τις θέσεις της σχετικά με πτυχές της αναπτυξιακής συνεργασίας και της εξωτερικής δράσης της Ένωσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνες τις πτυχές που συνδέονται με την αποστολή της όπως, μεταξύ άλλων, ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα.

2.5 Η ανθρωπιστική βοήθεια είναι μία από τις συνιστώσες της εξωτερικής δράσης της Ένωσης και ακριβώς ένας από τους τομείς όπου είναι εμφανέστερη η συμμετοχή και ο πρωταγωνιστικός ρόλος της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών. Πάνω από το 47 % της ανθρωπιστικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διοχετεύεται μέσω των ΜΚΟ ⁽³⁾ και το ίδιο περίπου ισχύει και στα περισσότερα κράτη μέλη. Πρόκειται άλλωστε για μία από τις κοινοτικές πολιτικές που απολαύουν της μεγαλύτερης υποστήριξης των Ευρωπαίων πολιτών, όπως αντικατοπτρίζεται στα Ευρωβαρόμετρα ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Η ΓΔ Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας (ECHO) ανέθεσε τρεις αξιολογήσεις προοπτικών σχετικά με το θέμα αυτό το 2006, το 2010 και το 2012: «Review concerning the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps» (Αξιολόγηση σχετικά με τη συγκρότηση ενός Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας), 2006, «Review concerning the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps – Final report» (Αξιολόγηση σχετικά με τη συγκρότηση ενός Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας – Τελική έκθεση), 2010, και «Impact Assessment on the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps» (Εκτίμηση Αντίκτυπου σχετικά με τη συγκρότηση Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας), 2012, από τις οποίες αντλήθηκαν διάφορα συμπεράσματα.

⁽³⁾ Δεδομένα από τον ετήσιο απολογισμό της ΓΔ ECHO για το 2012 http://ec.europa.eu/echo/files/funding/figures/budget_implementation/AnnexV.pdf.

⁽⁴⁾ Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο του Μαρτίου 2012 που ήταν αφιερωμένο σε αυτό το θέμα, το 88 % των Ευρωπαίων πολιτών υποστηρίζει τη διάθεση πόρων της Ένωσης για τέτοιες δραστηριότητες. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_383-384_fact_el_el.pdf.

⁽¹⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας EU Aid Volunteers, COM(2012) 514 final.

2.6 Από το 1996, με την έγκριση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/96, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει μια στέρεα βάση για το ανθρωπιστικό της έργο, η οποία συμπληρώθηκε με την υιοθέτηση της «Ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανθρωπιστική βοήθεια», που υπεγράφη το 2007 από τα τρία θεσμικά όργανα (το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο) και αποτελεί το γενικό πλαίσιο της πολιτικής στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας. Το κείμενο ορίζει το κοινό ιδεώδες, τους πολιτικούς στόχους και τις αρχές της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ και παρουσιάζει ένα όραμα της ΕΕ που ανταποκρίνεται με ενιαία φωνή και με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις ανθρωπιστικές ανάγκες. Επίσης, ορίζει τον ρόλο των κρατών μελών και των κοινών οργάνων. Τέλος, το άρθρο 214 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) καθιερώνει την ανθρωπιστική βοήθεια ως ανεξάρτητη πολιτική.

2.7 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται και υποστηρίζει τη δήλωση της «Ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανθρωπιστική βοήθεια» ότι «στόχος της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ είναι να παρέχεται μια βάση αναγκών αντίδραση σε έκτακτες καταστάσεις, η οποία θα αποβλέπει στην διάσωση ζωών, στην πρόληψη και ανακούφιση των δεινών των ανθρώπων και στη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας οσάκις παρίσταται ανάγκη και σε περίπτωση που οι κυβερνήσεις και οι τοπικοί φορείς δεν έχουν τις δυνάμεις, την ικανότητα ή τη βούληση για δράση. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ περιλαμβάνει δράσεις συνδρομής, αρωγής και προστασίας για τη σωτηρία και τη διατήρηση ζωών κατά τη διάρκεια ανθρωπιστικών κρίσεων και αμέσως μετά, αλλά επίσης και δράσεις με σκοπό την εξασφάλιση ή τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη και της ελεύθερης ροής της βοήθειας. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ παρέχεται για την αντιμετώπιση ανθρωπογενών κρίσεων (στις οποίες συγκαταλέγονται και πολυσύνθετες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης) και φυσικών καταστροφών, αναλόγως των αναγκών»⁽⁵⁾. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτέρως τις αναφορές στην προστασία των θυμάτων και στη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, δεδομένου ότι οι ενέργειες αυτές υπερβαίνουν την έννοια της απλής παροχής βοήθειας.

2.8 Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, πέραν των ορισμών που παρέχονται από το ανθρωπιστικό διεθνές δικαίο και ορίζουν τα δικαιώματα των θυμάτων ή από τις ίδιες τις ευρωπαϊκές νομικές πράξεις που αναφέρθηκαν ανωτέρω, για ορισμένες αναγνωρισμένες ανθρωπιστικές οργανώσεις όπως οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, «η ανθρωπιστική δράση είναι μια χειρονομία της κοινωνίας των πολιτών προς την κοινωνία των πολιτών, ανθρώπου προς άνθρωπο, για την προστασία της ζωής και την ανακούφιση από τον πόνο. Σε αντίθεση με άλλα είδη βοήθειας, δεν φιλοδοξεί να αλλάξει μια κοινωνία, αλλά να τη βοηθήσει να ξεπεράσει μια κρίσιμη περίοδο. Δεσμεύεται απέναντι στους ανθρώπους, όχι απέναντι στα κράτη». Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι θεμελιώδης.

2.9 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ότι η έννοια της ανθρωπιστικής βοήθειας έχει εξελιχθεί τις τελευταίες δεκαετίες και περιλαμβάνει πτυχές πρόληψης και μείωσης του κινδύνου, παροχής βοήθειας, προστασίας και αποκατάστασης μετά από καταστροφές ή πολέμους. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την «Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια», άνοιξε τον δρόμο σε αυτό το

θέμα. Παράλληλα, η ανθρωπιστική βοήθεια δεν επικεντρώνεται μόνο στην ικανοποίηση των αναγκών, αλλά ενσωματώνει και στοιχεία που απορρέουν από τη λεγόμενη «βάσει δικαιωμάτων προσέγγιση» και από την επιδίωξη αποκατάστασης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συνεισφέρει μοναδικά στοιχεία σε αυτήν την έννοια της προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

2.10 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει επίσης ότι η «Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια» ή η πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers» μπορούν να συμβάλουν στην παρότρυνση ορισμένων κρατών μελών που έχουν μικρότερη παράδοση, αλλά μεγάλες δυνατότητες να μετράσουν στην ανθρωπιστική δράση, προκειμένου να προσφέρουν νέα οράματα, δυναμισμό και εθελοντές. Αυτή πρέπει να είναι μία από τις συνεισφορές της πρωτοβουλίας «EU Aid Volunteers»: η προώθηση της εθελοντικής ανθρωπιστικής δράσης πολιτών από ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.11 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επομένως, την πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers» και επιθυμεί να συμβάλει με τις προτάσεις της στη διαδικασία κατάρτισης κανονισμού σχετικά με την εν λόγω πρωτοβουλία, εστιάζοντας πρωτίτως σε εκείνες τις πτυχές που εμπíπτουν περισσότερο στην αποστολή και την πείρα της ως κοινοτικού οργανισμού διαβούλευσης με την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών.

3. Ο εθελοντισμός στην ευρωπαϊκή βοήθεια

3.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τους ορισμούς του εθελοντισμού όπως παρέχονται στην πρόταση κανονισμού και έχουν συμπεριληφθεί σε άλλες γνωμοδοτήσεις. Επιθυμεί να υπογραμμίσει τον ανιδιοτελή χαρακτήρα της εθελοντικής δράσης και τους κινδύνους σύγχυσης της με άλλου είδους δράσεις εργασιακού χαρακτήρα. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπως αυτή που διανύουμε, η πτυχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης όσο και στην εξωτερική της δράση. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις θα πρέπει να αξιολογείται ο δυνητικός οικονομικός αντίκτυπος του ευρωπαϊκού εθελοντισμού στις χώρες προορισμού.

3.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει το θέμα της αναγκαίας συνεκτικότητας των νομοθεσιών για τον εθελοντισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, προπαντός, για τη διεθνή δράση των εθελοντών. Τονίζει ότι η ύπαρξη διαφορετικών νομοθετικών πλαισίων για τον εθελοντισμό στα επιμέρους κράτη μέλη μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στην πρωτοβουλία «EU Aid Volunteers»⁽⁶⁾.

3.3 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι μια πρωτοβουλία όπως αυτή πρέπει να χρησιμεύσει για να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη με μικρότερη παράδοση στον συγκεκριμένο τομέα να συμμετάσχουν σε δράσεις εθελοντισμού και ανθρωπιστικής βοήθειας. Η πρωτοβουλία θα πρέπει να διασφαλίσει τη δυνατότητα συμμετοχής των οργάνων από αυτές τις χώρες και να ενθαρρύνει τη δραστηριοποίηση εθελοντών από ολόκληρη την Ένωση με βάση τις αρχές της ισότητας των ευκαιριών. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναληφθούν ειδικές δράσεις για την προώθηση της συμμετοχής τόσο των οργάνων όσο και των εθελοντών από τα κράτη μέλη που είχαν μέχρι σήμερα μικρότερη συμμετοχή σε ανθρωπιστικά έργα.

⁽⁵⁾ Άρθρο 8 της κοινής αντίληψης. Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 025, 30.1.2008, σ. 1–12. Η κοινή αντίληψη αναφέρεται επίσης σε πρωτοβουλίες όπως το σχέδιο Sphere, οι οποίες ορίζουν τα δικαιώματα των ατόμων που πλήττονται από ανθρωπιστικές κρίσεις και προβλέπει την προστασία τους. SPHERE «Ανθρωπιστικός Χάρτης» και ελάχιστα πρότυπα.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ανακοίνωση σχετικά με τις πολιτικές της ΕΕ και τον εθελοντισμό: Αναγνώριση και προώθηση διασυνοριακών εθελοντικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ». COM(2011) 568 τελικό ΕΕ C 181, 21.6.2012, σσ. 150–153.

3.4 Παρόλο που αρχικά η πρόταση της ΣΛΑΕ περιόριζε το εθελοντικό έργο στα ζητήματα ανθρωπιστικής βοήθειας, στην πράξη μεγάλο μέρος των πιλοτικών σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν και μεγάλο μέρος των καθηκόντων που ανατέθηκαν στους εθελοντές αφορούσε περισσότερο ζητήματα αναπτυξιακής συνεργασίας, μείωσης των κινδύνων καταστροφών, αποκατάστασης και ανοικοδόμησης, μετριασμού, ανθεκτικότητας κλπ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί λογική την προσαρμογή αυτή και προτείνει να μελετηθεί πώς μπορεί να εξελιχθεί στο μέλλον η εθελοντική δράση στο πλαίσιο της κοινοτικής αναπτυξιακής συνεργασίας.

3.5 Το εθελοντικό έργο στην ευρωπαϊκή ανθρωπιστική βοήθεια και, γενικότερα, στις δράσεις αναπτυξιακής συνεργασίας πρέπει να συνάδει με τις υπόλοιπες δράσεις των κοινοτικών οργάνων, να τις συμπληρώνει και να ενσωματώνεται σε αυτές. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο εθελοντισμός μπορεί να είναι χρήσιμος για άλλους τομείς της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας, αλλά η συμμετοχή του πρέπει να βασίζεται στα κριτήρια της σύνεσης και της προφύλαξης («μη βλάπτει»), που θα περιορίζουν τα πλαίσια στα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν εθελοντές.

3.6 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που περιορίζει τη δυνατότητα συμμετοχής των εθελοντών μόνο σε πλαίσια σύγκρουσης, απειλών για την ασφάλεια ή πολυσύνθετων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Πρέπει να προέχει η ασφάλεια των αποδεκτών, των εθελοντών και γενικά του προσωπικού, ιδίως στις καταστάσεις στις οποίες αναπτύσσεται ανθρωπιστική δράση.

3.7 Ως προς το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να οριστούν οι τύποι των έργων που ενδείκνυται περισσότερο για εθελοντική δράση ή, τουλάχιστον, να καθοριστούν πιο αυστηρά οι τύποι δράσεων στις οποίες δεν θα πρέπει να συμμετέχουν εθελοντές της πρωτοβουλίας. Η ανθρωπιστική δράση είναι πολύ ευρεία και πολύμορφη και πρέπει να αναζητηθούν στο εσωτερικό της εκείνα τα πλαίσια για τα οποία ενδείκνυται περισσότερο το ανθρωπιστικό έργο.

3.8 Επίσης, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι αντικαταστάθηκε η προσέγγιση του εθελοντισμού που απέρρευε από τη Συνθήκη και αφορούσε μόνο τους νέους με μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση, που καλύπτει τους διάφορους τύπους εθελοντισμού, τις απαιτούμενες δεξιότητες, τις διακριτικές του αξίες κλπ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την επίτευξη της κατάλληλης ισόρροπης εκπροσώπησης των δύο φύλων στο σχέδιο.

4. Προκλήσεις για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας «EU Aid Volunteers»

4.1 Τα κοινοτικά όργανα έχουν προτείνει μια συνετή προσέγγιση για την πρακτική εφαρμογή της πρωτοβουλίας «EU Aid Volunteers». Η αξιολόγηση των πολιτικών σχεδίων και πρωτοβουλιών που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα θα πρέπει να συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση και υπέρβαση ορισμένων από τις προκλήσεις του μέλλοντος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων θα πρέπει να κοινοποιηθούν σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και να συζητηθούν μαζί τους τα αποκομισθέντα διδάγματα.

4.2 Η κινητοποίηση των εθελοντών θα πρέπει να γίνεται πάντα με βάση τις ανάγκες και τα αιτήματα και κατόπιν ανάλυσης και

αξιολόγησης της κατάστασης και των αναγκών των πληθυσμών που πλήττονται από τις καταστροφές ή τις πολυσύνθετες κρίσεις. Η σύνδεση με τους μηχανισμούς συντονισμού, τόσο σε ευρωπαϊκή κλίμακα [ομάδα εργασίας του Συμβουλίου για την ανθρωπιστική και επισιτιστική βοήθεια (Cohafo), μηχανισμοί της ΓΔ ECHO κλπ.] όσο και σε διεθνή κλίμακα μέσω του Γραφείου Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων του ΟΗΕ (OCHA), έχει θεμελιώδη σημασία.

4.3 Επίσης, θα πρέπει να θεσπιστούν σαφείς μηχανισμοί με τα εξειδικευμένα δίκτυα του ανθρωπιστικού τομέα (προς το παρόν) όπως, μεταξύ άλλων, η Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, οι VOICE (εθελοντικές οργανώσεις για τη συνεργασία σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης) ή το Διεθνές Συμβούλιο των Εθελοντικών Οργανώσεων (ICVA).

4.4 Η πρόταση κανονισμού τονίζει την ανάγκη καθορισμού προτύπων για όλα τα στάδια της κινητοποίησης εθελοντών σε τρίτες χώρες. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία αυτή και θεωρεί ότι τα εν λόγω πρότυπα πρέπει να βασιστούν στις ορθές πρακτικές του ανθρωπιστικού τομέα και στις ήδη υφιστάμενες ποιοτικές πρωτοβουλίες (7).

4.5 Στο πλαίσιο των προτύπων αυτών, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στα ζητήματα της ασφάλειας και της διασφάλισης επαρκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της δραστηριότητας των εθελοντών και την προσφορά της προστιθέμενης αξίας τους στα ανθρωπιστικά έργα.

4.6 Ο εθελοντισμός παρέχει τη συνεργασία του μέσω κοινωνικών οργανώσεων και, σε μικρότερο βαθμό, μέσω δημόσιων οργανισμών μη στρατιωτικού χαρακτήρα. Η ποιότητα αυτών των οργάνων είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επιτυχία των δραστηριοτήτων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών πιστοποίησης των οργανώσεων με βάση την πείρα και το κεκτημένο του ανθρωπιστικού τομέα. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάλυση και αξιολόγηση της πείρας που έχει αποκτήσει η ΓΔ ECHO από τις συμφωνίες-πλαίσια σύνδεσης με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών (8).

4.7 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει την πεποίθησή της ότι ο μηχανισμός πιστοποίησης θα πρέπει να βασιστεί σε όλες αυτές τις εμπειρίες και ότι στην εφαρμογή του θα πρέπει να συνεκτιμώνται τα σημαντικά κριτήρια της διαφάνειας, του ελεύθερου ανταγωνισμού, της ισότητας ευκαιριών και της υποχρέωσης λογοδοσίας. Η πρωτοβουλία πρέπει να παροτρύνει τις ΜΚΟ χωρών που έχουν μικρότερη παράδοση στον εν λόγω τομέα να συμμετάσχουν σε αυτή. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ προτείνει να σχεδιαστούν ειδικές δράσεις για τη διάδοση της πρωτοβουλίας «EU Aid Volunteers» και της ανθρωπιστικής δράσης γενικότερα στα εν λόγω κράτη μέλη.

(7) Η ΕΟΚΕ προτείνει να συνεχιστεί ιδιαίτερος η πρωτοβουλία για τη θέσπιση κοινών προτύπων «JSI» (Joint Standards Initiative), η οποία δρομολογήθηκε από τις τρεις σημαντικότερες πρωτοβουλίες βελτίωσης της ανθρωπιστικής δράσης: το σχέδιο Sphere, την πρωτοβουλία HAP (Διεθνής ένωση για την υποχρέωση λογοδοσίας στον ανθρωπιστικό τομέα) και τον κώδικα της «People in Aid».

(8) Θα πρέπει, επίσης, να παρακολουθηθεί ιδιαίτερος η εξέλιξη των προτάσεων της Συντονιστικής Επιτροπής για την Ανθρωπιστική Ανταπόκριση (SCHR), που τελούν επί του παρόντος υπό συζήτηση, και να μελετηθούν οι μηχανισμοί διαπίστευσης που εφαρμόζονται σε ορισμένα κράτη μέλη, για να αναζητηθούν συνεκτικές προσεγγίσεις και να αποφευχθούν οι επικαλύψεις.

4.8 Τα κριτήρια της πιστοποίησης θα πρέπει να μπορούν επίσης να εφαρμοστούν —αν και προσαρμοσμένα— και στις οργανώσεις υποδοχής στις πληγείσες χώρες. Οι δράσεις για την ενίσχυση των ικανοτήτων των οργανώσεων υποδοχής πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα και να λαμβάνουν τεχνική, υλικοτεχνική και οικονομική υποστήριξη. Η πρωτοβουλία μπορεί να αποτελέσει μέσο στήριξης των εταιρών του Νότου και να συμβάλει στην ενίσχυση των κοινωνικών υποδοχών. Η ΕΟΚΕ έδειχνε ανάκαθεν ιδιαίτερη ευαισθησία για αυτό το θέμα και έχει εγκρίνει διάφορες σχετικές γνωμοδοτήσεις^(*).

4.9 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τον μη στρατιωτικό χαρακτήρα που πρέπει να έχουν οι οργανισμοί που αποστέλλουν και υποδέχονται τους εθελοντές, προκειμένου να διασφαλίζεται η τήρηση των ανθρωπιστικών αρχών και αξιών και η αποδοχή τους από τις πληγείσες κοινότητες.

4.10 Σε σχέση με τη συμμετοχή επιχειρηματικών φορέων που διαθέτουν μεταξύ άλλων και εμπειρίες εταιρικού εθελοντισμού, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το θέμα αυτό πρέπει να μελετηθεί εις βάθος, προκειμένου να προταθούν συγκεκριμένοι μηχανισμοί για αυτή τη συμμετοχή. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ενισχυθεί επίσης ο ρόλος των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και όχι μόνο —όπως έχει συμβεί μερικές φορές— των μεγάλων εταιρειών που διαθέτουν τμήματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ή κάτι ανάλογο.

4.11 Η κατάρτιση των υποψηφίων που θα συμμετάσχουν στην πρωτοβουλία «Aid Volunteers» είναι σημαντική για να διασφαλίζεται η ομαλή διεξαγωγή των δράσεων. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει την πεποίθησή της ότι πέραν της τεχνικής επαγγελματικής κατάρτισης —που είναι προφανώς σημαντική— πρέπει να συμπεριληφθεί και να τονιστεί περισσότερο η κατάρτιση στις αξίες, στον σεβασμό των πληγέντων πληθυσμών, στη διαπολιτισμική διάσταση, στον σεβασμό, στις ψυχοκοινωνικές πτυχές της παροχής βοήθειας κλπ. —εν ολίγοις, σε πολλά ζητήματα που συνδιαμορφώνουν το ανθρωπιστικό έργο, πέραν της τεχνικής του διάστασης. Αν υπάρχει κάτι που διαφοροποιεί την ανθρωπιστική δράση, είναι ακριβώς αυτή η έμφαση στις αρχές και τις αξίες, η οποία πρέπει να έχει κείνη σημασία κατά την κατάρτιση των εθελοντών.

4.12 Γι αυτό, απαιτείται συνεργασία, τόσο με τους φορείς των κρατών μελών που έχουν ήδη εμπειρία στον τομέα όσο και με τα δίκτυα κατάρτισης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, όχι μόνο τα πανεπιστημιακά, αλλά και εκείνα που έχουν δημιουργηθεί από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αξιολόγηση των δράσεων κατάρτισης που έχουν συμπεριληφθεί στα ήδη υπάρχοντα πιλοτικά σχέδια. Η ΕΟΚΕ προτρέπει να συγκεντρωθούν, το συντομότερο δυνατόν, οι ορθές πρακτικές για αυτό το θέμα, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως σημεία αναφοράς (benchmarks) για μελλοντικές προτάσεις.

4.13 Η πρόταση κανονισμού προβλέπει τη δημιουργία βάσης δεδομένων, στην οποία θα μπορούν να συμπεριληφθούν οι δυνητικοί εθελοντές, οι οποίοι στη συνέχεια θα κινητοποιούνται μέσω των διαπιστευμένων οργανώσεων ή, ενδεχομένως, των υπηρεσιών της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι η συμμετοχή ενός εθελοντή σε μια οργάνωση δεν εξαρτάται μόνο από τις τεχνικές απαιτήσεις, αλλά και από την ευρύτερη αποδοχή, μεταξύ άλλων, των κοινών αξιών, των εντολών και της αποστολής του οργανισμού. Επομένως, όποια και αν είναι η τελική μορφή της βάσης δεδομένων με τους εθελοντές που θα συγκροτήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθησή της ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτό το ζήτημα.

4.14 Η δρομολόγηση της πρωτοβουλίας «EU Aid Volunteers» αποτελεί ευκαιρία για διεύρυνση των δράσεων ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των Ευρωπαίων πολιτών σε σχέση με την αλληλεγγύη, την ανάγκη διατήρησης ροών βοήθειας ακόμη και σε περίοδο κρίσης και την προώθηση των πανανθρώπινων αξιών. Πέραν της απλής «ορατότητας» των δράσεων, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει, όπως και σε άλλες γνωμοδοτήσεις της, την ανάγκη σύμφιξης των δεσμών με τους πολίτες. Και για τον σκοπό αυτό, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, πολλές εκ των οποίων εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ, διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επικέντρωση αυτών των δράσεων δημόσιας διάδοσης σε εκείνα τα κράτη μέλη που είχαν μέχρι σήμερα μικρότερη παράδοση στον ανθρωπιστικό τομέα.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυξιακές πολιτικές και τις πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας που εφαρμόζει η ΕΕ» ΕΕ C 181, 21.06.2012, σσ. 28-34.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ιθαγένεια χωρίς αποκλεισμούς, ανοιχτή στους μετανάστες» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 67/04)

Εισηγητής: ο κ. **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Ιθαγένεια χωρίς αποκλεισμούς, ανοιχτή στους μετανάστες

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 176 ψήφους υπέρ, 10 κατά και 14 αποχές.

1. Συστάσεις και προτάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, την τελευταία δεκαετία, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικότερα βήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) σε θέματα εξίσωσης των δικαιωμάτων, ελευθεριών και εγγυήσεων που συνδέονται με το καθεστώς της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και έχει ενισχυθεί το κριτήριο της διαμονής έναντι της ιθαγένειας ενός κράτους μέλους. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια εξελίσσεται σε καθεστώς ιθαγένειας βάσει διαμονής και συνδέεται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και με τις αξίες και αρχές της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

1.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι έχει φτάσει η στιγμή να διενεργηθεί μια αξιολόγηση και να εξεταστεί ποια ζητήματα δεν έχουν ακόμη πλήρως διευθετηθεί και ποιοι φραγμοί εμποδίζουν ακόμη την επίτευξη μιας ευρωπαϊκής ιθαγένειας με λιγότερους αποκλεισμούς, πιο συμμετοχικής και «αστικής» (δηλ. με έμφαση στην έννοια του πολίτη), η οποία να προσφέρει δυνατότητα ένταξης σε όλους τους μόνιμους κατοίκους.

1.3 Στον 21ο αιώνα, ως Ευρωπαίοι, καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε μια μεγάλη πρόκληση: να διευρύνουμε τις βάσεις των δημοκρατιών μας, εντάσσοντας νέους πολίτες με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αυτό προϋποθέτει ότι το δικαίωμα στην ιθαγένεια κράτους μέλους και στην ευρωπαϊκή ιθαγένεια θα είναι ανοιχτό σε όλα τα προερχόμενα από μετανάστευση άτομα, τα οποία προσδίδουν μεγάλη εθνική, εθνοτική, θρησκευτική και πολιτισμική ποικιλία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες είναι ελεύθερες και ανοιχτές κοινωνίες και πρέπει να στηρίζονται στην ένταξη όλων των πολιτών, ανεξάρτητα από την καταγωγή και τις αναφορές τους.

1.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει την έναρξη προβληματισμού με θέμα κατά πόσον οι ισχύουσες ρυθμιστικές και πολιτικές βάσεις στις οποίες εδράζεται η ευρωπαϊκή πολιτική περί μετανάστευσης, ιθαγένειας και ένταξης είναι επαρκείς για τις σημερινές ευρωπαϊκές κοινωνίες, που χαρακτηρίζονται από ολοένα μεγαλύτερο πλουραλισμό και μεγάλη πολυμορφία.

1.5 Η οικονομική κρίση εκτόπισε από την πολιτική ατζέντα την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την ένταξη και την καταπολέμηση των διακρίσεων. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι κινδυνεύουν να αυξηθούν η μισαλλοδοξία, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία έναντι των

μεταναστών και των μειονοτήτων. Οι πολιτικοί ιδύνοντες, οι κοινωνικοί ηγέτες και τα μέσα επικοινωνίας πρέπει να ενεργούν με ύψιστη συναίσθηση ευθύνης και να υιοθετήσουν μια παιδαγωγική προσέγγιση σε θέματα πολιτικά και κοινωνικά, ώστε να προλαμβάνονται τέτοιου είδους συμπεριφορές· τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να ενεργούν με αποφασιστικότητα για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να απευθύνει ένα σαφές μήνυμα σε όσους, με βάση έναν εθνικισμό στηριζόμενο σε αποκλεισμούς, ορίζουν την εθνική ταυτότητα και την ευρωπαϊκή ταυτότητα με τρόπο που αποκλείει από τα δικαιώματα του πολίτη εκατομμύρια άτομα, τα οποία υπόκεινται σε αδύναμο νομικό καθεστώς, λόγω της εθνικής τους προέλευσης. Πρέπει να βελτιωθεί η ποιότητα της δημοκρατίας στην Ευρώπη, χάρη στη διεύρυνση της πρόσβασης στην ιθαγένεια των κρατών μελών και στην ευρωπαϊκή ιθαγένεια.

Συστάσεις στα κράτη μέλη:

1.7 Δεδομένου ότι πολλά κράτη μέλη διαθέτουν περιοριστική νομοθεσία όσον αφορά την πρόσβαση στην ιθαγένεια, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν πιο ευέλικτες νομοθεσίες και διαδικασίες, ώστε οι υπήκοοι τρίτων χωρών με καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος ⁽¹⁾ να μπορούν να αποκτήσουν την ιθαγένεια.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να συνάψουν συμβάσεις με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών προκειμένου οι τελευταίοι να δύνανται να διαθέτουν διπλή ιθαγένεια.

1.9 Τα κράτη μέλη πρέπει να υπογράψουν και να κυρώσουν την Ευρωπαϊκή σύμβαση για την Ιθαγένεια του 1997 και τη Σύμβαση για τη συμμετοχή των αλλοδαπών στη δημόσια ζωή σε τοπικό επίπεδο του 1992 και να σεβαστούν τις αρχές της αναλογικότητας, της πραγματικής δικαστικής προστασίας και της μη διακριτικής μεταχείρισης στις πολιτικές απόκτησης και ανάκλησης της ιθαγένειας.

⁽¹⁾ Οδηγία 2003/109/ΕΚ.

1.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τους φραγμούς που διάφορα κράτη μέλη διατηρούν όσον αφορά τα πολιτικά δικαιώματα του εκλέγειν, του συνεταίριζεσθαι και της πολιτικής συμμετοχής και συνιστά την τροποποίηση της νομοθεσίας τους προκειμένου οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα να διαθέτουν πολιτικά δικαιώματα.

Πρόταση για τη μεταρρύθμιση της Συνθήκης

1.11 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όταν ανοίξει νέα διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης ΣΛΕΕ στο μέλλον, να τροποποιήσει το άρθρο 20 ώστε να είναι επίσης πολίτες της Ένωσης τα άτομα που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, αλλά διαμένουν μόνιμα στην ΕΕ και διαθέτουν καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος.

1.12 Κριτήριο για την απόκτηση της ιθαγένειας της Ένωσης θα πρέπει να είναι η μόνιμη διαμονή. Όπως ανέφερε η ΕΟΚΕ σε παλαιότερη γνωμοδότηση ⁽²⁾, η διαμονή συνιστά ήδη, στο ευρωπαϊκό δίκαιο, κριτήριο για την αναγνώριση διαφόρων οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών στους υπηκόους τρίτων χωρών. Πολλά από τα δικαιώματα αυτά είναι αντίστοιχα με των πολιτών της Ένωσης. Προς το παρόν, όμως, εξαιρούνται ορισμένα πολιτικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ψήφου. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει ότι «η νόμιμη μόνιμη διαμονή θα πρέπει να αποτελεί επίσης διαδικασία πρόσβασης στην ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ⁽³⁾.

Πρόταση στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα:

1.13 Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ έχει δεσμευτικό χαρακτήρα και δημιουργεί νέο πλαίσιο για τις ευρωπαϊκές πολιτικές μετανάστευσης, ένταξης και ιθαγένειας. Η Επιτροπή πρέπει να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο ο Χάρτης επηρεάζει το καθεστώς και τα δικαιώματα των υπηκόων τρίτων χωρών, προκειμένου να υλοποιηθούν νέες πρωτοβουλίες προσαρμογής της μεταναστευτικής νομοθεσίας στις εγγυήσεις του Χάρτη.

1.14 Ο Χάρτης θέτει τις γενικές βάσεις για μια νέα έννοια αστικής ιθαγένειας (ενός ενιαίου συνόλου βασικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων) για τους υπηκόους τρίτων χωρών. Η ΕΟΚΕ φρονεί πως η ανάπτυξη αυτής της αστικής ιθαγένειας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα του νέου πολιτικού προγράμματος που θα διαδεχθεί το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης το 2014.

1.15 Η ΕΕ πρέπει να υιοθετήσει Μεταναστευτικό κώδικα που θα δώσει μεγαλύτερη διαφάνεια και νομική ασφάλεια στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ φρονεί πως η ευρωπαϊκή νομοθεσία περί μετανάστευσης οφείλει να εγγυάται την ισότητα μεταχείρισης και την απαγόρευση των διακρίσεων.

1.16 Η Επιτροπή πρέπει να αξιολογήσει τα προβλήματα που παραμένουν στην πράξη στα κράτη μέλη όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών, ιδίως

ως προς τα κοινωνικά δικαιώματα, την κινητικότητα και την πρόσβαση σε πραγματική δικαστική προστασία.

1.17 Η Επιτροπή πρέπει να ερευνήσει τους φραγμούς που διατηρούν ορισμένα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή του Καθεστώτος μακροχρόνιας διαμονής, και της Μπλε κάρτας ⁽⁴⁾ και να ολοκληρώσουν αποτελεσματικά τις διαδικασίες προσφυγής ενάντια στα κράτη μέλη που δε συμμορφώνονται με τις κοινοτικές διατάξεις.

1.18 Στο πλαίσιο της Ατζέντας για την ένταξη, η Επιτροπή πρέπει να πραγματοποιήσει αξιολόγηση των διαδικασιών και των εμποδίων των κρατών μελών όσον αφορά την απόκτηση και την απώλεια της ιθαγένειας και τον αντίκτυπό τους στην ιθαγένεια της Ένωσης.

1.19 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει έκθεση για την πρόοδο των συζητήσεων στην ΕΕ σχετικά με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων και των οικογενειών τους ⁽⁵⁾. Η Επιτροπή πρέπει να προετοιμάσει τους όρους της κύρωσής τους.

2. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια

2.1 Το έτος 2013 ανακηρύχθηκε «Ευρωπαϊκό Έτος των Πολιτών». Η ιθαγένεια της Ένωσης είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα για τη δημιουργία κοινής ταυτότητας όλων των Ευρωπαίων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί άκρως επίκαιρη την πολιτική φιλοσοφία που συναντάται ήδη στις απαρχές της ΕΕ, όταν ο Jean Monnet έλεγε «Δεν συνασπίζουμε κράτη, ενώνουμε λαούς».

2.2 Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια δεν είναι μια κενή έννοια· αντιπροσωπεύει συγκεκριμένο νομικό και πολιτικό καθεστώς, που συνίσταται σε δικαιώματα και ελευθερίες. Η δημοκρατία, η ελευθερία, το κράτος δικαίου, η ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα συνιστούν τις θεμελιώδεις αξίες της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

2.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, σε δύσκολους καιρούς όπως οι σημερινοί, με τη σοβαρή οικονομική, κοινωνική και πολιτική κρίση που μαστίζει την Ευρώπη, απαιτούνται καινοτόμες στρατηγικές για την προώθηση μιας ιθαγένειας πιο ανοιχτής, χωρίς αποκλεισμούς και την τόνωση της εμπιστοσύνης όλων των ατόμων που κατοικούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη δεύτερη έκθεση για την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, υπό τον τίτλο *Πολίτες της Ένωσης: τα δικαιώματά σας, το μέλλον σας*, όπου μελετώνται ορισμένα υφιστάμενα προβλήματα και φραγμοί. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την έκθεση της Επιτροπής, επισημαίνει όμως την απουσία πολιτικής δράσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν ανάλογα ευρωπαϊκά δικαιώματα και ελευθερίες, όχι όμως την πλήρη ιθαγένεια.

⁽²⁾ EE C 208, 3.9.2003, σ. 76.

⁽³⁾ EE C 208 της 3.9.2003, σ. 76, σημείο 4.3.

⁽⁴⁾ Οδηγία 2009/50.

⁽⁵⁾ Γενική συνέλευση ΟΗΕ της 18.12.1990.

2.5 Η ΕΟΚΕ θέτει σε εφαρμογή πολυάριθμες πρωτοβουλίες για την προώθηση ενεργότερης ευρωπαϊκής ιδιγένειας, εφιστά ωστόσο την προσοχή στη σοβαρότητα του προβλήματος των σοβαρών περιστατικών διακριτικής μεταχείρισης που υφίστανται πολλοί νέοι μετανάστες δεύτερης ή τρίτης γενιάς, και τα οποία μειώνουν σημαντικά την αίσθηση του ανήκειν στην κοινωνία, που τους θεωρεί «πολίτες δεύτερης κατηγορίας».

3. Η ευρωπαϊκή ατζέντα για την ένταξη: η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία

3.1 Εδώ και δέκα χρόνια ήδη, η ΕΟΚΕ έχει προτείνει η ένταξη να αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και έχει ζητήσει την έναρξη σχετικής ευρωπαϊκής ατζέντας. Το Συμβούλιο υιοθέτησε το 2004 τις «κοινές βασικές αρχές για την ένταξη», μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: «Η πρόσβαση των μεταναστών στους θεσμούς καθώς και στα δημόσια και ιδιωτικά αγαθά και υπηρεσίες, ίσους όρους με τους εθνικούς υπηκόους και χωρίς καμία διάκριση, αποτελεί βασική προϋπόθεση για μία καλύτερη ένταξη». Και «Η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και στη δημιουργία πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, ευνοεί την ένταξή τους».

3.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΟΚΕ, εκπονεί την ευρωπαϊκή ατζέντα για την ένταξη και προωθεί διάφορες δραστηριότητες στήριξης των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ και η Επιτροπή έχουν συγκροτήσει το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη⁽⁶⁾, με στόχο να διευκολύνουν τη συμμετοχή των μεταναστών και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών.

3.3 Η ΕΟΚΕ έχει προσφέρει τη συμβολή της στην ατζέντα για την ένταξη με την κατάρτιση διαφόρων γνωμοδοτήσεων⁽⁷⁾.

3.4 Το Φόρουμ ανέλυσε τη σημασία που έχει για την ένταξη η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και εκτίμησε πως τα κράτη μέλη που διευκολύνουν την πρόσβαση των μεταναστών στα δικαιώματα ιδιγένειας βελτιώνουν την ένταξή τους. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν πιο ευέλικτη εθνική νομοθεσία, ώστε οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαβήτουν καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος να έχουν πρόσβαση στην ιδιγένεια.

3.5 Η Επιτροπή εκτιμά πως τα συνδικάτα, οι εργοδοτικές οργανώσεις και οι ΜΚΟ διαδραματίζουν ρόλο στην ένταξη και διευκολύνουν τη συμμετοχή των μεταναστών στο δημοκρατικό βίο των οργανώσεων τους. Η κοινωνία των πολιτών απευθύνεται στους υπηκόους τρίτων χωρών παρακινώντας τους να γίνουν ενεργά μέλη των οργανώσεων.

3.6 Η ένταξη αποτελεί αμφίδρομη κοινωνική διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής των μεταναστών και της κοινωνίας υποδοχής, και πρέπει να διευκολύνεται με τη χρηστή διακυβέρνηση στην

Ευρωπαϊκή Ένωση, σε εθνικό, σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο. Μεγάλη προστιθέμενη αξία έχει η υιοθέτηση ενιαίας ευρωπαϊκής προσέγγισης, καθώς συνδέει την ένταξη με τις αξίες και αρχές της Συνθήκης, με την ισότητα μεταχείρισης και την απαγόρευση των διακρίσεων, με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με την Ατζέντα «Ευρώπη 2020».

3.7 Η ευρωπαϊκή νομοθεσία περί μετανάστευσης οφείλει να εγγυάται την ισότητα μεταχείρισης και την απαγόρευση των διακρίσεων. Υπό αυτήν την έννοια, θα ήταν σκόπιμο να γίνει αναφορά στο ζήτημα των δικαιωμάτων και των δυνατοτήτων ως προς τη γλώσσα και το θρήσκευμα. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αποτελεί ιδιαίτερα θετική πρωτοβουλία η υποβολή, εκ μέρους της Επιτροπής, πρότασης οδηγίας⁽⁸⁾ για τη διευκόλυνση της άσκησης των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας.

3.8 Η ΕΟΚΕ, όμως, έχει εκφράσει την άποψη ότι όλα τα άτομα που διαμένουν στην ΕΕ πρέπει να χαιρούν δίκαιη μεταχείριση, ανεξάρτητα από την ιδιγένεια ή από το καθεστώς τους όσον αφορά τη μετανάστευση, και συνεπώς πρέπει να καταργηθούν ορισμένοι από τους περιορισμούς που περιλαμβάνει επί του παρόντος το καθεστώς ιδιγένειας της Ένωσης.

4. Υψηλότητα, διαμονή και ιδιγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.1 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναθεωρήσει τον προβληματισμό της σχετικά με τη φύση της ευρωπαϊκής ιδιγένειας όσον αφορά τα άτομα που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών και διαμένουν νόμιμα και μόνιμα στην ΕΕ. Πρέπει να επιστρέψουμε στην προσέγγιση που είχε αρχικά υιοθετηθεί στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Τάμπερε⁽⁹⁾. Η δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση των πολιτών των κρατών μελών και των πολιτών τρίτων χωρών, όπως ορίστηκε στο Τάμπερε⁽¹⁰⁾, εξακολουθεί να αποτελεί πολιτική προτεραιότητα, δεδομένου ότι μετά από δεκατέσσερα χρόνια ανάπτυξης της κοινής πολιτικής περί μετανάστευσης, οι στόχοι δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί.

4.2 Η χορήγηση ιδιγένειας υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, με βάση την οικεία νομοθεσία του εκάστοτε κράτους, δεδομένου ότι η Συνθήκη μέχρι σήμερα δεν απονέμει στην ΕΕ καμία αρμοδιότητα νομοθετικής εναρμόνισης επί του θέματος και, ως εκ τούτου, πρόκειται για ζήτημα που υπάγεται στην εθνική κυριαρχία.

⁽⁸⁾ COM(2013) 236 final.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, συμπεράσματα της Προεδρίας, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999.

⁽¹⁰⁾ Βλ. το σημείο 18 των συμπερασμάτων:

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διασφαλίζει μια δίκαιη μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος των κρατών μελών της. Μια σθεναρότερη πολιτική κοινωνικής ένταξης θα πρέπει ως στόχο την παροχή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων συγκρίσιμων με εκείνα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει εξάλλου να προωθεί την άνευ διακρίσεων μεταχείριση στον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον πολιτιστικό τομέα και να προβλέπει μέτρα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας».

Και το σημείο 21, όπου ορίζεται ως προτεραιότητα ότι:

«Θα πρέπει να υπάρξει προσέγγιση του νομικού καθεστώτος των πολιτών τρίτων χωρών προς εκείνο των πολιτών των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστηρίζει την παροχή, στους πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως επί μακρό χρονικό διάστημα, της δυνατότητας να αποκτούν την ιδιγένεια του κράτους μέλους στο οποίο διαμένουν.»

⁽⁶⁾ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm>

⁽⁷⁾ EE C 318 της 29.10.2011, σ. 69-75· EE C 48 της 15.2.2011, σ. 6-13· EE C 354 της 28.12.2010, σ. 16-22· EE C 347 της 18.12.2010, σ. 19-27· EE C 128 της 18.5.2010, σ. 29-35· EE C 27 της 3.2.2009, σ. 95-98· EE C 318 της 23.12.2006, σ. 128-136· EE C 125 της 27.5.2002, σ. 112-122.

4.3 Σε όλα τα κράτη μέλη, όμως, οι οργανώσεις μεταναστών, τα συνδικάτα και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) αναπτύσσουν πρωτοβουλίες και προβληματισμούς για την αύξηση της ευελιξίας και την επίτευξη των διαδικασιών πολιτογράφησης και πρόσβασης των μεταναστών στην ιθαγένεια και για τη διευκόλυνση της ένταξής τους, δεδομένου ότι μια κοινωνία ή ένα κράτος, όταν αποκλείει από την ισότητα μεταχείρισης και δικαιωμάτων συμμετοχής άτομα που διαμένουν μόνιμα, δεν ευνοεί την ένταξη.

4.4 Η έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας έχει βαθιές ρίζες στις Συνθήκες, στο δίκαιο της ΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Στο άρθρο 20 της ΣΛΕΕ ορίζεται ότι «πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια». Επομένως, η εθνική ιθαγένεια, έτσι όπως προσδιορίζεται η απόκτηση και η απώλειά της βάσει της εθνικής έννομης τάξης του εκάστοτε κράτους μέλους, συνιστά το μέσο που παρέχει πρόσβαση στην ιθαγένεια της ΕΕ ⁽¹¹⁾.

4.5 Ο στενός δεσμός που συνδέει το καθεστώς της ευρωπαϊκής ιθαγένειας με την ιθαγένεια των κρατών μελών έχει συχνά αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμών και επικρίσεων, από την καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, το 1992, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Κατ' αρχήν, ο δεσμός αυτός συνεπάγεται τυπικά την εξάιρεση από την ιθαγένεια της Ένωσης των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, τα άτομα αυτά παρέμειναν «αφανή» στους ευρωπαϊκούς προβληματισμούς περί ιθαγένειας, καθώς και στη συμμετοχή στην πολιτική και τον δημοκρατικό βίο.

4.6 Σύμφωνα με μια περιοριστική ερμηνεία της ιθαγένειας της Ένωσης, υπάρχει μια ομοιογενής και σαφώς διακριτή ομάδα ατόμων που ονομάζονται Ευρωπαίοι πολίτες, και άλλη μία που χαρακτηρίζονται ως πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι δεν θεωρούνται πολίτες της Ευρώπης.

4.7 Ποιοι είναι όμως αυτοί οι Ευρωπαίοι «πολίτες»; Είναι σωστό να περιορίζεται το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της ιθαγένειας της Ένωσης αποκλειστικά στα άτομα που έχουν την ιθαγένεια των κρατών μελών; Έχουν ήδη οι πολίτες τρίτων χωρών ορισμένα δικαιώματα και ελευθερίες ανάλογα και συγκρίσιμα με των Ευρωπαίων πολιτών; Ποιοι είναι οι περιορισμοί και ποιες οι σημερινές προκλήσεις σε σχέση με την ιθαγένεια της Ένωσης; Ποιος είναι ο ρόλος της συμμετοχής στον πολιτικό βίο και του δικαιώματος ψήφου στα πλαίσια αυτά; Γιατί πολλοί νέοι από οικογένειες μεταναστών συνεχίζουν να νιώθουν «πολίτες δεύτερης κατηγορίας»; Εάν η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία διευκολύνει την ένταξή τους, γιατί δεν έχουν πρόσβαση σ' αυτήν;

4.8 Μέχρι στιγμής, τα κράτη μέλη ήταν εκείνα που, εμμέσως, αποφάσιζαν ποιοι είναι πολίτες της Ένωσης και ποιοι όχι. Αυτό πρέπει να αλλάξει, ώστε η ιθαγένεια της Ένωσης να αποτελέσει την καρδιά της ευρωπαϊκής εννοποίησης.

⁽¹¹⁾ De Groot, G.R. (1998), «The relationship between the nationality legislation of the Member States of the European Union and European Citizenship», κεφάλαιο VI, in M. La Torre (ed.), *European Citizenship: An Institutional Challenge*, Χάγη: Kluwer International Law.

5. Μία αστική ευρωπαϊκή ιθαγένεια

5.1 Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θέτει τις γενικές βάσεις για μια νέα έννοια αστικής ιθαγένειας, συμμετοχικής και χωρίς αποκλεισμούς, η οποία σύμφωνα με την ΕΟΚΕ χρειάζεται περαιτέρω ανάπτυξη.

5.2 Η Επιτροπή έχει επισημάνει πως ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αποτελεί το σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη της έννοιας της «αστικής ιθαγένειας» για τους υπηκόους τρίτων χωρών (με ενιαίο σύνολο βασικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων).

5.3 Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ έχει δεσμευτικό χαρακτήρα, με νομικό κύρος ανάλογο με των Συνθηκών. Ο Χάρτης μετουσίωσε και παγιοποίησε τα συστατικά του καθεστώτος της ιθαγένειας της Ένωσης. Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του περιλαμβάνει και τους Ευρωπαίους πολίτες και τους πολίτες τρίτων χωρών. Ο τίτλος V αφορά τα «Δικαιώματα των πολιτών» ακόμη κι εδώ, όμως, το άρθρο 41 (Δικαίωμα χρηστής διοίκησης) και το άρθρο 45 παράγραφος 2 (Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής) συμπεριλαμβάνουν και υπηκόους τρίτων χωρών.

5.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι υπόλοιπες διατάξεις του Χάρτη εφαρμόζονται σε όλα τα πρόσωπα, ανεξαρτήτως ιθαγένειας. Ο Χάρτης περιορίζει τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών όσον αφορά ζητήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια διαμονής, την οικογενειακή επανένωση, την απομάκρυνση, ακόμη και την απόκτηση και απώλεια της ιθαγένειας. Μια από τις κύριες πτυχές συνίσταται στο κεφάλαιο VI, περί δικαιοσύνης, που περιλαμβάνει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε περίπτωση παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων και δικαιωμάτων του πολίτη.

5.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο συνδυασμός της ιθαγένειας της Ένωσης με τον Χάρτη μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο όσον αφορά τη διευρυνση του προσωπικού πεδίου εφαρμογής του καθεστώτος της ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Μία από τις μεγαλύτερες τρέχουσες προκλήσεις έγκειται στην εξασφάλιση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής για τους υπηκόους τρίτων χωρών των οποίων τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες υφίστανται παρεκκλίσεις ή παραβιάσεις εκ μέρους των κρατών μελών και των αρχών τους στα πλαίσια του ευρωπαϊκού δικαίου ⁽¹²⁾.

5.6 Κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε ψήφισμα, στο οποίο πρότεινε τα εξής: «Οι πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών χρήζουν βελτίωσης. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τη Συνέλευση να εξετάσει τη δυνατότητα χορήγησης της ευρωπαϊκής ιθαγένειας στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν καθεστώς κατοίκου μακράς διάρκειας» ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ S. Carrera, M. De Somer και B. Petkova (2012), *The Court of Justice of the European Union as a Fundamental Rights Tribunal: Challenges for the Effective Delivery of Fundamental Rights in the Area of Freedom, Security and Justice*, CEPS Policy Brief, Centre for European Policy Studies, Βρυξέλλες.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 61 της 14.3.2003, σ. 170, σημείο 2.11.

5.7 Στην ανακοίνωσή της για την κοινοτική πολιτική μετανάστευσης ⁽¹⁴⁾, η Επιτροπή έθεσε ως στόχο την ανάπτυξη ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου για την εισδοχή και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και ενιαίου νομικού καθεστώτος που θα στηρίζεται στην αρχή της αναγνώρισης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε βάση ισότητας με τους πολίτες του εκάστοτε κράτους, με διαφοροποιήσεις όμως σε συνάρτηση με τη διάρκεια της διαμονής.

5.8 Η παροχή στους μετανάστες της δυνατότητας να αποκτήσουν αυτού του είδους την ιθαγένεια μετά από ελάχιστη περίοδο πέντε ετών θα μπορούσε, για πολλούς μετανάστες, να αποτελέσει επαρκή εγγύηση για την επιτυχή εγκατάστασή τους στην κοινωνία ή να αντιπροσωπεύει το πρώτο βήμα στη διαδικασία απόκτησης της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους.

5.9 Στη γνωμοδότησή της με θέμα «*Η απόκτηση της ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*», η ΕΟΚΕ αναφέρει ότι ένας ευρύς ορισμός της ευρωπαϊκής ιθαγένειας αντιστοιχεί σ' εκείνον που η Επιτροπή έχει υιοθετήσει με την ονομασία «*ιθαγένεια του πολίτη*» («*αστική ιθαγένεια*»).

5.10 Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει ότι η έννοια της «*αστικής ιθαγένειας*» σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να νοείται ως μια «*ιθαγένεια συμμετοχική, χωρίς αποκλεισμούς*», για όλα τα άτομα που διαμένουν μόνιμα στο έδαφος της Ένωσης, ένας από τους κύριους άξονες της οποίας θα πρέπει να είναι η αρχή της ισότητας όλων ενώπιον του νόμου. Στη γνωμοδότησή της με θέμα «*Η απόκτηση της ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*», η ΕΟΚΕ διατύπωνε ήδη την άποψη ότι αυτό θα συντελούσε ώστε να επιτευχθεί η «*δέσμευση της ισότιμης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών, προκειμένου να προαχθεί και να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν σταθερά και νόμιμα σε ένα από τα κράτη μέλη (ισότητα ενώπιον του νόμου)*» και να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις τις οποίες υφίστανται σήμερα οι πολίτες τρίτων χωρών.

6. Δέκα χρόνια μετά, παραμένουν προβλήματα που χρήζουν επίλυσης

6.1 Κατά την τελευταία δεκαετία, η Ευρώπη έχει δρομολογήσει πολιτικές, έχει υιοθετήσει νομοθετικές πράξεις και έχει εκδώσει νομολογία που έχουν ιδιαίτερη σημασία τόσο για την ιθαγένεια της Ένωσης όσο και για το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών. Οι διαδικασίες αυτές σήμαναν τη βαθμιαία επέκταση των δικαιωμάτων, ελευθεριών και εγγυήσεων της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, με βάση τη διαμονή. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η επέκταση αυτή είναι ακόμη ατελής και παρουσιάζει υπερβολικούς περιορισμούς.

6.2 Ένα από τα σημαντικότερα βήματα σε νομοθετικό επίπεδο υπήρξε η υιοθέτηση της **οδηγίας 2004/38/ΕΚ περί ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής**, με την οποία εναρμονίζεται σε ενιαία νομική πράξη το —μέχρι τότε διάσπαρτο και αποσπασματικό— ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία και τη διαμονή. Η ΕΕ επέδειξε σημαντική δραστηριότητα στον τομέα

της αναγνώρισης δικαιωμάτων και διατάξεων για την απαγόρευση των διακρίσεων έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι συγγενείς πολιτών της Ένωσης. Η ανωτέρω οδηγία αναγνωρίζει ρητώς στους εν λόγω υπηκόους τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας πολιτών της Ένωσης διάφορα δικαιώματα και ελευθερίες, η φύση των οποίων είναι αντιστοίχη με αυτά που αναγνωρίζονται στους Ευρωπαίους πολίτες.

6.2.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής, η οποία έχει επισημάνει ότι μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις είναι να καταστούν προσιτά σε όλους, στην καθημερινή τους ζωή, τα δικαιώματα που προβλέπονται στην οδηγία, χάρη στην εξάλειψη ορισμένων ανάρμοστων πρακτικών σε εθνικό επίπεδο, καθώς και να παρέχεται αποτελεσματική δικαστική προστασία στα άτομα των οποίων οι ελευθερίες ως πολιτών έχουν θιγεί.

6.2.2 Ενώ τα συγκεκριμένα «δικαιώματα του πολίτη» απορρέουν άμεσα από τους οικογενειακούς δεσμούς, η πρόσβαση σε αυτά ενεργοποιείται μόνον όταν οι Ευρωπαίοι πολίτες και τα μέλη της οικογένειάς τους ασκούν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας ή μεταναστεύουν σε άλλο κράτος μέλος. Η ενδοευρωπαϊκή κινητικότητα εξακολουθεί να είναι μια από τις προϋποθέσεις για την παροχή της προστασίας που παρέχει η ευρωπαϊκή ιθαγένεια στα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη ⁽¹⁵⁾. Στην οδηγία αναγνωρίζεται επίσης στα εν λόγω μέλη οικογένειας το δικαίωμα μόνιμης διαμονής, μετά από διαμονή πέντε ετών.

6.2.3 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές εξακολουθούν να διατηρούν νομοθεσίες και πρακτικές που εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των μελών της οικογένειας των Ευρωπαίων πολιτών. Επίσης, εξακολουθούν να υφίστανται αντιστροφές καταστάσεις διακρίσεων, έναντι αλλοδαπών μελών της οικογένειας Ευρωπαίων πολιτών, οι οποίες πρέπει να διευθετηθούν ⁽¹⁶⁾.

6.3 **Το Δικαστήριο της ΕΕ** έχει επιδείξει έντονη δραστηριότητα και έχει διαδραματίσει εποικοδομητικό ρόλο προστατεύοντας και ερμηνεύοντας προορατικά τα ρυθμιστικά πλαίσια και τα ατομικά δικαιώματα της ευρωπαϊκής ιθαγένειας ⁽¹⁷⁾. Το Δικαστήριο έχει διακηρύξει ότι η ευρωπαϊκή ιθαγένεια καλείται να αναδειχθεί στο θεμελιώδες καθεστώς των Ευρωπαίων πολιτών ⁽¹⁸⁾.

6.3.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ιθαγένεια και τονίζει ότι, με την υιοθέτηση της ως άνω οδηγίας, ενσωματώθηκε στο δίκαιο της ΕΕ το μεγαλύτερο μέρος της νομολογίας του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι στην οδηγία έχουν ληφθεί υπόψη οι σημαντικότερες αποφάσεις που εκδόθηκαν έως το 2004 σε θέματα που άπτονται της ελεύθερης κυκλοφορίας και της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

⁽¹⁵⁾ Guild, E. (2004), *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, Χάγη: Kluwer Law International, European Law Library.

⁽¹⁶⁾ Ετήσια ευρωπαϊκή έκθεση σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στην Ευρώπη το 2010-2011, Κ. Groenendijk et al., Ιανουάριος 2012, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Απασχόλησης. Βλ. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=475&langId=en>.

⁽¹⁷⁾ Kostakopoulou, T. (2007), «European Citizenship: Writing the Future», *European Law Journal*, Special Issue on EU Citizenship, Τόμος 13, αριθ. 5, σ. 623-646.

⁽¹⁸⁾ Υπόθεση C-184/99, Grzelczyk.

⁽¹⁴⁾ COM(2000) 757 final.

6.3.2 Το Δικαστήριο έχει επίσης εκδώσει εκτενή νομολογία σχετικά με τις γενικές αρχές του ευρωπαϊκού Δικαίου⁽¹⁹⁾, όπως η αναλογικότητα και η απαγόρευση των διακρίσεων, οι οποίες είναι εφαρμοστέες σε όλα τα πρόσωπα, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και από το καθεστώς τους όσον αφορά τη μετανάστευση, όταν έχουν να αντιμετωπίσουν δίωξη ή γενικότερα το δικαίο της Ένωσης. Η νομολογία έχει φθάσει έως και στις αρμοδιότητες των κρατών μελών στα θέματα της απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας και των συνεπειών τους επί της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και επί των δικαιωμάτων που εξ αυτής απορρέουν.

6.3.3 Το Δικαστήριο έχει επισημάνει επανειλημμένως ότι, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους σε θέματα ιθαγένειας, τα κράτη μέλη οφείλουν να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στις συνέπειες της νομοθεσίας και των αποφάσεών τους στα πλαίσια του ευρωπαϊκού δικαίου περί ιθαγένειας και ελεύθερης κυκλοφορίας, ιδίως δε όσον αφορά την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που απορρέουν από την ιθαγένεια της Ένωσης⁽²⁰⁾.

6.4 Από το 2003, έχει τεθεί σε ισχύ δέση ρυθμίσεων ευρωπαϊκού δικαίου περί μετανάστευσης, με νομικές πράξεις που αφορούν τους όρους εισδοχής και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών, και τους παρέχουν δικαιώματα και εγγυήσεις, ορισμένα εκ των οποίων είναι αντίστοιχα με αυτά που παρέχει η ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Η **οδηγία 2003/109/ΕΚ⁽²¹⁾ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες** έχει θεσπίσει ενιαίο νομικό καθεστώς για τους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους επί συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών.

6.4.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το πνεύμα της οδηγίας ήταν η προσέγγιση του καθεστώτος των Ευρωπαίων πολιτών και του καθεστώτος των πολιτών τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες, καθώς και η προστασία της ασφάλειας της διαμονής των τελευταίων στην Ένωση. Όμως, το ενιαίο καθεστώς δεν παρέχει ακόμη πλήρη ισότητα και ιθαγένεια στα πρόσωπα αυτά: συνιστά μια «οιονεί ισότητα» ή «οιονεί ιθαγένεια τρίτης κατηγορίας», που υπόκειται σε πολλές προϋποθέσεις⁽²²⁾. Όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην έκθεσή της για την εφαρμογή της οδηγίας⁽²³⁾, ενώ στο άρθρο 11 της οδηγίας προβλέπεται «οιονεί ισότητα μεταχείρισης» μεταξύ των επί μακρόν διαμενόντων και των πολιτών,

παρατηρείται σοβαρή έλλειψη ενημέρωσης όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής της, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα για την εφαρμογή της στην πράξη.

6.4.2 Εξάλλου, προβλέπεται στην οδηγία, ως πτυχή προστιθέμενης αξίας, η δυνατότητα άσκησης της «ελεύθερης κυκλοφορίας» ή κινητικότητας προς άλλο κράτος μέλος και εξασφαλίζεται «οιονεί ισότητα» μεταχείριση. Η συμπερίληψη της πτυχής της ενδοευρωπαϊκής κινητικότητας ή ελεύθερης κυκλοφορίας παραπέμπει στο ίδιο το πρότυπο της ιθαγένειας της Ένωσης που ακολουθεί το ευρωπαϊκό Δικαίο περί ιθαγένειας όσον αφορά την τόνωση της ενδοευρωπαϊκής κινητικότητας.

6.5 Άλλες οδηγίες του ευρωπαϊκού δικαίου περί μετανάστευσης περιλαμβάνουν επίσης μια προσέγγιση και διάσταση της «ενδοευρωπαϊκής κινητικότητας» ανάλογη με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, με στόχο την αύξηση της ελκυστικότητας των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας, όπως η **Οδηγία 2009/50 σχετικά με τη μπλε κάρτα για μετανάστες με υψηλή ειδίκευση**.

6.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, λόγω πλημμελούς εφαρμογής των οδηγιών εκ μέρους ορισμένων κρατών μελών, οι όροι και τα κριτήρια που ισχύουν για τους πολίτες τρίτων χωρών και τις οικογένειές τους προκειμένου περί διαμονής και εργασίας σε άλλο κράτος μέλος, διαφορετικό από εκείνο που τους χορήγησε ευρωπαϊκή άδεια, δεν είναι ουδόλως «συγκρίσιμοι» με εκείνους που ισχύουν για την ελευθερία διασυνοριακής κυκλοφορίας των Ευρωπαίων πολιτών.

6.7 Επιπλέον, το γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο περί νόμιμης εγκατάστασης μεταναστών είναι αποσπασματικό και κατακερματισμένο ανά κλάδους δεν προωθεί ισότητα μεταχείρισης και ενιαίο πλαίσιο δικαιωμάτων για τους πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν εντός της ΕΕ και επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας⁽²⁴⁾.

7. Διάλογος με τις χώρες προέλευσης

7.1 Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις πως πρέπει να βελτιωθεί ο πολιτικός και κοινωνικός διάλογος με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών που εισέρχονται στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη σύναψη πολυάριθμων συμφωνιών.

7.2 Αυτός ο διάλογος πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα δικαιώματα της ιθαγένειας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πως οι διακρατικές συμφωνίες που επιτρέπουν τη διπλή ιθαγένεια είναι ιδιαίτερα θετικές προκειμένου οι υπήκοοι τρίτων χωρών να διαθέτουν αστικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα.

7.3 Ωστόσο ορισμένα κράτη μέλη θέτουν ρήτρα αμοιβαιότητας στη χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως, παρότι θετικό μέτρο, ενίοτε αυτό σημαίνει τον περιορισμό των δικαιωμάτων των ατόμων όταν οι χώρες προέλευσης δε συμμερίζονται το κριτήριο της αμοιβαιότητας.

⁽¹⁹⁾ De Groot, G.R. (2005), «Towards a European Nationality Law», in H. Schneider (ed.), *Migration, Integration and Citizenship: A Challenge for Europe's Future*, Τόμος 1, σ. 13-53.

⁽²⁰⁾ Βλ. για παράδειγμα τις υποθέσεις C-369/90, Micheletti, C-192/99, Kaur ή C-135/08, Rottmann. Βλ. J. Shaw (ed) (2012), *Has the European Court of Justice Challenged Member States Sovereignty in Nationality Law?*, EU Working Paper RSCAS 2011/62, EUDO Citizenship Observatory, Φλωρεντία.

⁽²¹⁾ Για μια μελέτη της οδηγίας και του ιστορικού της, βλ. S. Carrera (2009), *In Search of the Perfect Citizen? The intersection between integration, immigration and nationality in the EU*, Martinus Nijhoff Publishers: Leiden.

⁽²²⁾ Βλ. το άρθρο 11 της οδηγίας. Groenendijk, K. (2006), «The Legal Integration of Potential Citizens: Denizens in the EU in the final years before the implementation of the 2003 directive on long-term resident third country nationals», in R. Bauböck, E. Ersboll, K. Groenendijk και H. Waldrauch (eds), *Acquisition and Loss of Nationality*, Τόμος I: *Comparative Analyses: Policies and Trends in 15 European Countries*, Άμστερνταμ: Amsterdam University Press, σ. 385-410.

⁽²³⁾ COM(2011) 585: Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2003/109.

⁽²⁴⁾ S. Carrera et al. (2011), *Labour Immigration Policy in the EU: A Renewed Agenda for Europe 2020*, CEPS Policy Brief, Centre for European Policy Studies, Βρυξέλλες.

7.4 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να ενταχθεί πλήρως η εξωτερική πολιτική της ΕΕ στη δυναμική της παγκόσμιας διακυβέρνησης της διεθνούς μετανάστευσης στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, στη βάση, μεταξύ άλλων, εφαρμοστέων διεθνών νομικών μέσων, της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Διακινούμενων Εργαζομένων και των Οικογενειών τους (η ΕΟΚΕ πρότεινε ⁽²⁵⁾ την κύρωσή της από την ΕΕ), του Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, του Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, καθώς και των συμβάσεων της ΔΟΕ.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ ΕΕ C 302, 7.12.2004, σ. 49.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μία βιώσιμη κατανάλωση: διάρκεια ζωής των βιομηχανικών προϊόντων και ενημέρωση των καταναλωτών με στόχο την ανάκτηση της εμπιστοσύνης τους» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 67/05)

Εισηγητής: ο κ. **Thierry LIBAERT**

Συνεισηγητής: ο κ. **Jean-Pierre HABER**

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Προς μία βιώσιμη κατανάλωση: διάρκεια ζωής των βιομηχανικών προϊόντων και ενημέρωση των καταναλωτών με στόχο την ανάκτηση της εμπιστοσύνης τους (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 26 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 178 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η προγραμματισμένη απαξίωση εμφανίζεται συνυφασμένη με τον τρόπο λειτουργίας της βιομηχανικής παραγωγής, η οποία απαιτεί ένα ελάχιστο ποσοστό των προϊόντων της να αντικαθίσταται. Μολονότι η αντικατάσταση των προϊόντων φαίνεται όντως να είναι απαραίτητη, ορισμένα φαινόμενα κατάχρησης πρέπει να καταπολεμηθούν. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κάνει σαφή διάκριση μεταξύ σκόπιμου ελαττώματος και επιτάχυνσης των καταναλωτικών συνηθειών μας. Είναι πράγματι απαραίτητο να εξεταστούν ορισμένες πρακτικές μάρκετινγκ που δίδουν προώδου σημαντικές καινοτομίες, ενώ συχνά πρόκειται απλώς για δευτερεύουσας σημασίας καινοτομίες: το πνεύμα της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ, ωστόσο, είναι να ελεγχθούν οι πιο κραυγαλέες περιπτώσεις και να εξασφαλιστεί η παροχή αποτελεσματικότερων εγγυήσεων στους καταναλωτές. Στόχος της ΕΟΚΕ είναι να συμβάλει στην τόνωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Οι προτάσεις που διατυπώνονται είναι τεχνικού, εμπορικού, νομοθετικού, εκπαιδευτικού και ενημερωτικού χαρακτήρα. Αποτελούν μέρος ενός στρατηγικού πλαισίου με το οποίο επιδιώκεται η επίτευξη μιας βελτιωμένης ισορροπίας, δίκαιης και αξιόπιστης, στην αλυσίδα παραγωγής-διανομής-κατανάλωσης.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να απαγορευθούν εντελώς τα προϊόντα με σκόπιμο ελάττωμα που επιφέρει το τέλος της διάρκειας ζωής μιας συσκευής. Οι περιπτώσεις αυτές, σπάνιες αλλά κραυγαλέες –όπως, π.χ., η περίπτωση (που έκαναν γνωστή τα μέσα ενημέρωσης) ορισμένων εκτυπωτών που έχουν κατασκευαστεί κατά τρόπο που να παύουν να λειτουργούν μετά από ορισμένο αριθμό χρήσεων– το μόνο που επιτυγχάνουν είναι να χάνεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στις επιχειρήσεις.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά στις επιχειρήσεις να διευκολύνουν την πραγματοποίηση επισκευών στα προϊόντα τους. Αυτό πρέπει να προβλέπεται με τρεις τρόπους: τεχνική δυνατότητα (βλ. την περίπτωση των ψηφιακών πινακίδων [tablets] στις οποίες οι μπαταρίες είναι συγκολλημένες στο κέλυφος της συσκευής, για να αποφεύγεται το ενδεχόμενο επισκευής τους, με αποτέλεσμα να απαιτείται νέα αγορά)· δυνατότητα προμήθειας, εκ μέρους των καταναλωτών, ανταλλακτικών για διάστημα πέντε ετών από την αγορά του προϊόντος· τέλος, το προϊόν να συνοδεύεται από οδηγίες που να αναφέρουν λεπτομερώς τις δυνατότητες και τους τρόπους επισκευής του. Γενικότερα, μέσω της γνωμοδότησής της, η ΕΟΚΕ απευθύνει

έκκληση να υποστηριχθούν σθεναρά η κοινωνική διάσταση και οι εταιρείες επισκευής. Η προσέγγιση με την οποία επιδιώκεται η τόνωση της εμπιστοσύνης του κοινού στις επιχειρήσεις θα πρέπει να εξεταστεί, ειδικότερα, υπό το πρίσμα των δυνατοτήτων στήριξης της απασχόλησης που ενδεχομένως διαθέτει.

1.4 Αφήνοντας κατά μέρος τη λύση των δεσμευτικών ρυθμίσεων, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την υιοθέτηση προαιρετικών διαδικασιών πιστοποίησης. Για παράδειγμα, στον τομέα των νοικοκυριών, η παροχή εγγυήσεων ότι θα υπάρχει η δυνατότητα ανεφοδιασμού για διάστημα 10 ή 20 ετών αποτελούσε ανέκαθεν ένα ασφαλές επιχείρημα των πωλητών. Η προβαλλόμενη αυτή εγγύηση θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ευρωπαϊκής τυποποίησης και να εφαρμοστεί σε όλα τα προϊόντα που καταναλώνονται στις 28 χώρες της ΕΕ, προκειμένου να μην ζημιώνονται οι ευρωπαϊκές εταιρείες. Οι κατασκευαστές, αντίστοιχα, θα μπορούσαν να αναλάβουν τη δέσμευση να δημοσιεύουν στοιχεία σχετικά με τις πιο συχνές βλάβες, δεδομένου ότι γνωρίζουν ποιές είναι αυτές που επαναλαμβάνονται. Θα μπορούσαν, έτσι, να συνεχίσουν την παραγωγή μόνον των ανταλλακτικών εκείνων που συνδέονται με αυτές ή να δεσμευτούν να τα παράγουν όταν τους ζητείται ή να αναζητήσουν προμηθευτές του συγκεκριμένου σήματος που να τα κατασκευάζουν. Με τον τρόπο αυτό ορισμένες επιχειρήσεις, αφενός, μεν, θα αναλάμβαναν μία ισχυρή δέσμευση που θα εγγυάτο την αξιοπιστία των προϊόντων τους, αφετέρου, δε (πέραν της σχέσης τους με τους καταναλωτές) θα εξυπηρετούσαν και τη λογική της προαιρετικής διαδικασίας πιστοποίησης, δηλ. της εξασφάλισης της συντήρησης και της διάρκειας των προϊόντων στην πάροδο του χρόνου.

1.5 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη τις παραμέτρους που απορρέουν από τον στόχο της κατάρτησης της προγραμματισμένης απαξίωσης των προϊόντων στην πολιτική τους για τις κρατικές προμήθειες. Λόγω της σημασίας των δημοσίων συμβάσεων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (16 % του ΑΕΠ), οι δημόσιες αρχές έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, ενώ η στάση τους θα πρέπει, επιπλέον, να είναι υποδειγματική.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των μεταποιημένων αγαθών θα δημιουργήσει βιώσιμες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη και, για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να ενθαρρύνεται. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με τα κατάλληλα προγράμματα κατάρτησης, θα συμβάλει στην έξοδο της ΕΕ από την κρίση, που πλήττει σκληρά τους ευρωπαίους εργαζόμενους.

1.7 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της σήμανσης της διάρκειας ζωής ή του εκτιμώμενου αριθμού χρήσεων των προϊόντων, ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να επιλέγει τι θα αγοράσει έχοντας όλα τα στοιχεία στη διάθεσή του. Προτείνει να δοκιμαστεί, σε προαιρετική βάση, ένα σύστημα σήμανσης του εκτιμώμενου κόστους ανά έτος, σε συνάρτηση με τη διάρκεια ζωής του προϊόντος, ώστε να ενθαρρυνθεί η αγορά βιώσιμων προϊόντων, το αναφερόμενο, ωστόσο, προσδόκιμο ζωής θα πρέπει να ελέγχεται, ώστε να αποφεύγονται τα φαινόμενα κατάχρησης με θύμα τον καταναλωτή. Με τον τρόπο αυτό, ο καταναλωτής θα αγοράζει μεν προϊόντα που είναι ακριβότερα τη στιγμή της αγοράς, το κόστος τους όμως θα αποσβένεται με την πάροδο του χρόνου. Με τον τρόπο αυτό, οι επιχειρήσεις της ΕΕ θα παρακινούνται να παράγουν πιο ανθεκτικά είδη. Η προαναφερθείσα σήμανση θα πρέπει να εστιάζει στις πληροφορίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καταναλωτών και να διαφοροποιείται ανάλογα με τις κατηγορίες προϊόντων, ώστε να αποφεύγεται η αναφορά υπερβολικά μεγάλου αριθμού πληροφοριών σε μια συσκευασία.

1.8 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να δημιουργηθεί ένα σύστημα που να εξασφαλίζει μία ελάχιστη διάρκεια ζωής για τα προϊόντα προς πώληση. Εκτός από την περίπτωση των λαμπτήρων, δεν υπάρχει επί του παρόντος καμία νομοθετική ρύθμιση που να αναφέρεται στην ελάχιστη διάρκεια ζωής των προϊόντων ή ευρωπαϊκά πρότυπα για τον υπολογισμό της. Ωστόσο, έχουν αρχίσει να αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής σήμανσης. Οι εταιρείες που παράγουν ή εμπορεύονται ένα προϊόν πρέπει να εσωτερικεύουν εξωτερικά στοιχεία, όπως το κόστος ανακύκλωσης για τα προϊόντα με διάρκεια ζωής μικρότερη από 5 χρόνια, ειδικά αν το προϊόν αποτελείται από ουσίες επιβλαβείς για το περιβάλλον.

1.9 Η ΕΟΚΕ προτείνει στο τρέχον σύστημα εγγυήσεων να προστεθεί μία ελάχιστη εγγύηση λειτουργίας, με τις επισκευές να βαρύνουν τον παραγωγό.

1.10 Ο καταναλωτής αναλαμβάνει, σε σημαντικό βαθμό, ο ίδιος το κόστος της μείωσης της διάρκειας ζωής των προϊόντων και των δυσκολιών που προκύπτουν από τις ανεπαρκείς επιδιορθώσεις τους· υφίσταται επίσης σε μεγάλο βαθμό την πολιτική των εκάστοτε επιχειρήσεων, αλλά και αυτήν ορισμένων διανομέων που ενίοτε επιδιώκουν να πωλούν επεκτάσεις εγγυήσεων μετά τον πρώτο χρόνο, όταν η εγγύηση δύο ετών είναι επιβεβλημένη. Συχνά ο καταναλωτής φαίνεται να γνωρίζει ελάχιστα τα δικαιώματά του. Μία βελτιωμένη ενημέρωση –π.χ. μέσω της επίσκεψης δικτυακών τόπων και της χρήσης κοινωνικών δικτύων– θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση της συνειδητοποίησης των καταναλωτών. Η ύπαρξη ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου της Προγραμματισμένης Απαξίωσης θα επέτρεπε στους καταναλωτές να έχουν καλύτερη εικόνα των υφιστάμενων πρακτικών και, κατ' επέκταση, να προσανατολίζονται καλύτερα τις επιλογές τους.

1.11 Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάλληλη και βιώσιμη χρήση των προϊόντων. Επιπλέον, έχει ουσιαστική σημασία να παρέχεται στους καταναλωτές η δέουσα ενημέρωση σχετικά με την ελάχιστη διάρκεια ζωής των προϊόντων, καθώς το στοιχείο αυτό επηρεάζει σημαντικά τις αποφάσεις τους για την αγορά προϊόντων. Στον συγκεκριμένο τομέα, θα ήταν ευπρόσδεκτη η ανάληψη οικειοθελών εμπορικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και δράσεων.

1.12 Ο καταναλωτής έχει συχνά την εντύπωση ότι βρίσκεται ενώπιον μιας πραγματικής νομοθετικής ζούγκλας. Ενώ υπάρχουν πολλές οδηγίες που αναφέρονται στην προγραμματισμένη απαξίωση προϊόντων (επιχειρηματικές πρακτικές, απόβλητα κλπ), το σύνολο των σχετικών κειμένων φαίνεται να είναι ασυντόνιστο και, συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο να εναρμονιστεί μέσω μιας δέσμης νομοθετικών μέτρων.

1.13 Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν –ιδίως στο στάδιο της εκπαίδευσης– την υπεύθυνη κατανάλωση, ώστε οι καταναλωτές να εξετάζουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του κύκλου ζωής των προϊόντων, το οικολογικό αποτύπωμά τους και την ποιότητά τους. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι εκπρόσωποι των καταναλωτών να λάβουν ενεργότερο μέρος στην τρέχουσα συζήτηση για το σημαντικό και ευαίσθητο αυτό ζήτημα, καθώς η συμμετοχή τους θα επιτρέψει την υιοθέτηση μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης.

1.14 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί στην εκπόνηση μελετών για το θέμα αυτό, προκειμένου να καταστούν πιο σαφή τα πολυάριθμα, και συχνά αντικρουόμενα, διαθέσιμα δεδομένα. Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί δυνατό να διαμορφωθεί μία αντικειμενική εικόνα του αντίκτυπου –πιο συγκεκριμένα, του οικονομικού και του κοινωνικού– της προγραμματισμένης απαξίωσης, όχι μόνον υπό το πρίσμα των υποτιθέμενων πλεονεκτημάτων της που απορρέουν από την εναλλαγή των πωλήσεων προϊόντων, αλλά και από την άποψη της απασχόλησης και του εμπορικού ισοζυγίου.

1.15 Η ΕΟΚΕ προτείνει να διοργανωθεί το 2014 μια μεγάλη ευρωπαϊκή συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για το θέμα. Στη σχετική συζήτηση θα μπορούσαν να συμμετάσχουν όλα τα αντίστοιχα ενδιαφερόμενα μέρη: βιομήχανοι, οικονομολόγοι, διανομείς, συνδικάτα, ενώσεις καταναλωτών, ΜΚΟ, ο Οργανισμός Τυποποίησης, εμπειρογνώμονες κ.ά. Θα πρέπει, επίσης, να έχει πολυτομεακό χαρακτήρα, ώστε να μην επικεντρωθεί αποκλειστικά σε ορισμένες βιομηχανίες. Τέλος, θα πρέπει να συνδυαστεί με ένα φόρουμ ανοικτό στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε να ενθαρρυνθεί η ευρύτερη συμμετοχή του κοινού, με τα κοινωνικά δίκτυα να διαδραματίζουν έναν ρόλο στην ενθάρρυνση αυτής της συμμετοχής.

1.16 Γενικότερα, η ΕΟΚΕ συνιστά την επιτάχυνση της έρευνας και των επιτευγμάτων γύρω από τρεις άξονες που συνιστούν ισάριθμα εμπόδια στην προγραμματισμένη απαξίωση:

- τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων: η προσέγγιση αυτή επιτρέπει, ήδη από την αρχή, τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των χρησιμοποιούμενων πόρων, λαμβάνει δε υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων και ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους·
- την κυκλική οικονομία, η οποία βασίζεται σε μια προσέγγιση «από λίκνο σε λίκνο», με στόχο τη μετατροπή των αποβλήτων μιας εταιρείας σε πόρους άλλων εταιρειών·
- την οικονομία της λειτουργικότητας, η οποία αποσκοπεί στην ανάπτυξη των χρήσεων των προϊόντων αντί αυτής της κατοχής τους· από την οπτική γωνία αυτή, οι εταιρείες δεν πωλούν ένα προϊόν, αλλά μία λειτουργία που τιμολογείται με βάση τη χρήση της –συνεπώς, είναι προς το συμφέρον των φορέων της βιομηχανίας να αναπτύξουν ανθεκτικά, επισκευάσιμα και εύκολα συντηρούμενα προϊόντα και να διασφαλίζουν μία εφοδιαστική αλυσίδα και μία κατάλληλα προσαρμοσμένη υλικοτεχνική υποστήριξη που θα πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο του επιχειρηματικού μοντέλου τους.

1.17 Με το σήμα που εκπέμπει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία της να εισέλθει η ΕΕ σε μία φάση οικονομικής μετάβασης, δηλ. να περάσει από μια κοινωνία σπατάλης, σε μια βιώσιμη κοινωνία, ώστε η ανάπτυξη να είναι προσανατολισμένη στις ανάγκες των καταναλωτών, με γνώμονα τον πολίτη, και να μην αποτελεί επ' ουδενί αυτοσκοπό.

2. Εισαγωγή και περιεχόμενο

2.1 Η προγραμματισμένη απαξίωση συνιστά ζήτημα που γεννά ανησυχία για διάφορους λόγους: η μείωση της διάρκειας ζωής των καταναλωτικών προϊόντων οδηγεί σε αύξηση τόσο της κατανάλωσης πόρων όσο και της ποσότητας των προς επεξεργασία αποβλήτων στο τέλος της διάρκειας ζωής των προϊόντων. Έχοντας πολύπλευρο χαρακτήρα, η προγραμματισμένη απαξίωση χρησιμοποιείται για την αύξηση των πωλήσεων και την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, καθώς δημιουργεί διαρκείς ανάγκες και ηθελημένες συνθήκες μη επισκευασιμότητας για τα καταναλωτικά προϊόντα.

2.2 Το αποτέλεσμα είναι να γίνεται σπατάλη πόρων και να προκαλείται τεράστια ρύπανση, σε σημείο ώστε η κοινωνία των πολιτών, καθώς και ορισμένοι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι της οι οποίοι διαφωνούν με τέτοιες πρακτικές, να έχουν πλέον αρχίσει να οργανώνονται για να εξάρουν και να επιλύσουν τις αντιφάσεις του συστήματος («συλλογικές αγωγές» κατά της Apple στις ΗΠΑ, υποβολή καταγγελίας στη Βραζιλία, κατάθεση νόμου στο Βέλγιο και στη Γαλλία, στις αρχές του 2013).

2.3 Συνήθως γίνεται διάκριση μεταξύ διαφόρων τύπων «προγραμματισμένης αχρηστίας», δεδομένου ότι η «απαρχαίωση» μπορεί να οριστεί ως: «απαξίωση ενός υλικού ή εξοπλισμού πριν από την υλική φθορά του» (Λεξικό: *Le Petit Larousse*), σε βαθμό που να απαξιώνεται και να καθίσταται πεπερασμένο για λόγους ανεξάρτητους από τη φυσική φθορά του, οι οποίοι ωστόσο συνδέονται με την τεχνική πρόοδο, με τις αλλαγές στη συμπεριφορά, με τη μόδα κλπ.

2.4 Μπορεί να γίνει διάκριση διαφόρων ειδών απαξίωσης των προϊόντων:

- «προγραμματισμένη απαξίωση», με τη στενή έννοια, η οποία συνίσταται στην πρόβλεψη μειωμένης διάρκειας ζωής για το προϊόν, εν ανάγκη με την προσθήκη εσωτερικού στοιχείου στη συσκευή, ώστε το προϊόν να φθάσει στο τέλος της ζωής του μετά από ορισμένο αριθμό χρήσεων·
- «έμμεση απαξίωση», η οποία οφείλεται, γενικώς, στην αδυναμία επισκευής ενός προϊόντος ελλείψει των κατάλληλων ανταλλακτικών ή επειδή η επισκευή του δεν είναι δυνατή (βλ. π.χ. την περίπτωση των ηλεκτρικών συσκευών με συγκολλημένες μπαταρίες)·
- «απαξίωση λόγω ασυμβατότητας», όπως συμβαίνει, π.χ., στην περίπτωση των λογισμικών υπολογιστών που παύουν να λειτουργούν κατά την ενημέρωση του λειτουργικού συστήματος –αυτό το είδος απαξίωσης συνδέεται με την απαξίωση των υπηρεσιών μετά την πώληση, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο καταναλωτής θα έχει μάλλον την τάση να αγοράσει εκ νέου το προϊόν, αντί να το επισκευάσει, εν μέρει λόγω των καθυστερήσεων που συνεπάγεται η επισκευή και το κόστος της·
- «ψυχολογική απαξίωση», η οποία προκύπτει από εκστρατείες μάρκετινγκ των επιχειρήσεων με τις οποίες επιδιώκεται η απαξίωση, στο μυαλό των καταναλωτών, υφιστάμενων προϊόντων. Είναι περιττό να απαιτείται από τις εταιρείες που κατασκευάζουν ψηφιακές πινακίδες (tablets) να παράγουν αντικείμενα με διάρκεια ζωής 10 χρόνια, εάν οι καταναλωτικές συνήθειές μας επιτάσσουν να τα αλλάζουμε κάθε δύο χρόνια. Για παράδειγμα, η συχνότητα ανανέωσης των κινητών τηλεφώνων είναι, κατά μέσο όρο, 20 μήνες (η δε συχνότητα στους χρήστες ηλικίας 12-17 ετών είναι 10 μήνες). Παρά τη σημασία αυτού του τελευταίου τύπου απαξίωσης, η γνωμοδότηση αναφέρεται αποκλειστικά στους τρεις πρώτους τύπους, καθώς η τέταρτη φαίνεται να χρειάζεται ειδική προσέγγιση που συνδέεται με τα καταναλωτικά πρότυπα.

2.5 Οριστική συναίνεση ως προς το θέμα δεν υπάρχει. Όλες αυτές οι αποχρώσεις στους ορισμούς καταδεικνύουν ότι είναι αναγκαίο να οριστεί η έννοια στο σύνολό της και να τεθούν σε εφαρμογή μέτρα που θα διαφοροποιούνται ανάλογα, αφενός, με τους αντικειμενικούς παράγοντες (τεχνικού χαρακτήρα) και, αφετέρου, με τους υποκειμενικούς παράγοντες (φαινόμενα μόδας, εμφάνιση νέων προϊόντων στην αγορά) της απαξίωσης. Υπάρχουν, ενδεχομένως, προϊόντα η εφήμερη φύση των οποίων αποτελεί πιθανόν όφελος για το περιβάλλον. Επιπλέον, η απαξίωση εξαρτάται επίσης από τη συμπεριφορά των καταναλωτών.

2.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει την υιοθέτηση πολυδιάστατης προσέγγισης. Η ιδέα δεν είναι να αυξηθεί ομοιόμορφα η διάρκεια ζωής όλων των προϊόντων, αλλά να εξεταστούν οι διάφορες χρήσεις τους. Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί προτιμητέα μια προσέγγιση που δίνει προτεραιότητα στην βελτιστοποίηση των εν λόγω χρήσεων, δίχως να λησμονείται ότι η βελτιστοποίηση δεν συνεπάγεται αναπόφευκτα μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Πρόθεση της ΕΟΚΕ είναι να συμβάλει στην καλύτερη ανάδειξη της αξιοπιστίας των προϊόντων των ευρωπαϊκών εταιρειών.

2.7 Οι λόγοι για τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ασχοληθεί με το ζήτημα της προγραμματισμένης απαξίωσης είναι πολλοί –περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί, υγειονομικοί, πολιτισμικοί και οικονομικοί. Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει να εξεταστούν και πιο άυλα στοιχεία, εξίσου σημαντικά, με συμβολική ή ηθική διάσταση.

2.8 Σήμερα, σε περιβαλλοντικό επίπεδο, με ετήσια κατανάλωση πρώτων υλών ύψους περίπου 60 δισ. τόνων, καταναλώνουμε περίπου 50 % φυσικούς πόρους περισσότερους από ό, τι 30 χρόνια πριν. Ένας Ευρωπαίος καταναλώνει 43 κιλά πόρων ανά ημέρα, σε σχέση με έναν Αφρικανό που καταναλώνει 10. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) εκτιμά ότι, με βάση τα γνωστά επίπεδα του 1999, «με ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της πρωτογενούς παραγωγής τους ύψους 2 %, τα αποθέματα χαλκού, μολύβδου, νικελίου, αργύρου, κασσίτερου και ψευδαργύρου δεν θα υπερβούν τα 30 έτη, ενώ αυτά του αλουμινίου και του σιδήρου τα 60-80 έτη. Εν ολίγοις, διαγράφεται πλέον μία εποχή σπανιότητας για έναν ολοένα αυξανόμενο αριθμό υλικών». Επιπλέον, κάθε χρόνο παράγονται στην Ευρώπη 10 εκατομμύρια τόνοι (στοιχεία του 2012) αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), όγκος που αναμένεται να φθάσει, το 2020, τα 12 εκατομμύρια. Στο πλαίσιο των προσαπειών κατάρτησης της προγραμματισμένης απαξίωσης των προϊόντων, εκτός από τις πολιτικές ανακύκλωσης και καινοτομίας, πρέπει, παράλληλα, να υποστηριχθούν και οι πολιτικές ανάκτησης υλών, οι οποίες προβάλλονται στη νέα ευρωπαϊκή οδηγία που τέθηκε σε ισχύ στις 13 Αυγούστου 2012.

2.9 Σε κοινωνικό επίπεδο, η προγραμματισμένη απαξίωση θέτει τριών ειδών προβλήματα. Πρώτον, σε συνθήκες κρίσης, η λογική που διέπει την προγραμματισμένη απαξίωση των καταναλωτικών αγαθών συντελεί στη δυναμική των αγορών επί πιστώσει και στην εμφάνιση πρωτόγνωρων φαινομένων δανειακής εξάρτησης. Αυτοί που υποφέρουν περισσότερο από την εν λόγω απαξίωση είναι τα άτομα που ανήκουν σε κοινωνικά μειονεκτούσες ομάδες, τα οποία δεν είναι σε θέση να πληρώσουν την υψηλή τιμή των βιώσιμων προϊόντων και συχνά αρκούνται σε προϊόντα κατώτερων προδιαγραφών, που είναι πιο εύθραυστα. Στη συνέχεια, τις αρνητικές συνέπειες της προγραμματισμένης απαξίωσης καλείται, ενδεχομένως, να υποστεί ολόκληρος ο τομέας της απασχόλησης του επισκευαστικού κλάδου. Τα στοιχεία της έκθεσης του ADEME ⁽¹⁾ (2007) επιβεβαιώνουν την τάση αυτή: μόνον το 44 % των συσκευών που υφίσταται βλάβη επισκευάζεται. Όσον αφορά δε τις συσκευές η εγγύηση

⁽¹⁾ Οργανισμός Διαχείρισης Ενέργειας και Περιβάλλοντος (Agence de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie).

των οποίων έχει λήξει, οι διανομείς εκτιμούν ότι μόνον το 20 % των παρεμβάσεων με σκοπό την επισκευή έχει επιτυχία. Η μελέτη της ADEME (2010), παρουσιάζει, επίσης, σημαντική μείωση της επισκευαστικής δραστηριότητας στη Γαλλία μεταξύ 2006 και 2009, ιδιαίτερα μάλιστα σε σχέση με τις οικιακές συσκευές. Ο επισκευαστικός κλάδος έχει το πλεονέκτημα ότι δεν είναι δυνατόν να υποστεί μετεγκατάσταση και ότι συνίσταται κατά κύριο λόγο από σταθές θέσεις εργασίας.

2.10 Ο αντίκτυπος στη δημόσια υγεία δεν είναι αμελητέος. Παρουσιάζει δύο μορφές. Είτε αυτήν που οφείλεται στην άμεση αποτέφρωση και βλάπτει τους κατοίκους της αντίστοιχης περιοχής, λόγω της τοξικότητας των ηλεκτρονικών εξαρτημάτων, είτε μία μορφή με διεθνή διάσταση. Πράγματι, η έλλειψη υποδομών επεξεργασίας αποβλήτων ηλεκτρονικού εξοπλισμού είναι τόσο μεγάλη, ώστε πολλά άχρηστα προϊόντα να εξάγονται λαθραία σε γεωγραφικές περιοχές όπου η υγειονομική ταφή τους εξασφαλίζεται φτηνά –αυτό, ωστόσο, έχει πολλές επιπτώσεις στην υγεία του τοπικού πληθυσμού (βλ. την περίπτωση της Γκάνας, όπου από τα απόβλητα αποχωρίζονται τα μέταλλα και, στη συνέχεια, στέλνονται στο Ντουμπάι ή στην Κίνα. Μεγάλο μέρος αυτών των αποβλήτων καταλήγουν σε χώρες του Νότου, όπου προκαλούν προβλήματα στην περιβαλλοντική υγεία).

2.11 Οι συνέπειες έχουν και πολιτισμικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με ορισμένες μελέτες, ο μέσος όρος διάρκειας ζωής των οικιακών συσκευών είναι πλέον 6 έως 8 έτη, ενώ πριν 20 χρόνια ήταν 10 έως 12 έτη. Οι καταναλωτές δικαιολογημένα διερωτώνται γιατί μειώνεται η διάρκεια ζωής των προϊόντων, όταν γίνεται χρήση καινοτομιών σε όλους τους τομείς. Η εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών στη βιομηχανία της ΕΕ κτιζεται με την πάροδο του χρόνου και διαβρώνεται με την απαξίωση. Όταν σχεδόν όλες οι δημοσκοπήσεις

δείχνουν τη μέγιστη δυνατή αποστασιοποίηση των Ευρωπαίων από τη βιομηχανία της ΕΕ, είναι σαφές ότι ο τρόπος με τον οποίο οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται τις πρώιμες βλάβες ή την μη δυνατότητα επισκευής ορισμένων προϊόντων δεν επιτρέπει στους Ευρωπαίους να συμφιλιωθούν με τις αντίστοιχες επιχειρήσεις. Αυτός είναι, εξάλλου, ένας από τους λόγους που το 92 % των Ευρωπαίων⁽²⁾ δήλωσε ότι επιθυμεί την ύπαρξη σήμανσης σχετικά με τη διάρκεια ζωής (ή χρήσης) των προϊόντων. Για να είναι οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ανταγωνιστικές είναι, επίσης, απαραίτητο να βελτιωθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών σε αυτές.

2.12 Οι συνέπειες έχουν, τέλος, και οικονομικό χαρακτήρα. Η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών ανήκουν σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, τα δε προϊόντα τους συχνά είναι εισαγόμενα στην Ευρώπη. Εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα, θα παράσχει ένα μέσο στις επιχειρήσεις της να διακριθούν, καταδεικνύοντας ότι πράγματι μεριμνούν για την βιωσιμότητα.

2.13 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δεν αμελεί άλλα πιο άυλα στοιχεία που είναι ίσως εξίσου σημαντικά. Στο συμβολικό επίπεδο, ενώ το σύνολο των εργασιών μας εγγράφεται στο πνεύμα του Ρίο +20 και χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι αποδίδεται σημασία στην βιώσιμη ανάπτυξη, αναγνωρίζουμε ταυτόχρονα ότι η προγραμματισμένη απαξίωση αποτελεί εξ ορισμού τη διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης που προωθούμε. Τέλος, εάν ληφθεί υπόψη η θέση που, κατά την αντίληψή μας, πρέπει να δίνεται στην ηθική στην κοινωνία μας, φαίνεται προβληματικό το γεγονός να υπάρχουν μηχανικοί στους οποίους ανατίθεται να τελειοποιούν προϊόντα με επιταχυσμένη γήρανση ή διαφημιστές που προωθούν εκστρατείες για την ενθάρρυνση της αγοράς των προϊόντων αυτών από τους καταναλωτές, ενώ γνωρίζουν ότι η αγορά τους δεν θα αυξήσει το επίπεδο ικανοποίησης των καταναλωτών.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(2) Ευρωβαρόμετρο (έρευνα): Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Attitudes of Europeans towards building the single market for green products» («Στάσεις των Ευρωπαίων έναντι της δημιουργίας μιας ενιαίας αγοράς για τα πράσινα προϊόντα»), Flash 367, Ιούλιος 2013.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αξιοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 67/06)

Εισηγητής: ο κ. **JÍROVEC**

Συνεισηγητής: ο κ. **CALLEJA**

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Αξιοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 26 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 47 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο ζύθος είναι ένα ποτό που απολαμβάνουν οι λαοί της Ευρώπης εδώ και χιλιάδες χρόνια. Παρότι οι συνήθειες γύρω από τον ζύθο ποικίλλουν σημαντικά στην Ευρώπη, και υπάρχουν διαφορετικά είδη ζύθου και καταναλωτικές συμπεριφορές, ο ζύθος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πολιτισμού, της κληρονομιάς και της διατροφής. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επισημαίνει τη συνεχή εξέλιξη του κλάδου και την προσαρμογή και αντοχή του ακόμα και κατά τη δύσκολη σημερινή συγκυρία. Τονίζει δε ότι ο κλάδος πληροί τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στους διαφορετικούς τομείς προτεραιότητας της απασχόλησης, της αειφορίας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης.

1.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών σε βασικές πολιτικές που πρέπει να εξεταστούν σοβαρά προκειμένου η ευρωπαϊκή ζυθοποιία να αξιοποιήσει στο έπακρο το αναπτυξιακό της δυναμικό. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ καλεί τους φορείς λήψης αποφάσεων:

- να επιτύχουν πρόοδο στην οικοδόμηση ισορροπημένου κανονιστικού περιβάλλοντος που θα επιτρέψει στους Ευρωπαίους ζυθοποιούς κάθε μεγέθους να παράγουν και να διαθέτουν τον ζύθο τους στην Ευρώπη και εκτός αυτής·
- να συμπεριλάβουν τον ζύθο ως τομέα προτεραιότητας με απαίτηση θετικής αμοιβαίας μεταχείρισης στις συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με τους εμπορικούς εταίρους της ΕΕ·
- να ενθαρρύνουν και να αυξήσουν την προβολή προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη συμμετοχή των ζυθοποιείων και των οργανώσεών τους στα προγράμματα κοινωνικής ευθύνης, υγείας και εκπαίδευσης που υλοποιούνται σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο·
- να συνυπολογίζουν περισσότερο τον αντίκτυπο των εξελίξεων στις πολιτικές για την καινοτομία, τη βιομηχανία και τη γεωργία στη ζυθοποιία.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης την ανάληψη δράσεων σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο προκειμένου:

- να συνεχιστεί η ανάπτυξη συνεργιών με τη ζυθοποιία και με τις ΜΚΟ για την προώθηση της υπεύθυνης κατανάλωσης και της μείωσης της βλάβης που σχετίζεται με το αλκοόλ, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας για την προώθηση της υπεύθυνης και την πρόληψη της ανεύθυνης εμπορικής επικοινωνίας και πώλησης·
- να στηριχθούν οι πρωτοβουλίες της ζυθοποιίας για την περιβαλλοντική αειφορία καθ' όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού και διάθεσης σε ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο·
- να αξιοποιηθεί η δυναμική της ζυθοποιίας για τη δημιουργία απασχόλησης, με την εξάλειψη των φραγμών στην περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα, την εξασφάλιση προβλέψιμου και σταθερού φορολογικού καθεστώτος σε επίπεδο κρατών μελών για τη ζυθοποιία και την αλυσίδα διάθεσης των προϊόντων της και την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων της αγοράς που δημιουργούν οι διακυμάνσεις των φορολογικών συντελεστών. Η βελτίωση αυτών των πτυχών θα συμβάλει στην περαιτέρω ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς·
- να διερευνηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω η συνεργασία με τις τοπικές αρχές σε διάφορες πτυχές των προγραμμάτων συμμετοχής της τοπικής κοινότητας και οι ευκαιρίες «ζυθοτουρισμού».

1.4 Κατά τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, οι εταιρίες ζυθοποιίας θα πρέπει:

- να συμμετέχουν ενεργότερα και πιο υπεύθυνα στις διάφορες δραστηριότητες προώθησης τροφίμων που προάγουν συνήθειες υγιεινής διατροφής στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες που στηρίζουν τα εμπορικά επιμελητήρια, οι περιφερειακές αρχές, τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή·

- να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να καταστήσουν τον κλάδο ελκυστικό στις νεότερες γενιές ως τομέα σταθερής και επαρκώς αμειβόμενης απασχόλησης, μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων μαθητείας και επαγγελματικής κατάρτισης·
- να συνεχίσουν την ενίσχυση της συνεργασίας τους με ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα, συμμετέχοντας περισσότερο σε προγράμματα καινοτομίας και E&A της ΕΕ με τους εταίρους τους, καθώς και σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης·
- να ενισχύσουν τη συμμετοχή τους σε διάφορες δραστηριότητες που διοργανώνονται μέσω των περιφερειακών και διαρθρωτικών ταμείων και των κονδυλίων για τις ΜμΕ·
- να διευρύνουν την υφιστάμενη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη συνεργασία τους με τοπικούς παραγωγούς λυκίσκου, δημητριακών και άλλων προϊόντων που είναι απαραίτητα για την παραγωγή ζύθου·
- να ενθαρρύνουν την ευρύτερη δυνατή χρήση των αναλύσεων του κύκλου ζωής ως εργαλείου αυτοανάλυσης της ζυθοποιίας, χωρίς να παραβλέψουν τους περιορισμούς στους οποίους υπόκεινται τα μικρά, οικογενειακά ζυθοποιεία λόγω ελλείψεων χωρητικότητας.

2. Η ευρωπαϊκή ζυθοποιία

2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ζυθοπαραγωγούς περιοχές του κόσμου. Ο όγκος της παραγωγής το 2011 υπερέβαινε τα 380 εκατομμύρια εκατόλιτρα ⁽¹⁾, που παρασκευάστηκαν σε περίπου 4 000 ζυθοποιεία σε όλη την Ευρώπη και διανεμήθηκαν σε όλον τον κόσμο. Όσον αφορά τον όγκο, η ΕΕ αποτελεί μείζονα παράγοντα, καθώς παρέχει πάνω από ένα τέταρτο της παγκόσμιας παραγωγής· μόλις πρόσφατα υποσκελίστηκε από την Κίνα, αλλά προηγείται ακόμη των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ρωσίας, της Βραζιλίας και του Μεξικού ⁽²⁾.

2.2 Η ευρωπαϊκή ζυθοποιία χαρακτηρίζεται από μεγάλη πολυμορφία όσον αφορά τη δομή της. Αποτελείται κυρίως από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες κυμαίνονται από τα πολύ μικρά ζυθοποιεία έως τα ζυθοποιεία που αναπτύσσουν δραστηριότητα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενώ περιλαμβάνει και τέσσερις μείζονες εταιρίες ζύθου που εδρεύουν στην Ευρώπη ⁽³⁾ και αποτελούν παγκόσμιους ηγέτες στον κλάδο. Η άνοδος των νέων μικρών και πολύ μικρών ζυθοποιείων την τελευταία δεκαετία αποτυπώνει γλαφυρά τις δυνατότητες καινοτομίας του κλάδου και αποτελεί εχέγγυο για την επίτευξη του στόχου της βιωσιμότητας.

2.3 Η αλυσίδα εφοδιασμού που συνδέεται με τις εταιρίες του κλάδου περιλαμβάνει τοπικούς παράγοντες αλλά και παγκοσμίους ηγέτες μεταξύ των εταιριών βυνοποίησης, των παραγωγών εξοπλισμού και των παρόχων τεχνικών υπηρεσιών. Τα ευρωπαϊκά ινστιτούτα ζυθοποιίας μεταδίδουν, επίσης, τις γνώσεις τους σε όλον τον κόσμο. Εκδηλώσεις όπως η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Ζυθοποιίας ή τα επιμέρους συνέδρια για τον ζύθο προσελκύνουν επισκέπτες σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.4 Ο ζύθος αποτελεί βασικό μεταποιημένο γεωργικό προϊόν, με αξία εξαγωγών που υπερβαίνει τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ ⁽⁴⁾. Διέπεται επίσης από την πολιτική για την ποιότητα των γεωργικών

προϊόντων της ΕΕ ⁽⁵⁾, μέσω των προγραμμάτων ΠΟΠ/ΠΓΕ ⁽⁶⁾, και παρέχει αξία πωλήσεων άνω των 2,3 δισεκατομμυρίων ευρώ μέσω 23 γεωγραφικών ενδείξεων ⁽⁷⁾. Παρ' όλα αυτά, η γεωγραφική ποικιλομορφία των ζύθων σε αυτά τα προγράμματα είναι περιορισμένη, καθώς προέρχονται από λιγότερο από το ένα τρίτο των χωρών της ΕΕ.

2.5 Τα κύρια συστατικά του ζύθου έχουν φυσική προέλευση και περιλαμβάνουν νερό, σιτηρά, λυκίσκο και μαγιά. Το νερό αποτελεί τη σημαντικότερη πρώτη ύλη της ζυθοποιίας, καθώς αποτελεί περίπου 92 % του ζύθου κατά μέσο όρο. Συνεπώς η προστασία της ποιότητας των υπόγειων υδάτων αποτελεί πρωταρχικό μέλημα. Λόγω της ανάγκης για σιτηρά (όπως το κριθάρι, το σιτάρι κ.ά.), τα οποία αποτελούν βασική πηγή αμύλου για το ζύθο, οι σχέσεις με τη γεωργική κοινότητα είναι ζωτικής σημασίας για τους ζυθοποιούς και τους βυνοποιούς.

2.6 Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί επίσης τον σημαντικότερο παράγοντα της παγκόσμιας αγοράς όσον αφορά τον λυκίσκο, ο οποίος παράγεται σε δεκατέσσερα κράτη μέλη ⁽⁸⁾, στα οποία αντιστοιχεί περίπου το ένα τρίτο της παγκόσμιας έκτασης καλλιέργειας λυκίσκου ⁽⁹⁾. Η ζυθοποιία αποτελεί τον κύριο πελάτη των Ευρωπαίων παραγωγών λυκίσκου. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των παραγωγών λυκίσκου, καθώς και η διαφοροποιημένη μεταχείρισή τους στο πλαίσιο των γεωργικών πολιτικών που εφαρμόζονται στα διάφορα κράτη μέλη, ενδέχεται να πρέπει να επανεξεταστούν προκειμένου να αποτραπούν στρεβλώσεις της αγοράς που δύνανται να έχουν καταστροφικό αντίκτυπο στους ζυθοποιούς μακροπρόθεσμα.

2.7 Η εξάρτηση των ζυθοποιών από τον γεωργικό τομέα για τις πρώτες ύλες είχε ως αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια ο κλάδος να βρίσκεται αντιμέτωπος με υψηλότερες τιμές γεωργικών υλικών που απαιτούνται για τη ζυθοποιία, λόγω των διακυμάνσεων στην ποιότητα και την τιμή της σοδειάς. Μια βιώσιμη και μακροπρόθεσμη προσέγγιση μεταξύ των παρόχων πρώτων υλών και των ζυθοποιών θα πρέπει να διέπει τις σχέσεις τους όπου αυτό είναι εφικτό και αναγκαίο.

2.8 Οι συνολικές πωλήσεις ζύθου το 2010 έφταναν τα 106 δισεκατομμύρια ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, ποσοστό 0,42 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Εκτιμάται ότι άνω του 63 % των προϊόντων της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας πωλείται σε σουπερμάρκετ και άλλα καταστήματα λιανεμπορίου (κατανάλωση εκτός του καταστήματος). Το υπόλοιπο 37 % καταναλώνεται στον κλάδο της εστίασης (π.χ. μπαρ, παμπ, εστιατόρια - κατανάλωση εντός του καταστήματος).

3. Αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων του 21ου αιώνα

Τάσεις της αγοράς και διαρθρωτικές τάσεις

3.1 Τα τελευταία 15 χρόνια, η ευρωπαϊκή αγορά ζύθου υπέστη ποικίλες αλλαγές όσον αφορά την τεχνική πρόοδο, τις επενδύσεις, τις συγχωνεύσεις, τις νέες εταιρίες και την καταναλωτική συμπεριφορά. Η αισθητή μείωση της κατανάλωσης από το 2007 και μετά

⁽¹⁾ Στατιστικά στοιχεία της ένωσης ζυθοποιών The Brewers of Europe, έκδοση 2012, Οκτώβριος 2012.

⁽²⁾ Canadean, Global Beer Trends Report (Έκθεση σχετικά με τις παγκόσμιες τάσεις του ζύθου) 2012.

⁽³⁾ ABInbev, Carlsberg, Heineken, SABMiller (στοιχεία 2013).

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm.

⁽⁶⁾ Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ).

⁽⁷⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης.

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Δεκέμβριος 2009· Pavlovic M., Φεβρουάριος 2012.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης.

έχει άμεσο αντίκτυπο στις δραστηριότητες των ζυθοποιών. Μετά από πολυετή εξάπλωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η παραγωγή ζύθου εμφάνισε απότομη μείωση από 420 εκατομμύρια εκατόλιτρα σε 377 εκατομμύρια εκατόλιτρα το 2011. Παρ' όλα αυτά, τα επόμενα χρόνια αναμένεται ανάκαμψη και προοπτικές ανάπτυξης, εάν οι οικονομικές και ρυθμιστικές συνθήκες καταστούν πιο ευνοϊκές.

3.2 Η οικονομική κρίση και η μείωση της κατανάλωσης οδήγησε στην αναδιάρθρωση του κλάδου στην Ευρώπη, με κύρια χαρακτηριστικά την ενοποίηση των δραστηριοτήτων στην ευρωπαϊκή επικράτεια και τις επενδύσεις εκτός ΕΕ από τους μεγαλύτερους διεθνείς και εθνικούς ομίλους. Παράλληλα, ο αριθμός των μικρότερων ζυθοποιών αυξήθηκε σε όλες τις χώρες, ενισχύοντας την πολυμορφία της προσφοράς στον καταναλωτή και επιβεβαιώνοντας το επιχειρηματικό πνεύμα των ζυθοποιών, σε συμφωνία με το σχέδιο δράσης «Επιχειρηματικότητα 2020»⁽¹⁰⁾. Αυτή η εξέλιξη είναι θετική και από πλευράς βιωσιμότητας, καθότι αφ' ενός μεν δημιουργούνται ευκαιρίες για την ανάπτυξη του περιφερειακού τουρισμού, αφ' ετέρου δε μικραίνει η απόσταση παραγωγής-κατανάλωσης προς όφελος, βεβαίως, του περιβάλλοντος.

3.3 Η οικονομική συγκυρία οδήγησε επίσης σε αύξηση της κατανάλωσης ζύθου στο σπίτι αντί των μπαρ και των εστιατορίων, με αποτέλεσμα λιγότερες θέσεις εργασίας, μικρότερη προστιθέμενη αξία και χαμηλότερα κρατικά έσοδα για κάθε λίτρο ζύθου που καταναλώνεται στην ΕΕ⁽¹¹⁾. Η υψηλότερη τιμολογιακή πίεση στον κλάδο του λιανεμπορίου επηρέασε επίσης αυτήν την τάση.

3.4 Ο αυξανόμενος αριθμός ζυθοποιών και η καινοτομία των προϊόντων οδήγησε επίσης στην εμφάνιση νέων προϊόντων, προς όφελος του καταναλωτή, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Παρουσιάστηκαν ευκαιρίες για τους ζυθοποιούς κάθε μεγέθους, χάρη στη διαφοροποίηση προς τον τομέα των ζύθων χαμηλής και μηδενικής περιεκτικότητας σε αλκοόλ, ενώ αυξάνεται σταθερά και η διαθεσιμότητα βιολογικών ζύθων.

Φορολογικές πιυχές

3.5 Ο κλάδος της ζυθοποιίας παρέχει ουσιαστικά φορολογικά οφέλη στις εθνικές κυβερνήσεις. Λόγω της παραγωγής και της πώλησης ζύθου, οι κυβερνήσεις λαμβάνουν σημαντικά έσοδα από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης, τον ΦΠΑ, τη φορολόγηση του εισοδήματος και τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών του κλάδου της ζυθοποιίας και άλλων σχετικών κλάδων όπου οι θέσεις εργασίας συνδέονται έμμεσα με τις δραστηριότητες της ζυθοποιίας. Το 2010, τα έσοδα αυτά ανέρχονταν σε περίπου 50,6 δισεκατομμύρια ευρώ⁽¹²⁾.

3.6 Η ανθεκτικότητα της ζυθοποιίας απέναντι στις σημερινές οικονομικές δυσκολίες απειλείται από την αυξανόμενη φορολογική επιβάρυνση, κυρίως στο πλαίσιο του ειδικού φόρου κατανάλωσης αλλά και του ΦΠΑ, ιδίως στον κλάδο της εστίασης. Αυτές οι αυξήσεις επιδείνωσαν τη δυσχερή οικονομική κατάσταση των ζυθοποιών, ιδίως σε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Φινλανδία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο⁽¹³⁾. Η συνολική προστιθέμενη αξία από την παραγωγή και πώληση ζύθου στην ΕΕ μειώθηκε

την περίοδο 2008-2010 κατά 10 %⁽¹⁴⁾, ενώ τα συνολικά έσοδα από τη φορολόγηση της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας μειώθηκαν κατά 3,4 δισ. ευρώ.

3.7 Στο σύστημα ειδικού φόρου κατανάλωσης σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο θα πρέπει να αναγνωρίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ζύθου, συμπεριλαμβανομένης της γενικά χαμηλής περιεκτικότητάς του σε αλκοόλ, της ζυθοποιητικής διαδικασίας και της τοπικής συμβολής του κλάδου στην κοινωνία, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ευρύτερη οικονομία. Προς τούτο, ο ζύθος, ως ποτό που παρασκευάζεται με ζύμωση, θα πρέπει να υπόκειται σε θεμιτό ανταγωνισμό και, κατά συνέπεια, θα πρέπει ο ελάχιστος συντελεστής των μηδέν ευρώ που ισχύει για τον οίνο και τα λοιπά ποτά που παρασκευάζονται με ζύμωση να ενσωματωθεί και στην νομοθεσία της ΕΕ για τον ειδικό φόρο κατανάλωσης του ζύθου⁽¹⁵⁾.

3.8 Η ισορροπημένη πολιτική φορολόγησης σε εθνικό επίπεδο και η καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων μηχανισμών συνεργασίας των φορολογικών αρχών μπορεί να αποτελέσει μέσο πρόληψης εμπορικών και συναφών επιβλαβών πρακτικών με γνώμονα τη φορολόγηση, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ζυθοποιίας, ιδίως στις παραμεθόριες περιοχές.

3.9 Λόγω της σημασίας του επιτόπιου εμπορίου στις πωλήσεις ζύθου⁽¹⁶⁾, η φορολογική πολιτική μπορεί να διαδραματίσει επίσης κάποιον ρόλο ως μέτρο ενθάρρυνσης της ανάπτυξης του τομέα του επιτόπιου εμπορίου και της ζυθοποιίας, με θετικό αντίκτυπο για την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο.

Διεθνές εμπόριο

3.10 Απέναντι σε αντίξοες συνθήκες, η ευρωπαϊκή ζυθοποιία παραμένει ανθεκτική και ανταγωνιστική. Οι τοπικοί ζυθοποιοί διατηρούν το μεριδίό τους σε αγορές πέρα από τα εθνικά και τα ενωσιακά σύνορα. Παρότι το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής παραγωγής ζύθου πωλείται εντός της ενιαίας αγοράς της ΕΕ, οι εξαγωγές σε άλλα μέρη του κόσμου αυξάνονται σταθερά από το 2000, με αύξηση κατά 30 % από το 2007. Οι κυριότεροι εξαγωγικοί προορισμοί περιλαμβάνουν τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά, την Αγκόλα, την Κίνα, την Ελβετία, την Ταϊβάν, τη Ρωσία και την Αυστραλία⁽¹⁷⁾. Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι ζυθοποιοί αποτελούν μείζονες επενδυτές σε όλες τις ηπείρους και συμμετέχουν σε πολυάριθμες πρωτοβουλίες συνεργασίας με τοπικούς ζυθοποιούς και διανομείς.

3.11 Παρ' όλα αυτά, το δυναμικό διατήρησης και επέκτασης της παρουσίας της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας σε άλλες χώρες ενδέχεται να απειλείται από τοπικές διατάξεις που αποτελούν εμπορικό φραγμό για τις εξαγωγές και τις επενδύσεις της ζυθοποιίας. Εκτός των δασμών, αυτοί οι φραγμοί μπορεί να έχουν τη μορφή νομοθετικών μέτρων όπως ο ορισμός του προϊόντος (π.χ. στη Ρωσία) ή οι φορολογικές και διοικητικές διαδικασίες (π.χ. στην Αλβανία και την Τουρκία). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τη ζυθοποιία, επιτελούν ζωτικό ρόλο στην αντιμετώπιση αυτών και άλλων δυσχερειών που ανακύπτουν ενίοτε στις αγορές του εξωτερικού.

⁽¹⁰⁾ COM (2012) 795 final.

⁽¹¹⁾ Ernst Young, The Contribution made by Beer to the European Economy (Η συνεισφορά του ζύθου στην ευρωπαϊκή οικονομία), Σεπτέμβριος 2011.

⁽¹²⁾ Ernst Young, 2011.

⁽¹³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Excise duty tables (Πίνακες ειδικών φόρων κατανάλωσης), 2013.

⁽¹⁴⁾ Ernst Young, Σεπτέμβριος 2011.

⁽¹⁵⁾ EE C 69, 21.7.2006, σ. 10.

⁽¹⁶⁾ Ernst Young, The Hospitality Sector in Europe (Ο τομέας της εστίασης στην Ευρώπη), Σεπτέμβριος 2013.

⁽¹⁷⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Εμπορίου.

3.12 Παρότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζει πολιτική μηδενικών δασμών για τις εισαγωγές ζύθου στις σχετικές εμπορικές συμφωνίες, ορισμένες χώρες διατηρούν τελωνειακούς δασμούς ως μέσο αποθάρρυνσης των ανταγωνιστικών εισαγωγών από κράτη μέλη της ΕΕ. Οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις για τις Συμφωνίες Ελεύθερων Συναλλαγών καλύπτουν και αυτήν την πτυχή, ενώ οι πιο πρόσφατες συμφωνίες (π.χ. ΕΕ-Νότιας Κορέας) προβλέπουν τη σταδιακή μείωση των δασμών, πράγμα που θα πρέπει να επεκταθεί περαιτέρω.

3.13 Η δυνητική παρουσία των ευρωπαϊκών σημάτων ζύθου στις αγορές του εξωτερικού ενισχύεται επίσης από τις προωθητικές ενέργειες, όπως οι εκθέσεις και οι συναφείς εκδηλώσεις, και από τα προγράμματα διαβούλευσης που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε τρίτες χώρες. Η συμμετοχή των ζυθοποιών στις αντίστοιχες δραστηριότητες επί τόπου ήταν μέχρι στιγμής χαμηλή, λόγω της μικρής ευαισθητοποίησής τους σχετικά με τα δυνητικά οφέλη και της ανεπαρκούς προβολής.

4. Απασχόληση σε όλα τα επίπεδα

4.1 Ο κλάδος της ζυθοποιίας υπερβαίνει την απλή παραγωγή ζύθου. Καλύπτει πολυάριθμες δραστηριότητες, από τις γεωργικές πρώτες ύλες που βρίσκονται στην καρδιά της ζυθοποιητικής διαδικασίας έως τη βιομηχανία εστίασης και το λιανεμπόριο. Τα ζυθοποιεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχουν συνολικά πάνω από 128 800 άμεσες θέσεις εργασίας. Επιπλέον, 2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σχετίζονται με την παραγωγή και την πώληση ζύθου, δηλαδή περίπου 1 % των συνολικών θέσεων εργασίας στην ΕΕ ⁽¹⁸⁾, σε ποικίλους τομείς απασχόλησης.

4.2 Ο στόχος της ΕΕ για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» αντικατοπτρίζεται στα χαρακτηριστικά της ζυθοποιίας. Οι ζυθοποιοί βρίσκονται σε κάθε ευρωπαϊκό κράτος και στηρίζουν πάνω από 2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας λόγω των μεγάλων δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες και του σημαντικού κύκλου εργασιών που δημιουργούν στους τομείς της εστίασης και του λιανεμπορίου. Πάνω από το 73 % των θέσεων εργασίας που δημιουργεί ο ζύθος ανήκουν στον τομέα της εστίασης.

4.3 Καθώς ο τομέας της εστίασης επιτελεί ζωτικό ρόλο στην επίτευξη απασχόλησης και ανάπτυξης, όχι μόνο άμεσα μεταξύ των σχετικών επιχειρήσεων, αλλά και έμμεσα για μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας, τα μέτρα για την ανάπτυξη του έχουν καθοριστική σημασία για την απασχόληση, ιδίως μεταξύ των νέων και των ανειδίκευτων εργαζομένων, χωρίς στροφή στην επισφαλή εργασία και στην πρακτική των χαμηλών μισθών.

4.4 Αυτή η μοναδική ποικιλία συνδυάζει κληρονομιά, πολιτισμό και νεωτερισμό, ενώ προσφέρει ποικίλες ευκαιρίες χρήσης των επαγγελματικών προσόντων, τόσο εντός των ζυθοποιείων όσο και γύρω από αυτά. Πέραν της απασχόλησης στην αλυσίδα εφοδιασμού και διανομής, θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το δυναμικό στον τομέα της γαστρονομίας και του τουρισμού, για να αυξηθεί η απασχόληση και μέσω ιδίων δραστηριοτήτων των ζυθοποιών, επιπροσθέτως των ενωσιακών και των εθνικών προγραμμάτων χρηματοδότησης.

4.5 Η ζυθοποιία υπέστη τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κατάστασης, με μείωση της άμεσης απασχόλησης κατά 9 % την περίοδο 2008-2010 λόγω της μειωμένης κατανάλωσης του προϊόντος. Παρά τη μείωση της κατανάλωσης λόγω της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης της Ευρώπης, ο συνολικός αριθμός των ζυθοποιείων (συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών ζυθοποιείων) στην Ευρώπη το 2010 (3 638) ήταν μεγαλύτερος από το 2008 (3 071), ενώ αυξάνεται συνεχώς, προσφέροντας έτσι μεγαλύτερο δυναμικό απασχόλησης. Αυτό το δυναμικό δεν θα πρέπει να απειληθεί με μέτρα περιορισμού των πωλήσεων ή επιβλαβή φορολογικά μέτρα, αλλά θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ακόμα και σε υψηλότερα επίπεδα για τη δημιουργία ποιοτικότερων θέσεων εργασίας στον τομέα.

5. Συμβολή στους στόχους της περιβαλλοντικής αειφορίας

5.1 Η ευρωπαϊκή ζυθοποιία καλείται να εκπληρώσει πολυάριθμους στόχους όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, τη μείωση των εκπομπών CO₂ και την κατανάλωση πόρων στο πλαίσιο της προσήλωσης της στην αειφορία. Οι επενδύσεις των τελευταίων ετών οδηγούν στη μείωση της χρήσης φυσικών πόρων και της παραγωγής αποβλήτων και στη συνεχή ανακύκλωση των δευτερογενών υλικών της ζυθοποιητικής διαδικασίας.

5.2 Οι ζυθοποιοί έχουν επιδείξει προσηλωση στην προστασία του περιβάλλοντος, λαμβάνοντας μέτρα και πραγματοποιώντας επενδύσεις που οδήγησαν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, των εκπομπών CO₂ και της παραγωγής λυμάτων και σε αλλαγές στη συσκευασία. Ο κλάδος της ζυθοποιίας κατήρτισε επίσης κατευθυντήριες γραμμές για τις Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές (ΒΔΤ), που τονίζουν τον ρόλο της βιώσιμης διαχείρισης και που μπορούν να λειτουργήσουν ως σημείο αναφοράς για δεσμεύσεις σχετικά με περιβαλλοντικούς στόχους. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η χρήση των αναλύσεων του κύκλου ζωής ως εργαλείου αυτοανάλυσης για το ευρύτερο δυνατό φάσμα της ζυθοποιίας, χωρίς να παραβλεφθούν οι περιορισμοί που αντιμετωπίζουν ως προς αυτό το θέμα τα μικρά, οικογενειακά ζυθοποιεία λόγω ελλείψεων χωρητικότητας.

5.3 Την περίοδο 2008-2010 η ζυθοποιία συνέχισε τις προσπάθειές της παρά την επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση, με αποτέλεσμα μείωση της κατανάλωσης νερού κατά 4,5 % και μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 3,8 % ανά εκατόλιτρο παραγόμενου ζύθου. Εκτιμάται επίσης πως οι εκπομπές CO₂ μειώθηκαν κατά 7,1 % ⁽¹⁹⁾.

5.4 Η ποιότητα και η χρήση του νερού αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της ζυθοποιητικής διαδικασίας. Κατά συνέπεια, η ορθή διαχείριση των υδάτων από τους παρόχους και τους ζυθοποιούς είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της αειφορίας της ζυθοποιίας. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να ληφθούν οι ενδεδειγμένες προφυλάξεις προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η διερεύνηση σχιστόλιθου φυσικού αερίου δεν μολύνει τα αποθέματα των υπογείων υδάτων για τους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανικών χρηστών. Ειδικότερα όσον αφορά τη ζυθοποιία, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι Ολλανδοί και Γερμανοί ζυθοποιοί, παρακολουθούν τις εξελίξεις στον τομέα αυτό με βαθιά ανησυχία.

⁽¹⁹⁾ CampdenBRI / KWA, The Environmental Performance of the European Brewing Sector (Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας), Μάιος 2012.

⁽¹⁸⁾ Ernst Young, Σεπτέμβριος 2011.

5.5 Πολλά ακόμα πολύτιμα προϊόντα (τα λεγόμενα δευτερογενή) παράγονται κατά τη ζυθοποιητική διαδικασία από τις πρώτες ύλες. Τα προϊόντα αυτά έχουν ιδιαίτερη αξία ως προσθήκη σε άλλες βιομηχανικές διαδικασίες ή ως υλικά για συγκεκριμένες τελικές χρήσεις, π.χ. φαρμακευτικά προϊόντα, υγιεινές τροφές, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βιομηχανικές εφαρμογές, ζωοτροφές και γεωργικά προϊόντα⁽²⁰⁾, καλλυντικά και ιαματικά προϊόντα. Αυτά τα υλικά πληρούν υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές και συμμορφώνονται με αυστηρές διατάξεις περί της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών και άλλες. Η σημασία και η αξία αυτών των δευτερογενών υλικών έχει οδηγήσει τα ζυθοποιοί στη σύναψη, εδώ και πολλά χρόνια, συμφωνιών εφοδιασμού με εμπόρους και τελικούς χρήστες.

6. Υπεύθυνος παράγων της κοινότητας

6.1 Όλα αυτά τα χρόνια, οι εταιρίες και οι ενώσεις ζυθοποιοί σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την υπεύθυνη κατανάλωση, την ενίσχυση της ενημέρωσης των καταναλωτών, την εξασφάλιση υπεύθυνης διαφήμισης και μάρκετινγκ, την μετάδοση μηνυμάτων πρόληψης και την αποτροπή ανεύθυνων συμπεριφορών από τους καταναλωτές. Πολλές από αυτές τις τοπικές πρωτοβουλίες υλοποιήθηκαν μέσω συμπράξεων και αναγνωρίστηκαν ως σημαντική συμβολή στην κοινωνία από τις εθνικές αρχές, ενίοτε δε έλαβαν ευρωπαϊκή διάσταση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για το Οινόπνευμα και την Υγεία⁽²¹⁾.

6.2 Οι κυβερνήσεις, οι ζυθοποιοί, άλλοι οικονομικοί φορείς και ομάδες της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να συνεργαστούν αξιοποιώντας αυτές τις δραστηριότητες στην υλοποίηση εκστρατειών για την προώθηση της υπεύθυνης κατανάλωσης ζύθου, η οποία συνάδει πλήρως με τον υγιεινό τρόπο ζωής για τους ενήλικους, και για την αποθάρρυνση της κατάχρησης αλκοόλ.

6.3 Λόγω του τοπικού χαρακτήρα του ζύθου, οι Ευρωπαίοι ζυθοποιοί έχουν επίσης στενή σχέση με τις τοπικές τους κοινότητες, υποστηρίζοντας ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Πάνω από 900 εκατομμύρια ευρώ δαπανώνται ετησίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη ζυθοποιία για τη στήριξη των τοπικών κοινοτήτων⁽²²⁾, μέσω ευρέος φάσματος δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.4 Υφίσταται ισχυρή δέσμευση εκ μέρους της βιομηχανίας και του ευρύτερου φάσματος των ενδιαφερομένων φορέων για τη

στήριξη της υλοποίησης πρωτοβουλιών εταιρικής και θεσμικής ευθύνης προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανεπιθύμητες επιπτώσεις της επιβλαβούς κατανάλωσης. Αυτή η δέσμευση θα πρέπει να αναγνωριστεί σε ισορροπημένο πλαίσιο στις δραστηριότητες εμπορικής προώθησης και επικοινωνίας των ζυθοποιοί⁽²³⁾.

6.5 Δεδομένου του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει ο ζύθος στα πεδία του πολιτισμού, της κληρονομιάς και της κατανάλωσης, θα πρέπει να εξεταστεί μία πρωτοβουλία της ΕΕ με την οποία θα παρέχεται χρηματοδότηση για τη διοργάνωση ειδικευμένης κατάρτισης των δασκάλων και των εκπαιδευτικών σε όλα τα επίπεδα σχολικής διδασκαλίας, με επικέντρωση στις υγειονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές της κατανάλωσης ποτών που παρασκευάζονται με ζύμωση.

7. Διατήρηση του ρόλου στην έρευνα, την εκπαίδευση και την καινοτομία

7.1 Η εκπαίδευση και η έρευνα κατέχουν σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω διατήρηση της συμμετοχής του κλάδου. Οι σχετικές δραστηριότητες αναπτύσσονται μέσω πανεπιστημίων, σχολών ζυθοποιίας, ινστιτούτων τεχνολογίας τροφίμων και άλλων δικτύων. Η διοργάνωση φόρουμ για την ανταλλαγή γνώσεων πρέπει να συνεχιστεί, προκειμένου η Ευρώπη να παραμείνει ηγετικό κέντρο ερευνών από τους ζυθοποιοί, τους εταίρους τους, τους ερευνητές και τους ενδιαφερόμενους ιδιώτες.

7.2 Θα πρέπει να αναπτυχθούν η ικανότητα και το δυναμικό έρευνας, καθότι οι ζυθοποιοί επιτελούν σημαντικό ρόλο βιομηχανικού εταίρου σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με τις τεχνολογίες των τροφίμων και της ζυθοποιίας ή με πτυχές της υγείας και των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Η αύξηση της συμμετοχής στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, στο πρόγραμμα Horizon 2020 και σε άλλες τεχνολογικές πλατφόρμες θα ενισχύσει το υφιστάμενο δυναμικό⁽²⁴⁾.

7.3 Η στήριξη των προσπαθειών της ζυθοποιίας για την προώθηση της αριστείας με βάση τις υψηλότερες επιστημονικές προδιαγραφές όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του ζύθου και τον αντίκτυπό του στην υγεία και τη συμπεριφορά μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ενίσχυση της ενημέρωσης και της εκπαίδευσης σε αυτόν τον σημαντικό τομέα. Η ενισχυμένη συμμετοχή στα προγράμματα χρηματοδότησης και συνεργασίας της ΕΕ θα πρέπει να εξετασθεί από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Bamforth, C. (2009), Contraception, Charcoal and Cows: The World of Brewery Co-Products (Αντισύλληψη, κάρβουνα και αγέλαδες: Ο κόσμος των δευτερογενών προϊόντων της ζυθοποιίας), Brew. Guardian, 138(1), 24-27.

⁽²¹⁾ The Brewers of Europe, European beer pledge: 1st year report (Δέσμευση της ευρωπαϊκής ζυθοποιίας: 1η ετήσια έκθεση), Απρίλιος 2013.

⁽²²⁾ Ιδέες χορηγίας, Supporting local communities: Assessing the contribution of local brewers (Στήριξη των τοπικών κοινοτήτων: Αξιολόγηση της συμβολής των τοπικών ζυθοποιοί), Μάιος 2011.

⁽²³⁾ EE C 48, 21.2.2002, σ. 130.

⁽²⁴⁾ EE C 327, 12.11.2013, σ. 82.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η λαθρομετανάστευση διά θαλάσσης στην ευρωμεσογειακή περιοχή» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 67/07)

Εισηγητής: ο κ. Παναγιώτης ΓΚ'ΟΦΑΣ

Συνεισηγητής: ο κ. Stefano MALLIA

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Η λαθρομετανάστευση δια θαλάσσης στην ευρωμεσογειακή περιοχή

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 183 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 11 αποχές.

1. Συμπεράσματα και προτάσεις

1.1 Η λαθρομετανάστευση αποτελεί ζήτημα που έχει επανειλημμένα εξετάσει η ΕΟΚΕ από διάφορες οπτικές γωνίες ⁽¹⁾. Το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης είναι πολύ σύνθετο και πολύπλευρο, απαιτεί δε τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα μέτρα. Η παρούσα γνωμοδότηση εστιάζεται στα ακόλουθα σημεία:

1.2 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθύτατη θλίψη της για τον θάνατο τουλάχιστον 311 –και πιθανώς πολλών περισσότερων– Αφρικανών μεταναστών ανοικτά των ακτών της Lampedusa σε δύο πρόσφατες περιπτώσεις ναυαγίων. Μολονότι η αιτία αυτής της τραγωδίας δεν είναι μόνο μία, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα συμβάντα αυτά είναι ενδεικτικά του ευρύτερου προβλήματος της λαθρομετανάστευσης δια θαλάσσης προς την ΕΕ, καθώς και ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των εν λόγω συμβάντων και της εμφανούς αδυναμίας της ΕΕ να θεσπίσει ικανοποιητικές και συνεκτικές πολιτικές για τη λαθρομετανάστευση βασισμένες στην αλληλεγγύη, όπως π.χ. πολιτικές για την έρευνα και διάσωση και για την αποβίβαση. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να θεωρήσουν τα εν λόγω συμβάντα ως συναγεμιά και να ενεργήσουν άμεσα σύμφωνα με τις συστάσεις της παρούσας γνωμοδότησης, πριν προκληθεί και άλλη τραγωδία. Τα τραγικά συμβάντα της Lampedusa αναδεικνύουν την αδήριτη ανάγκη να αντιμετωπίσει η ΕΕ τη λαθρομετανάστευση και τη φύλαξη των συνόρων ως ευρωπαϊκό ζήτημα.

1.3 **Ανθρώπινα δικαιώματα:** η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ανησυχία το γεγονός ότι εντείνεται στην Ευρώπη η μισαλλοδοξία, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία έναντι των μεταναστών, έναντι του «διαφορετικού», εκφράζει δε τον φόβο μήπως οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης επιτείνουν ακόμη περισσότερο αυτά τα φαινόμενα. Οι πολιτικοί ιδύνοντες, οι κοινωνικοί ηγέτες και τα μέσα επικοινωνίας πρέπει να ενεργούν με ύψιστη συναίσθηση ευθύνης και να ακολουθούν μια παιδαγωγική προσέγγιση σε θέματα πολιτικά

και κοινωνικά, ώστε να προλαμβάνονται τέτοιου είδους συμπεριφορές. Τα δικαιώματα των λαθρομεταναστών πρέπει πάντοτε να γίνονται σεβαστά, κατά τη διάσωση ή κράτηση τους, όταν αποκτούν το καθεστώς προστασίας, όταν βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση «χωρίς έγγραφα» ή όταν επαναπροωθούνται στις χώρες προέλευσής τους.

1.4 **Σώζοντας ζωές στη θάλασσα:** Οποιοδήποτε πρόσωπο βρίσκεται σε κίνδυνο στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των λαθρομεταναστών, θα πρέπει να διασώζεται.

1.5 **Αποβίβαση:** η ΕΕ πρέπει να υιοθετήσει μια πολιτική αποβίβασης που να μην αυξάνει τις επιβαρύνσεις στα κράτη μέλη της Μεσογείου που αντιμετωπίζουν ήδη δυσανάλογες εισροές μεταναστών. Το ζήτημα της αποβίβασης πρέπει να επιλυθεί με γνώμονα την αρχή της αποβίβασης στον πλησιέστερο ασφαλή τόπο, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω χώρα τηρεί πλήρως όλες τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ελέγχεται από οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

1.6 **Δικαίωμα και παροχή ασύλου:** Θα πρέπει να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Επίσης, όλα τα πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους εντός της ΕΕ. Οι αιτήσεις αυτές πρέπει να διεκπεραιώνονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Στο πλαίσιο αυτό, χρειάζεται να διαμορφωθεί ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα εξέτασης των αιτημάτων ασύλου. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συνεργασία με τρίτες χώρες για την ενίσχυση των οικείων συστημάτων ασύλου και τη βελτίωση της συμμόρφωσής τους με τα διεθνή πρότυπα.

1.7 **Επαναπατριsmός των λαθρομεταναστών:** Η οδηγία ⁽²⁾ για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών προσφέρει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο νομικών και διαδικαστικών εγγυήσεων ⁽³⁾, το οποίο επικροτεί η ΕΟΚΕ, όπως, για παράδειγμα,

⁽¹⁾ COM(2011) 248, ο κ. Pariza Castaños
COM(2011) 743, ο κ. Pariza Castaños, η κ. King
COM(2011) 750,751,752,753 ο κ. Pariza Castaños
COM(2008) 359 κ. Pariza Castaños, η κ. Bontea

⁽²⁾ Οδηγία 2008/115/ΕΚ.

⁽³⁾ Για παράδειγμα, άρθρο 12 παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 13 παράγραφοι 1, 2, 3 και 4, άρθρο 14 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας.

την εγγύηση του δικαιώματος άσκησης προσφυγής κατά αποφάσεων επιστροφής ενώπιον δικαιοδοτικού οργάνου, διοικητικής αρχής ή άλλου ανεξάρτητου αρμόδιου οργάνου, καθώς και τη δωρεάν νομική αρωγή ή/και εκπροσώπηση, ορισμένες εγγυήσεις εν αναμονή της επιστροφής και τις συνθήκες κράτησης. Η ΕΟΚΕ προτείνει η ευρωπαϊκή πολιτική για την επιστροφή να προωθήσει τον εθελοντικό χαρακτήρα και να βασίζεται στον ύψιστο σεβασμό των ανθρωπιστικών αξιών. Από αυτό εξαρτάται η αναγνώριση της νομιμότητας και της αξιοπιστίας της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής στο εξωτερικό. Δυνάμει του άρθρου 19 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων απαγορεύονται ρητά οι ομαδικές απελάσεις, ενώ εξασφαλίζεται ότι «κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση» – αρχή της μη απομάκρυνσης (άρθρα 4 και 19 του Χάρτη).

1.8 Ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τη λαθρομετανάστευση με βάση την αλληλεγγύη: Για να εξασφαλιστεί ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να βελτιωθεί η αλληλεγγύη της ΕΕ έναντι των κρατών μελών που, λόγω γεωγραφικής θέσης, καλούνται να παράσχουν φροντίδα σε πολυάριθμα άτομα, τα οποία φθάνουν μέσω λαθραίων οδών και είναι ύψιστα των εγκληματικών δικτύων εμπορίας/διακίνησης ανθρώπων και σωματεμπορίας. Τα σύνορα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων συνόρων των κρατών μελών της ΕΕ που βρέχονται από τη Μεσόγειο, είναι σύνορα όλων των κρατών μελών της ΕΕ και ως τέτοια πρέπει να φρουρούνται αποφασιστικά με ευθύνη όλων, σύμφωνα με τις Συνθήκες. Δεν τίθεται μόνο θέμα αλληλεγγύης, αλλά θέμα ανάληψης υποχρεώσεων, από το σύνολο των κρατών μελών, μέσω μηχανισμών κατανομής των βαρών που δημιουργούνται από τη λαθρομετανάστευση. Συνεπώς, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να φωνούν αλληλέγγυα με τα κράτη μέλη που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και να τα στηρίζουν μέσω μηχανισμών κατανομής των βαρών που να επιτρέπουν την επανεγκατάσταση των αιτούντων ασύλου στο εσωτερικό της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής κλειδας κατανομής, όπως αυτή που περιγράφεται στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ενίσχυση της αλληλεγγύης εντός της ΕΕ στον τομέα του ασύλου – (2012/2032 INI).

1.9 Σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες: Οι διάλογοι της ΕΕ με τρίτες χώρες σχετικά με τη μετανάστευση και την κινητικότητα θα πρέπει να αποσκοπούν καταρχήν στην προαγωγή της νομιμότητας και της καλής οργανώσεως της μετανάστευσης, στην εξασφάλιση της τήρησης της διεθνούς νομοθεσίας περί ασύλου, στη μείωση της λαθρομετανάστευσης και στην καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων εμπορίας ανθρώπων. Συχνά, η ανάγκη για συνεργασία με τρίτες χώρες αποτελεί προϋπόθεση αποτελεσματικής εφαρμογής των διαδικασιών επαναπροώθησης. Η εν λόγω συνεργασία πρέπει να ενταθεί, ώστε να υπάρξουν καλύτερα αποτελέσματα. Παράλληλα, θα πρέπει να υποστηριχθούν ορισμένες χώρες διέλευσης, ώστε να μπορέσουν να διαχειριστούν καλύτερα τα σύνορά τους, να δημιουργήσουν δομές ασύλου και να αποκτήσουν οι ίδιες δυνατότητες χορήγησης προστασίας σε όσους τη χρειάζονται.

1.10 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνόρων Frontex: Ο Frontex θα πρέπει να συνεχίσει να μετασχηματίζεται σε πραγματικό Ευρωπαϊκό Οργανισμό Εξωτερικών Συνόρων, με διευρυμένα συντονιστικά καθήκοντα αναφορικά με την κοινή δράση της ΕΕ σε σχέση με τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της. Από αυτή την άποψη, θα πρέπει να γίνει περαιτέρω επεξεργασία της έννοιας των ευρωπαϊκών ομάδων συνοριοφυλάκων, όπως υπογραμμίζεται στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον Frontex (A7-0278/2011). Επίσης, θα πρέπει να διευρυνθεί το πεδίο δράσης του, προκειμένου να

μπορεί να εμπλέκεται πιο ενεργά στο θέμα της πρόληψης. Είναι σαφές ότι, για να διαδραματίσει αποτελεσματικότερο ρόλο ο εν λόγω οργανισμός, θα απαιτηθούν περισσότεροι –και όχι λιγότεροι– πόροι. Ωστόσο, οι κοινές επιχειρήσεις που συντονίζει ο εν λόγω οργανισμός (και οι επιπτώσεις τους στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται στον Κώδικα Συνόρων) πρέπει να υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο τόσο από το Κοινοβούλιο όσο και από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA).

1.11 EASO: Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο έχει αρχίσει να λειτουργεί αρκετά πρόσφατα. Κατά συνέπεια, αναμένεται να αναλάβει ταχύτητα τα πλήρη καθήκοντά της, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον ρόλο της στην εξεύρεση βιώσιμων λύσεων, καθώς και να συμμετάσχει προορατικά σε θέματα αλληλεγγύης εντός της ΕΕ, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που περιγράφονται στον κανονισμό EASO. Η EASO θα πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να εντοπίζει με σαφήνεια τις διαφορές που εμφανίζονται στις σχετικές με το άσυλο πρακτικές των κρατών μελών, καθώς και τις νομοθετικές διαφορές, και να προτείνει τις αναγκαίες αλλαγές.

1.12 Πρόληψη και καταπολέμηση της διακίνησης Ανθρώπων: η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να καταπολεμηθεί αποφασιστικά το οργανωμένο έγκλημα. Θα πρέπει να διατεθούν οι απαιτούμενοι πόροι για τον εντοπισμό και την προσαγωγή στη δικαιοσύνη των «διαμεσολαβητών» της διακίνησης ανθρώπων. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να επιδιωχθεί η συνδρομή των κυβερνήσεων των τρίτων χωρών.

1.13 Χρηματοδότηση: Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το όλο εγχείρημα της αναχίτησης και διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών αποτελεί υπόθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), γεγονός το οποίο θα πρέπει, επίσης, να αντανακλάται και στην κατανομή των χρηματοδοτικών βαρών των αντίστοιχων εργαλείων που χρειάζονται για την υλοποίηση μιας αποφασιστικής πολιτικής. Η ΕΟΚΕ έχει στηρίξει την πρόταση της Επιτροπής, προκειμένου να γίνεται πιο ευέλικτη διαχείριση από το 2014 του Ταμείου Ασύλου και Μετανάστευσης και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας.

2. Εισαγωγή

2.1 Η κοινή πολιτική μετανάστευσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από μια σφαιρική προσέγγιση η οποία να λαμβάνει υπόψη διάφορες πτυχές όπως η δημογραφική κατάσταση, η αγορά εργασίας, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ίση μεταχείριση και η αποφυγή διακρίσεων, η νομοθεσία σχετικά με την είσοδο νέων μεταναστών, η κατάσταση των λαθρομεταναστών, η υποδοχή και η προστασία των αιτούντων ασύλου, η καταπολέμηση των κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων, η συνεργασία με τρίτες χώρες, η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη, η κοινωνική πολιτική και η πολιτική ένταξης.

2.2 Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών υπήρξαν γεγονότα, δηλώσεις και πολιτικές αποφάσεις τις οποίες η ΕΟΚΕ σημειώνει με μεγάλη ανησυχία, σαν μια παλιά και γνωστή ευρωπαϊκή ασθένεια που εξαπλώνεται και πάλι στην Ευρώπη: η ξενοφοβία και ο εθνικιστικός αποκλεισμός. Οι μειονότητες και οι μετανάστες υφίστανται προσβολές, ύβρεις και επιθετικές πολιτικές διακρίσεων.

2.3 Το θέμα της λαθρομετανάστευσης είναι ιδιαίτερα σοβαρό και περίπλοκο, όπως φαίνεται και από τους πίνακες στο παράρτημα στο τέλος του εγγράφου. Επίσης, αποτελεί συνολικό πρόβλημα της ΕΕ και μόνο έτσι πρέπει να εξετάζεται. Οι λαθρομετανάστες που διασχίζουν τα νότια σύνορα πάντοτε επιδιώκουν να εγκατασταθούν σε άλλες χώρες της ΕΕ.

2.4 Λόγω της απουσίας εσωτερικών συνόρων στον χώρο Σένγκεν, το ζήτημα της λαθρομετανάστευσης έχει επιπτώσεις στην Ευρώπη συνολικά και πρέπει να αντιμετωπιστεί με αποτελεσματική κοινή ευρωπαϊκή πολιτική.

2.5 Η ΕΟΚΕ έχει μελετήσει το θέμα της λαθρομετανάστευσης σε βάθος και έχει διατυπώσει τις απόψεις της σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις που υιοθετήθηκαν με ευρεία πλειοψηφία.

2.6 Οι γνωμοδοτήσεις αυτές περιλαμβάνουν ανάλυση των αιτιών της λαθρομετανάστευσης προς την ΕΕ, ενώ σημειώνουν την απουσία μιας συνολικής πολιτικής της ΕΕ για τη λαθρομετανάστευση. Επίσης, αναφέρουν την πολύ αργή πρόοδο προς την επίτευξη μιας κοινής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου της ΕΕ και προς ένα υψηλό επίπεδο νομοθετικής εναρμόνισης. Επίσης, πραγματοποιούνται εκτενείς αναφορές στις συνέπειες του προβλήματος και προτείνεται σειρά λύσεων.

2.7 Χιλιάδες λαθρομετανάστες εισέρχονται στην ΕΕ δια θαλάσσης. Αυτό σημαίνει ότι το ζήτημα της λαθρομετανάστευσης δια θαλάσσης, το οποίο σύμφωνα με FRONTEX επικεντρώνεται κυρίως στην ευρωμεσογειακή περιοχή, πρέπει να αντιμετωπιστεί με εξειδικευμένο τρόπο.

2.8 Ο κύριος στόχος της γνωμοδότησης είναι να εξετάσει το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης δια θαλάσσης και να αναφερθεί σε μείζονα θέματα που εμπίπτουν στο φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης συνολικά, προκειμένου, να επιδιωχθούν λύσεις που θα οδηγούν σε μια μεταναστευτική πολιτική που θα είναι αποτελεσματική, ανθρώπινη και οικονομικά εφικτή.

3. Ανάλυση του προβλήματος

3.1 Ανθρώπινα δικαιώματα

3.1.1 Τα δικαιώματα των λαθρομεταναστών πρέπει πάντοτε να γίνονται σεβαστά, από τη διάσωση ή κράτησή τους, έως ότου τους χορηγηθεί προστασία ή επαναπροωθούνται στις χώρες προέλευσής τους. Συχνά, η λαθρομετανάστευση δια θαλάσσης έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινων ζώων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του σεβασμού στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου σε κάθε περίπτωση. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να ανατεθεί στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εποπτεία του διενεργούμενου παραμεθόριου ελέγχου και των επιχειρήσεων του FRONTEX. Επίσης, η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δράση του συμβουλευτικού σώματος του Frontex και δηλώνει πρόθυμη να συνεργαστεί μαζί του.

3.2 Σώζοντας ζωές στην θάλασσα

3.2.1 Τα κράτη μέλη και τα ιδιωτικά σκάφη είναι υποχρεωμένα να διασώζουν οποιονδήποτε αντιμετωπίζει κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις μεταναστών ή διακινητών ή λαθρεμπόρων που έχουν αναλάβει κινδύνους εν γνώσει τους. Συχνά τα παράνομα δίκτυα διακίνησης ή λαθρεμπορίας αιτούντων άσυλο ή λαθρομεταναστών υποβάλλουν τα άτομα αυτά σε σοβαρούς κινδύνους. Οι αρμόδιες υπηρεσίες και ΜΚΟ σημειώνουν ότι, εξαιτίας αυτών των συνθηκών, χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν κάθε

χρόνο στη Μεσόγειο, καθώς και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα παραπλέοντα σκάφη δεν σπεύδουν να βοηθήσουν ή να διασώσουν τους ανθρώπους αυτούς.

3.3 Αποβίβαση

3.3.1 Τα τελευταία έτη, όταν η διάσωση πραγματοποιείται σε διεθνή ύδατα της Μεσογείου, ανακύπτουν αντιδικίες πολιτικού και νομικού χαρακτήρα που θέτουν χωρίς λόγο σε κίνδυνο τις ζωές πολλών ανθρώπων. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το ζήτημα της αποβίβασης πρέπει να επιλυθεί, με γνώμονα την αποβίβαση στον πλησιέστερο ασφαλή τόπο, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω χώρα έχει κυρώσει όλες τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ελέγχεται από οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην περίπτωση των αποστολών Frontex, η ΕΟΚΕ διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι οι μετανάστες πρέπει να μεταφέρονται κατ' ανάγκη στο κράτος μέλος που φιλοξενεί την αποστολή. Μια τέτοια πολιτική δημιουργεί τουλάχιστον δύο προβλήματα: (i) αυξάνει ακόμα περισσότερο τις μεταναστευτικές εισροές στα κράτη μέλη τα οποία αντιμετωπίζουν ήδη μεγάλα βάρη, σε βαθμό που να μην είναι πλέον βιώσιμο για εκείνα τα κράτη μέλη που χρειάζονται περισσότερο τον Frontex, να φιλοξενήσουν μια αποστολή του και (ii) είναι επιβλαβής και για τους ίδιους τους διασωθέντες, καθώς μεταφέρονται στο κράτος μέλος που φιλοξενεί την αποστολή, και όχι στον τόπο που είναι ο πιο κατάλληλος σε μια συγκεκριμένη περίπτωση (συνήθως το πιο κοντινό ασφαλές μέρος).

3.4 Δικαίωμα και Παροχή Ασύλου

3.4.1 Η ΕΟΚΕ ζητά να υιοθετήσει η ΕΕ ένα κοινό σύστημα ασύλου, με υψηλό επίπεδο νομοθετικής εναρμόνισης. Με τον Κανονισμό του Δουβλίνου ρυθμίζονται οι ευθύνες κάθε κράτους μέλους ως προς την εξέταση των αιτήσεων ασύλου. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει τα πολλαπλά προβλήματα που προκαλεί αυτό το σύστημα. Πρέπει να ερωτάται ο εκάστοτε αιτών άσυλο ποιο κράτος μέλος επιθυμεί να εξετάζει την αίτησή του. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη βίβλο (*), η ΕΟΚΕ πρότεινε «ο αιτών άσυλο να είναι ελεύθερος να επιλέξει τη χώρα στην οποία θα απευθύνει την αίτησή του και, υπό αυτή την προοπτική, τα κράτη μέλη να παρακινούνται στο εξής να εφαρμόζουν την ανθρωπιστική ρήτρα του άρθρου 15.1 του Κανονισμού».

3.4.2 Στο πεδίο της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, εγκαινιάστηκε ένα σύνολο δράσεων που διεξάγονται στο πλαίσιο του EURASIL, μιας ομάδας εθνικών εμπειρογνομώνων της οποίας προεδρεύει η Επιτροπή. Έχει επίσης θεσπιστεί ένας μηχανισμός χρηματοδοτικής αλληλεγγύης, με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων. Από το 2014, το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης θα διαθέτει περισσότερους οικονομικούς πόρους και μεγαλύτερη ευελιξία για να παρεμβαίνει σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

3.4.3 Τα αιτήματα όσων αιτούνται άσυλο για την προστασία τους θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για το άσυλο και παροχή διεθνούς προστασίας. Πρέπει να παρέχεται προστασία σε όσους τη χρειάζονται πραγματικά.

(*). Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12.03.2008 με τίτλο «Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου» με εισηγήτρια την κ. Le Nouail-Marlière EE C 204, 9.8.2008.

3.4.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η μεταχείριση που επιφυλάσσεται στους αιτούντες άσυλο στα σύνορα και οι εγγυήσεις που τους παρέχονται πρέπει να είναι απολύτως ίδιες μ' εκείνες που ισχύουν για όσους υποβάλλουν την αίτησή τους εντός της επικράτειας του κράτους μέλους.

3.4.5 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για μεγαλύτερη δέσμευση της ΕΕ υπέρ της καταπολέμησης των εγκληματικών δικτύων που επιδίδονται σε εμπορία ανθρώπων· θεωρεί, όμως, ότι ορισμένες πολιτικές «καταπολέμησης της λαθρομετανάστευσης» προκαλούν σοβαρή κρίση του ασύλου στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ, σε πολλές γνωμοδοτήσεις⁽⁵⁾ της, έχει υποστηρίξει ότι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης δεν πρέπει να συνεπάγεται νέες δυσκολίες για το άσυλο, και ότι οι δημόσιοι λειτουργοί που είναι επιφορτισμένοι με τον έλεγχο των συνόρων πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση ώστε να εγγυώνται το δικαίωμα του ασύλου.

3.4.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις που έχει διατυπώσει η UNHCR για τη σύσταση ομάδων εμπειρογνομόνων σε θέματα ασύλου, που να παρέχουν τη συνδρομή τους σε όλες τις επιχειρήσεις συνοριακών ελέγχων που διεξάγονται στην ΕΕ.

3.4.7 Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αντιληφθούμε ότι οι περισσότεροι από τις χιλιάδες των εισερχόμενων στην ΕΕ δεν ζητούν άσυλο, διότι είναι οικονομικοί μετανάστες και ο σημαντικότερος λόγος εισόδου τους στην ΕΕ είναι να προωθηθούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και όχι να παραμείνουν στην χώρα στην οποία εισήλθαν.

3.4.8 Οι Εταιρικές Σχέσεις Κινητικότητας δεν πρέπει να υποθέτουν ότι οι χώρες εταίροι φέρουν όλο το κόστος των διαδικασιών ασύλου για όσους διέρχονται από την επικράτειά τους. Η ΕΕ πρέπει να εκδηλώσει τη στήριξή της, μέσω του Ταμείου για το Άσυλο. Το εν λόγω Ταμείο θα συμβάλει στη δημιουργία μηχανισμών και υποδομών που θα επιτρέψουν την εξέταση και λήψη απόφασης επί των αιτήσεων ασύλου μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα και στο πλαίσιο των εγγυήσεων που παρέχει το Διεθνές Δίκαιο.

3.4.9 Η ΕΟΚΕ ζητά να υιοθετήσει η ΕΕ ένα κοινό σύστημα ασύλου, με υψηλό επίπεδο νομοθετικής εναρμόνισης. Τα αιτήματα ασύλου πρέπει να εξετάζονται όχι μόνο στις χώρες εισόδου αλλά και από τα άλλα κράτη μέλη. Πρέπει να ερωτάται ο εκάστοτε αιτών άσυλο ποιο κράτος μέλος επιθυμεί να εξετάζει την αίτησή του. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη βίβλο⁽⁶⁾, η ΕΟΚΕ πρότεινε «ο

αιτών άσυλο να είναι ελεύθερος να επιλέξει τη χώρα στην οποία θα απευθύνει την αίτησή του και, υπό αυτή την προοπτική, τα κράτη μέλη να παρακινούνται στο εξής να εφαρμόζουν την ανθρωπιστική ρήτρα του άρθρου 15.1 του Κανονισμού», επισπεύδοντας έτσι την εξέταση των αιτήσεων ασύλου και επιτυγχάνοντας αποσυμφόρηση της γραφειοκρατίας στις χώρες εισόδου. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της συνεργασίας της ΕΕ με τρίτες χώρες για τη βελτίωση των συστημάτων ασύλου και τη συμμόρφωσή τους με τα διεθνή πρότυπα. Ως προς την εξωτερική διάσταση του ασύλου, έχει σημειωθεί πρόοδος σε τομείς όπως η βοήθεια σε τρίτες χώρες που φιλοξενούν μεγάλο αριθμό προσφύγων (τα περιφερειακά προγράμματα προστασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικά), ή ακόμη η επανεγκατάσταση προσφύγων εντός της ΕΕ.

3.5 Επαναπατριsmός των λαθρομεταναστών

3.5.1 Ο επαναπατριsmός των μεταναστών που εισήλθαν παράνομα στην ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη προσοχή. Στο πλαίσιο αυτό, οι συμφωνίες επιστροφής με τρίτες χώρες είναι εξαιρετικά σημαντικές, ώστε να εξασφαλίζεται ο πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων των επαναπατριζόμενων μεταναστών.

3.5.2 Οι ΕΣΚ θα πρέπει να περιλαμβάνουν την πρόβλεψη ότι, στις διαδικασίες επιστροφής, θα χρησιμοποιείται κατά προτεραιότητα η εκούσια επιστροφή, με τη συνοδεία συστημάτων υποστήριξης⁽⁷⁾. Στην περίπτωση, όμως, που τεθεί σε εφαρμογή η διαδικασία αναγκαστικής επιστροφής, πρέπει να διασφαλίζεται ο απόλυτος σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των επαναπατριζόμενων, σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης⁽⁸⁾.

3.5.3 Η ΕΟΚΕ ζητεί να αυξηθεί η διαφάνεια όσον αφορά τα κέντρα κράτησης εντός και εκτός της ΕΕ, να ενημερώνεται η Υπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σχετικά με την κατάσταση των προσώπων που κρατούνται, και να μπορούν τα πρόσωπα αυτά να απολαύουν της δέουσας συνδρομής από ΜΚΟ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι έγκυοι και οι ανήλικοι πρέπει να τυγχάνουν ειδικής προστασίας και να μεταφερόνται σε ειδικά κέντρα που θα δημιουργούνται με την οικονομική στήριξη της ΕΕ.

3.6 Ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τη λαθρομετανάστευση με βάση την «αλληλεγγύη»

3.6.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το πρόβλημα είναι ευρωπαϊκό και όχι μόνο των χωρών της Μεσογείου. Αν μη τι άλλο, η ύπαρξη της συμφωνίας του Σένγκεν σημαίνει ότι η μετανάστευση στην περιοχή της Μεσογείου πρέπει να αντιμετωπίζεται με κοινή ευρωπαϊκή προσπάθεια. Δεν πρόκειται μόνο για επίδειξη κοινοτικής αλληλεγγύης. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους, μέσω μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής που θα πρέπει να προταθεί από την Επιτροπή και να υιοθετηθεί από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

⁽⁵⁾ Βλ. τις εξής γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ:

- της 25.4.2002, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με μια μέθοδο ανοικτού συντονισμού για την κοινοτική πολιτική μετανάστευσης», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños, (ΕΕ C 221, 17.9.2002),
- της 29.1.2004, για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα», γενικός εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños, (ΕΕ C 108, 30.4.2004),
- της 27.10.2004, για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 2002/463/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη διοικητική συνεργασία στους τομείς των εξωτερικών συνόρων, των θεωρήσεων, του ασύλου και της μετανάστευσης (πρόγραμμα ARGO)», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 120, 20.5.2005),
- της 12.03.2008 με τίτλο «Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου», εισηγήτρια η κ. Nouail-Marlière (ΕΕ C 204, 9.8.2008).

⁽⁶⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12.03.2008 με τίτλο «Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου» με εισηγήτρια την κ. Le Nouail-Marlière, ΕΕ C 204, 9.8.2008, σ. 77–84.

⁽⁷⁾ Σε συνεργασία με τον Διεθνή οργανισμό μετανάστευσης.

⁽⁸⁾ «Είκοσι κατευθυντήριες αρχές σχετικά με την αναγκαστική επιστροφή», CM(2005)40.

3.6.2 Τα σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και σε αυτό περιλαμβάνονται και τα θαλάσσια σύνορα που βρέχονται από τη Μεσόγειο, είναι σύνορα όλων των κρατών μελών της ΕΕ τα οποία φέρουν κοινή ευθύνη για τη διαχείρισή τους.

3.6.3 Από αυτή την άποψη, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμμετέχουν: (i) στην παροχή των πόρων που απαιτούνται για αποτελεσματικές επιχειρήσεις διάσωσης στη θάλασσα και συνοριακούς ελέγχους, (ii) στην εξέταση των αιτήσεων παροχής ασύλου, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, (iii) σε εξαιρετικές περιπτώσεις, στην υλοποίηση των διαδικασιών επαναπατριsmού και απέλασης, (iv) στη μετεγκατάσταση, εντός της ΕΕ, μεταναστών από τα μικρά μεσογειακά κράτη μέλη και (v) στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας ανθρώπων.

3.6.4 Η μετεγκατάσταση θα πρέπει να πραγματοποιείται βάσει μόνιμου, καθιερωμένου μηχανισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλει νομοθετική πρόταση για έναν μόνιμο και αποτελεσματικό μηχανισμό μετεγκατάστασης της ΕΕ, στη βάση μιας ευρωπαϊκής κλειδας κατανομής για τη μετεγκατάσταση των αιτούντων άσυλο, όπως αυτή περιγράφεται στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ενίσχυση της αλληλεγγύης εντός της ΕΕ στον τομέα του ασύλου – (2012/2032 INI). Για την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής λειτουργικότητας του εν λόγω μηχανισμού, αυτή η νομοθετική πρόταση θα πρέπει να λάβει επίσης υπόψη τις πρακτικές εμπειρίες που αποκομίστηκαν από το πιλοτικό σχέδιο EUREMA για τη Μάλτα ⁽⁹⁾.

3.7 Σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες που συνορεύουν με την ΕΕ

3.7.1 Η ΕΕ θα πρέπει να ασκήσει όλη της την πολιτική και οικονομική επιρροή, ιδίως ως προς τις χώρες που λαμβάνουν από αυτή σημαντική χρηματοδότηση, ώστε να τις πείθει να συνεργάζονται σε θέματα μετανάστευσης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι ΕΣΚ πρέπει να περιλαμβάνουν τους τέσσερις πυλώνες της παγκόσμιας προσέγγισης: διευκόλυνση και οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης και της κινητικότητας, πρόληψη και μείωση της λαθρομετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων, πρόωξη της διεθνούς προστασίας και ενίσχυση της εξωτερικής διάστασης της πολιτικής για το άσυλο, και μεγιστοποίηση του αναπτυξιακού αντίκτυπου της μετανάστευσης και της κινητικότητας.

3.7.2 Η επίλυση του προβλήματος θα πρέπει να βασίζεται, εκτός των μέτρων αστυνόμευσης, σε προληπτικά μέτρα τα οποία θα λαμβάνονται στις τρίτες χώρες, με σημαντικότερα την ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας για τη στήριξη της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, των ΜΜΕ κ.λπ. Η ΕΕ πρέπει να αποδείξει ότι έχει την πολιτική δύναμη να «αναγκάσει» χώρες με τις οποίες υποτίθεται ότι συνεργάζεται και οι οποίες λαμβάνουν παχυλές χρηματοδοτήσεις, να συνεργαστούν σε θέματα ασφάλειας, οργανωμένου εγκλήματος και λαθρομετανάστευσης. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόσφατη συμφωνία με το Μαρόκο και την πρωτοβουλία για την

θέσπιση εταιρικών σχέσεων κινητικότητας μεταξύ της ΕΕ και της Τυνησίας, της Αιγύπτου και της Λιβύης. Ωστόσο, χρειάζεται να εκπονηθεί ανεξάρτητη έρευνα σχετικά με την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο των εταιρικών σχέσεων κινητικότητας που λειτουργούν σήμερα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να διασφαλίσει ότι οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας θα περιλαμβάνουν και έναν αποτελεσματικό μηχανισμό αξιολόγησης. Εξάλλου, οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας που αποτελούν μη δεσμευτικές κοινές πολιτικές δηλώσεις για τα συμμετέχοντα κράτη, θα πρέπει να μετατραπούν σε διεθνείς συμφωνίες. Επίσης, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της οφείλουν να συνάψουν νέες συμφωνίες με άλλες χώρες της περιοχής. Λόγω της ειδικής σχέσης της ΕΕ με την Τουρκία, πρέπει να δοθεί αμοιβαία έμφαση στα μεταναστευτικά ζητήματα, ιδίως όσον αφορά την εξάρθρωση των παράνομων δικτύων διακίνησης μεταναστών.

3.7.3 Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διοικητικές και νομικές διαδικασίες λειτουργούν ομαλά, κατέχει καίρια σημασία οι χώρες καταγωγής των λαθρομεταναστών να παρέχουν τάχιιστα ταξιδιωτικά έγγραφα.

3.7.4 Το θέμα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και στο πλαίσιο της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης, καθώς ένα σημαντικό τμήμα των λαθρομεταναστών εισέρχεται στην ΕΕ μέσω τρίτων μεσογειακών χωρών.

3.7.5 Ακόμη, θα πρέπει να υποστηριχθούν ορισμένες χώρες διέλευσης, ώστε να μπορέσουν να διαχειριστούν καλύτερα τα σύνορά τους, να δημιουργήσουν δομές ασύλου και να αποκτήσουν οι ίδιες δυνατότητες χορήγησης προστασίας σε όσους τη χρειάζονται.

3.8 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνόρων Frontex

3.8.1 Ο Frontex θα πρέπει να συνεχίσει να μετασχηματίζεται σε πραγματικό Ευρωπαϊκό Οργανισμό Εξωτερικών Συνόρων, με διευρυμένα συντονιστικά καθήκοντα και ενδεχομένως και καθήκοντα πρόληψης. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να ενισχυθεί με επαρκείς οικονομικούς πόρους που θα του επιτρέψουν να παράσχει την απαιτούμενη βοήθεια στα κράτη μέλη του Νότου που αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν τις μεταναστευτικές ροές. Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχυθούν και ο αριθμός του ανθρώπινου δυναμικού (ιδίως οι συνοριοφύλακες) και τα μέσα ηλεκτρονικής παρατήρησης και καταγραφής. Από αυτή την άποψη, θα πρέπει να ενισχυθεί η εφαρμογή της έννοιας των ευρωπαϊκών ομάδων συνοριοφυλάκων, όπως υπογραμμίζεται στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον Frontex (A7-0278/2011). Επιπλέον, θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά η δυνατότητα του Frontex να χρησιμοποιεί τις νέες ικανότητές του (όπως αυτή της αγοράς εξοπλισμού).

3.8.2 Θα πρέπει να ενισχυθεί ο περιφερειακός συνοριακός έλεγχος ασφάλειας EPN (European Patrols Network) που επιτρέπει τον συντονισμό των εθνικών πόρων και των ευρωπαϊκών μέτρων και βελτιώνει τη συνεργασία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽⁹⁾ Το σχέδιο EUREMA είναι ένα πιλοτικό σχέδιο της ΕΕ για τη μετεγκατάσταση εντός της ΕΕ των δικαιούχων διεθνούς προστασίας από τη Μάλτα, όπως εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα συμπεράσματα της 18ης -19ης Ιουνίου (έγγραφο 11225/2/09 CONCL 2).

3.9 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο - EASO

3.9.1 Η EASO θα πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να εντοπίζει με σαφήνεια τις διαφορές που εμφανίζονται στις σχετικές με το άσυλο πρακτικές των κρατών μελών, καθώς και τις νομοθετικές διαφορές, και να προτείνει τις αναγκαίες αλλαγές. Πρέπει επίσης να έχει αρμοδιότητα για την κατάρτιση κοινών κατευθυντήριων γραμμών για την ερμηνεία και εφαρμογή των διαφόρων διαδικαστικών και ουσιαστικών πτυχών του κεκτημένου της ΕΕ σε θέματα ασύλου, όπως είχε προτείνει η Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο.

3.9.2 Η υπηρεσία αυτή θα μπορούσε να αναδειχθεί σε σημαντικό κέντρο ανταλλαγής ορθών πρακτικών και ανάπτυξης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σχετικά με το άσυλο, ιδιαίτερα για τη φύλαξη των συνόρων. Μπορεί επίσης να αποτελέσει κέντρο παρακολούθησης και ανάλυσης των αποτελεσμάτων των νέων μέτρων που θα αναπτύσσει η ΕΕ σε θέματα ασύλου. Ακόμη, μπορεί να αποτελέσει τον τόπο απ' όπου θα οργανώνεται η σύσταση και διαχείριση των κοινών ομάδων εμπειρογνομόνων επί θεμάτων ασύλου.

3.9.3 Η EASO θα πρέπει να αναπτύσσει το έργο της σε δίκτυο, να συνεργάζεται με την EURASIL και να διατηρεί στενούς δεσμούς με την UNHCR και τις ειδικευμένες ΜΚΟ.

3.9.4 Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο έχει αρχίσει να λειτουργεί αρκετά πρόσφατα. Αναμένεται να αναλάβει ταχύτατα και πλήρως τα καθήκοντά της, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον ρόλο της στην εξεύρεση βιώσιμων λύσεων και στη διασφάλιση της κατανομής των βαρών μεταξύ των κρατών μελών, όπως περιγράφεται στον κανονισμό της EASO. Παράλληλα, η EASO πρέπει να αναλάβει προορατική δράση σε θέματα αλληλεγγύης εντός της ΕΕ, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που περιγράφονται στον κανονισμό EASO.

3.10 Πρόληψη και καταπολέμηση της διακίνησης ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος

3.10.1 Η λαθρομετανάστευση δια θαλάσσης είναι επικίνδυνη διότι θέτει τις ζωές των ανθρώπων σε κίνδυνο. Χιλιάδες άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους διαπλέοντας τη Μεσόγειο με μη αξιόπλοα σκάφη. Αυτές οι επικίνδυνες μετακινήσεις διοργανώνονται από εγκληματικά δίκτυα τα οποία στοιβάζουν εκατοντάδες ανθρώπους (μεταξύ των οποίων γυναίκες και παιδιά), χωρίς να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές και μέσα (ιδίως σωστικά), σε πλοία που στη συντριπτική τους πλειονότητα δεν είναι αξιόπλοα. Το ψήφισμα που εγκρίθηκε από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (Ψήφισμα 1872 (2012)) με τίτλο «Ζωές χάνονται στη Μεσόγειο Θάλασσα: ποιος είναι υπεύθυνος;» δίνει λεπτομερή εικόνα του ρόλου των εμπόρων ανθρώπων στη διοργάνωση επικίνδυνων πλόων στη Μεσόγειο και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η σοβαρότητα του ζητήματος.

3.10.2 Πρέπει να θεσπιστούν αυστηρότατες ποινικές διαδικασίες με ποινές έως και ισόβια κάθειρξη για τους διακινητές και εμπόρους ανθρώπων. Τα άτομα που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από τους διακινητές πρέπει να θεωρούνται αθώα θύματα.

3.10.3 Το εμπόριο ανθρώπων τροφοδοτεί το έγκλημα, καθώς τα εγκληματικά δίκτυα που αναλαμβάνουν την οργάνωση αυτών των ταξιδιών εισπράττουν, συχνά με εκβιαστικό και απάνθρωπο τρόπο, το κατά κεφαλήν αντίτιμο. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ΕΕ πρέπει να συνεργάζεται με τις χώρες αναχώρησης και διέλευσης, με στόχο την εξάρθρωση των εμπλεκόμενων κυκλωμάτων διακίνησης. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι η ΕΕ πρέπει να αναλάβει την ισχυρότερη δυνατή δράση για να σταματήσει τις δραστηριότητες των εμπόρων ανθρώπων που με τη δράση τους εκθέτουν ζωές κίνδυνο.

3.10.4 Επίσης, η ΕΕ πρέπει να εξετάσει τη σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες για την δημιουργία κέντρων παραμονής μεταναστών και να ενισχύσει οικονομικά τη δημιουργία και τη λειτουργία τους. Τα κέντρα που θα δημιουργηθούν σε αυτές τις χώρες, θα μπορούσαν να λειτουργούν σε συνδυασμό με παράλληλους χώρους υποδοχής για ταυτοποίηση στοιχείων και περιθαλψή. Η εποπτεία της λειτουργίας αυτών των κέντρων πρέπει να ανατεθεί στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, στην UNHCR, στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις ειδικευμένες ΜΚΟ.

3.10.5 Επιπλέον, η ΕΕ πρέπει να συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες ενημέρωσης, με τις οποίες οι δυνητικοί λαθρομετανάστες θα αποτρέπονται από παράνομη είσοδο στην ΕΕ μέσω ενημέρωσης για τους κινδύνους και τις δυσκολίες της παράνομης μετανάστευσης. Οι δυνητικοί λαθρομετανάστες θα πρέπει επίσης να ενημερώνονται για τις τεράστιες δυσκολίες ανεύρεσης εργασίας που θα συναντήσουν μετά την είσοδό τους στην Ευρώπη χωρίς έγγραφα.

3.10.6 Θα πρέπει, στις χώρες αναχώρησης, να παρέχεται ηθική και οικονομική ενίσχυση στις φορείς που με τη δράση τους ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη για τα ανωτέρω ζητήματα και αποτρέπουν τους δυνητικούς μετανάστες από το να επιχειρήσουν το εν λόγω επικίνδυνο εγχείρημα.

3.10.7 Επίσης, η ΕΟΚΕ ζητά να υπάρξει μέριμνα για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών του προβλήματος, που έχει να κάνει με το βιοτικό επίπεδο στις χώρες αναχώρησης. Προς την κατεύθυνση αυτή, είναι αναγκαίο να ενεργοποιηθούν σχετικά προγράμματα. Το όλο θέμα επιβάλλεται να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και στο πλαίσιο της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης.

3.11 Χρηματοδότηση

3.11.1 Η χρηματοδότηση πρέπει να εξασφαλιστεί τόσο για την πρόληψη όσο και για την αναχαίτιση των μεταναστευτικών ροών. Κατά το σχεδιασμό των κέντρων κράτησης, θα πρέπει να διασφαλιστεί ο διαχωρισμός των λαθρομεταναστών και των μεταναστών που ζητούν άσυλο. Επίσης, πρέπει να διαχωριστούν στα κέντρα παραμονής οι ανήλικοι και οι ευαίσθητες ομάδες εντός 15 ημερών. Σύμφωνα με Ιταλική έρευνα που διαβιβάστηκε από το FRONTEX, το κόστος ενός λαθρομετανάστη ημερησίως είναι κατά μέσο όρο 48EUR. Επομένως, 100 000 μετανάστες ετησίως (σύμφωνα με στοιχεία του FRONTEX⁽¹⁰⁾) για 365 μέρες με 48EUR την ημέρα κοστίζουν πάνω από 1. τρισεκ. 752 δισεκ. ετησίως.

⁽¹⁰⁾ Βλ. πίνακες παρακάτω

3.11.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπέρ της απλοποίησης των χρηματοδοτικών μέσων δια της σύστασης δύο ταμείων, δηλαδή του Ταμείου Ασύλου και Μετανάστευσης ⁽¹⁾ και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας ⁽²⁾, τα οποία θα στηρίζονται σε έναν οριζόντιο κανονισμό και σε ένα σύνολο κοινών κανόνων σχετικά με τον προγραμματισμό, την παροχή πληροφοριών, τη δημοσιονομική διαχείριση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση ⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης τη σύμφωνη γνώμη της με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί ορισμού ενός βασικού ποσού κι ενός άλλου κυμαινόμενου ή ελαστικού ποσού κατά την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων μεταξύ των κρατών μελών. Αναφορικά με το ελαστικό ποσό, η ΕΟΚΕ πιστεύει πως κάθε κράτος μέλος πρέπει να εκπονεί το ετήσιο πρόγραμμά του με γνώμονα τις προτεραιότητες της ΕΕ και σε συνεργασία με τα άλλα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, από το 2014, το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης θα διαθέτει περισσότερους πόρους και ευελιξία για να παρεμβαίνει σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

3.11.3 Χάρη στις προβλεπόμενες αλλαγές, θα ξεπεραστούν τα σημερινά προβλήματα, καθότι τα προγράμματα της ΕΕ για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και τη δημιουργία κέντρων κράτησης είναι ετήσια. Το ίδιο ισχύει για τη χρηματοδότηση, όπως και

τις δράσεις. Είναι, όμως, σχεδόν αδύνατο να μπορούν να ολοκληρωθούν εγκαταστάσεις υποδοχής και παραμονής με ετήσιο χρονοδιάγραμμα. Για τον λόγο αυτόν, τέτοια προγράμματα θα πρέπει να διοργανώνονται βάσει ενός πιο ελαστικού χρονοδιαγράμματος

3.11.4 Θα πρέπει και για τις τρίτες χώρες, που αποτελούν ενδιάμεσο σταθμό προορισμού, μέχρι τη χώρα αρχικής αναχώρησης, να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση, για τη δημιουργία αντίστοιχων κέντρων παραμονής και υποδοχής.

Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω οικονομικό παράδειγμα, θα πρέπει να εξασφαλιστεί από τον προϋπολογισμό της ΕΕ η χρηματοδότηση και η ενίσχυση μέσω επιτήρησης και πρόληψης (περιπολικά σκάφη, ακταιωροί, ελικόπτερα), καθώς και να προβλεφθούν επαρκείς ετήσιοι προϋπολογισμοί για τον Frontex και την EASO, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν πλήρως στα καθήκοντά τους. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση, ώστε δοθεί στις χώρες εισόδου η δυνατότητα να καταπολεμούν αποτελεσματικά τα εμπλεκόμενα εγκληματικά δίκτυα, παρέχοντας, παράλληλα, τις κατάλληλες συνθήκες στους εισερχόμενους μετανάστες.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽²⁾ COM(2011) 750 final, COM(2011) 753 final.

⁽³⁾ COM(2011) 752 final.

Παράρτημα

YEAR	Irregular immigrants arrested for irregular entry and residence by police authorities and the coastguard	Deported	Refoulements (across the northern borders of our country)	Smugglers arrested by Police authorities and the coastguard
2002	58 230	11 778	37 220	612
2003	51 031	14 993	31 067	525
2004	44 987	15 720	25 831	679
2005	66 351	21 238	40 284	799
2006	95 239	17 650	42 041	994
2007	112 364	17 077	51 114	1 421
2008	146 337	20 555	48 252	2 211
2009	126 145	20 342	43 977	1 716
2010	132 524	17 340	35 127	1 150
2011	99 368	11 357	5 922	848
2012	76 878	17 358	4 759	726
4 MONTHS 2013	11 874	6 370	1 858	248

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

IMMIGRANTS ARRESTED

2011 Main Nationalities			2012 Main Nationalities		
1.	Afghanistan	28 528	1.	Afghanistan	16 584
2.	Pakistan	19 975	2.	Pakistan	11 136
3.	Albania	11 733	3.	Albania	10 602
4.	Bangladesh	5 416	4.	Syria	7 927
5.	Algeria	5 398	5.	Bangladesh	7 863
6.	Morocco	3 405	6.	Algeria	4 606
7.	Iraq	2 863	7.	Iraq	2 212
8.	Somalia	2 238	8.	Morocco	2 207
9.	Palestine	2 065	9.	Somalia	1 765
10.	Congo	1 855	10.	Palestine	1 718

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

DETENTION CENTRES' CAPACITY IN RELATION TO THE NUMBER OF DETAINED IMMIGRANTS

PRE-REMOVAL CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
AMIGDALEZA	2 000	1 787	89 %
KOMOTINI	540	422	78 %
XANTHI	480	428	89 %
DRAMA (PARANESTI)	557	296	53 %
KORINTHOS	374	1 016	99 %
DETENTION CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
ORESTIADA (FILAKIO)	374	273	73 %
SAMOS	285	100	35 %
HIOS	108	95	88 %
TOTAL DETAINED	5 368	4 417	82 %

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

HELLENIC READMISSION REQUESTS TO TURKEY

YEAR	READMISSION REQUESTS	NUMBER OF IRREGULAR IMMIGRANTS	ACCEPTED	DELIVERED
2006	239	2 251	456	127
2007	491	7 728	1 452	423
2008	1 527	26 516	3 020	230
2009	879	16 123	974	283
2010	295	10 198	1 457	501
2011	276	18 758	1 552	730
2012	292	20 464	823	113
2013	44	795	84	8
TOTAL	5 706	122 796	12 332	3 805

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

Results of 2012 from FRONTEX:

- In total, during the joint maritime operations 258 suspected facilitators were apprehended.
- Across all the sea operations in 2012, there were 169 SAR cases and 5 757 migrants in distress were saved.
- In addition, 382 suspected drug smugglers were apprehended. The amount of drugs seized was over 46 tonnes, worth EUR 72,6 million. The predominant part of this was hashish – almost 44 tonnes of drugs worth EUR 68 million.

— Beside this, 38 cases of smuggled cigarettes/tobacco were detected during sea operations. The 2,4 million packets of contraband cigarettes intercepted were worth EUR 5,6 million.

ALL BELOW source: FRONTEX ANNUAL RISK ANALYSIS

Indicator 1A — Detections of illegal border-crossing between border-crossing points:

The number of third -country nationals detected by Member State authorities when illegally entering or attempting to enter the territory **between border-crossing points (BCPs)** at external borders only. Detections during hot pursuits at the immediate vicinity of the border are included. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Detections of illegal border-crossing between BCPs

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Eastern Mediterranean route (Greece, Bulgaria and Cyprus)	55 688	57 025	37 224	51	- 35
Land	49 513	55 558	32 854		- 41
Afghanistan	21 389	19 308	7 973		- 59
Syria	495	1 216	6 216		411
Bangladesh	1 496	3 541	4 598		30
Sea	6 175	1 467	4 370		198
Afghanistan	1 373	310	1 593		414
Syria	139	76	906		1 092
Palestine	1 500	128	408		219
Central Mediterranean route (Italy and Malta)	1 662	59 002	10 379	14	- 82
Somalia	82	1 400	3 394		142
Tunisia	650	27 964	2 244		- 92
Eritrea	55	641	1 889		195
Western Mediterranean route	5 003	8 448	6 397	8,8	- 24
Sea	3 436	5 103	3 558		- 30
Algeria	1 242	1 037	1 048		1,1
Morocco	300	775	364		- 53
Chad	46	230	262		14
Land	1 567	3 345	2 839		- 15
Not specified	1 108	2 610	1 410		- 46
Algeria	459	735	967		32
Morocco	0	0	144		n.a.
Western Balkan route	2 371	4 658	6 391	8,8	37
Afghanistan	469	983	1 665		69
Kosovo (*)	372	498	942		89
Pakistan	39	604	861		43
Circular route from Albania to Greece	35 297	5 269	5 502	7,6	4,4
Albania	32 451	5 022	5 398		7,5

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
FYROM	49	23	36		57
Kosovo (*)	21	37	34		- 8,1
Apulia and Calabria (Italy)	2 788	5 259	4 772	6,6	- 9,3
Afghanistan	1 664	2 274	1 705		- 25
Pakistan	52	992	1 156		17
Bangladesh	12	209	497		138
Eastern borders route	1 052	1 049	1 597	2,2	52
Georgia	144	209	328		57
Somalia	48	120	263		119
Afghanistan	132	105	200		90
Western African route	196	340	174	0,2	- 49
Morocco	179	321	104		- 68
Gambia	1	2	39		1 850
Senegal	2	4	15		275
Other	3	1	1	0	0
Iran	0	0	1		n.a
Russian Federation	2	0	0		n.a
Somalia	0	1	0		- 100
Total	104 060	141 051	72 437		- 49

(*) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

Illegal border-crossing between BCPs

Detections by border type and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
All Borders						
Afghanistan	14 539	25 918	22 994	13 169	18	- 43
Syria	613	861	1 616	7 903	11	389
Albania	38 905	33 260	5 138	5 651	7,8	10
Algeria	4 487	8 763	6 157	5 479	7,6	- 11
Bangladesh	551	1 647	4 923	5 417	7,5	10
Somalia	9 115	4 619	3 011	5 038	7,0	67
Pakistan	1 592	3 878	15 375	4 877	6,7	- 68
Tunisia	1 701	1 498	28 829	2 717	3,8	- 91
Eritrea	2 228	1 439	1 572	2 604	3,6	66

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
Morocco	1 710	1 959	3 780	2 122	2,9	- 44
Others	29 158	20 218	47 656	17 460	24	- 63
Total all borders	104 599	104 060	141 051	72 437		- 49
Land Border						
Afghanistan	2 410	22 844	20 396	9 838	20	- 52
Syria	389	530	1 254	6 416	13	412
Albania	38 088	32 592	5 076	5 460	11	7,6
Bangladesh	305	1 506	3 575	4 751	9,7	33
Algeria	676	6 961	4 671	4 081	8,3	- 13
Pakistan	1 328	3 675	13 781	3 344	6,8	- 76
Not specified	565	1 304	2 747	1 817	3,7	- 34
Somalia	259	4 102	1 498	1 558	3,2	4,0
Morocco	737	1 319	2 236	1 422	2,9	- 36
Palestine	2 791	2 661	652	1 195	2,4	83
Others	9 892	12 306	13 993	9 301	19	- 34
Total land borders	57 440	89 800	69 879	49 183		- 30
Sea Border						
Somalia	8 856	517	1 513	3 480	15	130
Afghanistan	12 129	3 074	2 598	3 331	14	28
Tunisia	1 643	711	28 013	2 283	9,8	- 92
Eritrea	2 195	507	680	1 942	8,4	186
Pakistan	264	203	1 594	1 533	6,6	- 3,8
Syria	224	331	362	1 487	6,4	311
Algeria	3 811	1 802	1 486	1 398	6,0	- 5,9
Egypt	545	713	1 948	1 283	5,5	- 34
Morocco	973	640	1 544	700	3,0	- 55
Bangladesh	246	141	1 348	666	2,9	- 51
Others	16 273	5 621	30 086	5 151	22	- 83
Total sea borders	47 159	14 260	71 172	23 254	100	- 67

Indicator 1B — Detections of illegal border-crossing at border-crossing points:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities when entering clandestinely or attempting to enter illegally (such as hiding in transport means or in another physical way to avoid border checks at BCPs) the territory at border-crossing points (BCPs) at external borders only, whether they result in a refusal of entry or not. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Clandestine entries at BCPs

Detections reported by Member State and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Land	137	168	159	486	81	208
Sea	159	74	123	115	19	- 6,5
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	18	8	58	190	31	228
Algeria	30	35	55	61	10	11
Turkey	73	93	24	41	6,8	71
Syria	2	3	6	36	6,0	500
Albania	3	7	9	35	5,8	289
Morocco	20	14	15	24	4,0	60
Pakistan	2	12	10	24	4,0	140
Palestine	14	4	17	24	4,0	41
Serbia	4	2	4	23	3,8	475
Philippines	0	8	1	17	2,8	1 600
Others	130	56	83	126	21	62
Total	296	242	282	601		115

FRONTEX · ANNUAL RISK ANALYSIS 2013

Indicator 2 — Detections of facilitators:

The number of facilitators intercepted by Member State authorities who have intentionally assisted third-country nationals in the illegal entry to, or exit from, the territory across external borders. The indicator concerns detections of facilitators at the following locations: (1) at the external border (both at and between BCPs, for land air and sea) and (2) inside the territory and at internal borders between two Schengen Member States provided that the activities concerned the facilitation of third-country nationals for illegal entry or exit at external borders. This indicator should include third-country nationals as well as EU and/or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Facilitators

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities⁽⁸⁾

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Inland	5 901	5 918	5 146	5 186	67	0,8
Land	1 160	1 171	625	887	11	42
Land Intra EU	618	616	365	498	6,5	36
Sea	997	503	324	471	6,1	45
Air	277	300	367	358	4,6	- 2,5
Not specified	218	121	130	320	4,1	146

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Top Ten Nationalities						
Italy	875	1 367	568	543	7,0	- 4,4
Spain	286	285	320	498	6,5	56
Not specified	322	261	255	479	6,2	88
Morocco	475	413	390	461	6,0	18
Romania	292	398	268	364	4,7	36
France	230	365	404	352	4,6	- 13
China	731	554	375	316	4,1	- 16
Pakistan	245	245	237	286	3,7	21
Albania	670	430	221	243	3,1	10
Turkey	405	305	204	238	3,1	17
Others	4 640	4 006	3 715	3 940	51	6,1
Total	9 171	8 629	6 957	7 720		11

* Italy does not distinguish between facilitators of illegal border-crossing and facilitators of illegal stay.

Indicator 3 — Detections of illegal stay:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities while not fulfilling, or no longer fulfilling, the conditions for stay or residence in the Member State during the reference month, irrespective of whether they were detected inland or while trying to exit the territory. The category should include third-country nationals who are not in the possession of a valid visa, residence permit, travel document, etc or in breach of a decision to leave the country. It also includes third-country nationals who initially entered legally but then overstayed their permission to stay. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Illegal stay

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Place of Detection						
Inland	340 180	295 274	283 308	278 438	81	- 1,7
Air	28 624	29 322	33 126	35 410	10	6,9
Land	6 351	7 011	17 640	19 883	5,8	13
Land Intra EU	17 594	12 996	9 230	5 832	1,7	- 37
Sea	19 156	7 232	6 593	4 585	1,3	- 30
Between BCPs	198	1 233	1 049	724	0,2	- 31
Not specified	22	9	2	56		2 700
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	38 637	21 104	25 296	24 395	7,1	- 3,6
Morocco	25 816	22 183	21 887	21 268	6,2	- 2,8
Pakistan	9 058	10 508	12 621	18 334	5,3	45
Algeria	12 286	14 261	15 398	15 776	4,6	2,5

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Tunisia	10 569	8 350	22 864	15 211	4,4	- 33
Albania	28 810	20 862	10 207	13 264	3,8	30
Ukraine	10 021	8 835	12 847	13 081	3,8	1,8
Syria	3 838	3 160	3 746	11 967	3,5	219
Serbia	7 028	12 477	10 397	11 503	3,3	11
Russian Federation	9 526	9 471	10 314	11 486	3,3	11
Others	256 536	221 866	205 371	188 643	55	- 8,1
Total	412 125	353 077	350 948	344 928		- 1,7

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξασφάλιση των απαραίτητων εισαγωγών της ΕΕ, μέσω των τρεχουσών εμπορικών και συναφών πολιτικών»

(2014/C 67/08)

Εισηγητής: ο κ. Jonathan PEEL

Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της της 16ης και 17ης Ιανουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Εξασφάλιση των απαραίτητων εισαγωγών της ΕΕ, μέσω των τρεχουσών εμπορικών και συναφών πολιτικών.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 105 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, ή μάλλον ακόμη και η ίδια η διατήρηση του γενικού βιοτικού μας επιπέδου και της ποιότητας ζωής μας, εξαρτάται από την εξασφάλιση ενός τακτικού εφοδιασμού της ΕΕ με τις βασικές, απαραίτητες εισαγωγές. «Λίγες οικονομίες είναι αυτοδύναμες από πλευράς εφοδιασμού με πρώτες ύλες, λόγω του μεγάλου φάσματος των εισαγόμενων ειδών που χρειάζονται οι περισσότερες χώρες», αναφέρεται στη Δεύτερη έκθεση δραστηριοτήτων της ΓΔ Εμπορίου⁽¹⁾, όπου επίσης επισημαίνεται ότι «η αλληλεξάρτηση αποτελεί μία αναπόφευκτη πραγματικότητα για όλες τις οικονομίες». Η πρόσβαση σε αυτές τις ύλες σε προσιτές τιμές έχει καθοριστική σημασία για τη βιώσιμη λειτουργία της οικονομίας της ΕΕ, και της σύγχρονης κοινωνίας στο σύνολό της.

1.1.1 Η προσφορά των βασικών αυτών φυσικών πόρων του πλανήτη –δηλ. της γεωργικής γης και των γεωργικών προϊόντων, του νερού, της ενέργειας και ορισμένων μετάλλων και βασικών ορυκτών– είναι πλέον πεπερασμένη και, ενδεχομένως, θα περιορίζεται ολοένα περισσότερο· η ζήτησή τους, ωστόσο, δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερη, ούτε αυξανόταν με ταχύτερους ρυθμούς από ό, τι σήμερα. Εάν δεν δοθεί κατάλληλη απάντηση στο ζήτημα της αλλαγής του κλίματος, αυτό ενδέχεται να επιδεινώσει περαιτέρω την κατάσταση. Η ΕΕ έχει την τύχη να διαθέτει ένα σχετικά ευεργετικό, εύκρατο κλίμα για τα προϊόντα διατροφής, το νερό και τη γεωργία της, αλλά δεν είναι αυτάρκης ούτε σε ενέργεια ούτε σε πολλά βασικά μέταλλα και ορυκτά στρατηγικής σημασίας.

1.2 Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό η ΕΕ να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην επίτευξη του μέγιστου δυνατού εξορθολογισμού των πόρων και της αποδοτικότητας, της καινοτομίας και της υποκατάστασης, ιδίως μέσω της βιώσιμης χρήσης, της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης της ενέργειας και των βασικών μετάλλων, ορυκτών και άλλων φυσικών πόρων στρατηγικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα την έμφαση που δίνει στο ζήτημα αυτό η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας (ΕΣΚ), καθώς και η Επιτροπή, στο πλαίσιο της πρόσφατης αναθεώρησης της «Πρωτοβουλίας για τις πρώτες ύλες» (ΠΠΥ)⁽²⁾. Η κοινωνία των πολιτών πρέπει, επίσης, να συμμετάσχει πλήρως και ενεργά στις σχετικές δράσεις, δεδομένου κυρίως ότι οι ενδιαφερόμενοι φορείς και οι καταναλωτές έχουν κεντρικό και υπεύθυνο ρόλο να διαδραματίσουν για την επίτευξη του ανώτατου δυνατού ποσοστού επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των υλικών, και για την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων.

1.3 Ωστόσο, σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να εξεταστούν οι διάφοροι τρόποι διασφάλισης του εφοδιασμού σε βασικές εισαγωγές, μέσω των εμπορικών και των συναφών πολιτικών.

1.4 Η προσέγγιση του βιώσιμου εμπορίου που έχει υιοθετήσει η ΕΕ είναι πιο προηγμένη από αυτές των κύριων ανταγωνιστών της, η βιωσιμότητα, ωστόσο, πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο κάθε στρατηγικής της ΕΕ που σχετίζεται με τον εφοδιασμό της σε απαραίτητες εισαγωγές. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει επίσης να συνδεθεί πλήρως με το πρόγραμμα ανάπτυξης της ΕΕ (με ιδιαίτερη αναφορά στις χώρες ΑΚΕ και στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες), με την ανάπτυξη του ΣΓΠ και του ΣΓΠ+, καθώς και με τις εκκρεμύσες συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ), όπως η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει πλήρως.

1.5 Όπως η ΕΟΚΕ αναφέρει συχνά, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί η ύπαρξη συνοχής μεταξύ διατήρησης των φυσικών πόρων, καταπολέμησης της φτώχειας και βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης. Πρέπει, επίσης, να καθιερωθούν διαδικασίες πλήρους συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, δεδομένου ότι τόσο αυτές όσο και ο κοινωνικός διάλογος αποτελούν βασικούς παράγοντες για τη διασφάλιση της χρηστής διακυβέρνησης και την καταπολέμηση της διαφθοράς.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η «διαχείριση κατά τρόπο βιώσιμο των φυσικών πόρων» αναγνωρίστηκε ως ένας από τους 12 «ενδεικτικούς στόχους» από την Ομάδα Προσωποκλήτων υψηλού επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών στην έκθεσή της με ημερομηνία 30 Μαΐου 2013. Η Επιτροπή, με τη σειρά της, έχει εκδώσει τη σημαντική ανακοίνωσή της «Αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης για όλους»⁽³⁾, με την οποία καλύπτει αυτήν την πρωτοβουλία του ΟΗΕ για τη διασύνδεση της προόδου που σημειώνεται ως προς τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας με τα αποτελέσματα της διασκέψης του «Ρίο +20», με σκοπό τον καθορισμό νέων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) από το 2015 και εξής. Όπως υπενθυμίζει η συγκεκριμένη ανακοίνωση: «Η εξάλειψη της φτώχειας και η διασφάλιση ευημερίας και ευζωίας αποτελούν δύο από τις πλέον επιτακτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος». Οι στόχοι αυτοί, ωστόσο, θα είναι πολύ πιο δύσκολο να επιτευχθούν, εάν ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με σοβαρές ελλείψεις βασικών πόρων στρατηγικής σημασίας.

⁽¹⁾ EU Trade Policy for Raw Materials – Second Activity Report (Εμπορική πολιτική της ΕΕ για τις πρώτες ύλες – Δεύτερη έκθεση δραστηριοτήτων), Μάιος 2012.

⁽²⁾ COM (2008) 699 final και COM (2013) 442 final.

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης για όλους: εξάλειψη της φτώχειας και εξασφάλιση βιώσιμου μέλλοντος για τον κόσμο», COM(2013) 92 final, 27 Φεβρουαρίου 2013 – ΕΕ C 271 της 19.09.2013, σ. 144-150.

1.6.1 Στην ανακοίνωση υπογραμμίζεται επίσης: «Τα δύο τρίτα των αγαθών που προσφέρει η φύση –εύφορη γη, καθαρό πόσιμο νερό και καθαρός αέρας– υποβαθμίζονται, ενώ η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιολογικών ποικιλιών προσεγγίζουν τα όρια πέραν των οποίων οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον γίνονται πλέον μη αναστρέψιμες». Η ΕΟΚΕ, με τη σειρά της, χαρακτηρίζει την παρούσα ανακοίνωση «σημαντικό ορόσημο», τονίζοντας: «Λόγω του πεπερασμένου χαρακτήρα [...] πολλών [...] φυσικών πόρων [...] οι ΣΒΑ πρέπει να περιλαμβάνουν στόχους για την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων αυτών και την πιο δίκαιη κατανομή τους».

1.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόοδο που σημειώθηκε χάρη στην ΠΠΥ της Επιτροπής. Ωστόσο, η αποτελεσματική διαχείριση των βασικών παγκόσμιων πόρων πρέπει να διασφαλιστεί, κατά κύριο λόγο, σε διεθνές επίπεδο. Όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή, «για να εξασφαλιστεί η βιώσιμη προμήθεια πρώτων υλών, είναι απαραίτητη η ανάληψη συντονισμένης δράσης σε επίπεδο ΕΕ, ή ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο, [...] για την προώθηση ενός βελτιωμένου διεθνούς πλαισίου και μιας στενότερης συνεργασίας»⁽⁴⁾. Τα προβλήματα είναι σήμερα πιο πολύ γεωπολιτικού χαρακτήρα παρά γεωολογικού, η ΕΟΚΕ, ωστόσο, διαπιστώνει με απογοήτευση ότι η αντίδραση της ΕΕ δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται περισσότερο για ένα συνονθύλευμα ειδικών πρωτοβουλιών, παρά μια σφαιρική παγκόσμια στρατηγική. Παρ' όλα αυτά, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη στενή συνεργασία που η ΕΕ έχει καθιερώσει με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία (την βασική στρατηγική εταιρική σχέση που αναφέρεται στην ανακοίνωση του 2011 της Επιτροπής «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν τις αγορές βασικών εμπορευμάτων και τις πρώτες ύλες»⁽⁵⁾), καθώς και τη συνεργασία που έχει αναπτύξει με τις χώρες που απαρτίζονται στο έγγραφο για την αναθεώρηση της ΠΠΥ. Το γεγονός αυτό καθιστά εμφανή τη σημασία της συνεργασίας με την Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης, και με την Αφρική γενικότερα.

1.7.1 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την ενεργό άσκηση μιας «διπλωματίας πρώτων υλών» εκ μέρους της ΕΕ. Πάνω από όλα, θεωρεί ότι πρέπει να καταβληθεί μια ισχυρότερη, πιο συντονισμένη προσπάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως μέσω της G20 (στην οποία περιλαμβάνονται πολλοί από τους κύριους «αιτούντες» στρατηγικών εισαγωγών), όπου το θέμα δεν έχει συζητηθεί παραγωγικά μέχρι σήμερα, αλλά και μέσω του ΟΟΣΑ και του ΟΗΕ και των υπηρεσιών του. Ένα «ανταγωνισμός προς τα κάτω» δεν θα βοηθήσει κανέναν.

1.7.2 Το κύριο μειονέκτημα κάθε ολοκληρωμένης διεθνούς προσέγγισης είναι η έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών επιβολής. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ συνιστά, στο πλαίσιο της καθυστερημένης αναθεώρησης του ΠΟΕ –η οποία βασίζεται στο διεθνές δίκαιο– να προστεθεί η πρόβλεψη ειδικής αρμοδιότητας για την κάλυψη των θεμάτων ενέργειας και πρώτων υλών, καθώς και της βιώσιμης χρήσης τους. Πρέπει επίσης να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ετήσια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD). Ένα βασικό ζήτημα, στον συγκεκριμένο τομέα, είναι ο εύαλτος χαρακτήρας των αναπτυσσόμενων χωρών. Όσον αφορά τις χώρες που εξαρτώνται από βασικά αγαθά, οι τομείς των πρώτων υλών είναι συχνά η πιο σημαντική πηγή εσόδων και θέσεων εργασίας τους. Η αδυναμία τους, όμως, να μεταφράσουν μία ανάπτυξη που εξαρτάται από τα βασικά αγαθά σε μια πιο ανθεκτική και ευρεία οικονομική ανάπτυξη και σε καλύτερες παροχές προς τους φτωχούς, έχει ως αποτέλεσμα να τίθεται υπό αμφισβήτηση το πρότυπο ανάπτυξής τους. Πρέπει επειγόντως να εξεταστεί, κατά κύριο λόγο, με πλήρη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, το ζήτημα των αλλαγών που απαιτούνται στις πολιτικές, στους θεσμούς και στις υποδομές των αναπτυσσόμενων χωρών, ούτως ώστε τα έσοδα από βασικά αγαθά να διασυνδεθούν με την επίτευξη αναπτυξιακών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανομένων των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ) και των μελλοντικών Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ).

⁽⁴⁾ Βλ. υποσημείωση 1.

⁽⁵⁾ COM (2011) 25 final.

1.8 Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα είναι επίσης κρίσιμος σημασίας: το μεγαλύτερο μέρος της εξόρυξης ορυκτών και της παραγωγής ενέργειας συνιστά πλέον εμπορική συναλλαγή. Δεδομένου ότι η εξόρυξη και η επεξεργασία αποτελούν δραστηριότητες εξαιρετικά υψηλής έντασης κεφαλαίου, εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό, από μεγάλους πολυεθνικούς ομίλους. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι βασικές συμβάσεις της ΔΟΕ, οι «Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις» του ΟΟΣΑ και οι ειδικές κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για την υπεύθυνη διαχείριση των αλυσίδων εφοδιασμού⁽⁶⁾ να εφαρμόζονται και να τηρούνται πλήρως, συμπεριλαμβανόμενης της ενεργού συνεργασίας των κοινωνικών εταίρων. Όπως αναφέρει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της «Η Ευρώπη στον κόσμο», είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι «τα οφέλη μεταβιβάζονται στους πολίτες. Όπως επιδιώκουμε την κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή στο εσωτερικό, έτσι θα πρέπει να προσπαθήσουμε να προαγάγουμε τις αξίες μας καθώς και τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά μας πρότυπα και την πολιτισμική μας πολυμορφία σε όλο τον κόσμο»⁽⁷⁾.

1.9 Οι εισαγωγές ενέργειας και πρώτων υλών της ΕΕ αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο του συνόλου των εισαγωγών της ΕΕ (EUR 528 δισ. το 2010)⁽⁸⁾. Η ΕΕ αντιμετωπίζει σήμερα τους φραγμούς που τίθενται στις εισαγωγές αυτές (όπως απαγορεύσεις εξαγωγών, νέοι περιορισμοί, επιπλέον εξαγωγικοί δασμοί ή διπλή τιμολόγηση), μέσω των εμπορικών διαπραγματεύσεων της (ΣΕΕ, ΣΟΕΣ, ΣΕΣΣ και των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στον ΠΟΕ), με έσχατη λύση την χρήση μηχανισμών διευθέτησης διαφορών.

1.9.1 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά ανησυχία της ότι τα μέσα αυτά αποτελούν μέσα εμπορικής πολιτικής τακτικού ελιγμού και, συνεπώς, δεν ισοδυναμούν με συνολική στρατηγική, δεν θα είναι, δε, αποτελεσματικά σε περίπτωση κρίσης. Οι μηχανισμοί επίλυσης διαφορών χρειάζονται χρόνο για να αποδώσουν και, όπως έχει ήδη αποδειχθεί στην περίπτωση των σπάνιων γαιών, ενίοτε οδηγούν σε παρατάσεις. Η ΕΟΚΕ ζητά να υιοθετήσει η ΕΕ μία σαφή διαδικασία αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων ή κρίσεων στις περιπτώσεις όπου ένα σημαντικό εισαγόμενο είδος αίφνης δεν είναι διαθέσιμο, για οποιονδήποτε λόγο.

1.10 Όσον αφορά, ειδικότερα, τα θέματα ενέργειας, η Ρωσία, η Νορβηγία και η Αλγερία αντιπροσωπεύουν, στο σύνολό τους, το 85 % των ευρωπαϊκών εισαγωγών φυσικού αερίου και το 50 % του αργού πετρελαίου. Μέχρι πρόσφατα, οι μεγάλοι παραγωγοί ενέργειας είχαν αργήσει να ενταχθούν στον ΠΟΕ, ο οποίος –όντας οργανισμός βασισμένος σε κανόνες– δίνει έμφαση στην αύξηση της σταθερότητας και της προβλεψιμότητας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει, συνεπώς, την ΕΕ να αδράξει την ευκαιρία που προσφέρει η ένταξη, το 2012, της Ρωσίας στον ΠΟΕ και να δώσει, το ταχύτερο, νέα ώθηση στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέας συμφωνίας εμπορίου και επενδύσεων μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας και την καλλιέργεια μια βαθύτερης, πιο λειτουργικής σχέσης.

1.10.1 Ομοίως, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προωθηθεί η οριστικοποίηση της ένταξης του Καζακστάν στον ΠΟΕ και να αξιοποιηθεί η δυναμική που χαρακτηρίσει, πρόσφατα, τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Αλγερίας και του Αζερμπαϊτζάν στον ΠΟΕ. Νέα ώθηση θα πρέπει επίσης να δοθεί στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την ένταξη στον ΠΟΕ της Τουρκίας, χώρας που αποτελεί κομβικό σημείο και διαμετακομιστή ενέργειας κρίσιμης σημασίας.

⁽⁶⁾ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas (Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά την υπεύθυνη διαχείριση των αλυσίδων εφοδιασμού ορυκτών από περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις και περιοχές υψηλού κινδύνου), δεύτερη έκδοση, 2012.

⁽⁷⁾ COM (2006) 567 final, 4 Οκτωβρίου 2006, σημείο 3.1.iii.

⁽⁸⁾ Βλ. την υποσημείωση 1.

1.11 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει, επίσης, ένθερμα την Επιτροπή να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την επικύρωση, κατά την προσεχή υπουργική σύνοδο του, της προτεινόμενης συμφωνίας πρόωρης εφαρμογής του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου και για άλλα θέματα που σχετίζονται με τη γεωργία, τα οποία δεν είναι εύκολο να καλυφθούν με διμερείς συμφωνίες. Δεδομένου του αδιεξόδου στο οποίο περιήλθαν οι διαπραγματεύσεις της Ντόχα, και αυτές οι προσπάθειες σημειώνουν αργή πρόοδο. Εάν οι απόπειρες επίτευξης ακόμη και αυτού του περιορισμένου στόχου αποτύχουν, αυτό ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στον συνολικό διαπραγματευτικό ρόλο του ΠΟΕ: μία τελική, δε, αποτυχία σε πολυμερές επίπεδο, θα μπορούσε να έχει ολέθριες συνέπειες για το σύνολο της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας.

1.12 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την πρωτοβουλία της Επιτροπής για την υπεύθυνη προμήθεια ορυκτών από εμπόλεμες ζώνες και από άλλες περιοχές υψηλού κινδύνου («conflict minerals»), καθώς και τις άλλες επιλογές με τις οποίες επιδιώκεται «να βοηθηθούν οι πλούσιες σε πόρους αναπτυσσόμενες χώρες και να δοθεί έμφαση στη διαφάνεια της αλυσίδας εφοδιασμού των ορυκτών». Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να ανησυχεί, ωστόσο, ότι, καθώς η ιχνηλασιμότητα είναι συχνά αδύνατο να εξασφαλιστεί πλήρως, ενδέχεται είτε το εμπόριο να «εκτραπεί» σε γειτονικές χώρες είτε οι εταιρείες να αποσυρθούν, για να μην βρεθούν αντιμέτωπες με ασυνήθιστες κατηγορίες. Θα πρέπει, επίσης, να εξεταστεί το ενδεχόμενο υιοθέτησης, στην περίπτωση των πολυεθνικών εταιρειών, προαιρετικής προσέγγισης με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, ενώ πρωτοβουλίες όπως η ΠΔΕΒ (9) (αγγλ. ΕΙΠΙ), η οποία αφορά τη διαφάνεια των πληρωμών, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και να υποστηριχθούν πλήρως. Και στην περίπτωση αυτή, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι θα καθιερωθεί μία πλήρης συμμετοχική διαδικασία που θα προβλέπει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

2. Βασικές απαραίτητες εισαγωγές - Ιστορικό

2.1 Είναι πολλοί οι παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία μιας εκθετικά αυξανόμενης ζήτησης φυσικών πόρων. Σε αυτούς περιλαμβάνονται ένας προβλεπόμενος παγκόσμιος πληθυσμός 9 δισεκατομμυρίων¹⁰ η ταχεία εκβιομηχάνιση και αστικοποίηση με περισσότερο από το ήμισυ του πληθυσμού του κόσμου να ζει πλέον, για πρώτη φορά, σε πόλεις και κομποπόλεις: καθώς και μία «μεσαία τάξη», το 2030, 2 δισεκατομμυρίων ανθρώπων που θα απαιτεί (και θα είναι σε θέση να πληρώσει γι' αυτό) μια πολύ μεγαλύτερη ποικιλία και ένα ευρύτερο φάσμα επιλογής επιθυμητών καταναλωτικών ειδών. Καμία χώρα δεν μπορεί να απαιτήσει κατά προτεραιότητα αυτούς τους πόρους: η αύξηση της χρήσης κινητών τηλεφώνων σε όλο τον κόσμο είναι πλέον αλματώδης.

2.1.1 Το πρόβλημα συχνά επιδεινώνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι πολλά βασικά ορυκτά βρίσκονται σε ζώνες συγκρούσεων, ενώ βασικές πηγές ενέργειας βρίσκονται συχνά σε χώρες με άλλου είδους πολιτικά προβλήματα. Είναι επομένως σημαντικό να αναληφθεί προληπτική δράση σε παγκόσμιο επίπεδο, πριν η ζήτηση υπερβεί σε τέτοιο βαθμό την προσφορά βασικών πρώτων υλών, ώστε είτε να προκληθεί ραγδαία αύξηση των τιμών –γεγονός που από μόνο του θα μπορούσε να έχει καταστροφικές συνέπειες για την άμεση διαθεσιμότητα των υλικών αυτών (για να μην αναφέρουμε και τις επιπτώσεις της στο επίπεδο της φτώχειας)– είτε να οδηγήσει σε πόλεμο και συγκρούσεις.

2.2 Ενέργεια

2.2.1 Η ενέργεια είναι ένας θεμελιώδης, στρατηγικής σημασίας παράγων κάθε ανάλυσης που σχετίζεται με τις βασικές εισαγωγές

της ΕΕ, καθώς αποτελεί βασικό στοιχείο για τη διατήρηση τόσο του βιοτικού μας επιπέδου όσο και της ποιότητας της ζωής μας. Ωστόσο, η διεθνής αγορά ενέργειας είναι εξαιρετικά ανταγωνιστική και ευμετάβλητη. Ενώ «οι εισαγωγές ενέργειας περιλαμβάνουν περίπου το 55 % του ενεργειακού μείγματος της ΕΕ»⁽¹⁰⁾, «η ΕΕ στο σύνολο της εισάγει ποσοστό υψηλότερο του 60 % του φυσικού αερίου της και άνω του 80 % του πετρελαίου της»⁽¹¹⁾ –ταυτόχρονα, όμως, αυξάνεται ταχέως η ανταγωνιστική ζήτησή της από άλλους, ιδίως από τις αναδυόμενες οικονομίες.

2.2.2 Η παγκόσμια ζήτηση ενέργειας ενδέχεται να αυξηθεί κατά 40 % μέσα στα επόμενα 20 χρόνια, ενώ μία ανεπαρκής αντιμετώπιση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής μπορεί να περιπλέξει περαιτέρω τα πράγματα. Έχει ζωτική σημασία να εξασφαλιστεί ένας ασφαλής και αξιόπιστος ενεργειακός εφοδιασμός, πολλά κράτη μέλη, ωστόσο, μπορούν να βασιστούν σε έναν περιορισμένο μόνον αριθμό προμηθευτών ενέργειας και, συνεπώς, είναι ευάλωτα στα φαινόμενα συμφόρησης και αστάθειας των τιμών, ιδίως όσον αφορά το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο. Επείγει ιδιαίτερα να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός των τριών χωρών της Βαλτικής.

2.2.3 Η ενέργεια είναι ένας τομέας στον οποίο οι αρμοδιότητες κατανέμονται μεταξύ ΕΕ και κρατών μελών και στον οποίο προκύπτουν περιπλοκές λόγω θεμάτων που άπτονται του εμπορικού απορρήτου και της εθνικής κυριαρχίας. Η σχετική απάντηση της Επιτροπής υπήρξε διττή. Κατά πρώτο λόγο, είναι υπό σύσταση ένας μηχανισμός ανταλλαγής πληροφοριών για την κάλυψη των αναγκών των διακρατικών ενεργειακών συμφωνιών μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών. Η ΕΟΚΕ χαιρέτισε το γεγονός αυτό «ως ενδεδειγμένο βήμα ενόψει της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας κοινής εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ», σε συμφωνία με τη στρατηγική «Ενέργεια 2020» της ΕΕ, επισημαίνοντας ότι «θεωρείται [...] δε κεφαλαιώδους σημασίας να δρα η Ευρώπη ως ένα ομοιογενές σύνολο τόσο για τη διασφάλιση επαρκούς, σταθερού και ασφαλούς ενεργειακού εφοδιασμού στο εγγύς μέλλον».

2.2.3.1 Μέχρι σήμερα κανείς στην ΕΕ δεν μπορούσε να έχει συνολική εικόνα σε σχέση με οποιονδήποτε συγκεκριμένο εμπορικό εταίρο, οι ίδιοι, όμως, οι εμπορικοί εταίροι σαφώς ήταν σε θέση. Έχουν συναφθεί περίπου 30 διακυβερνητικές συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών για το πετρέλαιο, περίπου 60 για το φυσικό αέριο, λιγότερες όμως για την ηλεκτρική ενέργεια.

2.2.4 Το δεύτερο σκέλος της στρατηγικής της Επιτροπής στον υπό εξέταση τομέα είναι ο «Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050», τον οποίο επίσης επιδοκίμασε η ΕΟΚΕ. Με τον εν λόγω χάρτη εξάιρεται η επείγουσα ανάγκη να αναπτυχθούν ενεργειακές στρατηγικές πέραν του 2020 και εξετάζεται μια σειρά από σενάρια, όπως λήψη πολύ αποφασιστικών μέτρων ενεργειακής απόδοσης, τιμολόγηση του άνθρακα, ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, δέσμευση του άνθρακα και πυρηνική ενέργεια.

⁽¹⁰⁾ Παράθεμα (σημείο 2.1.2) από τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050», COM(2011) 885 final –, ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 126–132.

⁽¹¹⁾ Παράθεμα (σημείο 2.4) από τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συγκρότηση μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας», COM (2011) 540 final –ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 65-69.

(9) Πρωτοβουλία Διαφάνειας για τις Εξορυκτικές Βιομηχανίες (Extractive Industries Transparency Initiative).

2.2.5 Όσον αφορά την εξασφάλιση των απαραίτητων εισαγωγών, η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει την χάραξη μιας ολοκληρωμένης εξωτερικής ενεργειακής στρατηγικής της ΕΕ ⁽¹²⁾ και «την ταχεία και σταδιακή ενίσχυση της κοινής εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ενέργειας» ⁽¹³⁾. Τα ζητήματα αυτά παραμένουν. Ωστόσο, από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία της εμπορικής πολιτικής, η λύση έγκειται, αφενός, στον προσδιορισμό των πιδανών σημείων συμμόρφωσης στην παροχή και στις υποδομές και, αφετέρου, στη διεύρυνση του ΠΟΕ κατά τρόπο που να συμπεριλάβει ως μέλη του τους βασικούς προμηθευτές ενέργειας της ΕΕ, για να ενθαρρυνθεί, μεταξύ άλλων, η αύξηση της σταθερότητας και της προβλεψιμότητας.

2.3 Είδη διατροφής, γη και νερό

2.3.1 Ο δεύτερος βασικός τομέας φυσικών πόρων που συμβάλει στη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης και ποιότητας της ζωής περιλαμβάνει τις γεωργικές γαίες, τα είδη διατροφής και το νερό, τα οποία επίσης απειλούνται λόγω της ανεπαρκούς αντιμετώπισης του προβλήματος της αλλαγής του κλίματος.

2.3.2 Η ΕΕ έχει την τύχη να διαθέτει εύκρατο κλίμα, παρά την υψηλή πυκνότητα του πληθυσμού της και το γεγονός ότι μόνον το ένα όγδοο του εδάφους της είναι κατάλληλο για αροτραίες καλλιέργειες. Η αυξημένη ξηρασία είναι μια απειλή που αντιμετωπίζουν τα νοτιότερα κράτη μέλη, κάθε εισαγωγή νερού, ωστόσο, αναπόφευκτα πρέπει να προέρχεται από το εσωτερικό της ΕΕ.

2.3.3 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ασχοληθεί με το ζήτημα της ασφάλειας των τροφίμων ⁽¹⁴⁾ –συγκεκριμένα με το ευρύτερο, παγκόσμιο πρόβλημα– το οποίο αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία που απαιτούν τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ.

2.3.4 Η ΕΕ εισάγει περισσότερα τρόφιμα από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, από ό, τι από τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ιαπωνία και την Αυστραλία στο σύνολό τους. Μολονότι οι επιτροπές COPA-COPEGA επισημαίνουν ότι το εμπόριο στον τομέα της γεωργίας είναι αρνητικό, κατά την Επιτροπή η ΕΕ παρουσιάζει, το 2012, συνολικό πλεόνασμα ύψους EUR 12,6 δισ., καθώς στα σχετικά στοιχεία συμπεριλαμβάνεται η επεξεργασία τροφίμων. Η κύρια γεωργική εισαγωγή της ΕΕ είναι η σόγια για χρήση στις ζωτροφές, χωρίς την οποία η παραγωγή κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων θα ετίθετο σε σοβαρό κίνδυνο (ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα ισχύουν όρια σχετικά με την γενετική τροποποίηση). Άλλα προϊόντα που παράγονται σε επαρκείς ποσότητες μόνον σε άλλες χώρες είναι οι ελαιούχοι σπόροι, τα φρούτα, ο καφές, το κακάο και το τσάι.

2.3.5 Ελλείψει πραγματικής απειλής περιορισμού των εισαγωγών στην ΕΕ, τα κύρια ζητήματα που τίθενται στον τομέα του εμπορίου είναι τα διαφορετικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων της ιχνηλασιμότητας, της ΥΦΠ (υγεία) και της καλής διαβίωσης των ζώων, καθώς και θέματα που άπτονται της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, τα γεωργικά προϊόντα αποτελούν βασική –αν όχι την κατεξοχήν– εξαγωγή, η δε ΕΕ θεωρείται γι' αυτά προνομιακή αγορά· πολλοί, όμως, πιστεύουν ότι η πρόσβαση σε αυτήν περιορίζεται αδικαιολόγητα εξαιτίας των προδιαγραφών της ΕΕ που ισχύουν στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων ή εξαιτίας άλλων προδιαγραφών.

2.3.6 Η γεωργία αποτελεί βασικό στοιχείο του γύρου της Ντόχα των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ –πράγματι, αρχικά είχε επιδιωχθεί

οι διαπραγματεύσεις να ξεκινήσουν το 1999, δηλ. πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων της Ντόχα, που σήμερα έχουν φθάσει σε αδιέξοδο. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα ότι τυχόν αποτυχία να εξασφαλιστεί ακόμη και μία συμφωνία πρόωρης εφαρμογής για τη διευκόλυνση του εμπορίου και για άλλα θέματα που σχετίζονται με τη γεωργία κατά την επόμενη υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ, θα μπορούσε να έχει πολύ σοβαρές συνέπειες για τον ΠΟΕ, αλλά ακόμη χειρότερες για το σύνολο της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας.

2.4 Βασικά στρατηγικά ορυκτά και πρώτες ύλες

2.4.1 Η πρόσβαση σε βασικά στρατηγικά ορυκτά και πρώτες ύλες είναι ο τρίτος θεμελιώδης, στρατηγικός τομέας που συνδέεται με τις απαραίτητες εισαγωγές της ΕΕ.

2.4.2 Στις βασικές πρώτες ύλες περιλαμβάνονται μεταλλικά και βιομηχανικά ορυκτά, δομικά υλικά, βασικά μέταλλα (όπως κοβάλτιο, γάλλιο, ινδίο), καθώς και μια σειρά από σπάνιες γαίες. Η χρήση τους επηρεάζει την καθημερινή ζωή με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, καθώς χρησιμοποιούνται σε αυτοκίνητα, αεροπλάνα και συσκευές πληροφορικής. Στην ανακοίνωση της του 2011, η Επιτροπή απαριθμεί 14 βασικές «κρίσιμης σημασίας πρώτες ύλες», με ποσοστά ανακύκλωσης και υποκαταστασιμότητας που σήμερα αναπροσαρμόζονται για να ανταποκρίνονται στις εξελίξεις της αγοράς, καθώς και στις τεχνολογικές και άλλες εξελίξεις. Μερικά βασικά συστατικά στοιχεία, φυσικά, θα αποτελούν ήδη μέρος πολλών προκατασκευασμένων προϊόντων εισαγωγής, άλλα, δε, στρατηγικά υλικά δεν είναι επί του παρόντος κρίσιμης σημασίας· ο εξοπλισμός πληροφορικής, όμως, και άλλος βασικός εξοπλισμός μπορούν γρήγορα να αποβούν παρωχημένοι και, στη συνέχεια, εύκολα να απορριφθούν.

2.4.3 Το Χρηματιστήριο Μετάλλων του Λονδίνου εκτιμά ότι περίπου το 7 % της συνολικής κατανάλωσης χαλκού αξιοποιείται από τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, τα αυτοκίνητα, ωστόσο, περιλαμβάνουν και χάλυβα, αλουμίνιο, πλατίνα (60 % της συνολικής χρήσης), παλλάδιο, ρόδιο, μόλυβδο, κασίτερο, κοβάλτιο και ψευδάργυρο. Επίσης, ένα κινητό τηλέφωνο ή ένα iPad περιέχουν χαλκό, ασήμι, χρυσό, παλλάδιο και πλατίνα. Η τακτική αντικατάσταση των στοιχείων αυτών, κάθε δύο χρόνια περίπου, αποτελεί ήδη σημαντικό λόγο ανησυχίας, αλλά η αύξηση της χρήσης των συσκευών αυτών σε παγκόσμιο επίπεδο είναι αλματώδης, με περίπου 2 δισ. κινητά τηλέφωνα να χρησιμοποιούνται ήδη στην Κίνα και την Ινδία μόνο. Εκτιμάται ότι μόνον στην παγκόσμια κατανάλωση χαλκού το μερίδιο της Κίνας έχει αυξηθεί από 12 % σε 40 % μέσα σε 10 χρόνια.

2.4.4 Χάρη στην τεχνολογική πρόοδο, ορισμένα από τα σημερινά, πλέον κρίσιμης σημασίας, περιζήτητα ορυκτά ενδέχεται, σε πολλές περιπτώσεις, να μην είναι πλέον απαραίτητα αύριο, άλλα, όμως, ορυκτά, όπως οι σπάνιες γαίες (που σήμερα, π.χ., αποτελούν βασικό συστατικό στοιχείο των πλέον πρόσφατων κινητών τηλεφώνων), εμφανίζουν αίφνης τεράστια ζήτηση. Για παράδειγμα, η Κίνα, που εκτιμάται ότι διαθέτει το 97 % των κοιτασμάτων σπάνιων γαιών, επέβαλε περιορισμούς στις εξαγωγές, ενώ δεν υπάρχει ακόμη πρόβλεψη ανακύκλωσης ή υποκατάστασης, η δε ΕΕ αναγκάστηκε να συγκαλέσει για δεύτερη φορά την Επιτροπή επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, παρά το γεγονός ότι η Κίνα έχασε την υπόθεσή της την πρώτη φορά.

3. Η στρατηγική πρόκληση της βιωσιμότητας που καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΕ

3.1 Η εξασφάλιση των στρατηγικής σημασίας πρώτων υλών αποτελούσε, σε όλον το ρου της Ιστορίας, βασικό στόχο της εξωτερικής πολιτικής κρατών και αυτοκρατοριών –το ίδιο ισχύει σήμερα και για τις μεγάλες εταιρείες και επιχειρήσεις. Όπως προαναφέρθηκε, καμία οικονομία δεν είναι αυτοδύναμη, όταν πρόκειται για τον εφοδιασμό της με πρώτες ύλες.

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ», ΕΕ C 182, 4.8.2009, σ. 8-12.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ενεργειακός εφοδιασμός: τι είδους πολιτική γειτονίας έχουμε ανάγκη για να διασφαλίσουμε την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ;», ΕΕ C 132 3.5.2011, σ. 15-21.

⁽¹⁴⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπόριο και επισιτιστική ασφάλεια», ΕΕ C 255, 22.9.2010, σ. 1-9.

3.2 Ο διαρκώς παρών κίνδυνος απρόβλεπτων, βραχυπρόθεσμων κρίσεων παραμένει, είτε αυτές συνδέονται με τις τιμές είτε οφείλονται σε άλλους παράγοντες, π.χ. λόγω προβλημάτων στις μεταφορές ή στις υποδομές, επιδιωχθέντων αποκλεισμών, περιβαλλοντικών ή άλλων κρίσεων, όπως συνέβη στη Φουκουσίμα. Πρόσφατα παραδείγματα (από το 2006 και το 2009) είναι οι σημαντικές ελλείψεις ενέργειας λόγω της διακοπής του εφοδιασμού από τη Ρωσία, ενώ παλαιότερα, στη δεκαετία του '70, σημειώθηκε έλλειψη πετρελαίου.

3.2.1 Οι περισσότερες λύσεις που μπορεί να δώσει η Επιτροπή έχουν μακροπρόθεσμη εφαρμογή. Η Επιτροπή έχει, πράγματι, αναγνωρίσει το πρόβλημα εδώ και πολλά χρόνια. Αντιμετωπίζει το ζήτημα των φραγμών μέσω των εμπορικών διαπραγματεύσεων που διεξάγει και, μολονότι επιβεβαιώθηκε στην ΕΟΚΕ ότι σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνεται σχετική πρόβλεψη, φαίνεται, εντούτοις, να μην δίνεται επαρκής έμφαση στη διασφάλιση των βασικών εισαγωγών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

3.3 Η κατανομή των αρμοδιοτήτων αποτελεί, στην προκειμένη περίπτωση, μια από τις πολλές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ. Η ΕΕ διαθέτει αρμοδιότητα για τα θέματα εμπορίου, αλλά –σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, τα επιμέρους κράτη μέλη, τις στρατιωτικές οργανώσεις ή ακόμη και μεμονωμένες επιχειρήσεις– δεν της αναγνωρίζεται η δυνατότητα να δημιουργεί στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου και άλλων βασικών πρώτων υλών. Όπως επισημάνθηκε στο πλαίσιο της επανεξέτασης της ΠΠΥ, «κανένα κράτος μέλος δεν θα στηρίζει ένα σύστημα δημιουργίας αποθεμάτων ως επιλογή πολιτικής».

3.3.1 Η ΕΕ μπορεί να κάνει χρήση μόνον «ήπιας» δύναμης. Η πρόκληση που τίθεται είναι αναγκαστικά η ανάπτυξη ενός συνολικού στρατηγικού πλαισίου. Ως προς αυτό, η ΕΕ είναι σε θέση να αναλάβει ηγετικό ρόλο σε τρεις βασικούς τομείς: την προαγωγή ενός παγκόσμιου πλαισίου, την προώθηση της βιωσιμότητας και τη διασφάλιση της πλήρους και ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών. Καθώς πολλές από τις συστάσεις καλύπτουν αυτά τα θέματα, δεν είναι απαραίτητο να επαναληφθούν εδώ τα σχετικά επιχειρήματα, η ΕΟΚΕ, ωστόσο, επικροτεί το γεγονός ότι σε δύο ευκαιρίες ⁽¹⁵⁾ η Επιτροπή τόνισε ότι η βιώσιμη εξόρυξη «μπορεί και πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο οποιασδήποτε στρατηγικής της ΕΕ που συνδέεται με την προμήθεια απαραίτητων γι' αυτήν εισαγωγών».

3.4 Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα είναι κείρας σημασίας: το μεγαλύτερο μέρος της εξόρυξης ορυκτών συνιστά πλέον συναλλαγή αγοράς. Αυτό διαπιστώνεται σαφώς στα πλέον «ανοιχτά» μέρη του κόσμου –π.χ. στην ΕΕ, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τη Νότια Αφρική, τη Βραζιλία και την Ινδία– και, σε κάποιο βαθμό, στην περίπτωση των μεγάλων ρωσικών εταιρειών ενέργειας. Ως προς το συγκεκριμένο θέμα, η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα τη δέσμευση της Ένωσης Βιομηχανικών Ορυκτών της ΕΕ «να καταβάλλει δυναμικές προσπάθειες για τη συνεχή βελτίωση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιδόσεων».

3.4.1 Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση του 2011: «Η εξασφάλιση του εφοδιασμού σε πρώτες ύλες είναι κατά βάση μέλημα των επιχειρήσεων» προστίθεται, δε: «ενώ ο ρόλος των κρατικών αρχών συνίσταται στην εξασφάλιση του κατάλληλου ευρύτερου πλαισίου».

3.5 Σε αντίθετη θέση βρίσκεται μια κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία όπως η Κίνα, με τους περισσότερους οικονομικούς παράγοντες και παίκτες να τελούν υπό διαφόρων βαθμών κεντρικό έλεγχο. Η Κίνα έχει υιοθετήσει μια πιο σαφή και ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγιση για τη διασφάλιση των βασικών μελλοντικών αναγκών της σε είδη διατροφής και ζωτροφές, νερό, ορυκτά και ενέργεια

από ό, τι οποιαδήποτε άλλη χώρα, γεγονός που –ιδιαίτερα όσον αφορά την Αφρική– έχει προκαλέσει ευρεία ανησυχία. Όπως έχει επισημάνει η Επιτροπή: «στο πλαίσιο της αναζήτησης νέων πηγών πρώτων υλών και εξωτερικών επενδύσεων, η Κίνα έχει καλλιεργήσει συνεργασίες σε διάφορες αφρικανικές χώρες που επικεντρώνονται στις επενδύσεις ως επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, και όχι ως πρωτοβουλίες ενίσχυσης της ανάπτυξης» ⁽¹⁶⁾.

3.5.1 Άλλοι, εντούτοις, λένε ότι η Κίνα έχει συνάψει «κακές» συμφωνίες και καταβάλλει υπερβολικά μεγάλα ποσά για τις πρώτες ύλες της, συναλλασσόμενη, δε, με χώρες που θα μπορούσαν να προκαλέσουν πολιτικά προβλήματα σε άλλους, κατ' ουσία διευρύνει τη διαθεσιμότητα των ορυκτών αυτών.

3.6 Για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες που δεν διαθέτουν πόρους, η διασφάλιση της πρόσβασης σε πρώτες ύλες είναι δύσκολο έργο. Ακόμη και πλούσιες σε φυσικούς πόρους χώρες εξαγωγής έχουν ανάγκη να εξαλείψουν φαινόμενα φτώχειας. Θα πρέπει να εξασφαλίσουν εισροές μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας από την επεξεργασία, καθώς και να καθιερώσουν μια λειτουργική συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα.

3.6.1 Οι ανησυχίες που συνδέονται με τα «ορυκτά από εμπόλεμες ζώνες» αναφέρθηκαν πιο πάνω. Η σχετική πρωτοβουλία της Επιτροπής αφορά μόνον εμπόλεμες ζώνες ή ζώνες όπου έχει προηγηθεί πόλεμος· όπως, όμως, αναφέρει το αντίστοιχο έγγραφο: «η εξόρυξη, διακίνηση, εμπορία και επεξεργασία ορυκτών έχουν συνδεθεί με την κακή διαχείριση των εσόδων, με οικονομικές αποτυχίες, με πολιτικές συγκρούσεις και με πολιτική αστάθεια», φαινόμενα που εντείνονται εξαιτίας καταχρήσεων στα έσοδα εκ μέρους των εμπόλεμων δυνάμεων –πρόκειται για τη λεγόμενη «κατάρτα των πόρων».

3.6.2 Πρωτοβουλίες όπως η «Πρωτοβουλία για τη Διαφάνεια των Εξορυκτικών Βιομηχανιών» θα πρέπει να ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται πλήρως, ενώ θα πρέπει να προβλέπονται και πλήρεις διαδικασίες συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και ο κοινωνικός διάλογος αποτελούν βασικούς παράγοντες για τη διασφάλιση της χρηστής διακυβέρνησης και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ο ρόλος παρακολούθησης που διαμορφώθηκε για την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο των πρόσφατων εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ προσφέρει, στην συγκεκριμένη περίπτωση, ένα εξαιρετικό προηγούμενο· ωστόσο, η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει, επίσης, να συμμετέχει πλήρως και ενεργά –με κατάλληλη διασφάλιση της διαφάνειας– σε κάθε στάδιο των διαπραγματεύσεων για τις ΣΕΕ, ΣΟΕΣ, ΣΕΣΣ, πριν από τη σύναψή τους. Δεδομένου ότι ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει κείριο ρόλο, η φωνή των κοινωνικών εταίρων είναι επίσης κρίσιμη σημασίας.

4. Η τρέχουσα πολιτική της Επιτροπής για τα στρατηγικά ορυκτά και τις πρώτες ύλες

4.1 Η Επιτροπή (ΓΔ Επιχειρήσεων) προώθησε την «Πρωτοβουλία για τις Πρώτες Ύλες» το 2008. Η πρωτοβουλία διαθέτει τρεις πυλώνες που βασίζονται: πρώτον, στην πρόσβαση με ίσους όρους στους πόρους που βρίσκονται σε τρίτες χώρες· δεύτερον, στην προώθηση ενός βιώσιμου εφοδιασμού με ευρωπαϊκούς πόρους· και, τρίτον, στην αύξηση της αποδοτικότητας και της ανακύκλωσης των πόρων.

4.1.1 Οι τελευταίοι πυλώνες είναι θεμελιώδους σημασίας, αλλά δεν εντάσσονται στο πεδίο της παρούσας γνωμοδότησης. Η ΕΟΚΕ, ωστόσο, διερωτάται γιατί ένα τόσο μεγάλο ποσοστό ανακυκλώσιμων απορριμμάτων μετάλλων της ΕΕ εξάγεται εκτός ΕΕ, όταν τα ανακυκλωμένα άχρηστα μέταλλα είναι συχνά πολύ πιο πολύτιμα και φθηνά από την αρχική πρώτη ύλη: πράγματι, επιδοτούμε την Κίνα.

⁽¹⁵⁾ Βλ. τις υποσημειώσεις 2 και 5.

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων», ΕΕ C 318, 29.10.2011 σ. 150-154.

4.2 Η ανακοίνωση της Επιτροπής του 2011 ενσωματώνει την έκθεση της ειδικής ομάδας εργασίας της σχετικά με τον προσδιορισμό των πρώτων υλών κρίσιμης σημασίας. Το θέμα αυτό εξετάστηκε από την ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν τις αγορές βασικών εμπορευμάτων και τις πρώτες ύλες»⁽¹⁷⁾, στην οποία αναλύθηκε, επίσης, ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών αγορών.

4.2.1 Όπως αναφέρθηκε, η ανακοίνωση απαριθμεί 14 βασικές πρώτες ύλες «κριτικής σημασίας», με τα ποσοστά ανακύκλωσης και υποκαταστασιμότητάς τους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η τρέχουσα αναθεώρηση βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο στάδιο της εκτεταμένης διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, μολονότι δεν εξετάζονται επιλογές πολιτικής που –σε χώρες όπως οι ΗΠΑ ή το Ηνωμένο Βασίλειο– θα αναμενόταν ότι θα αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος της σχετικής πολιτικής.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την γενική, πολύ εμπειρισταωμένη μεθοδολογία που έχει υιοθετηθεί. Μεταξύ άλλων, εξετάζονται μέταλλα (και υποπροϊόντα) με μεγάλη οικονομική σημασία (ενώ, ταυτόχρονα, γίνεται σύγκριση μετάλλων με πολύ διαφορετικές ιδιότητες που χρησιμοποιούνται από ένα πολύ ευρύ φάσμα τομέων), μέταλλα με υψηλό κίνδυνο από την άποψη του εφοδιασμού και μέταλλα για τα οποία δεν υπάρχουν έτοιμα υποκατάστατα. Γίνεται χρήση δεικτών της Παγκόσμιας Τράπεζας και εντοπίζονται οι χώρες προέλευσης με κακή διακυβέρνηση ή με υψηλό κίνδυνο να προκύψουν φαινόμενα αστάθειας (από αυθαίρετη επιβολή εξαγωγικών ποσοστώσεων έως εμφύλιο πόλεμο) ή χώρες με χαμηλά περιβαλλοντικά πρότυπα. Εξετάζονται, επίσης, τα δυνητικά ποσοστά ανακύκλωσης, όπως επίσης και ο βαθμός ποιότητας των μεταλλευμάτων, η αστάθεια των τιμών και η συνεχής γεωγραφική διαθεσιμότητα. Η εμπειρισταωμένη αυτή μελέτη παραμένει θεμελιώδους σημασίας.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ EE C 318, 29.10.2011 σ. 76-81.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράξη για την Ενιαία Αγορά — Μέτρα που λείπουν» (συμπληρωματική γνωμοδότηση)

(2014/C 67/09)

Εισηγήτρια: η κ. FEDERSPIEL

Συνεισηγητές: ο κ. SIECKER και ο κ. VOLEŠ

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Πράξη για την Ενιαία Αγορά - μέτρα που λείπουν

(συμπληρωματική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση, με 119 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 13 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) παρακολουθεί επισταμένως τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την ανάκαμψη της ενιαίας αγοράς από την αρχή του 2010. Στη γνωμοδότησή της σχετικά με την Πράξη για την ενιαία αγορά I⁽¹⁾, παρέθετε μια σειρά μέτρων τα οποία θεωρούσε ότι έλειπαν από τις προτάσεις της Επιτροπής⁽²⁾. Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που αναφέρονται στην «Έκθεση 2020 για την ιθαγένεια της ΕΕ- Άρση των εμποδίων στα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ»⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στα περισσότερα εμπόδια που παρεμβάλλονται σήμερα στο εγχείρημα της ενιαίας αγοράς σε σχέση με το ξεκίνημά της⁽⁴⁾.

1.2 Η ΕΟΚΕ είναι ένας από τους σημαντικότερους εταίρους του οργανισμού του «μήνα ενιαίας αγοράς». Η συνεισφορά των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών έχει καθοριστική σημασία για την ορθή εφαρμογή των ειδικών μέτρων που απαιτούνται για την ανάκαμψη της ενιαίας αγοράς, δεδομένου ότι οι εν λόγω οργανώσεις επηρεάζονται από τα συγκεκριμένα μέτρα.

1.3 Μετά από περίπου 30 χρόνια, η οικονομική γραμμή της ΕΕ πρέπει να επανακαθοριστεί ώστε να καταρριφθεί η άποψη ότι η ελεύθερη αγορά μπορεί πάντα να διορθώνει τις δυσλειτουργίες της αγοράς. Η πρόσφατη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση είχε σημαντικό αντίκτυπο στους πολίτες: οι θυσίες τους πρέπει να διανοιξουν νέες προοπτικές ειδήλλως η στήριξη για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα συνεχίσει να φθίνει. Στο πλαίσιο αυτό, η έγκριση και εφαρμογή των πρωτοβουλιών της πράξης για την ενιαία αγορά I και II θεωρείται ότι καθυστερούν πάρα πολύ.

1.4 Πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφής πενίας (π.χ. ως προς την ενέργεια, την κατανάλωση, την υπερχρέωση) που προκαλούν η κρίση και η υπονόμευση της προαγωγής και της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς.

1.5 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως υποστηρίξει την ίδια ευθύνη των κρατών μελών μέσω της ορθής εφαρμογής και εκτέλεσης με στόχο τη δημιουργία μιας πλήρως λειτουργικής ενιαίας αγοράς. Η εκτέλεση πρέπει να αποκτήσει μια νέα διασυνωριακή διάσταση που να περιλαμβάνει τη συνεργασία. Μια ανθεκτική στο μέλλον ενιαία αγορά πρέπει να οικοδομηθεί πάνω σε μια βιώσιμη, ιδιαίτερα ανταγωνιστική οικονομία η οποία θα βασίζεται σε βιώσιμες διαδικασίες και προϊόντα, σε ένα αξιοπρεπές περιβάλλον εργασίας και στην καινοτομία. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι η Επιτροπή θέτει τα 500 εκατομμύρια ευρωπαίων πολιτών στο επίκεντρο της ενιαίας αγοράς. Οι πολίτες αντιπροσωπεύουν μια σημαντική οικονομική δύναμη καθώς οι δαπάνες τους ανέρχονται στο 56 % του ΑΕΠ της ΕΕ, όπως αναφέρεται στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές⁽⁵⁾.

1.6 Η ενιαία αγορά πρέπει να αποτελεί ένα μέσο με απτά αποτελέσματα, σύμφωνα με το κοινωνικό και περιβαλλοντικό κεκτημένο. Οι πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της ΠΕΑ I και II πρέπει να συντονιστούν με τα μέτρα και τις ενέργειες που δρομολογήθηκαν για την ενίσχυση της ΟΝΕ (δημοσιονομικό σύμφωνο, ΕΜΣ, σύμφωνο για το ευρώ + κ.λπ.).

1.7 Οι διαπραγματεύσεις για τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να διαμορφωθούν ίσοι όροι ανταγωνισμού (π.χ. αμοιβαιότητα των δασμών), στο πλαίσιο των οποίων θα διατηρούνται υψηλά πρότυπα για την προστασία των καταναλωτών, του περιβάλλοντος και για την κοινωνική πρόνοια. Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού με τους παγκόσμιους παράγοντες, η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσει στοιχεία που θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά της, όπως π.χ. προσιτοί ενεργειακοί πόροι, ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και ευέλικτη αγορά εργασίας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 99.

⁽²⁾ ΕΕ C 132, 3.5.2011, σ. 47· ΕΕ C 24, 28.1.2012, σ. 99· ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 165.

⁽³⁾ COM(2010) 603 final.

⁽⁴⁾ Βλ. τον «Κατάλογο των εμποδίων στην ενιαία αγορά», τον οποίο έχει καταρτίσει το Παρατηρητήριο Ενιαίας Αγοράς (ΠΕΑ) της ΕΟΚΕ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.publications.24626>.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 54.

2. Η ψηφιακή ενιαία αγορά

2.1 Ο κανονισμός σχετικά με την επιλεκτική διανομή που εγκρίθηκε πρόσφατα διατήρησε τη διάκριση μεταξύ των ηλεκτρονικών και μη ηλεκτρονικών διαύλων διανομής προβλέποντας ότι για ορισμένους διανομείς μπορεί να απαιτηθεί να διαθέτουν φυσικό (συμβατικό) κατάστημα πριν δραστηριοποιηθούν στις ηλεκτρονικές πωλήσεις. Ο νέος κανονισμός δεν θα αποτρέψει την επιλεκτική διανομή προϊόντων καθημερινής χρήσης γεγονός που μπορεί να αποβεί επιζήμιο για τον ανταγωνισμό και τις επιλογές των καταναλωτών.

2.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να τηρήσει σθεναρή στάση και να επιβεβαιώσει την αρχή της ουδετερότητας της αναζήτησης, σύμφωνα με την οποία οι μηχανές αναζήτησης δεν πρέπει να κατευθύνουν τα ουδέτερα αποτελέσματα υπέρ των εμπορικών τους συμφερόντων. Τα διορθωτικά μέτρα που έχουν ως βάση την τοποθέτηση χαρακτηρισμού στα αποτελέσματα της αναζήτησης δεν επαρκούν ώστε να αποκαταστήσουν τον ανταγωνισμό, να σταματήσουν συμπεριφορές που νοθεύουν τον ανταγωνισμό και να ενισχύσουν την ευημερία των καταναλωτών.

2.3 Προστασία δεδομένων

2.3.1 Μόλις εγκριθεί ο αναθεωρημένος κανονισμός για την προστασία δεδομένων, θα είναι σημαντικό να παρασχεθούν στα κράτη μέλη κατευθυντήριες γραμμές για ειδικές διατάξεις, διασφαλίζοντας έτσι τη συνεπή εφαρμογή τους.

2.3.2 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη τυπικών ανακοινώσεων για την προστασία του απορρήτου. Ο νέος κανονισμός περιλαμβάνει μια διάταξη η οποία ορίζει ότι οι πολιτικές για την προστασία του απορρήτου πρέπει να είναι διαφανείς και κατανοητές για τους καταναλωτές. Η ανάπτυξη τυπικών ανακοινώσεων για την προστασία του απορρήτου θα έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές ενημερώνονται δεόντως σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών τους στοιχείων και ότι οι πολιτικές για την προστασία του απορρήτου δεν θα είναι πλέον πολύπλοκα νομικά κείμενα. Πρέπει δε να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε να μην επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις —και δη οι ΜΜΕ— με δυσανάλογο κόστος και διοικητικές διατυπώσεις.

2.4 Δικαιώματα δημιουργού

2.4.1 Σύμφωνα με τις συστάσεις του πρώην Ευρωπαίου Επιτρόπου κ. Vitoγίνο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εγκρίνει περαιτέρω ενέργειες για να εξασφαλίσει ότι καταργούνται σταδιακά τα υφιστάμενα συστήματα επιβολής χρεώσεων στα δικαιώματα δημιουργού. Βραχυπρόθεσμα, τα υφιστάμενα συστήματα πρέπει να μεταρρυθμιστούν και πρέπει να υιοθετηθεί ότι το ψηφιακό περιεχόμενο που υπόκειται σε συμφωνίες άδειας εκμετάλλευσης δεν πρέπει να χρεώνεται επιπλέον επειδή έχει αναρτηθεί ή έχει αποθηκευτεί στο υπολογιστικό νέφος από πάροχο υπηρεσίας. Επίσης, είναι σημαντικό οι χρεώσεις στα δικαιώματα του δημιουργού να είναι ορατές στον τελικό χρήστη και να υπολογίζονται βάσει της οικονομικής ζημιάς που προκαλεί η ιδιωτική αντιγραφή.

2.4.2 Η οδηγία του 2001 για τα δικαιώματα του δημιουργού δεν κατάφερε να επιτύχει τον στόχο της εναρμόνισης των νόμων των κρατών μελών της ΕΕ που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού. Όσον αφορά τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς υπάρχουν σημαντικές διαφορές οι οποίες δημιουργούν νομική αβεβαιότητα τόσο στους καταναλωτές όσο και στους δημιουργούς. Η αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα.

2.4.3 Το υφιστάμενο σύστημα για τη διανομή οπτικοακουστικού περιεχομένου, είτε βάσει πλατφόρμας είτε βάσει τοπικών χρονοθυρίδων, πρέπει να προσαρμοστεί στο ψηφιακό περιβάλλον και να

αναποκριθεί στις προσδοκίες των καταναλωτών. Πρέπει να συντομευθούν τα χρονικά διαστήματα μεταξύ των κυκλοφοριών σε διάφορα μέσα (κινηματογράφοι, DVD, βίντεο κατά παραγγελία) και σε διάφορες περιοχές και πρέπει να προβλεφθεί ένας ορισμένος βαθμός ευελιξίας. Υπάρχουν περιθώρια για πειραματισμό με καινοτόμα επιχειρηματικά πρότυπα τα οποία θα προβλέπουν μια ενιαία ημερομηνία κυκλοφορίας του οπτικοακουστικού περιεχομένου σε χώρες με κοινές πολιτιστικές και γλωσσικές παραδόσεις.

2.5 Ψηφιακά προϊόντα

2.5.1 Είναι απαραίτητο να συνεχιστεί η διαδικασία εναρμόνισης που άρχισε με την οδηγία του 2011 για τα δικαιώματα των καταναλωτών και με την αναθεώρηση και την επικαιροποίηση της οδηγίας του 1999 σχετικά με τις πωλήσεις καταναλωτικών αγαθών προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της ψηφιακής οικονομίας: απαιτούνται επείγοντως διορθωτικά μέτρα για την περίπτωση ελαττωματικών προϊόντων ψηφιακού περιεχομένου.

2.5.2 Η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (οδηγία 1993/13/ΕΟΚ) για την παροχή ψηφιακού περιεχομένου.

3. Αγαθά και υπηρεσίες

3.1 Τον Σεπτέμβριο του 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση δέσμης νομοθετικών μέτρων για τη συμπλήρωση της ενιαίας αγοράς των τηλεπικοινωνιών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στην εν λόγω πρότασή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν δράττεται της ευκαιρίας να εισηγηθεί την περαιτέρω μείωση των χρεώσεων περιαγωγής, βελτιώνοντας έτσι τις συνθήκες της για τους Ευρωπαίους πολίτες. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προταθείσες διατάξεις για τη διευκόλυνση της αλλαγής παρόχου, τη διασφάλιση πιο δίκαιων όρων συμβολαίου και εμπορικών πρακτικών, καθώς και καλύτερης εφαρμογής και μεγαλύτερης δυνατότητας προσφυγής. Οι διατάξεις που αφορούν την ουδετερότητα του δικτύου συνιστούν μεν ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω.

3.2 Η αναλογία των εναρμονισμένων τομέων προς τους μη εναρμονισμένους τομείς καλύπτει τις βασικές ανάγκες της οικονομίας. Οποιαδήποτε περαιτέρω κίνηση εναρμόνισης άλλων τομέων αγαθών πρέπει να βασιστεί σε ενδελεχή ανάλυση. Όσον αφορά τους μη εναρμονισμένους τομείς που καλύπτονται από τις αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης, η Επιτροπή πρέπει να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον ρόλο και το νομικό καθεστώς των ιδιωτικών οργανισμών δοκιμών οι οποίοι δεν αποδέχονται πιστοποιητικά που εκδίδονται από οργανισμούς δοκιμών άλλων χωρών. Πρέπει να ολοκληρωθεί ο διγλωσσος κατάλογος μη εναρμονισμένων προϊόντων που έχει αναρτηθεί στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3.3 Εξακολουθεί να μην υφίσταται ενιαία αγορά λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για τους καταναλωτές. Εξαιτίας επιχειρηματικών και εμπορικών κωλυμάτων, είναι ουσιαστικά αδύνατο για τους καταναλωτές να αγοράσουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στο εξωτερικό. Λόγω των υφιστάμενων μεγάλων διαφορών στην ποιότητα και τις τιμές μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών, λογαριασμών αποταμίευσης και υποθηκών κ.λπ. μεταξύ των κρατών μελών, ενδεχομένως να ήταν προς το συμφέρον των καταναλωτών να αποκτούν χρηματοπιστωτικά προϊόντα από άλλες χώρες. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλύσει την εν λόγω κατάσταση και να προτείνει πρωτοβουλίες. Οι καταναλωτές συχνά δεν λαμβάνουν αντικειμενικές και ανεξάρτητες συστάσεις/συμβουλές σχετικά με τις σημαντικότερες οικονομικές τους αποφάσεις που συνδέονται με αποταμιευτικά προγράμματα συνταξιοδότησης, άλλες επενδύσεις ή μακροπρόθεσμες πιστώσεις. Σε ολόκληρη την Ευρώπη θα πρέπει να προωθηθούν πρότυπα ανεξάρτητης και οικονομικά προσιτής παροχής χρηματοοικονομικών συμβουλών.

3.4 Η εκτέλεση της νομοθεσίας σε σχέση με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες εξακολουθεί να μην βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα: ορισμένα κράτη μέλη δεν διαθέτουν αρμόδιο δημόσιο φορέα για την προστασία των καταναλωτών —και όταν αυτός υφίσταται, οι νομικές του αρμοδιότητες είναι συχνά εξαιρετικά περιορισμένες. Επίσης, οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (EAT - η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, η ΕΑΚΑΑ - Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών και η ΕΑΑΕΣ - η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) που ιδρύθηκαν πριν δύο χρόνια, δεν διαθέτουν αρκετά ισχυρό πεδίο αρμοδιοτήτων στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών. Οι αρμοδιότητές τους στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επεκταθούν και οι αρχές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συντονίζονται με τις εθνικές αρχές.

3.5 Η ενιαία αγορά υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών υποδομών δικτύων (τηλεπικοινωνίες, ηλεκτρική ενέργεια, αέριο, μεταφορές και ασφάλεια) εμφανίζει τα μεγαλύτερα περιθώρια βελτίωσης. Η βελτίωση των επιδόσεων των ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης σε όλα τα κράτη μέλη αποτελεί προϋπόθεση ώστε η οδηγία να συμβάλει στην ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η Επιτροπή πρέπει να εκδώσει ρυθμιστικές συστάσεις για την άρση των εμποδίων που αποκάλυψε η αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας από ομοτίμους⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ ζητεί να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων για όλα τα καθεστώτα αδειών με σκοπό να εντοπιστούν οι βέλτιστες ρυθμιστικές πρακτικές και να αναδειχθούν οι περιττές και απαράδεκτες απαιτήσεις των αρχών έκδοσης.

4. Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων

4.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τα μέτρα για τη βελτίωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, περιλαμβανομένης της άρσης εμποδίων όπως η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων. Είναι ιδιαίτερα αναγκαίο να εκσυγχρονιστεί και να ελευθερωθεί το εν λόγω σύστημα, να ενταχθεί ο συντονισμός στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα έλλειψης εργατικού δυναμικού σε χώρες αποστολής, να εμβαθύνει ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και να δημιουργηθούν υπηρεσίες μίας στάσης για να διευκολυνθούν οι διαδικασίες εγγραφής στα οικεία μητρώα⁽⁷⁾.

4.2 Η οδηγία για το γενικό πλαίσιο, οι συναφείς οδηγίες και η μόνιμη παρακολούθηση μέσω πολυετών σχεδίων στρατηγικής είχαν ως αποτέλεσμα τη σύγκλιση των κανόνων ασφαλείας (περιλαμβανομένων των ελάχιστων απαιτήσεων) που αναγνωρίζονται από τους εργαζόμενους, όπως μεταξύ άλλων αυτοί που ισχύουν σε (προσωρινές και κινητές) διασυνοριακές καταστάσεις. Από το 1978 η διαδικασία αυτή συνεχίστηκε με αλληπάλλληλα προγράμματα δράσης. Από τότε που ολοκληρώθηκε και το τελευταίο εξ αυτών (Δεκέμβριος 2012), η Επιτροπή δεν έχει ξεκινήσει κάποιο καινούργιο. Για να συνεχιστεί διαδικασία σύγκλισης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εγκρίνει επείγοντως ένα νέο στρατηγικό πρόγραμμα δράσης σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση υψηλών προδιαγραφών ασφαλείας (όπως επισημαίνει η συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια και την υγεία στον τόπο εργασίας) σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

4.3 Η απόσυρση του κανονισμού Monti II δεν επιλύει τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού

Δικαστηρίου λόγω της ανεπαρκούς οικείας ενωσιακής νομοθεσίας, σχετικά με την απόσπαση των εργαζομένων⁽⁸⁾ και του τρόπου εφαρμογής της. Οι Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι δεν έχουν καταλήξει ακόμα σε συμφωνία επ' αυτού. Εντούτοις, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο υποβολής πρότασης προς τα κράτη μέλη να επισυνάψουν ένα πρωτόκολλο κοινωνικής προόδου στις ευρωπαϊκές Συνθήκες. Σε αυτό το πρωτόκολλο θα ορίζεται ότι τα κοινωνικά δικαιώματα δεν είναι υποδεέστερα των οικονομικών ελευθεριών και θα διευκρινίζεται ότι η ενιαία αγορά δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά εγκαθιδρύθηκε επίσης με στόχο την επίτευξη κοινωνικής προόδου και ευημερίας για όλους τους πολίτες της ΕΕ⁽⁹⁾.

4.4 Σε περιπτώσεις όπου παραβιάζονται βασικά δικαιώματα της ΕΕ, οι εργαζόμενοι, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να επιβάλουν τα δικαιώματα που τους παραχωρεί η νομοθεσία της ΕΕ. Ωστόσο, εν προκειμένω η ΕΕ αναφέρεται μόνο στα δικαιώματα των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Πρέπει να έχουν οι εργαζόμενοι την ίδια δυνατότητα να επικαλούνται δικαιώματα που απορρέουν από τη νομοθεσία της ΕΕ σε αντιδικίες που άπτονται του Εργατικού Δικαίου και εκτός των συνόρων του κράτους τους. Μολονότι συχνά προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι οι εργαζόμενοι έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη και μπορούν να αναζητήσουν έννομη προστασία, σεβασμό των συνθηκών εργασίας και νομικές διατάξεις στα τοπικά δικαστήρια των χωρών υποδοχής, στην πράξη, παραπέμπονται στα δικαστήρια της χώρας καταγωγής τους⁽¹⁰⁾.

5. Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, εφαρμογή και εκτέλεση

5.1 Μια νέα πρόκληση για την τήρηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών προέρχεται από τις μεγάλες διεθνείς εταιρείες ή ενώσεις οι οποίες εφαρμόζουν πανευρωπαϊκές στρατηγικές μάρκετινγκ που δεν μπορούν πλέον να αντιμετωπιστούν με εθνικά σχέδια εκτέλεσης. Στόχος θα πρέπει να είναι η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών εκτελεστικών αρχών και η ανάθεση πρωταγωνιστικού ρόλου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχέση με τον κοινό συντονισμό των εν λόγω ενεργειών. Πρέπει να αξιοποιηθούν καλύτερα οι συνέργειες μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών εκτελεστικών φορέων, όπως οι οργανώσεις καταναλωτών.

5.2 Η συνεργασία μεταξύ των εθνικών εκτελεστικών αρχών έχει αναδειχθεί σε βασικό ζήτημα αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει να επιδείξει πολλές επιτυχίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διαδραματίσει ισχυρότερο ρόλο συντονισμού των εθνικών δραστηριοτήτων εκτέλεσης της νομοθεσίας για υποθέσεις παραβίασης του δικαίου των καταναλωτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπλέον, πρέπει να συζητηθεί περαιτέρω η εκχώρηση εξουσιών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκτέλεση της νομοθεσίας της ΕΕ περί προστασίας του καταναλωτή (όπως η νομοθεσία περί ανταγωνισμού)⁽¹¹⁾.

6. Ειδικά θέματα καταναλωτών

6.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ύστερα από τόσα χρόνια έχει προταθεί μόνο μία μη δεσμευτική πρωτοβουλία για τη συλλογική προσφυγή παρά το γεγονός ότι έχουν διεξαχθεί τέσσερις διαβουλεύσεις. Επιπλέον, οι αρχές που περιλαμβάνονται στη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καταναλωτών και δεν λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση που επικρατεί σε ορισμένα κράτη μέλη.

⁽⁶⁾ Το Παρατηρητήριο Ενιαίας Αγοράς της ΕΟΚΕ θα αξιολογήσει τις προεκτάσεις της οδηγίας για τις υπηρεσίες στον τομέα των κατασκευών αρκετών κρατών μελών υπό το πρίσμα της κοινωνίας των πολιτών.

⁽⁷⁾ C. Dhéret, A. Lazarowicz, F. Nicolli, Y. Pascouau, F. Zuleeg. *Making progress towards the completion of the Single European Labour Market* («Σημειώνοντας πρόοδο προς την ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας»). Μελέτη του Κέντρου Ευρωπαϊκής Πολιτικής (EPC) αριθ. 75, Μάιος 2013.

⁽⁸⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 76, της 14.3.2013, σ. 24.

⁽⁹⁾ Άρθρο 3, παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

⁽¹⁰⁾ http://www.uva-aias.net/uploaded_files/publications/WP118-Cremers,Bulla.pdf.

⁽¹¹⁾ http://www.uva-aias.net/uploaded_files/publications/WP118-Cremers,Bulla.pdf

6.2 Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

6.2.1 Η καλύτερη εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές πρέπει να τεθεί ως στόχος, ιδίως στο ψηφιακό περιβάλλον: κυρίως στο ηλεκτρονικό εμπόριο (π.χ. πρακτικές που παραπλανούν τους καταναλωτές ως προς τα δικαιώματα εγγύησης που προβλέπονται από τον νόμο, αδιαφανείς και καταχρηστικές ρήτρες) και στον τομέα των αερομεταφορών όσον αφορά τις ηλεκτρονικές κρατήσεις κ.λπ.

6.3 Τυποποίηση προσυμβατικής ενημέρωσης για τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές

6.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία που προτάθηκε στο θεματολόγιο του 2012 για τους καταναλωτές σχετικά με την τυποποίηση της προσυμβατικής ενημέρωσης, όπως ορίζουν τα άρθρα 5 και 6 της οδηγίας για τα δικαιώματα των καταναλωτών. Με τον τρόπο αυτόν η προσυμβατική ενημέρωση θα μπορούσε να γίνει πιο κατανοητή, διαφανής, προσπελάσιμη και ευανάγνωστη. Η εν λόγω προσπάθεια απαιτεί τη συνδρομή και τη στήριξη των ενώσεων των καταναλωτών και θα πρέπει να λάβει υπόψη την έρευνα σχετικά με τη συμπεριφορά των καταναλωτών απέναντι στον φόρτο των πληροφοριών [π.χ. SWD(2012) 235 τελικό, 19 Ιουλίου].

6.4 Ηλεκτρονικό εμπόριο και διασυνοριακή παράδοση

6.4.1 Είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των υψηλών (ή υψηλότερων) τιμών που ισχύουν για τις διασυνοριακές παραδόσεις σε σύγκριση με τις εγχώριες παραδόσεις και να δημιουργηθούν πιο ανταγωνιστικές ηλεκτρονικές αγορές. Η τιμή της διασυνοριακής παράδοσης κυμαίνεται συχνά σε τόσο υψηλά επίπεδα ώστε οι αγορές στο εξωτερικό να μην αποτελούν πραγματικό πλεονέκτημα για τους καταναλωτές, παρότι η τιμή του προϊόντος είναι φθηνότερη. Σε μελέτη που διενεργήθηκε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011⁽¹²⁾ επιβεβαιώθηκε ότι οι δημοσιευμένες διασυνοριακές τιμές για δέματα είναι κατά μέσο όρο διπλάσιες από τις εγχώριες τιμές αναφοράς.

6.5 Ενημέρωση των καταναλωτών

6.5.1 Πολλά νομοθετήματα του ευρωπαϊκού και του εθνικού δικαίου βασίζονται στην ιδέα ότι οι ενημερωμένοι καταναλωτές έχουν ισχύ και είναι σε θέση να επιλέξουν τα καλύτερα δυνατά προϊόντα και υπηρεσίες. Η ενημέρωση των καταναλωτών εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα βασικά ρυθμιστικά εργαλεία αλλά τα όριά της είναι ευρέως γνωστά καθώς οι καταναλωτές συχνά δεν διαθέτουν ούτε κατανοούν τις πληροφορίες που αναφέρονται στις συμβάσεις επειδή συντάσσονται και παρουσιάζονται με ακατάληπτο τρόπο. Η Επιτροπή πρέπει να μελετήσει και να καταρτίσει πρόσθετα μέτρα πολιτικής που θα έχουν ως στόχο τη βελτίωση της ενημέρωσης των καταναλωτών και θα προϋποθέτουν τη συμμετοχή επιχειρήσεων, ρυθμιστικών αρχών και οργανώσεων των καταναλωτών.

6.5.2 Η προσπάθεια που ξεκίνησε η Επιτροπή σχετικά με τις αρχές για τα μέσα σύγκρισης, όπως η ανεξαρτησία και η αμεροληψία, πρέπει να αποδώσει επειγόντως συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής, μεταξύ άλλων και κατευθυντήριες γραμμές για τις ρυθμιστικές αρχές και τις επιχειρήσεις.

6.6 Βιώσιμα προϊόντα

6.6.1 Η βιωσιμότητα και η ασφάλεια των προϊόντων αφενός, και η εμπιστοσύνη των καταναλωτών αφετέρου αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η προγραμματισμένη αχρήστευση

των προϊόντων (εσωματωμένος περιορισμός της διάρκειας συντήρησης) ως εμπορική στρατηγική έρχεται σε αντίθεση με τη βιώσιμη παραγωγή και τις αρχές της κατανάλωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εξετάσει την πιθανή ανάγκη σύνδεσης των προδοκιών των καταναλωτών σε ό,τι αφορά την ανώτατη διάρκεια συντήρησης ενός προϊόντος με τη νόμιμη περίοδο εγγύησης. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα μέτρα σχετικά με την ανώτατη διάρκεια συντήρησης και τη διάρκεια ζωής, τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης μετά την πώληση και τα αποθέματα ανταλλακτικών μπορούν να προωθήσουν την κατανάλωση και την παραγωγή⁽¹³⁾.

7. Επιχειρηματικό περιβάλλον

7.1 Η ΕΟΚΕ ζητεί τη μείωση του διοικητικού φόρτου, ιδίως για τις ΜΜΕ, ενώ παράλληλα τονίζει την ανάγκη εφαρμογής εξυπνης νομοθεσίας σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο⁽¹⁴⁾. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναρτούν διαδικτυακά και σε πραγματικό χρόνο τη μεταφορά της νομοθεσίας της ΕΕ, στην οποία θα πρέπει να συμμετέχει και η κοινωνία των πολιτών, εντείνοντας παράλληλα την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τους νέους κανόνες.

7.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της ομάδας των ΜΜΕ κατά την εκπόνηση των αξιολογήσεων αντικτύπου και των νομοθετικών κειμένων και ότι οι πολύ μικρές, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να λογίζονται ως μεμονωμένες ομάδες και όχι ως μία ομάδα που ορίζεται ως ΜΜΕ⁽¹⁵⁾.

7.3 Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι κείρας σημασίας, ιδίως για τις ΜΜΕ. Η ΕΕ πρέπει να στηρίξει τη μετάβαση από την (ευρύτατα διαδεδομένη) τραπεζική χρηματοδότηση σε άλλα προϊόντα κεφαλαίου όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου και οι κεφαλαιαγορές. Για να συμβεί κάτι τέτοιο, οι επενδυτές πρέπει να αισθάνονται ότι υπάρχει ένα σταθερό επενδυτικό περιβάλλον με μακροπρόθεσμες στρατηγικές

7.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί το ενδεχόμενο σύστασης ενός ευρωπαϊκού ταμείου εγγυημένης χρηματοδότησης το οποίο θα παρέχει χρηματοπιστωτικά μέσα στις ΜΜΕ που πληρούν ορισμένα βασικά κριτήρια μέσω ενός συστήματος που θα παρέχει στην επιλέξιμη εταιρεία τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης σε πιστώσεις χωρίς να εμπλέκονται εγγυήσεις ή άλλοι όροι που απαιτούνται συνήθως από τις τράπεζες. Στη διαχείριση του εν λόγω συστήματος πρέπει να συμμετέχουν αντιπροσωπευτικές οργανώσεις επιχειρήσεων που θα είναι αρμόδιες για τις επιλέξιμες επιχειρήσεις⁽¹⁶⁾.

7.5 Ύψιστη προτεραιότητα πρέπει να αποτελέσει η αύξηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας ώστε η ενιαία αγορά να συμβάλει αποτελεσματικά στην ανάπτυξη ενός νομικού περιβάλλοντος που σέβεται τα νόμιμα συμφέροντα όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Οι πρωτοβουλίες για την εταιρική κοινωνική ευθύνη πρέπει να καλύπτουν το ενδεχόμενο κατάχρησης των συμβάσεων υπεργολαβίας και ανάθεσης σε εξωτερικούς συνεργάτες, σε σχέση κυρίως με την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών ή/και την πρόσληψη εργαζομένων. Πρέπει να εξεταστεί η θέσπιση ενός νομικού μέσου σε επίπεδο ΕΕ για την καταπολέμηση των φαινομένων κατάχρησης

⁽¹³⁾ ΕΕ C 66 της 3.3.1997, σ. 5.

⁽¹⁴⁾ Μία πιθανή επιλογή θα μπορούσε να είναι η αρχή *one-in/one-out* («ένας αντί άλλου») που εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο (όταν δηλαδή θεσπίζεται ένας νέος κανονισμός πρέπει παράλληλα να καταργείται κάποιος άλλος).

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο «Εξυπνη νομοθεσία – Ανταπόκριση στις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» ΕΕ C 327, 12.11.2013, σ. 33.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε το παράδειγμα της επονομαζόμενης «κάρτα Seczenyi» στην Ουγγαρία.

⁽¹²⁾ *Intracommunity cross-border parcel delivery* («Ενδοκοινοτική διασυνοριακή παράδοση δεμάτων») – Μελέτη για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, FTI Consulting, Λονδίνο 2011.

–είτε αυτή προκαλείται από τις εικονικές εταιρείες είτε συνδέεται με την ίδια την ίδρυσή τους– τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα την στρέβλωση του ανταγωνισμού για τις ΜΜΕ, την καταστρατήγηση των κανόνων εργασίας και την αποφυγή των νόμιμων πληρωμών. Πρέπει να διευκολυνθούν οι προσφυγές σε βάρος των εικονικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, όχι μόνον στη χώρα καταγωγής, αλλά και σε άλλα κράτη μέλη.

8. Φορολογία

8.1 Απαιτείται καλύτερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά τη διαφάνεια και την ενημέρωση σχετικά με τους τραπεζικούς λογαριασμούς στην ΕΕ για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, το ύψος της οποίας ανέρχεται σε ένα τρισεκατομμύριο ευρώ στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ζητεί άμεσα τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με την οδηγία της ΕΕ για τις καταθέσεις και τις εντολές διαπραγμάτευσης ισχυρότερων φορολογικών συμφωνιών με την Ελβετία και άλλες χώρες.

9. Δίκτυα

9.1 Ενέργεια

9.1.1 Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Τρόποι να επιτευχθεί καλύτερη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς» του Νοεμβρίου 2012 αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας εσωτερικής αγοράς ενέργειας έως το 2014. Πρέπει να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος με βάση την πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν οι Ευρωπαίοι καταναλωτές ενέργειας. Η αλλαγή παρόχου ενέργειας πρέπει να γίνει πιο εύκολη και οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν ανεξάρτητες συμβουλές ώστε να μπορούν να αποφασίζουν τι είναι καλύτερο για εκείνους. Βασικό παράγοντα για την ενιαία αγορά αποτελεί η ύπαρξη προνοητικών εθνικών ρυθμιστικών αρχών που θα έχουν επαρκείς αρμοδιότητες για την παρακολούθηση των χρεώσεων, της αλλαγής παρόχου ενέργειας και των παραπόνων των καταναλωτών.

9.1.2 Η ΕΕ πρέπει να διαφοροποιήσει τις πηγές από τις οποίες εισάγει ενέργεια, να αναζητήσει εναλλακτικές επιλογές και να δημιουργήσει δίκτυα. Η στήριξη ορισμένων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ενδέχεται να προκαλέσει στρεβλώσεις στην αγορά και ως εκ τούτου, αυτού του είδους η στήριξη πρέπει σταδιακά να μειωθεί.

Πρέπει να ιδρυθούν υπηρεσίες μίας στάσης ώστε οι διαδικασίες αδειοδότησης να καταστούν ταχύτερες, περισσότερο διαφανείς και απλές. Με τον τρόπο αυτόν θα μειωθεί αισθητά ο φόρτος των επιχειρηματικών φορέων που επιθυμούν να επενδύσουν σε ενεργειακές υποδομές.

9.2 Μεταφορές

9.2.1 Η αύξηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις αεροπορικών μεταφορών αποτελεί μια ολοένα και μεγαλύτερη πηγή προβληματισμού σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια, πολλές οργανώσεις καταναλωτών κατέδωσαν προσφυγές σε βάρος μεγάλων ευρωπαϊκών αεροπορικών εταιρειών με αποτέλεσμα τα εθνικά δικαστήρια να ανακηρύξουν καταχρηστικές πολλές ρήτρες και προϋποθέσεις που χρησιμοποιούνται ευρέως από τις αεροπορικές εταιρείες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχασε την ευκαιρία να αντιμετωπίσει το εν λόγω ζήτημα στην αναθεώρησή της για τον κανονισμό αριθ. 261/2004 σχετικά με τα δικαιώματα των επιβατών αεροπορικών μεταφορών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να θεσπίσει έναν δεσμευτικό κατάλογο καταχρηστικών ρητρών για τις συμβάσεις που απευθύνονται στους επιβάτες αεροπορικών μεταφορών.

9.2.2 Για την καλύτερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς είναι αναγκαίο να προωθηθούν οι **υπηρεσίες σιδηροδρομικής μεταφοράς εμπορευμάτων** και οι πολυτροπικές μεταφορές⁽¹⁷⁾ Πρέπει δε να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την έγκριση των τεχνικών προδιαγραφών διαλειτουργικότητας⁽¹⁸⁾.

9.2.3 Οι οδικοί μεταφορείς εμπορευμάτων εξακολουθούν να περιορίζονται στις διασυνοριακές τους δραστηριότητες. Δεν έχουν ακόμα διαμορφωθεί οι συνθήκες που θα επιτρέψουν την περαιτέρω ελευθέρωση της αγοράς οδικών εμπορευματικών μεταφορών της ΕΕ. Οι αλλαγές των κανόνων της ΕΕ σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά των μεταφορών (συμπεριλαμβανομένων των ενδομεταφορών) θα πρέπει να συνοδευθούν από μέτρα εναρμόνισης όσον αφορά την εκτέλεση, στον κοινωνικό και τον φορολογικό τομέα. Χωρίς τις εν λόγω προϋποθέσεις, οι αλλαγές στους κανόνες ενδομεταφορών ενέχουν τον κίνδυνο να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στον θεμιτό ανταγωνισμό και στη βιωσιμότητα του εν λόγω τομέα. Οι υφιστάμενοι κανόνες πρέπει εν τω μεταξύ να εφαρμόζονται⁽¹⁹⁾.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Βλέπε γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 130 και ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 146.

⁽¹⁸⁾ COM(2013) 32 τελικό: Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τις προόδους που έχουν σημειωθεί ως προς τη διαλειτουργικότητα του σιδηροδρομικού συστήματος

⁽¹⁹⁾ Κοινή δήλωση των Ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων στον τομεακό κοινωνικό διάλογο,
<http://www.iru.org/cms-filesystem-action/Webnews2012/CabotageStatement.E.pdf>.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

493Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 16ΗΣ ΚΑΙ 17ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων και ενιαίας διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης τραπεζών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου»

[COM(2013) 520 final — 2013/0253 (COD)]

(2014/C 67/10)

Εισηγητής: ο κ. DANIEL MAREELS

Στις 3 Σεπτεμβρίου 2013 και στις 10 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν αντιστοίχως να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων και ενιαίας διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης τραπεζών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου»

COM(2013) 520 final — 2013/253 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 157 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις για τη δημιουργία ενός ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης (ΕΜΕ) συνοδευόμενου από μηχανισμό χρηματοδότησης ο οποίος, μετά τις προτάσεις σχετικά με τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό (ΕΕΜ), τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), καθώς και το μηχανισμό για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων (ΑΕΠΙ) αποτελεί ένα νέο ορόσημο στην πορεία προς την υλοποίηση μιας τραπεζικής ένωσης.

Για τις χώρες της ζώνης του ευρώ και εκείνες που θα ενταχθούν εθελοντικά στο σύστημα, ο ΕΜΕ παρέχει ένα μηχανισμό εξυγίανσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο οποίος επιτρέπει στις αρχές να προωθήσουν σε βάθος την αναδιάρθρωση και εξυγίανση των τραπεζών, χωρίς να εκτεθεί σε κίνδυνο η οικονομική σταθερότητα. Το Ταμείο

εξυγίανσης που συνοδεύει το μηχανισμό πρέπει να διαθέτει τους πόρους που χρειάζονται ώστε η διαδικασία αυτή να μην πρέπει να χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους και χρήματα των φορολογουμένων.

1.2 Από την απαρχή της κρίσης και σε απάντηση σε αυτή, προτάθηκε η μετάβαση σε μια ισχυρότερη Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η οποία θα βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη διαχείριση του χρηματοπιστωτικού τομέα, των δημοσιονομικών θεμάτων και της οικονομικής πολιτικής. Ένα ολοκληρωμένο δημοσιονομικό πλαίσιο, άλλως «Τραπεζική Ένωση», αντιπροσωπεύει επομένως τον ακρογωνιαίο λίθο των μέτρων παρέμβασης που θα φέρουν την Ευρώπη στην πορεία προς την οικονομική ανάκαμψη και την ανάπτυξη.

1.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η **Τραπεζική Ένωση αποτελεί βασική προτεραιότητα**, με δεδομένη τη συμβολή που μπορεί να έχει τόσο στην αναγκαία **αποκατάσταση της εμπιστοσύνης** των καταναλωτών και των επιχειρήσεων όσο και στην **ορθή χρηματοδότηση της οικονομίας**. Θα μειώσει το σημερινό κατακερματισμό στην ενιαία αγορά, θα συμβάλει στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού στην ΕΕ και θα ενισχύσει, επίσης, το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα, περιορίζοντας, παράλληλα, τον κίνδυνο μετάδοσης της κρίσης.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι **είναι απαραίτητο να προωθηθούν οι εργασίες για τις διάφορες συνιστώσες** της Τραπεζικής Ένωσης (ΕΕΜ, ΕΜΣ, ΑΕΠΙ, ΕΜΕ) και ότι κατά την εφαρμογή τους, πρέπει να γίνει σεβαστή η **λογική και η εσωτερική συνοχή των προτάσεων**. Η ΕΟΚΕ ζητά, επίσης, να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις που αφορούν την προστασία των μικρών επενδυτών, όπως αναθεωρήθηκαν χάρη στον κανονισμό σχετικά με την ασφάλεια των καταθέσεων.

1.5 Οι τρέχουσες προτάσεις για τον ΕΜΕ **δεν μπορεί να θεωρηθούν χωριστά** από αυτές που προηγήθηκαν και αφορούσαν την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων (πρόταση οδηγίας περί ανάκαμψης και εξυγίανσης) και την επ' αυτού συμφωνία που επιτεύχθηκε πρόσφατα στο Συμβούλιο, η οποία έχει εξάλλου ληφθεί υπόψη. Πράγματι, η **οδηγία περί ανάκαμψης και εξυγίανσης** θα λειτουργήσει ως **γνώμονας** για την εξυγίανση των τραπεζών σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, ο ΕΜΕ βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ προτείνει το μέγιστο αμοιβαίο συντονισμό των δύο συστημάτων, προκειμένου να εξασφαλιστούν **στο μέγιστο δυνατό βαθμό ισότιμοι όροι ανταγωνισμού στο πεδίο αυτό σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση**. Ο ΕΜΕ πρέπει πραγματικά να υποστηρίζεται από ένα πλήρως εναρμονισμένο πλαίσιο για την ανάκαμψη και εξυγίανση των τραπεζών και να είναι ενταγμένος σε αυτό.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που ο ΕΜΕ υπερβαίνει την οδηγία περί ανάκαμψης και εξυγίανσης καθώς και για την πρόβλεψη της δημιουργίας ενός **οργάνου και ταμείου (εξυγίανσης) σε ευρωπαϊκό επίπεδο**. Έτσι, μετά την τραπεζική εποπτεία (ΕΕΜ), υπάγεται και η εξυγίανση των τραπεζών **στο ίδιο επίπεδο αρχών**, πράγμα που καθιστά πλέον δυνατή μια **ενιαία και συνεκτική προσέγγιση**. Ομοίως, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι ο ΕΜΕ θα **χρηματοδοτείται σε επίπεδο ΕΕ**.

1.7 Σε κάθε περίπτωση, οι διαδικασίες εξυγίανσης που προβλέπονται στο ΕΜΕ πρέπει να είναι **αποτελεσματικές και δραστικές**, και εάν παραστεί ανάγκη, πρέπει να μπορούν να ενεργοποιηθούν με τη **δέουσα ταχύτητα** σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο. Μαζί με τα μέτρα που προβλέπονται στην **πρόταση περί ανάκαμψης και εξυγίανσης**, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να προκύψει ένα **πλήρες και αποτελεσματικό σύνολο** και, εφόσον χρειαστεί, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι κανόνες θα εφαρμόζονται με συνέπεια. Όπου είναι δυνατόν, πρέπει να επιδιώξουμε την **απλότητα**. Ομοίως, πρέπει να δοθεί η δέουσα απάντηση σε όλα τα νομικά και άλλου είδους ζητήματα.

1.8 Όσον αφορά το **Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης**, το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον ΕΜΕ, ένα ζήτημα κρίσιμης σημασίας είναι ότι τα μέλη του **πρέπει να διαθέτουν τη μέγιστη δυνατή ανεξαρτησία και τεχνογνωσία** και οι αποφάσεις τους να υπόκεινται σε **«δημοκρατικό έλεγχο»**. Τα μέλη του Συμβουλίου

αυτού πρέπει επιλεγούν με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή και οι αρμοδιότητές του πρέπει να είναι σαφείς και ορθώς προσδιορισμένες.

1.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημιουργία ενός **ενιαίου ταμείου εξυγίανσης τραπεζών**, το οποίο εγγυάται κυρίως την **οικονομική σταθερότητα**, διασφαλίζει την **αποτελεσματικότητα των αποφάσεων εξυγίανσης και διαρρηγγύει τη σχέση μεταξύ κρατικών αρχών και τραπεζικού τομέα**. Η ΕΟΚΕ ζητά να διασαφηνιστεί σύντομα το ζήτημα της νομικής βάσης του ταμείου αυτού και να αντιμετωπιστούν όλες οι προκλήσεις που θέτει η δημιουργία του (π.χ. ο ηθικός κίνδυνος), έτσι ώστε να αποφευχθούν ανεπιθύμητες εξελίξεις.

1.10 Αν και η παρέμβαση του ταμείου εξυγίανσης προβλέπεται μόνο σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας και οι πόροι του μπορεί να χρησιμοποιηθούν μόνο για συγκεκριμένους σκοπούς, δηλαδή, για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων εξυγίανσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι **το ταμείο αυτό θα πρέπει να διαθέτει τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους** για την εκπλήρωση της αποστολής του. Κατά τον καθορισμό του **επιπέδου της παρέμβασης** αυτού του ταμείου, το οποίο τροφοδοτείται από εισφορές των τραπεζών, θα μπορούν να συνεκτιμώνται τα διάφορα **μέτρα** που ισχύουν σε διάφορους τομείς με σκοπό την **ανάκαμψη του χρηματοπιστωτικού τομέα**. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη θέση που είχε λάβει σε σχέση με την πρόταση περί ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών, ότι τα κριτήρια που είχαν οριστεί για την εκ των προτέρων εισφορά των τραπεζών πρέπει να επανεξεταστούν μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις διπλές δαπάνες που μπορεί να προκύψουν από την επικάλυψη των συστημάτων των κρατών μελών με αυτά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Ιστορικό

2.1 Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία **ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης (ΕΜΕ) και ενιαίου ταμείου εξυγίανσης** ⁽¹⁾ αποτελεί ένα βήμα προς μια ευρωπαϊκή οικονομική και νομισματική ένωση, συμπεριλαμβανομένης μιας **τραπεζικής ένωσης**. Βασίζεται στο άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο επιτρέπει τη θέσπιση μέτρων που αφορούν την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2.2 Η εν λόγω τραπεζική ένωση, η οποία περιλαμβάνει όλα τα κράτη της ζώνης του ευρώ αλλά και άλλα κράτη μέλη που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε αυτή, θα **ολοκληρωθεί σταδιακά** κατά τον εξής τρόπο:

2.2.1 Πρώτα πρέπει να ολοκληρωθεί η τρέχουσα νομοθετική διαδικασία για την **σύσταση του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕΜ)**, ο οποίος παρέχει στην ΕΚΤ την εξουσία να ελέγχει τις τράπεζες στη ζώνη του ευρώ.

2.2.2 Ακολουθεί ο **Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ)** ο οποίος, μετά τη δημιουργία του ΕΜΕ, την εξέταση του ισολογισμού των υπό εξέταση τραπεζών και τον καθορισμό των «ιστορικών στοιχείων του ενεργητικού τους», επιτρέπει την άμεση ανακεφαλαίωσή τους ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2013) 520 final.

⁽²⁾ Πρβλ. ECOFIN 21 Ιουνίου 2013 και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 27 Ιουνίου 2013.

2.2.3 Στη συνέχεια υπάρχουν οι προτάσεις που υποβλήθηκαν στις 6 Ιουνίου 2012 από την Επιτροπή για την έκδοση **οδηγίας** σχετικά με τη δημιουργία ενός πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων. Εν τω μεταξύ, το Συμβούλιο κατέληξε σε μια κοινή προσέγγιση των προτάσεων αυτών και αυτή είναι η βάση στην οποία στηρίζεται ο προτεινόμενος κανονισμός για τον ΕΜΕ.

Με τις προτάσεις αυτές επιδιώκεται η δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου πολιτικής για την ομαλή διαχείριση των περιπτώσεων πτώχευσης τραπεζών και την πρόληψη της μετάδοσης των προβλημάτων αυτών σε άλλα ιδρύματα. Έτσι, οι αρμόδιες αρχές εξοπλίζονται με αποτελεσματικά μέσα και αρμοδιότητες με στόχο την πρόληψη των τραπεζικών κρίσεων, την εξασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και τον περιορισμό στο ελάχιστο του κινδύνου να πληγούν οι καταναλωτές ⁽³⁾.

2.2.4 Το τελευταίο μέρος των προτάσεων αφορά τη δημοσιευθείσα στις 10 Ιουλίου 2013 **πρόταση κανονισμού για τη σύσταση ΕΜΕ** με κατάλληλες και αποτελεσματικές ρυθμίσεις υποστήριξης.

2.3 Παρεμπιπτόντως, υπενθυμίζονται οι προτάσεις που κατέθεσε η Επιτροπή το 2010 σχετικά με την εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων (ΣΕΚ). Το ΣΕΚ επιδιώκει την προστασία των μικροκαταθετών (για τις πρώτες καταθέσεις έως 100.000 ευρώ) σε περίπτωση πτώχευσης.

2.4 Ο ΕΜΕ θα **λειτουργεί** ως εξής:

2.4.1 Ως εποπτική αρχή, η **ΕΚΤ** θα **επισημαίνει** πότε μια τράπεζα έχει περιέλθει σε σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες και πρέπει να εξυγιανθεί.

2.4.2 Στη συνέχεια, ένα **Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης** που απαρτίζεται από εκπροσώπους της ΕΚΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των ενδιαφερόμενων εθνικών αρχών, **προετοιμάζει** την εξυγίανση της τράπεζας.

2.4.3 Με βάση τη σύσταση του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης ή με δική της πρωτοβουλία, η **Επιτροπή αποφασίζει** εάν και πότε θα υπαχθεί μια τράπεζα σε καθεστώς **εξυγίανσης** και **καθορίζει** ένα πλαίσιο για τη χρήση των εργαλείων εξυγίανσης και την προσφυγή στο ταμείο.

Τα εν λόγω εργαλεία εξυγίανσης, που έχουν καθοριστεί στο ΠΑΕΠΠ και έχουν ενταχθεί στον ΕΜΕ, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

— την πώληση της επιχείρησης·

— τη μεταβατική ρύθμιση·

— το διαχωρισμό των στοιχείων ενεργητικού·

— τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (bail-in).

2.4.4 **Οι αρμόδιες εθνικές αρχές** αναλαμβάνουν την **εκτέλεση** του σχεδίου εξυγίανσης υπό την εποπτεία του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης. Εάν μια εθνική αρχή εξυγίανσης αποτύχει να συμμορφωθεί με την απόφαση του Συμβουλίου Εξυγίανσης, το τελευταίο δύναται να λάβει μέτρα που απευθύνονται άμεσα στις προβληματικές τράπεζες.

2.5 Το προβλεπόμενο **Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης** υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης. Αποστολή του είναι η παροχή χρηματοδοτικής στήριξης κατά την αναδιάρθρωση της τράπεζας.

2.5.1 Το ταμείο είναι κοινό για όλες τις χώρες που σχετίζονται με τον ΕΜΕ και χρηματοδοτείται από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των χωρών που συμμετέχουν, οι οποίες καταβάλλουν μια προκαθορισμένη συνδρομή, που δεν εξαρτάται από την ύπαρξη μέτρων εξυγίανσης.

2.5.2 Ο πρωταρχικός στόχος του Ταμείου είναι η διασφάλιση της **χρηματοπιστωτικής σταθερότητας**, όχι η απορρόφηση ζημιών ή η χορήγηση κεφαλαίων εξυγίανσης σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ταμείο διάσωσης. Ούτε πρόκειται για ένα ταμείο εγγύησης καταθέσεων ή υποκατάστατο αυτού. Αντίθετα, σκοπός του είναι να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων εξυγίανσης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Όπως επισημάνθηκε επανειλημμένα το 2012, ένα ολοκληρωμένο χρηματοπιστωτικό πλαίσιο, άλλως **«Τραπεζική Ένωση»**, αποτελεί ουσιώδες μέρος των μέτρων για την επιστροφή της ΕΕ στην οικονομική ανάκαμψη και μεγέθυνση ⁽⁴⁾. Άλλα μέτρα, όπως ο ενισχυμένος οικονομικός συντονισμός, αναμένεται να συμβάλουν στην προσπάθεια αυτή.

3.2 Η **ΕΟΚΕ** έχει ήδη επισημάνει τη σημασία της τραπεζικής ένωσης, και έχει τονίσει ότι είναι αδύνατο να διατηρηθεί σε μακροπρόθεσμη βάση μια ζώνη με ενιαίο νόμισμα και 17 διαφορετικές χρηματοπιστωτικές αγορές, ιδίως δεδομένου ότι η κρίση έχει αποκαλύψει εθνικό κατακερματισμό. Η τραπεζική ένωση θεωρείται συνεπώς ως απαραίτητη και βασική προτεραιότητα για τον επιμερισμό των κινδύνων, την προστασία των καταθετών (και μέσω της "διαδικασίας εκκαθάρισης"), την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα, και την εκ νέου χορήγηση πιστώσεων στις επιχειρήσεων σε όλα τα κράτη μέλη ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Χάρτης πορείας προς μια τραπεζική ένωση», την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ένα σχέδιο για μια βαθιά και γνήσια Οικονομική και Νομισματική Ένωση: δρομολογώντας μια ευρωπαϊκή συζήτηση» και την έκθεση των τεσσάρων Προέδρων «Προς μια πραγματική οικονομική και νομισματική ένωση».

⁽⁵⁾ ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 8.

⁽³⁾ ΕΕ C 44, 15.2.2013, σ. 68.

3.3 Ομοίως, η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει στο παρελθόν από την Επιτροπή να παρουσιάσει **το συντομότερο δυνατόν ένα χρονοδιάγραμμα και περαιτέρω λεπτομέρειες για τον ΕΜΕ**. Αυτό ισχύει εξάλλου και για άλλους σχετικούς στόχους, όπως η διαχείριση κρίσεων στην περίπτωση κοινών εποπτικών δράσεων. Έτσι, η τραπεζική ένωση θα αποκτήσει αξιοπιστία και θα λειτουργήσει ως κοινή βάση για ολόκληρη την ενιαία αγορά.

Εν τω μεταξύ, έχει καταστεί σαφές ότι ο ΕΜΕ και η ΟΚΑ IV/KKA θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή το 2014, και οι ΠΑΕΠΙ και GAM από το 2015. Χρειάζεται συνεπώς η έγκαιρη έγκριση του ολου πακέτου από το Συμβούλιο.

3.4 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε επίσης την πεποίθησή της ότι ο ΕΜΕ θα μπορούσε σε μεταγενέστερο στάδιο να αναλάβει πρόσθετα καθήκοντα συντονισμού στη διαχείριση των κρίσεων. Όμως, η εποπτεία και η εξυγίανση πρέπει να συμβαδίζουν, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υποχρεωθεί ένα κράτος μέλος να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις μιας απόφασης που λαμβάνεται σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την εκκαθάριση μιας τράπεζας, και να καλύψει το κόστος πληρωμής των καταθέσεων ⁽⁶⁾.

3.5 Η πρόταση οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων (ΑΕΠΙ) αφορά τη θέσπιση πλαισίου για την προληπτική αντιμετώπιση τραπεζικών κρίσεων **στα κράτη μέλη**, τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και τη μείωση της πίεσης που ασκείται στα δημόσια οικονομικά.

3.6 Μόλις τεθεί σε ισχύ, το ΠΑΕΠΙ θα επιφέρει **μια κάποια εναρμόνιση** των εθνικών νομοθεσιών σχετικά με την εξυγίανση τραπεζών και τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών εξυγίανσης κατά την αντιμετώπιση περιπτώσεων πτώχευσης τραπεζών, ιδιαιτέρως διασυννοριακών πιστωτικών ιδρυμάτων.

3.7 Ο ΕΜΕ προχωρά περισσότερο: σε αντίθεση με το ΠΑΕΠΙ, προβλέπει **ενιαίες αποφάσεις εξυγίανσης και τη χρήση χρηματοδοτικών πόρων που συγκεντρώνονται σε επίπεδο ΕΕ** για τις χώρες της ευρωζώνης και τις άλλες χώρες που επιλέγουν να συμμετάσχουν.

3.8 Η ΕΟΚΕ **επιδοκιμάζει** την αντικατάσταση των εθνικών αρχών εξυγίανσης και κεφαλαίων από **έναν ευρωπαϊκό οργανισμό και ένα ευρωπαϊκό ταμείο**, που συνιστούν μια θετική και εύλογη επέκταση του ΠΑΕΠΙ. Έτσι, η εποπτεία και η εξυγίανση θα υλοποιούνται στο **ίδιο επίπεδο εξουσίας**.

3.9 Η **οδηγία για το ΠΑΕΠΙ** θα αποτελέσει έναν **οδηγό** για την εξυγίανση τραπεζών σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά, γι αυτό και ο κανονισμός στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αυτό. Δεδομένου ότι ο κανονισμός είναι μια επέκταση του ΠΑΕΠΙ, πρέπει να εξασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των δύο κειμένων και πρέπει να **αποφευχθούν οι αντιφάσεις**.

3.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ζωτικής σημασίας για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς την **όσο το δυνατό μεγαλύτερη ευθυγράμμιση της οδηγίας ΠΑΕΠΙ και του κανονισμού ΕΜΕ**. Πρέπει να επιδιωχθεί η μέγιστη δυνατή εναρμόνιση της οδηγίας ΠΑΕΠΙ. Προκειμένου να επιτευχθεί στο μέγιστο δυνατό ισοτιμία όρων ανταγωνισμού και για τη συνεπή εφαρμογή των κανόνων, **απαιτείται ενιαία εφαρμογή** του ΠΑΕΠΙ στα διάφορα κράτη μέλη. Για την περαιτέρω υλοποίηση του ΕΜΕ, πρέπει να συνεκτιμηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων για το ΠΑΕΠΙ.

3.11 Στο μέτρο που οι προτάσεις του κανονισμού ΕΜΕ ευθυγραμμίζονται με την πρόταση οδηγίας ΠΑΕΠΙ, υπενθυμίζονται τα ερωτήματα που έθεσε επί του θέματος αυτού η ΕΟΚΕ. Σε αυτά περιλαμβάνεται το ζήτημα της **διασαφήνισης** ορισμένων νέων εργαλείων που δεν έχουν ακόμη δοκιμαστεί σε συστημικές κρίσεις ⁽⁷⁾. Πέραν αυτού, πρέπει να δοθεί προσοχή στη συνοχή του κανονισμού με την ισχύουσα νομοθεσία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η **νομική σαφήνεια**.

4. Ειδικές παρατηρήσεις ως προς τον ΕΜΕ

4.1 Θα ήταν σκόπιμο να προχωρήσει με ταχύ βήμα η τραπεζική ένωση εν γένει έτσι ώστε να απεμπλακούμε από τον σημερινό κατακερματισμό των χρηματοπιστωτικών αγορών και να διακοπεί η σχέση δημόσιων οικονομικών και τραπεζικού τομέα.

4.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι απαιτείται να παγιωθεί το συντομότερο δυνατόν ένα **ενιαίο πλαίσιο για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών**: ένα πλαίσιο που θα περιλαμβάνει ισχυρές διατάξεις υπερεθνικής εμβέλειας με σκοπό τη διατήρηση της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς. Δεδομένου ότι ο **ΕΜΕ συνιστά απαραίτητο συμπλήρωμα** αυτού του εγχειρήματος, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα υπό εξέταση έγγραφα.

4.3 Η **υλοποίησή του** πρέπει να τύχει της δέουσας στήριξης μέσα σε ένα **πλήρως εναρμονισμένο πλαίσιο εξυγίανσης και ανάκαμψης των τραπεζών**, το οποίο θα αποτελεί τη βάση για την αντιμετώπιση χρεωκοπιών τραπεζών σε όλη την ΕΕ.

4.4 Ο ΕΜΕ δεν μπορεί να είναι απλώς ένα ενιαίο πλαίσιο εξυγίανσης των χρεωκοπημένων τραπεζών εντός της Νομισματικής Ένωσης που θα εξασφαλίζει συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού σε αυτό το επίπεδο, αλλά πρέπει επίσης να **λειτουργεί ως ένα εργαλείο όσο το δυνατόν απλούστερο, αποτελεσματικό και δραστικό**: ένα εργαλείο το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιείται **όσο γρήγορα και όταν χρειάζεται** τόσο σε εθνική όσο και σε διακρατική κλίμακα και δη σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

4.5 Όσον αφορά δε το **Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης**, ένα ζήτημα κρίσιμης σημασίας είναι ότι τα μέλη του πρέπει να διαθέτουν την απαιτούμενη ανεξαρτησία και τεχνογνωσία και οι αποφάσεις τους να υπόκεινται σε «δημοκρατικό έλεγχο». Πρέπει να μπορεί να δρα σε μια **στέρεα νομική βάση** και να υποχρεούται

⁽⁶⁾ ΕΕ C 11, 15.1.2013, σ. 34.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 44, 15.2.2013, σ. 68.

να λογοδοτεί για τις αποφάσεις του σε καθεστώς διαφάνειας και **δημοκρατικού ελέγχου** και πάντα με σεβασμό προς τα δικαιώματα των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Οι **αρμοδιότητες του πρέπει να είναι σαφώς ορισμένες** ως προς τις εποπτικές αρχές και πρέπει στη σύνθεσή του να εκπροσωπούνται ισόρροπα οι διάφοροι εθνικοί και ενωσιακοί εταίροι. Επίσης, πρέπει το Συμβούλιο και τα μέλη να διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στους τομείς της αρμοδιότητάς του.

4.6 Είναι σημαντικό να θεωρηθεί η **εγκαθίδρυση του αποφασιστικού βήμα** προς την τραπεζική ένωση και την παγίωση του ΕΜΕ. Εντούτοις, δεν πρέπει να ξεχνάμε τον απώτερο στόχο, δηλαδή την υλοποίηση του ΕΜΕ και του ΑΕΠΙ και, εν προκειμένω, θα ήταν σκόπιμο να μην προκαταβάλουμε τις εξελίξεις.

5. Ειδικές παρατηρήσεις ως προς τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς

5.1 Το **Ταμείο εξυγίανσης τραπεζών** πρέπει να εγγυάται τη διαδεσιμότητα μεσοπρόθεσμης οικονομικής υποστήριξης κατά τη φάση αναδιάρθρωσης μιας τράπεζας. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει για μία ακόμα φορά τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εγκαθίδρυση ενός ενωσιακού μηχανισμού οικονομικών διακανονισμών, μέρος του οποίου είναι ο ΕΜΕ. Χάρη σε αυτό σύστημα διασφαλίζεται ότι σε όλα τα κράτη μέλη εφαρμόζονται επί ίσοις όροις και με παρόμοια αποτελεσματικότητα οι κανόνες χρηματοδότησης των διαδικασιών εξυγίανσης. Το εχέγγυο αυτό είναι επωφελές τόσο για κάθε κράτος μέλος όσο και για την ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά καθότι παρέχει επιπλέον σταθερότητα και δίκαιες συνθήκες ανταγωνισμού⁽⁸⁾. Ομοίως, η προστασία των μικρών αποταμιευτών με τη βοήθεια του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων (ΣΕΚ) αξίζει της προσοχής μας.

5.2 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εγκρίνει την υποστήριξη του ΕΜΕ από έναν ειδικό χρηματοδοτικό μηχανισμό. Εάν η εξυγίανση μιας τράπεζας πρέπει να χρηματοδοτείται πρωτίστως από το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα —και εφόσον το ζητούμενο είναι να μπορούν αντεπεξέρχονται οι μέτοχοι και οι πιστωτές του ιδρύματος στις πρώτες ζημιές που υφίστανται— καθώς και από άλλα εργαλεία που αναφέρονται στην πρόταση κανονισμού, θα ήταν σκόπιμο ο ΕΜΕ να συνοδεύεται από ένα **ενιαίο ταμείο** με σκοπό τη διάρρηξη του ομφάλιου λώρου μεταξύ των δημόσιων αρχών και του τραπεζικού τομέα.

5.3 Η ΕΟΚΕ ζητά να **διευκρινιστεί ταχέως** το ζήτημα της **νομικής βάσης** των Ταμείων, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης τροποποίησης της Συνθήκης.

5.4 Αφ' ης στιγμής δοθούν οι απαραίτητες διευκρινίσεις επί αυτών των σημείων, θα ήταν σκόπιμο **να δοθεί βάρος στη σύσταση** των Ταμείων, χωρίς να χάνεται χρόνος εν αναμονή των εξελίξεων και της προόδου του ΕΜΕ του ΑΕΠΙ.

5.5 Η καθιέρωση ενός ενιαίου μηχανισμού συνεπάγεται και σοβαρές προκλήσεις, οι ανεπιθύμητες συνέπειες των οποίων πρέπει, όσο το δυνατόν, να αποφευχθούν ή να περιοριστούν εξ αρχής και μέχρι να επιλυθούν όλα τα προβλήματα (λ.χ. το ηθικό διακύβευμα).

5.6 Μολονότι το Ταμείο αφ' ενός μεν παρεμβαίνει σε μεταγενέστερο στάδιο μεταξύ δύο μηχανισμών και, ειδικότερα, μετά τη λήψη των μέτρων διάσωσης, αφ' ετέρου δε τα κονδύλια του μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο για συγκεκριμένους λόγους, πρέπει **να έχει επαρκές μέγεθος και να συνεισφέρει σε αυτό όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα**.

5.7 Κατά τον καθορισμό του **ορίου παρέμβασης** του Ταμείου, θα ήταν σκόπιμο να λαμβάνονται υπόψη το ισχύον **ενισχυμένο πλαίσιο πρόληψης**, οι κανόνες πρόληψης και ο ρόλος των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης που εφαρμόζονται για την αποφυγή κρίσιμων καταστάσεων, οι αυξημένες ανάγκες σε ίδια κεφάλαια και οι νέοι μηχανισμοί εξυγίανσης (μεταξύ των οποίων το εργαλείο διάσωσης) και **άλλες διατάξεις με προσανατολισμό την ανάκαμψη του χρηματοπιστωτικού τομέα**. Αυτά τα μέτρα και μέσα αποσκοπούν ήδη στον περιορισμό των πιθανοτήτων κατάρρευσης του εν λόγω τομέα. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει, με αφορμή τον ΕΜΕ, τη θέση που είχε εκφράσει ως προς τον ΑΕΠΙ και πιο συγκεκριμένα αναφορικά με την ανάγκη αναθεώρησης —μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος— των **κριτηρίων εκ των προτέρων καθορισμού** της συνεισφοράς των τραπεζών⁽⁹⁾.

5.8 Για τους ίδιους λόγους, και προς αποφυγή συνεπειών επιζήμιων για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, πρέπει να δοθεί προσοχή στην αποτροπή **διπλού κόστους** που ενδέχεται να επιβαρύνει τις τράπεζες λόγω της ύπαρξης μιας διπλής αρχής εξυγίανσης, της εθνικής και της ενωσιακής.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ ΕΕ C 44, 15 Φεβρουαρίου 2013, σ. 68.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 44, 15 Φεβρουαρίου 2013, σ. 68.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την προστιθέμενη αξία των μακροπεριφερειακών στρατηγικών»

[COM(2013) 468 final]

(2014/C 67/11)

Εισηγητής: **ο κ. Etele BARÁTH**

Συνεισηγητής: **ο κ. Stefano MALLIA**

Στις 3 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την προστιθέμενη αξία των μακροπεριφερειακών στρατηγικών»

COM(2013) 468 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Οκτωβρίου 2013

Κατά τη 493η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16.ης και 17.ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16.ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Τον Απρίλιο του 2011 το Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευκρινίσει τις αρχές χάραξης των στρατηγικών της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (εφεξής η «στρατηγική για τη Βαλτική») και για την περιοχή του Δούναβη (εφεξής η «στρατηγική για τον Δούναβη»), να αξιολογήσει την προστιθέμενη αξία των στρατηγικών αυτών και να υποβάλει σχετική έκθεση στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έως τον Ιούνιο του 2013. Τον Δεκέμβριο του 2012 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να παρουσιάσει έως το τέλος του 2014 μια στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου Πελάγους, με βάση τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης.

1.2 Κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέδωσε γνωμοδότηση για την έκθεση με τίτλο «Η προστιθέμενη αξία των μακροπεριφερειακών στρατηγικών», η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο που καθορίζεται ανωτέρω.

1.3 Ευλόγως, η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ δεν θα επεκταθεί στη χάραξη μακροπεριφερειακών στρατηγικών για τις ακτές του Ατλαντικού⁽¹⁾ και την περιοχή της Μεσογείου⁽²⁾, ούτε και στις προτάσεις της ΕΟΚΕ επί του θέματος.

2. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα

2.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα κύρια συμπεράσματα που διατυπώνονται στην έκθεση.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση CESE με θέμα "Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού", ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 24.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση CESE με θέμα "Προς μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στη Μεσόγειο" (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα).

2.1.1 Η διαμόρφωση της έννοιας της μακροπεριφέρειας στη βάση μιας αρχής «από τη βάση προς την κορυφή» μπορεί πράγματι να παράσχει απαντήσεις στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες. Οι αρχές οι οποίες εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο των δύο μακροπεριφερειακών στρατηγικών που έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή στην Ευρώπη αποδείχθηκαν άριστα εργαλεία για την ενίσχυση της συνοχής και της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής σύγκλισης.

2.1.2 Η μακροπεριφερειακή προοπτική, με την πολιτική, περιβαλλοντική και κοινωνικοοικονομική έννοια, μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών ή περιφερειών και την κατασσίγαση των εθνικιστικών φιλοδοξιών, με την επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης, αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας αποδοχής, ενώ μπορεί επίσης να συμβάλει, μέσω της δημιουργίας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας για τις σχετικές ομάδες συμφερόντων, στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.1.3 Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για την κάλυψη των κενών στον τομέα της επικοινωνίας και της ενημέρωσης του πληθυσμού. Ο πληθυσμός και οι επιχειρήσεις των σχετικών δήμων και περιφερειών πρέπει να τηρούνται καλύτερα ενήμεροι σχετικά με τα τρέχοντα προγράμματα και σχέδια.

2.1.4 Η ανάπτυξη κοινού στρατηγικού προβληματισμού στις δύο μακροπεριφέρειες, η δημιουργία θεσμικών σχέσεων και ο παραγωγικότερος προγραμματισμός αποτελούν εύγλωττα παραδείγματα των πρώτων επιτυχιών της ισότιμης μακροπεριφερειακής συνεργασίας, της νέας πολιτικής προοπτικής της Ευρώπης. Τα νέα σχέδια και πρωτοβουλίες, καθώς και οι επιτυχίες που σημειώθηκαν, «πέραν των απλών εντυπώσεων», στο πλαίσιο της κοινής δράσης συνιστούν έμπρακτη απόδειξη των προσπαθειών που καταβάλλουν οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες στο επίπεδο των περιφερειών.

2.1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα κύρια συμπεράσματα που διατυπώνονται στην έκθεση:

- είναι επιθυμητός μικρότερος αριθμός προτεραιοτήτων·
- επιβάλλεται η ανάληψη ισχυρής πολιτικής δέσμευσης·
- απαιτούνται περισσότερες διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης·
- η ενίσχυση των διοικητικών γνώσεων (διαχείριση, οργάνωση) συνιστά ζήτημα καίριας σημασίας·
- είναι απολύτως απαραίτητη η ποσοτική και ποιοτική μέτρηση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων·
- είναι απαραίτητο να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος·

2.2 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η μακροπεριφερειακή συνεργασία εντάσσεται στο πλαίσιο της ενδυνάμωσης της δημοκρατίας στην ΕΕ και της ενίσχυσης των πρωτοβουλιών που προέρχονται από τη βάση. Πρόκειται για έναν θετικό παράγοντα καταλυτικής σημασίας ο οποίος διαφυλάσσει και συμπληρώνει τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ.

2.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την αυστηρή μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην έκθεση, καθώς και την αξιοπιστία της διεξοδικής αξιολόγησης, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της ανεπαρκούς ωριμότητας της μεθόδου ανάλυσης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και της έλλειψης ειδικών στατιστικών δεικτών.

2.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Ιουνίου του 2012, σύμφωνα με τα οποία κρίνεται σκόπιμη η εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Είναι λυπηρό το γεγονός ότι, πέραν των γενικών αρχών, ήτοι της ενσωμάτωσης, του συντονισμού, της συνεργασίας, της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της εταιρικής σχέσης, το Συμβούλιο δεν συμβάλλει στην υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών μέσω πρόσθετων πιστώσεων.

2.5 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη γνωμοδότηση των εμπειρογνομώνων, σύμφωνα με την οποία το βασικό πρόβλημα έγκειται στην ασυνέπεια μεταξύ λήψης πολιτικών αποφάσεων και χρηματοδότησης.

2.6 Η προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στη βιώσιμη ανάπτυξη (βλέπε «γαλάζια» και «πράσινη» ανάπτυξη) και στη δημιουργία υποδομής αποτελεί αυτονόητο στοιχείο της μακροπεριφερειακής προβληματικής. Δημιουργεί ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

2.7 Ωστόσο, στο άμεσο μέλλον και σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, αύξηση της εν λόγω «ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας» μπορεί ευλόγως να αναμένεται μόνο από τις οικονομικές δραστηριότητες.

2.8 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο κανόνας των «τριών όχι» είναι ήδη παρωχημένος, διότι οι πόροι έχουν ήδη προβλεφθεί στο πλαίσιο των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών προοπτικών για την περίοδο 2014-2020, έχει θεσπιστεί διοικητικό και θεσμικό σύστημα για τη διευκόλυνση της διαχείρισης και οι απαραίτητες κανονιστικές διατάξεις περιλαμβάνονται στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο. Για τους σκοπούς της ενίσχυσης της καινοτομίας, της στήριξης των ΜΜΕ, της δικτύωσης και της αύξησης της απασχόλησης, θα ήταν σκόπιμο να επιδειχθεί μεγαλύτερη κατανόηση ως προς την στροφή προς την αρχή «των τριών ναι» για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές κατά την εκτίμηση της πολιτικής παροχής στήριξης.

2.9 Κατά την ευρωπαϊκή περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην μακροπεριφερειακή στρατηγική, ενσωματώνοντας το «νέο» πρότυπο εδαφικής συνεργασίας στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και στα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ) και τονίζοντας συγκεκριμένα την έννοια της "μακροπεριφερειακής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών παραγόντων", η οποία παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς
- γίνεται με πρωτοβουλία των τοπικών παραγόντων, ήτοι των μακροπεριφερειακών ομάδων δράσης, οι οποίες αποτελούνται από εκπροσώπους των δημοσίων και ιδιωτικών οικονομικών και κοινωνικών κύκλων
- υλοποιείται μέσω ολοκληρωμένων και πολυτομεακών στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης·
- λαμβάνει υπόψη, στη σύλληψή της, τις μακροπεριφερειακές ανάγκες και το δυναμικό των μακροπεριφερειών·

2.10 Η «τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων»:

- θα ενθαρρύνει τις μακροπεριφερειακές κοινότητες να αναπτύξουν προσεγγίσεις από τη βάση προς την κορυφή στις περιπτώσεις στις οποίες είναι ανάγκη να αντιμετωπιστούν προκλήσεις που επιβάλλουν διαρθρωτικές μεταλλαγές·
- θα ενισχύσει τις τοπικές ικανότητες και θα τονώσει την καινοτομία (συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας), το επιχειρηματικό πνεύμα και την αποδοχή αλλαγών, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη και την ανακάλυψη του μη αξιοποιημένου δυναμικού των κοινοτήτων και των εδαφών·
- θα συμβάλει στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, δίνοντας τη δυνατότητα στις μακροπεριφερειακές κοινότητες να συμμετάσχουν πλήρως στην προετοιμασία της υλοποίησης των στόχων της ΕΕ σε όλους τους τομείς.

2.11 Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει κατά πόσο είναι σκόπιμο να προετοιμάσει, με δική της πρωτοβουλία, συνολική ανάλυση της σημασίας των μακροπεριφερειακών στρατηγικών για το μέλλον της ΕΕ και θα καταρτίσει πρόταση σχετικά την προσαρμογή των στρατηγικών αυτού του είδους για την επίτευξη ενιαίων ευρωπαϊκών αναπτυξιακών πρακτικών.

3. Αποτελέσματα

3.1 Στην έκθεση της Επιτροπής διαπιστώνεται ότι, σύμφωνα με τις εκθέσεις υλοποίησης των στρατηγικών για τη Βαλτική και για τον Δούναβη αντίστοιχα, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές συνέβαλαν στην ανάπτυξη νέων έργων και επιτάχυναν την υλοποίηση υφιστάμενων διακρατικών σχεδίων. Οι στρατηγικές διευκόλυναν τη δικτύωση και παρέιχαν επίσης τη δυνατότητα να δρομολογηθούν κοινές πρωτοβουλίες στις αντίστοιχες περιφέρειες. Τα «εμβληματικά» έργα μπορούν να αποτελέσουν άριστα στοιχεία κινητήριας δύναμης και υποδειγματικά έργα για την ευρύτερη περιοχή.

3.1.1 Η στρατηγική για τη Βαλτική, ως πρώτη μακροπεριφερειακή στρατηγική που έχει χρησιμεύσει ως παράδειγμα, με τους τρεις μείζονες στόχους της και τις 15 προτεραιότητές της, οριοθέτησε εξ αρχής με υψηλό βαθμό βεβαιότητας τα εδάφη τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν τους κυριότερους στόχους της περιφερειακής συνεργασίας, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εφαρμογή των ειδικών και των οριζόντιων πολιτικών της Ευρώπης.

3.1.2 Η ανάπτυξη του θαλάσσιου τομέα, η ενίσχυση των περιφερειακών δεσμών, η επένδυση στο μέλλον του ανθρώπου και η οικονομική ανάπτυξη αποτελούν τα πεδία-στόχους που συνέβαλαν στη διαμόρφωση άλλων προσεγγίσεων για την ανάπτυξη των μακροπεριφερειών.

3.2 Η στρατηγική για τον Δούναβη, η δεύτερη μακροπεριφερειακή στρατηγική η οποία τέθηκε σε εφαρμογή και περιλαμβάνει, με τη σειρά της, πέντε μείζονες στόχους και 11 προτεραιότητες, συνοψίζει άριστα και ταυτόχρονα εμπλουτίζει την περιφερειακή προβληματική και τα πεδία κοινής δράσης.

3.2.1 Όπως και στην περίπτωση των θεματικών τομέων της στρατηγικής για τη Βαλτική, κυριαρχούν οι προτεραιότητες στους τομείς του περιβάλλοντος και των υποδομών (συνδέσεις μεταξύ των περιφερειών, προστασία του περιβάλλοντος, ενίσχυση των περιφερειών), αν και οι προτάσεις και τα έργα που συνδέονται με τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας αντικατοπτρίζουν την πολιτική πρόθεση για συμμόρφωση προς τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

3.3 Σε αρκετές μελέτες, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Ένωση για την πλέον αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των διαθέσιμων πόρων. Για τον σκοπό αυτό, ενδείκνυται η εναρμόνιση των μέσων και η ενίσχυση των κοινών δράσεων. Εύλογη απαίτηση συνιστά η προσφυγή σε «έξωτερικούς» πόρους. Στον ίδιο τομέα επίσης, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές έχουν αποφέρει νέα αποτελέσματα. (Αξίζει να αναφερθεί ενδεικτικά το παράδειγμα της Βάδης-Βιρτεμβέργης ή ο συντονισμός των επιχειρηματικών κεφαλαίων που αναφέρονται στην έκθεση.)

3.4 Τόσο οι δύο υπό εξέταση στρατηγικές όσο και οι γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας που έχει εκδώσει μέχρι στιγμής η ΕΟΚΕ, ιδίως όσον αφορά τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές για την περιοχή της Μεσογείου και τις ακτές του Ατλαντικού, έχουν αναδείξει τη σημασία της πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες και έχουν επιστήσει την προσοχή στις δυνατότητες μείωσης των κινδύνων στον τομέα της πολιτικής ασφαλείας, στην επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με την παράνομη μετανάστευση κ.λπ.

3.5 Η ΕΟΚΕ επιμένει στην καίρια σημασία των συμφωνιών εταιρικής σχέσης που βρίσκονται στο στάδιο της εκπόνησης και στο

στάδιο των διαπραγματεύσεων. Είναι σκόπιμο να διασφαλιστεί η αποτύπωση του μακροπεριφερειακού πλαισίου, ο κατάλληλος συντονισμός με τους κοινωνικούς εταίρους, η «οριζόντια» εναρμόνιση, μεταξύ των χωρών και των περιφερειών, των προτάσεων που περιέχονται σε κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα, καθώς και η ενεργός συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων και της κοινότητας των πολιτών.

4. Προτάσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η διεύρυνση και η εμβάθυνση των αρχών που έχουν εγκριθεί είναι απολύτως αναγκαία και εφικτή.

4.2 Θα ήταν λάθος να εξεταστούν οι μακροπεριφέρειες ως αμιγώς γεωγραφικό φαινόμενο: πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι πολύπλοκοι κοινωνικοί, οικονομικοί και ιστορικοί δεσμοί.

4.3 Η διαμόρφωση «κοινών προκλήσεων» και «ενισχυμένης συνεργασίας» για λόγους συνοχής μειώνει τη δυνατότητα λειτουργικής ερμηνείας της μακροπεριφέρειας πέραν των συνόρων της, καθώς και τον αντίκτυπο της στις πανευρωπαϊκές διαδικασίες ανάπτυξης και συνοχής.

4.4 Στην έκθεση δεν παρέχεται ορισμός της έννοιας «προστιθέμενη αξία» σε συνάρτηση με τις μακροπεριφέρειες. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι στην περίπτωση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών, η έννοια της προστιθέμενης αξίας θα πρέπει να αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στην αξία την οποία δεν μπορούν να παράγουν οι περιφέρειες ή τα κράτη μέλη από μόνο τους, παρά μόνο με τμήμα την υλοποίηση επενδύσεων μεγαλύτερης αξίας ή μικρότερης απόδοσης.

4.5 Στην εποχή της, η διακήρυξη της αρχής των «τριών όχι» ήταν ευνόητη, είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός όμως ότι, στην παρούσα συγκυρία, η αρχή αυτή εμπερικλείει το ενδεχόμενο εγκατάλειψης της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας σε μια χρονική στιγμή που η ανάκαμψη είναι ακόμη ασθενική και χρειάζεται ενίσχυση.

4.6 Η υφιστάμενη κατάσταση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών αντικατοπτρίζει την ευρωπαϊκή προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία τα μέσα και οι πόροι που διατίθενται σε κάθε περιφέρεια θα μπορούσαν να είναι περισσότερο αποτελεσματικά χάρη στην κατάλληλη συνεργασία και τον ενδεδειγμένο συντονισμό στην επικράτεια των κρατών μελών και των συμμετεχουσών περιφερειών (δεδομένου ότι η Επιτροπή διαδραματίζει μάλλον επικουρικό ρόλο εν προκειμένω). Αυτό αυξάνει την ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία στο επίπεδο των μακροπεριφερειών.

4.7 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η πανευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία η οποία μπορεί να παραχθεί σε επίπεδο μακροπεριφέρειας ενδέχεται να αυξηθεί χάρη στην ανάπτυξη πρόσθετων μέσων, στη βελτίωση της νομικής και θεσμικής ικανότητας και στην καθιέρωση πρόσθετων πόρων.

4.8 Στο πλαίσιο μιας σειράς πιθανών σεναρίων για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2020, καθώς και ορισμένων συναφών προτάσεων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, όπως είναι, για παράδειγμα, οι στόχοι και οι επιμέρους πόροι του μηχανισμού για τη διασύνδεση στην Ευρώπη, είναι σκόπιμο να ζητούνται διευκρινίσεις για κάθε «προστιθέμενη αξία» που δημιουργείται σε όλα τα επίπεδα κάθε φορά που υλοποιείται μια επένδυση ή επιτυγχάνεται ανάπτυξη χάρη στη χρήση ευρωπαϊκών πόρων.

4.9 Η διεύρυνση των εν λόγω μέσων σε μακροπεριφερειακό επίπεδο, συνιστά βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

4.10 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η διεύρυνση του πολιτικού, θεσμικού, νομικού και δημοσιονομικού πλαισίου, επιπλέον του ελέγχου της «ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας», θα μπορούσε:

- να συμβάλει στην επιτάχυνση της διαδικασίας εξόδου από την κρίση·
- όσον αφορά το μέλλον της Ευρώπης, να παράσχει τη δυνατότητα, στο πλαίσιο του ελέγχου των θεσμικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων, να παρακολουθηθεί εκ του σύνεγγυς σε ποιό βαθμό τα μέτρα που λαμβάνονται από κάθε κράτος μέλος σέβονται περισσότερο το ευρωπαϊκό σκεπτικό και συνάδουν με τις αρχές της «προστιθέμενης αξίας», ακόμα και αν η αντίστοιχη ανάπτυξη ή οι αντίστοιχες επενδύσεις δεν υλοποιούνται με άμεση χρήση ευρωπαϊκών πόρων·
- να δημιουργήσει σημαντική προστιθέμενη αξία, εις όφελος της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

4.11 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει την άποψη ότι η εξυγίανση της πολιτικής διακυβέρνησης και της ανάπτυξης στα πεδία δράσης των στρατηγικών εμπεριέχει σημαντική ευρωπαϊκή «προστιθέμενη αξία» και ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι οι, κατά το μάλλον ή ήττον, ισχυρές πολιτικές εντάσεις μεταξύ των φεντεραλιστών και των «εθνικιστών», οι οποίες δεν έχουν πάψει μέχρι σήμερα να σηματοδοτούν, σε διαδοχικές φάσεις, την ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν με την ενίσχυση του ενδιάμεσου επιπέδου συντονισμού και συνεργασίας και με τη συνεκτίμηση των ιστορικογεωγραφικών συνόρων και των παραδόσεων.

4.12 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι μακροπεριφέρειες πρέπει να μπορούν να μελετηθούν κατά λειτουργικό τρόπο. Οι εξελίξεις και άλλα διασυνοριακά μέτρα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος θα ενισχύσουν - μέσω καινοτόμων δικτύων - την ανάπτυξη της Ένωσης και, ως εκ τούτου, τη συνοχή της.

4.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να σημειωθεί πρόοδος σε πολιτικό επίπεδο σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των μακροπεριφερειών. Το Συμβούλιο είναι αυτό που, κατ' αρχήν, αποφασίζει σχετικά με την υποστήριξη των πρωτοβουλιών που προέρχονται από τη βάση, καθώς και τη μελλοντική «επικουρική» και «από την κορυφή προς τη βάση» στήριξη την οποία θα τους παράσχουν όλα τα Όργανα. Γενικότερα, βάσει των διδαγμάτων που έχουν αποκομισθεί μέχρι στιγμής, μπορούν να προβλεφθούν τα ακόλουθα πεδία (καθήκοντα):

- α) Έρευνα, εκπαίδευση, εκμάθηση γλωσσών, συνεργασία στους τομείς του πολιτισμού και της υγείας.
- β) Συνεργασία στους τομείς της ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος, της υλικοτεχνικής υποστήριξης, των δημόσιων υπηρεσιών (ύδρευση, λύματα, απόβλητα).
- γ) Κοινός προγραμματισμός των δημόσιων οργανισμών, των περιφερειακών θεσμικών οργάνων και της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- δ) Ενίσχυση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ.

ε) Συνεργασία στους τομείς της ασφάλειας και της μετανάστευσης.

στ) Πρακτική ενίσχυση του ανταγωνισμού στην αγορά (έμπρακτη συνεργασία στην αγορά εργασίας, μέσω της στήριξης των ΜΜΕ ή της παροχής αναπτυξιακών πόρων).

ζ) Συνεργασία στον τομέα της στατιστικής.

4.14 Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ πόλεων, στη δικτύωση των τεχνολογικών πόλων και στην ταχύτερη ανάπτυξη της καινοτομίας.

4.15 Πρόκειται κυρίως για τομείς στους οποίους οι πρωτοβουλίες που προέρχονται από τη βάση δικαιολογούνται και στους οποίους οι τα εθνικά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια μπορούν να διαδραματίσουν αυξημένο ρόλο. Στην έκθεση δεν γίνεται αναφορά στη σημασία της συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων και της διαβούλευσης με αυτές.

5. Μελλοντικές εργασίες

5.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι οι συμμετέχοντες στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές πρέπει να θεωρούν ότι οι εν λόγω στρατηγικές εμπίπτουν στην οριζόντια αρμοδιότητα των κυβερνήσεών τους.

5.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα καθήκοντα διοικητικού χαρακτήρα πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο και ότι η Επιτροπή πρέπει να επεξεργαστεί και να προτείνει νέες μεθόδους για την εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών, για παράδειγμα μέσω εργαλείων ηλεκτρονικής δημοκρατίας. Η αύξηση της συμμετοχής, τόσο στο επίπεδο της προετοιμασίας, όσο και σε αυτό της υλοποίησης, έχει κρίσιμη σημασία.

5.3 Είναι σκόπιμο να τηρείται η αρχή σύμφωνα με την οποία οι μακροπεριφερειακοί στόχοι πρέπει να ενσωματώνονται σε όλες τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης και σε όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα.

5.4 Είναι σκόπιμο η Επιτροπή να στηρίζει τις προθέσεις ανταλλαγής ορθών πρακτικών όσον αφορά τα υφιστάμενα μέσα προγραμματισμού, μεταξύ άλλων και στην περίπτωση των περιφερειών που βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας ή της διαβούλευσης.

5.5 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το έλλειμμα ικανοτήτων διαχείρισης δεν μπορεί να καλυφθεί εάν δεν αποδειχθεί ότι η σχετική προσπάθεια είναι προς όφελος της αποδοτικής χρήσης των πόρων.

5.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την αρχή της θέσπισης ρεαλιστικών μέτρων και δεικτών, αλλά η ενεργός συμμετοχή της Επιτροπής και άλλων ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων συνιστά απαρέγκλιτη προϋπόθεση, ιδίως για την κατάρτιση του δείκτη της προστιθέμενης αξίας, λαμβανομένων υπόψη των πολλαπλών χαρακτηριστικών του.

5.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ενίσχυση της προσέγγισης «από τη βάση προς την κορυφή», η οποία έχει αποδειχθεί αποδοτική μέχρι στιγμής, εκτιμά, ωστόσο, ότι θα ήταν επιθυμητή η ισχυρότερη σύνδεση με τους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και τοπικούς εταίρους, καθώς και η σύναψη «οριζόντιων» σχέσεων με τις νεοσύστατες μακροπεριφέρειες.

5.8 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι ενδείκνυται η ταχύτερη εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης των στρατηγικών και η εξασφάλιση όχι μόνο της διατήρησης της ιδιαιτερότητάς τους, αλλά και της επέκτασής τους.

5.9 Η ΕΟΚΕ προτείνει την εξέταση του ενδεχόμενου παρουσίας εκ μέρους της Επιτροπής, κατά τη δημιουργία νέων μορφών διαχείρισης, μιας εναλλακτικής επιλογής που να ευνοεί την καθιέρωση στην επικράτεια της ΕΕ μιας μορφής διαχείρισης «ενδιάμεσου επιπέδου», η οποία θα είναι μακροπεριφερειακή και θα διαρθρώνεται γύρω από τον άξονα της ανάπτυξης.

5.10 Οι μακροπεριφερειακές πρωτοβουλίες έχουν κατά βάση δύο διαστάσεις, εκ των οποίων η μία είναι ενδοπεριφερειακή και η άλλη ευρωπαϊκή. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η έμφαση δίδεται μέχρι στιγμής αποκλειστικά και μόνο στη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των διαφόρων χωρών. Σύμφωνα με ένα από τα κύρια συμπεράσματα της έκθεσης, θα ήταν απολύτως ευπρόσδεκτη η ανάληψη προσπάθειών για την ενσωμάτωση μιας ευρωπαϊκής διάστασης στις κοινές δράσεις και η συνακόλουθη δημιουργία ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας.

5.11 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι μακροπεριφερειακές πρωτοβουλίες που εμπεριέχουν ευρωπαϊκή διάσταση, δύνανται, εφόσον διαθέτουν κατάλληλη στήριξη, να συμβάλουν στη βελτίωση της αξιοπιστίας των ευρωπαϊκών πολιτικών και στην καθιέρωση μιας νέας αναπτυξιακής πρακτικής χάρη στην αυξημένη συμμετοχή της κοινωνίας.

5.12 Το ερώτημα που τίθεται εκ νέου είναι κατά πόσον οι πολιτικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και πρέπει να υλοποιηθούν σε τοπικό επίπεδο μπορούν να συμπληρωθούν με μακροπεριφερειακές δεσμεύσεις προς υλοποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί επίσης να ενταχθεί και η «ενισχυμένη συνεργασία» στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή.

5.13 Η Επιτροπή ορθώς διαπιστώνει ότι οι προσεγγίσεις της μακροπεριφερειακής στρατηγικής και της στρατηγικής για τις θαλάσσιες λεκάνες ανταποκρίνονται σε παρόμοιες προσδοκίες, πλην όμως το στοιχείο αυτό αντικατοπτρίζει πλήρως τις εσωτερικές διαφωνίες της Επιτροπής και τους κινδύνους που συνδέονται με τον κατακερματισμό των στρατηγικών. Δεν είναι δυνατόν τα στοιχεία της «θαλάσσιας στρατηγικής» να παρουσιάζονται ως στοιχεία μακροπεριφερειακής προσέγγισης, εάν οι συνιστώσες όπως οι υποδομές των θαλάσσιων ή ωκεάνιων ακτών, η αστική ανάπτυξη, η παραγωγή κ.λπ. δεν συνδέονται ή δεν μπορούν να συνδεθούν με τις αποστολές δημιουργίας θαλάσσιων ή ωκεάνιων δυνατοτήτων που έχουν κάποια βαρύτητα από πλευράς παραγωγής και προστασίας.

5.14 Είναι σκόπιμο να εγκριθούν χωρίς επιφυλάξεις τα συμπεράσματα της έκθεσης σύμφωνα με τα οποία υπάρχουν άλλες αναξιόποιτες δυνατότητες. Αντιθέτως, η θέση σύμφωνα με την οποία μπορούν να προβλεφθούν η επέκταση και η ενοποίηση των δράσεων, «αλλά χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής ή που να βασίζε[ον]ται περισσότερο αποκλειστικά σε ένα διακρατικό πρόγραμμα», δεν είναι αποδεκτή.

5.14.1 Πρόκειται για το μοναδικό σημείο στο οποίο η Επιτροπή εκφράζει ρητώς την άποψη ότι δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στη χάραξη ή στην εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών ούτε να διαδραματίζει οποιονδήποτε ρόλο στο πλαίσιο αυτό, παρά την εκτίμησή της ότι είναι δυνατή η ανάπτυξη και υλοποίηση πολλών ακόμα παραδειγμάτων. Εντούτοις, στο έγγραφο δεν παρέχεται καμία διευκρίνιση ως προς τον χαρακτήρα των εν λόγω παραδειγμάτων!

5.15 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξακολουθήσει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών. Καλεί, επίσης, το Συμβούλιο να παράσχει στην Επιτροπή τα μέσα και τους πόρους που χρειάζεται προκειμένου να μπορέσει να εκπληρώσει τον ρόλο της κατά τον δέοντα τρόπο.

5.16 Η έννοια του διακρατικού προγράμματος καταδεικνύει ότι τα προγράμματα που παρουσιάζουν ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία μπορούν να λάβουν κάποια στήριξη, χωρίς να εξέλθουν από το πλαίσιο των «τριών όχθ», για παράδειγμα, εκείνα που αποσκοπούν στη βελτίωση της τήρησης των διατάξεων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, στην αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της συνδεσιμότητας σε ενωσιακή κλίμακα ή στην κρίσιμη μάζα καινοτομίας.

5.17 Η έκθεση δεν περιέχει καμία απολύτως πληροφορία σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας, την αξιολόγησή της, τη μορφή με την οποία θα χρησιμοποιηθούν τα σχετικά αποτελέσματα και τα υπόλοιπα κίνητρα.

5.18 Τα στοιχεία που συνοψίζονται με υπερβολικά λακωνικό τρόπο στα «Συμπεράσματα» πρέπει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να συμπληρωθούν εκτενώς προκειμένου να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που απορρέουν από τον τίτλο. Το θέμα της «διακυβέρνησης» είναι ασφαλώς σημαντικό, δεδομένου ότι η λήψη των αποφάσεων σχετικά με τα γενικά ζητήματα διακυβέρνησης εναπόκειται τελικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.19 Η μακροπεριφερειακή προοπτική, με την πολιτική, περιβαλλοντική και κοινωνικοοικονομική έννοια, μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών ή περιφερειών και την κατασίγαση των εθνικιστικών φιλοδοξιών, με την επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης, αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας αποδοχής, ενώ μπορεί επίσης να συμβάλει, μέσω της δημιουργίας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας για τις σχετικές ομάδες συμφερόντων, στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

5.20 Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για την κάλυψη των κενών στον τομέα της επικοινωνίας και της ενημέρωσης του πληθυσμού. Ο πληθυσμός και οι επιχειρήσεις των σχετικών δήμων και περιφερειών πρέπει να τηρούνται καλύτερα ενημερωμένοι σχετικά με τα τρέχοντα προγράμματα και σχέδια.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα»

[COM(2013) 348 final — 2013/0188 (CNS)]

(2014/C 67/12)

Εισηγητής: ο κ. DANDEA

Στις 27 Ιουνίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 115 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα

COM(2013) 348 final — 2013/0188 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 142 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ ⁽¹⁾ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα (ΑΑΠ), και θεωρεί ότι αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής ⁽²⁾.

1.2 Η ΕΟΚΕ έχει τη γνώμη ότι η πρόταση αυτή δεν μπορεί να εξεταστεί ανεξάρτητα από άλλες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρωτοβουλίες και εξελίξεις που αποσκοπούν στην εντατικότερη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορολογικών αρχών, όπως για παράδειγμα η επέκταση της οδηγίας της ΕΕ για τις αποταμιεύσεις, του 2005, ο νόμος των ΗΠΑ περί φορολογικής συμμόρφωσης αλλοδαπών λογαριασμών (FATCA), που παρότρυνε ορισμένα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη σύναψη διμερούς συμφωνίας με τις ΗΠΑ, μεταξύ άλλων προκειμένου να διασφαλίσουν τα εθνικά τους δικαιώματα, καθώς και η ισχύουσα οδηγία για την αυτόματη ανταλλαγή δεδομένων, η οποία πρόκειται επίσης να επεκταθεί.

1.3 Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη χάνουν δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως ως αποτέλεσμα της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, η ΕΟΚΕ θεωρεί αιτιολογημένη την πρόταση της Επιτροπής να επιταχυνθεί η εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2011/16/ΕΕ σχετικά με την ΑΑΠ.

1.4 Η Επιτροπή προτείνει την προσθήκη πέντε επιπλέον κατηγοριών στις κατηγορίες εισοδήματος που υπόκεινται σε ΑΑΠ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη συμπερίληψη των νέων κατηγοριών εισοδήματος,

δεδομένου ότι ενδέχεται να σχετίζονται περισσότερο με τη φοροδιαφυγή από ό,τι οι κατηγορίες που περιλαμβάνονται ήδη στην οδηγία.

1.5 Δεδομένου ότι η φοροδιαφυγή και η φορολογική απάτη αποτελούν παγκόσμιο πρόβλημα, η αντιμετώπισή τους δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εντείνουν τις διαπραγματευτικές τους προσπάθειες, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ και άλλων διεθνών οργανισμών, ώστε να αναδειχθεί η ΑΑΠ σε διεθνές πρότυπο.

1.6 Η ΕΟΚΕ, ειδικότερα, προτρέπει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι το μελλοντικό πρότυπο για την ΑΑΠ θα λαμβάνει υπόψη τις νομικές απαιτήσεις της ΕΕ, την πείρα και την τεχνογνωσία της στον τομέα και, για το σκοπό αυτό, καλεί τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν συντονισμένη θέση προκειμένου η ευρωπαϊκή άποψη να αποκτήσει πιο βαρύνουσα σημασία στις διεθνείς συζητήσεις.

1.7 Όσον αφορά αυτές τις διεθνείς και ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να δημιουργηθεί σε όσο το δυνατόν ευρύτερη κλίμακα μια συγκρίσιμη κατάσταση με τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων χωρών, ούτως ώστε να αποφευχθούν, στο μέτρο του δυνατού, τυχόν επιπτώσεις για την Ένωση, οικονομικές ή άλλες.

1.8 Για λόγους απλότητας και αποτελεσματικότητας, από την άποψη της εξοικονόμησης κόστους, καθώς και προς όφελος όλων των ενδιαφερόμενων, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να εναρμονιστούν τα διάφορα συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών που σχετίζονται με κάθε μία από τις πρωτοβουλίες και να αναδιοργανωθούν σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Αυτό θα πρέπει τουλάχιστον να συμβεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπλέον, οι υποκείμενοι κανόνες πρέπει να είναι σαφείς και ανάλογοι των επιδιώξεων.

⁽¹⁾ COM(2013) 348 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να διαθέσουν τους ανθρώπινους, τεχνολογικούς και οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για την επιτυχή εφαρμογή της ΑΑΠ, λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας και του όγκου των πληροφοριών που θα ανταλλάσσονται μεταξύ των κρατών μελών από το 2015. Η κατάρτιση των υπαλλήλων που είναι υπεύθυνοι για την ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα.

1.10 Προκειμένου να είναι αποτελεσματικά τα νέα μέσα για την καταπολέμηση των φορολογικών παραβάσεων, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τόσο η Επιτροπή όσο και τα κράτη μέλη οφείλουν να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την απλούστευση και την εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας.

2. Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ

2.1 Με έναυσμα την αύξηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής τα τελευταία έτη, με συνέπεια τα κράτη μέλη να καταγράφουν ετήσιες απώλειες σε φορολογικά έσοδα ύψους δισεκατομμυρίων ευρώ, η Επιτροπή κατάρτισε πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα.

2.2 Στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της ΑΑΠ στην ΕΕ ώστε να συμπεριλάβει ρυθμίσεις πέραν αυτών που προβλέπονται στο ισχύον καθεστώς.

2.3 Η Επιτροπή προτείνει τα εξής: τροποποίηση του άρθρου 8 της οδηγίας και προσθήκη νέων κατηγοριών εισοδήματος που θα υπόκεινται σε ΑΑΠ, κατάργηση της αναφοράς σε ένα οριακό ποσό, κάτω από το οποίο ένα κράτος μέλος μπορεί να μην επιθυμεί να λαμβάνει πληροφορίες από άλλα κράτη μέλη και επιτάχυνση της εφαρμογής των διατάξεων της ισχύουσας οδηγίας για την επέκταση της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών.

2.4 Οι νέες κατηγορίες εισοδήματος που θα υπόκεινται σε ΑΑΠ είναι οι εξής: **μερίσματα, κεφαλαιακό κέρδος, οποιοδήποτε άλλο εισόδημα παράγεται σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν σε ένα χρηματοοικονομικό λογαριασμό, κάθε ποσό ως προς το οποίο το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο υπόχρεος ή ο οφειλέτης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν πληρωμών εξόφλησης και υπολοίπων λογαριασμών.** Τα κράτη μέλη οφείλουν να διαβιβάζουν πληροφορίες σχετικά με αυτό το εισόδημα από το 2015.

2.5 Λαμβάνοντας υπόψη τις διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή προτείνει να καταργηθεί η αναφορά σε ένα οριακό ποσό, κάτω από το οποίο ένα κράτος μέλος μπορεί να μην επιθυμεί να λαμβάνει πληροφορίες από άλλα κράτη μέλη, επισημαίνοντας ότι κάτι τέτοιο δεν έχει πρακτική αξία και ότι τα κράτη μέλη συμφωνούν στην κατάργησή της.

2.6 Για τις νέες κατηγορίες εισοδήματος που θα υπόκεινται σε ΑΑΠ, η Επιτροπή δεν διατηρεί τον **όρο της διαθεσιμότητας των πληροφοριών**, που ισχύει ήδη για τις κατηγορίες εισοδήματος που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1. Η προσέγγιση αυτή

επιταχύνει την επέκταση και την εφαρμογή της υποχρεωτικής αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών.

2.7 Η πρόταση της Επιτροπής συνάδει με την πρωτοβουλία ορισμένων κρατών μελών να συνάψουν συμφωνίες με τις ΗΠΑ σχετικά με τον νόμο περί φορολογικής συμμόρφωσης αλλοδαπών λογαριασμών (γνωστό ως "FATCA"). Τούτο σημαίνει ότι τα κράτη αυτά παρέχουν ευρύτερη συνεργασία κατά την έννοια του άρθρου 19 της οδηγίας για την διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η πρόταση οδηγίας αποτελεί ένα από τα μέτρα του σχεδίου δράσης⁽³⁾ για την καλύτερη πάταξη της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Το σχέδιο υποβλήθηκε από την Επιτροπή στα τέλη του 2012, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στη γνωμοδότησή της⁽⁴⁾, η ΕΟΚΕ χαιρέτησε την υποβολή του σχεδίου και εξέφρασε τη στήριξή της στις προσπάθειες της Επιτροπής όσον αφορά την καταπολέμηση των πρακτικών που πλήττουν την εσωτερική αγορά.

3.2 Τα κράτη μέλη χάνουν δισεκ. ευρώ ετησίως ως αποτέλεσμα της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης. Δεδομένου ότι οι πρακτικές αυτές προκαλούν διάβρωση της φορολογικής βάσης και, ως εκ τούτου, υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να αυξήσουν τους φόρους, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η φορολογική απάτη⁽⁵⁾ και η φοροδιαφυγή⁽⁶⁾, εκτός από παράνομες, αποτελούν και αντιδεδοντολογική πρακτική που έχει σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και προκαλεί στρεβλώσεις στα φορολογικά συστήματα με αποτέλεσμα την μη δίκαιη μεταχείριση των φορολογουμένων.

3.3 Η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή αποτελούν παγκόσμια προβλήματα. Τα μέτρα για την αντιμετώπισή τους στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει, συνεπώς, να συμπληρωθούν με τις συμφωνίες στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, της G8, της G20 και άλλων φορέων, έτσι ώστε να αναδειχθεί η ΑΑΠ σε διεθνές πρότυπο. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες ορισμένων κρατών μελών που έχουν ήδη συνάψει συμφωνίες με τις ΗΠΑ σε σχέση με την FATCA. Σύμφωνα με το άρθρο 19 της οδηγίας για τη διοικητική συνεργασία, οι συμφωνίες αυτές θα δώσουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα ευρύτερης συνεργασίας στον τομέα της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η πρόταση για την επέκταση της υποχρεωτικής ανταλλαγής πληροφοριών που παρέχει στα κράτη μέλη μια ενιαία νομική βάση της ΕΕ, θα εγγυάται την ασφάλεια δικαίου και ισότιμους όρους ανταγωνισμού τόσο για τις αρμόδιες αρχές όσο και τους οικονομικούς φορείς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης σημαντικό ότι το μελλοντικό παγκόσμιο πρότυπο για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις νομικές απαιτήσεις, την πείρα και την τεχνογνωσία της ΕΕ στον τομέα αυτό.

⁽³⁾ Idem.

⁽⁴⁾ EE C 198, 10.7.2013, σ. 34.

⁽⁵⁾ Η φορολογική απάτη αποτελεί μορφή σκόπιμης διαφυγής φόρων η οποία τιμωρείται εν γένει βάσει του ποινικού δικαίου. Ο όρος περιλαμβάνει καταστάσεις στο πλαίσιο των οποίων υποβάλλονται εσκεμμένα ψευδείς δηλώσεις ή προσκομίζονται πλαστά έγγραφα. (Ο ορισμός προέρχεται από το COM(2012) 351 final).

⁽⁶⁾ Στις μεθόδους φοροδιαφυγής συγκαταλέγονται γενικά οι παράνομες συμφωνίες στο πλαίσιο των οποίων η φορολογική οφειλή αποκρύπτεται ή αγνοείται, αφορά δηλαδή τις περιπτώσεις που ο φορολογούμενος πληρώνει ποσό φόρου μικρότερο από εκείνο που οφείλει να καταβάλει νομότυπα αποκρύπτοντας εισοδήματα ή πληροφορίες από τις φορολογικές αρχές. (Ο ορισμός προέρχεται από το COM(2012) 351 final).

3.4 Η πολυπλοκότητα των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών και οι μεγάλες διαφορές μεταξύ τους μπορεί να αποδειχθούν σημαντικά εμπόδια για την εφαρμογή της ΑΑΠ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα νέα μέσα για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής λειτουργούν αποδοτικά και αποτελεσματικά, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη οφείλουν να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την απλούστευση και την εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Με μια νέα παράγραφο 3α στο άρθρο 8, προτείνεται να θεσπιστεί η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών για μερίσματα, κεφαλαιακό κέρδος, οποιοδήποτε άλλο εισόδημα παράγεται σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν σε ένα χρηματοοικονομικό λογαριασμό, κάθε ποσό ως προς το οποίο το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι ο υπόχρεος ή ο οφειλέτης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν πληρωμών εξόφλησης και υπολοίπων λογαριασμών. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη συμπερίληψη των νέων κατηγοριών εισοδήματος, οι οποίες λόγω της κλίμακας και της φύσης τους, ενδέχεται να σχετίζονται περισσότερο με τη φοροδιαφυγή από ό,τι οι κατηγορίες που περιλαμβάνονται ήδη στην οδηγία.

4.2 Για τις νέες κατηγορίες εισοδήματος που θα υπόκεινται σε ΑΑΠ, η Επιτροπή δεν διατηρεί τον όρο της διαθεσιμότητας των πληροφοριών. Για αυτές τις κατηγορίες εισοδήματος, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαβιβάζουν τα καταγεγραμμένα στοιχεία από

το φορολογικό έτος 2014. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής, με την οποία αναμένεται να επιταχυνθεί η εφαρμογή της ΑΑΠ όπως προβλέπεται στην οδηγία 2011/16/ΕΕ.

4.3 Η αυτόματη ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών απαιτεί την παραλαβή από κάθε κράτος μέλος σημαντικού όγκου πληροφοριών που αποστέλλουν όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να διαθέσουν τους ανθρώπινους, τεχνολογικούς και οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για την επιτυχή εφαρμογή της ΑΑΠ από το 2015.

4.4 Δεδομένης της πολυπλοκότητας των στοιχείων που υπόκεινται στο σύστημα ΑΑΠ, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να προβούν στην κατάρτιση των υπαλλήλων που θα εργαστούν με το σύστημα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία του.

4.5 Στην πρόταση οδηγίας, η Επιτροπή δεν προέβη σε αλλαγές στον όρο της διαθεσιμότητας πληροφοριών σε σχέση με τις κατηγορίες εισοδήματος που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 της οδηγίας 2011/16/ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να καταβάλουν προσπάθειες για να διασφαλίσουν ότι τα δεδομένα μπορούν να αρχίσουν να συλλέγονται από το 2017, ημερομηνία κατά την οποία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της οδηγίας, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο σύστημα ΑΑΠ.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής
και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια»

[COM(2013) 462 final — 2013/0214 (COD)]

(2014/C 67/13)

Εισηγητής: **Michael SMYTH**

Στις 4 και τις 17 Ιουλίου, και σύμφωνα με τα άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν αντιστοίχως να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια

COM(2013) 462 final — 2013/0214 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 4 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 150 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής για τη θέσπιση ενός διασυνοριακού πλαισίου προϊόντων για μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Η καθιέρωση των ευρωπαϊκών μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων (ΕΜΕΚ) θα συμβάλει στην τόνωση της ζήτησης σημαντικών μακροπρόθεσμων στοιχείων ενεργητικού εκ μέρους των επενδυτών.

1.2 Ο όρος ότι τα ΕΜΕΚ μπορεί να προσφέρονται μόνο στο πλαίσιο της οδηγίας για τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων (ΔΟΕΕ) και πρέπει να επενδύουν τουλάχιστον το 70 % των πόρων σε επιλέξιμα μακροπρόθεσμα σχέδια σε κλάδους όπως οι φυσικές και κοινωνικές υποδομές και οι ΜμΕ, θα πρέπει να εξασφαλίσει την ανάδειξη σταθερών επενδυτικών προϊόντων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως επί το πλείστον με την ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με την αναμενόμενη ζήτηση για ΕΜΕΚ και τους κανονιστικούς φραγμούς που εμποδίζουν σήμερα τις θεσμικές και τις ιδιωτικές επενδύσεις σε νέα διασυνοριακά έργα υποδομής. Ο προτεινόμενος κανονισμός έχει τη δυνατότητα να προωθήσει μια ουσιαστική ενιαία αγορά επενδύσεων σε μακροπρόθεσμα σχέδια.

1.4 Η πρόταση της Επιτροπής για την εισαγωγή κεφαλαίων κλειστού τύπου για τους θεσμικούς όσο και τους ιδιώτες επενδυτές είναι πιθανώς η καλύτερη προσέγγιση, ιδίως με δεδομένη την πιθανή εμφάνιση δευτερογενούς αγοράς σε μερίδια ή μετοχές σε ΕΜΕΚ.

1.5 Δεδομένου ότι ο προτεινόμενος κανονισμός ανοίγει νέους ορίζοντες στις ευρωπαϊκές αγορές επενδύσεων, η εφαρμογή του πρέπει να τύχει προσεκτικής παρακολούθησης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί

την πρόταση για την παρακολούθηση της εξέλιξης της αγοράς ΕΜΕΚ. Σε περίπτωση που η πρωτοβουλία δεν οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας διασυνοριακής αγοράς μακροπρόθεσμων επενδύσεων, θα ακολουθήσει περαιτέρω αξιολόγηση και μεταρρύθμιση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την περαιτέρω ενίσχυση της ελκυστικότητας των ΕΜΕΚ

2. Ιστορικό του προτεινόμενου κανονισμού

2.1 Στις 26 Ιουνίου 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε πρόταση κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά Μακροπρόθεσμα Επενδυτικά Κεφάλαια (ΕΜΕΚ) μαζί με μια μακροσκελή εκτίμηση των επιπτώσεων⁽¹⁾. Η Επιτροπή αναφέρει ότι ο κύριος σκοπός της δημιουργίας ενός διασυνοριακού επενδυτικού μέσου αυτού του είδους είναι να αυξηθεί το μέγεθος της μη τραπεζικής χρηματοδότησης που είναι διαθέσιμη για τις επιχειρήσεις της ΕΕ οι οποίες χρειάζονται πρόσβαση σε μακροπρόθεσμα κεφάλαια για την εκτέλεση έργων που σχετίζονται με:

— Υποδομές σε κλάδους όπως οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, η ενέργεια ή η εκπαίδευση·

— Επενδύσεις σε μη εισηγμένες επιχειρήσεις, κυρίως ΜμΕ·

— επενδύσεις σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, όπως κτίρια, ή απευθείας αγορά ενός περιουσιακού στοιχείου υποδομής·

— επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές, στην καινοτομία και στην προστασία του κλίματος.

⁽¹⁾ SWD(2013) 231 final.

2.2 Οι προτάσεις της Επιτροπής είναι σύμφωνες με την προσέγγιση που υιοθετήθηκε στην Πράσινη Βίβλο σχετικά με τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση της ευρωπαϊκής οικονομίας ⁽²⁾, η οποία επιδοκιμάστηκε από την ΕΟΚΕ τον Ιούλιο του 2013 ⁽³⁾. Όπως προδίδει ο τίτλος του κανονισμού, το επίκεντρο του ενδιαφέροντος είναι η τόνωση και η διευκόλυνση της αύξησης του όγκου των μακροπρόθεσμων επενδύσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτού του είδους οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις πρέπει να καταστούν ευρύτερα διαθέσιμες και ελκυστικές για τους επενδυτές.

2.3 Είναι αναγκαίο να αναληφθεί δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επειδή η έρευνα της Επιτροπής τονίζει ανωμαλίες, ανακολουθίες και πρόβλημα κατακερματισμού στην παροχή μακροπρόθεσμων επενδυτικών μέσων σε ολόκληρη την Ένωση. Στο παράρτημα 2 της συνοδευτικής εκτίμησης επιπτώσεων περιγράφονται λεπτομερέστερα αυτές οι ανακολουθίες στα συστήματα παροχής μακροπρόθεσμων κεφαλαίων στη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες, την Ιταλία και το Λουξεμβούργο. Σύμφωνα με την Επιτροπή, δεν υπάρχει συμφωνημένο σύνολο διασυνοριακών κανόνων σχετικά με το τι είναι τα στοιχεία ενεργητικού και οι επενδύσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, για ποιους ενδείκνυνται και πώς λειτουργούν.

2.4 Το υφιστάμενο διασυνοριακό πλαίσιο για επενδύσεις - οι Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ) - σχετίζεται με χαρτοφυλάκια ρευστών κινητών αξιών, όπως ομόλογα και μετοχές. Οι κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων που εξαιρούνται από τους ΟΣΕΚΑ, δηλαδή τα μακροπρόθεσμα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, όπως οι υποδομές και η ιδιοκτησία, είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα μακροπρόθεσμα επενδυτικά μέσα είναι γενικά μη μεταβιβάσιμα και μη ρευστοποιήσιμα διαθέσιμα χωρίς δευτερογενείς αγορές και συχνά απαιτούν σημαντικές κεφαλαιουχικές δεσμεύσεις εκ των προτέρων. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να αποτρέψουν ακόμη και τους μεγαλύτερους θεσμικούς επενδυτές.

2.5 Η Επιτροπή εντοπίζει τρεις κατηγορίες κινδύνων που συνδέονται συνήθως με τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις:

- τον κίνδυνο παραπλάνησης των επενδυτών ως προς τη φύση των κινδύνων που συνοδεύουν τα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία·
- τον κίνδυνο που σχετίζεται με το μη ρευστό χαρακτήρα των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων·
- τον κίνδυνο να μην διαθέτουν τα υφιστάμενα μακροπρόθεσμα κεφάλαια επαρκή εμπειρία στην επιλογή περιουσιακών στοιχείων, παρακολούθηση έργων και το συνδυασμό των προφίλ απόδοσης με τις πιθανές ανάγκες των πελατών.

2.5.1 Κυρίως λόγω αυτών των κινδύνων, η πορεία των μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων δεν ήταν εντελώς επιτυχημένη μέχρι σήμερα. Δεν ανταποκρίθηκαν πάντα στην αναμενόμενη απόδοση και οι επενδυτές έχουν παραπλανηθεί σχετικά με τις αναμενόμενες αποδόσεις, ενώ υπάρχουν κάποιες ενδείξεις σφαλερών πωλήσεων πόρων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι χρειάζεται κατάλληλη εποπτεία και επαγγελματική διαχείριση των εν λόγω μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων. Μεγάλη έμφαση δίνεται στον

κανονισμό στην ανάπτυξη του κατάλληλου υλικού πληροφόρησης και μάρκετινγκ. Τα ιδιωτικά ΕΜΕΚ θα είναι μια δέσμη προϊόντων για ιδιωτικές επενδύσεις και θα πρέπει να συνοδεύονται από βασικό έγγραφο πληροφοριών (KID PRIP) για τη διάθεσή τους σε ιδιώτες επενδυτές. Θα χρειάζονται ευδιάκριτες και σαφείς προειδοποιήσεις για τους ιδιώτες επενδυτές σε σχέση με τον κλειστού τύπου χαρακτήρα του μέσου, τον επενδυτικό ορίζοντα και την απουσία κάθε δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης.

2.6 Η Επιτροπή εκτιμά ότι χρειάζονται μεταξύ 1 500 και 2 000 δις ευρώ για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής στην Ευρώπη μέχρι το 2020 και ότι αυτό αποτελεί ένδειξη της ανάγκης για μεγάλη κλίμακα χρηματοδότηση. Η διαδικασία διαβούλευσης για την εκτίμηση των επιπτώσεων εκ μέρους της Επιτροπής απέφερε σημαντικές αποδείξεις του ενδιαφέροντος των επενδυτών (τόσο θεσμικών όσο και ιδιωτών) για αυτού του είδους τα ΕΜΕΚ.

3. Βασικά στοιχεία της πρότασης

3.1 Το αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η μη βέλτιστη ανάπτυξη και απόδοση της αγοράς μακροπρόθεσμων επενδυτικών μέσων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, λέγεται ότι τα κεφάλαια είναι μικρότερα από ό, τι θα μπορούσαν να είναι, ότι το κόστος διαχείρισης είναι υψηλότερο από ό, τι θα έπρεπε να είναι και ότι οι μικροεπενδυτές έχουν πολύ περιορισμένη επιλογή κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών. Χρειάζεται να αναληφθεί δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση της κατάστασης και η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς για μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια.

3.2 Προσδιορίζονται επτά επιλογές πολιτικής με βάση τη δυνατότητα που προσφέρουν για την επίτευξη αυτών των επιχειρησιακών στόχων, οι οποίες ποικίλουν από τη μη ανάληψη δράσης, την εθελούσια επισημάνση και κωδικοποίηση των προϊόντων, την ενσωμάτωση κατηγοριών μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων στο υπάρχον πλαίσιο των ΟΣΕΚΑ, τη δημιουργία ενός επενδυτικού μέσου μόνο για θεσμικούς επενδυτές με βάση το πρότυπο των ΟΣΕΚΑ ή του ίδιου μέσου ανοιχτού στους ιδιώτες επενδυτές υψηλής οικονομικής αξίας, ένα νέο μέσο με κανονισμούς για την ενισχυμένη προστασία των επενδυτών και χωρίς δικαιώματα εξαγοράς, ανοιχτό σε όλους τους επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των μικροεπενδυτών και τελικά το ίδιο μέσο, αλλά με δικαίωμα εξαγοράς μετά από μια αρχική περίοδο υποχρεωτικής παραμονής.

3.3 Από αυτές τις επτά επιλογές, η επιλογή έξι, και συγκεκριμένα ένα νέο ευρωπαϊκό μέσο μακροπρόθεσμων επενδύσεων (ΕΜΕΚ) ανοιχτό σε όλους τους επενδυτές χωρίς δικαίωμα εξαγοράς, είναι η προτιμώμενη επιλογή. Η επιλογή αυτή είναι παρόμοια με τα μοντέλα που ισχύουν στα κράτη μέλη που επιτρέπουν τη συμμετοχή μικροεπενδυτών.

3.4 Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής, τα ΕΜΕΚ θα λειτουργούν στο πλαίσιο της οδηγίας για τους Διαχειριστές Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (ΔΟΕΕ) ως νέα κατηγορία εγκεκριμένων μέσων κλειστού τύπου. Δεδομένου ότι το νομοθετικό πλαίσιο για τα ΕΜΕΚ προσλαμβάνει τη μορφή κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, θα είναι άμεσα εφαρμοστέο σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, χωρίς την ανάγκη περαιτέρω μεταφοράς. Υπάρχουν επίσης διάφορες πτυχές του καθεστώτος, όπου η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) θα θεσπίσει ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα.

⁽²⁾ COM(2013) 150 final/2.

⁽³⁾ ΕΕ C 327 της 12.11.2013, σ. 11-14

3.5 Τα ΕΜΕΚ προορίζονται για επενδύσεις σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία κατάλληλα για τον κύκλο ζωής του μέσου. Ο συνολικός σχεδιασμός και ο προσανατολισμός της δομής θα είναι προσανατολισμένοι σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία, όπως τα έργα υποδομής. Η Επιτροπή ορίζει τους κανόνες επένδυσης του χαρτοφυλακίου ενός ΕΜΕΚ. Τουλάχιστον το 70 % πρέπει να επενδυθεί σε μακροπρόθεσμα στοιχεία ενεργητικού και όχι περισσότερο από 30 % σε στοιχεία ενεργητικού που είναι επιλέξιμα για τις επενδύσεις ενός ΟΣΕΚΑ. Το όριο του 70 % σχετικά με τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου δεν ισχύει κατά τα πρώτα 5 έτη του ΕΜΕΚ, για 12 μήνες κατά τη διάρκεια ζωής του ΕΜΕΚ, εάν το σχήμα επιδιώκει να αντλήσει νέα κεφάλαια, και πλησιάζει στο τέλος του κύκλου ζωής του, από τη στιγμή που αρχίζει να πουλάει περιουσιακά στοιχεία, σύμφωνα με την πολιτική εξαγοράς του.

3.6 Τα ΕΜΕΚ πρέπει να είναι κλειστού τύπου για ορισμένο χρόνο. Οι επενδυτές δεν θα επιτρέπεται να ζητήσουν την εξόφληση των επενδύσεων τους πριν από τη λήξη αυτής της ορισμένης περιόδου. Η διάρκεια της περιόδου αυτής θα πρέπει να προσδιορίζεται από τη φύση των περιουσιακών στοιχείων που το ΕΜΕΚ στοχεύει να αποκτήσει και να κατέχει. Έτσι, υπάρχει μια συσχέτιση του επενδυτικού ορίζοντα των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων που θα αποκτηθούν και του ορίζοντα εξόφλησης του ΕΜΕΚ. Η ΕΑΚΑΑ θα αναπτύξει ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για τον περαιτέρω προσδιορισμό των συνθηκών που συνδυάζουν τον κύκλο ζωής του ΕΜΕΚ με τον κύκλο ζωής των επιμέρους στοιχείων ενεργητικού που διαθέτει.

3.7 Το άρθρο 17 του προτεινόμενου κανονισμού προβλέπει την εμφάνιση μιας δευτερογενούς αγοράς για μερίδια ή μετοχές σε ΕΜΕΚ. Αυτό θα παράσχει ρευστότητα στους επενδυτές οι οποίοι θα επιθυμούσαν την εξαγορά του συνόλου ή μέρους των μετοχών τους και ως εκ τούτου δεν θα επηρεάσει την υποκείμενη χρηματοδότηση των έργων στο πλαίσιο του ίδιου του ΕΜΕΚ.

3.8 Τα ΕΜΕΚ θα είναι επενδυτικά προϊόντα κατά την έννοια της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID) και ως εκ τούτου θα υπόκειται σε όλες τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας σε σχέση με την εμπορία, την πώληση και την κοινοποίηση πληροφοριών.

3.9 Τα ΕΜΕΚ φαίνεται να είναι μια θετική εξέλιξη όσον αφορά τόσο τη δημιουργία ενός νέου σήματος προϊόντων και «διαβατηρίου επενδυτών» για τον κλάδο των μακροπρόθεσμων στοιχείων ενεργητικού/κλειστού τύπου και ως πιθανή πηγή χρηματοδότησης για τις μη εισηγμένες επιχειρήσεις της ΕΕ. Η εκτίμηση της Επιτροπής είναι ότι οι διαχειριστές επενδύσεων και οι επενδυτές ενδιαφέρονται για ένα τέτοιο προϊόν, το οποίο θα είναι ελκυστικό και ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης για όσους δραστηριοποιούνται στους κλάδους των υποδομών.

3.10 Με δεδομένη την πρωτοποριακή φύση του προτεινόμενου κανονισμού, τα θέματα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης προσλαμβάνουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Η Επιτροπή το αναγνωρίζει αυτό και προτείνει την παρακολούθηση των εξελίξεων στην αγορά ΕΜΕΚ για μια αρχική περίοδο ίσως και τεσσάρων ετών. Βασικοί δείκτες απόδοσης, όπως ο αριθμός των κεφαλαίων που διαπιστώνεται ότι λειτουργούν διασυνοριακά, το μέσο μέγεθος των ΕΜΕΚ, οι απόψεις των επενδυτών και το αντίστοιχο ποσοστό χρηματοδότησης σε υποδομές, ιδιοκτησία, ΜμΕ κλπ θα επιτρέψουν την αξιολόγηση της επιτυχίας ή μη της πρωτοβουλίας αυτής. Σε περίπτωση που η πρωτοβουλία δεν οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης διασυνοριακής αγοράς επενδύσεων, θα πρέπει να υπάρξει περαιτέρω εκτίμηση, αξιολόγηση και μεταρρύθμιση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την περαιτέρω ενίσχυση της ελκυστικότητας των ΕΜΕΚ.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2012»

[COM(2013) 257 final]

(2014/C 67/14)

Εισηγητής: ο κ. **Juan MENDOZA CASTRO**

Στις 3 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2012

COM(2013) 257 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013, (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 132 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Δέκα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003, πρέπει να επισημανθεί η μεγάλη του επιτυχία, χάρη στη βαθιά αλλαγή που επέφερε στην πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έκθεση για το 2012, στην οποία αναλύεται, μεταξύ άλλων πτυχών, η δραστηριότητα που ανέπτυξαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Δικαστήριο της ΕΕ για την καταπολέμηση των μονοπωλίων και των καρτέλ.

1.3 Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει επανειλημμένα να θεσπιστεί πλαίσιο για την ένδικη προστασία των καταναλωτών· επομένως, υπογραμμίζει ιδιαίτερα την παρουσίαση της πρότασης οδηγίας σχετικά με «αγωγές αποζημίωσης για παραβάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας».

1.4 Η συνέχιση της ίδιας ακριβώς πολιτικής στον τομέα του ανταγωνισμού παρά την οικονομική κρίση είναι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ορθή. Ωστόσο, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το γεγονός ότι οικονομικές δυνάμεις που ανταγωνίζονται την Ένωση στις παγκόσμιες αγορές χρησιμοποιούν αποκάλυπτα κρατικές ενισχύσεις και πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

1.5 Οι δημόσιες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού τομέα από την κατάρρευση απαιτήσαν μεγάλα ποσά δημόσιων πόρων, τα οποία θα επιβαρύνουν τους φορολογούμενους για πολλά χρόνια και θα αποδειχθούν δικαιολογημένα μόνο αν η μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτρέψει στο μέλλον την επανάληψη των ανεύθυνων ενεργειών που οδήγησαν στη χρηματοπιστωτική κρίση. Δεδομένης της ανάγκης να αποκατασταθεί η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η ΕΟΚΕ επικροτεί την «ύψιστη προτεραιότητα» που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις έρευνες σχετικά με τους δείκτες αναφοράς EURIBOR και TIBOR.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμη μέτρων σχετικά με τα μέσα πληρωμής, την οποία παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2013, και θεωρεί ότι αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

1.7 Η εφαρμογή των γενικών αρχών στην πράξη θα δείξει αν ο εκσυγχρονισμός των κρατικών ενισχύσεων και το νέο πλαίσιο ενισχύσεων για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΤΟΣ) συμβάλλουν στην πιο αποτελεσματική και πιο ορθή εφαρμογή της ΣΛΕΕ. Ιδιαίτερη προσοχή στο πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να δοθεί στις ταχυδρομικές υπηρεσίες, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους. Παράλληλα με τον περιορισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, η πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις πρέπει να επιτρέπει επίσης στις δημόσιες αρχές να χορηγούν ενισχύσεις σε εκείνες τις επιχειρήσεις που συμβάλλουν στους αναπτυξιακούς στόχους της ΕΕ.

1.8 Είναι αμφίβολο αν η ελευθέρωση —κεντρικός στόχος της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ— οδήγησε σε αύξηση του ανταγωνισμού, σε πιο διαφανείς αγορές και σε χαμηλότερες τιμές για τους χρήστες και η Επιτροπή φαίνεται πως αναγνωρίζει αυτό το γεγονός.

1.9 Όσον αφορά την αγορά των τηλεπικοινωνιών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι κεντρικοί στόχοι πρέπει να είναι: η επίτευξη πραγματικής μείωσης των τηλεφωνικών χρεώσεων για τις οικογένειες και για τις επιχειρήσεις, η εξασφάλιση καθολικής ευρυζωνικής σύνδεσης υψηλής ποιότητας, η κατάργηση των χρεώσεων περιαγωγής (roaming) και η καθιέρωση μιας ενιαίας ρυθμιστικής αρχής στην ΕΕ.

1.10 Στις επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, που προβαίνουν σε συνεχείς καινοτομίες, το μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κίνηση των διαδικασιών μέχρι τη λήψη των αποφάσεων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εξάφανση των επιχειρήσεων που ζημιώνονται από τις αντιανταγωνιστικές πρακτικές.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεγαλύτερης εναρμόνισης της αγοράς των ηλεκτρονικών βιβλίων, προκειμένου να αποφευχθούν τα φαινόμενα αρμπιτράζ και να προωθηθεί η ολοκλήρωση αυτής της αγοράς.

1.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή κυρώσεων σε μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες που χρησιμοποιούν καταχρηστικά το σύστημα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για να εμποδίσουν την είσοδο γενόσημων φαρμάκων στην αγορά. Ωστόσο, δεδομένων των μεγάλων κερδών που εμφανίζουν οι συγκεκριμένες εταιρείες, τα πρόστιμα δύσκολα θα έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα. Θα πρέπει να εξεταστεί η θέσπιση πιο ισχυρών νομικών μέτρων για τις περιπτώσεις παραβίασης των αρχών του ανταγωνισμού στην αγορά φαρμάκων.

2. Περιεχόμενο της έκθεσης για το 2012

2.1 Στην έκθεση για το 2012 υπογραμμίζεται ο ρόλος της πολιτικής ανταγωνισμού στην εδραίωση της ενιαίας αγοράς. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Επιτροπή συνεργάστηκε με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού (ΕΑΑ) και με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού (ΕΔΑ), προκειμένου να συντονίσει τις προσπάθειες για την εφαρμογή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας. Η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού εστιάστηκε ιδίως σε τομείς «*συστημικής και οριζόντιας σημασίας για την οικονομία*», προκειμένου να τεθούν τα θεμέλια για βιώσιμη ανάπτυξη.

2.2 Στην έκθεση αναλύεται η πολιτική ανταγωνισμού όπως εφαρμόστηκε σε τέσσερα κείρια πεδία: χρηματοπιστωτικός τομέας, κρατικές ενισχύσεις, βιομηχανίες δικτύου (ενέργεια, τηλεπικοινωνίες και ταχυδρομικές υπηρεσίες) και οικονομία της γνώσης.

2.3 Γίνεται επίσης απολογισμός του διαλόγου που αναπτύχθηκε με τα άλλα όργανα της ΕΕ, ιδίως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά και με την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ έπεται από μία δεκαετία εφαρμογής του κανονισμού 1/2003

3.1.1 Ο κανονισμός 1/2003 επέφερε ριζική αλλαγή στην πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ. Από τη στιγμή που τέθηκε σε ισχύ, οι διαδικασίες που σχετίζονται με τον ανταγωνισμό οκταπλασιάστηκαν σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πριν από τη θέσπισή του. Επισημαίνεται η μεγάλη αύξηση της δραστηριότητας των κρατών μελών, τα οποία αναδείχθηκαν σε βασικούς συντελεστές προώθησης των αρχών του ανταγωνισμού, αφού ενέκριναν το 88 % των αποφάσεων στον συγκεκριμένο τομέα.

3.1.2 Αξιοσημείωτη υπήρξε επίσης η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ), με αισθητά αποτελέσματα σε δύο επίπεδα. Από τη μία πλευρά, σε γενικές γραμμές ο επιμερισμός των εργασιών μεταξύ των διαφόρων εθνικών αρχών πραγματοποιήθηκε χωρίς προβλήματα και οι μηχανισμοί συνεργασίας και συντονισμού που προβλέπονται στον κανονισμό 1/2003 λειτουργήσαν αποτελεσματικά. Από την άλλη πλευρά, με την υποστήριξη του ΕΔΑ και του πολιτικού του έργου, η εφαρμογή του κανονισμού 1/2003 επέφερε, επιπλέον, σημαντικό βαθμό εδελοντικής σύγκλισης των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα των διαδικασιών και των αρμοδιοτήτων επιβολής κυρώσεων.

3.1.3 Παρόλο που οι αποφάσεις που ελήφθησαν από την Επιτροπή δεν αυξήθηκαν σημαντικά σε ποσοτικούς όρους (και, ως εκ τούτου, δεν ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες που δημιούργησε η μεταρρύθμιση), ωστόσο από ποιοτική άποψη ξεχωρίζουν, λόγω της σημασίας των υποθέσεων που εξετάστηκαν. Μπορεί, συνεπώς, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο κανονισμός 1/2003 είχε μεγάλη επιτυχία ως προς την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

3.2 Η έκθεση για το 2012

3.2.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έκθεση για το 2012, η οποία παρουσιάζει τη δραστηριότητα που αναπτύχθηκε σε μία από τις θεμελιώδεις πολιτικές της ΕΕ.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει επανειλημμένως την υποστήριξη της στις αντιμονοπωλιακές αποφάσεις και την καταπολέμηση των μυστικών συμπράξεων (καρτέλ) ως ουσιαστική πτυχή της πολιτικής ανταγωνισμού. Στον τομέα αυτό, το 2012 κινήθηκαν σημαντικές διαδικασίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκδόθηκαν αποφάσεις από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.2.3 Η Επιτροπή δηλώνει ότι κατά τη διάρκεια της παρούσας κρίσης συνέχισε να εξασφαλίζει την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς «*παρά τις περιστασιακές εκκλίσεις από εταιρείες ή κράτη μέλη να υιοθετηθεί, λόγω της οικονομικής κρίσης, μια ηπιότερη στάση έναντι της αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς*». Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρόκειται για ορθή απόφαση.

3.2.4 Η ΕΟΚΕ θεωρούσε ανέκαθεν την πολιτική ανταγωνισμού ουσιαστικό παράγοντα της εσωτερικής αγοράς και οφείλει να επαναλάβει τη θέση αυτή τώρα, που οι κλυδωνισμοί τους οποίους υφίσταται η ευρωπαϊκή οικονομία από το 2008 δοκιμάζουν την αποφασιστικότητα της ΕΕ να τη διατηρήσει, επειδή οι δημόσιες αρχές σπεύδουν ίσως πιο εύκολα να αποδεχθούν ότι προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην οικονομική ανάκαμψη και όχι στην τήρηση των Συνθηκών. Επίσης, μπορεί να ενδώσουν στον πειρασμό να προστατεύσουν συγκεκριμένους τομείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ή να παραβλέψουν βασικές αρχές που απαγορεύουν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ή τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων για επιμερισμό της αγοράς.

3.2.5 Ωστόσο, η αυστηρή εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού αποτελεί πρόκληση όταν σκοπός είναι να τεθούν τα θεμέλια για την ανάκαμψη και την εδραίωση μιας ισχυρής και ανταγωνιστικής οικονομίας, ενώ ορισμένες χώρες ή οικονομικοί συνασπισμοί που ανταγωνίζονται την ΕΕ στις παγκόσμιες αγορές δεν τηρούν τις ίδιες αρχές. Οι ενισχύσεις του κινεζικού κράτους στην κινεζική βιομηχανία χάλυβα (πέραν των άλλων πλεονεκτημάτων όπως οι χαμηλοί μισθοί) είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα που μπορούν να αναφερθούν.

3.2.6 Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα την ανάγκη να θεσπίσει η ΕΕ μέσα για την ένδικο προστασία των καταναλωτών, τα οποία να παρέχουν στους τελευταίους τη δυνατότητα να ζητούν αποζημίωση της βλάβης που υπέστησαν λόγω παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού. Εκτός του ότι θα παρέχουν στους πολίτες και στις επιχειρήσεις έναν διαυλο για την υπεράσπιση των περιουσιακών δικαιωμάτων τους, οι αγωγές αυτές μπορούν να συμβάλουν και στις προσπάθειες των εθνικών και των ευρωπαϊκών αρχών για την καταπολέμηση των μονοπωλίων και των καρτέλ. Η ΕΟΚΕ, συνεπώς,

λαμβάνει ιδιαιτέρως υπόψη την παρουσίαση, στις 11 Ιουνίου 2013, της «Πρότασης οδηγίας σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽¹⁾.

4. Ο ανταγωνισμός στον χρηματοπιστωτικό τομέα

4.1 Κατά την τρέχουσα περίοδο κρίσης, η Επιτροπή ενέκρινε συγχωνεύσεις τραπεζών με μεγαλύτερη ταχύτητα από ό,τι συνήθως, ενώ από την 1η Οκτωβρίου 2008 έως την 1η Οκτωβρίου 2012 συμφώνησε να χορηγηθούν στον χρηματοπιστωτικό τομέα ενισχύσεις ύψους 5 058,9 δισεκατομμυρίων ευρώ (το 40,3 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ), εκ των οποίων χρησιμοποιήθηκαν τα 1 615,9 δισεκατομμύρια ευρώ (12,8 % του ΑΕγχΠ). Την ίδια περίοδο, οι κρατικές ενισχύσεις προς την πραγματική οικονομία ανήλθαν σε 82,9 δισεκατομμύρια ευρώ (0,7 % του ΑΕγχΠ).

4.2 Οι προσωρινές κρατικές ενισχύσεις —που επιτρέπονται από τη ΣΛΕΕ— διέσωσαν τον χρηματοπιστωτικό τομέα από την κατάρρευση και αποδείχθηκαν απαραίτητες για να αποσοβηθούν τα σοβαρά πλήγματα στην οικονομία. Οι ενισχύσεις αυτές χορηγήθηκαν στα επιλέξιμα κράτη μέλη υπό τον όρο της εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης των τραπεζών. Σε τελική ανάλυση, όμως, η χρήση μεγάλων χρηματικών ποσών, που επιβαρύνουν τον Ευρωπαϊό φορολογούμενο, για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού τομέα θα είναι δικαιολογημένη μόνο αν μια ριζική μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα αποτρέψει την επανάληψη των ανεύθυνων συμπεριφορών που οδήγησαν στην παρούσα κρίση.

4.3 Η διαφάνεια, η αποτελεσματικότητα και η φερεγγυότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών αμφισβητούνται σήμερα σοβαρά, εξαιτίας ορισμένων σκανδάλων που έπληξαν μεγάλα τραπεζικά ιδρύματα. Τα υψηλά πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε ορισμένα από αυτά δεν επηρεάζουν σημαντικά τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων των κολοσσών του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι οποίοι, σε ορισμένες περιπτώσεις, απέφυγαν τη χρεοκοπία χάρη σε δημόσιους πόρους. Μετά το «σκάνδαλο LIBOR», οι υποψίες επεκτάθηκαν και στην κατάρτιση άλλων δεικτών όπως ο EURIBOR και ο TIBOR. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δώσει ύψιστη προτεραιότητα στη διερεύνηση αυτού του θέματος, δεδομένου του μεγάλου αντικτύπου που έχει στην οικονομία.

4.4 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την απόφαση της Επιτροπής να ξεκινήσει έρευνες σε σχέση με την αγορά των συμφωνιών ανταλλαγής κινδύνων αθέτησης (Credit Default Swaps/CDS), για να διαπιστωθεί αν ορισμένες μεγάλες τράπεζες (JP Morgan, Bank of America Merrill Lynch, Barclays, BNP Paribas, Citigroup, Commerzbank, Crédit Suisse First Boston, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, Morgan Stanley, Royal Bank of Scotland, UBS, Wells Fargo Bank/Wachovia, Crédit Agricole και Société Générale) προέβησαν σε πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, σε ό,τι αφορά τόσο τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση που είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση συναλλαγών σε αυτήν την αγορά (παρέχοντας πληροφόρηση μόνο στη Markit) όσο και το σύστημα clearing (ευνοώντας την ICE Clear Europe· εν προκειμένω, εννέα από τις προαναφερθείσες τράπεζες).

4.5 Στο σύστημα ηλεκτρονικών πληρωμών στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο κυριαρχούν δύο μεγάλες επιχειρήσεις, η Mastercard και η Visa, οι οποίες καθορίζουν πολυμερείς διαπραγματευτικές

προμήθειες σε συμφωνία με τις τράπεζες. Στην περίπτωση της Visa, οι πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες αντιστοιχούν στο 41 % του συνόλου των καρτών που κυκλοφορούν στον ΕΟΧ, με αποτέλεσμα η εταιρεία να έχει ουσιαστικά τον έλεγχο μιας αγοράς στην οποία το 2010 πραγματοποιήθηκαν 35.000 εκατομμύρια συναλλαγές αξίας 1.800 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το σύστημα αντιβαίνει στις αρχές του ανταγωνισμού και ζημιώνει τον καταναλωτή. Δεν συμβαδίζει με τις τεχνολογικές εξελίξεις και αποθαρρύνει το διασυνοριακό εμπόριο. Η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ που επιβεβαιώνει την απαγόρευση των πολυμερών διαπραγματευτικών προμηθειών σε σχέση με τη Mastercard⁽²⁾ θα πρέπει να αποτελέσει γενικό κριτήριο για όλα τα μέσα πληρωμής.

4.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμη μέτρων σχετικά με τα συστήματα πληρωμών που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 24 Ιουλίου 2013, διότι, μεταξύ άλλων, επιβάλλονται ανώτατα όρια στις προμήθειες των πιστωτικών και των χρεωστικών καρτών (0,3 % και 0,2 % αντιστοίχως). Το μέτρο αυτό συνιστά βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αν και θα ήταν επιθυμητό να μειωθούν ακόμα περισσότερο αυτές οι προμήθειες στην πρώτη περίπτωση και να καταργηθούν εντελώς στη δεύτερη.

5. Μεταρρύθμιση του συστήματος κρατικών ενισχύσεων

5.1 Η εφαρμογή στην πράξη θα δώσει τη δυνατότητα να εκτιμηθεί αν οι αλλαγές που επήλθαν στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εξασφαλίζουν δικαιότερη και αποτελεσματικότερη τήρηση των γενικών αρχών της ΣΛΕΕ. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε σε γενικές γραμμές το νέο πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ)⁽³⁾ που εγκρίθηκε το 2011, θεωρώντας το πιο διαφοροποιημένο και αναλογικό για τους διάφορους τύπους δημόσιων υπηρεσιών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επεσήμανε επίσης ότι η αποδοτικότητα δεν πρέπει να προέχει της ποιότητας, των αποτελεσμάτων και της βιωσιμότητας των υπηρεσιών, ιδίως στην περίπτωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμοί, ταμεία αλληλασφάλισης εταιρείες, ενώσεις και ιδρύματα)⁽⁴⁾.

5.1.1 Για να εφαρμοστούν δεόντως οι γενικοί κανόνες στην πράξη, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τα ειδικά χαρακτηριστικά των ΥΓΟΣ, οι οποίες κατέχουν ιδιαίτερη θέση μεταξύ των κοινών αξιών της Ένωσης, παράγουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και την κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή και, ως εκ τούτου, έχουν καίρια σημασία για την καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων και ολοένα και μεγαλύτερη επίσης για την αειφόρο ανάπτυξη.

5.2 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε επίσης την υποστήριξή της για τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων⁽⁵⁾, αν και εισηγήθηκε την αύξηση, σε μόνιμη βάση, του κατώτατου ορίου των ενισχύσεων *de minimis* από 200 000 σε 500 000 ευρώ, όπως αποφασίστηκε και για τις ΥΓΟΣ⁽⁶⁾. Η πλήρης εφαρμογή της διαδικασίας εκσυγχρονισμού προϋποθέτει την αλλαγή πολλών τομεακών κανόνων. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα των ευρωζωνικών υποδομών —οι οποίες εγκρίθηκαν στα τέλη του 2012⁽⁷⁾— είναι εύστοχες κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, επειδή διευκολύνουν τη δημόσια χρηματοδότηση των υποδομών που είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση των στόχων του ψηφιακού θεματολογίου.

⁽²⁾ Υπόθεση T-111/08.

⁽³⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15.11.2011, ΕΕ C 153 E της 31.5.2013.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 149.

⁽⁵⁾ COM(2012) 209 τελικό.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 49.

⁽⁷⁾ IP/12/1424.

⁽¹⁾ COM(2013) 404 final.

5.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις πρέπει, μεταξύ άλλων στόχων και παράλληλα με τον περιορισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, να επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να χορηγούν ενισχύσεις σε εκείνες τις επιχειρήσεις που συμβάλλουν στους αναπτυξιακούς στόχους της ΕΕ.

5.4 Η ΕΟΚΕ οφείλει, ωστόσο, να εκφράσει κάποια ανησυχία για την πρόταση κανονισμού (ΕΕ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ'εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ⁽⁸⁾, δεδομένου ότι συνιστούν σοβαρή απειλή για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συνιστά, ειδικότερα, οι κρατικές ενισχύσεις που προορίζονται για την απασχόληση και την κατάρτιση ευάλωτων ομάδων, όπως είναι τα άτομα με αναπηρία, να εξαιρούνται από την εφαρμογή του κατώτατου ορίου που καθορίζεται με βάση το εθνικό ΑΕγχΠ και μια απόλυτη τιμή, αφού αυτό δεν έχει καμία επίπτωση στην πρόληψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

6. Προώθηση του ανταγωνισμού στις βιομηχανίες δικτύου, τη ραχοκοκαλιά της ενιαίας αγοράς

6.1 Ενέργεια

6.1.1 Από τη δεκαετία του 1990 και εξής, η ΕΕ ανέπτυξε έντονη νομοθετική δραστηριότητα με στόχο την ελευθέρωση των αγορών της ενέργειας. Η τρίτη δέσμη μέτρων (2011) είναι η τελευταία και η σημαντικότερη από τις προσπάθειες που αποσκοπούν στην εδραίωση μιας ενιαίας αγοράς ενέργειας από το 2014 και μετά. Ωστόσο, οι ευρωπαϊκές πολιτικές δεν εφαρμόστηκαν με επαρκή αποφασιστικότητα στα κράτη μέλη, όπου παρατηρούνται ολιγοπώλια ιδιωτικών εταιρειών, τα οποία ζημιώνουν καταναλωτές και χρήστες.

6.1.2 Είναι αμφίβολο αν η ελευθέρωση του τομέα —κεντρικός στόχος της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ— οδήγησε σε αύξηση του ανταγωνισμού, σε πιο διαφανείς αγορές και σε χαμηλότερες τιμές για τους χρήστες. Επί του παρόντος, οι υψηλές τιμές της ενέργειας δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στις οικογένειες με λιγότερους πόρους (κίνδυνος ενεργειακής πείνας), ενώ, στην περίπτωση των επιχειρήσεων, το γεγονός ότι οι τιμές είναι συχνά πιο υψηλές από τις αντίστοιχες τιμές των ανταγωνιστών τους στις παγκόσμιες αγορές (Ιαπωνία, ΗΠΑ) συνιστά μειονέκτημα, προπαντός για τις βιομηχανίες υψηλής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας όπως, μεταξύ άλλων, η χαλυβουργία. Η Επιτροπή δηλώνει ότι η πολιτική ανταγωνισμού δεν μπορεί «να διασφαλίσει από μόνη της την ολοκλήρωση των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ, ανταγωνιστικές τιμές και την ασφάλεια του εφοδιασμού». Η δήλωση αυτή μπορεί να συνιστά έμμεση αναγνώριση της ανάγκης αλλαγών στην ενεργειακή πολιτική.

6.2 Τηλεπικοινωνίες. Στην έκθεση για το 2012 αναφέρεται ότι τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος, χάρη στην εισαγωγή του ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη δήλωση αυτή, αν και το βασικό χαρακτηριστικό του τομέα εξακολουθεί να είναι ο κατακερματισμός και ο ανεπαρκής πραγματικός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα, σε ορισμένα κράτη μέλη, οι τηλεφωνικές και οι ευρυζωνικές χρεώσεις είναι ιδιαίτερα υψηλές. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, μια ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα των τηλεπικοινωνιών πρέπει να επιδιώκει τέσσερις κεντρικούς στόχους:

- επίτευξη πραγματικής μείωσης των τηλεφωνικών χρεώσεων για τις οικογένειες και τις επιχειρήσεις·
- εξασφάλιση καθολικής ευρυζωνικής σύνδεσης υψηλής ποιότητας·

— κατάργηση των χρεώσεων περιαγωγής (roaming)·

— καθιέρωση μίας ενιαίας ρυθμιστικής αρχής στην ΕΕ.

6.3 Ταχυδρομικές υπηρεσίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε αποφάσεις για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στις ταχυδρομικές υπηρεσίες του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Ελλάδας, ενώ αποφάσισε την επιστροφή συγκεκριμένων ποσών στις περιπτώσεις της Bpost (417 εκατομμύρια ευρώ) και της Deutsche Post (από 500 εκατομμύρια έως 1 δισεκατομμύριο ευρώ), αν και για αυτή την τελευταία υπόθεση εκκρεμεί δικαστική απόφαση. Δεδομένου του ύψους των προς επιστροφή ποσών, η ΕΟΚΕ —υπενθυμίζοντας ότι οι ελευθερωμένες ταχυδρομικές υπηρεσίες πρέπει παράλληλα να είναι αποτελεσματικές, ανταγωνιστικές και ικανές να παρέχουν καθολική υπηρεσία υψηλής ποιότητας σε προστέτες τιμές⁽⁹⁾— αναρωτιέται για την επίπτωση που ενδέχεται να έχουν στην απασχόληση και στην ποιότητα της υπηρεσίας των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων τυχόν επιβλαβείς δικαστικές αποφάσεις.

6.3.1 Επιχειρήσεις ταχυμεταφοράς δεμάτων. Σε σχέση με την απόρριψη της εξαγοράς της TNT Express από την UPS, η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τα επιχειρήματα της Επιτροπής ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων στην ΕΕ είναι μικρός και η απόσυρση ενός ανταγωνιστή θα ήταν επιζήμια για τους πελάτες.

7. Οικονομία της γνώσης

7.1 Στο τμήμα με την επικεφαλίδα «Πρόληψη καταχρήσεων σε αναδυόμενους και ταχέως εξελισσόμενους τομείς ψηφιακών υπηρεσιών», η έκθεση της Επιτροπής αναφέρεται σε διάφορες διαδικασίες που κινήθηκαν σε σχέση με αντιανταγωνιστικές πρακτικές μεγάλων επιχειρήσεων που ελέγχουν σημαντικά τμήματα της αγοράς στα πεδία της τηλεφωνίας (Samsung, Motorola), των δικτυακών πυλών αναζήτησης μεταξύ άλλων δραστηριοτήτων (Google) και της πληροφορικής (Microsoft). Η τελευταία μάλιστα έτυχε μεγάλης προβολής από τα μέσα ενημέρωσης, δεδομένου ότι της επιβλήθηκε πρόστιμο 561 εκατομμυρίων ευρώ, ένα από τα πιο υψηλά πρόστιμα που έχουν καταγραφεί στην Ιστορία (μικτά κέρδη της Microsoft το 2012: 59,16 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως τις αποφάσεις που ελήφθησαν, αλλά επιθυμεί να διατυπώσει γενικά τις επισημάνσεις που καταγράφονται στα ακόλουθα σημεία.

7.1.1 Σε ορισμένες περιπτώσεις, παρέχεται μεγάλο χρονικό διάστημα από την κίνηση των νομικών διαδικασιών μέχρι την τελική απόφαση (εννέα έτη στην υπόθεση του προστίμου των 497 εκατομμυρίων ευρώ που επιβλήθηκε στη Microsoft τον Μάρτιο του 2004), λόγω της μεγάλης πολυπλοκότητας των υποθέσεων, της ανάγκης τήρησης των διοικητικών και δικονομικών διαδικασιών και της οικονομικής ισχύος των υπό έλεγχο εταιρειών. Στους ταχέως εξελισσόμενους τεχνολογικούς τομείς, η καθυστέρηση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση των εταιρειών που ζημιώνονται από τις αδέμτες πρακτικές.

7.1.2 Από την άλλη πλευρά, η δυνατότητα εξόντωσης ανταγωνιστών μέσω αντιανταγωνιστικών πρακτικών είναι πιο προφανής στις περιπτώσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης παρά στις περιπτώσεις άσκησης βέτο σε συγχωνεύσεις ή εξαγοράς εταιρειών, οι οποίες αναφέρονται σε μελλοντικά σενάρια. Σε ό,τι αφορά αυτές τις τελευταίες περιπτώσεις ζητήματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επικριθεί ενίοτε για αποφάσεις που υπαγορεύονται από «κερδοσκοπικά» κίνητρα, αλλά η ΕΟΚΕ δεν συμμαρτίζεται αυτές τις επικρίσεις: πρόκειται για τη συνηθισμένη λύση στις πολιτικές ανταγωνισμού και η αιτιολόγηση της απόφασης διασφαλίζεται από την αυστηρότητα και τη σοβαρότητα της έρευνας, στην οποία συμμετέχει το ενδιαφερόμενο μέρος.

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_gber/gber_draft_regulation_en.pdf.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 74.

7.1.3 Οι αποφάσεις ανάληψης δεσμεύσεων που λαμβάνονται σύμφωνα με τον κανονισμό 1/2003 του Συμβουλίου καταργούν, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, τις χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες και είναι νομικά δεσμευτικές μετά την έγκρισή τους. Ωστόσο, καθώς προκύπτουν κατόπιν συναλλαγής με τις εταιρείες που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας, οι εν λόγω εταιρείες τυγχάνουν ευνοϊκών ή λιγότερο επιβαρυντικών όρων. Σε κάθε περίπτωση, η ενδεχόμενη μη συμμόρφωση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κύρωσης.

7.2 Η αγορά βιβλίων

7.2.1 Ηλεκτρονικά βιβλία. Η απόφαση ανάληψης δεσμεύσεων που ελήφθη τον Δεκέμβριο του 2012 σε σχέση με την Apple και τέσσερις εκδοτικές εταιρείες αποβλέπει στην αποτροπή των επιθετικών πρακτικών που είναι επιζήμιες για τους εκδότες και τα εμπορικά καταστήματα. Μεταξύ άλλων πτυχών, με τις δεσμεύσεις τίθενται όρια στην εφαρμογή της ρήτρας του «πλέον ευνοημένου έθνους» στις λιανικές πωλήσεις. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάστηκε με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, δεδομένου του παγκόσμιου χαρακτήρα αυτής της αγοράς. Η απαγόρευση των αντιανταγωνιστικών πρακτικών στην ΕΕ έχει την πρόσθετη δυσκολία ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διαφορετικές πολιτικές στον τομέα των τιμών και των φόρων για τα βιβλία, γενικά, και για τα ηλεκτρονικά βιβλία ειδικότερα. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί η ανάγκη μεγαλύτερης εναρμόνισης, προκειμένου να αποφευχθούν τα φαινόμενα αρμπιτράζ και να προωθηθεί η περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς. Πρέπει να σημειωθεί ότι, επειδή η αγορά των ηλεκτρονικών βιβλίων δημιουργήθηκε πρόσφατα και οι διαθέσιμες πληροφορίες είναι ανεπαρκείς, πρέπει να αυξηθούν οι γνώσεις για τη λειτουργία της.

7.2.2 Διαδικτυακή πώληση βιβλίων. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώσεις

πωλητών έχουν καταγγείλει πιθανό αθέμιτο ανταγωνισμό από την πλευρά της Amazon κατά την προσφορά εκπτώσεων.

7.3 Φαρμακευτικός τομέας

7.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή κυρώσεων όταν γίνεται κατάχρηση του συστήματος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για να εμποδιστεί η είσοδος γενόσημων φαρμάκων στην αγορά. Η δικαστική απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση της AstraZeneca ⁽¹⁰⁾ επικύρωσε το πρόστιμο των 60 εκατομμυρίων ευρώ που είχε επιβάλει η Επιτροπή. Άλλωστε, και το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ έχει αποφανθεί αρνητικά για ανάλογες συμφωνίες και για συμφωνίες παροχής διευκολύνσεων έναντι οικονομικών ανταλλαγμάτων («pay to play»). Η κοινοποίηση αιτιάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2012 σε περισσότερες από δεκατέσσερις εταιρείες στο πλαίσιο δύο μεγάλων υποθέσεων δείχνει ότι πρόκειται για συχνές πρακτικές που προκαλούν σοβαρές ζημιές στους καταναλωτές και στα δημόσια ταμεία.

7.3.2 Δεδομένου ότι το διάστημα 2003-2012 οι 11 μεγαλύτερες φαρμακευτικές εταιρείες στον κόσμο αποκόμισαν καθαρά κέρδη ύψους 711,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, τα πρόστιμα που επιβάλλουν οι αρχές ανταγωνισμού δύσκολα έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα. Στη πραγματικότητα, το πρόβλημα αυτό δεν αφορά μόνο τον ανταγωνισμό, αφού άπτεται ενός ιδιαίτερα ευαίσθητου πεδίου όπως είναι η υγεία των ατόμων, πέραν του ότι ζημιώνει οικονομικά τις οικογένειες και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί η λήψη πιο αποτελεσματικών νομικών μέτρων σε επίπεδο ΕΕ για την αποτροπή παρόμοιων συμπεριφορών.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Υπόθεση T-321/05.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ηλεκτρονική τιμολόγηση στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων»

[COM(2013) 449 final — 2013/0213 (COD)]

(2014/C 67/15)

Εισηγητής: **ο κ. Paulo BARROS VALE**

Στις 4 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ηλεκτρονική τιμολόγηση στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων

COM(2013) 449 final — 2013/0213 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 130 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει την υπό εξέταση πρόταση οδηγίας ως προσπάθεια τυποποίησης των στοιχείων του ηλεκτρονικού τιμολογίου και υποστηρίζει τον καθορισμό προτύπου δεδομένων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης (CEN).

1.2 Σε μια αγορά κατακερματισμένη, όπου οι διαδικασίες που οδήγησαν στη γενικευμένη χρήση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης διεξήχθησαν μεμονωμένα και με χρήση διαφορετικών κριτηρίων, που καθιστούν αδύνατη την ανταλλαγή ηλεκτρονικών τιμολογίων στη διασυνοριακή αγορά, η θέσπιση ευρωπαϊκού προτύπου συνιστά μηχανισμό καθοριστικό για την εξέλιξη της ενιαίας αγοράς, καθώς και σημαντικό βήμα για την εξάλειψη των φραγμών που εμποδίζουν τη συμμετοχή στην αγορά.

1.3 Το Δεκέμβριο του 2010, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο *Αξιοποιώντας τα οφέλη της ηλεκτρονικής τιμολόγησης για την Ευρώπη* ⁽¹⁾, επί της οποίας η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εκφράσει την άποψή της ⁽²⁾.

1.4 Η ομάδα εμπειρογνομόνων περί ηλεκτρονικής τιμολόγησης, την οποία συγκρότησε η Επιτροπή προκειμένου να διερευνήσει τους φραγμούς που εμποδίζουν την ταχύτερη υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), συμπεριέλαβε στις συστάσεις της την «υιοθέτηση από όλους τους φορείς τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα κοινού υποδείγματος τυποποιημένων πληροφοριακών στοιχείων για τα τιμολόγια – του διεπαγγελματικού τιμολογίου “UN/CEFACT Cross-Industry Invoice (CII) v.2”». Ας σημειωθεί ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων κατά τη δημόσια διαβούλευση συμφώνησαν με τη συγκεκριμένη

και με άλλες συστάσεις της έκθεσης. Το στοιχείο αυτό, καθώς και άλλες προδιαγραφές (CWA 16356 και CWA 16562 και το χρηματοπιστωτικό τιμολόγιο βάσει της μεθοδολογίας του προτύπου ISO 20022) εντάσσονται στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, και η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη θέσπιση των προδιαγραφών αυτών, που απορρέουν από μακρά εργασία ειδικών.

1.5 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να μην εκφράσει την έκπληξη και την αντίθεσή της για το γεγονός ότι δεν αναφέρεται τίποτε όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας η CEN οφείλει να υποβάλει την πρόταση ευρωπαϊκού προτύπου για το υπόδειγμα σημασιολογικών δεδομένων του βασικού ηλεκτρονικού τιμολογίου. Η θέσπιση προθεσμίας προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1025/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας είναι παντελώς ελλείψης από την άποψη αυτή, γεγονός που δεν συνάδει με την επιτακτική ανάγκη θέσπισης του προτύπου.

1.6 Ακόμη, όσον αφορά πάντα το ζήτημα των προθεσμιών, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η πρόταση οδηγίας προβλέπει προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο 48 μηνών. Η εξαιρετικά μεγάλη αυτή προθεσμία, πέραν του ότι έρχεται σε αντίθεση με τον ταχθέντα στόχο της μετάβασης έως το 2016 στην ηλεκτρονική τιμολόγηση στα πλαίσια των δημοσίων συμβάσεων, είναι αναντίστοιχη με τη σημερινή πραγματικότητα και την εξέλιξη της τεχνολογίας, ακόμη δε και με τη βούληση των οικονομικών παραγόντων, καθώς προδιαγράφεται διεύρυνση του χάσματος μεταξύ κρατών μελών, σε μια ΕΕ δύο ταχυτήτων ως προς το θέμα αυτό. Ενδέχεται ακόμη και να οδηγήσει σε αύξηση των φραγμών πρόσβασης στις αγορές έως την πλήρη υιοθέτηση της οδηγίας σε όλα τα κράτη μέλη. Στον τομέα της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, έχουν σημειωθεί ουσιαστικές προόδους, ακόμη και σε χώρες που διέρχονται σοβαρή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, όπως η Ιταλία και η Πορτογαλία, γεγονός που αποδεικνύει ότι η υλοποίηση του σημαντικού αυτού έργου είναι δυνατή εντός συντομότερης προθεσμίας. Η συντόμωση των προθεσμιών είναι και δυνατή και επιθυμητή.

⁽¹⁾ COM(2010) 712 final.

⁽²⁾ ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 105.

1.7 Όπως ήδη έχει υποστηρίξει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ ⁽³⁾, η τυποποίηση και η διαλειτουργικότητα των συστημάτων έχουν καιρική σημασία για την επιτυχία του έργου της ηλεκτρονικής τιμολόγησης και την εξέλιξη της εσωτερικής αγοράς που επιδιώκεται μέσω αυτού. Ως εκ τούτου, η καταπολέμηση του υφιστάμενου κατακερματισμού της αγοράς καθίσταται ολόένα και πιο επιτακτική. Επίσης, η δεκαετής προθεσμία που προβλέπεται για την ανάλυση των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν από την εφαρμογή της οδηγίας στην εσωτερική αγορά και στην υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης κρίνεται αναντίστοιχη ή ακόμη και ασυμβίβαστη με την ταχύτητα των τεχνολογικών εξελίξεων, σε μια αγορά όπου η αχρήστευση λόγω παλαιότητας αποτελεί πάγιο πρόβλημα.

1.8 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας περιορίζεται στην απαίτηση μέριμνας «ώστε οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς να μην αρνούνται να παραλάβουν ηλεκτρονικά τιμολόγια που είναι σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρότυπο» που θα εκπονήσει η CEN. Η ΕΟΚΕ ερωτά κατά πόσον όλο αυτό το έργο που έχει καταβληθεί, με σημαντική επένδυση σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, δεν θα δικαιολογούσε έναν ευρύτερο στόχο πραγματικής εναρμόνισης των διαδικασιών και γενικευμένης υιοθέτησης από όλους τους παράγοντες, ιδιωτικούς και δημόσιους, του προτύπου ηλεκτρονικής τιμολόγησης που θα θεσπιστεί. Αυτός θα ήταν όντως ένας στόχος που θα εξυπηρετούσε τις φιλοδοξίες οικοδόμησης της ενιαίας αγοράς και επίτευξης μιας δημόσιας διοίκησης χωρίς χαρτί.

1.9 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της γενίκευσης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης. Ωστόσο, οι δυνατότητες που προσφέρει η ηλεκτρονική τιμολόγηση μπορούν να αξιοποιηθούν μόνον εάν υπάρχει διαλειτουργικότητα των συστημάτων ώστε να είναι δυνατή η ανταλλαγή εγγράφων. Η αγορά των δημοσίων συμβάσεων, λόγω των όρων διαφάνειας και αυστηρότητας στους οποίους οφείλει να υπακούει, και οι οποίοι υπερβαίνουν τους αντίστοιχους όρους άλλων αγορών, πρέπει να χρησιμεύσει ως υπόδειγμα ορθών πρακτικών, ώστε να συμπαρασύρει τις λοιπές αγορές. Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στις δημόσιες συμβάσεις και η υιοθέτηση της «πλήρως αυτοματοποιημένης» (από την αρχή έως το τέλος) διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων είναι επιθυμητή και επείγουσα. Επί του προκειμένου, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εδώ ότι υποστηρίζει και επιθυμεί την ταχεία εφαρμογή της πλήρως ηλεκτρονικής διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων, όπως είχε ήδη την ευκαιρία να δηλώσει στη σχετική γνωμοδότησή της ⁽⁴⁾.

1.10 Οι βασικοί κανόνες της ηλεκτρονικής τιμολόγησης έχουν ήδη μελετηθεί, ιδίως στα πλαίσια του σχεδίου PEPPOL (Pan-European Public Procurement On-line ⁽⁵⁾ – πανευρωπαϊκές επιγραμμικές δημόσιες συμβάσεις) που χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή, και η τελική έκθεση του οποίου δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2012. Με βάση τις εργασίες του εργαστηρίου BII (Business Interoperability Interfaces for Public Procurement in Europe – Επιχειρηματικές διεπιφάνειες διαλειτουργικότητας για τις δημόσιες συμβάσεις στην Ευρώπη) της CEN, το σχέδιο PEPPOL όρισε διάφορες προδιαγραφές διαλειτουργικότητας (Business Interoperability Specifications – BIS), ειδικότερα δε προδιαγραφές για την ηλεκτρονική τιμολόγηση, ένα υπόδειγμα που έτυχε ευρείας αποδοχής μεταξύ των μελών της κοινοπραξίας PEPPOL. Η ΕΟΚΕ ζητά να αξιοποιηθεί το έργο που έχει ήδη επιτελεσθεί, το οποίο υπερβαίνει τον καθορισμό των στοιχείων του ηλεκτρονικού τιμολογίου. Εξάλλου, αυτή φαίνεται να είναι η βούληση των συμμετεχόντων στην

κοινοπραξία. Έτσι, θα αποφευχθούν ή θα ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι επικάλυψης εργασιών και σπατάλης πόρων για τη διεξαγωγή νέων μελετών ή ακόμη και επικάλυψης επενδύσεων εκ μέρους των κρατών μελών και των οικονομικών φορέων, που βρίσκονται αντιμετώπι με την απαρχαίωση των λύσεων τις οποίες ανέπτυξαν με βάση τα αντληθέντα συμπεράσματα.

1.11 Δεδομένου ότι η ευρωπαϊκή αγορά απαρτίζεται κατά το μεγαλύτερο μέρος από μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), η ΕΟΚΕ συνιστά τη διαφύλαξη των συμφερόντων τους, χάρη στην υιοθέτηση μιας προσβάσιμης και εύκολα γενικεύσιμης λύσης, και από άποψη κόστους και από άποψη χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας, γεγονός που θα συμβάλει πραγματικά στην εξάλειψη των φραγμών που εμποδίζουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ στην αγορά. Μόνον έτσι θα επιτευχθούν πραγματικά οι επιδιωκόμενες αλυσιδωτές επιδράσεις και η πρωτοβουλία αυτή θα αποτελέσει σημαντικό βήμα προς την ουσιαστική εξοικονόμηση οικονομικών και ανθρώπινων πόρων για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής και τη συντόμηση των προθεσμιών πληρωμών.

1.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης, όπως έχει ήδη δηλώσει ⁽⁶⁾, να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες και τα συμφέροντα των καταναλωτών, καθώς μόνον όσοι διαθέτουν γνώσεις τεχνολογιών πληροφορικής μπορούν να επωφεληθούν από τα πραγματικά πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής σύναψης συμβάσεων, υπενθυμίζει δε ότι πρέπει να αναπτυχθούν ευρείες δράσεις κατάρτισης σε θέματα τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ).

1.13 Επίσης, όσον αφορά τους καταναλωτές, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανησυχία της ως προς την προστασία των συμφερόντων των ατόμων με αναπηρία: πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η σχεδίαση του υποδείγματος θα προσφέρει καθολική πρόσβαση και θα λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με τους κανόνες περί απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω αναπηρίας που κατοχυρώνονται στο άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η οποία έχει κυρωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Ιστορικό

2.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας αποβλέπει στην κάλυψη ενός νομοθετικού κενού, η οποία είναι αναγκαία για την επίτευξη του στόχου της μετάβασης σε μια δημόσια διοίκηση χωρίς χαρτί, μιας από τις προτεραιότητες του ψηφιακού θεματολογίου, εμβληματικής πρωτοβουλίας της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.2 Η πρόταση λαμβάνει τη μορφή οδηγίας, η οποία αποτελεί, κατά την Επιτροπή, νομικό μέσο αναλογικό και κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, δεδομένου ότι υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτύχουν έναν στόχο, αλλά τους αφήνει ελευθερία επιλογής ως προς τον τρόπο επίτευξής του.

2.3 Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης ορίστηκε ως μία από τις πέντε προτεραιότητες στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης που εκπόνησε η Επιτροπή το 2012 και το 2013. Η μεταρρύθμιση του συστήματος ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, ο περιορισμός του διοικητικού φόρτου και η αύξηση της διαφάνειας αποτελούν παράγοντες ανάπτυξης, καθώς εισάγουν τον εκσυγχρονισμό και την αποδοτικότητα στη δημόσια διοίκηση, με περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη που εκτιμώνται σε 2,3 δις ευρώ.

⁽³⁾ EE C 318 της 29.10.2011, σ. 105.

⁽⁴⁾ Ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. (Βλέπε σελίδα 96 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

⁽⁵⁾ Grant Agreement number: 224974.

⁽⁶⁾ EE C 318 της 29.10.2011, σ. 105.

2.4 Παρότι υπάρχουν διάφορες μέθοδοι ηλεκτρονικής τιμολόγησης, καθώς και διάφορες πλατφόρμες ηλεκτρονικών συστημάτων δημοσίων συμβάσεων, στα περισσότερα κράτη μέλη η χρήση τους δεν είναι ακόμη γενικευμένη. Η ηλεκτρονική τιμολόγηση αντιπροσωπεύει μόλις 4 έως 15 % του συνόλου των τιμολογίων που εκδίδονται ή παραλαμβάνονται. Διαπιστώνεται, επομένως, ότι η ηλεκτρονική εσωτερική αγορά δεν λειτουργεί ικανοποιητικά.

2.5 Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι τα μορφότυπα που χρησιμοποιούνται για την ηλεκτρονική τιμολόγηση και οι πλατφόρμες ηλεκτρονικών συστημάτων δημοσίων συμβάσεων διαφέρουν μεταξύ τους, συχνά μάλιστα παρουσιάζουν ασυμβατότητες, με αποτέλεσμα οι οικονομικοί φορείς να καλούνται να υπακούουν σε νέες απαιτήσεις τιμολόγησης στα διάφορα κράτη μέλη όπου επιθυμούν να συμμετάσχουν σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, με υψηλό κόστος προσαρμογής. Πρόκειται για φραγμό που εμποδίζει την ελεύθερη αγορά και αποθαρρύνει τη συμμετοχή ορισμένων οικονομικών φορέων σε δημόσιους διαγωνισμούς.

2.6 Η θέσπιση ευρωπαϊκού προτύπου για την ηλεκτρονική τιμολόγηση και η επακόλουθη διαλειτουργικότητα των συστημάτων τιμολόγησης, καθώς και η εναρμόνιση των διαδικασιών πλήρως ηλεκτρονικής σύναψης συμβάσεων συνιστούν σημαντικά μέτρα για την εξάλειψη φραγμών που εμποδίζουν σήμερα τον ανταγωνισμό.

2.7 Στην έκθεση αξιολόγησης του 2010 σχετικά με το σχέδιο δράσης του 2004 για την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις (⁷), η οποία συνοδεύει την πράσινη βίβλο για την επέκταση της χρήσης των δημόσιων ηλεκτρονικών συμβάσεων στην ΕΕ (⁸), συνιστάται στην Επιτροπή να καταβάλει προσπάθειες για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων αποκεντρωμένης και κατακερματισμένης προσέγγισης και επισημαίνονται ορισμένα σημαντικά θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

— εξασφάλιση ευνοϊκού νομικού πλαισίου – ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω τροποποιήσεις της νομοθεσίας προκειμένου να αποσαφηνιστούν και να προσδιοριστούν οι απαιτήσεις για τις πλατφόρμες (δημιουργία και χρήση), όπως π.χ. η νομοθεσία περί ηλεκτρονικών υπογραφών, ηλεκτρονικής τιμολόγησης και ΦΠΑ·

— υιοθέτηση πιο πραγματιστικής προσέγγισης, όπου χρειάζεται, όσον αφορά τα τεχνικά θέματα – εξασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα στις λειτουργικές δαπάνες, την πολυπλοκότητα της πλατφόρμας και την παρεχόμενη ασφάλεια. Εντοπίστηκαν ορισμένα όρια στην «πλήρη αυτοματοποίηση» της σύναψης δημοσίων συμβάσεων, όπως π.χ. οι δυσκολίες στη χρήση αυτοματοποιημένων μεθόδων αξιολόγησης για σύνθετες αγορές ή η απουσία ενός συστήματος χρονοσφράγισης που να είναι αποδεκτό σε ολόκληρη την ΕΕ·

— παροχή μεγαλύτερης υποστήριξης για τη διοικητική απλοποίηση και την τροποποίηση της οργάνωσης – στήριξη των κρατών μελών για την καταπολέμηση της αδράνειας που επιδεικνύουν οι οικονομικοί παράγοντες και οι συμβαλλόμενοι φορείς. Θα χρειαστεί, εν προκειμένω, η εισαγωγή βελτιωμένων συστημάτων παρακολούθησης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο·

— έλλειψη ομοιογένειας στις διαδικασίες ηλεκτρονικής σύναψης δημοσίων συμβάσεων – καθώς το κάθε κράτος αναπτύσσει, προς το παρόν, μεμονωμένα τις σχετικές διαδικασίες, οι οικονομικοί φορείς βρίσκονται αντιμέτωποι, σήμερα και στο προσεχές μέλλον, με διάφορες πλατφόρμες, με διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα να υπάρχουν εγγενείς φραγμοί στην πρόσβαση και αυξημένες δυσχέρειες για την εκτέλεση του έργου του καθενός. Παρότι δεν είναι ευκαταίρη η επιβολή ενιαίου συστήματος, ούτε και υπάρχει τέτοια πρόθεση, η ύπαρξη κοινών βασικών λειτουργιών θα ήταν σημαντική, καθώς θα διευκόλυνε τη διαλειτουργικότητα και την καθολική πρόσβαση·

— βελτίωση της πρόσβασης και επέκταση της ένταξης – ενδέχεται να χρειαστούν πρόσθετα μέτρα για την εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, στην ηλεκτρονική σύναψη δημοσίων συμβάσεων.

3. Περιεχόμενο της πρότασης

3.1 Η οδηγία αποβλέπει στη θέσπιση ευρωπαϊκού προτύπου για το υπόδειγμα σημασιολογικών δεδομένων (⁹) του βασικού ηλεκτρονικού τιμολογίου (¹⁰). Το πρότυπο αυτό θα πρέπει να είναι ουδέτερο από τεχνολογική άποψη και να εγγυάται την προστασία των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με την οδηγία 95/46/ΕΚ.

3.2 Το πρότυπο θα πρέπει να εκπονήσει ο αρμόδιος ευρωπαϊκός οργανισμός τυποποίησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN).

3.3 Στην πρόταση οδηγίας δεν ορίζεται προθεσμία ούτε για το αίτημα εκ μέρους της Επιτροπής προς τον οργανισμό τυποποίησης ούτε για την υποβολή προτάσεων εκ μέρους του εν λόγω οργανισμού. Θα ήταν σημαντικό και ευκαταίρη να οριστούν προθεσμίες.

3.4 Τα κράτη μέλη καλούνται να εξασφαλίσουν ότι τα ηλεκτρονικά τιμολόγια που είναι σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρότυπο θα γίνονται δεκτά και από τους αναθέτοντες φορείς και από τους αντισυμβαλλομένους.

3.5 Τα κράτη μέλη καλούνται να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο με δημοσίευση των αναγκαίων εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων εντός μέγιστης προθεσμίας 48 μηνών.

3.6 Ορίζεται προθεσμία έως τις 30 Ιουνίου 2023 για την υποβολή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεσης επανεξέτασης σχετικά με την επίδραση της οδηγίας στην εσωτερική αγορά και στην υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων. Η μελέτη αυτή θεωρείται πρωταρχικής σημασίας, δεδομένου ότι πρέπει να αναπτυχθούν μηχανισμοί παρακολούθησης για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων από την υιοθέτηση του μέτρου, από την άποψη των δαπανών εφαρμογής του και της εξοικονόμησης πόρων που προσφέρει η χρήση του.

(⁷) SEC(2010) 1214 final.

(⁸) COM(2010) 571 final.

(⁹) Ως «υπόδειγμα σημασιολογικών δεδομένων» νοείται ένα «διαρθρωμένο σύνολο λογικά αλληλένδετων όρων και εννοιών που προσδιορίζουν το περιεχόμενο το οποίο ανταλλάσσεται με τα ηλεκτρονικά τιμολόγια».

(¹⁰) Ως «βασικό ηλεκτρονικό τιμολόγιο» νοείται ένα «υποσύνολο πληροφοριών που περιέχονται σε ηλεκτρονικό τιμολόγιο, οι οποίες είναι απαραίτητες για να είναι δυνατή η διασυνοριακή διαλειτουργικότητα, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων πληροφοριών για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία».

4. Παρατηρήσεις

4.1 Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν ήδη ή πρόκειται να θεσπίσουν σύστημα ηλεκτρονικής τιμολόγησης, με υποχρεωτική έκδοση τιμολογίων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων τιμολόγησης. Για παράδειγμα, στην Πορτογαλία, η έκδοση τιμολογίων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων τιμολόγησης, δεόντως πιστοποιημένων από τις φορολογικές αρχές, είναι υποχρεωτική για όλους τους οικονομικούς φορείς, εξαιρουμένων όσων εμφανίζουν ετήσιο κύκλο εργασιών κατώτερο των 150 000 ευρώ ή εκδίδουν λιγότερα από 1 000 τιμολόγια ετησίως.

Η ηλεκτρονική σύναψη των δημοσίων συμβάσεων είναι υποχρεωτική στην Πορτογαλία από το 2009. Στη Σουηδία, τη Δανία και τη Φινλανδία η ηλεκτρονική τιμολόγηση είναι επίσης υποχρεωτική για ορισμένες διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων. Στην Αυστρία και την Ιταλία, η ηλεκτρονική τιμολόγηση βρίσκεται στη φάση της εισαγωγής και στην Ιταλία θα καταστεί υποχρεωτική από το 2014.

4.2 Σε έρευνα που πραγματοποίησε η Πορτογαλική Ένωση Δημοσίων Συμβάσεων για λογαριασμό του INCI (Instituto da Construção e do Imobiliário – Ινστιτούτο Οικοδομής και Ακινήτων), και δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2011, περιλαμβάνονται ορισμένες προτάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας ηλεκτρονικής τιμολόγησης, η μελέτη των οποίων θα ήταν χρήσιμη κατά την εκπόνηση του ευρωπαϊκού προτύπου για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων και του προτύπου ηλεκτρονικής τιμολόγησης. Στην έρευνα επισημαίνεται ότι οι πλατφόρμες πρέπει να εναρμονιστούν ως προς τη λειτουργία τους και να βελτιωθεί η διαλειτουργικότητά τους με τις λοιπές υπηρεσίες, ενώ πρέπει επίσης να απλουστευθούν οι μηχανισμοί και οι απαιτήσεις περί ηλεκτρονικών υπογραφών.

4.3 Ως πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η ηλεκτρονική τιμολόγηση στις δημόσιες συμβάσεις για τον αντισυμβαλλόμενο φορέα, μπορούν να σημειωθούν τα εξής:

- απούλοπιση των εγγράφων, με επακόλουθη μείωση της περιβαλλοντικής επίπτωσης (από την κατανάλωση χαρτιού και από τη περιβαλλοντικό αποτύπωμα της διανομής της αλληλογραφίας), του κόστους ευκαιρίας και των λειτουργικών δαπανών·
- εύκολη πρόσβαση σε εθνικές και διασυνοριακές προσκλήσεις υποβολής προσφορών, χάρη στις ηλεκτρονικές πλατφόρμες που δημιουργούνται προς τούτο, καθώς μετριάξονται οι δυσχέρειες λόγω απόστασης από τον τόπο της πρόσκλησης, εντός ή εκτός της χώρας. Από την άποψη αυτή, η τυποποίηση σε επίπεδο ΕΕ προσφέρει δυνατότητες πρόσβασης, καταργώντας τους φραγμούς που εμποδίζουν τη συμμετοχή σε δημόσιους διαγωνισμούς, εφόσον μετριάξονται οι δυσχέρειες λόγω απόστασης·
- μείωση του κόστους συμμετοχής, με αποτέλεσμα το άνοιγμα της αγοράς σε περισσότερες επιχειρήσεις, ιδίως δε σε ΜΜΕ.

4.4 Ως πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η ηλεκτρονική τιμολόγηση στις δημόσιες συμβάσεις για τον αναθέτοντα φορέα, μπορούν να σημειωθούν τα εξής:

- μείωση του διοικητικού φόρτου, του κόστους ευκαιρίας και της περιβαλλοντικής επίπτωσης·
- ταχύτητα της διαδικασίας παραγγελίας, διεκπεραίωσης των τιμολογίων και πληρωμής·
- αύξηση της διαφάνειας και της αυστηρότητας στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων·
- διευκόλυνση του ελέγχου της διαδικασίας·
- αύξηση της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης χάρη στις αλυσιδωτές επιδράσεις σε άλλους τομείς, οι διαδικασίες των οποίων θα απουλοποιηθούν·
- βελτιστοποίηση των χρηματοοικονομικών πόρων, αναγκαία κατά την κρίση που πλήττει την Ευρώπη.

4.5 Όσον αφορά τα μειονεκτήματα, μπορούν να επισημανθούν τα εξής:

- έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις και από τα κράτη μέλη και από τους οικονομικούς φορείς για τα διάφορα υφιστάμενα συστήματα. Το λογισμικό ή ακόμη και το υλισμικό ίσως χρειαστεί, κατά μεγάλο μέρος, να υποστεί προσαρμογές, με κόστος που ενδέχεται να είναι σημαντικό. Από την άποψη αυτή, η επιδιωκόμενη σήμερα τυποποίηση φαίνεται να παρουσιάζει το μόνο μειονέκτημα ότι καθυστέρησε, με αποτέλεσμα το εκάστοτε κράτος μέλος να προχωρήσει σε μεμονωμένες λύσεις·
- ασφάλεια των ανταλλασσόμενων δεδομένων, καθώς, παρότι οι πλατφόρμες έχουν επιτύχει τεράστια αύξηση της αξιοπιστίας, φαίνεται ότι εξακολουθεί πάντοτε να υπάρχει δυνατότητα διαρροής πληροφοριών·
- η εξάρτηση, σε ορισμένες περιπτώσεις, από υπηρεσίες που παρέχονται από τρίτους: φορείς τηλεπικοινωνίας και διαχειριστές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας·
- ακόμη, όσον αφορά τα ενδεχόμενα μειονεκτήματα της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, μπορεί επίσης να επισημανθεί ότι η γενίκευσή της μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες δυσχέρειες πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρία, εάν δεν ληφθούν υπόψη οι ειδικές τους ανάγκες με εξασφάλιση της καθολικής πρόσβασης, της ισότητας ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων έναντι των ατόμων με αναπηρία.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος της
Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

[COM(2013) 404 final — 2013/0185 (COD)]

και «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ποσοτικοποίηση της ζημίας σε αγωγές αποζημίωσης που στηρίζονται σε παράβαση των άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [C(2013) 3440]

(2014/C 67/16)

Εισηγήτρια: η κ. **Reine-Claude MADER**

Την 1η Ιουλίου και στις 8 Ιουλίου 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

COM(2013) 404 final — 2013/0185 (COD).

Στις 8 Μαΐου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ποσοτικοποίηση της ζημίας σε αγωγές αποζημίωσης που στηρίζονται σε παράβαση των άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

C(2013) 3440.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εσωτερική αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 133 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Γενικά συμπεράσματα

1.1.1 Η απουσία κατάλληλων εθνικών κανόνων που να διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης και, αντιθέτως, οι διαφορές στις εθνικές νομοθεσίες θέτουν το θύμα, αλλά και τους παραβάτες του δικαίου του ανταγωνισμού σε μια κατάσταση ανισότητας.

1.1.2 Αυτό μπορεί επίσης να παρέχει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις που έχουν παραβιάσει τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), αλλά οι οποίες δεν έχουν την έδρα τους σε ένα κράτος μέλος όπου η νομοθεσία είναι ευνοϊκή ή δεν λειτουργούν σε αυτό.

1.1.3 Αυτές οι διαφορές μεταξύ των καθεστώτων ευθύνης βλάπτουν τον ανταγωνισμό και παρεμποδίζουν την απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει συνεπώς την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής να διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και να παρέχει στα θύματα τη δυνατότητα αποζημίωσης.

1.1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ωστόσο ότι το κείμενο προστατεύει υπερβολικά τα συμφέροντα των επιχειρήσεων που ωφελούνται από τα προγράμματα επεικούς μεταχείρισης, και τούτο εις βάρος των θυμάτων. Πιστεύει ότι ορισμένες διατάξεις της πρότασης οδηγίας παρεμποδίζουν τη δράση τους διότι βασίζονται στην ιδέα ότι οι αιτούντες υπαγωγή σε προγράμματα επεικούς μεταχείρισης πρέπει να τυγχάνουν ισχυρής προστασίας από αγωγές αποζημίωσης.

1.1.6 Τέλος, η προσέγγιση μεταξύ της πρότασης οδηγίας και της «σύστασης σχετικά με κοινές αρχές εφαρμοστέες στους μηχανισμούς συλλογικών αγωγών παράλειψης και αποζημίωσης στα κράτη μέλη όσον αφορά παραβιάσεις αναγνωριζόμενων από το ενωσιακό δίκαιο δικαιωμάτων»⁽¹⁾ είναι επιβεβλημένη εφόσον τα δύο κείμενα προβλέπουν ότι όλα τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν, ιδίως για τις αγωγές αποζημίωσης, εθνικούς μηχανισμούς συλλογικών αγωγών.

⁽¹⁾ EE L 201 της 26.7.2013, σ. 60.

1.2 Συστάσεις για την πρόταση οδηγίας

1.2.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης στον τομέα του ανταγωνισμού.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία είναι καθοριστικής σημασίας για την άσκηση των ενδίκων μέσων και επικροτεί τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή, προκειμένου να είναι δυνατή η κατάλληλη πρόσβαση σε σχετικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την ανάληψη δράσης στο πλαίσιο δικαστικού ελέγχου.

1.2.3 Υποστηρίζει επίσης τα προγράμματα επαικούς μεταχείρισης της Επιτροπής που εντοπίζουν πολλές παραβιάσεις και πιστεύει ότι δεν πρέπει να αποθαρρύνονται οι επιχειρήσεις σε ό,τι αφορά τη συνεργασία τους, ενώ θεωρεί ότι τα προγράμματα αυτά δεν θα πρέπει να προστατεύουν τις επιχειρήσεις πέρα από το απολύτως αναγκαίο. Δεν θα πρέπει κυρίως να απαλλάσσονται από την καταβολή αποζημιώσεων στα θύματα.

1.2.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη διάταξη που προβλέπει ότι, όταν η απόφαση μιας εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή αναθεωρητικού δικαστηρίου είναι τελεσίδικη, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τα δικαστήρια που ασχολούνται με την αγωγή αποζημίωσης.

1.2.5 Επικροτεί, επίσης, τις προτάσεις της Επιτροπής για την προθεσμία παραγραφής όπου λαμβάνονται υπόψη οι προτάσεις που είχε διατυπώσει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο, υποστηρίζει δε τις διατάξεις σχετικά με την αναστολή της παραγραφής σε περίπτωση που μια εθνική αρχή ανταγωνισμού έχει επιληφθεί του θέματος.

1.2.6 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της αρχής περί από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνης και των σχετικών ρυθμίσεων που προβλέπονται στα προγράμματα επαικούς μεταχείρισης. Ωστόσο, αμφισβητεί την εφαρμογή τους, ιδίως λόγω των δυσκολιών προσδιορισμού του επιπέδου ευθύνης της κάθε επιχείρησης.

1.2.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να αποφευχθούν καταστάσεις που μπορεί να προκαλέσουν αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατά συνέπεια, επικροτεί τις διατάξεις σχετικά με τη μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης, που εξασφαλίζουν ότι η αποζημίωση καταβάλλεται στο πρόσωπο που πραγματικά υπέστη βλάβη, και βελτιώνουν σημαντικά τις δυνατότητες αποζημίωσης των καταναλωτών και των μικρών επιχειρήσεων για τη ζημία που υπέστησαν.

1.2.8 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται της ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά το ενδιαφέρον που μπορεί να παρουσιάζουν εξωδικαστικές ρυθμίσεις υπό τον όρο να είναι ποιοτικές, ανεξάρτητες και να παραμένουν προαιρετικές. Επιπλέον, θεωρεί ότι οι μηχανισμοί εναλλακτικής επίλυσης διαφορών μπορεί να είναι μια αξιόπιστη λύση για τα θύματα μόνον εάν υπάρχουν αποτελεσματικοί δικαστικοί μηχανισμοί προσφυγής, κυρίως συλλογικές αγωγές.

1.2.9 Η προσέγγιση της πρότασης οδηγίας και της σύστασης για τις συλλογικές αγωγές είναι επιβεβλημένη εφόσον τα δύο κείμενα προβλέπουν ότι όλα τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν, ιδίως για τις αγωγές αποζημίωσης, εθνικούς μηχανισμούς συλλογικών αγωγών.

Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που η θέσπιση συλλογικής αγωγής στον τομέα του ανταγωνισμού, η οποία θα έπρεπε να συνιστά έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για τους καταναλωτές, καταλήγει ως σύσταση χωρίς δεσμευτική ισχύ που ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν μηχανισμούς συλλογικών αγωγών.

1.3 Συστάσεις για την ανακοίνωση

1.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση για την ποσοτικοποίηση της ζημίας που υφίστανται τα θύματα των παραβιάσεων του ανταγωνισμού.

1.3.2 Εκτιμά ότι το δικαίωμα αποζημίωσης του συνόλου της ζημίας που προκαλείται από αντανταγωνιστική συμπεριφορά αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και ότι η αγωγή αποζημίωσης συμπληρώνει επωφελώς τη δράση των δημόσιων αρχών και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού.

1.3.3 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή σχετικά με τη δυσκολία αποτίμησης των ζημιών. Θεωρεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που περιέχονται στον «πρακτικό οδηγό», ο οποίος επισυνάπτεται στην ανακοίνωση, πρέπει να παρέχουν χρήσιμη βοήθεια στα δικαστήρια και στους διαδίκους, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία των εθνικών δικαστηρίων στο πλαίσιο των υφιστάμενων εθνικών κανόνων.

2. Προτάσεις της Επιτροπής

2.1 Η πρόταση οδηγίας

2.1.1 Μετά από μια ευρεία διαβούλευση⁽²⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 11 Ιουνίου 2013 μια πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1.2 Στόχος της Επιτροπής είναι να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των άρθρων 101 και 102 και των εθνικών δικαίων περί ανταγωνισμού, επιτρέποντας σε οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε καταναλωτή, είτε επιχείρηση είτε δημόσια αρχή να ζητήσει αποζημίωση για την ανεξαρτήτως φύσεως ζημία που υπέστη από αντανταγωνιστικές πρακτικές.

2.1.3 Επισημαίνει ότι ο συνδυασμός των δράσεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα είναι αναγκαίος και συμπληρωματικός στην εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

⁽²⁾ Διαβουλεύσεις για την Πράσινη Βίβλο του 2005 και τη Λευκή Βίβλο του 2008.

2.1.4 Υπογραμμίζει ότι υπάρχουν σήμερα πολλά εμπόδια και νομική αβεβαιότητα, ιδιαίτερα λόγω των διαφορετικών κανόνων στα κράτη μέλη, οι οποίοι υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα του δικαίου και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.

2.1.5 Για να ξεπεραστούν οι ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που εγγυάται η Συνθήκη και επειδή σε ορισμένες χώρες δεν υπάρχει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο αποζημίωσης των θυμάτων παραβιάσεων δυνάμει των άρθρων 101 και 102, προτείνει τη θέσπιση κοινών κανόνων με στόχο:

- τη βελτίωση της πρόσβασης σε αποδεικτικά στοιχεία, με τη τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων που σχετίζονται με τις διαδικασίες επικουρικής μεταχείρισης και συναλλαγών, των οποίων τονίζει τη σημασία·
- την πρόβλεψη ότι οι αποφάσεις διαπιστώσεως παραβάσεως των εθνικών αρχών ανταγωνισμού συνιστούν αυτομάτως αποδείξεις ύπαρξης παραβάσεως ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών·
- τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την παραγραφή προκειμένου να αποφευχθεί η εκπνοή των προθεσμιών πριν τα θύματα μπορέσουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους·
- τη θέσπιση της αρχής της αλληλεγγύης των επιχειρήσεων, με την παράλληλη διατήρηση ευνοϊκότερων κανόνων σε περίπτωση επικουρικής μεταχείρισης ώστε τα θιτικά αποτελέσματα της συνεργασίας να εξακολουθούν να υπάρχουν·
- τον καθορισμό των κανόνων για τη συνεκτίμηση της μετακύλισης του κόστους·
- την πρόβλεψη μαχητού κριτηρίου σε περίπτωση σύμπραξης·
- την ενθάρρυνση της χρήσης των συναινετικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, που προβλέπουν την αναστολή των προθεσμιών παραγραφής κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης.

2.2 Η ανακοίνωση

2.2.1 Στο κείμενο αυτό διαπιστώνεται ότι τα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ αποτελούν διατάξεις δημόσιας τάξης προκειμένου να μην στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά, αλλά δημιουργούν επίσης δικαιώματα και υποχρεώσεις για τις επιχειρήσεις ή τους καταναλωτές που προστατεύονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2.2 Στη συνέχεια, η ανακοίνωση επικεντρώνεται στη δυσκολία ποσοτικοποίησης της ζημίας στις υποθέσεις ανταγωνισμού και στο

γεγονός ότι αυτή η ευθύνη ανήκει στα εθνικά δικαστήρια, τα οποία μπορούν πλέον να αναφέρονται σε έναν πρακτικό οδηγό που εκπονήθηκε από τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

2.2.3 Προς συμπλήρωση της πρότασης οδηγίας, η Επιτροπή προσάρτησε στην ανακοίνωση έναν πρακτικό οδηγό για την ποσοτικοποίηση της ζημίας.

2.2.4 Ο εν λόγω πρακτικός οδηγός έχει αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα και δεν δεσμεύει τα εθνικά δικαστήρια ούτε τους διαδίκους. Έχει ως αντικείμενο την παροχή, στα εθνικά δικαστήρια και στους διαδίκους, πληροφοριών για τις μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την ποσοτικοποίηση αυτής της ζημίας.

3. Γενικές παρατηρήσεις όσον αφορά την πρόταση οδηγίας

3.1 Στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΚ και την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, η ΕΟΚΕ τόνισε την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση των νομικών προϋποθέσεων υπό τις οποίες τα θύματα αντιανταγωνιστικής πρακτικής μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους να αξιώσουν αποζημίωση για τις ζημιές. Κατά συνέπεια, επικροτεί την πρόταση που θα συμβάλει στην άρση των εμποδίων που έχουν διαπιστωθεί.

3.2 Εκτιμά ότι η αγωγή αποζημίωσης πρέπει να συμπληρώνει τη δράση των δημόσιων αρχών και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού και να έχει ευεργετική επίδραση λόγω του αποτρεπτικού ρόλου της.

3.3 Θεωρεί ότι η αγωγή αποζημίωσης αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα των θυμάτων, τα οποία μπορεί να είναι καταναλωτές ή / και επιχειρήσεις, και ότι πρέπει να οδηγεί στην αποκατάσταση όλων των ζημιών που υπέστησαν λόγω αντιανταγωνιστικών πρακτικών.

3.4 Πράγματι, το δικαίωμα αξιώσεως αποζημίωσης για ζημιές που έχει υποστεί κάποιος έχει επανειλημμένα επιβεβαιωθεί από το 2001· το Δικαστήριο της ΕΕ αποφάνθηκε ότι κάθε άτομο μπορεί να αξιώσει αποζημίωση για ζημιές που έχει υποστεί⁽³⁾. Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναγνωρίζει επίσης το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής για παραβιάσεις δικαιωμάτων που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης.

3.5 Η ΕΟΚΕ, όπως και η Επιτροπή, θεωρεί ότι τα προγράμματα επικουρικής μεταχείρισης συμβάλλουν στον εντοπισμό πολυάριθμων παραβιάσεων και πιστεύει ότι δεν πρέπει να αποθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να συνεργάζονται. Εκτιμά όμως ότι τα προγράμματα επικουρικής μεταχείρισης δεν πρέπει να προστατεύουν με απόλυτο τρόπο τις επιχειρήσεις και δεν πρέπει να θίγουν το δικαίωμα αποζημίωσης των θυμάτων.

3.6 Λαμβάνει γνώση του γεγονότος ότι η πρόταση οδηγίας συμπληρώνεται από μια σύσταση που ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν μηχανισμούς συλλογικής αγωγής για να εγγυηθούν στους πολίτες, που ζητούν έννομη προστασία, την αποτελεσματική πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που η πρόταση δεν εξετάζει την εφαρμογή μιας διαδικασίας συλλογικών

⁽³⁾ Υπόθεση C-453/99 (Courage και Créhan) και κοινές υποθέσεις C-295 έως 298/04 (Manfredi, Cannito, Tricarico και Murgolo).

αγωγών, του μόνου μηχανισμού που εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των αγωγών, και που η πρόσβαση σε συλλογική αγωγή αναφέρεται σε σύσταση η οποία δεν έχει καμία δεσμευτική ισχύ. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να νομοθετήσει για το θέμα αυτό.

3.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά τη δυσκολία αξιολόγησης των ζημιών. Θεωρεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που περιέχονται στον «πρακτικό οδηγό» θα προσφέρουν χρήσιμη βοήθεια στα δικαστήρια και στους διαδίκους, παρέχοντας ωστόσο μια κάποια ελευθερία εκτίμησης σε σχέση με τους υφιστάμενους εθνικούς κανόνες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις όσον αφορά την πρόταση οδηγίας

4.1 Πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία

4.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να καταστεί δυνατή η εξέταση των φακέλων.

4.1.2 Επίσης, εκτιμά ότι είναι απαραίτητο να προβλέπεται πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία ούτως ώστε τα θύματα να μπορούν να λαμβάνουν τις σχετικές πληροφορίες που χρειάζονται όσον αφορά την αγωγή αποζημίωσής τους.

4.1.3 Θεωρεί, ωστόσο, ότι η πρόσβαση πρέπει να παραμείνει υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων και ότι η κοινολόγηση πρέπει να είναι ανάλογη με την προστασία των δικαιωμάτων των διαδίκων.

4.1.4 Σύμφωνα με την οδηγία 2004/48/EK σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας⁽⁴⁾, η πρόταση οδηγίας ρυθμίζει την κοινολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων έτσι ώστε όλα τα κράτη μέλη να παρέχουν την ελάχιστη αποτελεσματική πρόσβαση σε στοιχεία με τα οποία οι ενάγοντες και / ή οι κατηγορούμενοι πρέπει να αποδείξουν το βάσιμο της αγωγής τους αποζημίωσης και / ή να υποστηρίξουν την υπεράσπισή τους.

4.1.5 Το πλαίσιο αυτό περιορίζει τη νομική αβεβαιότητα που δημιούργησε η απόφαση Pfleiderer⁽⁵⁾ σύμφωνα με την οποία, ελλείψει ευρωπαϊκής νομοθεσίας σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες που λαμβάνονται από μια εθνική αρχή, στο πλαίσιο του προγράμματος επιείκειας, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει, κατά περίπτωση και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η κοινοποίηση των εγγράφων σχετικά με τη διαδικασία επιείκειας για τα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού, θα πρέπει να επιτρέπεται ή να απαγορεύεται.

4.1.6 Τέλος, το άρθρο 6 της πρότασης οδηγίας προβλέπει απόλυτη προστασία των εταιρικών δηλώσεων περί επιεικούς μεταχείρισης καθώς και των υπομνημάτων για διακανονισμό.

4.1.7 Προβλέπει επίσης προσωρινή προστασία, έως την περάτωση της διαδικασίας, σε έγγραφα που καταρτίζονται από τους

διαδίκους για σκοπούς που συνδέονται με την εφαρμογή του νόμου στον δημόσιο τομέα (απαντήσεις σε αίτηση παροχής πληροφοριών από την αρχή ανταγωνισμού, κοινοποίηση των αιτιάσεων).

4.1.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι σε περιπτώσεις παράλειψης, άρνησης κοινολόγησης ή καταστροφής αποδεικτικών στοιχείων πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις που να είναι αποτελεσματικές, μη δυσανάλογες και αποτρεπτικές.

4.1.9 Τα θέματα που αναφέρονται αφορούν ειδικότερα τις επιχειρήσεις που ήταν διάδικοι σε διαδικασίες οι οποίες κινήθηκαν από την αρχή ανταγωνισμού για τα πραγματικά περιστατικά της αγωγής αποζημίωσης (αντικειμενικό στοιχείο), και / ή που γνώριζαν ή όφειλαν ευλόγως να γνωρίζουν ότι το εθνικό δικαστήριο ήταν αρμόδιο ή θα επιλαμβάνονταν του θέματος.

4.2 Ισχύς των εθνικών αποφάσεων: η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη διάταξη σύμφωνα με την οποία η απόφαση μιας εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή αναθεωρητικού δικαστηρίου που έχει καταστεί τελεσίδικη δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τα δικαστήρια που ασχολούνται με την αγωγή αποζημίωσης.

4.3 Προθεσμία παραγραφής

4.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι επιτακτική ανάγκη να θεσπιστούν κανόνες σχετικά με τον υπολογισμό των προθεσμιών παραγραφής, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των θυμάτων.

4.3.2 Υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την έναρξη της παραγραφής οι οποίες ενσωματώνουν τις συστάσεις που διατύπωσε στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο, καθώς και τις διατάξεις σχετικά με την αναστολή των προθεσμιών σε περίπτωση που κινήσει σχετική διαδικασία ενώπιον αρχής ανταγωνισμού. Οι διατάξεις αυτές εξασφαλίζουν πράγματι στα θύματα το δικαίωμα προσφυγής. Πιστεύει, ωστόσο, ότι η διάρκεια της αναστολής μπορεί να παραταθεί για δύο έτη μετά την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση περί διαπιστώσεως παραβάσεως έχει καταστεί τελεσίδικη.

4.4 Ευθύνη

4.4.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της αρχής της αλληλεγγύης η οποία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

4.4.2 Διερωτάται για το τί προβλέπεται στην περίπτωση κατά την οποία μια από τις επιχειρήσεις έχει συμμετάσχει σε πρόγραμμα επιεικούς μεταχείρισης, κυρίως όσον αφορά τη δυσκολία απόδειξης, για τον καθορισμό της ευθύνης καθεμιάς εξ αυτών και αξιολόγησης της συμβολής τους στη βάση των οικονομικών δυνατοτήτων τους.

4.5 Μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης

4.5.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στην πρόταση οδηγίας προβλέπονται διατάξεις σχετικά με την μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης που προέκυψε λόγω δόλιων πρακτικών. Πιστεύει πράγματι ότι είναι απαραίτητο να αποφευχθούν καταστάσεις που μπορεί να προκαλέσουν αδικαιολόγητο πλουτισμό.

(⁴) ΕΕ L 195 της 2.6.2004, σ. 16.

(⁵) Υπόθεση C-360/09.

4.5.2 Πιστεύει ότι το τεκμήριο του άρθρου 13 σχετικά με τους έμμεσους αγοραστές είναι ένα σημαντικό μέσο που εξασφαλίζει ότι η αποζημίωση καταβάλλεται στο πρόσωπο που πραγματικά υπέστη βλάβη, και βελτιώνει σημαντικά τις δυνατότητες αποζημίωσης των καταναλωτών και των μικρών επιχειρήσεων για τη ζημία που υπέστησαν.

4.5.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή της πλήρους αποζημίωσης όπως ορίζεται στο άρθρο 2 και υπενθυμίζεται στο άρθρο 14.

4.6 Ποσοτικοποίηση της ζημίας

4.6.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή του τεκμηρίου της ζημίας σε περίπτωση σύμπραξης στον βαθμό που το τεκμήριο αυτό αφαιρεί ένα εμπόδιο για τις αγωγές αποζημίωσης, διατηρώντας παράλληλα το δικαίωμα της παραβάτριας επιχείρησης.

4.6.2 Θεωρεί ότι η απλούστευση των μέσων απόδειξης πρέπει να είναι επαρκής ούτως ώστε να μην εμποδίζει την αγωγή αποζημίωσης, εφόσον στον τομέα του ανταγωνισμού παραμένει δύσκολο το τεκμήριο της απόδειξης.

4.6.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη διάθεση ενός «πρακτικού οδηγού», όπως αυτός που επισυνάπτεται στην ανακοίνωση, με την έννοια ότι παρέχει στους διαδίκους μια κάποια ασφάλεια όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης.

4.7 Συναινετική επίλυση των διαφορών

4.7.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της ανάλυσης της Επιτροπής όσον αφορά το ενδιαφέρον που μπορεί να έχουν συναινετικές ρυθμίσεις, οι οποίες επιτρέπουν να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση με χαμηλότερο κόστος και επικροτεί τις προτεινόμενες διατάξεις περί αναστολής των προθεσμιών παραγραφής και τα αποτελέσματα των συναινετικών ρυθμίσεων σχετικά με τις νομικές ενέργειες που θα ενθαρρύνουν τη χρήση των εν λόγω συστημάτων.

4.7.2 Υπενθυμίζει ωστόσο ότι η υποστήριξη των μηχανισμών αυτών προϋποθέτει να είναι υψηλής ποιότητας, ανεξάρτητοι και προαιρετικοί, ούτως ώστε να μην περιορίζεται σε καμία περίπτωση η προσφυγή σε δικαστήριο.

4.7.3 Επίσης, όπως έχει επισημάνει στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως αξιόπιστη εναλλακτική λύση για την αποζημίωση των θυμάτων παρά μόνο αν υπάρχουν μηχανισμοί αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής, όπως οι συλλογικές αγωγές.

4.8 Αξιολόγηση: η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πολιτική αξιολόγησης της Επιτροπής προκειμένου να αντληθούν διδάγματα και ενδεχομένως να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα.

5. Παρατηρήσεις όσον αφορά την ανακοίνωση

5.1 Το θύμα της παραβίασης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού που απαιτεί αποζημίωση για τις ζημίες μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπο με πολλά εμπόδια που προκύπτουν από την ύπαρξη διαφορετικών εθνικών κανόνων και διαδικασιών ποσοτικοποίησης των ζημιών.

5.2 Το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής δεν πρέπει να παρεμποδίζεται από δυσανάλογα εμπόδια που προστίθενται στην εγγενή δυσκολία ποσοτικοποίησης της ζημίας σε υποθέσεις ανταγωνισμού: είναι πράγματι αδύνατο να προσδιοριστεί με ακρίβεια το πώς θα είχαν εξελιχθεί οι συνθήκες και η συμπεριφορά των φορέων της αγοράς εάν δεν είχε διαπραχθεί η παράβαση. Εξετάζεται μόνο ένα πιθανό σενάριο.

5.3 Για τον λόγο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο πρακτικός οδηγός μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τον εθνικό δικαστή, του οποίου η ανεξαρτησία είναι σεβαστή λόγω του καθαρά ενημερωτικού χαρακτήρα του οδηγού και χωρίς νομική δεσμευτική ισχύ.

5.4 Εν πάση περιπτώσει, το εφαρμοστέο δικαιο είναι αυτό που καθορίζει τη μέθοδο της ποσοτικοποίησης των ζημιών σε σχέση με τις ιδιαίτερες συνθήκες της συγκεκριμένης υπόθεσης.

5.5 Το αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία, τους πόρους που διαθέτει όσον αφορά το κόστος και τον χρόνο, και να εκτιμά την αναλογικότητά τους σε σχέση με την αξία της απαίτησης αποζημίωσης του θύματος.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος Copernicus και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 911/2010»

[COM(2013) 312 final — 2013/0164 (COD)]

(2014/C 67/17)

Εισηγητής: ο κ. ΙΟΖΙΑ

Την 1η Ιουλίου 2013, και στις 6 Σεπτεμβρίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος Copernicus και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 911/2010

COM(2013) 312 final — 2013/0164 (COD)

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 144 ψήφους υπέρ, μία ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος Copernicus και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 911/2010, παρά την καθυστέρηση ενός έτους που σημειώθηκε σε σχέση με τον βέλτιστο χάρτη πορείας του προγράμματος που είχε προβλεφθεί για το 2011.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αποδοχή, τόσο εκ μέρους των κρατών μελών όσο και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της πάγιας θέσης της υπέρ της ένταξης της χρηματοδότησης του προγράμματος GMES –το οποίο μετονομάστηκε πλέον σε «Copernicus»– στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, πράγμα το οποίο καθιστά δυνατή την απτή υλοποίηση του προγράμματος έστω και με μείωση άνω των 2 δισ. ευρώ σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις. Πρόκειται για μείωση η οποία θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο το σύνολο του προγράμματος. Η Επιτροπή πρόβλεψε επίδειξη ευελιξίας διαφοροποιώντας ριζικά την άποψή της.

1.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την αμέριστη υποστήριξή της προς τα διαστημικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Galileo και Copernicus προγράμματα, εμβληματικά που εμπίπτουν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»· τα προγράμματα αυτά καταδεικνύουν τις ικανότητες καινοτομίας και τεχνολογικής ανάπτυξης της ευρωπαϊκής διαστημικής βιομηχανίας, καθιστούν δυνατή τη διατήρηση της υπεροχής της εν λόγω βιομηχανίας έναντι των διεθνών ανταγωνιστών της και συμβάλλουν στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την προώθηση ποιοτικής απασχόλησης, συνδεδεμένης με τη γνώση και την έρευνα.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, μόλις λίγους μήνες μετά την εκτόξευση του πρώτου δορυφόρου της συστοιχίας «Sentinel», να προσδιορίσει με σαφήνεια τη διακυβέρνηση του προγράμματος Copernicus η οποία, επί του παρόντος, φαίνεται να είναι ελάχιστα κατανοητή. Είναι προφανές, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ότι οι δύο

πρωτοστάτες της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής –ο ΕΟΔ και ο EUMETSAT– πρέπει να συμμετέχουν οπωσδήποτε στη διαδικασία διαχείρισης των διαστημικών και μετεωρολογικών προγραμμάτων, καθώς και στη συνολική διαχείριση του προγράμματος. Πλην όμως το θέμα της συμμετοχής τους δεν προκύπτει σαφώς από τις αιτιολογικές σκέψεις της Επιτροπής. Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 12 του προτεινόμενου κανονισμού θα πρέπει να τροποποιηθούν, έτσι ώστε η διστακτική διατύπωση (μπορεί να αναθέτει) να λάβει χαρακτήρα διαβεβαιώσεως (αναθέτει).

1.5 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει επιφυλάξεις, όπως και σε πολυάριθμες προγενέστερες περιπτώσεις, όσον αφορά τη χρήση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων οι οποίες δεν πληρούν κατά γράμμα τις διατάξεις της ΣΛΕΕ σχετικά με τη δυνατότητα άσκησης της εξουσιοδότησης για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για δραστηριότητες δευτερευούσης σημασίας. Οι εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση πράξεις απαιτείται να τεκμηριώνονται δεόντως με σκοπό την παροχή σαφούς πλαισίου αναφοράς σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά τον επακριβή καθορισμό των κανόνων ανάθεσης συμβάσεων που θα διέπουν τους όρους συμμετοχής των επιχειρήσεων στις δραστηριότητες που προβλέπονται από το πρόγραμμα Copernicus. Οι εν λόγω κανόνες πρέπει να συνεκτιμούν επαρκώς τις ανάγκες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, σύμφωνα τόσο με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί με την Πράξη για τις Μικρές Επιχειρήσεις (Small Business Act) όσο και με τις προβλέψεις που πραγματοποιούνται σχετικά με την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς στην Πράξη για την Ενιαία Αγορά (ΠΕΑ). Η απόκτηση σαφούς και σταθερού κανονιστικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις θεωρείται μείζονος σημασίας.

1.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αξιολόγηση του οικονομικού δυναμικού που μπορεί να αναπτύξει το πρόγραμμα Copernicus, καθώς και με τη συνέπειά του προς τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», και προσβλέπει στην ταχεία έγκριση του κανονισμού με στόχο να δρομολογηθούν από τον Ιανουάριο του 2014 οι

δραστηριότητες που προβλέπονται στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι οι δραστηριότητες υποστηρίξεις του «κατάντη» τομέα στο πλαίσιο του προγράμματος Copernicus θα ενισχυθούν σημαντικά, δεδομένου ότι η εν λόγω υποστήριξη περιλαμβάνεται σαφώς μεταξύ των στόχων του, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται ποια μέσα θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον κανονισμό για την ανάθεση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων στην Επιτροπή.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ζωτικής σημασίας τόσο τη συμμετοχή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού επιχειρήσεων όσο και την καθιέρωση μιας πλατφόρμας με πραγματική συμβολή στην προώθηση των επενδύσεων, της απασχόλησης και της ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνει αναγκαία την παροχή ελεύθερης και δωρεάν πρόσβασης σε όλους τους ευρωπαϊκούς επιχειρηματικούς φορείς και τονίζει σθεναρά την ανάγκη έναρξης διαπραγματεύσεων με τις τρίτες χώρες με σκοπό τη διαμόρφωση ενός συστήματος απόλυτης αμοιβαιότητας με τις βιομηχανίες των εν λόγω χωρών που διαθέτουν σχετικά δεδομένα. Ελλείπει τέτοιου είδους συμφωνιών, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να προβλεφθεί ένα καθεστώς χορήγησης αδειών για τις βιομηχανίες των χωρών αυτών, το οποίο να περιορίζει στο ελάχιστο την πρόσβασή τους στα δεδομένα του προγράμματος Copernicus. Καθεστώς ελεύθερης πρόσβασης θα πρέπει να παρέχεται σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και όπου υφίστανται καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

1.9 Λόγω της σημαντικής δημοσιονομικής δέσμευσης, καθώς και του ευαίσθητου χαρακτήρα των δεδομένων, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να κατέχει την ιδιοκτησία του συστήματος. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στον προτεινόμενο κανονισμό δεν διευκρινίζονται οι διαδικασίες, το κόστος και οι μελλοντικές ευθύνες διαχείρισης της εν λόγω ιδιοκτησίας, αλλά ούτε και οι όροι εκχώρησής της· κατά συνέπεια, προσβλέπει στην περαιτέρω αποσαφήνιση του εν λόγω σημείου.

1.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά σε όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, και ειδικότερα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το οποίο έχει ακόμη να πραγματοποιήσει ορισμένες επωφελείς συνόδους πριν από τη διάλυσή του ενόψει των επερχόμενων εκλογών, να εγκρίνουν τάχιστα τον υπό εξέταση κανονισμό συνεκτιμώντας τις προτεινόμενες βελτιώσεις και να καταστήσουν δυνατή τη συνέχιση του προγράμματος Copernicus. Ο κίνδυνος «αποχρηματοδότησης» του προγράμματος, σε περίπτωση μη έγκαιρης έγκρισής του, είναι υπαρκτός και αντικειμενικός.

2. Εισαγωγή

2.1 Ο υπό εξέταση κανονισμός προβαίνει στη θέσπιση του κατάλληλου νομικού πλαισίου διακυβέρνησης και χρηματοδότησης του ευρωπαϊκού προγράμματος γεωσκόπησης, του GMES (Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας), κατά τη νέα επιχειρησιακή φάση του, από το 2014 και μετά. Προς το σκοπό αυτό, καταργεί τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 911/2010 με τον οποίο θεσπίστηκε το εν λόγω πρόγραμμα που παραμένει σε ισχύ έως το τέλος του 2013.

2.2 Με τον παρόντα κανονισμό, το πρόγραμμα GMES μετονομάζεται και επισήμως σε πρόγραμμα Copernicus.

2.3 Έχοντας υπόψη το άρθρο 189 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πρόταση προβλέπει έναν νέο κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος Copernicus σχετικά με τα ακόλουθα σημεία:

1) μετονομασία του προγράμματος σε «Copernicus»·

2) διακυβέρνηση του GMES κατά την επιχειρησιακή του φάση, με σκοπό να δοθεί στην Επιτροπή το δικαίωμα να αναθέτει δραστηριότητες σε ορισμένους φορείς·

3) χρηματοδότηση κατά την περίοδο 2014-2020.

2.4 Όπως συνοψίζεται στην ανακοίνωση, «το Copernicus αποτελείται από έξι υπηρεσίες: παρακολούθηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, παρακολούθηση της ατμόσφαιρας, παρακολούθηση της ξηράς, παρακολούθηση της κλιματικής αλλαγής, παροχή στήριξης για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και ασφάλεια. Το Copernicus χρησιμοποιεί στοιχεία από δορυφόρους και από επιτόπιους (in situ) αισθητήρες, όπως σημαντήρες, αερόστατα ή αεροαισθητήρες, με στόχο την παροχή έγκαιρων και αξιόπιστων πληροφοριών και προβλέψεων με προστιθέμενη αξία για τη στήριξη, π.χ., της γεωργίας και της αλιείας, της χρήσης γης και της χωροταξίας, της καταπολέμησης των δασικών πυρκαγιών, της αντιμετώπισης των καταστροφών, της διαχείρισης των θαλάσσιων μεταφορών ή της παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Το Copernicus συμβάλλει επίσης στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη προωθώντας εμπορικές εφαρμογές (τις λεγόμενες «κατάντη υπηρεσίες») σε πολλούς και διάφορους τομείς μέσω της πλήρους και ανοιχτής πρόσβασης στα δεδομένα γεωσκόπησης και τα προϊόντα πληροφόρησης Copernicus. Είναι ένα από τα προγράμματα που πρέπει να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και περιλαμβάνεται στην πρωτοβουλία βιομηχανικής πολιτικής της εν λόγω στρατηγικής, δεδομένου ότι προσπορίζει οφέλη σε μεγάλο φάσμα πολιτικών της Ένωσης».

2.5 Η διαστημική δομή χρηματοδοτήθηκε μέχρι στιγμής με ποσό ανερχόμενο σε περίπου 3,2 δισ. ευρώ, κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (ΕΟΔ-ESA) (σε ποσοστό άνω του 60 %), καθώς και με κονδύλια της ΕΕ (σε ποσοστό περίπου 30 %), μέσω του έβδομου προγράμματος-πλασίου (7ο ΠΠ).

2.6 Η χρηματοδότηση της επιχειρησιακής φάσης, η οποία περιλαμβάνει τόσο την αξιοποίηση των δεδομένων όσο και την ανανέωση της διαστημικής υποδομής, δεν μπορεί να αναληφθεί από τα επιμέρους κράτη μέλη λόγω των συνακόλουθων δαπανών. Με τον παρόντα κανονισμό, η ΕΕ αναλαμβάνει ως εκ τούτου την ευθύνη για την επιχειρησιακή φάση του Copernicus/GMES και επωμίζεται το βάρος της χρηματοδότησής της με τη διάθεση ποσού ύψους 3 786 εκατ. ευρώ (τιμές 2011).

2.7 Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Προϋπολογισμός για την Ευρώπη 2020» [COM(2011) 500 final της 29.6.2011], η Επιτροπή δήλωσε ότι, λόγω των περιορισμών του προϋπολογισμού της ΕΕ, προτάθηκε η χρηματοδότηση του GMES εκτός του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο από το 2014 έως το 2020.

2.8 Η ΕΟΚΕ αντιτίθεται σαφώς στην πρόταση της Επιτροπής να εκχωρήσει σε τρίτους, μέσω ειδικού ταμείου, την αναγκαία χρηματοδότηση για την ανάπτυξη και την ολοκλήρωση του προγράμματος GMES (1).

(1) Βλ.ΕΕ C 299 της 14.10.2012, σελ. 72.

2.9 Αυτή η πρώτη πρόταση εξωτερικής χρηματοδότησης απορρίφθηκε κατά συνέπεια από το Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του P7_TA(2012)0062 της 16ης Φεβρουαρίου 2012. Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 7ης-8ης Φεβρουαρίου 2013 σχετικά με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) προβλέπεται ότι το πρόγραμμα θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί βάσει του υποτομέα 1α του δημοσιονομικού πλαισίου, με ανώτατο επίπεδο ανάληψης υποχρεώσεων 3 786 εκατομμυρίων ευρώ (τιμές 2011), που θα θεσπιστεί στον κανονισμό για το ΠΔΠ.

2.10 Ακόμη και οι εθνικοί οργανισμοί διαστήματος θα διαδίδουν τα δικά τους συστήματα γεωσκόπησης. Η Επιτροπή επισημαίνει στην ανακοίνωσή της ότι οι εν λόγω οργανισμοί δεν μπόρεσαν να βρουν έναν τρόπο να συνεργάζονται όσον αφορά τη χρηματοδότηση βιώσιμων επιχειρησιακών προγραμμάτων στον τομέα της παρακολούθησης του περιβάλλοντος. Η ανάγκη για συνέχιση των παρατηρήσεων αυτού του είδους αποκτά κρίσιμη σημασία αν ληφθούν υπόψη, αφενός, η αυξανόμενη πολιτική πίεση που ασκείται στις δημόσιες αρχές προκειμένου να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, της ασφάλειας και της κλιματικής αλλαγής και, αφετέρου, η ανάγκη τήρησης των διεθνών συμφωνιών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η διαστημική δομή του Copernicus/GMES αναπτύσσεται από το 2005 έως σήμερα από τον ΕΟΔ, με ανεξάρτητη χρηματοδότηση ύψους σχεδόν 2 δισ. ευρώ, και υποστηρίζεται από πρόσθετα χρηματοδοτικά κονδύλια της ΕΕ ανερχόμενα σε περίπου ένα δισ. ευρώ, τα οποία προέρχονται από τη θεματική ενότητα «Διάστημα» του έβδομου προγράμματος-πλασίου και από τους προβλεπόμενους πόρους για τις αρχικές επιχειρήσεις, με συνολικό διαθέσιμο ποσό 3,2 δισ. ευρώ το οποίο είτε έχει ήδη δαπανηθεί είτε προβλέπεται να δαπανηθεί έως τα τέλη του 2013.

3.2 Στην αιτιολογική σκέψη (17) επισημαίνεται ότι, λαμβανομένης υπόψη της διάστασης συνεργασίας του προγράμματος Copernicus, η υλοποίησή του θα πρέπει να ανατεθεί σε φορείς που διαθέτουν την κατάλληλη τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, ορισμένοι εκ των οποίων παρατίθενται στην αμέσως επόμενη αιτιολογική σκέψη (18). Για την επιτυχία της επιχειρησιακής φάσης κρίνεται επομένως απαραίτητη η συνεκτίμηση, στις συμφωνίες διακυβέρνησης που εμπύπτουν στον εν λόγω κανονισμό, των πραγματικών ικανοτήτων της Ερώπης στον τομέα των δορυφόρων και της αξιοποίησης των δεδομένων τους. Η αιτιολογική σκέψη (18) αδυνατεί να υποδείξει τους δύο κυριότερους φορείς που διαθέτουν σχεδιαστική, επιχειρησιακή και διαχειριστική ικανότητα στον τομέα των δορυφόρων στην Ευρώπη, δηλαδή τον ΕΟΔ και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Εκμετάλλευσης Μετεωρολογικών Δορυφόρων (EUMETSAT).

4. Ειδικές Παρατηρήσεις

4.1 Στον τομέα του διαστήματος, ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη μέλη συγκεντρώθηκαν σε δύο μεγάλους οργανισμούς, στον ΕΟΔ και στον EUMETSAT. Ο ΕΟΔ, ο οποίος διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό άνω των 4 δισ. ευρώ και απασχολεί περίπου 2 250 άτομα (2011), έχει αναπτύξει και διαχειρίζεται σημαντικό αριθμό περιβαλλοντικών δορυφόρων (ERS, Envisat, Cryosat, SMOS, GOCE, SWARM) και έχει επίσης αναπτύξει τους ευρωπαϊκούς μετεωρολογικούς δορυφόρους Meteosat, Meteosat δεύτερης γενιάς και Met-OP. Ο ΕΟΔ αποθηκεύει και διανέμει επίσης δεδομένα σχετικά με μια μακρά σειρά αποστολών άλλων εταιρών (αποστολές τρίτων). Ο EUMETSAT, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Εκμετάλλευσης Μετεωρολογικών Δορυφόρων, διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό ανερχόμενο περίπου σε 300 εκατ. ευρώ, απασχολεί 280 άτομα (2011) και έχει ως ειδική αποστολή την επεξεργασία και διανομή μετεωρολογικών δεδομένων.

4.2 Εκτός από αυτούς τους δύο μεγάλους οργανισμούς, υπάρχουν και άλλοι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Διαστημική Πολιτική, όπως επισημαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί⁽²⁾.

Οργανισμός:	Βασικές δραστηριότητες	Προϋπολογισμός και προσωπικό (2007)
Οργανισμός του ευρωπαϊκού GNSS (GSA)	Ευρωπαϊκά προγράμματα δορυφορικής πλοήγησης (π.χ. Galileo)	5,4 εκατ. (2009) – 50 άτομα
Δορυφορικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUSC)	Υποστήριξη της ΕΕ για την ανάλυση δορυφορικών εικόνων	16 εκατ. (2011) – 100 άτομα
Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος (EEA)	Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις κοινοτικές πολιτικές	41 εκατ. (2012) – 220 άτομα.
Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA)	Τεχνική και επιστημονική βοήθεια για την κατάρτιση της νομοθεσίας της ΕΕ όσον αφορά την ασφάλεια στη θάλασσα και τη ρύπανση των θαλασσών	54 εκατ. (2010) – 200 άτομα
FRONTEX	Συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την ασφάλεια των συνόρων	22 εκατ. (+13 εκατ. ως αποθεματικό) – 170 άτομα
Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (EOA)	Συνεργασία στον τομέα των αμυντικών δυνατοτήτων και των εξοπλισμών	31 εκατ. (2010) – 100 άτομα
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ)	Τμήμα του 7ου ΠΠ. Στήριξη της επιστημονικής έρευνας και αριστείας στην Ευρώπη	32 εκατ. (2009) – 220 άτομα
Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας (EOE)	Αξιολόγηση και διαχείριση πολλών προγραμμάτων του 7ου ΠΠ	31 εκατ. (2009) – 349 άτομα

4.3 Τα αριθμητικά στοιχεία που παρατίθενται ανωτέρω παρέχουν μια συνοπτική εικόνα των επιχειρησιακών δυνατοτήτων που διαθέτουν οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης –ΕΟΔ και EUMETSAT– στον δορυφορικό τομέα. Έναντι των αναγκών του προγράμματος, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεκτιμήσει το σύνολο των διαθέσιμων πόρων και επαγγελματικών ικανοτήτων.

4.4 Στην αιτιολογική σκέψη (18), ο ΕΟΔ και ο EUMETSAT δεν υποδεικνύονται ρητά μεταξύ των φορέων που θα επωμισθούν την υλοποίηση του προγράμματος Copernicus. Η συμπερίληψη των εν λόγω οργανισμών θεωρείται αναγκαία σε συνάρτηση με το άρθρο 11 που έπεται.

4.5 Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 12 του προτεινόμενου κανονισμού θα πρέπει να τροποποιηθούν, με σκοπό την αντικατάσταση της χρησιμοποιούμενης διστακτικής διατύπωσης (μπορεί να αναθέτει) από μια βεβαιωτική διατύπωση (αναθέτει).

(2) Πηγή: PACT-European Affairs.

4.6 Στα σημεία 1. β) και 4. β) του άρθρου 2, η Επιτροπή περιλαμβάνει τους στόχους της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης μεταξύ των κυριότερων στόχων του προγράμματος Copernicus.

4.7 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την άποψη αυτή, αλλά ζητεί να προβλεφθούν συγκεκριμένα και ενδεδειγμένα μέτρα προς το σκοπό αυτό, ειδικότερα όσον αφορά τα συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν («κατάντη») και τα οποία διαµορφώνουν την προστιθέµενη αξία των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την άποψη αυτή, αλλά ζητεί να προβλεφθούν συγκεκριμένα και ενδεδειγμένα μέτρα για την υλοποίηση των εν λόγω στόχων, ειδικότερα όσον αφορά τα συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν («κατάντη»), τα οποία διαµορφώνουν την προστιθέµενη αξία των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Οι δράσεις διάδοσης, προώθησης της ανάπτυξης δυναµικών εφαρµογών των δεδοµένων που παρέχονται από το σύστηµα και µετάδοσης γνώσεων σχετικά µε τις δυνατότητες του προγράµµατος Copernicus είναι µείζονος σηµασίας και χρήζουν ενσωµάτωσης στον υπό εξέταση κανονισµό, µε ρητή αναφορά στις δραστηριότητες προς ανάληψη για την επίτευξη των τιθέντων στόχων.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα τέλη που καταβάλλονται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων φαρμακοεπαγρύπνησης όσον αφορά τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση»

[COM(2013) 472 final — 2013/0222 (COD)]

(2014/C 67/18)

Εισηγήτρια: η κ. **Renate HEINISCH**

Στις 12 Ιουλίου 2013 και 1 Ιουλίου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με τα άρθρα 114 και 168 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα τέλη που καταβάλλονται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων φαρμακοεπαγρύπνησης όσον αφορά τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση

COM(2013) 472 final — 2013/0222 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 144 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής, η οποία συμβάλλει σημαντικά στην περαιτέρω βελτίωση της ασφάλειας των φαρμακευτικών προϊόντων και της διαφάνειας των διαδικασιών αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ιδίως τις βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν συγκριτικά με την πρώτη πρόταση της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και ειδικές ρυθμίσεις για τις ΜΜΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την αρχή, σύμφωνα με την οποία οι κάτοχοι άδειας κυκλοφορίας δεν χρειάζεται να καταβάλουν δύο φορές τέλη για την ίδια δραστηριότητα φαρμακοεπαγρύπνησης. Καλεί την Επιτροπή να εξασφαλίσει ότι παράλληλα με τη θέσπιση των νέων τελών θα καταργούνται τα εθνικά τέλη για την ίδια δραστηριότητα.

1.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις προτάσεις της Επιτροπής αναφορικά με την αξιολόγηση των περιοδικών επικαιροποιημένων εκδόσεων για την ασφάλεια (ΠΕΕΑ) και των μετεγκριτικών μελετών ασφαλείας (ΜΜΑ). Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβλέψει περαιτέρω μειώσεις των τελών για τα φάρμακα με χαρακτηριστικά ασφαλείας που είναι γνωστά σε σημαντικό βαθμό.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η κατάρτιση ενωσιακών διαδικασιών αξιολόγησης βάσει δεδομένων φαρμακοεπαγρύπνησης (παραπομπές) αποτελεί κρατικό καθήκον που δεν θα πρέπει να χρηματοδοτείται αποκλειστικά μέσω τελών των κατόχων άδειας κυκλοφορίας. Η πραγματοποίηση τέτοιων διαδικασιών αξιολόγησης αποτελεί σημαντικό καθήκον των αρμοδίων αρχών σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο και θα πρέπει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ –και για την

εξασφάλιση του ανεξάρτητου χαρακτήρα της αξιολόγησης– να χρηματοδοτείται με πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.5 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση να εισπράττει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΑ) ετήσιο κατ' αποκοπή τέλος από τους κατόχους άδειας κυκλοφορίας για τις πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι επί του παρόντος οι δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης δεν είναι διαθέσιμες ή διατίθενται σε περιορισμένο βαθμό. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει να διακοπεί η καταβολή του κατ' αποκοπή τέλους μέχρι να καταστούν διαθέσιμες οι εν λόγω υπηρεσίες.

1.6 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής να επιβληθούν τα τέλη σε όλους τους εν λόγω κατόχους άδειας κυκλοφορίας με όσο το δυνατόν πιο δίκαιο επιμερισμό. Η ΕΟΚΕ προτείνει να επανεξεταστεί η προτεινόμενη προσέγγιση των «υποκείμενων σε τέλη μονάδων».

2. Εισαγωγή

2.1 Η απόκτηση ή η αποκατάσταση της «καλής υγείας» αποτελεί για τους περισσότερους πολίτες αγαθό υψηλής αξίας, για πολλούς μάλιστα αποτελεί το σημαντικότερο αγαθό.

2.2 Τα φάρμακα, σε συνδυασμό με τις συμβουλές και τις θεραπείες των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, έχουν κεντρική σημασία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της υγείας. Οι ασθενείς προσδοκούν δικαίως, ως πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη βέλτιστη περιθαλψή με αποτελεσματικά και ασφαλή φάρμακα σε όλα τα κράτη μέλη. Όλοι οι κανόνες στον κλάδο των φαρμάκων πρέπει να έχουν πάντοτε ως επίκεντρο τα συμφέροντα των ασθενών.

2.3 Κατά τη χρήση φαρμάκων οι κίνδυνοι θα πρέπει, κατά το μέτρο του δυνατού, να αποκλείονται ή να ελαχιστοποιούνται· η ασφάλεια θα πρέπει να καταλαμβάνει την πρώτη θέση. Αυτό απαιτεί την επαρκή εξέταση πριν από την έγκριση, καθώς και τη διαρκή παρακολούθηση κατά τη φάση που ακολουθεί την έγκριση. Για την εν λόγω δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται ως φαρμακοεπαγρύπνηση είναι υπεύθυνοι όλοι οι συμμετέχοντες: ο κάτοχος της άδειας κυκλοφορίας καθώς και οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας, οι ασθενείς αλλά και οι αρμόδιες αρχές στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά.

2.4 Οι ασθενείς προσδοκούν ότι θα λαμβάνονται, για τα φάρμακα που έχουν εγκριθεί σε περισσότερα κράτη μέλη, ενιαίες πανευρωπαϊκές αποφάσεις επί θεμελιωμένης επιστημονικής βάσης, οι οποίες κατόπιν θα δημοσιοποιούνται με ενιαίο τρόπο και σε κατανοητή γλώσσα. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) και οι ειδικευμένες υπηρεσίες του διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον συντονισμό της επιστημονικής αξιολόγησης και στη δημοσιοποίηση με ενιαίο τρόπο.

2.5 Για να μπορέσει ο EMA να εκπληρώσει το εν λόγω σημαντικό καθήκον, πρέπει να χρηματοδοτείται επαρκώς. Επί του παρόντος ο EMA δεν μπορεί να εισπράξει τέλη για πολλές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη φαρμακοεπαγρύπνηση. Η Επιτροπή με την πρότασή της επιθυμεί να δημιουργήσει αυτή τη δυνατότητα.

2.6 Κατά τη δημιουργία νέων λόγων καταβολής τελών πρέπει να δοθεί προσοχή ώστε οι κατασκευαστές των φαρμάκων να καταβάλουν τη δέουσα οικονομική συνεισφορά για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

2.7 Η συνεισφορά των κατασκευαστών φαρμάκων πρέπει να διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξακολουθήσουν να διατίθενται στους ασθενείς όλα τα φάρμακα στην Ευρωπαϊκή Ένωση· επομένως δεν θα πρέπει με την αύξηση των τελών να τεθεί σε κίνδυνο για οικονομικούς λόγους η εμπορική διάθεση των προϊόντων και να μην δύνανται, με τον τρόπο αυτόν, οι ασθενείς να λάβουν την κατάλληλη θεραπεία.

2.8 Οι ασθενείς προσδοκούν ότι οι διαδικασίες αξιολόγησης δεδομένων φαρμακοεπαγρύπνησης σε επίπεδο ΕΕ πραγματοποιούνται μόνο βάσει επιστημονικών πτυχών και ανεξάρτητα από τα τέλη των κατασκευαστών φαρμάκων.

3. Ιστορικό

3.1 Η ΕΟΚΕ τόνισε επανειλημμένα σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις τη σημασία που έχει η ανταγωνιστική και καινοτόμος βιομηχανία φαρμάκων στην Ευρώπη. Κατά τα τελευταία 50 χρόνια η φαρμακοβιομηχανία ανήκε στους σύγχρονους βιομηχανικούς κλάδους με το υψηλότερο τεχνολογικό επίπεδο και το υψηλότερο ποσοστό καινοτομίας. Στον εν λόγω τομέα απασχολούνται πανευρωπαϊκά εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι, οι οποίοι είναι ως επί το πλείστον υψηλής εξειδίκευσης, και στόχος είναι η επίτευξη υψηλής προστιθέμενης αξίας.

3.2 Εντούτοις, παράλληλα με τα πλεονεκτήματά τους, τα φάρμακα μπορούν να έχουν επίσης ανεπιθύμητες ενέργειες που προκαλούνται τόσο από τη χρήση τους όσο και από τη λανθασμένη φαρμακευτική αγωγή, συμπεριλαμβανομένης της εσφαλμένης χρήσης ή/και της κατάχρησης του φαρμάκου.

3.3 Για τον λόγο αυτόν, η χρήση φαρμάκων συνδέεται με μία μεγάλη ευθύνη και δίδεται σε αυτήν μεγάλη προσοχή, δεδομένου

ότι το ζήτημα στην προκειμένη περίπτωση είναι η εξασφάλιση της υγείας των πολιτών, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι συχνά η διαπίστωση πολλών παρενεργιών νέων φαρμάκων καθίσταται δυνατή μετά την έγκριση και την κυκλοφορία του φαρμάκου.

3.4 Με την τροποποίηση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004 που δημοσιεύτηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2010 μεταβιβάστηκαν στον EMA νέες αρμοδιότητες σχετικά με τη φαρμακοεπαγρύπνηση, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται: διαδικασίες φαρμακοεπαγρύπνησης σε επίπεδο ΕΕ, η αξιολόγηση βιβλιογραφικών περιστατικών, τα βελτιωμένα εργαλεία ΤΠΕ καθώς και η ευρύτερη ενημέρωση των πολιτών. Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομοθεσία για τη φαρμακοεπαγρύπνηση, ο Οργανισμός θα πρέπει να μπορεί να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες αυτές χρεώνοντας τέλη στους κατόχους άδειας κυκλοφορίας. Θα πρέπει, επομένως, να δημιουργηθούν νέες κατηγορίες τελών προκειμένου να καλυφθούν τα νέα και ειδικά καθήκοντα του Οργανισμού.

3.5 Για να μπορέσουν να χρηματοδοτούνται οι εν λόγω δραστηριότητες, η αναθεωρημένη νομοθεσία για τη φαρμακοεπαγρύπνηση προβλέπει τη χρέωση τελών στους κατόχους άδειας κυκλοφορίας. Τα εν λόγω τέλη πρέπει να αφορούν δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης που εκτελούνται στο επίπεδο της ΕΕ, κυρίως στο πλαίσιο των διαδικασιών αξιολόγησης στην ΕΕ. Οι εν λόγω διαδικασίες περιλαμβάνουν την επιστημονική αξιολόγηση που διενεργείται από εισηγητές εξ ονόματος των εθνικών αρμόδιων αρχών στα κράτη μέλη. Τα εν λόγω τέλη, συνεπώς, δεν έχουν σκοπό να χρηματοδοτήσουν τις δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης των αρμόδιων αρχών σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη μπορούν λοιπόν να εξακολουθούν να χρεώνουν τέλη για τις δραστηριότητες που εκτελούν σε εθνικό επίπεδο, αλλά αυτά δεν θα πρέπει να συμπίπτουν με τα τέλη που προβλέπονται στην εν λόγω πρόταση.

4. Ορισμοί

4.1 Σύμφωνα με τον ορισμό της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ) ο όρος «**φαρμακοεπαγρύπνηση**» περιλαμβάνει την ανάλυση και την αντιμετώπιση κινδύνων από φάρμακα, τις δραστηριότητες ανακάλυψης, εκτίμησης καθώς και την κατανόηση και την πρόληψη ανεπιθύμητων ενεργειών ή άλλων προβλημάτων που συνδέονται με τα φάρμακα, τη διαχείριση κινδύνου, την πρόληψη των σφαλμάτων κατά τη θεραπεία, τη μετάδοση πληροφοριών για τα φάρμακα καθώς και την προώθηση εύλογων θεραπειών με φάρμακα.

4.2 Με τον όρο **παρενέργεια** ή **ανεπιθύμητη ενέργεια φαρμάκου** (ΑΕΦ) νοούνται οι ανεπιθύμητες αρνητικές επιπτώσεις από τη χρήση ενός φαρμάκου.

4.3 Ως περιοδική επικαιροποιημένη έκθεση για την ασφάλεια –στα αγγλικά: Periodic Safety Update Report (PSUR)– νοείται η συγκέντρωση εκτενών δεδομένων για τα οφέλη και τους κινδύνους ενός ή περισσότερων φαρμάκων εντός σημαντικού χρονικού διαστήματος, κατά κανόνα πέραν των τριών ετών, η οποία πρέπει να υποβληθεί από τον κάτοχο της άδειας κυκλοφορίας στις αρμόδιες αρχές των κρατών για τα οποία υφίσταται έγκριση.

4.4 Η διαδικασία αξιολόγησης δεδομένων φαρμακοεπαγρύπνησης σε επίπεδο ΕΕ (**παραπομπή**) αποτελεί ρυθμιστική διαδικασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη σύνθεση διαφορετικών επιστημονικών θέσεων ή την αντιμετώπιση ενδοιασμών σχετικά με την έγκριση φαρμάκων.

4.5 Η μετεγκριτική μελέτη ασφαλείας (**Post-Authorisation Safety Study - PASS**) αποτελεί επιστημονική μελέτη, η οποία εξυπηρετεί την ασφάλεια των φαρμάκων. Μπορεί να πραγματοποιηθεί οικειοθελώς από τον κάτοχο της άδειας κυκλοφορίας ή να επιβληθεί κατόπιν αιτήματος της αρμόδιας αρχής μετά την έγκριση του φαρμάκου. Οι σημαντικότεροι στόχοι τέτοιων μελετών συνίστανται στη διερεύνηση της συχνότητας εμφάνισης ήδη γνωστών παρενεργειών σε συνθήκες καθημερινότητας, στην αναγνώριση σπανίων, έως τώρα άγνωστων παρενεργειών, οι οποίες λόγω του περιορισμένου αριθμού περιστατικών δεν ανακαλύπτονται στις κλινικές μελέτες, καθώς και στην αξιολόγηση πιθανών κινδύνων από την καθημερινή χρήση για ορισμένες ομάδες ασθενών (π.χ. πολύ ηλικιωμένοι άνθρωποι, έγκυες, άτομα με περιορισμένες ηπατικές λειτουργίες κ.λπ.).

4.6 Η **EudraVigilance** (**European Union Drug Regulating Authorities Pharmacovigilance**) αποτελεί δίκτυο πληροφόρησης και σύστημα διαχείρισης, το οποίο λειτουργεί ως κεντρική υπηρεσία υπό τον EMA με στόχο την ασφαλή χρήση φαρμάκων στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Η EudraVigilance υποστηρίζει ιδίως την ηλεκτρονική υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις παρενέργειες πριν και μετά την έγκριση ενός φαρμάκου (περιλαμβανομένων των ύπτων περιπτώσεων) και τη συστηματική τους συγκέντρωση· επίσης υποστηρίζει την έγκαιρη αναγνώριση κινδύνων από φάρμακα και τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου.

4.7 Το Extended EudraVigilance Medicinal Product Dictionary (**xEVMPD**) αποτελεί επέκταση του καταλόγου φαρμάκων EVMPD, ο οποίος έκλεισε τον Ιούλιο του 2011. Σε αυτό εισάγονται πληροφορίες από τους ενδιαφερόμενους κατόχους άδειας κυκλοφορίας για όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα που έχουν εγκριθεί στις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου· οι εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνουν το όνομα του προϊόντος, τον κάτοχο άδειας κυκλοφορίας και το σύστημα φαρμακοεπαγρύπνησής του, το είδος και το καθεστώς της άδειας, τη φαρμακοτεχνική μορφή και ισχύ, τον τρόπο χορήγησης και τους τομείς χρήσης καθώς και τις δραστικές ουσίες και τα έκδοχα. Ο κατάλογος φαρμάκων της ΕΕ έπρεπε να συμπληρωθεί έως τις 2 Ιουλίου 2012, ωστόσο η δυνατότητα χρήσης του είναι επί του παρόντος περιορισμένη.

4.8 Ως «**υποκείμενη σε τέλη μονάδα**» νοείται κάθε επιμέρους εγγραφή στη βάση δεδομένων που αναφέρεται στο άρθρο 57 παράγραφος 1 στοιχείο ιβ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004 (xEVMPD) με βάση πληροφορίες από τον κατάλογο όλων των φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση που έχουν εγκριθεί στην Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 57 παράγραφος 2.

5. Νομική βάση

5.1 Η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 114 και το άρθρο 168 παράγραφος 4 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ. Βασίζεται στο άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, καθώς οι διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων για τα φάρμακα τείνουν να παρεμποδίζουν το εμπόριο εντός της ΕΕ και, κατά συνέπεια, επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

5.2 Επιπλέον, η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 168 παράγραφος 4 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, καθώς αποσκοπεί στον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας για τα φάρμακα.

6. Αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας

6.1 Ο EMA είναι ένας ευρωπαϊκός αποκεντρωμένος οργανισμός που συστάθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 726/2004 και, ως εκ τούτου, η απόφαση σχετικά με τη χρηματοδότησή του και την εισπράξη τελών πρέπει να ληφθεί στο επίπεδο της ΕΕ. Η νέα νομοθεσία φαρμακοεπαγρύπνησης περιέχει τη νομική βάση ώστε ο Οργανισμός να εισπράττει τέλη για τις δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης. Κατά συνέπεια, μόνο η Ένωση μπορεί να μεταβιβάσει στον Οργανισμό την εξουσία να εισπράττει τα εν λόγω τέλη. Η παρούσα πρόταση κανονισμού ισχύει μόνο για δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης που πραγματοποιούνται στο επίπεδο της ΕΕ και με τη συμμετοχή του Οργανισμού. Όσον αφορά τις δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης που παραμένουν σε εθνικό επίπεδο, η ΕΕ δεν είναι αρμόδια και τα κράτη μέλη μπορούν να εξακολουθούν να χρεώνουν εθνικά τέλη αντιστοίχως.

6.2 Η πρόταση είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, διότι δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του γενικότερου επιδιωκόμενου στόχου, δηλαδή την επιβολή τελών, έτσι ώστε να είναι δυνατή η κατάλληλη εφαρμογή της νομοθεσίας φαρμακοεπαγρύπνησης που ισχύει από τον Ιούλιο του 2012.

7. Γενικές παρατηρήσεις

7.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη θετική και σημαντική συμβολή των φαρμάκων στην ποιότητα ζωής των πολιτών και έχει ανέκαθεν ταχθεί υπέρ του συνόλου των πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προαγωγή της ασφάλειας κατά τη χρήση των φαρμάκων, η οποία αποτελεί σημαντική συμβολή στην προστασία της υγείας.

7.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να βελτιώσει το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη φαρμακοεπαγρύπνηση και να το απλουστεύσει προς όφελος των ασθενών και των κατασκευαστών φαρμάκων με την αναδιτύπωση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004. Με τον τρόπο αυτόν η Επιτροπή συμβάλλει σημαντικά και στην περαιτέρω υλοποίηση και εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς στον σύνθετο και σημαντικό κλάδο των φαρμάκων.

7.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει περαιτέρω τη σημαντική συμβολή του EMA στο πλαίσιο αυτό, ο οποίος λειτουργεί ιδίως ως όργανο συντονισμού της επιστημονικά θεμελιωμένης και ενιαίας επικοινωνίας με τους ασθενείς για τους κινδύνους από τα φάρμακα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

7.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το αίτημα της πρότασης της Επιτροπής να δοθεί στον EMA η δυνατότητα να εισπράττει τέλη για τις υπηρεσίες του στον τομέα της φαρμακοεπαγρύπνησης.

8. Ειδικές παρατηρήσεις

8.1 Στο πλαίσιο αυτό η ΕΟΚΕ χαιρετίζει καταρχήν τους λόγους επιβολής τελών που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 5. Τόσο οι περιοδικές επικαιροποιημένες εκθέσεις για την ασφάλεια (ΠΕΕΑ) που αναφέρονται στο άρθρο 4 όσο και οι μετεγκριτικές μελέτες που αναφέρονται στο άρθρο 5 συμβάλλουν ιδιαίτερα σημαντικά στον έγκαιρο εντοπισμό κινδύνων και επομένως επικροτούνται απολύτως από τη σκοπιά των ασθενών.

8.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για φάρμακα με χαρακτηριστικά ασφαλείας που είναι γνωστά σε σημαντικό βαθμό δεν απαιτείται, στο πλαίσιο των ΠΕΕΑ και των μετεγκριτικών μελετών, η υποβολή μεγάλου αριθμού εγγράφων όπως συμβαίνει στην περίπτωση των νέων καινοτόμων φαρμάκων. Κατά συνέπεια, ο φόρτος εργασίας του EMA και των συμμετεχόντων εισηγητών για την επεξεργασία και την εξέταση θα είναι ενδεχομένως μικρότερος συγκριτικά με τον φόρτο εργασίας που απαιτείται για τα νέα καινοτόμα φάρμακα. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβλέψει περαιτέρω μείωση των τελών για φάρμακα με χαρακτηριστικά ασφαλείας που είναι γνωστά σε σημαντικό βαθμό όσον αφορά τα έγγραφα που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 5.

8.3 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί σκόπιμα τα τέλη για παραπομπές που αναφέρονται στο άρθρο 6 της πρότασης της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί μάλιστα ότι οι εν λόγω διαδικασίες αξιολόγησης θα πρέπει να πραγματοποιούνται ανεξάρτητα από τα τέλη της φαρμακοβιομηχανίας και να προσανατολίζονται αποκλειστικά προς το συμφέρον των ασθενών. Οι δαπάνες θα πρέπει να καλύπτονται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

8.4 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει καταρχήν και το ετήσιο κατ' αποκοπή τέλος που προτείνεται στο άρθρο 7. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το εν λόγω τέλος θα πρέπει να επιβάλλεται μόνο όταν οι υπηρεσίες φαρμακοεπαγρύπνησης του EMA που χρηματοδοτούνται από αυτό διατίθενται πλήρως στις υπόχρεες για την καταβολή του τέλους επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ δεν κρίνει σκόπιμη την προτεινόμενη σύνδεση με την υποκείμενη σε τέλη μονάδα.

8.5 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει περαιτέρω τις προτεινόμενες μειώσεις τελών και απαλλαγές για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

8.6 Το προτεινόμενο ετήσιο κατ' αποκοπή τέλος δεν ανταποκρίνεται επί του παρόντος παρά μόνο μερικώς σε αντίστοιχη υπηρεσία του EMA και επομένως δεν είναι πλήρως δικαιολογημένη η είσπραξή του. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει να διακοπεί η καταβολή του κατ' αποκοπή τέλους μέχρι να καταστούν διαθέσιμες οι εν λόγω υπηρεσίες. Το χρονικό σημείο της διαθεσιμότητας των υπηρεσιών μπορεί να εξακριβωθεί μέσω βεβαίωσης του Διοικητικού Συμβουλίου του EMA σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 2 εδ. 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1235/2010. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο «το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού οφείλει, βασιζόμενο σε ανεξάρτητη έκθεση ελέγχου που λαμβάνει υπόψη τη σύσταση της επιτροπής φαρμακοεπαγρύπνησης-αξιολόγησης κινδύνου, να επιβεβαιώσει και να αναγγείλει τότε έχει επιτευχθεί η πλήρης λειτουργικότητα της βάσης δεδομένων Eudravigilance».

8.7 Όσον αφορά την «υποκείμενη σε τέλη μονάδα», ενδέχεται για παράδειγμα να συμβεί, λόγω των διαφορετικών εθνικών περιστάσεων, να κυκλοφορήσει η ίδια έγκριση σε διάφορες γλώσσες εντός ενός κράτους και να υπάρχουν έτσι περισσότερες καταχωρήσεις στη βάση δεδομένων για την εν λόγω έγκριση. Οι περισσότερες δραστηριότητες φαρμακοεπαγρύπνησης πραγματοποιούνται ανά δραστηριότητα και όχι βάσει «υποκείμενων σε τέλη μονάδων» και θα πρέπει να χρεώνονται αντιστοίχως. Η ΕΟΚΕ προτείνει επομένως να συνδέεται η υποκείμενη σε τέλη μονάδα με έναν ευρωπαϊκό αριθμό διαδικασίας. Οι εθνικές εγκρίσεις δεν θα πρέπει να χρεώνονται περισσότερες από μία φορές.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις “από αρχής μέχρι τέλους” για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης»

[COM(2013) 453 final]

(2014/C 67/19)

Εισηγητής: ο κ. **Paulo BARROS VALE**

Στις 26 Ιουνίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 314 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις από αρχής μέχρι τέλους για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης

COM(2013) 453 τελικό

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 147 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) έχει ήδη εκφράσει την υποστήριξή της προς την ταχεία εφαρμογή των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων⁽¹⁾ «από αρχής μέχρι τέλους»⁽²⁾ και στην παρούσα γνωμοδότηση επαναλαμβάνει την υποστήριξή της προς την ανάπτυξη αυτής της πρακτικής, η οποία επιτρέπει βελτιστοποίηση των πόρων.

1.2 Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις «από αρχής μέχρι τέλους» θα πρέπει να θεωρηθούν ως μέσο για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, η αποτελεσματικότητα των οποίων έχει ενισχυθεί από την αυξημένη αυστηρότητα και διαφάνεια που συνδέεται με αυτή την πρακτική.

1.3 Παρέχεται επίσης μια ευκαιρία στις επιχειρήσεις, ιδίως τις μικρές και τις μεσαίες (ΜμΕ), επειδή σε μια πιο ανοικτή και διαφανή αγορά διευκολύνεται η πρόσβαση αυτών σε νέες ευκαιρίες.

1.4 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με τα πενήχρα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα, τα οποία φαίνεται να υπονομεύουν την επίτευξη του αρχικού στόχου της μετάβαση στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις μέχρι το 2016.

⁽¹⁾ ΕΕ C 11, 15.1.2013, σ. 44.

⁽²⁾ Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις «από αρχής μέχρι τέλους» αφορούν τη χρήση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και την ηλεκτρονική επεξεργασία συναλλαγών για προμήθειες αγαθών ή υπηρεσιών από οργανισμούς του δημόσιου τομέα σε όλα τα στάδια της διαδικασίας υποβολής προσφορών, από το στάδιο που προηγείται της ανάθεσης (γνωστοποίηση, πρόσβαση στα έγγραφα του διαγωνισμού, υποβολή των προσφορών, αξιολόγηση των προσφορών και ανάθεση συμβάσεων) μέχρι το στάδιο μετά την ανάθεση (παραγγελίες, τιμολόγηση και πληρωμή).

1.5 Ανησυχίες προκαλεί το περιορισμένο ενδιαφέρον που επέδειξαν στο πλαίσιο αυτό τα κράτη μέλη, τα οποία εξακολουθούν να δείχνουν απροθυμία να υιοθετήσουν πρακτικές που είναι απόλυτα επωφελείς για τη δημόσια διοίκηση και τους οικονομικούς παράγοντες. Η Επιτροπή πρέπει να ασκεί τον ρόλο της πειθούς προκειμένου να υιοθετηθεί το σύστημα των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους» εφαρμόζοντας η ίδια το σύστημα αυτό στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, νομοθετώντας και μεριμνώντας για τη διάδοση ορθών πρακτικών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί συνεπώς την ενέργεια της Επιτροπής να θέσει στη διάθεση των κρατών μελών που το επιθυμούν τις λύσεις της για τις δημόσιες συμβάσεις.

1.6 Ο τομέας των δημοσίων συμβάσεων είναι κατακερματισμένος επειδή σε αυτόν συνυπάρχουν πολλαπλές λύσεις και πλατφόρμες, οι οποίες, ως επί το πλείστον, δεν έχουν σχεδιαστεί με τρόπο που να τις καθιστά διαλειτουργικές. Η έλλειψη στρατηγικών προσανατολισμών, ακόμη και η απροθυμία των μελών να εφαρμόσουν κοινές λύσεις για την καθολική πρόσβαση, εμποδίζει την πρόσβαση των οικονομικών παραγόντων, εθνικών και διασυνοριακών, και υπονομεύει ως εκ τούτου τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Εναπόκειται στην Επιτροπή να διαδραματίσει τον ρόλο της στην ομαλοποίηση και εναρμόνιση των τεχνικών απαιτήσεων, με βάση προηγούμενες εργασίες, κυρίως στο πλαίσιο του έργου PEPPOL, που έτυχαν ευρείας στήριξης. Η εναρμόνιση αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τον εκδημοκρατισμό μιας αγοράς που επιθυμεί να είναι διαφανής και προσίτη από την άποψη της αυστηρής χρήσης των δημοσίων πόρων.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι οι προτεινόμενες λύσεις πρέπει να προσφέρουν καθολική πρόσβαση, με την υπέρβαση του εμποδίου της γλώσσας και την εξασφάλιση πρόσβασης στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διατηρηθεί σε χαμηλό επίπεδο το κόστος δημιουργίας ή προσαρμογής αλλά και συντήρησης των υφιστάμενων πλατφορμών. Η τυποποίηση έχει επομένως καθοριστική σημασία.

1.8 Οι δημόσιες συμβάσεις παραμένουν δυσπρόσιτες για τις ΜμΕ που δεν διαθέτουν το μέγεθος και τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους που απαιτούνται. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη θέση της ότι η νομοθεσία της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις θα πρέπει να στηρίζει τις ΜμΕ, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις από άποψη κεφαλαίων και εμπειρίας, ιδίως μέσω της δημιουργίας κοινοπραξιών ή προσωρινών συνεταιρισμών επιχειρήσεων⁽³⁾.

1.9 Η πρόταση οδηγίας σχετικά με την ηλεκτρονική τιμολόγηση στις δημόσιες συμβάσεις είναι ένα σημαντικό επιπλέον βήμα για την ολοκλήρωση του κύκλου των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους». Η τυποποίηση του περιεχομένου των τιμολογίων θα επιτρέπει τη διαλειτουργικότητα προσφέροντας σημαντικά πλεονεκτήματα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, παρά τα πλεονεκτήματα αυτά, οι προθεσμίες που προβλέπονται για την υιοθέτηση και τη γενίκευση της εφαρμογής είναι πάρα πολύ μεγάλες. Πράγματι, σε μια εποχή που η τεχνολογία εξελίσσεται συνεχώς, οι προσπάθειες τυποποίησης είναι επείγουσες και επιθυμητές, διαφορετικά οι προσπάθειες μπορεί να οδηγήσουν σε ξεπερασμένες λύσεις.

1.10 Παρά το γεγονός ότι η εκ μέρους της Επιτροπής χρηματοδότηση της ανάπτυξης των υποδομών ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων σε όλη την Ευρώπη μέσω του μηχανισμού διασύνδεσης στην Ευρώπη (ΜΔΕ) είναι ευπρόσδεκτη, η δραστική μείωση των χορηγούμενων ποσών από το Συμβούλιο την υπονομεύει. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για τη μείωση αυτή, επειδή επιφέρει μεγάλη αναστάτωση στα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που προωθούνται από την Επιτροπή, ιδίως όσον αφορά τη στήριξη για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του συστήματος των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων.

1.11 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι στον τομέα αυτό, όπως και σε κάθε άλλο που συνεπάγεται μια αλλαγή, η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού είναι υψίστης σημασίας. Επίσης, θα πρέπει να επιδοκιμασθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης προγραμμάτων κατάρτισης από τα διαρθρωτικά ταμεία την περίοδο 2014-2020. Όμως, δεν πρέπει να λησμονηθεί η κατάρτιση των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, η οποία είναι απαραίτητη για να μπορέσουν αυτοί να καλλιεργήσουν νέες τεχνικές δεξιότητες και να ευαισθητοποιηθούν στις νέες μορφές άυλης εργασίας.

1.12 Η ΕΟΚΕ επωφελείται της ευκαιρίας να ζητήσει από το Συμβούλιο να καλέσει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τις ιδέες που περιλαμβάνονται στα έγγραφα τα οποία εκπονήθηκαν από την Επιτροπή και τα συμβουλευτικά όργανα στον τομέα αυτό, προκειμένου να ενισχυθεί ο αντίκτυπος του έργου που έχει επιτελεστεί.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου

2.1 Η ανακοίνωση αξιολογεί την κατάσταση της εφαρμογής των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους» και την πρόοδο που έχει σημειωθεί με την εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται στην ανακοίνωση με θέμα Μια στρατηγική για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις⁽⁴⁾.

2.2 Η μεταρρύθμιση των διαδικασιών ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, η μείωση του διοικητικού φόρτου και η βελτίωση της διαφάνειας είναι συντελεστές οικονομικής ανάπτυξης, εφόσον ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης συγκαταλέγεται στις πέντε προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή το 2012 και το 2013 στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης. Η αγορά εμπορευμάτων, υπηρεσιών και δημοσίων έργων αντιπροσωπεύει το 19 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ (σύμφωνα με στοιχεία του 2011). Αυτό δείχνει τη σημασία της μεταρρύθμισης των διαδικασιών που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις, προκειμένου να μειωθούν οι δημόσιες δαπάνες, με την αποδέσμευση πόρων που μπορούν να επενδυθούν για την παραγωγή της ανάπτυξης.

2.3 Η μεταρρύθμιση των ηλεκτρονικών διαδικασιών σύναψης συμβάσεων και η εισαγωγή του μοντέλου ηλεκτρονικής διαπραγμάτευσης των δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους» είναι επίσης μια ευκαιρία να εισαχθούν καινοτομίες στον οργανωτικό μοντέλο της δημόσιας διοίκησης για την ενίσχυση της διαφάνειας και της ακρίβειας, πράγμα που θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.4 Σήμερα, οι ΜμΕ έχουν ευρεία πρόσβαση στο Διαδίκτυο: το 2012, μόνο το 4,6 % αυτών δεν ήταν συνδεδεμένες⁽⁵⁾. Ως εκ τούτου, οι περισσότερες ΜμΕ είναι εξοπλισμένες για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις «από αρχής μέχρι τέλους». Επιπλέον, οι επιχειρήσεις σε χώρες όπου το σύστημα αυτό συνιστά κοινή πρακτική θεωρούν ότι αποτελεί θετική εμπειρία. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση των υπηρεσιών έκδοσης ηλεκτρονικών τιμολογίων και την εφαρμογή ηλεκτρονικών διαδικασιών σύναψης συμβάσεων που είναι φθηνές και εύχρηστες.

2.5 Παρά την ευρεία χρήση του Διαδικτύου, η αξιοποίησή του στις δημόσιες συμβάσεις βρίσκεται ακόμα σε εμβρυακό στάδιο. Η Επιτροπή πρότεινε να καταστεί υποχρεωτική μέχρι τα μέσα του 2016. Έτσι, ο ρυθμός υιοθέτησης της ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών παραμένει πολύ χαμηλός (υπολογίζεται σε 10 %) και, στα περισσότερα κράτη μέλη, η υποβολή των προσφορών δια της ηλεκτρονικής οδού είναι προαιρετική, με εξαίρεση την Πορτογαλία, όπου κατέστη υποχρεωτική πέραν ενός συγκεκριμένου ορίου. Η ηλεκτρονική τιμολόγηση είναι ήδη πραγματικότητα σε ορισμένες περιπτώσεις, πέραν συγκεκριμένων ορίων, σύμφωνα όμως με εκτιμήσεις, μόνο το 12 % των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά μέσα για να στείλουν ή να λάβουν τιμολόγια στις συναλλαγές τους με τις δημόσιες αρχές.

2.6 Στο εξής, πρέπει να υπάρξει τυποποίηση των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων, να καταστεί η ηλεκτρονική τιμολόγηση κανόνας και όχι εξαίρεση στο πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων, να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικές στρατηγικές για την εφαρμογή των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων και της ηλεκτρονικής τιμολόγησης και να προβαίνουν στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σημασία που αποδίδει σε σχέση με τις δημόσιες συμβάσεις στην αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που επιτρέπει την απούλοποίηση των διαδικασιών καθιστώντας

⁽³⁾ EE C 11, 15.1.2013, σ. 44.

⁽⁴⁾ COM(2012) 179 τελικό

⁽⁵⁾ Στοιχεία Eurostat 2013

σταδιακά υποχρεωτικές τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις. Σημειώνει, ωστόσο, ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί είχε και ανεπιθύμητες επιδράσεις, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα που είχε η χρήση των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων.

3.2 Ο κατακερματισμός της αγοράς ηλεκτρονικών συμβάσεων έχει αυξηθεί, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη έχουν επιλέξει να πορευτούν μόνο τους, στάση η οποία αντικατοπτρίζεται στην ύπαρξη διαφορετικών λύσεων και πλατφορμών ο σχεδιασμός των οποίων, ελλείψει στρατηγικού οράματος, δεν επιτρέπει τη διαλειτουργικότητα η οποία συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση της καθολικής πρόσβασης. Παρότι, σε τοπικό επίπεδο, υπήρξε μια αύξηση στον αριθμό των συμμετεχόντων σε προσκλήσεις υποβολής προσφορών, πράγμα το οποίο αποτελεί ένδειξη βελτίωσης της πρόσβασης στην αγορά, δεν μπορεί να ληφθεί το ίδιο και για τη συμμετοχή σε διασυνοριακές προσκλήσεις υποβολής προσφορών όπου η πρόσβαση των ΜΜΕ είναι δύσκολη όχι μόνο για τεχνικούς, αλλά και για οικονομικούς λόγους - η πρόσβαση σε διασυνοριακές προσκλήσεις υποβολής προσφορών είναι δυνατή μόνο για τις ΜμΕ που σχηματίζουν κοινοπραξίες, λύση η οποία μπορεί και πρέπει να προβληθεί και να προωθηθεί σε εθνικό επίπεδο.

3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ζήτημα της διαλειτουργικότητας έχει ουσιαστική σημασία και ζητεί μια πιο αποφασιστική προσέγγιση προς αυτή την κατεύθυνση. Τάσσεται υπέρ των προσπάθειών τυποποίησης που έχουν αναληφθεί και πιστεύει ότι είναι σκόπιμο να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες σε χώρες όπου το σύστημα αυτό είναι πιο αναπτυγμένο.

3.4 Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις «από αρχής μέχρι τέλους» αποτελούν σημαντικό εργαλείο αύξησης της ακρίβειας και της διαφάνειας σε έναν τομέα ο οποίος, στον βαθμό που αφορά όλους, θα πρέπει να χρησιμεύσει ως παράδειγμα και να είναι πρωταθλητής αξιοπιστίας και σοβαρότητας.

3.5 Τα πλεονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν είναι τα ακόλουθα:

- Στήριξη των προσπάθειών καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής·
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αγοράς με τη σημαντική μείωση του λειτουργικού κόστους και των περιστασιακών δαπανών κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων της σύμβασης, είτε για τον αναθέτοντα φορέα ή για τον ανάδοχο·
- θετικός αντίκτυπος στο περιβάλλον, λόγω της ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης, είτε με τη μείωση της κατανάλωσης χαρτιού είτε με τον περιορισμό του οικολογικού αποτυπώματος, στοιχείων που είναι εγγενή της διανομής εγγράφων·
- συντόμευση των προθεσμιών ανάθεσης και πληρωμής·
- περαιτέρω διευκόλυνση του ελέγχου της διαδικασίας·
- ολοκλήρωση και ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς·

— ευρεία πρόσβαση των ΜμΕ στις δημόσιες συμβάσεις σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο, χάρη στον μετριασμό των δυσχερειών λόγω της απόστασης από τον τόπο όπου εκδίδεται η πρόσκληση υποβολής προσφοράς, πράγμα που διευκολύνει την πρόσβαση στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο·

— επειδή το έντυπο υποβολής προσφορών θα συμπληρώνεται με ηλεκτρονικά μέσα και θα είναι επικυρωμένο, θα περιοριστούν αναλόγως το περιθώριο λάθους στη συμπλήρωση εντύπων και ο κίνδυνος αποκλεισμού από την υποβολή προσφορών λόγω έλλειψης συμμόρφωσης·

— οι πλατφόρμες θα μπορούν να στέλνουν ειδοποιήσεις στους ενδιαφερόμενους προμηθευτές σχετικά με τη δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προσφορών·

— προφέρεται μια ευκαιρία εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης, πράγμα που συνεπάγεται, με πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, την απούλοποίηση άλλων διαδικασιών και μείωση του διοικητικού φόρτου·

— μειώνεται το κόστος χάρη στις δηλώσεις των όρων της σύμβασης·

— δημιουργούνται ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών στον κλάδο της τεχνολογίας και των επικοινωνιών·

— δημιουργούνται νέοι ρόλοι για τους υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης και τους εργαζόμενους των επιχειρήσεων.

3.6 Τα μειονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν είναι τα ακόλουθα:

— το αυξημένο κόστος της δημιουργίας και συντήρησης πλατφορμών ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών, η οποία συνεπάγεται ασφαλώς μια σημαντική επένδυση, αλλά αποφέρει ακόμη μεγαλύτερα οφέλη·

— στις χώρες που έχουν ήδη επενδύσει σε αυτές τις πλατφόρμες, οι δαπάνες προσαρμογής του λογισμικού ή του εξοπλισμού, μπορεί να είναι σημαντικές, τόσο για τις δημόσιες διοικήσεις όσο και για τους οικονομικούς παράγοντες·

— η κατοχύρωση της ασφάλειας των δεδομένων που εμφανίζονται στις ηλεκτρονικές πλατφόρμες·

— η εξάρτηση από υπηρεσίες που παρέχονται από τρίτους, όπως από τηλεπικοινωνιακούς φορείς και διαχειριστές πλατφορμών ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών·

— η αύξηση του αριθμού των κανόνων που σχετίζονται με τα αναγκαία στάδια της διαδικασίας ανάθεσης (υποβολή προσφορών, υποβολή εγγράφων, συμπλήρωση εντύπων), μπορεί να προκαλέσει αύξηση των διαδικαστικών σφαλμάτων τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ακύρωση της ανάθεσης ή της σύμβασης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η πρόταση οδηγίας για την ηλεκτρονική τιμολόγηση στις δημόσιες συμβάσεις, η οποία καθιερώνει ένα ευρωπαϊκό πρότυπο για την ηλεκτρονική τιμολόγηση, είναι ένα βήμα προς την εισαγωγή των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους» το οποίο πρέπει να επιδοκιμαστεί, παρόλο που η έκδοση και ανταλλαγή ηλεκτρονικών τιμολογίων ευρίσκονται ακόμη στα σπάργαλα. Η τυποποίηση των πληροφοριών που περιέχονται στο νομοσχέδιο θα διευκολύνει περαιτέρω την επιθυμητή διασυνοριακή διαλειτουργικότητα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι προθεσμίες που προβλέπονται είναι πολύ μεγάλες και δεν εξυπηρετούν τον στόχο της γενικευμένης και ταχέως χρήσης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στις δημόσιες συμβάσεις, πρακτικής που θα έχει κλιμακωτές επιδράσεις σε άλλες αγορές.

4.2 Η πρόταση στερείται επίσης φιλοδοξίας, καθόσον απαγορεύει απλώς στους δημόσιους φορείς να αρνηθούν έγγραφα που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρότυπο.

4.3 Με δεδομένη την κλίμακα των επενδύσεων και των υποδομών που έχουν υλοποιηθεί εκ μέρους των κρατών μελών, είναι σκόπιμο να καθιερωθεί επειγόντως η τυποποίηση, ώστε να αρχίσουν να αποδίδουν οι επενδύσεις που έχουν γίνει ήδη και να αποφευχθεί η πραγματοποίηση νέων οι οποίες, εν τω μεταξύ, δεν θα συμμορφώνονται με το νέο πρότυπο.

4.4 Η Επιτροπή θα αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) την εκτέλεση εργασιών τυποποίησης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το έργο αυτό θα πρέπει να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί από τη CEN στο πλαίσιο του εργαστηρίου BII, το οποίο παρήγαγε «τυποποιημένα διαλειτουργικά προφίλ», και την εμπειρία του έργου της PEPPOL (Πανευρωπαϊκή σύναψη δημοσίων συμβάσεων σε απευθείας σύνδεση), που έχει καθορίσει τα σημεία διαλειτουργικότητας τα οποία απαιτούνται για τη σύνδεση των πλατφορμών που ήδη υπάρχουν στα κράτη μέλη.

4.5 Με δεδομένη την οικονομική στενότητα που υπάρχει σήμερα, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να χρηματοδοτήσει και να υποστηρίξει την ανάπτυξη των υποδομών για τις δημόσιες συμβάσεις «από αρχής μέχρι τέλους» μέσω του μηχανισμού Συνδέοντας την Ευρώπη (CEF) ⁽⁶⁾. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις και τη μείωση των διαθέσιμων πόρων από 9,2 δις EUR σε μόνο 1 δις ευρώ, η ΕΟΚΕ συνιστά να μην λησμονηθούν κατά την κατανομή αυτών των περιορισμένων πόρων οι επενδύσεις στην ανάπτυξη μηχανισμών για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις.

4.6 Δεδομένου ότι η επιτυχής εφαρμογή του συστήματος των δημόσιων συμβάσεων «από αρχής μέχρι τέλους» δεν συνιστά αποκλειστική ευθύνη της Επιτροπής, κρίνεται σκόπιμο να υπενθυμίσουμε στα κράτη μέλη τον ρόλο τους στην καθιέρωση αυτής της πρακτικής. Η Επιτροπή δεν πρέπει μόνο να δώσει το παράδειγμα χρησιμοποιώντας η ίδια ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, αλλά

πρέπει και να ασκήσει την εξουσία τυποποίησης που διαθέτει, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη στη διάδοση καλών πρακτικών και την ενθάρρυνση της χάραξης εθνικών στρατηγικών με σκοπό τη δημιουργία ενός συστήματος δημοσίων συμβάσεων που να προσφέρει πρόσβαση σε όλους, ενός συστήματος που να χαρακτηρίζεται από τη διαλειτουργικότητα και την καθολική πρόσβαση. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του ρόλου της Επιτροπής είναι να θέσει στη διάθεση των ενδιαφερόμενων υφιστάμενες λύσεις ανοιχτής πηγής.

4.7 Η Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη μιας μελέτης για τον εντοπισμό των πλέον αποτελεσματικών στρατηγικών για τις ηλεκτρονικές προμήθειες και την ηλεκτρονική τιμολόγηση στην Ευρώπη, προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν τα ίδια τις δικές τους πολιτικές. Η διάδοση της ορθών πρακτικών είναι και σημαντική και επιθυμητή. Έχουν διεξαχθεί μελέτες και έχουν δημοσιευθεί τα αποτελέσματα, όπως οι συστάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, η «Χρυσή βίβλος βέλτιστων πρακτικών για τις ηλεκτρονικές συμβάσεις σε απευθείας σύνδεση» (οι μελέτες αυτές, αν και ανεξάρτητες, κατέληξαν σε παρόμοια συμπεράσματα) και η τελική έκθεση του σχεδίου PEPPOL. Κάθε χώρα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες και θα πρέπει να βοηθηθεί στη χάραξη στρατηγικών, αλλά όχι απαραίτητα με τη δημοσίευση άλλης μίας μελέτης, που μπορεί να αποδειχτεί αντιπαραγωγική, ακόμα και άχρηστη.

4.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της Επιτροπής να προωθήσει την ανάπτυξη και τη χρήση ψηφιακών πιστοποιητικών μέσω του εικονικού φακέλου επιχειρήσεων (ΕΦΕ), εργαλείου που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου PEPPOL και το οποίο επιτρέπει στους οικονομικούς παράγοντες να υποβάλουν τα απαραίτητα έγγραφα σε οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή στην Ευρώπη η οποία θα είναι σε θέση να τα ερμηνεύσει και να τα αποδεχτεί.

4.9 Πρέπει επίσης να επιδοκιμαστεί η πρόθεση ελέγχου, σε εθνικό επίπεδο, των δαπανών για τις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και των σχετικών δεικτών επιδόσεων. Αναφέρεται εδώ ως παράδειγμα η πορτογαλική δικτυακή πύλη "Base" ⁽⁷⁾, η οποία χρησιμοποιείται ήδη για τον έλεγχο των δαπανών για δημόσιες συμβάσεις και για τη συλλογή διαφόρων στατιστικών στοιχείων.

4.10 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δυνατότητα χρηματοδότησης της δημιουργίας προγραμμάτων κατάρτισης για τις επιχειρήσεις με τη χρήση πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο 2014-2020, και τονίζει την ανάγκη να βοηθηθούν ειδικότερα οι ΜμΕ. Δεν πρέπει όμως να παραμεληθεί η εκπαίδευση στον δημόσιο τομέα, ενώ χρειάζεται να αναπτυχθούν εκπαιδευτικά προγράμματα που προάγουν την αποτελεσματική χρήση των νέων, άυλων και πιο οικονομικών μεθόδων. Εξίσου σημαντική είναι η δυνατότητα χρηματοδότησης υποδομών, η οποία δεν πρέπει να επικεντρώνεται μόνο στη δημόσια διοίκηση, αλλά και στους οικονομικούς παράγοντες.

⁽⁶⁾ EE C 143, 22.5.2012, σ. 116-119.

⁽⁷⁾ www.base.gov.pt

4.11 Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα θέματα της διαλειτουργικότητας και της καθολικής πρόσβασης είναι υψίστης σημασίας και χαιρετίζει τη δημοσίευση από την Επιτροπή των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τα συστήματα ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων. Παράλληλα με τις ανησυχίες της σχετικά με την ευκολία πρόσβασης διασυννοριακών προμηθευτών και ΜμΕ, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη τα γλωσσικά εμπόδια και οι δυσκολίες πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες, υπενθυμίζει δε εν προκειμένω τους κανόνες περί απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω αναπηρίας που περιλαμβάνονται στο άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία έχει κυρωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διαθεσιμότητα του εξοπλισμού υπό πίεση στην αγορά (αναδιτύπωση)»

[COM(2013) 471 final — 2013/0221 (COD)]

(2014/C 67/20)

Μόνος εισηγητής: **ο κ. PEZZINI**

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 4 Ιουλίου 2013 και το Συμβούλιο, στις 6 Ιουλίου 2013, αποφάσισαν να ζητήσουν σύμφωνα με τα άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διαθεσιμότητα του εξοπλισμού υπό πίεση στην αγορά (Αναδιτύπωση)

COM(2013) 471 final — 2013/02921 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 142 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά το έργο που επιτέλεσε η Επιτροπή για την προσαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, σχετικά με τον εξοπλισμό υπό πίεση, στις διεθνείς εξελίξεις και στο νέο εσωτερικό νομοθετικό πλαίσιο, προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της αγοράς και να απλουστευθούν οι διαδικασίες, με τον καθορισμό των βασικών απαιτήσεων ασφάλειας, στις οποίες ο εξοπλισμός υπό πίεση πρέπει να συμμορφώνεται, με σκοπό την διάθεσή του στην εσωτερική αγορά.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή να χρησιμοποιηθεί η νομοθετική τεχνική της αναδιτύπωσης, δηλαδή, με την «έκδοση νέας νομικής πράξης που ενσωματώνει σε ενιαίο κείμενο τις τροποποιήσεις ουσίας» με στόχο τη διασφάλιση της προσαρμογής της οδηγίας 97/23/ΕΚ (PED) στο νέο νομοθετικό πλαίσιο.

1.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει για μια ακόμη φορά τη σημασία της διασφάλισης της πλήρους εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας ασφαλών και κατάλληλων εμπορευμάτων, προκειμένου τα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως σε ένα κράτος μέλος να μπορούν να διατίθενται χωρίς εμπόδια σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, εξασφαλίζοντας την πλήρη ιχνηλασιμότητα των προϊόντων, καθώς και την ενιαία, αποτελεσματική και αποδοτική εποπτεία της αγοράς.

1.4 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, όλες οι υποχρεώσεις και οι διαδικασίες της νέας οδηγίας PED πρέπει να εφαρμοστούν με σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας των διαδικασιών και του κόστους πιστοποίησης, ιδίως, για τις μικρότερες επιχειρήσεις και για τα προϊόντα που είναι εκτός σειράς παραγωγής ή είναι περιορισμένης σειράς.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξίσου σημαντική μια αποδοτικότερη και γενικευμένη επιτήρηση της αγοράς και μεγαλύτερη ισοδυναμία των επιπέδων επάρκειας των κοινοποιημένων οργανισμών αξιολόγησης της συμμόρφωσης, που πρέπει να πληρούν τα υποχρεωτικά κριτήρια, να διαθέτουν υψηλό επίπεδο και να τυγχάνουν εκπαιδευτικής υποστήριξης.

1.6 Η εφαρμογή της νέας οδηγίας PED πρέπει να υποβάλλεται σε εποπτεία, και κάθε δύο έτη να υποβάλλεται έκθεση από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες στο Συμβούλιο, στο Κοινοβούλιο και στην ΕΟΚΕ.

1.7 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ θα πρέπει να ενισχυθούν οι δείκτες, που συλλέγονται από το σύστημα RAPEX, και οι οποίοι καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της μείωσης του αριθμού των ακατάλληλων προϊόντων στην αγορά και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης που παρέχουν οι κοινοποιημένοι οργανισμοί.

1.8 Οι εξουσίες για την εφαρμογή της νέας οδηγίας, που ανατίθενται στην Επιτροπή, πρέπει να έχουν ένα σαφές και διαφανές περιβάλλον εφαρμογής και, πάνω απ' όλα, με σεβασμό των προνομίων ενημέρωσης και, ενδεχομένως, διαβούλευσης, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και κάθε κράτους μέλους.

2. Βασικά ζητήματα της εμπορίας εξοπλισμού υπό πίεση

2.1 Η εναρμόνιση της νομοθεσίας και ο εξοπλισμός υπό πίεση

2.1.1 Το ενδοκοινοτικό εμπόριο καταναλωτικών προϊόντων αντιπροσώπευε περίπου το ένα τρισεκατομμύριο ευρώ μεταξύ 2008 και 2010, και η αξία των εναρμονισμένων τομέων της ΕΕ, τόσο για τα καταναλωτικά προϊόντα, όσο και για τα προϊόντα επαγγελματικής χρήσης, έχει εκτιμηθεί ότι υπερβαίνει τα 2,1 τρισεκατομμύρια.

2.1.2 Η ελεύθερη κυκλοφορία ασφαλών και κατάλληλων προϊόντων συνιστά έναν από τους θεμελιώδεις πυλώνες της Ένωσης και η εποπτεία της αγοράς αποτελεί ουσιαστικό μέσο για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών από τη διάθεση στην αγορά επικίνδυνων και ακατάλληλων προϊόντων.

2.1.3 Η καθιέρωση της οδηγίας 97/23/EK για τον εξοπλισμό υπό πίεση – η αποκαλούμενη «**οδηγία PED**» – αποδείχτηκε πολύ σημαντική:

— για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς του κλάδου, τόσο από πλευράς αποτελεσματικότητας όσο και από πλευράς απόδοσης,

— για την άρση διαφόρων εμπορικών φραγμών,

— για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας του προϊόντος.

2.1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου στις νέες ρυθμίσεις σχετικά με τη λειτουργία της εμπορίας των προϊόντων στην εσωτερική αγορά ⁽¹⁾, με την έγκριση του κανονισμού EK 765/2008 ⁽²⁾ σχετικά με τη διαπίστευση και την εποπτεία της αγοράς - που αποκαλείται «κανονισμός του νέου νομοθετικού πλαισίου (NNΠ)» - και της απόφασης 768/2008/EK για τη θέσπιση κοινού πλαισίου για την εμπορία των προϊόντων - που αποκαλείται «απόφαση του νέου νομοθετικού πλαισίου (NNΠ)», όπως αναφέρεται στη «δέσμη εμπορεύματα» για την οποία η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εκφράσει τη θετική της γνώμη ⁽³⁾.

2.1.5 Η Επιτροπή προτίθεται εξάλλου να προσαρμόσει την οδηγία 97/23/EK στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, της 16ης Δεκεμβρίου 2008 – που αποκαλείται «**κανονισμός ΤΕΣ**» - για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων ⁽⁴⁾, σύμφωνα με τη νέα ταξινόμηση που προβλέπεται σε αυτόν, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι κίνδυνοι που οφείλονται στην πίεση που συνδέεται με επικίνδυνα υγρά.

2.2 Προσαρμογή στο νέο νομοθετικό πλαίσιο και νομική συνοχή

2.2.1 Το πρόβλημα της μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της οδηγίας PED θεωρείται, σε γενικές γραμμές, από όλους τους οικονομικούς φορείς του κλάδου, ως ένας παράγοντας που επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων που τηρούν τους κανόνες.

2.2.2 Πρόκειται για αθέμιτο ανταγωνισμό, που προκύπτει, σε μεγάλο βαθμό, από τις ελλείψεις και την αναποτελεσματικότητα των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς: αναποτελεσματική ιχνηλασιμότητα του προϊόντος που προέρχεται από τρίτες χώρες, ελλιπής

επάρκεια των κοινοποιημένων οργανισμών ⁽⁵⁾, λόγω της μη άμεσης εφαρμογής της απόφασης για το νέο νομοθετικό πλαίσιο.

2.2.3 Εξάλλου, οι αναλύσεις αντικτύπου έχουν δείξει ότι οι οικονομικοί φορείς συναντούν δυσκολίες στην αντιμετώπιση ενός κανονιστικού περιβάλλοντος που καθίσταται σταδιακά ολοένα και πιο πολύπλοκο.

2.2.4 Ολοένα και συχνότερα εφαρμόζονται πολλές νομοθετικές πράξεις στο ίδιο προϊόν, όπως στην περίπτωση του κανονισμού ΤΕΣ για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, που εισάγει νέες τάξεις και κατηγορίες κινδύνου, οι οποίες μόνον εν μέρει αντιστοιχούν σε αυτές που χρησιμοποιούνται σήμερα και οι οποίες θα ισχύσουν για τον τομέα, από 1ης Ιουνίου του 2015.

2.2.5 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της ⁽⁶⁾ σχετικά με τον κανονισμό και την απόφαση ΝΝΠ, είχε ήδη επισημάνει ότι «η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των όρων εμπορίας ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων συνιστούν βασικά στοιχεία για τους καταναλωτές, για τις επιχειρήσεις και για τους ευρωπαίους πολίτες».

2.2.6 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προσαρμογής της οδηγίας PED στην απόφαση ΝΝΠ, προκειμένου να επιτευχθεί υψηλής ποιότητας νομική ασφάλεια μέσω της νομοθετικής τεχνικής της αναδιατύπωσης με την «έκδοση νέας νομικής πράξης που ενσωματώνει σε ενιαίο κείμενο τόσο τις τροποποιήσεις ουσίας που επιφέρει σε μια προϋπάρχουσα πράξη όσο και τις διατάξεις της τελευταίας που παραμένουν αμετάβλητες. Η νέα νομική πράξη αντικαθιστά και καταργεί την προϋπάρχουσα» ⁽⁷⁾.

2.2.7 Ομοίως, η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσαρμογή της οδηγίας 97/23/EK στον κανονισμό ΤΕΣ, προκειμένου να εξασφαλιστεί η νομική συνοχή όσον αφορά την ταξινόμηση του εξοπλισμού υπό πίεση, με βάση το υγρό που περιέχεται σε αυτόν, που θα ισχύσει από την 1η Ιουνίου 2015, όταν θα καταργηθεί η οδηγία 67/548/ΕΟΚ. Αυτή η ευθυγράμμιση εντός της ΕΕ θέτει σε εφαρμογή το σύστημα οικογενειακής εναρμόνισης για την ταξινόμηση και επισήμανση των χημικών ουσιών, που εγκρίθηκε σε διεθνές επίπεδο στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

2.3 Οι υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων και οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας

2.3.1 Ιδιαίτερης σημασίας για την ΕΟΚΕ είναι οι απαιτήσεις όσον αφορά την ιχνηλασιμότητα του προϊόντος και τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων, με ιδιαίτερη αναφορά στην:

— υποχρέωση των εισαγωγέων, εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων και διανομέων να επαληθεύουν τη σήμανση CE των προϊόντων με τα απαιτούμενα έγγραφα και πληροφορίες για την ιχνηλασιμότητα,

⁽¹⁾ ΕΕ C 120 της 1 16.5.2008, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 30· ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 181 της 1 21.6.2012, σ. 105.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 353 της 31.12.2008, σ. 1.

⁽⁵⁾ Κοινοποιημένοι οργανισμοί = οργανισμοί (κοινοποιημένοι από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή) που είναι υπεύθυνοι για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, που πραγματοποιούν δοκιμές στα προϊόντα, τα εξετάζουν και τα πιστοποιούν.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 105.

- υποχρέωση των κατασκευαστών να παρέχουν οδηγίες και πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια σε γλώσσα ευκόλως κατανοητή από τους καταναλωτές και τους τελικούς χρήστες,
- ιχνηλασιμότητα σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού: κατασκευαστές, εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι, εισαγωγείς,
- υποχρέωση κάθε οικονομικού φορέα να αναφέρει στις αρχές από ποιόν προμηθεύτηκε το προϊόν και σε ποιόν το προμήθευσε.

2.3.2 Αυτές οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας για κάθε εξοπλισμό υπό πίεση που διατίθεται στην αγορά πρέπει να τηρούνται πλήρως, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας των διαδικασιών και του κόστους της πιστοποίησης, ιδίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις και για τα προϊόντα εκτός σειράς παραγωγής ή περιορισμένης σειράς.

2.3.3 Επίσης κρίνεται σημαντικό να ασκείται αποτελεσματικότερη εποπτεία της αγοράς και να επιδιώκεται προσέγγιση των επιπέδων επάρκειας των κοινοποιημένων οργανισμών αξιολόγησης της συμμόρφωσης, με τις κατάλληλες απαιτήσεις να είναι υποχρεωτικές για όλους, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη αμεροληψία και αποτελεσματικότητα σε ολόκληρη την Ένωση και ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ όλων των κατασκευαστών.

2.3.4 Οι δείκτες, οι οποίοι καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της μείωσης του αριθμού των ακατάλληλων προϊόντων στην αγορά και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών αξιολόγησης θα πρέπει να βασίζονται σε πληροφορίες που λαμβάνονται μέσω του συστήματος RAPEX και στις διαδικασίες κοινοποίησης της ρήτρας διασφάλισης, που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με την οδηγία και με βάση τα στοιχεία NANDO⁽⁸⁾.

2.3.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σε περίπτωση που ανατίθενται αρμοδιότητες της νέας αναδιατυπωμένης οδηγίας στην Επιτροπή σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 182/2011 της 16ης Φεβρουαρίου 2011, τούτο πρέπει να γίνεται με πλήρη σεβασμό των

υποχρεώσεων ενημέρωσης του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, κατά περίπτωση, του οικείου κράτους μέλους.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναδιατύπωση της οδηγίας PED του 1997 και εκτιμά το έργο που επιτέλεσε η Επιτροπή για την προσαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σχετικά με τον εξοπλισμό υπό πίεση, στις διεθνείς εξελίξεις και στο νέο εσωτερικό νομοθετικό πλαίσιο.

3.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει για μια ακόμη φορά τη σημασία της διασφάλισης της πλήρους εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας ασφαλών και κατάλληλων εμπορευμάτων, προκειμένου τα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως σε ένα κράτος μέλος να μπορούν να διατίθενται χωρίς εμπόδια σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, εξασφαλίζοντας την πλήρη ιχνηλασιμότητα των προϊόντων, καθώς και την ενιαία, αποτελεσματική και αποδοτική εποπτεία της αγοράς.

3.3 Η αρχή της αναλογικότητας των διαδικασιών και του κόστους πιστοποίησης, ιδίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις και για τα προϊόντα που δεν είναι σειράς ή περιορισμένης σειράς, πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη: η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αναθεώρηση της νομοθεσίας, όπως προτείνεται, θα χρειαστεί ένα σαφές δελτίο εκτίμησης των επιπτώσεων για τις ΜΜΕ, πέρα από τις πραγματοποιηθείσες αναλύσεις αντικτύπου και τις διαβουλεύσεις.

3.4 Μια αποδοτικότερη γενικευμένη εποπτεία της αγοράς και η προσέγγιση των επιπέδων επάρκειας των κοινοποιημένων οργανισμών αξιολόγησης της συμμόρφωσης, δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο μέσω των μηχανισμών επιβολής κυρώσεων, αλλά επίσης, και κυρίως, με την υποστήριξη στοχοθετημένων ευρωπαϊκών δράσεων κατάρτισης.

3.5 Η νέα αναθεωρημένη νομοθεσία θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ελέγχων και περιοδικών εκθέσεων στα κοινοτικά όργανα, οι οποίες να ενισχύονται από δείκτες του συστήματος RAPEX σχετικά με τις τάσεις των παραβάσεων της δήλωσης συμμόρφωσης και της γενικής ασφάλειας του εξοπλισμού υπό πίεση που διατίθεται στην αγορά.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Βλ. <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφόρων νομικών πράξεων οι οποίες προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο»

[COM(2013) 451 final — 2013/0218 (COD)]

και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας σειράς νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης που προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο»

[COM(2013) 452 final — 2013/0220 (COD)]

(2014/C 67/21)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. PEGADO LIZ**

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν αντιστοίχως στις 16 Οκτωβρίου 2013 και στις 4 Ιουλίου 2013, σύμφωνα με τα άρθρα 33, 43 παράγραφος 2, 53 παράγραφος 1, 62, 64 παράγραφος 2, 91, 100 παράγραφος 2, 114, 153 παράγραφος 2 στοιχείο β), 168 παράγραφος 4 στοιχείο β), 172, 192 παράγραφος 1, 207 και 338 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφόρων νομικών πράξεων οι οποίες προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο»

COM(2013) 451 final — 2013/0218 (COD).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 4 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας σειράς νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης που προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο»

COM(2013) 452 final — 2013/0220 (COD).

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 493^η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013, (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. PEGADO LIZ και υιοθέτησε, με 110 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το αντικείμενο των δύο προτάσεων κανονισμού COM(2013) 451 final και COM(2013) 452 final της 27ης Ιουνίου 2013, για τις οποίες ζητήθηκε η γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), αφορά τη «μαζική ευθυγράμμιση» στο νέο καθεστώς των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων 165 νομοθετικών πράξεων που αρχικά υπόκειντο στο καθεστώς της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο (ΚΔΕ).

1.2 Η διαδικασία αυτή ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την υποστήριξη του Συμβουλίου, προκειμένου να ευθυγραμμιστούν οι παλαιές πρακτικές της «επιτροπολογίας» με τη διαδικασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που προβλέπεται στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής, διότι είναι απαραίτητη για την ασφάλεια των πηγών του δικαίου της ΕΕ και επιδιώκει τον στόχο της απλούστευσης και της αποτελεσματικότητας.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την πρόσφατα εγκριθείσα λεπτομερή έκθεσή της για τη διαδικασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων και συνιστά να ληφθεί υπόψη για την κατανόηση της παρούσας γνωμοδότησης.

1.5 Πράγματι, αυτή η μαζική ευθυγράμμιση των 165 νομοθετικών πράξεων (κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων) που αφορούν δώδεκα διαφορετικούς τομείς εγείρει πολλά ερωτήματα νομικής και πρακτικής φύσεως.

1.6 Ορισμένα στοιχεία της κατ' εξουσιοδότηση διαδικασίας παραμένουν ασαφή. Για τον λόγο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί η έννοια των «μη ουσιωδών στοιχείων». Επίσης θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια ακριβής ανάλυση της λειτουργίας του μηχανισμού.

1.7 Μερικές προτάσεις κανονισμού περιλαμβάνουν επιλογές αγνοώντας το πλαίσιο που ορίζουν οι βασικές νομοθετικές πράξεις και προβλέπουν μάλιστα να ασκείται η εξουσιοδότηση επ' αόριστον ή θέτουν σύντομες προθεσμίες για τον έλεγχο του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

1.8 Δεδομένων των γενικών και των ειδικών παρατηρήσεων της, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προσαρμόσει την διαδικασία της «μαζικής ευθυγράμμισης», λαμβάνοντας περισσότερο υπόψη τις ιδιαιτερότητες ορισμένων βασικών νομοθετικών πράξεων.

1.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο να επιδείξουν μέγιστη προσοχή και αξιολογήσουν λεπτομερώς όλες τις πράξεις που περιλαμβάνονται σε αυτή τη διαδικασία «ευθυγράμμισης».

2. Εισαγωγή

2.1 Η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, εισάγει σαφή διάκριση μεταξύ των εξουσιών που εκχωρούνται στην Επιτροπή να εκδίδει μη νομοθετικές πράξεις γενικής ισχύος οι οποίες συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία μιας νομοθετικής πράξης (πράξεις κατ' εξουσιοδότηση), που προβλέπεται στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ, και των εξουσιών που ανατίθενται στην Επιτροπή να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις που προβλέπεται στο άρθρο 291 της ΣΛΕΕ.

2.2 Τα νομικά πλαίσια αυτών των δύο ειδών νομοθετικών πράξεων είναι εντελώς διαφορετικά.

2.2.1 Η εφαρμογή της διαδικασίας κατ' εξουσιοδότηση πράξεων προβλέπεται από πράξεις χωρίς υποχρεωτική ισχύ:

— την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽¹⁾.

— την «κοινή συναίνεση για τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις» ("*common understanding on delegated acts*") στην οποία κατέληξαν το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή.

— τα άρθρα 87α και 88 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που τροποποιήθηκαν με την απόφαση της 10ης Μαΐου 2012 ⁽²⁾.

2.2.1.1 Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα μια λεπτομερή ενημερωτική έκθεση για τη διαδικασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, της οποίας συνιστάται θερμά η ανάγνωση για την κατανόηση της παρούσας γνωμοδότησης ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2009) 673 final du 9.12.2009.

⁽²⁾ Έγγρ. A7-0072/2012.

⁽³⁾ Ενημερωτική έκθεση με θέμα «Βελτίωση της νομοθεσίας: εκτελεστικές και κατ' εξουσιοδότηση πράξεις» <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions&itemCode=24245>.

2.2.2 Η εφαρμογή της διαδικασίας έκδοσης εκτελεστικών πράξεων που προβλέπεται στο άρθρο 291 της ΣΛΕΕ πλαισιώνεται από την πλευρά της από νομικώς δεσμευτικές πράξεις:

— από τον κανονισμό 182/2011 ⁽⁴⁾ («κανονισμός επιτροπολογίας») που προβλέπει δύο διαδικασίες: τη συμβουλευτική διαδικασία και τη διαδικασία εξέτασης·

— από την απόφαση 1999/468/ΕΚ ⁽⁵⁾ («απόφαση επιτροπολογίας» όπως τροποποιήθηκε το 2006 προκειμένου να ενισχυθεί η εξουσία ελέγχου του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία προβλέπει την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο (ΚΔΕ).

2.2.3 Η ΚΔΕ χρησιμοποιήθηκε για την έγκριση εκτελεστικών μέτρων που τροποποιούν «μη ουσιώδη στοιχεία των βασικών νομοθετικών πράξεων». Η διατύπωση αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 5α της «απόφασης επιτροπολογίας» ⁽⁶⁾ είναι πολύ κοντά στον ορισμό των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων. Πράγματι, μια κατ' εξουσιοδότηση πράξη, όπως ορίζεται στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ είναι μια οιονεί νομοθετική πράξη που εκδίδεται από την Επιτροπή με σκοπό τη συμπλήρωση ή την τροποποίηση «μη ουσιωδών στοιχείων μιας νομοθετικής πράξης».

2.2.4 Λόγω αυτής της ομοιότητας, μεταξύ του 2009 και του 2014 το άρθρο 5α της «απόφασης επιτροπολογίας» και η ΚΔΕ ισχύουν προσωρινά, η Επιτροπή όμως αποσκοπεί να χρησιμοποιήσει αυτό το περιορισμένο χρονικό διάστημα για να προσαρμόσει στο καθεστώς των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων τις υφιστάμενες διατάξεις που προβλέπουν τη χρήση της ΚΔΕ.

2.2.5 Κατόπιν «αιτήματος» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ⁽⁷⁾, η Επιτροπή ανέλαβε μια «διαδικασία ευθυγράμμισης» ορισμένων κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων, με την υποστήριξη του Συμβουλίου ⁽⁸⁾.

Το αντικείμενο των προτάσεων των «καθολικών κανονισμών», για τους οποίους ζητήθηκε η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, αφορά αυτή τη «μαζική ευθυγράμμιση».

3. Προτάσεις της Επιτροπής

3.1 Η Επιτροπή δημοσίευσε δύο προτάσεις κανονισμού:

— Η μία αφορά «διάφορες νομικές πράξεις» COM(2013) 451 final.

— Η άλλη αφορά μια «σειρά νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης» COM(2013) 452 final.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 55 της 28.2.2011, σ. 13.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

⁽⁶⁾ Εισήχθη με την απόφαση του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2006 (ΕΕ L 200 της 22.7.2006).

⁽⁷⁾ Ψήφισμα του ΕΚ της 5ης Μαΐου 2010 (P7-TA (2010) 0127) point 18.

⁽⁸⁾ Δηλώσεις της Επιτροπής ΕΕ L 55 της 28.2.2011 σ. 19.

Μια τρίτη δέσμη προτάσεων είναι υπό μελέτη και θα δημοσιευτεί προσεχώς.

3.2 Η πρόταση σχετικά με τις «διάφορες νομικές πράξεις» έχει ως αντικείμενο τη μαζική μετάβαση από την ΚΔΕ στη διαδικασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων 160 νομοθετικών πράξεων (κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων) που αφορούν έντεκα διαφορετικούς τομείς:

- δίκτυα, περιεχόμενο και τεχνολογία επικοινωνιών·
- απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη·
- δράση για το κλίμα·
- ενέργεια·
- επιχειρήσεις και βιομηχανία·
- περιβάλλον·
- στατιστικές·
- εσωτερική αγορά και υπηρεσίες·
- κινητικότητα και μεταφορές·
- υγεία και καταναλωτές·
- φορολογία και τελωνειακή ένωση·

3.2.1 Αποτελείται από μια αιτιολογική έκθεση, από την πρόταση κανονισμού και από ένα απλό παράρτημα στο οποίο απαριθμούνται οι πράξεις τις οποίες αφορά η μετάβαση από την ΚΔΕ στο καθεστώς των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

3.3 Η πρόταση σχετικά με τη «σειρά νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης» αποτελεί αντικείμενο χωριστού εγγράφου επειδή η νομική βάση τους περιλαμβάνεται στον τίτλο V μέρος III της ΣΛΕΕ και δεν αφορά όλα τα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 22 για τη θέση της Δανίας που προσαρτάται στη ΣΛΕΕ, το εν λόγω κράτος μέλος δεν θα υπόκειται στον προτεινόμενο κανονισμό.

3.3.1 Η πρόταση κανονισμού που προβλέπει την προσαρμογή στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης αφορά πέντε κανονισμούς σχετικά με:

- τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις·
- τον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο για μη αμοιβαίες αξιώσεις·
- τη διαδικασία ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής·

— την ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών·

— την επίδοση και κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η Επιτροπή προτείνει «καθολικούς κανονισμούς» όσον αφορά τη μαζική ευθυγράμμιση πολλών κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων, αντί να υιοθετήσει μια πρόταση κανονισμού για καθεμιά από τις πράξεις αυτές.

4.1.1 Η Επιτροπή έχει ήδη χρησιμοποιήσει αυτή τη μέθοδο το 2006 προκειμένου να εισαγάγει την ΚΔΕ. Είχε χρησιμοποιήσει τη μορφή της ανακοίνωσης για την επείγουσα προσαρμογή 25 κανονισμών και οδηγιών, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 2005/1/EK της 9ης Μαρτίου 2005 με σκοπό τη θέσπιση «νέας οργανωτικής διάρθρωσης των αρμόδιων επιτροπών στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών»⁽⁹⁾. Υπενθυμίζεται επίσης η ανακοίνωση της Επιτροπής του 2007 σχετικά με την προσαρμογή στην ΚΔΕ μιας άλλης σειράς πράξεων που απαριθμούνται σε 4 παραρτήματα⁽¹⁰⁾. Με την ευκαιρία αυτή η ΕΟΚΕ είχε προβεί σε παρατηρήσεις και συστάσεις⁽¹¹⁾.

4.1.2 Η Επιτροπή δεν είχε ποτέ έως τώρα προβεί σε μια ευθυγράμμιση τέτοιου εύρους.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι προτάσεις κανονισμού δείχνουν την έκταση των εξουσιών της Επιτροπής εφόσον προβλέπουν το πεδίο εφαρμογής, το εύρος, καθώς και τη χρονική διάρκεια που διαθέτουν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο για να προβάλλουν ενστάσεις.

4.1.4 Η επιλογή αυτή είναι κατανοητή από πλευράς απλούστευσης και ταχύτητας της διαδικασίας, αλλά εγείρει πολλά ερωτήματα.

α) Επ' αόριστον ανάθεση

4.2 Το άρθρο 2 των δύο προτάσεων κανονισμού προβλέπει ότι η εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων με την ισχύουσα διαδικασία «ανατίθεται επ' αόριστον».

4.2.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ η διάρκεια της εξουσίας έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων πρέπει να προβλέπεται ρητά στη βασική νομοθετική πράξη και ότι, μέχρι στιγμής, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις συνήθως καθορίζονται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ενδεχομένως με δυνατότητα ανανέωσης, μέσω έκθεσης σχετικά με την εκτέλεση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

⁽⁹⁾ COM(2006) 900 έως 926 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 740 final, COM(2007) 741 final, COM(2007) 824 final, COM(2007) 822 final και COM(2008) 71 final.

⁽¹¹⁾ EE C 161 της 13.7.2007, σ. 45 και EE C 224 της 30.8.2008, σ. 35.

4.2.2 Επισημαίνεται ότι η προτίμηση της Επιτροπής για την επ' αόριστον ⁽¹²⁾ ανάθεση έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων δεν γίνεται αποδεκτή από το Κοινοβούλιο ⁽¹³⁾. Επιπλέον, η πρόταση «καθολικού κανονισμού» καταργεί «την υποχρέωση υποβολής περιοδικών εκθέσεων» για την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται στις βασικές πράξεις ⁽¹⁴⁾.

4.2.3 Συνεπώς η ΕΟΚΕ διερωτάται εάν οι κανονισμοί «ευθυγράμμισης» που προτείνει η Επιτροπή μπορούν να προβλέπουν ότι η έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων θα ασκείται επ' αόριστον σε όλες τις περιπτώσεις, ανεξαρτήτως τομέα.

β) Έλεγχος του ΕΚ και του Συμβουλίου

4.3 Επίσης, όπως έχει διευκρινίσει η ΕΟΚΕ στην ενημερωτική της έκθεση για τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, η ανάθεση εξουσίας έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων υπόκειται στον έλεγχο του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου που μπορούν ανά πάσα στιγμή να αποφασίσουν την ανάκληση της εξουσιοδότησης, να προβάλουν αντίρρηση για την κατ' εξουσιοδότηση πράξη που υιοθέτησε η Επιτροπή, κανονικά εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της εν λόγω κατ' εξουσιοδότησης πράξης στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο, ή να ενημερώσουν την Επιτροπή στο ίδιο χρονικό διάστημα ότι δεν προτίθενται να γείρουν αντίρρηση. Αυτή η περίοδος των δύο μηνών, μπορεί να παραταθεί ύστερα από αίτηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

4.3.1 Το άρθρο 5α, παράγραφοι 3 έως 6, της «απόφασης επιτροπολογίας» προέβλεπε ένα πολύπλοκο καθεστώς διαφόρων προθεσμιών αναλόγως εάν τα μέτρα που πρότεινε η Επιτροπή συμφωνούσαν ή όχι με τη γνώμη της κανονιστικής επιτροπής και οι οποίες κυμαινόταν από 4 έως 2 μήνες ανάλογα εάν επρόκειτο για το Συμβούλιο ή για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Κατά παρέκκλιση από αυτό το «κανονικό» καθεστώς, το άρθρο 5α, παράγραφος 5, στοιχείο β), όριζε ότι αυτές οι προθεσμίες μπορούσαν να συντμηθούν «σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις» για «λόγους αποτελεσματικότητας», χωρίς ωστόσο να καθοριστεί συγκεκριμένη προθεσμία.

Εξάλλου, η παράγραφος 6 προέβλεπε ένα ειδικό καθεστώς προθεσμίας ενός μηνός υποχρεωτικά προβλεπόμενου στη βασική πράξη για πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το κανονικό καθεστώς δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί «για επιτακτικούς λόγους επείγουσας ανάγκης».

4.3.2 Το άρθρο 2, παράγραφος 6, της πρότασης κανονισμού σχετικά με την προσαρμογή στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ διαφόρων νομικών πράξεων αναφέρεται σε αυτή τη δυνατότητα παρέκκλισης αλλά αρκείται να προβλέψει ότι «σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις», η κανονική προθεσμία για την προβολή ένστασης από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο μπορεί να καθοριστεί σε έναν μήνα ⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ COM(2009) 673 final du 9.12.2009, σημείο 3.2.

⁽¹³⁾ Common Understanding point IV.

⁽¹⁴⁾ 3 έτη, για παράδειγμα, στην οδηγία 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας.

⁽¹⁵⁾ Αντιθέτως, η πρόταση κανονισμού για την προσαρμογή στο άρθρο 290 της ΣΛΕΕ μιας σειράς νομικών πράξεων στον τομέα δικαιοσύνης δεν προβλέπει αυτή τη δυνατότητα.

4.3.3 Το νέο καθεστώς που προτείνεται φαίνεται να περιορίζει το περιθώριο ελιγμών που διαθέτουν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο όσον αφορά την άσκηση της ελεγκτικής τους εξουσίας.

4.3.4 Η ΕΟΚΕ διερωτάται ειδικότερα για τη δυνατότητα του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου να ασκήσουν αποτελεσματικά τις ελεγκτικές τους εξουσίες σε 165 κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα.

γ) Μη ουσιώδη στοιχεία

4.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, όπως τόνισε και στην ενημερωτική της έκθεση, ότι η διαδικασία εξουσιοδότησης αποσκοπεί στην έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που αφορούν τα «μη ουσιώδη» στοιχεία που προβλέπονται στις νομοθετικές πράξεις που εκδίδονται από κοινού από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4.4.1 Οι προτάσεις κανονισμού της Επιτροπής αφορούν δώδεκα διαφορετικούς τομείς.

4.4.2 Επειδή η ακριβής νομική φύση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων είναι ασαφής και επειδή οι τομείς τους οποίους αφορούν αυτές οι προτάσεις κανονισμού είναι τόσο εκτεταμένοι όσο και ευαίσθητοι, μπορούμε, όπως θα αναφερθεί παρακάτω, να αναρωτηθούμε για τον «μη ουσιώδη» χαρακτήρα ορισμένων μέτρων.

4.4.3 Επιπλέον, για την έννοια του «μη ουσιώδους μέτρου» υπάρχει ερμηνεία του Δικαστηρίου, η οποία ποικίλλει ανάλογα με τον τομέα. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2012, το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνώρισε ότι το θέμα των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι αρμοδιότητα του νομοθέτη και, επομένως, δεν μπορεί ποτέ να είναι αντικείμενο κατ' εξουσιοδότηση πράξεως στην Επιτροπή ⁽¹⁶⁾.

4.4.4 Επίσης, το Δικαστήριο της ΕΕ δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να αποφασίσει σχετικά με την εφαρμογή αυτή καθαυτή των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή. Έχει μόλις αναλάβει, για πρώτη φορά, στη λεγόμενη υπόθεση των «βιοκτόνων», την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η Επιτροπή για το άρθρο 80, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου του 2012 ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Υπόθεση C-355/10, Κοινοβούλιο εναντίον Συμβουλίου, όσον αφορά την επιτήρηση των θαλάσσιων εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και την εξουσία των συνοριοφυλάκων να απελαύνουν τους μετανάστες στην τρίτη χώρα από την οποία ξεκίνησε το πλοίο.

⁽¹⁷⁾ Υπόθεση C-427/12, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπόθεση σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων, καθόσον προβλέπει όσον αφορά καθορισμό των καταβλητέων στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ΕΟΧΠ) τελών την έκδοση εκτελεστικής πράξεως κατά το άρθρο 291 ΣΛΕΕ και όχι κατ' εξουσιοδότηση πράξεως κατά το άρθρο 290 ΣΛΕΕ. Κατά την Επιτροπή, η πράξη που καλείται να εκδώσει δύναμι του άρθρου 80, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 528/2012, στην πραγματικότητα αποτελεί κατ' εξουσιοδότηση πράξη κατά την έννοια του άρθρου 290 ΣΛΕΕ, καθόσον σκοπό έχει τη συμπλήρωση ορισμένων μη ουσιωδών στοιχείων της νομοθετικής πράξεως.

Επειδή η προσφυγή ασκήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2012, το Δικαστήριο θα πρέπει να αποφασίσει, στην καλύτερη των περιπτώσεων, τέλη 2013/αρχές 2014, αφού λάβει τα πορίσματα του γενικού εισαγγελέα.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στις περισσότερες από τις προτάσεις που εξετάζονται σε αυτή τη γνωμοδότηση, η Επιτροπή προσαρμόζει με κατάλληλο και λογικό τρόπο την ΚΔΕ στο καθεστώς των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, ορισμένες καταστάσεις εγείρουν αμφιβολίες και ιδιαίτερες δυσκολίες.

α) Ασάφειες ως προς το καθεστώς

5.2 Οι περισσότερες από τις εν λόγω νομικές πράξεις περιλαμβάνουν ρητή αναφορά στο άρθρο 5α της απόφασης του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2006⁽¹⁸⁾, της αποκαλούμενης «απόφασης επιτροπολογίας», η οποία εισήγαγε την ΚΔΕ και προβλέπει την ανάγκη εφαρμογής της εν λόγω διαδικασίας για τη λήψη γενικής εμπέλειας που έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων μιας βασικής πράξης». Ωστόσο, αυτή η τροποποίηση του καθεστώτος που θεσπίστηκε με την απόφαση της 28ης Ιουνίου 1999, τέθηκε σε ισχύ στις 24 Ιουλίου 2006.

5.2.1 Συνεπώς, καμιά από τις νομικές πράξεις που αφορά η άσκηση της «ευθυγράμμισης» πριν από αυτή τη διαδικασία δεν διευκρινίζει τα μέτρα που υπάγονται στο καθεστώς ΚΔΕ. Μόνο με την απόφαση του Ιουλίου 2006 προστέθηκε μια νέα παράγραφος στο άρθρο 2 της απόφασης του Ιουνίου 1999. Το άρθρο προβλέπει για πρώτη φορά τη λήψη μέτρων γενικής εμπέλειας που έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων μιας βασικής πράξης».

5.2.2 Όλες αυτές οι νομικές πράξεις περιλαμβάνουν αναφορές⁽¹⁹⁾ όπως «είναι σκόπιμο να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999», «η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή» και «όταν γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ, σύμφωνα με το άρθρο 8 της απόφασης αυτής».

5.2.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η μετάβαση της ΚΔΕ στο καθεστώς της εξουσιοδότησης επιφέρει την κατάργηση των γνωμοδοτήσεων των επιτροπών που απαιτούνται στο πλαίσιο της ΚΔΕ. Διατηρούνται ωστόσο για τα εκτελεστικά μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 291 της ΣΛΕΕ.

5.2.4 Συνεπώς καταργείται μια φάση ελέγχου της «μη ουσιώδους» φύσης «ορισμένων στοιχείων» της βασικής νομοθετικής πράξης.

5.2.5 Πράξεις που προηγούνται της «απόφασης επιτροπολογίας» υπάρχουν κυρίως στον κατάλογο που επισυνάπτεται στην πρόταση

κανονισμού της Επιτροπής. Οι πράξεις αυτές είχαν ωστόσο δημοσιευτεί πριν συστηματοποιηθεί η διαδικασία της επιτροπολογίας, επειδή τότε οι αναφορές στα μέτρα ήταν ιδιαίτερα ασαφείς, όπως για παράδειγμα «η προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο» (οδηγία της 20ης Μαΐου 1975 για τις συσκευές αερολυμάτων)⁽²⁰⁾.

β) Προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής

5.3 Ο προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 5α για τα «μη ουσιώδη στοιχεία» ορισμένων βασικών νομοθετικών πράξεων, δεν επαρκεί. Για παράδειγμα η γενική διατύπωση: «τα μέτρα που έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων του παρόντος κανονισμού», στον κανονισμό ΕΚ 661/2009 για τη γενική ασφάλεια των μηχανοκίνητων οχημάτων, χωρίς άλλη διευκρίνιση, δεν είναι ικανοποιητική.

5.3.1 Ενίοτε, το άρθρο 5α εφαρμόζεται σε στοιχεία ο «μη ουσιώδης» χαρακτήρας των οποίων είναι μάλλον αμφίβολος. Αυτό ισχύει παραδείγματος χάριν για:

— τον κανονισμό ΕΚ 715/2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου (άρθρο 23)·

— τον κανονισμό ΕΚ 714/2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυννοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας·

— τα άρθρα 23, παράγραφος 1 και 4, και 40 της οδηγίας 2006/123 της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, που επιτρέπουν τον προσδιορισμό του κατάλληλου χαρακτήρα, όσον αφορά τη φύση και την έκταση του κινδύνου, της ασφάλισης επαγγελματικής ευθύνης·

— τα άρθρα 12, 34 παράγραφος 1 και 35 παράγραφος 2 του κανονισμού ΕΚ 1371/2007 της 23ης Οκτωβρίου 2007, όσον αφορά την ασφάλιση ευθύνης για τους επιβάτες σιδηροδρομικών γραμμών.

γ) Τομείς που συνδέονται με τα θεμελιώδη δικαιώματα

5.4 Μέτρα εμφανώς «μη ουσιώδη», όπως η προσαρμογή των παραρτημάτων οδηγιών, ενδέχεται ωστόσο να εγείρουν αμφιβολίες όσον αφορά τις συνέπειές τους στην προστασία ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων.

5.4.1 Ως παράδειγμα αναφέρονται:

— τα παραρτήματα στον κανονισμό ΕΚ 1338/2008 της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές στους τομείς της δημόσιας υγείας και της υγείας και ασφάλειας στην εργασία (άρθρα 9 και 10, παράγραφος 2)·

⁽¹⁸⁾ ΕΕ L 200 du 22.7.2006, σ. 11.

⁽¹⁹⁾ Βλ. για παράδειγμα την οδηγία 2006/25/ΕΚ, την οδηγία 89/391/ΕΟΚ ή την οδηγία 2003/10/ΕΚ.

⁽²⁰⁾ Ένας σωστός τρόπος αναφοράς της «τεχνικής και επιστημονικής πρόοδου» μπορεί να βρεθεί στον κανονισμό ΕΚ 1272/2008 της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για την επισήμανση και τη συσκευασία ή στην οδηγία 2008/56/ΕΚ της 17ης Ιουνίου 2008 σχετικά με τη θαλάσσια στρατηγική.

- τα θέματα που πρέπει να καλυφθούν στις απογραφές πληθυσμού και στέγασης (κανονισμός ΕΚ 763/2008 της 9ης Ιουλίου 2008).
- τα παραρτήματα στην οδηγία 2006/126/ΕΚ της 20ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την άδεια οδήγησης.
- οι παρεκκλίσεις στα παραρτήματα του κανονισμού ΕΚ 183/2005 της 12ης Ιανουαρίου 2005 περί καθορισμού των απαιτήσεων για την υγιεινή των ζωοτροφών (άρθρα 28 και 31 παράγραφος 2).
- τα παραρτήματα στον κανονισμό ΕΚ 852/2004 της 29ης Απριλίου 2004 για την υγιεινή των τροφίμων (άρθρα 13 παράγραφος 2 και 14).
- η τροποποίηση των παραρτημάτων που περιέχουν τα έντυπα για την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις (κανονισμός ΕΚ 805/2004 της 21ης Απριλίου 2004), της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής (κανονισμός ΕΚ 1896/2006 της 12ης Δεκεμβρίου 2006),

της ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών (κανονισμός ΕΚ 861/2007 της 11ης Ιουλίου 2007) και της επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (κανονισμός ΕΚ 1393/2007 της 13ης Νοεμβρίου 2007).

5.4.2 Επισημαίνονται επίσης πιο ευαίσθητες περιπτώσεις όπως οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα ουσιαστικό τμήμα της ρύθμισης συγκεκριμένου θέματος θα προβλέπεται με κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, για παράδειγμα:

- η διαδικασία όσον αφορά «την προστασία από τις πρακτικές χορήγησης ενισχύσεων και τις αθέμιτες τιμολογιακές πρακτικές που προκαλούν ζημία στους κοινοτικούς αερομεταφορείς κατά την παροχή αεροπορικών υπηρεσιών από χώρες που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» που προβλέπεται στον κανονισμό ΕΚ 868/2004 της 21ης Απριλίου.
- ή ο καθορισμός των στοιχείων του συνολικού ετησίου πραγματικού επιτοκίου (ΣΕΠΕ) στο πλαίσιο των συμβάσεων καταναλωτικής πίστης (οδηγία 2008/48/ΕΚ της 23ης Απριλίου 2008, άρθρα 19 παράγραφος 5 και 25 παράγραφος 2).

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη»

[COM(2013) 460 final — 2013/0229 (NLE)]

(2014/C 67/22)

Εισηγητής: **ο κ. Άκος TOPOLÁNSZKY**

Στις 26 Ιουνίου 2013, και σύμφωνα με τα άρθρα 19, παράγραφος 1, και 22 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη»

COM(2013) 460 final — 2013/0229 (NLE).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 135 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αναγνωρίζει συγχρόνως με λύπη την αναγκαιότητα των μέτρων που συνεπάγεται και τα οποία ενδέχεται να θεωρηθούν ως ένα είδος προγράμματος ελάχιστης εφαρμογής.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης τη λύπη της για το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση της σύστασης, η υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο προσκρούσει συνεχώς σε σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά την εφαρμογή και την πολιτική δέσμευση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.3 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στις ελλείψεις που επισημάνθηκαν στα έγγραφα ανάλυσης των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τη στρατηγική πλαίσιο και τα εθνικά στρατηγικά προγράμματα. Είναι επιτακτική ανάγκη, βάσει των πληροφοριών που παρέχονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη, να ληφθούν σοβαρά υπόψη και να αντιμετωπιστούν εντός σύντομου χρονικού διαστήματος με την πρόταση και υλοποίηση αποτελεσματικών και ουσιαστικών πολιτικών λύσεων.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το τμήμα της πρότασης που αφορά τα οριζόντια μέτρα πολιτικής χαρακτηρίζεται από προχειρότητα και καλεί το Συμβούλιο να το αναπτύξει περαιτέρω, να θέσει πολύ συγκεκριμένες απαιτήσεις για τους τέσσερις τομείς που περιλαμβάνει, στηρίζοντας παράλληλα την εφαρμογή τους με την παρουσίαση καλύτερων απαιτούμενων πρακτικών.

1.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο, με βάση τα συμπεράσματα στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης σύστασης⁽¹⁾ και την επιδείνωση

της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης λόγω της κρίσης, το Συμβούλιο να κάνει χρήση της εξουσίας που διαθέτει προκειμένου να υιοθετήσει νομικές δεσμευτικές πράξεις για την αντιμετώπιση, ειδικότερα, καταστάσεων απελπισίας και μεγάλης φτώχειας που είναι επικίνδυνες για τη ζωή των πολιτών καθώς και για την καταπολέμηση των πλέον ακραίων επιπτώσεων των διακρίσεων, του ρατσισμού και του «αντισιγανισμού».

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει, κυρίως σε περιπτώσεις εξαιρετικά φτωχών συνθηκών διαβίωσης, να οριστούν σαφή πλαίσια εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να θεσπιστούν, τα απαραίτητα εδώ και καιρό, κριτήρια αναφοράς και δείκτες για την εκτίμηση παρόμοιων καταστάσεων.

1.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά, να διατεθούν σε ομάδες ανεξάρτητων ερευνητών νομικά μέσα και εγγυήσεις που απαιτούνται σε θέματα δεοντολογικής έρευνας, ώστε να προβούν στην αξιολόγηση της υλοποίησης των στρατηγικών και παράλληλα να διασφαλιστεί η χρηματοδότηση, καθώς και η διαφάνεια της χρήσης των πόρων.

1.8 Ενδείκνυται να ενισχυθεί, με νομικές εγγυήσεις και άλλα αναγκαία μέτρα, η λειτουργία των αρχών που είναι αρμόδιες για την ίση μεταχείριση και οι οποίες συνιστούν καθοριστικής σημασίας φορείς της πολιτικής για την καταπολέμηση των διακρίσεων, η λειτουργία των εθνικών σημείων επαφής που διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην εφαρμογή των στρατηγικών, καθώς και η συνεργασία αυτών των διαφόρων αρχών με τις ενδιαφερόμενες πληθυσμιακές ομάδες.

1.9 Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των στρατηγικών και την αντιμετώπιση της απώλειας εμπιστοσύνης που παρατηρείται στους κύκλους αυτούς, είναι θεμελιώδους σημασίας να ληφθεί μέριμνα για την ουσιαστική συμμετοχή και κινητοποίηση των Ρομά στο σύνολο των τομέων παρέμβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά και αναμένει τη διεύρυνση του εννοιολογικού πλαισίου της συνεργασίας, ένα πνεύμα συναίνεσης πέρα από την απλή διαβούλευση, και διατυπώνει προτάσεις προς την κατεύθυνση αυτή.

⁽¹⁾ «... αν και τα κράτη μέλη είχαν τη νομική δυνατότητα να παρέμβουν για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ένταξης των Ρομά, τα μέτρα που σχεδιάστηκαν μέχρι τώρα δεν είναι επαρκή. Λόγω της έλλειψης συντονισμένης προσέγγισης για το ζήτημα της ένταξης των Ρομά, οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών βγαίνουν αυξανόμενες.»

1.10 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη οι φορείς λήψεως αποφάσεων να αποστασιοποιηθούν σαφώς από τις ανησυχητικές δηλώσεις κατά των Ρομά, με αποχρώσεις ρατσισμού, βίας και έντονων διακρίσεων, καθώς και τη σημασία της καταγγελίας και της ανοιχτής και συνεκτικής παρακολούθησης φαινομένων ρατσιστικής βίας και μίσους· πρέπει να θεσπιστούν μέσα νομικά, διοικητικά, κανονιστικά και επικοινωνίας για την αποτελεσματική καταπολέμηση αυτών των φαινομένων.

2. Ιστορικό

2.1 Στις 5 Απριλίου 2011, η Επιτροπή υιοθέτησε ένα Πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020 ⁽²⁾, παρέχοντας επιτέλους, μετά από πολύχρονη αναμονή, τη δυνατότητα συντονισμένης δράσης για τη μείωση της ακραίας φτώχειας και του κοινωνικού διαχωρισμού που αφορούν επίσης τους Ρομά. Τον Ιούνιο του 2011, το Συμβούλιο ενέκρινε το έγγραφο ⁽³⁾ και κάλεσε τα κράτη μέλη να θεσπίσουν, πριν από το τέλος του 2011 εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά.

2.2 Σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται στο Πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει ετήσια έκθεση προόδου της εφαρμογής των στρατηγικών. Το 2012, η Επιτροπή αξιολόγησε για πρώτη φορά ⁽⁴⁾ τις εθνικές στρατηγικές που παρουσίασαν τα κράτη μέλη και εξέδωσε οριζόντια συμπεράσματα και σε παράρτημα ανέλυσε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της στρατηγικής κάθε κράτους μέλους ⁽⁵⁾.

2.3 Οι αντιπροσωπευτικές ενώσεις των Ρομά παρακολούθησαν με ιδιαίτερη προσοχή τις διαδικασίες χάραξης αυτών των στρατηγικών, εξέφρασαν τις απόψεις τους και τις επιφυλάξεις τους σε πολλά έγγραφα και αξιολόγησαν επίσης τις στρατηγικές ⁽⁶⁾.

2.4 Όλες αυτές οι αναλύσεις αποκάλυψαν σημαντικά κενά στις στρατηγικές των κρατών μελών. Σύμφωνα με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τα οριζόντια περιεχόμενα και τα μειονεκτήματά τους αποτελούν σημαντικό πρόβλημα. Μεταξύ των κενών αυτών, αναφέρονται για παράδειγμα:

- α) η ανεπάρκεια των μέτρων καταπολέμησης των διακρίσεων·
- β) η έλλειψη μέτρων για την προώθηση της «πλήρους πρόσβασης»·
- γ) η έλλειψη μέτρων για την αναγνώριση και την ενίσχυση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των Ρομά και της κοινότητάς τους·
- δ) η έλλειψη μέτρων για τη μείωση των ανισοτήτων και των ιδιαίτερα σοβαρών μειονεκτημάτων που παρατηρούνται στην

κοινωνία των Ρομά (για παράδειγμα, η έλλειψη μέτρων για τη μείωση των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τα παιδιά Ρομά)·

- ε) η έλλειψη μέτρων κινητοποίησης και παρότρυνσης των Ρομά, των κοινοτήτων τους και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την εφαρμογή των στρατηγικών αυτών.

2.5 Στα προαναφερθέντα έγγραφα ανάλυσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν υπάρχουν αναφορές στα ουσιαστικά κενά που διαπιστώθηκαν στις στρατηγικές των κρατών μελών. Δεν υπάρχει πουθενά καταδίκη, έκκληση για μείωση ή για τερματισμό των πολυάριθμων και πολύ σοβαρών κοινωνικών και κοινωνικών διακρίσεων που ενίοτε συνιστούν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεπώς, δεν επισημαίνονται επαρκώς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως:

- α) η εμπορία ανθρώπων που αναπτύσσεται στο περιθώριο της πορνείας και το πρόβλημα των θέσεων εργασίας υπό καθεστώς «σκλάβου»·
- β) το θεμελιώδες δικαίωμα των γυναικών Ρομά να διαθέτουν το σώμα τους και να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στον οικογενειακό προγραμματισμό, καθώς και ο εξαναγκασμός σε στειρώση που πραγματοποιείται χωρίς τη συγκατάθεση της ενδιαφερόμενης·
- γ) οι ακραίες μορφές δυστυχίας και φτώχειας που προσβάλλουν τα δικαιώματα του ανθρώπου, η μη ικανοποίηση βασικών αναγκών (για παράδειγμα η έλλειψη πρόσβασης σε πόσιμο νερό, ή η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και σε υποδομές υγιεινής για όσους ζουν στα προάστια ή σε καταυλισμούς, κλπ)·
- δ) τέλος, είναι ανεπαρκείς οι στόχοι καθώς και τα μέτρα που αφορούν την καταπολέμηση του ρατσισμού, την εγγύηση της ασφάλειας της ζωής και της περιουσίας των Ρομά και των κοινοτήτων τους, καθώς και τα δικαιώματά τους, και την ενίσχυση της προστασίας κατά των ρατσιστικών επιθέσεων.

2.6 Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει δύο γνωμοδοτήσεις για την στρατηγική πλαίσιο και για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά. Η προηγούμενη γνωμοδότηση ⁽⁷⁾, με θέμα την χειραφέτηση και κοινωνική ένταξη των πολιτών Ρομά, εγκρίνει την στρατηγική πλαίσιο, επικαλείται δε, από πλευράς σχεδιασμού και μεταγενέστερης εφαρμογής, την ανάγκη μιας τριπλής προσέγγισης (μια ουδέτερη φυλετικά και εθνοτικά πολιτική, μια πολιτική που να στηρίζει τη χειραφέτηση των ατόμων που θεωρούν τους εαυτούς τους μέλη κοινοτήτων Ρομά και την προβολή της επιτυχημένης κοινωνικής ένταξης, γενικές πολιτικές και δημοσιότητα για την καταπολέμηση του ρατσισμού), και διατυπώνει άλλες προτάσεις.

2.7 Στην πρόσθετη γνωμοδότησή της ⁽⁸⁾, η ΕΟΚΕ, αναφερόμενη σε μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2012, εφιστά την προσοχή στην απώλεια εμπιστοσύνης που παρατηρείται από τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης της κοινότητας των Ρομά και ως εκ τούτου παρουσιάζει προτάσεις ιδίως όσον αφορά την ένταξη των Ρομά και την προώθηση της συμμετοχής τους.

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για ένα Πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020.

⁽⁴⁾ COM(2012) 226 final.

⁽⁵⁾ SWD(2012) 133 final.

⁽⁶⁾ Analysis of National Roma Integration Strategies [Ανάλυση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά], ERPC, Μάρτιος 2012.

⁽⁷⁾ EE C 248, 25.8.2011, σ. 16–21

⁽⁸⁾ EE C 011 της 15.1.2013 σ. 21–26.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει, και λυπάται γι αυτό, την αναγκαιότητα της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την κατάσταση των Ρομά, λόγω των επιπτώσεων της κρίσης και των πολύ ποικίλων δεσμεύσεων των κρατών μελών, και εγκρίνει τους στόχους της, αλλά θεωρεί ότι τα μέτρα που περιέχει, που μπορεί επίσης να θεωρηθούν ως ένα είδος προγράμματος ελάχιστης εφαρμογής, σε ορισμένες περιπτώσεις, χαρακτηρίζονται από προχειρότητα και είναι ελάχιστα επιχειρησιακά όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που τίθενται στο έγγραφο.

3.2 Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της πρότασης της Επιτροπής, η εν λόγω πρόταση «αποσκοπεί στην επίτευξη της πρόοδου, εστιάζοντας την προσοχή των κρατών μελών σε ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των στρατηγικών τους». Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης τη λύπη της, για το γεγονός ότι η υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο προσκρούσει συνεχώς σε σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά την εφαρμογή και την πολιτική δέσμευση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

3.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι αν δεν θέλουμε να χαθεί και πάλι η ευνοϊκή πολιτική συγκυρία όσον αφορά την ένταξη των Ρομά – πράγμα που θα αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο τόσο για τους στόχους της Ένωσης όσο και για την εξέλιξη των συνθηκών διαβίωσης των ενδιαφερόμενων πληθυσμών- ενδείκνυται να εγκριθεί, με τη συμμετοχή των οργανώσεων των Ρομά και της κοινωνίας των πολιτών και στο πλαίσιο ευρείας διαβούλευσης, ένας πραγματικά φιλόδοξος και ελεγχόμενος κατάλογος συστάσεων στη βάση ενός συστήματος ανάλυσης δεδομένων, ο οποίος να αποτελείται από επαρκώς συγκεκριμένα και λειτουργικά στοιχεία και να αποτελεί αντικείμενο αξιολόγησης.

3.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά χρήσιμες τις συστάσεις πολιτικής που περιέχονται στην πρόταση και ότι πρέπει να υποστηριχθούν ευρέως ως ένας κατάλογος περιορισμένης παρέμβασης που να αποτελεί το αντικείμενο ανεξάρτητης εφαρμογής. Διαπιστώνει, ωστόσο, ότι οι συστάσεις αυτές παρέχουν ένα πολύ περιορισμένο πλαίσιο δράσης και ότι δεν είναι πάντα επαρκώς φιλόδοξες- ζητεί συνεπώς επιτακτικά να διευρυνθεί ο κατάλογος των συστάσεων και να συμπληρωθεί με μέσα ελέγχου και παρακολούθησης.

3.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το τμήμα της πρότασης που αφορά τα οριζόντια μέτρα πολιτικής χαρακτηρίζεται από προχειρότητα και καλεί το Συμβούλιο να αναπτύξει περαιτέρω τους τέσσερις τομείς που καθορίζονται σε αυτά (καταπολέμηση των διακρίσεων, προστασία των γυναικών και των παιδιών Ρομά, μείωση της φτώχειας και κοινωνική ένταξη και χειραφέτηση των Ρομά) και να θέσει πολύ πιο συγκεκριμένες απαιτήσεις παρέχοντας σε αυτό το πλαίσιο ενδείξεις όσον αφορά τις καλύτερες προσδοκώμενες πρακτικές.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ανεπαρκές το εγχείρημα που παρουσιάζεται στο έγγραφο, σύμφωνα με το οποίο «η επιλογή μη δεσμευτικής (νομικής) πράξης αποβλέπει στο να δοθούν πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη μέλη όσον αφορά το πρόβλημα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, χωρίς όμως να θεσπιστούν αυστηροί

δεσμευτικοί κανόνες», διότι «σύμφωνα με τα πορίσματα της Επιτροπής, δεν έχουν ληφθεί ακόμα ισχυρά και αναλογικά μέτρα για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού Ρομά». Στην παρούσα περίοδο κρίσης, αν δεν υπάρξει σωστή και στοχοθετημένη διαχείριση, οι ομάδες Ρομά που επίσης πλήττονται ιδιαίτερα από τον κοινωνικό διαχωρισμό, τις διακρίσεις και την ακραία φτώχεια θα υποφέρουν δυσανάλογα από τα αποτελέσματά της, εφόσον ήδη αντιπροσωπεύει γι' αυτούς μια αφόρητη και απαράδεκτη επιβάρυνση. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η κατάσταση αυτή απαιτεί από την πλευρά των φορέων λήψεως αποφάσεων άμεσες και αποτελεσματικές λύσεις και παρεμβάσεις και από πλευράς εκτελεστότητας των δικαιωμάτων.

3.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο, με βάση τα συμπεράσματα στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης σύστασης⁽⁹⁾ και την επιδείνωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης λόγω της κρίσης, το Συμβούλιο να κάνει χρήση της εξουσίας που διαθέτει προκειμένου να υιοθετήσει νομικές δεσμευτικές πράξεις για την αντιμετώπιση, ειδικότερα, καταστάσεων απελπισίας και μεγάλης φτώχειας που είναι επικίνδυνες για τη ζωή των πολιτών καθώς και για την καταπολέμηση των πλέον ακραίων επιπτώσεων των διακρίσεων, του ρατσισμού και του «αντισιγγανισμού». Η αναγκαιότητα παρόμοιων μέτρων προκύπτει ακριβώς από εμφανείς ελλείψεις, σε επίπεδο κρατών μελών, σε θέματα νομοθεσίας και νομολογίας⁽¹⁰⁾.

4. Ειδικές προτάσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά στις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επαναξιολογήσουν τις αρμοδιότητες που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων αλλά δεν υπόκεινται στην μέθοδο ανοιχτού συντονισμού, ιδίως όσον αφορά τα προαναφερθέντα θέματα. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητα τα εξής:

α) να προσδιορίσει η Ένωση επακριβώς και λεπτομερώς σε ποια κριτήρια στηρίζεται, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, προκειμένου να κρίνει αν υφίσταται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεύτερης και τρίτης γενιάς, όπως έχουν οριστεί από τον ΟΗΕ, και συγχρόνως να διευκρινίσει σε ποιες περιπτώσεις, όταν υπάρχουν υπόνοιες για παραβίαση των δικαιωμάτων αυτών, προβαίνει σε δικαστική αγωγή στον τομέα των ιδίων αρμοδιοτήτων της.

β) να ερμηνεύσει και να προσαρμόσει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων στις συνθήκες και στα κοινωνικά μειονεκτήματα που ενδέχεται να πλήττουν τους Ρομά σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι τον μέσο όρο του πληθυσμού.

⁽⁹⁾ «... αν και τα κράτη μέλη είχαν τη νομική δυνατότητα να παρέμβουν για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ένταξης των Ρομά, τα μέτρα που σχεδιάστηκαν μέχρι τώρα δεν είναι επαρκή. Λόγω της έλλειψης συντονισμένης προσέγγισης για το ζήτημα της ένταξης των Ρομά, οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών βγαίνουν αυξανόμενες.»

⁽¹⁰⁾ «Οι στόχοι της προτεινόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα μεμονωμένα κράτη μέλη, μπορούν όμως να επιτευχθούν καλύτερα μέσω συντονισμένης δράσης στο επίπεδο της ΕΕ και όχι μέσω εθνικών πρωτοβουλιών των οποίων το πεδίο εφαρμογής, η φιλοδοξία και η αποτελεσματικότητα ποικίλλουν». 2013/0229 (NLE), αιτιολογική έκθεση.

γ) να προσδιορίσει, σε συνεργασία με την Eurostat, μέσω της ερμηνείας των στατιστικών στοιχείων της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU-SILC), τους δείκτες εισοδήματος που αποκαλύπτουν όχι μόνο το όριο ακραίας φτώχειας και εξαθλίωσης αλλά και την ύπαρξη συνθηκών που θίγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

δ) η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να επεκταθούν και σε αυτόν τον τομέα οι τεχνικές που εφαρμόζονταν μόνο κατ'εξαιρεση σε αυτό το πλαίσιο, όπως για παράδειγμα, εκτός από την ανάλυση της κατάστασης του «φτωχού πληθυσμού» με εισόδημα χαμηλότερο από το 50 και 60 % του μέσου όρου, και η ανάλυση της κατάστασης του πληθυσμού με εισόδημα που κυμαίνεται γύρω στο 30 % (ή και 25 %), ή ακόμη η χρήση, εκτός των «σωρευτικών» δεικτών διακρίσεων που εφαρμόζονται σήμερα, μέτρων κατά των «οριακών διακρίσεων» με τα οποία εντοπίζονται φαινόμενα ιδιαίτερα σοβαρού αποκλεισμού με τη μορφή στερήσεων, χάρη σε ιδιαίτερα ευαίσθητους δείκτες (όπως η άνεση ή η στενότητα της κατοικίας λόγω μεγάλου αριθμού νοικοκυριών).

4.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να δοθεί προτεραιότητα στη διατήρηση των γλωσσικών και πολιτισμικών παραδόσεων που αποτελούν βασικό στοιχείο της ταυτότητας των Ρομά, καθώς και στην κοινωνική και οικονομική υποστήριξή τους, μετά από την επανεξέταση των στρατηγικών.

4.3 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά, είναι τα κράτη μέλη να επιστήσουν την προσοχή τους ιδιαίτερα στον έλεγχο των νομικών και δικαστικών διαδικασιών ως προς τις πολιτικές αυτές, ώστε να αποφευχθεί η αρνητική επίδραση των εν λόγω πολιτικών στις διαδικασίες αυτές και να δημιουργήσουν κατάλληλους μηχανισμούς για τον σκοπό αυτόν.

4.4 Όσον αφορά την προώθηση της ένταξης των Ρομά και της υλικής τους ανεξαρτησίας, η ΕΟΚΕ αναμένει ιδιαίτερα από τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα που να ανταποκρίνονται στο ύψος των απαιτήσεων και να εφαρμόσουν προγράμματα για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας καθώς και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Καλεί επισταμένα τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα νομικά μέσα που θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν αποτελεσματικά τους εργοδότες να προσλαμβάνουν Ρομά. Για τις περιχαρακωμένες κοινότητες Ρομά όπου η απασχόληση είναι ιστορικά εξαιρετικά υψηλή και οι διακρίσεις στην αγορά εργασίας συχνότερες, πρέπει να εισαχθούν καινοτόμα μέτρα της πολιτικής απασχόλησης, όπως, για παράδειγμα η δημιουργία ικανού αριθμού προσωρινών θέσεων εργασίας, χρηματοδοτούμενων από τον δημόσιο τομέα.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

4.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κράτη μέλη δεν κατόρθωσαν ακόμη να προσδιορίσουν δείκτες και σημεία αναφοράς που να αποτελούν βασική προϋπόθεση για την αξιολόγηση των στρατηγικών και των προγραμμάτων παρέμβασης, ή τη μεθοδολογία και τις απαιτήσεις σχετικά με τον τομέα αυτόν, που θα συντελούσαν σε μία κατάλληλη και αμερόληπτη συλλογή δεδομένων και σε ανάλογο απολογισμό⁽¹¹⁾. Η σημερινή πρακτική παρακολούθησης και αξιολόγησης των κρατών μελών περιορίζεται συχνά

στη σύνταξη εκθέσεων χωρίς πραγματική μέθοδο αξιολόγησης, οι οποίες ενδεχομένως στηρίζονται σε στοιχεία αλλά που ενίοτε οδηγούν σε εντελώς αβάσιμα αποτελέσματα.

4.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ανατεθεί η αξιολόγηση, μετά από ανοικτή πρόσκληση για την υποβολή προσφορών, σε ομάδες ερευνητών και σε επιλεγμένα ιδρύματα, που να χαρακτηρίζονται από επαγγελματισμό και να μην έχουν πολιτικές διασυνδέσεις. Η ανεξαρτησία αυτών των ερευνητών και ιδρυμάτων θα πρέπει να ενισχυθεί επίσης μέσω διάφορων νομικών μέσων, (όπως για παράδειγμα η καθιέρωση της δήλωσης περί μη σύγκρουσης συμφερόντων, κανόνων δημοσιονομικής διαφάνειας όσον αφορά τη χρήση των πόρων, έλεγχος της επιστημονικής κοινότητας, εποπτεία όσον αφορά την ερευνητική μέθοδο, κλπ.)⁽¹²⁾.

Πολιτικές συστάσεις

4.7 Πέρα από την προγραμματισμένη, διάφανη και κατάλληλη χρηματοδότηση από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την ισότητα, πρέπει επίσης να ενισχυθεί το νομικό καθεστώς αυτών των ιδρυμάτων, κατά τρόπο ώστε η πολιτική εξουσία αφενός να επηρεάζει όσο το δυνατόν λιγότερο τη λειτουργία τους αλλά και να εγγυάται τη διασφάλιση των συνθηκών. Οι αρμόδιες αρχές για την ισότητα πρέπει επίσης να διατηρούν μόνιμες και στενές σχέσεις όχι μόνο με τα σημεία επαφής για τους Ρομά αλλά και με τις ενώσεις εκπροσώπησης των Ρομά.

4.8 Τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά οφείλουν να επιτελούν το έργο τους με απόλυτη διαφάνεια, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά. Η δράση τους έχει ζωτική σημασία για την υλοποίηση της στρατηγικής πλαισίου. Θα πρέπει να διασφαλιστούν μέσω της νομοθεσίας τα δικαιώματα των σημείων επαφής καθώς και των κυβερνητικών οργάνων που έχουν την ευθύνη για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση κοινωνικών προγραμμάτων για τους Ρομά. Με αυτόν τον τρόπο θα λειτουργούν ως θεματοφύλακες και θα μπορούν να εκφράζουν τη γνώμη τους σχετικά με τις νομοθετικές διαδικασίες που συνδέονται με τις κυβερνητικές πολιτικές που αφορούν τους Ρομά. Θα πρέπει επίσης να μπορούν να ασκούν την επιρροή τους στις πολιτικές αυτές, ώστε οι πολιτικές αυτές να μην αποδυναμώνονται αμοιβαία. Τα σημεία επαφής για τους Ρομά έχουν την υποχρέωση να παρέχουν πληροφορίες στις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών Ρομά, π.χ. μέσω της δημοσίευσης ετήσιων εκθέσεων ανεξάρτητων αξιολογητών, το περιεχόμενο των οποίων δεν έχει υποστεί καμία πολιτική επιρροή, ή μέσω της διοργάνωσης ειδικών διασκέψεων.

4.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι δύσκολο να υλοποιηθεί ο στόχος που ορίζεται στο σημείο 5.1 της πρότασης σύστασης, ήτοι ότι «Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της παρούσας σύστασης το αργότερο 24 μήνες από τη δημοσίευση και να γνωστοποιήσουν στην Επιτροπή τυχόν μέτρα που λαμβάνουν κατ'εφαρμογή της παρούσας σύστασης μέχρι αυτή την ημερομηνία». Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός θα πρέπει πρώτα να ληφθεί μέριμνα ώστε τα κράτη μέλη να μην μπορούν να απαλλαγούν από την υποχρέωση να υλοποιήσουν την στρατηγική πλαίσιο της ΕΕ, καθώς και τις ίδιες υποχρεώσεις

⁽¹¹⁾ Σημείο 4.4 της πρότασης σύστασης.

⁽¹²⁾ Ο αξιολογητής οφείλει να προβεί σε δήλωση περί μη σύγκρουσης συμφερόντων στην οποία θα αναφέρει ότι δεν εργάζεται για καμία κυβέρνηση και ότι δεν θα χρησιμοποιήσει δημόσιους πόρους που θα μπορούσαν να βλάψουν την αμεροληψία των αποτελεσμάτων της έρευνας.

τους. Πράγματι, η πρόταση με την παρούσα μορφή της όσον αφορά το περιεχόμενο αντιπροσωπεύει μόνο ένα μέρος του ευρύτερου συνόλου απαιτήσεων όπως προσδιορίζεται από την στρατηγική πλαίσιο σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, και το οποίο η Επιτροπή καλείται να αξιολογήσει κάθε χρόνο.

Ένταξη και συμμετοχή των Ρομά

4.10 Κατά τη γνώμη διάφορων εμπειρογνομόνων και οργανώσεων των Ρομά, που συμπίπτει μερικώς με την σχετική αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι πολιτικές και οι μηχανισμοί παροχής βοήθειας των κρατών μελών δεν επιτρέπουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, την εξέταση του ζητήματος της ένταξης των Ρομά με ικανοποιητική αποτελεσματικότητα και δεν έχουν πάντοτε ως αφετηρία και ως βασικό άξονα μία προσέγγιση βασιζόμενη τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁽¹³⁾. Εν τω μεταξύ διαπιστώνεται, δυστυχώς, επιδείνωση του αποκλεισμού των Ρομά σε διάφορα κράτη μέλη. Βασική αιτία αυτής της κατάστασης είναι οι συνεχείς διακρίσεις σε βάρος των Ρομά, μία βαθιά ριζωμένη εχθρότητα κατά των τσιγγάνων, στην οποία οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του νόμου δεν δίνουν τη δέουσα προσοχή. Όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης σύστασης: «Το επίκεντρο του προβλήματος έγκειται στη στενή σύνδεση μεταξύ διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν οι Ρομά.» ⁽¹⁴⁾.

4.11 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η εξάλειψη των αμοιβαίων αρνητικών επιπτώσεων των μηχανισμών αυτών θα πρέπει να αποτελέσει βασικό στόχο κάθε πολιτικής για την ένταξη. Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η ένταξη των Ρομά, η ενθάρρυνσή τους να συμμετάσχουν στα κοινά, καθώς και η αυτονόμηση των οργανώσεών τους και η ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Αυτό είναι εφικτό μόνο στα πλαίσια της καλλιέργειας μιας νοοτροπίας ανεκτικότητας, μέσω της οποίας η πολιτική για τους Ρομά βασίζεται πραγματικά στους άμεσα ενδιαφερόμενους, και η οποία δεν αντιμετωπίζει τους Ρομά ως απλούς δικαιούχους αλλά επίσης ως ισότιμους, ενεργούς παράγοντες των οποίων η συμμετοχή είναι απολύτως απαραίτητη. Θα πρέπει να ανατραπεί η παλαιότερη πατερναλιστική προσέγγιση, με την οποία οι διεργασίες καθορίζονταν από τους παράγοντες που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη και από τους φορείς λήψης αποφάσεων που κατέχουν την πλειοψηφία στην κοινωνία, και να αναγνωριστούν και να γίνουν δεκτοί οι Ρομά ως υπεύθυνα μέλη της κοινωνίας, ικανά και πρόθυμα να επηρεάσουν ενεργά τη μοίρα τους.

4.12 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽¹⁵⁾, στην οποία είχε επισημάνει, με βάση μία μελέτη, έντονη δυσανεμία, απογοήτευση και δυσπιστία μεταξύ πολυάριθμων εκπροσώπων της κοινότητας των Ρομά, καθώς και μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των εκπροσώπων τους. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, «παρά τις δεδηλωμένες προθέσεις – οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν συμμετείχαν επαρκώς στον στρατηγικό σχεδιασμό, ότι οι θεμελιώδεις μηχανισμοί συμμετοχής δεν δημιουργήθηκαν ή ότι οι υφιστάμενες

διαδικασίες απέτυχαν να εμπνεύσουν ικανοποιητική εμπιστοσύνη στους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων, εξαιτίας των συχνά μακράων εμπειριών που διαθέτουν ως θύματα διακρίσεων και απομόνωσης». Μία μελέτη που εκπονήθηκε την ίδια εποχή για λογαριασμό του ERPC κατέληγε στα ίδια συμπεράσματα ⁽¹⁶⁾.

4.13 Όσον αφορά την αλλαγή της κοινωνικής προσέγγισης και της προσέγγισης σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς τη συμμετοχή των Ρομά και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που συνεργάζονται μαζί τους κατά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των πολιτικών σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να προσδιοριστούν δείκτες που να επιτρέπουν τη μέτρηση με κατάλληλο τρόπο του βαθμού ένταξης και συμμετοχής των Ρομά (για παράδειγμα τοπική ή κεντρική διοίκηση, στοιχεία σχετικά με την εγγραφή στο σχολείο, βαθμός συμμετοχής στην υλοποίηση των προγραμμάτων, κλπ.).

4.14 Η ΕΟΚΕ συνιστά και προσδοκά την διεύρυνση του πλαισίου σχεδιασμού της συνεργασίας, την καλλιέργεια της συναίνεσης πέρα από την απλή διαβούλευση, τη θέση σε λειτουργία πλατφορμών μόνιμου διαλόγου (και σε τοπικό επίπεδο), τη δημιουργία κατάλληλων οργανωτικών μηχανισμών, περισσότερη διαφάνεια όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων των δημόσιων αρχών (σε τοπικό επίπεδο) και την αιτιολόγηση των αποφάσεων (στην οποία να αναφέρονται οι αποκλίσεις απόψεων και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας).

4.15 Η ΕΟΚΕ προτείνει, όπως προαναφέρθηκε, να εξασφαλιστεί ένα ταμείο βοήθειας (π.χ. ως μέρος του προγράμματος με τίτλο «Η Ευρώπη για τους πολίτες») για την ένταξη και την αυτονόμηση των Ρομά, καθώς και για την ενίσχυση των ικανοτήτων των οργανώσεών τους. Το επιχειρηματικό πρόγραμμα του ΕΚΤ και συγκεκριμένα η εγγύηση των προγραμμάτων στήριξης που να προβλέπει την τεχνική υποστήριξη έχουν κατά τη γνώμη της εξίσου μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη των θεσμικών ικανοτήτων των οργανώσεών των Ρομά.

4.16 Οι φορείς λήψης αποφάσεων πρέπει να πάρουν σαφώς αποστάσεις από ανησυχητικές δηλώσεις σε βάρος των Ρομά, οι οποίες έχουν ρατσιστική χροιά, χαρακτηρίζονται από βία και έντονες διακρίσεις. Είναι επίσης σημαντικό να καταγγέλλονται και να παρακολουθούνται ανοικτά και με συνέπεια τα φαινόμενα ρατσιστικής βίας και δηλώσεις μισαλλοδοξίας και να δημιουργηθούν νομικά, δικαστικά, διοικητικά και κανονιστικά εργαλεία και μέσα προβολής που να επιτρέπουν την αποτελεσματική καταπολέμηση αυτών των φαινομένων. Ως προς αυτό, οι φορείς που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, και ιδιαίτερα η πολιτική και δημοσιογραφική ελίτ, φέρουν μία ιδιαίτερη ευθύνη. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διενεργούνται τακτικές έρευνες σχετικά με τις προκαταλήψεις, στα πλαίσια μίας ενιαίας μεθοδολογίας, καθώς και να δημιουργηθούν τα κατάλληλα μέσα. Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα αποδεικνύουν μία αρνητική εξέλιξη, θα πρέπει να ενθαρρύνονται κατάλληλες εθνικές πολιτικές και η υλοποίησή τους ή η εντατικοποίηση των προσπαθειών.

⁽¹³⁾ COM(2012) 226 final, SWD(2012)133 final, Analysis of National Roma Integration Strategies [Ανάλυση των εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά], (Ευρωπαϊκός Συνασπισμός Πολιτικής Ρομά) ERPC, Μάρτιος 2012.

⁽¹⁴⁾ Ο Ευρωπαϊκός Συνασπισμός Πολιτικής Ρομά (ERPC) συνιστά οι εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά να έχουν ως βασικό στόχο την εξάλειψη της μισαλλοδοξίας κατά των τσιγγάνων. Παρά το γεγονός ότι έχουν μειωθεί σημαντικά οι διαφορές όσον αφορά τα εισοδήματα, την υγεία και την εκπαίδευση, καμία πρόοδος δεν πρόκειται να σημειωθεί εάν δεν αποτελέσει η καταπολέμηση του ρατσισμού κατά των τσιγγάνων προτεραιότητα των εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά. Τελική ανάλυση του ERPC.

⁽¹⁵⁾ EE C 011 της 15.1.2013 σ. 21-26.

⁽¹⁶⁾ "(...) μεγάλη πλειοψηφία των απόμων που απάντησαν σε διάφορα κράτη μέλη περιγράφουν τη διαδικασία χάραξης εθνικών στρατηγικών για την ένταξη των Ρομά ως αδιαφανή.Στις περισσότερες περιπτώσεις η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών και ιδιαίτερα των Ρομά εξακολουθεί να είναι ασαφής όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης" Analysis of National Roma Integration Strategies [Ανάλυση των εθνικών στρατηγικών των Ρομά], ERPC, Μάρτιος 2012.

4.17 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή των κρατών μελών ιδιαίτερα στο γεγονός ότι, προκειμένου να αντιμετωπιστούν η απομόνωση και οι διακρίσεις που υφίστανται εδώ και πολλές γενεές, και επιβαρύνουν από κάθε άποψη τη ζωή των διγόμενων ατόμων, δεν επαρκεί η υλοποίηση προγραμμάτων με τη μορφή σχεδίων που εστιάζουν σε έναν προβληματικό τομέα. Σήμερα επιβάλλεται πλέον να υιοθετηθεί μία συστημική προσέγγιση για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενισχυμένη συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ)»

[COM(2013) 430 final — 2013/0202 (COD)]

(2014/C 67/23)

Εισηγήτρια: η κ. **Vladimíra DRBALOVÁ**

Την 1η και την 8η Ιουλίου 2013 αντίστοιχα, και σύμφωνα με τα άρθρα 149 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενισχυμένη συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ)»

COM(2013) 430 final — 2013/0202 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 174 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να καθιερωθεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ), το οποίο θα αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη σύγκριση των επιδόσεων τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, την ανάδειξη ορθών πρακτικών και την προώθηση της αμοιβαίας μάθησης, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δυνατότητες και η αποτελεσματικότητα των εν λόγω υπηρεσιών. Το δίκτυο πρέπει πρωτίστως να λειτουργεί συμβουλευτικά και συντονιστικά.

1.2 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι υπάρχουν ήδη σε περιφερειακό επίπεδο λειτουργικές δομές –μεταξύ των οποίων και τα δίκτυα παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας– οι οποίες συμβάλλουν αποτελεσματικά στην εκπλήρωση των κοινών ενωσιακών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την απασχόληση. Ως εκ τούτου, προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη μέλη –με σεβασμό πάντα προς την επικουρικότητα και την πολυμορφία ανά την ΕΕ– να συσφίξουν τις σχέσεις των ΔΥΑ με τα περιφερειακά παρατηρητήρια.

1.3 Σύμφωνα με τα μέτρα που προβλέπονται στην Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ΔΥΑ στην υλοποίηση προτεραιοτήτων που αποσκοπούν στην ενίσχυση καθεμιάς από τις τέσσερις συνιστώσες της ευελιξίας με ασφάλεια.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προσδιορίσει με σαφήνεια στο έγγραφό της τους δεσμούς μεταξύ του νεοσυσταθέντος ευρωπαϊκού δικτύου ΔΥΑ και της επιτροπής απασχόλησης (EMCO) και να προσδιορίσει σαφώς τη φύση και τον στόχο των διαδικασιών εκσυγχρονισμού των ΔΥΑ, οι οποίες δεν θα πρέπει να έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η συγκριτική αξιολόγηση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης μέσω της χρήσης ποσοτικών και ποιοτικών

δεικτών, όσον αφορά την αξιολόγηση των επιδόσεων των ΔΥΑ, συνιστά χρήσιμη μορφή συνεργασίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί κυρίως τη χρήση στατιστικών δεικτών επιδόσεων και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών απασχόλησης και των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι αυτό θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα αφ' ενός μεν τη μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα και ανταπόκριση των εργαζομένων που ετοιμάζονται να επανέλθουν σταθερά στην αγορά εργασίας, αφ' ετέρου δε την αρμονική μετακίνησή τους εντός αυτής.

1.6 Όσον αφορά την υιοθέτηση του γενικού πλαισίου και των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προσδιορίσει με σαφήνεια στο έγγραφό της το περιεχόμενο των εν λόγω πράξεων. Η ΕΟΚΕ προτείνει να διευκρινιστεί περαιτέρω το περιεχόμενο της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έτσι ώστε να απαρτιζούνται οι δείκτες βάσης του γενικού πλαισίου. Εν συνεχεία, οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις πρέπει να συμπληρώνουν τις λιγότερο σημαντικές παραμέτρους αυτών των δεικτών βάσης, σύμφωνα με το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ορίσει σαφώς τον ρόλο που αναλογεί σε κάθε επιμέρους εταίρο στο πλαίσιο του άρθρου 4 σχετικά με τη συνεργασία. Η νέα υπό εξέταση πρόταση δεν θα πρέπει να υποβιβάζει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων σε ρόλο «συνδεδεμένων εταίρων», αλλά αντιθέτως θα πρέπει να αυξάνει την επιρροή τους στο πλαίσιο της διαδικασίας εκσυγχρονισμού των ΔΥΑ. Στην υπό εξέταση πρόταση θα πρέπει επίσης να αναφέρεται ο ρόλος της κοινωνίας πολιτών βάσει της αρχής της εταιρικής σχέσης.

1.8 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμβάλουν όλοι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι στα συμπεράσματα και στις συστάσεις του ευρωπαϊκού δικτύου ΔΥΑ.

1.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να καλέσει τα κράτη μέλη, εφόσον αυτά προτίθενται να προσαρμόσουν επιτυχώς τα οργανωτικά πρότυπα, τις εμπορικές στρατηγικές και τις διαδικασίες των ΔΥΑ σε ένα ραγδαία εξελισσόμενο περιβάλλον, να χαράξουν το τεχνικό, ανθρώπινο και χρηματοδοτικό πλαίσιο που θα τους παράσχει τη δυνατότητα να αυξήσουν τις ικανότητές τους και να μπορέσουν να ανταποκριθούν στον νέο, πολυσχιδή ρόλο τους.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι οι νέες αυτές αρμοδιότητες των ΔΥΑ, κυρίως στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, θα πρέπει να μεταφράζονται σε κατάλληλες ικανότητες και επαρκή χρηματοδοτική στήριξη. Πρέπει να διατηρηθούν τα κονδύλια που θα διατίθενται μέσω του πΚΑΚ⁽¹⁾ και να υπάρξει σταθερή χρηματοδότηση.

1.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα συμπεράσματα και τις δεσμεύσεις όλων των μερών που συμμετείχαν στη Διάσκεψη για την απασχόληση των νέων στις 3 Ιουλίου 2013 στο Βερολίνο.

2. Εισαγωγή

2.1 Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁽²⁾ έχει θέσει για όλα τα κράτη μέλη έναν φιλόδοξο κοινό στόχο: το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών ηλικίας 20-64 ετών να φτάσει έως το 2020 στο 75 %. Για την επίτευξη του στόχου αυτού ο ρόλος των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ) είναι κείρας σημασίας.

2.2 Οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις πολιτικές απασχόλησης για το 2020⁽³⁾ αναγνωρίζουν τις ΔΥΑ ως βασικούς παράγοντες με καταλυτική σημασία για την υλοποίηση των συστάσεων αριθ. 7 «Αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας» και αριθ. 8 «Ανάπτυξη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού». Στα συμπεράσματα που εγκρίθηκαν στη διάσκεψη των επικεφαλής των ΔΥΑ στη Βουδαπέστη στις 23 και 24 Ιουνίου 2011, με τίτλο «Καθιστώντας λειτουργικές τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την απασχόληση», διαπιστώνεται η εν λόγω συνδρομή των ΔΥΑ στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.3 Η πολιτική απασχόλησης και αγοράς εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα οποία επίσης μεριμνούν για την οργάνωση, τη στελέχωση και τη λειτουργία των ΔΥΑ τους. Εντούτοις, οι ισχύοντες τρόποι εφαρμογής της οικειοθελούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, που καθιερώθηκαν το 1997 με τη σύσταση μιας άτυπης συμβουλευτικής ομάδας των ΔΥΑ⁽⁴⁾, έχουν εξαντλήσει τα όριά τους και δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες και τις προκλήσεις του σήμερα. Απουσιάζει ένας μηχανισμός που να επιτρέπει τον άμεσο εντοπισμό των χαμηλών επιδόσεων και των συναφών πινάκων διαρθρωτικών προβλημάτων· απουσιάζει επίσης η συστηματική ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα των σημερινών μεθόδων συγκριτικής αξιολόγησης και αμοιβαίας μάθησης.

(1) Στο πΚΑΚ (EaSI / πρόγραμμα για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία), υπάγονται και επεκτείνονται τα τρία ισχύοντα προγράμματα PROGRESS, EURES και Ευρωπαϊκός μηχανισμός μικροχρηματοδοτήσεων Progress.

(2) COM(2010) 2020 final.

(3) Βλ. την απόφαση 2010/707/ΕΕ του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2010, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών.

(4) Πρόκειται για την άτυπη συμβουλευτική ομάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής HoPES (Heads of Public Employment Services - Επικεφαλής των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης).

2.4 Επιπλέον, το συμπέρασμα που προέκυψε κατά τις άτυπες συζητήσεις του Συμβουλίου των υπουργών «Απασχόλησης και κοινωνικών υποθέσεων» (EPSCO) στο Δουβλίνο στις 7 και 8 Φεβρουαρίου 2013⁽⁵⁾ ήταν ότι η ευρύτερη και ειδικότερη συνεργασία μεταξύ των ΔΥΑ θα οδηγήσει στη βελτίωση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών· ζητήθηκε δε η εκπόνηση αναλυτικής πρότασης σχετικά με την πρωτοβουλία συγκριτικής μάθησης.

2.5 Στις 17 Ιουνίου 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο της παράτασης της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»⁽⁶⁾ και της «Δέσμης μέτρων για την απασχόληση»⁽⁷⁾ του 2012, στην οποία προτείνεται να δοθεί επίσημη μορφή στη συνεργασία των ΔΥΑ και να συσταθεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυο των εν λόγω υπηρεσιών.

2.6 Το δίκτυο αυτό θα πρέπει να λειτουργήσει κατά την περίοδο 2014 έως 2020, σε συνδυασμό με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Η λειτουργία του εν λόγω δικτύου θα αποτελέσει αντικείμενο αξιολόγησης και επανεξέτασης μετά την παρέλευση τεσσάρων ετών. Η χρηματοδότησή του θα διασφαλιστεί μέσω πιστώσεων του προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (πΚΑΚ), η δε γραμματεία του θα στελεχωθεί από το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει επί του παρόντος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.7 Τα μέτρα ενθάρρυνσης που υλοποιούνται μέσω του εν λόγω δικτύου αναμένεται να συμβάλουν στα εξής:

- στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και πιο συγκεκριμένα των στόχων της ως προς την απασχόληση·
- στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας στην ΕΕ·
- στην προαγωγή της ολοκλήρωσης των αγορών εργασίας·
- στην αύξηση της κινητικότητας ανά την επικράτεια και ως προς τις ειδικότητες·
- στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην ένταξη των ατόμων που βρίσκονται στο περιθώριο της αγοράς εργασίας.

2.8 Στο πλαίσιο των πρώτων συζητήσεων που διεξήχθησαν στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2013, τα κράτη μέλη στην πλειονότητά τους εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την πρόταση της Επιτροπής και αντιμετώπισαν θετικά τους στόχους που τέθηκαν. Διατυπώθηκαν αμφιβολίες κυρίως όσον αφορά τη διασύνδεση με τις εργασίες της επιτροπής απασχόλησης και τις πιθανές αλληλεπικαλύψεις, τις υπεράριθμες αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το περιεχόμενο των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων και τις ασάφειες όσον αφορά τη χρηματοδότηση.

(5) Κατά τη διάρκεια της άτυπης συνεδρίασης του Συμβουλίου EPSCO στο Δουβλίνο, στις 7 και 8 Φεβρουαρίου 2013.

(6) COM(2010) 682 final.

(7) COM(2012) 173 final.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί εν γένει όλες τις πρωτοβουλίες που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στον τομέα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας, για τη σύσφιξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και για την προσαρμογή αυτών στις ανάγκες των επιχειρήσεων, καθώς και για τη στήριξη της κινητικότητας ανά την επικράτεια και ως προς τις ειδικότητες.

3.2 Δεδομένου του επειγόντος χαρακτήρα της κατάστασης –ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη– της ανόδου των ποσοστών ανεργίας (και δη της επί μακρόν ανεργίας και της ανεργίας των νέων), η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να καθιερωθεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, το οποίο θα αποτελέσει ένα πλαίσιο σύγκρισης των επιδόσεων τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ανάδειξης ορθών πρακτικών και προώθησης της αμοιβαίας μάθησης, έτσι ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα και η αποτελεσματικότητα των εν λόγω υπηρεσιών.

3.3 Ορισμένα κράτη μέλη, υπό την πίεση τόσο των μακροχρόνιων προκλήσεων που προκύπτουν από τις παγκόσμιες αλλαγές, τις τεχνολογικές αλλαγές και τη γήρανση του εργατικού δυναμικού τους, όσο και των βραχυπρόθεσμων μέτρων επειγόντος χαρακτήρα που λαμβάνονται ως αντίβαρο στην επιβράδυνση της οικονομίας, βρίσκονται ήδη σε διαδικασία εκσυγχρονισμού των ΔΥΑ τους –άλλοτε με περισσότερη άλλοτε με λιγότερη επιτυχία– προβαίνοντας στην αναδιάρθρωσή τους μέσω της συγκέντρωσης των αρμοδιοτήτων τους, είτε αντιθέτως μέσω της αποκέντρωσης αυτών, διευρύνοντας το πεδίο δράσης τους και καταβάλλοντας προσπάθειες για πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

3.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι ΔΥΑ πρέπει οπωσδήποτε να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και ζητούμενα της αγοράς εργασίας, ήτοι: τη γήρανση του εργατικού δυναμικού, την ανάπτυξη της οικονομίας της τρίτης ηλικίας και της οικολογικής οικονομίας, τις νέες δεξιότητες και απαιτήσεις της νέας γενιάς, την ανάπτυξη των ΤΠΕ και των τεχνολογικών καινοτομιών ή την αυξημένη απόκλιση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων.

3.5 Οι ΔΥΑ καλούνται να αντιμετωπίσουν ταυτόχρονα βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Οφείλουν να αντιδρούν άμεσα, ευέλικτα και δημιουργικά στις εξελίξεις εν γένει των συνθηκών που τους περιβάλλουν, να συνδυάζουν τις βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις με λύσεις διαρκείας και να προβλέπουν πιθανούς νέους κοινωνικούς κινδύνους.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι οι νέες αυτές αρμοδιότητες των ΔΥΑ, κυρίως στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, θα πρέπει να μεταφράζονται σε κατάλληλες ικανότητες και επαρκή χρηματοδοτική στήριξη. Ωστόσο, σε πολλά κράτη μέλη η κατάσταση δεν φαίνεται να κινείται προς αυτή την κατεύθυνση, ιδίως σε μια περίοδο δημοσιονομικών περικοπών και μέτρων εξοικονόμησης πόρων. Οι πόροι που έχουν προβλεφθεί προς το παρόν για τη λειτουργία των ΔΥΑ πρέπει να αυξηθούν, ιδίως όσον αφορά το προσωπικό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η παρακολούθηση της ποιότητας, η οποία θα οδηγήσει στη δημιουργία επαγγελματικών ευκαιριών. Οι ΔΥΑ με εύρυθμη λειτουργία μπορούν στο μέλλον να μετασχηματιστούν σε κέντρα δεξιοτήτων.

3.7 Το 2010, το EUROFOUND, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, εκπόνησε, κατόπιν αιτήματος της ΕΟΚΕ, ενημερωτικό σημείωμα με τίτλο "Financing and operating active labour market programmes during the crisis" («Χρηματοδότηση και εφαρμογή ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας σε καιρό κρίσης») (8), στο οποίο, βάσει δείγματος από δέκα επιλεγμένα κράτη, παρουσιάζονται οι διακυμάνσεις των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ενεργητικών και παθητικών πολιτικών για την απασχόληση και η αρνητική εξέλιξη των δαπανών για μέτρα ενεργοποίησης ως ποσοστό του ΑΕγχΠ, ιδίως σε κράτη όπου σημειώνεται ραγδαία αύξηση της ανεργίας.

3.8 Στόχος του νεοσυσταθέντος ευρωπαϊκού δικτύου είναι να στηρίξει τις προσπάθειες των κρατών μελών για εκσυγχρονισμό των ΔΥΑ τους με τη μορφή *μέτρων ενθάρρυνσης* (υπό την έννοια του άρθρου 149 της ΣΛΕΕ), να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, να εξασφαλίσει τη βελτίωση της ολοκλήρωσης και της λειτουργίας των αγορών εργασίας στην ΕΕ, να συμβάλει στην ενίσχυση της κινητικότητας ανά την επικράτεια και ως προς τις ειδικότητες και να καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

3.9 Το νεοσυσταθέν δίκτυο θα εφαρμόσει συγκεκριμένα τις εξής πρωτοβουλίες: δημιουργία και εφαρμογή –σε ευρωπαϊκή κλίμακα– συστημάτων συγκριτικής αξιολόγησης των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, οργάνωση της αλληλοβοήθειας, έγκριση και εφαρμογή μιας προσέγγισης εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης των ΔΥΑ στους κρίσιμους τομείς και εκπόνηση εκθέσεων στον τομέα της απασχόλησης.

3.10 Η πρόταση της Επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο της παράτασης των προηγούμενων δραστηριοτήτων και μελετών σχετικά με το οικονομικό μοντέλο των ΔΥΑ, με τα συστήματα μέτρησης των επιδόσεων των ΔΥΑ και με τον ρόλο των ΔΥΑ στον τομέα της ευελιξίας με ασφάλεια, της πρόβλεψης δεξιοτήτων και της προσαρμοστικότητας του ατόμου σε νέα επαγγέλματα.

3.11 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι στο μέλλον οι δραστηριότητες των ΔΥΑ δεν θα είναι ποτέ πια υπόθεση ρουτίνας (9). Οι ΔΥΑ θα πρέπει σταδιακά να μετατραπούν σε πολυλειτουργικούς οργανισμούς που θα διευκολύνουν εντός της ΕΕ κάθε είδους μεταβατικό στάδιο: την είσοδο στην αγορά εργασίας, τη μετάβαση από τις σπουδές στην πρώτη εργασία ή την αλλαγή σταδιοδρομίας. Οι ΔΥΑ πρέπει να εξασφαλίζουν την αλληλεπίδραση των ενδιαφερόμενων παραγόντων της αγοράς εργασίας και να ενθαρρύνουν τη συνεργασία τους και την καινοτόμο δράση τους, πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους δημόσιους και ιδιωτικούς τους εταίρους (10), μεριμνώντας ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη της αγοράς εργασίας να συμμορφώνονται προς τις πολιτικές που εφαρμόζονται στον εν λόγω τομέα.

3.12 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι ΔΥΑ θα πρέπει να προσανατολιστούν περισσότερο προς την πτυχή της προσφοράς εργασίας, χωρίς να αμφισβητούν τον ρόλο τους στην καταβολή των επιδομάτων, δεδομένου ότι οι εργοδότες αντιμετωπίζουν ολοένα

(8) Βλ. John Hurly: "Financing and operating active labour market programmes during the crisis", (Χρηματοδότηση και εφαρμογή ενεργών προγραμμάτων αγοράς εργασίας κατά την διάρκεια της κρίσης), EUROFOUND, 2010.

(9) Βλ. «Συμβολή των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στη στρατηγική «ΕΕ 2020», έγγραφο στρατηγικής των ΔΥΑ για το 2020», 2012.

(10) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δρομολογήσει την πρωτοβουλία PARES, την εταιρική σχέση μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών απασχόλησης της ΕΕ, η οποία αποτελεί δράση προτεραιότητας στο πλαίσιο της ανακοίνωσης που δημοσίευσε το 2011 σχετικά με μια «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας».

και περισσότερα προβλήματα στην εξεύρεση και πρόσληψη των εργαζομένων που χρειάζονται. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) ειδικότερα χρειάζονται συχνά περισσότερη στήριξη από τις ΔΥΑ και γι' αυτό πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία των ΔΥΑ με τις ΜΜΕ.

3.13 Ακόμη και σε μια περίοδο αυξημένης ανεργίας, εξακολουθεί να υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των προσφερόμενων δεξιοτήτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Μέσω του δικτύου HoPES⁽¹¹⁾, οι ΔΥΑ συμμετέχουν σε συζητήσεις και διαβουλεύσεις σχετικά με τον ρόλο των δεξιοτήτων στο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο. Ζητούμενο είναι η επανασύνδεση του κόσμου της εργασίας με τον κόσμο της εκπαίδευσης και η θεμελίωση μιας κοινής αντίληψης περί προσόντων και δεξιοτήτων. Για τις ΔΥΑ, αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων με τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη και την εξασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης προσόντων στο ολόκληρο και πιο σύνθετο περιβάλλον των τοπικών αγορών εργασίας⁽¹²⁾.

3.14 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τον μοναδικό ρόλο που διαδραματίζουν οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης για την υλοποίηση κάθε επιμέρους στοιχείου της ευελιξίας με ασφάλεια. Η μελέτη σχετικά με τον «Ρόλο των ΔΥΑ όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας»⁽¹³⁾ κατέδειξε, βάσει εύστοχων παραδειγμάτων από την πραγματική ζωή, ότι οι ΔΥΑ έχουν επίγνωση της αναγκαιότητας για μια νέα προσέγγιση όσον αφορά τις υπηρεσίες που παρέχουν, καθώς και ότι έχουν υιοθετήσει ευρύ φάσμα στρατηγικών και μέτρων για τη στήριξη της ευελιξίας με ασφάλεια. Οι ΔΥΑ θα πρέπει να εξακολουθήσουν να καταβάλλουν προσπάθειες για την ενίσχυση των ικανοτήτων τους, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στον ρόλο τους ως διαμεσολαβητών και αξιολογητών της ευελιξίας με ασφάλεια.

3.15 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρωταρχικό μέλημα των ΔΥΑ πρέπει να αποτελέσουν τα άτομα ή οι κατηγορίες εργαζομένων με τη μεγαλύτερη δυσκολία ένταξης στην αγορά εργασίας και με συγκεκριμένες ανάγκες. Τέτοια άτομα είναι οι επί μακρόν άνεργοι, οι εργαζόμενοι μεγάλης ηλικίας, οι γυναίκες, οι νέοι, τα άτομα με αναπηρία και οι μετανάστες. Υπό αυτό το πρίσμα, κρίνεται σκόπιμη τόσο η πλήρης εφαρμογή των διατάξεων για την καταπολέμηση των διακρίσεων, όσο και η μέριμνα για την τήρησή τους.

3.16 Στο πλαίσιο του αγώνα που διεξάγεται σε ολόκληρη την Ευρώπη για την καταπολέμηση της αυξημένης ανεργίας των νέων, η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης τον σημαντικό ρόλο των ΔΥΑ στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας «Εγγύηση για τη νεολαία», και επικροτεί τις δεσμεύσεις των επικεφαλής των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης κατά τη Διάσκεψη για την ανεργία των νέων στις 3 Ιουλίου 2013 στο Βερολίνο να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην τόνωση της

απασχόλησης των νέων στην Ευρώπη, να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των δράσεών τους και να ενισχύσουν τη συνεργασία με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη⁽¹⁴⁾.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Σύμφωνα με την υπό εξέταση πρόταση απόφασης, το ευρωπαϊκό δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης θα πρέπει να συνεργάζεται στενά με την επιτροπή απασχόλησης και να συμβάλλει στις εργασίες της κοινοποιώντας πληροφορίες και υποβάλλοντας εκθέσεις σε αυτή σχετικά με την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να αναφέρονται ρητά στο κείμενο της απόφασης οι συμβουλευτικές αρμοδιότητες του εν λόγω δικτύου και οι σχέσεις του με την επιτροπή απασχόλησης. Το δίκτυο πρέπει να έχει αποκλειστικά συμβουλευτικό χαρακτήρα και η σύστασή του δεν θα πρέπει να θεωρείται μέτρο εναρμόνισης των δομών των ΔΥΑ ή των κοινωνικών συστημάτων.

4.2 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παραβλέψει το γεγονός ότι υπάρχουν ήδη σε περιφερειακό επίπεδο λειτουργικές δομές –μεταξύ των οποίων και τα δίκτυα παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας– οι οποίες συμβάλλουν αποτελεσματικά στην εκπλήρωση των κοινών ενωσιακών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την απασχόληση.

Στην προσπάθεια λοιπόν να αναβαθμιστεί η συνεργασία των ΔΥΑ με τα περιφερειακά παρατηρητήρια, το όργανό μας υπογραμμίζει ότι πρέπει να ληφθούν τα εξής μέτρα:

- α) Σύναψη συμφωνιών βάσει των οποίων όσα δημόσια περιφερειακά παρατηρητήρια για την απασχόληση διευθύνουν άμεσα οι περιφερειακές αρχές θα μπορούν να συμμετέχουν στο σχετικό ευρωπαϊκό δίκτυο.
- β) Καλύτερη διασύνδεση του ευρωπαϊκού δικτύου δημόσιων περιφερειακών παρατηρητηρίων για την απασχόληση με το ευρωπαϊκό δίκτυο ΔΥΑ.
- γ) Σύναψη συμφωνιών σχετικών με τη συμμετοχή και την πρόσβαση στο ευρωπαϊκό δίκτυο των ιδιωτικών περιφερειακών παρατηρητηρίων για την απασχόληση, καθώς και όσων δημόσιων περιφερειακών παρατηρητηρίων για την απασχόληση δεν υπάγονται μεν άμεσα στις περιφερειακές αρχές, αλλά λειτουργούν υπό την καθοδήγησή τους και έχουν κοινές επιδιώξεις.
- δ) Οποιοδήποτε άλλο μέτρο για την αναβάθμιση της λειτουργίας και της διασύνδεσης όλων των υφιστάμενων δομών με σκοπό τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων για τη συμπερίληψη και τη δραστηριοποίηση όλων των επιπέδων της δημόσιας διοίκησης (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό).

4.3 Η χρηματοδότηση για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ΔΥΑ θα προέλθει από την πτυχή PROGRESS του ευρωπαϊκού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (πΚΑΚ) από το 2014 έως το 2020. Η υπό εξέταση νομοθετική πρόταση είναι δημοσιονομικά ουδέτερη και δεν απαιτεί πρόσθετο προσωπικό. Για τα έργα που αναπτύσσει το δίκτυο ή που αφορούν δραστηριότητες αμοιβαίας μάθησης και στη συνέχεια εφαρμόζονται στις επιμέρους ΔΥΑ, τα κράτη μέλη έχουν δυνατότητα χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020». Κατά την ΕΟΚΕ, το σημαντικότερο είναι να διατηρηθούν τα σχετικά κονδύλια των Διαρθρωτικών Ταμείων και να είναι

⁽¹¹⁾ *The Case for Skills: A Response to the Recommendations regarding the Future Role of Public Employment Services under the New Skills for New Jobs Agenda* («Το ζήτημα των δεξιοτήτων: μια απάντηση στις συστάσεις σχετικά με τον μελλοντικό ρόλο των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στο πλαίσιο της ατζέντας για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»), Ευρωπαϊκό δίκτυο επικεφαλής των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, Σεπτέμβριος 2011.

⁽¹²⁾ Wilson, R.A., (2010) *Anticipating skills needs of the labour force and equipping people for new jobs: which role for public employment services in early identification of skill needs and labour up-skilling?* («Πρόβλεψη των αναγκών δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και προσαρμογή των εργαζομένων στις νέες θέσεις εργασίας»), έκθεση υπ' όψιν της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Coventry: Danish Technological Institute/ÖSB Consulting/Warwick Institute for Employment Research.

⁽¹³⁾ *The role of the Public Employment Services related to 'Flexicurity' in the European Labour Markets* («Ο ρόλος των ΔΥΑ όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας») - τελική έκθεση, Policy and Business Analysis, Δανικό Τεχνολογικό Ίδρυμα/ ÖSB Consulting/ Πανεπιστήμιο Tilburg/Leeds Metropolitan University, Μάρτιος 2009.

⁽¹⁴⁾ Διάσκεψη με θέμα την ανεργία των νέων, πραγματοποιήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 στο Βερολίνο, συμβολή του δικτύου HoPES.

σταθερή η χρηματοδότηση. Οι νέες αυτές αρμοδιότητες των ΔΥΑ, κυρίως στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, πρέπει να μετουσιώνονται σε κατάλληλες ικανότητες και επαρκή χρηματοδοτική στήριξη.

4.4 Στο άρθρο 3 της πρότασης ορίζονται οι πρωτοβουλίες του δικτύου.

- Στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο (α) προβλέπεται ότι το δίκτυο αναπτύσσει και εφαρμόζει συστήματα συγκριτικής αξιολόγησης μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης σε επίπεδο ΕΕ που θα βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, μέσω της χρήσης ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών, προκειμένου να αξιολογεί τις επιδόσεις των ΔΥΑ και να συγκεντρώνει τεκμηριωμένα στοιχεία με σκοπό τη δημιουργία ενός μέσου πρόσφορου για θέματα αμοιβαίας μάθησης.
- Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει την αρχή που διέπει την εν λόγω διατύπωση. Εκτιμά ότι η συγκριτική αξιολόγηση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης με χρήση ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών προκειμένου να αξιολογούνται οι επιδόσεις των ΔΥΑ συνιστά χρήσιμη μορφή συνεργασίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πρωτίτως τη χρήση στατιστικών δεικτών επιδόσεων και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών απασχόλησης και των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Θα ήταν προτιμότερο οι δείκτες που αφορούν τις εισροές (για παράδειγμα ο προϋπολογισμός) να χρησιμοποιούνται ως δείκτες-πλαίσιο. Μεταξύ των άλλων δεικτών τους οποίους η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμους συγκαταλέγονται για παράδειγμα ο αριθμός των εγγεγραμμένων ατόμων (ανά κράτος), ο συνολικός αριθμός διαμεσολαβητών και ο αριθμός διαμεσολαβητών ανά υποψήφιο, το ποσοστό των ατόμων που βρίσκουν εργασία και όσων σταθεροποιούνται σε αυτήν μετά την επάνοδό τους (μετά από τρεις και έξι μήνες), η μέση διάρκεια του διαστήματος στην ανεργία, το ποσοστό αντιστοιχίας προσφοράς και ζήτησης εργασίας, η διάρκεια παραμονής σε μια δουλειά και ο τύπος της δουλειάς που βρήκε ο ενδιαφερόμενος χάρη σε κάποιο πρόγραμμα ενεργού πολιτικής υπέρ της απασχόλησης, το ποσοστό των εργαζομένων που συμμετέχουν σε επιμορφωτικά προγράμματα, τα συναφή έξοδα ή και ο αριθμός των εργαζομένων από την ΕΕ και τρίτες χώρες.
- Πρέπει αφ' ενός μεν να στηριχθούν κατά προτεραιότητα οι πλέον αποκομμένοι από την αγορά εργασίας, αφ' ετέρου δε να αναλυθούν και να αντιπαραβληθούν τα αποτελέσματα των περιφερειακών υπηρεσιών απασχόλησης με παρεμφερείς συνθήκες ως προς τα ποσοστά ανεργίας και τη δυναμική της οικονομίας.
- Το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο (γ) ορίζει ότι το δίκτυο υιοθετεί και εφαρμόζει μια διαδικασία εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης των ΔΥΑ σε καίριους τομείς.

Η ΕΟΚΕ συνιστά να αποσαφηνιστεί η εν λόγω διατύπωση, ώστε να καθίσταται σαφές ότι το δίκτυο των ΔΥΑ στην ουσία θα έχει αποκλειστικά συμβουλευτικό ρόλο. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί στην εν λόγω διάταξη ποιος θα πρέπει να είναι ο χαρακτήρας και ο στόχος των διαδικασιών που υιοθετούνται για τον εκσυγχρονισμό των ΔΥΑ. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι διαδικασίες αυτές δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα.

4.5 Το άρθρο 4 διαλαμβάνει τη συνεργασία και κάνει λόγο για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με τα ενδιαφερόμενα μέρη της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων άλλων παρόχων υπηρεσιών απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να προσδιορίζεται σαφέστερα στις εν λόγω διατάξεις ο ρόλος κάθε επιμέρους ενδιαφερόμενου μέρους.

4.5.1 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι οι κοινωνικοί εταίροι είναι τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη της αγοράς εργασίας και διαδραματίζουν

αδιαμφισβήτητο ρόλο στη διαδικασία εκσυγχρονισμού των ΔΥΑ· για τον λόγο αυτόν, θα πρέπει να καταλαμβάνουν στη νέα δομή τη θέση που τους αρμόζει. Στο έγγραφο εργασίας της σχετικά με τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία διαχείρισης των ΔΥΑ –ιδίως σε περίοδο κρίσης– η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας υποδεικνύει με σαφήνεια, βασιζόμενη στο παράδειγμα τεσσάρων κρατών μελών της ΕΕ, ότι η τροποποίηση των δομών των ΔΥΑ συνεπάγεται τροποποίηση του ρόλου, της συμμετοχής και της επιρροής των κοινωνικών εταίρων. Ενώ στην Αυστρία διευρύνονται οι τρόποι δράσης τους, κυρίως σε επίπεδο περιφέρειας, στη Γερμανία και στη Δανία η επιρροή τους φθίνει και έχουν περισσότερο συμβουλευτικές αρμοδιότητες παρά αρμοδιότητες συναπόφασης. Στο δε Ηνωμένο Βασίλειο, για ιστορικούς λόγους, δεν προβλέπεται η θεσμική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων⁽¹⁵⁾. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί θετική μια σειρά πρωτοβουλιών των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο των κοινών προγραμμάτων εργασίας τους⁽¹⁶⁾.

4.5.2 Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει μια δυσμενή εξέλιξη όσον αφορά τη νέα απόφαση 2012/733/ΕΕ της Επιτροπής σχετικά με το EURES. Κατά τη συνεδρίαση της συμβουλευτικής επιτροπής τον Απρίλιο σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων⁽¹⁷⁾, οι εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων εξέφρασαν την έντονη ανησυχία τους για τον περιορισμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων σε ρόλο συνδεδεμένων εταίρων (ενώ επί του παρόντος είναι αυτοδικαίως ισότιμοι εταίροι).

4.5.3 Η ΕΟΚΕ έχει επιδοκιμάσει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της την έκκληση που απευθύνει η Επιτροπή υπέρ της σύναψης εταιρικών σχέσεων μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών για τη στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας, την αύξηση της απασχόλησης, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Όσον αφορά συγκεκριμένα την καταπολέμηση της υψηλής ανεργίας των νέων στην Ευρώπη, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει τον ρόλο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των συμβουλευτικών οργανισμών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (οργανώσεις νεολαίας, κινήματα γυναικών, οργανώσεις στήριξης των ατόμων με αναπηρία, κ.λπ.), των οικογενειών και των μεμονωμένων ατόμων, καθότι μόνο με τον τρόπο αυτόν είναι δυνατόν να δοθεί από κοινού και οριστικά μια λύση στην κατάσταση που επικρατεί στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας.

4.5.4 Επίσης, η ΕΟΚΕ επικροτεί την εξέλιξη της εταιρικής σχέσης μεταξύ των υπηρεσιών απασχόλησης (PARES)⁽¹⁸⁾ για την προώθηση του διαλόγου σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να διευκολύνεται κάθε είδους μετάβαση στην αγορά εργασίας. Οι αγορές εργασίας καθίστανται όλο και πιο σύνθετες και η παροχή υπηρεσιών δεν μπορεί πλέον να αποτελεί μονοπώλιο, αλλά θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνεργασίας όλων των ενδιαφερόμενων μερών των υπηρεσιών απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διεξαγωγή διαλόγου μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, που αποσκοπεί στη στήριξη της αμοιβαίας μάθησης.

⁽¹⁵⁾ J. Timo Weishaupt, *Labour Administration and Inspection Programme: Social Partners and the Governance of Public Employment Services: Trends and Experiences from Western Europe* (Πρόγραμμα διοίκησης και επιθεώρησης εργασίας: κοινωνικοί εταίροι και διαχείριση των υπηρεσιών δημόσιας απασχόλησης), 2011.

⁽¹⁶⁾ Η αυτόνομη συμφωνία σχετικά με τις χωρίς αποκλεισμούς αγορές εργασίας (2010) βασίζεται στην κοινή ανάλυση των βασικών ενδιαφερόμενων μερών της αγοράς εργασίας (2009).

⁽¹⁷⁾ Βλ. τα πρακτικά της συνεδρίασης της συμβουλευτικής επιτροπής σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων της 12ης Απριλίου 2013, που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες.

⁽¹⁸⁾ Η πρωτοβουλία PARES αποτελεί ένα από τα συνοδευτικά μέτρα που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της Ατζέντας για τις νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας με στόχο τη στήριξη της ευελιξίας με ασφάλεια.

4.6 Σύμφωνα με το άρθρο 7 που αφορά την έγκριση γενικού πλαισίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξουσιοδοτείται να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 8 της υπό εξέταση πρότασης, όσον αφορά ένα γενικό πλαίσιο υλοποίησης των πρωτοβουλιών συγκριτικής αξιολόγησης και αμοιβαίας μάθησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1. Γενικά, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη χρήση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων για την τροποποίηση ορισμένων διατάξεων που αφορούν το γενικό πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων συγκριτικής αξιολόγησης και αμοιβαίας μάθησης. Ωστόσο, θα πρέπει να διατεθούν περαιτέρω πληροφορίες ώστε να καταστεί δυνατόν να προσδιοριστούν με ακρίβεια τα ζητήματα τα οποία οι εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση πράξεις θα μπορούν να τροποποιούν. Η ΕΟΚΕ προτείνει να διευκρινιστεί περαιτέρω το περιεχόμενο της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έτσι ώστε να καταστούν πιο αντιπροσωπευτικοί οι δείκτες βάσης του γενικού πλαισίου. Εν συνεχεία, οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις πρέπει να συμπληρώνουν τις λιγότερο σημαντικές παραμέτρους αυτών των δεικτών βάσης, σύμφωνα με το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ.

4.7 Η υπό εξέταση πρόταση αναφέρει ότι αυτές οι νέες πρωτοβουλίες της Επιτροπής συμπληρώνουν τη συνεργασία των ΔΥΑ στο πλαίσιο του EURES, με βάση τα άρθρα 45 και 46 της Συνθήκης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η διατύπωση θα πρέπει να αναφέρει με σαφήνεια τις συνέργειες του νεοσυσταθέντος δικτύου των ΔΥΑ με το EURES ⁽¹⁹⁾. Το νεοσυσταθέν δίκτυο των ΔΥΑ θα πρέπει να παρέχει στήριξη σε μια διευρυμένη εντολή του EURES και στον καίριο ρόλο του για τη διασφάλιση της αντιστοίχισης των δεξιοτήτων με τις ανάγκες της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και για τη βελτίωση της κινητικότητας εντός της ΕΕ. Επίσης, το δίκτυο μπορεί να συνεργάζεται και με άλλες οντότητες όπως οι υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁹⁾ Βλ. ΕΕ L 328 της 28.11.2012, σ. 21.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης»

[COM(2013) 690 final]

(2014/C 67/24)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. Γεώργιος ΝΤΑΣΗΣ**

Στις 4 Οκτωβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

COM(2013) 690 fin.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2013, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Γεώργιο Ντάση και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 157 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 19 αποχές.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1 Η πρωτοφανής οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία έχει καταφέρει πολύ ισχυρό πλήγμα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης, έχει αποκαλύψει και τις διαρθρωτικές αδυναμίες της Ευρώπης γενικότερα. Η κρίση έδειξε ότι υπάρχει σαφής σχέση μεταξύ των υψηλών ποσοστών ανεργίας, των πιέσεων που ασκούνται στους εθνικούς προϋπολογισμούς, της κοινωνικής υποβάθμισης και των κοινωνικών αναταραχών. Μολονότι είναι παραδεκτό ότι οι εθνικοί προϋπολογισμοί πρέπει να είναι ισοσκελισμένοι, οι περικοπές είχαν αρνητικές συνέπειες στους τομείς της εκπαίδευσης, των δραστηκών πολιτικών στην αγορά εργασίας και της κοινωνικής πρόνοιας. Η αυξημένη ανεργία και φτώχεια έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις δεξιότητες και την απασχολησιμότητα του εργατικού δυναμικού ενώ, ταυτόχρονα, επηρεάζουν αρνητικά την ικανότητα των επιχειρήσεων να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, παράμετροι που, με τη σειρά τους, υπονομεύουν την ανάκαμψη της οικονομίας.

1.2 Σε ορισμένες χώρες της Ένωσης που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση καθίσταται προφανές ότι η οικονομική και η κοινωνική κρίση έχει πλέον μετατραπεί σε μια πολιτική κρίση με τα εξτρεμιστικά και αντιδημοκρατικά πολιτικά κινήματα να βρίσκονται σε έξαρση. Η ανάγκη να αντιστραφεί αυτή η τάση μέσω συγκεκριμένων δράσεων σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, συνιστά εξαιρετικά επείγον ζήτημα.

1.3 Η εσωτερική αγορά πρέπει να αποτελεί ένα οικονομικό και, συγχρόνως, ένα κοινωνικό σχέδιο. Έχει δε συμβάλει στη δημιουργία απασχόλησης και ευημερίας σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ολοκλήρωσή της και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» έχουν καθοριστική σημασία για να καταστεί δυνατή η ταχύτερη έξοδος της Ευρώπης από την κρίση.

1.4 Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ εξέτασε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την Ανακοίνωση της Επιτροπής ως μια πρώτη συμβολή στις

προσεχείς συζητήσεις και αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επικαιροποιήσει και να ενισχύσει την πολιτική που ακολουθεί υπό το φως αυτών των συζητήσεων προκειμένου να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος, κυρίως όσον αφορά την προορατική χρήση των δεικτών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει συστηματικά τα μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση των κοινωνικών επενδύσεων, τη διοχέτευση περισσότερων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών πόρων σε κατάλληλες πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικές πολιτικές, την ειδική πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων και το καθεστώς εγγυήσεων για τη νεολαία, καθώς και τη βελτίωση της διασυννοριακής κινητικότητας. Επικροτεί, συνεπώς, την αυξημένη προσοχή που δίδεται σε αυτούς τους τομείς πολιτικής. Επιδιοκίμαζει επίσης τον ενισχυμένο κοινωνικό διάλογο που προβλέπεται να αποτελέσει μέρος της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

1.7 Η ΕΟΚΕ συμερίζεται την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία φρονεί ότι η ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν το δυναμικό που διαθέτουν για την ανάπτυξη της απασχόλησης, τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και την πρόληψη της όξυνσης των ανισοτήτων. Στηρίζει ειδικότερα την ιδέα να επιταχυνθεί η στενότερη εποπτεία της απασχόλησης και των κοινωνικών ανισορροπιών εντός της ΟΝΕ με συστηματική παρακολούθηση των ποσοστών ανεργίας, του αριθμού των νέων χωρίς εκπαίδευση, απασχόληση ή κατάρτιση, του εισοδήματος των νοικοκυριών, της φτώχειας και των ανισοτήτων.

1.8 Επομένως, με τον προτεινόμενο πίνακα αποτελεσμάτων, βάσει κύριων δεικτών και ορίων, όσον αφορά τις ανισορροπίες στον τομέα της απασχόλησης και τον κοινωνικό τομέα, θα πρέπει να προβλέπονται οι ασύμμετρες εξελίξεις και η εξάπλωσή τους στο

σύνολο των οικονομικών επιδόσεων. Αυτό το σύστημα παρακολούθησης θα πρέπει να ενεργοποιηθεί, όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο, έναν μηχανισμό έγκαιρης και αποτελεσματικής μηχανισμό προσαρμογής, καθώς και ανάλογης πολιτικής απάντησης, όπως συμβαίνει σε περίπτωση αντίστοιχων οικονομικών και χρηματοπιστωτικών ανισορροπιών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις θέσεις που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 27 και 28 Ιουνίου 2013, το οποίο υποστηρίζει ότι το προβλεπόμενο πλαίσιο κοινωνικών δεικτών και δεικτών απασχόλησης συνιστά ένα «πρώτο βήμα» προς μια πιο ολοκληρωμένη κοινωνική διάσταση της ΟΝΕ (1).

1.9 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη διαδραματίσει τον συμβουλευτικό της ρόλο στην προετοιμασία των προσεχών συζητήσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με τη γνωμοδότησή της στις 22 Μαΐου 2013 (2) και επαναδιατυπώνει το αίτημά της για περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1 Στην Ανακοίνωσή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ με ιδιαίτερη έμφαση σε τρία σημεία:

- την ενισχυμένη εποπτεία των προκλήσεων στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα, καθώς και τον συντονισμό των πολιτικών·
- την αυξημένη αλληλεγγύη και δράση για την απασχόληση και την κινητικότητα των εργαζομένων·
- τον ενισχυμένο κοινωνικό διάλογο.

2.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη ενίσχυσης της κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ και επιθυμεί να υπογραμμίσει τα εξής:

Ενισχυμένη εποπτεία των προκλήσεων στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα, καθώς και συντονισμός των πολιτικών

2.3 Η δημοσιονομική εξυγίανση και η οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ δεν είναι βιώσιμες χωρίς ισοδύναμες μορφές κοινωνικής εξυγίανσης και κοινωνικής διακυβέρνησης. Οι «αποκλίσεις» που παρατηρούνται σήμερα στην Ευρώπη όσον αφορά τις κοινωνικές ανισότητες υπονομεύουν την οικονομική ανάκαμψη, την ανάπτυξη και τη συνοχή. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να συμπεριληφθούν σημεία αναφοράς για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη στο ίδιο πλαίσιο εποπτείας όπως εκείνο που διέπει τον οικονομικό συντονισμό και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Οι ποσοτικοί στόχοι στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τους στόχους για το χρέος και τα ελλείμματα, μέσω παρόμοιων μηχανισμών προσαρμογής και αλληλεγγύης για την καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων και την προώθηση των κοινωνικών επενδύσεων.

2.4 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι για να υπάρξει οικονομική ανάκαμψη και πραγματοποιηθούν κοινωνικές επενδύσεις από την ΕΕ και τα κράτη μέλη δεν αρκούν οι επίσημες δομές διακυβέρνησης και οι θεσμικοί μηχανισμοί. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και ο κάθε Ευρωπαίος πολίτης έχουν

ξεχωριστό ρόλο και ιδιαίτερη συμβολή. Η συμμετοχικός ενστερνισμός του Ευρωπαϊκού σχεδίου έχει πρωταρχική σημασία.

2.5 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι οι βιώσιμες κοινωνικές βελτιώσεις απαιτούν να επιλύονται στην πηγή τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη. Η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα, η οικονομική μεγέθυνση και μια ισχυρή κοινωνική διάσταση αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για την έξοδο της Ευρώπης από την κρίση. Οι δείκτες κοινωνικής πολιτικής που προτάθηκαν πρόσφατα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ούτως ώστε να ενισχυθούν οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες μεταρρυθμίσεις.

Ενισχυμένη αλληλεγγύη και δράση για την απασχόληση και την κινητικότητα των εργαζομένων

2.6 Όπως υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, η διασυνοριακή κινητικότητα των εργαζομένων αποτελεί ζωτικό στοιχείο για τη διασφάλιση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας, καθώς και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας προκειμένου να αντικατασταθούν οι θέσεις εργασίας που χάθηκαν λόγω της οικονομικής αναδιάρθρωσης.

2.7 Για να μειωθούν περαιτέρω τα υφιστάμενα εμπόδια στην κινητικότητα των εργαζομένων, θα πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα προκειμένου να παρέχονται στους διακινούμενους εργαζομένους εύκολα κατανοητές πληροφορίες σχετικά με την εργατική και την κοινωνική νομοθεσία, στην εθνική τους γλώσσα. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν ιδιαίτερο δικαίωμα στην παροχή συμβουλών. Οι αντίστοιχοι συμβουλευτικοί φορείς θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους κοινωνικούς εταίρους και το δίκτυο EURES, μεριμνώντας ώστε οι διακινούμενοι εργαζόμενοι να ενημερώνονται στις χώρες καταγωγής τους σχετικά με τις κοινωνικές και τις νομικές συνθήκες που ισχύουν στις χώρες προορισμού, πριν εγκαταλείψουν τη χώρα προέλευσής τους.

2.8 Οι κοινωνικές επενδύσεις ωφελούν τους πολίτες. Αυξάνουν τις δεξιότητες και τα προσόντα τους και ενισχύουν τη συμμετοχή τους στον κοινωνικό βίο και στην αγορά εργασίας. Αυτό αυξάνει την ευημερία, αναζωογονεί την οικονομία και συντελεί ώστε η ΕΕ να εξέλθει ισχυρότερη, πιο ενωμένη και ανταγωνιστικότερη από την κρίση.

2.9 Οι στοχοθετημένες κοινωνικές επενδύσεις δεν επιφέρουν μόνον κοινωνική πρόοδο, αλλά αυξάνουν και την ανταγωνιστικότητα. Ιδιαίτερα σε αυτήν την περίοδο πρωτοφανών και δραματικών επιπέδων ανεργίας και αυξανόμενης φτώχειας, οι επενδύσεις στο κοινωνικό κράτος διαδραματίζουν επίσης καίριο ρόλο στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Αυτές οι επενδυτικές δαπάνες πρέπει να εγγυώνται την αποτελεσματικότητα.

2.10 Η ΕΟΚΕ τονίζει κατηγορηματικά ότι η κοινωνική διάσταση της ΟΝΕ χρειάζεται συγκεκριμένα μέσα, σαφείς δείκτες και ακριβείς ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους, οι οποίοι να είναι εξίσου αποτελεσματικοί όσο και οι οικονομικές και χρηματοπιστωτικές υποχρεώσεις της ΟΝΕ. Επίσης, εάν απουσιάζει η επαρκής συναίνεση ή η ανάλογη πολιτική βούληση για μια τέτοια αναζωογόνηση της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προτείνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την επιλογή της ενισχυμένης συνεργασίας εντός της ΟΝΕ με ιδίους χρηματοδοτικούς πόρους, τη θέσπιση ενός συμπληρωματικού Κοινωνικού Ταμείου, την ανάπτυξη ενός Συμφώνου Κοινωνικής Προόδου και τον καθορισμό κοινωνικών προτύπων, στόχων και μηχανισμών κοινωνικής σταθεροποίησης ανάλογους με τους μηχανισμούς φορολογικής, δημοσιονομικής και νομισματικής σταθεροποίησης.

(1) Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου – 27/28 Ιουνίου 2013, EUCO 104/13, σημείο 14 (γ).

(2) ΕΕ C 271, 19.09.2013, σ. 1-7.

Ενισχυμένος κοινωνικός διάλογος

2.11 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη βελτιωμένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο σε όλα τα επίπεδα. Συμβάλλει στην εξεύρεση λύσεων, οι οποίες αντανακλούν τις απόψεις τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων, ενώ συγχρόνως εμπεδώνει την κατανόηση και την εμπιστοσύνη που απαιτούνται για τη μεταρρύθμιση των αγορών εργασίας στην Ευρώπη και τη θωράκιση του κοινωνικού ιστού.

2.12 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει επίσης υπό σημείωση ότι το μέλλον του κοινωνικού διαλόγου, συμπεριλαμβανομένου του θέματος του τριμερούς διαλόγου, συζητείται ήδη από τους Ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετάβαση προς έναν ανταγωνιστικότερο και αποδοτικότερο τομέα άμυνας και ασφάλειας»

[COM(2013) 542 final]

(2014/C 67/25)

Εισηγητής: **ο κ. VAN IERSEL**

Συνεισηγήτρια: **η κ. HRUŠECKÁ**

Στις 3 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετάβαση προς έναν ανταγωνιστικότερο και αποδοτικότερο τομέα άμυνας και ασφάλειας

COM(2013) 542 final.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 26 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 και τις 17 Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 172 ψήφους υπέρ, 23 ψήφους κατά και 24 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει θερμά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Άμυνας του προσεχούς Δεκεμβρίου, το οποίο θα βασιστεί σε ανακοίνωση της Επιτροπής⁽¹⁾ και σε έκθεση της Ύπατης Εκπροσώπου/επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας⁽²⁾. Οι πρωτοβουλίες αυτές αποτελούν εξαιρετικά επείγουσα και έγκαιρη ανταπόκριση στις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις, με στόχο την προαγωγή της μακροπρόθεσμης προβλεψιμότητας και αξιοπιστίας της ευρωπαϊκής άμυνας.

1.2 Η ανακοίνωση και η (προσωρινή) άποψη της Ύπατης Εκπροσώπου ξεπερνούν τις συνήθεις αναστολές και θέτουν την παρούσα κατάσταση και τις προς ανάληψη ενέργειες στη σωστή τους διάσταση.

1.3 Ειδικότερα, στην έκθεση της Ύπατης Εκπροσώπου υποστηρίζεται με πειστικό τρόπο ότι μια σφαιρική στρατηγική όσον αφορά την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) είναι απολύτως αναγκαία για την εκπλήρωση των απαιτήσεων που τίθενται στον τομέα της ευρωπαϊκής άμυνας και ασφάλειας. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η ΚΠΑΑ θα προσφέρει το πλέον ενδεδειγμένο πλαίσιο για εποικοδομητική συνεργασία στον τομέα των στρατιωτικών δυνατοτήτων, αλλά τονίζει επιπροσθέτως ότι η εν λόγω συνεργασία θα αποτελέσει επίσης προαπαιτούμενο για μια αξιόπιστη ΚΠΑΑ.

1.4 Για την επιτυχή έκβαση της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας απαιτείται η επίτευξη ευνοϊκών πολιτικών προϋποθέσεων. Δεδομένου

ότι η πορεία προς την υλοποίηση ουσιαστικών προσαρμογών στις ευρωπαϊκές (βιομηχανικές) αμυντικές δομές θα είναι μακροχρόνια και ακανθώδης, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ύψιστη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της άκρως επιβεβλημένης προόδου συνιστά η αταλάντευτη δέσμευση των αρχηγών των κυβερνήσεων της ΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να καταλήξει σε ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της συνεργασίας στον τομέα της ευρωπαϊκής άμυνας που θα αποτελέσουν σαφές μήνυμα για το μέλλον.

1.6 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τον στόχο της διαφύλαξης μιας ανεξάρτητης ευρωπαϊκής άμυνας, κατ' αναλογία προς την οικονομική βαρύτητα της Ευρώπης και τα λοιπά συμφέροντα στο παγκόσμιο προσκήνιο. Ο μακροπρόθεσμος στόχος θα πρέπει να έγκειται στην αυτόνομη προστασία των ευρωπαίων πολιτών, σε συνδυασμό με τη διασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής σύγχρονου εξοπλισμού στις ένοπλες δυνάμεις, καθώς και με την προάσπιση των ευρωπαϊκών αξιών (ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία)⁽³⁾.

1.7 Το νέο στάδιο της μετάβασης επηρεάζει επίσης την άμυνα και την ασφάλεια στην Ευρώπη. Γεωπολιτικές αλλαγές συντελούνται σε μια περίοδο σοβαρής στασιμότητας της οικονομίας και επίμονης ανεργίας σε εκτεταμένα τμήματα της Ευρώπης. Παράλληλα, κάνουν την εμφάνισή τους νέοι φορείς στην παγκόσμια σκηνή. Οι παγκόσμιες εξελίξεις συντελούνται ταχύτερα από τις εξελίξεις στην Ευρώπη. Το χάσμα διευρύνεται. Η Ευρώπη οφείλει να προσαρμοστεί γρηγορότερα προκειμένου να μπορέσει να συμβαδίσει με τις άλλες χώρες.

(1) Μετάβαση προς έναν ανταγωνιστικότερο και αποδοτικότερο τομέα άμυνας και ασφάλειας, COM κλπ.

(2) Τα έγγραφα αυτά δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη. Υπάρχει ήδη ένα έγγραφο με προσωρινή γνώμη της Ύπατης Εκπροσώπου.

(3) ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 17.

1.8 Επιπλέον, η ανάγκη ανταγωνιστικής βιομηχανίας, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση των χρηματοδοτικών πόρων, επιβάλλει την επιδίωξη οικονομικής αποδοτικότητας. Οι ευρωπαϊκές προσεγγίσεις –δια της υποκατάστασης των αντιπαραγωγικών αλληλοεπικαλύψεων, των ασυντόνιστων πολιτικών, καθώς και των υφιστάμενων ελλείψεων– χρειάζεται να βελτιώσουν τη σχέση ποιότητας/τιμής, πράγμα το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της κατασπατάλησης πόρων και την αύξηση της παραγωγής προς όφελος των φορολογουμένων.

1.9 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την εύστοχη και οξυδερκή ανάλυση που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη σχετική θέση της Ευρώπης. Μια παρεμφερής ανάλυση είχε ωθήσει πέρυσι την ΕΟΚΕ να απευθύνει έκκληση για ριζική αλλαγή νοοτροπίας στην Ευρώπη έναντι θεμάτων κοινής άμυνας ⁽⁴⁾.

1.10 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ειδικότερα με τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στο κεφάλαιο 9 της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τα κυριότερα θέματα προς συμπεριληψη στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου και, πιο συγκεκριμένα, την ανάπτυξη: ευρωπαϊκής στρατηγικής προσέγγισης, κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ⁽⁵⁾, καθώς και ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής στρατηγικής.

1.11 Η Ευρώπη έχει επιτακτική ανάγκη μιας «κοινής γλώσσας στον τομέα της άμυνας», πράγμα το οποίο προϋποθέτει τη μετάβαση από μια εθνική προσέγγιση σε μια κοινή ευρωπαϊκή αντίληψη των υφιστάμενων στρατηγικών αναγκών, ούτως ώστε η εκπλήρωση των εθνικών συμφερόντων να επιτυγχάνεται μέσω της επιδίωξης κοινών ευρωπαϊκών στρατηγικών στόχων.

1.12 Μια πολιτική και μη στρατιωτική δέσμευση είναι επίσης απαραίτητη, με μέλημα την ορδή ενήμερωση της κοινής γνώμης σχετικά με τη σημασία των ευρωπαϊκών στρατηγικών –συνολικών και βιομηχανικών– συμφερόντων, προκειμένου να προαχθεί περαιτέρω η ενεργός υποστήριξη των πολιτών και των φορολογουμένων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι μια υγιής Ευρώπη με βάση αμυντική βιομηχανία θα προσφέρει επίσης μια σημαντική συμβολή στην ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία στο σύνολό της ⁽⁶⁾.

1.13 Για την επίτευξη αυτού του εξαιρετικά φιλόδοξου στόχου, απαιτείται η ανάληψη σχετικής δέσμευσης εκ μέρους του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού κρατών μελών. Σε περίπτωση απροθυμίας του συνόλου των κρατών μελών να συμμετάσχουν στο εν λόγω εγχείρημα, τότε η συγκεκριμένη διαδικασία θα πρέπει να δρομολογηθεί με τη συμμετοχή όσων εκδηλώσουν προθυμία προς το σκοπό αυτό.

1.14 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τον ρόλο της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ), που θα χρειαστεί να συνεργαστούν στενά για να τεθεί σε εφαρμογή η ανακοίνωση υπό εξέταση, και επιδοκιμάζει σε μεγάλο βαθμό τις ενέργειες που προβλέπονται από την Επιτροπή. Στο κεφάλαιο 6 της παρούσας γνωμοδότησης η ΕΟΚΕ διατυπώνει ορισμένες συμπληρωματικές παρατηρήσεις και συστάσεις επί των προτάσεων της Επιτροπής.

1.15 Η υιοθέτηση μιας προορατικής βιομηχανικής πολιτικής δεν εξετάζεται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ιδιαίτερη θέση που κατέχει ο αμυντικός τομέας στις θεσμικές αγορές απανταχού της γης σε ποσοστό 100 %. Μια προορατική βιομηχανική πολιτική σε επιλεγμένους τομείς, την οποία θα εφαρμόζουν τα κράτη μέλη ή/και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι απολύτως αναγκαία για την επίτευξη παραγωγής

προσαρμοσμένης στις σύγχρονες ανάγκες και οικονομικής αποδοτικότητας. Η από κοινού ανάληψη αρμοδιοτήτων εκ μέρους της ΕΕ και των κρατών μελών, καθώς και η αλληλεπίδραση και οι συνέργιες μεταξύ στρατιωτικών και μη στρατιωτικών σχεδίων και τεχνολογιών θα αποδειχθεί εξαιρετικά εωφελής και συμφέρουσα από οικονομική άποψη.

1.16 Απαιτείται να προσδιοριστούν νέα έργα σε πολυμερές ευρωπαϊκό πλαίσιο, ήδη από το στάδιο του αρχικού σχεδιασμού, αξιοποιώντας την εμπειρία του ΕΟΑ. Δεδομένου ότι ενδέχεται να παρέλθουν δεκαετίες προτού καταστούν πλήρως λειτουργικά, τα εν λόγω έργα θα ήταν σκόπιμο να δρομολογηθούν το ταχύτερο δυνατόν.

1.17 Η δημόσια και ιδιωτική Ε&Α αποτελεί δραστηριότητα μείζονος σημασίας. Στον εν λόγω πεδίο δράσης, οι επενδύσεις στον αμυντικό τομέα βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2006 ⁽⁷⁾. Κατά τη διαδικασία συνολικού σχεδιασμού, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθούν δυνατότητες βελτίωσης των επενδυτικών συνθηκών και διοχέτευσης των πραγματοποιούμενων επενδύσεων σε συγκεκριμένα έργα.

1.18 Η βασική ευθύνη βαρύνει τις σημαντικότερες χώρες-παραγωγούς που αποτελούν την κινητήρια δύναμη της εν λόγω διαδικασίας. Η διασφάλιση αρμονικών σχέσεων μεταξύ των χωρών αυτών και των υπολοίπων κρατών μελών είναι επιβεβλημένη. Οι ΜΜΕ και οι ερευνητικές εγκαταστάσεις όλων των χωρών θα πρέπει να συνδέονται στενά μεταξύ τους, με μέλημα τη συμμετοχή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού κρατών μελών σε μια ευρωπαϊκή στρατηγική.

1.19 Λαμβανομένης υπόψη της δυσaréσκειας που επικρατεί μεταξύ των εργαζομένων στον εν λόγω τομέα εξαιτίας ανοργάνωτων αναδιοργανώσεων, η υιοθέτηση προβλεψιμών πολιτικών καθίσταται ακόμη περισσότερο αναγκαία. Απαιτείται επίσης συντονισμός όσον αφορά την πρόβλεψη των αλλαγών προκειμένου να διασφαλιστούν αξιοπρεπείς συμβάσεις και προοπτικές εργασίας. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητο να επιδιωχθεί η διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου.

1.20 Η παρούσα γνωμοδότηση εστιάζεται κατά κύριο λόγο σε αρχές άσκησης πολιτικής, επιδιώκοντας την επίτευξη προόδου σε έναν στρατηγικό τομέα ο οποίος δεν επιδέχεται την παραμικρή καθυστέρηση. Τα πρώτα βήματα προόδου που θα σημειωθούν τον Δεκέμβριο ελπίζεται ότι θα προετοιμάσουν το έδαφος για την επιτυχή συνέχιση αυτής της προσπάθειας. Κατά τη διαμόρφωση στρατηγικών προσανατολισμών και συγκεκριμένων σχεδίων κρίνεται σκόπιμη η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, των κυβερνήσεων, της Επιτροπής, του ΕΟΑ, των εθνικών κοινοβουλίων, καθώς και της βιομηχανίας (συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των εργαζομένων σε αυτήν).

2. Η Ευρώπη ενόπιον προκλήσεων

2.1 Η Επιτροπή ορθώς επισημαίνει ότι «η παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων μεταβάλλεται, καθώς εμφανίζονται νέα κέντρα βαρούς και οι ΗΠΑ αναπροσανατολίζουν το επίκεντρο του στρατηγικού τους ενδιαφέροντος προς την Ασία». Οι χώρες BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα) μεγιστοποιούν τις στρατιωτικές τους δαπάνες-ειδικότερα, η Κίνα και η Ρωσία έχουν αυξήσει σημαντικά τους προϋπολογισμούς τους έως το 2015.

2.2 Οι αμερικανικές πιέσεις προς την Ευρώπη για την πλήρη συμμετοχή της στις συνολικές στρατιωτικές δαπάνες του δυτικού κόσμου πολλαπλασιάζονται διαρκώς. Λόγω δημοσιονομικών περιορισμών, οι Ηνωμένες Πολιτείες προβαίνουν σε εξορθολογισμό της άμυνάς τους, πράγμα το οποίο επηρεάζει επίσης τις συμφωνίες με τους Ευρωπαίους.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 17.

⁽⁵⁾ Βλ. άρθρο 42 της ΣΕΕ.

⁽⁶⁾ Εν προκειμένω, εξαιρετικά χαρακτηριστικό παράδειγμα στον τομέα της μη στρατιωτικής βιομηχανίας αποτελεί η πολύ επιτυχημένη και δυναμική ανάπτυξη των αεροσκαφών Airbus.

⁽⁷⁾ Βλ. ΕΟΑ - Αμυντικά δεδομένα του 2011.

2.3 Το χάσμα μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρώπης είναι τεράστιο. Το 2010, ο συνολικός αμυντικός προϋπολογισμός της Ευρώπης (εκτός της Δανίας) ανήλθε σε 196 δισ. ευρώ, έναντι 520 δισ. ευρώ για τον αντίστοιχο αμερικανικό προϋπολογισμό⁽⁸⁾. Ακόμη σημαντικότερο θεωρείται το γεγονός ότι ο συνολικός ευρωπαϊκός προϋπολογισμός E&A αντιστοιχεί στο 1/7 του αμερικανικού, το οποίο επηρεάζει τον εξοπλισμό και την κινητοποίηση του ενόπλου προσωπικού.

2.4 Εν τω μεταξύ, οι απειλές είναι πολλαπλές. Οι πολιτικές και στρατιωτικές εντάσεις παραμένουν αμείωτες, ενώ προκύπτουν νέες εντάσεις –ορισμένες δε εξ αυτών ακόμη και προ των πυλών της Ευρώπης. Επιδιώκοντας να συμπορευθούν με τις παραδοσιακές δυνάμεις, ορισμένοι νέοι φιλόδοξοι παγκόσμιοι παράγοντες επιθυμούν να διασφαλίσουν την εναρμόνιση της εθνικής άμυνας τους με τα οικονομικά και λοιπά τους συμφέροντα.

3. Ευρωπαϊκές προσεγγίσεις

A. Πολιτική προσέγγιση

3.1 Οι Ευρωπαίοι βρίσκονται αντιμέτωποι με δύο αλληλένδετες κατηγορίες προβλημάτων:

- σημαντικές περικοπές των αμυντικών δαπανών που δημιουργούν κενά και καταφέρουν πλήγμα στις εθνικές αμυντικές δυνατότητες και ικανότητες, ιδίως λόγω της ακατάπαυστης μείωσης των δαπανών E&A·
- γεωπολιτικές αλλαγές, οι οποίες θα πρέπει να ωθήσουν σε πολύ στενότερη ευρωπαϊκή συνεργασία και σε μεγαλύτερο βαθμό ανεξαρτησίας στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας.

Εντούτοις, η πορεία των συζητήσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα σχετικά με αυτά τα δύο αλληλένδετα ζητήματα βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα.

3.2 Τα κυβερνητικά έγγραφα⁽⁹⁾ αντανακλούν στο σύνολό τους εκτεταμένη μείωση των αμυντικών δαπανών⁽¹⁰⁾. Τα εν λόγω έγγραφα εστιάζονται πρωτίτως σε προσαρμογές εντός εθνικού πλαισίου: «Πώς μπορεί να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή οικονομική απόδοση με παράλληλη διατήρηση ικανοποιητικού επιπέδου ικανοτήτων;». Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να απέχουν πόρρω από έναν τρόπο σκέψης ικανό να θέτει με φυσικότητα τις εθνικές αμυντικές ικανότητες σε μια ευρωπαϊκή προοπτική.

3.3 Η ΕΟΚΕ κατέληξε πέρυσι στο συμπέρασμα ότι «Η πολιτική άμυνας προκύπτει από τα στρατηγικά συμφέροντα των χωρών [...] που στην Ευρώπη καθορίζονται κυρίως με εθνικούς όρους. Οι παρωχημένες προσεγγίσεις οδηγούν εμφανώς σε αυξανόμενο κατακερματισμό, κενά, πλεονάζουσα ικανότητα και απουσία διαλειτουργικότητας στις ευρωπαϊκές αμυντικές ικανότητες»⁽¹¹⁾.

3.4 Τα εξήντα χρόνια ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η ενιαία αγορά οδήγησαν στην εμφάνιση ανθεκτικών οικονομικών και εταιρικών δομών που διαμορφώνουν ένα ισχυρό εσωτερικό μοντέλο

οικονομικών δραστηριοτήτων. Εντούτοις, όσον αφορά τον στρατιωτικό και τον αμυντικό τρόπο σκέψης, πολλώ δε μάλλον τα θέματα οργάνωσης, η Ευρώπη παραμένει ακόμη σε πρώιμο στάδιο.

3.5 Η άμυνα ως συνιστώσα της εξωτερικής πολιτικής, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί την κατ' εξοχήν έκφραση της εθνικής κυριαρχίας, σχεδιάζεται, διαμορφώνεται και υλοποιείται σύμφωνα με εθνικές κατευθύνσεις. Οποιαδήποτε πολυεθνική συνεργασία, είτε με Ευρωπαίους εταίρους είτε με εταίρους εκτός Ευρώπης, εξετάζεται υπό αυτήν την οπτική γωνία.

3.6 Διάφορες πρωτοβουλίες για την υπερνίκηση των υφιστάμενων εγγενών εμποδίων έχουν έως τώρα αποτύχει σε μεγάλο βαθμό. Το στρατιωτικό σύμφωνο ή η συμφωνία αμυντικής συνεργασίας του Saint-Malo που συνήφθη μεταξύ της Αγγλίας και της Γαλλίας το 1998 αναμένεται να σηματοδοτήσει σημαντικά βήματα στον τομέα της στρατιωτικής συνεργασίας. Μετά από μια δεκαπενταετία, και παρά τη διεξαγωγή περαιτέρω διαπραγματεύσεων, τα αποτελέσματα παραμένουν πενιχρά.

3.7 Μια εξαετής πρωτοβουλία του 1998 κατέληξε, το 2000, σε επιστολή προθέσεων (ΕΠ) των έξι σημαντικότερων χωρών-παραγωγών –της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Σουηδίας, των λεγόμενων «χωρών της ΕΠ»– η οποία οδήγησε στη σύναψη Συνθήκης σχετικά με την αναδιάρθρωση και τη λειτουργία της αμυντικής βιομηχανίας. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η εν λόγω Συνθήκη δεν απέφερε απτά αποτελέσματα όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη συνεργασία με τη βιομηχανία, αλλά και όσον αφορά τις ικανότητες και την έρευνα.

3.8 Υφίστανται και άλλες μορφές συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, όπως π.χ. η συνεργασία του πολεμικού ναυτικού των Κάτω Χωρών και του Βελγίου, η Αμυντική Συνεργασία των Βορείων Χωρών (Δανία, Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία και Σουηδία) και η συνεργασία των χερσαίων δυνάμεων της Γερμανίας και της Ολλανδίας. Ωστόσο, αυτές οι μορφές συνεργασίας δεν θα πρέπει να συγχέονται με τη βιομηχανική συνεργασία, η οποία εξακολουθεί να είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη.

3.9 Το 2004, συστάθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας με μέλημα τη διαρθρωτική συνεργασία στον τομέα της άμυνας και παράλληλη υποστήριξη από πρωτοβουλίες της Επιτροπής. Παρά την επίτευξη κάποιων προόδου, η διαρθρωτική συνεργασία δεν έχει μέχρι στιγμής λάβει σάρκα και οστά, ελλείψει σχετικής δέσμευσης εκ μέρους των κρατών μελών.

3.10 Εν κατακλείδι, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι –παρά την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ανάγκης στενότερης συνεργασίας και ευρωπαϊκού αμυντικού οράματος– η απουσία πολιτικής βούλησης, οι παραδοσιακές αντιλήψεις και τα κατεστημένα συμφέροντα, παρεμπόδισαν την υλοποίηση αξιοσημείωτης προόδου.

B. Βιομηχανία

3.11 Η αντίδραση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας έναντι των διεθνών εξελίξεων υπήρξε μάλλον διαφορετική:

- η εν λόγω βιομηχανία δρα σε παγκόσμια κλίμακα· συνδέεται κατ' ανάγκη με τις εθνικές κυβερνήσεις, αλλά είναι επίσης εξαιρετικά δραστήρια στις διεθνείς αγορές και λειτουργεί ολοένα και περισσότερο ως βάση για θετικά αποτελέσματα·

- επιπλέον, οι κυριότερες βιομηχανίες δραστηριοποιούνται τόσο στον στρατιωτικό όσο και στον μη στρατιωτικό τομέα· το πιο δυναμικό μη στρατιωτικό τμήμα αυτής της βιομηχανίας γνωρίζει άνθηση λόγω της συρρίκνωσης των πωλήσεων στρατιωτικού υλικού και των αντίστοιχων εσόδων, ιδίως στην Ευρώπη.

⁽⁸⁾ Πηγή: ΕΟΑ, Ιανουάριος 2012.

⁽⁹⁾ **Strategic Defence and Security Review** (Αναθεώρηση της στρατηγικής άμυνας και ασφάλειας), Ηνωμένο Βασίλειο, Οκτώβριος 2010. *Livre Blanc sur la Défense et la sécurité nationale* (Λευκή Βίβλος για την εθνική άμυνα και ασφάλεια), Γαλλία, Μάιος 2013.

⁽¹⁰⁾ Ιδιαίτερα σαφείς σχετικά με τον αντίκτυπο αυτής της μείωσης ήταν οι εύστοχες παρατηρήσεις του Γάλλου Υπουργού Άμυνας, κ. Jean-Yves Le Drian, σε ομιλία που εκφώνησε στο Παρίσι, στην Ecole militaire, στις 29 Απριλίου του τρέχοντος έτους.

⁽¹¹⁾ Όπου και προηγουμένως, σημ. 1.2.

3.12 Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η εν λόγω βιομηχανία ανησυχούσε σχετικά με την ανταγωνιστική της θέση, ενώ η θεσμική της θέση ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα: από τις εξ ολοκλήρου κρατικές επιχειρήσεις έως τις ιδιωτικές εταιρείες, με όλες τις ενδιάμεσες δυνατές παραλλαγές. Ο κοινός παρονομαστής έγκειται στο γεγονός ότι ο ρόλος των κυβερνήσεων υπερτερεί παντού. Παρά την (μερική) ιδιωτικοποίηση, ο σύνδεσμος μεταξύ βιομηχανίας και κυβερνήσεων παραμένει πολύ ισχυρός διότι εξαρτάται από τη (μονοπωλιακή) ζήτηση και τις κανονιστικές ρυθμίσεις των κυβερνήσεων, καθώς και από τις άδειες εξαγωγής.

3.13 Η βιομηχανία θα προτιμούσε την ενοποίηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα, αλλά η αγορά είναι υπερβολικά περιορισμένη. Η BAE-Systems, η Finmeccanica και, σε μικρότερο βαθμό, η Thales και η EADS δραστηριοποιούνται ενεργά στις ΗΠΑ. Εντούτοις, στην Ευρώπη, δεν μπορούν να ασκήσουν ελεύθερα τις δραστηριότητές τους επειδή, λόγω ειδικών σχέσεων, οι εθνικές κυβερνήσεις εξακολουθούν να έχουν τον πρώτο λόγο για κάθε στρατηγική απόφαση που λαμβάνεται στην εν λόγω βιομηχανία.

3.14 Η δυναμική της αγοράς επιτείνει τον ανταγωνισμό σε παγκόσμια κλίμακα. Η αμερικανική βιομηχανία εντείνει τις προσπάθειές της στον τομέα των εξαγωγών, με στόχο την αντιστάθμιση της μείωσης που παρατηρείται σε ορισμένες εγχώριες αγορές. Νέοι παγκόσμιοι παράγοντες θα καλύπτουν ολοένα και περισσότερο τις δικές τους ανάγκες, θέτοντας επίσης ως στόχο την πραγματοποίηση εξαγωγών και, συνεπώς, θα ανταγωνίζονται με την ευρωπαϊκή βιομηχανία στις αγορές τρίτων χωρών.

3.15 Τέλος, η βιομηχανία ενστερνίζεται την άποψη που υπογράμμισε ιδιαίτερα η ΕΟΚΕ το περασμένο έτος, σύμφωνα με την οποία μια ώριμη αμυντική βιομηχανία δεν μπορεί επ' ουδενί να κατέχει αξιόπιστη θέση διεθνώς εάν δεν διαθέτει στέρεη εσωτερική βάση. Λαμβανομένης υπόψη της συνιστώσας του στρατιωτικού εξοπλισμού που αφορά την υψηλή τεχνολογία, δεν υπάρχει πλέον καμία μεμονωμένη εθνική αγορά και κανένας εθνικός αμυντικός προϋπολογισμός με επίπεδο που να κρίνεται ικανοποιητικό. Η εξέλιξη αυτή παρατηρείται εδώ και μια εικοσαετία και οι συνέπειές της γίνονται όλο και πιο αισθητές.

3.16 Προς την κατεύθυνση μιας ανεξάρτητης ευρωπαϊκής άμυνας, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ως υψηλή προτεραιότητα τις κυριαρχικές ικανότητες και την υψηλή προστιθέμενη αξία των επενδύσεων, οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να είναι η Ευρώπη σε θέση να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στο παγκόσμιο προσκήνιο, ενώ συγχρόνως θα συμβάλουν στην προαγωγή ενός νέου τρόπου σκέψης μεταξύ των Ευρωπαίων.

3.17 Πρόσφατα, η βιομηχανία επανέλαβε όλα τα συνήθη επιχειρήματα υπέρ σταθερών και προβλέψιμων συστημάτων τεχνολογίας και παραγωγής, με μακροπρόθεσμο ορίζοντα και ευρωπαϊκή κατεύθυνση, σε κάθε τομέα.

3.18 Η βιομηχανία κρούει τον κώδωνα του κινδύνου. Εναλλακτική λύση για την επιβίωση της εν λόγω βιομηχανίας, αλλά και για τη διατήρηση της κερδοφορίας και των θέσεων εργασίας της, αποτελεί η αύξηση της μη στρατιωτικής παραγωγής. Σε αυτήν την περίπτωση, ωστόσο, η Ευρώπη δεν θα διέθετε πλέον –σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό– δική της αμυντική βιομηχανία, πράγμα το οποίο θα μπορούσε επίσης να επηρεάσει την εξωτερική της πολιτική.

3.19 Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, εκπροσωπούμενες από την IndustriAll, εκδηλώνουν παρεμφερείς εκτεταμένες ανησυχίες. Το

2011, ο κλάδος της αεροδιαστημικής και αμυντικής βιομηχανίας απασχολούσε άμεσα 7330 00 εξειδικευμένα άτομα στην Ευρώπη⁽¹²⁾, ενώ άλλα δύο εκατομμύρια άτομα εξαρτώντουσαν έμμεσα από αυτόν. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, το εργατικό δυναμικό μειώθηκε σημαντικά και οι θέσεις εργασίας απειλούνται από πρόσθετες δημοσιονομικές περικοπές. Ο κλάδος της αμυντικής βιομηχανίας δεν ελκύει πια επαρκώς τους νέους, λόγω του απόρροου μέλλοντός του.

3.20 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι πληρώνουν σε μεγάλο βαθμό το τίμημα της αποτυχίας των κυβερνήσεων να προβούν στην αναδιάρθρωση των αμυντικών οργανώσεών τους. Αναβάλλοντας τον εξορθολογισμό της στρατιωτικής βάσης τους, οι κυβερνήσεις έχασαν την ευκαιρία να επενδύσουν στην αποτελεσματική ανανέωση των σχετικών ικανοτήτων, με συνακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις για το εργατικό δυναμικό.

3.21 Σε περίπτωση που συνεχιστούν οι ασυντόνιστες και ανοργάνωτες αναδιοργανώσεις, η παρούσα κατάσταση θα οδηγήσει σε διαρκώς εντεινόμενη αντίσταση. Για την υλοποίηση προορατικών αλλαγών πολιτικής, καθίσταται αναγκαία η συμμετοχή εκπροσώπων του εργατικού δυναμικού, τόσο σε εταιρικό όσο και σε εδαφικό επίπεδο, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν απότομες προσαρμογές.

3.22 Η απασχόληση, σε μικρότερη ενδεχομένως κλίμακα, θα απαιτήσει πολύ περισσότερο ευρωπαϊκό συντονισμό στον τομέα της τεχνολογίας και της παραγωγής. Κατά την εν λόγω διαδικασία, χρειάζεται να προληφθεί η επισφαλής απασχόληση με την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και δυνατοτήτων προκειμένου να διασφαλιστούν, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, αξιοπρεπείς συμβάσεις και προοπτικές εργασίας. Κρίνεται δε αναγκαίο να επιδιωχθεί η διεξαγωγή εποικοδομητικού κοινωνικού διαλόγου σε διάφορα επίπεδα.

3.23 Ο εξορθολογισμός της ευρωπαϊκής παραγωγής λόγω δημοσιονομικών περικοπών πρέπει να αναληφθεί κατά τρόπο συγκροτημένο, πράγμα το οποίο προϋποθέτει έντιμο κοινωνικό διάλογο για τη διατήρηση της απασχόλησης και τη διευκόλυνση της μετάταξης προσωπικού σε περιπτώσεις πλεονάζοντος δυναμικού. Τόσο η βιομηχανία όσο και το προσωπικό βρίσκονται σε καλύτερη μοίρα εντός ενός –προβλέψιμου και σύμφωνου με τις επιταγές της αγοράς– ευρωπαϊκού πλαισίου, παρά υπό καθεστώς βραχυπρόθεσμων και κακοσχεδιασμένων αναδιοργανώσεων πραγματοποιούμενων σε αμύγδαλη εθνική βάση, χωρίς σαφείς στόχους⁽¹³⁾.

4. Πολιτικές συνθήκες και δυναμικές προοπτικές

4.1 Οι προοπτικές της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας θα γίνουν σταδιακά τόσο αβέβαιες που θα απαιτήσουν τη διεξαγωγή εις βάθος συζήτησης μεταξύ των Ευρωπαίων –αν όχι μεταξύ όλων, τουλάχιστον μεταξύ εκείνων που είναι πρόθυμοι να το πράξουν– σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις.

4.2 Απαιτείται η διαμόρφωση νέας νοοτροπίας και η ανάπτυξη «κοινής γλώσσας», τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο επίπεδο της ΕΕ, εκλαμβάνοντας ως αφετηρία τις ακόλουθες τρεις βασικές παραδοχές:

— μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή οικονομία απαιτεί κοινή προσέγγιση στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας για τη διαφύλαξη και την προάσπιση των συμφερόντων, τόσο των δικών του όσο και εκείνων των πολιτών, καθώς και των απόψεών του στο παγκόσμιο προσκήνιο·

⁽¹²⁾ Σύνδεσμος Αεροδιαστημικής και Αμυντικής Βιομηχανίας (ASD), Ετήσια έκθεση του 2012.

⁽¹³⁾ Βλ. επίσης «Δώδεκα αιτήματα για βιώσιμη βιομηχανική πολιτική», Εκτελεστική επιτροπή της IndustriAll Europe, 12-13 Ιουνίου 2013.

— χρειάζεται μια κοινή ανάλυση των υφιστάμενων και των αναμενόμενων (μακροπρόθεσμων) παγκόσμιων εξελίξεων, ως σημείο εκκίνησης για την ανάπτυξη ιδεών και συγκεκριμένων προσεγγίσεων με σκοπό τη διατήρηση της συνολικής θέσης της Ευρώπης στον κόσμο·

— επιβάλλεται να επιδιωχθεί η σύνδεση της εξωτερικής πολιτικής, των απειλών, της άμυνας και της ασφάλειας, καθώς και των μακροπρόθεσμων προοπτικών, με μια βιώσιμη αμυντική βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένου επίσης του τομέα της απασχόλησης.

4.3 Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση του τεράστιου αντικτύπου αυτών των αλληλένδετων παραδοχών που αποτελούν συνεχώς αντικείμενο ατελέσφορης συζήτησης. Πολυάριθμες πρωτοβουλίες που δρομολογήθηκαν καλή τη πίστει κατά την τελευταία δεκαετία απέτυχαν επειδή ουδέποτε τέθηκε υπό αμφισβήτηση η εθνική κυριαρχία, δηλαδή οι εθνικές αντιλήψεις σχετικά με τις απειλές και τις θέσεις που επικρατούν στο πλαίσιο της εθνικής εξωτερικής πολιτικής. Κατά συνέπεια, η Ευρώπη ζει αυτή τη στιγμή με ένα ευρύ φάσμα θέσεων που είναι, μέχρι ενός ορισμένου σημείου, ασύμβατες μεταξύ τους. Χωρίς την αποδοχή κοινής κυριαρχίας στο πλαίσιο της ΕΕ, η ΕΟΚΕ θεωρεί ουτοπική την επίτευξη οποιασδήποτε αξιοσημείωτης προόδου.

Η συζήτηση πρέπει να ξεκινήσει σε νέα βάση με στόχο νέες, πιο ελπιδοφόρες, διεργασίες.

4.4 Δεδομένου του ευρέος φάσματος των υπεισερχόμενων πεδίων πολιτικής, η ΕΟΚΕ χαίρεται θερμά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Άμυνας του προσεχούς Δεκεμβρίου. Έως τώρα, την ευθύνη για την άμυνα και την ασφάλεια την είχαν πρωτίστως οι Υπουργοί Άμυνας, κατά κανόνα σύμφωνα με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές των Υπουργών Εξωτερικών και υπό την αυστηρή εποπτεία των Υπουργών Οικονομικών.

4.5 Εν τω μεταξύ, το υφιστάμενο πλαίσιο αλλάζει άρδην εξαιτίας δραστικών δημοσιονομικών περιορισμών, αλλά και λόγω της ανάγκης εξορθολογισμού, σε συνδυασμό με νέα υποδείγματα και, άρα, με νέες απειλές. Λαμβανομένης, μεταξύ άλλων, υπόψη τόσο της αλληλεξάρτησης μεταξύ στρατιωτικής και μη στρατιωτικής τεχνολογίας και καινοτομίας όσο και της σχέσης μεταξύ άμυνας και δημόσιας ασφάλειας, σε αυτό το πλαίσιο υπεισερχονται εξίσου και άλλες συνιστώσες της κυβερνητικής πολιτικής. Το σύνολο των εν λόγω παραγόντων καθιστά επιβεβλημένη μια ολιστική και σφαιρική προσέγγιση.

4.6 Πολύς κόσμος, ιδίως βιομήχανοι και εργαζόμενοι, υπολογίζει σε συγκροτημένο σκεπτικό και σε διαρθρωτική δράση, αρχής γενομένης από τον Δεκέμβριο και εφεξής. Εάν τυχόν η ΕΕ χάσει αυτή την ευκαιρία, τότε μπορεί να χρειαστούν ξανά πολλά χρόνια για να τεθεί σε θετική τροχιά κάποια ανάλογη διαδικασία.

4.7 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου θα είναι το πρώτο Συμβούλιο της ΕΕ που θα ασχοληθεί σφαιρικά με το ζήτημα της άμυνας. Λόγω των τεράστιων επιπλοκών που συνεπάγεται η διαμόρφωση νέων κατευθύνσεων, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα επόμενα Ευρωπαϊκά Συμβούλια θα είναι απολύτως αναγκαία για τη χάραξη μιας ορατής πορείας, σε συνδυασμό με αξιοπιστία και προβλεψιμότητα.

5. Βιομηχανική πολιτική

5.1 Η ΕΟΚΕ τάχθηκε σθεναρά υπέρ της ανακοίνωσης της Επιτροπής για τη βιομηχανική πολιτική⁽¹⁴⁾ που αποσκοπεί στη

διαμόρφωση ακόμη πιο ευνοϊκών συνθηκών, πολιτικών και προγραμμάτων για την εγκαίνιαση, την ανάπτυξη, και την ενδυνάμωση βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην Ευρώπη. Η Ευρώπη οφείλει να διασφαλίσει το βιομηχανικό της μέλλον σε ένα ανοικτό περιβάλλον.

5.2 Η άμυνα αποτελεί κυρίαρχο και μοναδικό τομέα ο οποίος, εκ φύσεως, λειτουργεί στις θεσμικές αγορές απανταχού της γης σε ποσοστό 100 %. Ο εν λόγω τομέας, καθώς και οι ερευνητικές εγκαταστάσεις του, συγκροτούνται και οργανώνονται κυρίως σύμφωνα με εθνικές κατευθύνσεις. Οι μικρότερες χώρες που δεν διαθέτουν δική τους βιομηχανική παραγωγή αγοράζουν «ετοιμοπαράδοτα» προϊόντα, πράγμα το οποίο συνοψίζεται στην πράξη σε αγορές από τις ΗΠΑ.

5.3 Οι μεγάλες εταιρείες και οι ΜΜΕ είναι αλληλοσυνδεδεμένοι μεταξύ τους σε ολόκληρη την ήπειρο είτε χάρη στη βιομηχανική ενοποίηση—με διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές— είτε χάρη στη διεθνοποίηση, ιδίως με τον βιομηχανικό ιστό των ΗΠΑ. Οι εξαγωγές εξακολουθούν να διαγράφουν θετική τροχιά. Το σημαντικότερο πρόσκομμα έγκειται στις περίπλοκες σχέσεις με τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, ελλείψει κοινού οριζόντιου.

5.4 Εκτός από τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ), η ΕΕ δρομολόγησε δύο οδηγίες που προβλέπουν το άνοιγμα των ενδοευρωπαϊκών αγορών⁽¹⁵⁾. Η προθεσμία μεταφοράς των εν λόγω οδηγιών στο εθνικό δίκαιο ήταν το καλοκαίρι του 2011⁽¹⁶⁾, αλλά η πραγματική εφαρμογή πραγματοποιείται με βραδείς ρυθμούς.

5.5 Η ΕΟΚΕ χαίρεται θερμά την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽¹⁷⁾, η οποία καταδεικνύει σημαντική πρόοδο από πλευράς αναλύσεων και προτάσεων. Η Επιτροπή ορθώς υπογραμμίζει, στο πλαίσιο μιας βιομηχανικής πολιτικής για τον αμυντικό τομέα, τη σημασία της εσωτερικής αγοράς για τα προϊόντα του τομέα της άμυνας, της E&A, του ρόλου των ΜΜΕ, της δυναμικής συμβολής της περιφερειακής πολιτικής, καθώς και της ανάπτυξης των κατάλληλων δεξιοτήτων.

5.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επικρίνει το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει επαρκώς ούτε την περίοπτη θέση του αμυντικού τομέα ούτε την ανάγκη προορατικής βιομηχανικής πολιτικής. Το ζητούμενο δεν είναι μόνο το άνοιγμα των αγορών, το οποίο χρήζει άλλωστε ενδεδειγμένου ορισμού λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αμυντικού τομέα, συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 346 της ΣΛΕΕ.

5.7 Το ζητούμενο είναι επίσης η εγκαθίδρυση πολιτικής βάσης στην Ευρώπη, προκειμένου να παρασχεθεί στις κυβερνήσεις η δυνατότητα να συνεργάζονται για τη χάραξη του κοινού τους πεπρωμένου μακροπρόθεσμα. Μόνον τότε θα πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την εγκαίνιαση σοβαρών κοινών προγραμμάτων από το στάδιο του αρχικού σχεδιασμού έως τη στοχοθετημένη έρευνα, καινοτομία και παραγωγή στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά σε μακροχρόνια βάση.

⁽¹⁵⁾ Δέση για την άμυνα, 2007

⁽¹⁶⁾ Οδηγία 2009/43/ΕΚ (ΕΕ L 146, 10.6.2009) για τη μεταφορά προ-όντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας και οδηγία 2009/81/ΕΚ (ΕΕ L 216, 20.8.2009) για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που αφορούν την άμυνα και την ασφάλεια. Η Δέση για την άμυνα περιείχε επίσης μια ανακοίνωση με θέμα «Στρατηγική για πιο ισχυρή και ανταγωνιστική ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία», COM (2007) 764, 05/12/2007.

⁽¹⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 1.

⁽¹⁴⁾ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βιομηχανική πολιτική (COM(2012) 582 final) και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την εν λόγω ανακοίνωση.

5.8 Η E&A είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να γίνει η αρχή της αλυσίδας αξίας, η οποία θα πρέπει να εξευρωπαϊσθεί⁽¹⁸⁾. Αυτοί είναι οι λόγοι που συνηγορούν υπέρ της έμφασης στη συνεργασία στους τομείς της E&T και της E&A, τόσο κατά τη σύσταση του ΕΟΑ και των προκατόχων του –της Ομάδας Εξοπλισμού της Δυτικής Ευρώπης (WEAG) και της Ανεξάρτητης Ομάδας Ευρωπαϊκού Σχεδιασμού (IEPG– όσο και στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ. Εντούτοις, η πρακτική εφαρμογή λάμπει και πάλι δια της απουσίας της.

5.9 Για διάστημα μεγαλύτερο από μια τριακονταετία, η ατελής συνεργασία υπήρξε μάλλον ο κανόνας, παρά η εξαίρεση. Ορισμένα σχέδια, όπως εκείνο των ελικοπτέρων NH90 και εκείνο των μεταγωγικών A400M, εγκαινιάστηκαν μεν, αλλά υφίστανται παραδείγματα τα οποία αποδεικνύουν επίσης ότι οι απαιτήσεις των συστημάτων ήταν πολύ συχνά απλό άθροισμα των εθνικών απαιτήσεων, οι φάσεις της ανάπτυξης εξαιρετικά χρονοβόρες και τα τελικά προϊόντα υπερβολικά δαπανηρά.

5.10 Εκτός από ορισμένα σχετικά επιτυχημένα παραδείγματα, άλλες πρωτοβουλίες συνεργασίας –όπως π.χ. όσον αφορά τα ελικόπτερα NH90– απέτυχαν και, παράλληλα, τέθηκε σε εφαρμογή μια σειρά ανταγωνιστικών προγραμμάτων για μαχητικά αεροσκάφη (Typhoon, Rafale, Gripen), και, παράλληλα, τέθηκε σε εφαρμογή μια σειρά ανταγωνιστικών προγραμμάτων για μαχητικά αεροσκάφη, ενώ πολλές χώρες εντάχθηκαν στο πρόγραμμα για τα αμερικανικά μαχητικά αεροσκάφη F-35, καθώς και σε ευρύ φάσμα πυραυλικών προγραμμάτων.

5.11 Αυτή τη στιγμή δεν τίθενται σε εφαρμογή εκτεταμένα προγράμματα, ενώ τα υπάρχοντα συστήματα καθίσταται πεπαλαιωμένα και απαρχαιωμένα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ΕΟΚΕ υποδεικνύει τα τεθωρακισμένα οχήματα, τα υποβρύχια, τα ελικόπτερα μεταφοράς, τα φορητά συστήματα αντιαεροπορικής άμυνας κλπ. Εν προκειμένω, τα νέα μη επανδρωμένα συστήματα φαίνονται να αποτελούν ιδανική ευκαιρία για την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών, αλλά στην πράξη δεν έχουν ακόμη ανακύψει τέτοιου είδους στόχοι. Μια άλλη δυνατότητα θα μπορούσε να είναι ίσως η επιδίωξη λιγότερο φιλόδοξης συνεργασίας, όσον αφορά π.χ. την τυποποίηση των ικανότητας εναέριου ανεφοδιασμού καυσίμων.

5.12 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για τη δρομολόγηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ειδικότερα όσον αφορά την επόμενη γενιά εξ αποστάσεως πλοηγούμενων εναέριων συστημάτων (RAPS), βάσει συνεργιών με την Επιτροπή και υποστήριξης συστημάτων ασφαλών δορυφορικών επικοινωνιών. Θα μπορούσε επίσης να επιδιωχθεί η ανάληψη τομέων συνεργασίας (με τους Αμερικανούς), όπως π.χ. στον τομέα της ικανότητας εναέριου ανεφοδιασμού καυσίμων, τομέα με σοβαρή υστέρηση στον οποίο ο ΕΟΑ αναζητά ευρωπαϊκές λύσεις.

5.13 Στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υποδεικνύονται ορισμένες ευκαιρίες που χρήζουν πλήρους πολιτικής στήριξης. Εν προκειμένω, η απόκτηση υψηλής ευκρίνειας διαστημικής ικανότητας εποπτείας, καθώς και η εξασφάλιση συστημάτων διαδοχής του συστήματος της δορυφορικής απεικόνισης Helios, του δορυφορικού συστήματος Radarsat κλπ. θεωρείται ότι αποτελεί πρωτοβουλία καθοριστικής σημασίας. Στην προκειμένη περίπτωση, μείζον ζήτημα συνιστά η ομαδοποίηση της συνδυασμένης τεχνολογίας σε επίπεδο κρατών μελών, Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος (ΕΥΔ) και τα Κοινών Κέντρων Ερευνών (ΚΚΕρ), συμπεριλαμβανομένων επίσης των χρηματοδοτικών πόρων. Καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν είναι σε θέση να φέρει εις πέρας το εν λόγω εγχείρημα κατά μόνας.

5.14 Τα έργα στον τομέα της άμυνας θα πρέπει να συνδυάζονται, όπου αυτό ενδείκνυται, με προγράμματα E&A της ΕΕ. Το 7ο

ΠΠ εκτείνεται ήδη σε έργα διπλής χρήσης. Η προστιθέμενη αξία έγκειται εν προκειμένω στη διευκόλυνση διασυνοριακών έργων. Η ΕΟΚΕ αιτείται τη συστηματικότερη συνεκτίμηση των τεχνολογικών διπλής χρήσης στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020».

5.15 Ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής για τον αμυντικό τομέα κρίνεται επίσης η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των σημαντικότερων χωρών-παραγωγών και των υπολοίπων χωρών. Η συμμετοχή βιομηχανιών από όλες τις χώρες θα πρέπει να προαχθεί ενεργά με στόχο την πολιτική ανάμειξη και την οικονομική συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων χωρών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το ζήτημα των αντισταθμίσεων –το οποίο παρέχει συνήθως λαβή για πληθώρα συζητήσεων και επικρίσεων– μπορεί σταδιακά να εκλείψει. Οι εν λόγω συνιστώσες θα πρέπει να καταστούν αναπόσπαστο τμήμα μιας σφαιρικής ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα άμυνας.

5.16 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το ακανθώδες ζήτημα της αγοράς «ετοιμοπαράδοτων» προϊόντων εκτός της ΕΕ. Στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής αμυντικής στρατηγικής, οι συγκεκριμένες πολιτικές πρέπει να τύχουν επανεξέτασης. Το εν λόγω μείζον και εξαιρετικά περίπλοκο ζήτημα χρήζει αντιμετώπισης στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο.

5.17 Η εύρυθμη διαχείριση του ευρωπαϊκού αμυντικού τομέα άμυνας παρέχει πολύ καλύτερες ευκαιρίες για την επίτευξη ισορροπημένης διεθνούς συνεργασίας, ιδίως με τις ΗΠΑ. Λαμβανομένης υπόψη της προάσπισης των ιδίων συμφερόντων της εκ μέρους της αμερικανικής πλευράς, η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθεί σοβαρά υπόψη ο εξαιρετικός χαρακτήρας του τομέα άμυνας και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού κατά τις διαπραγματεύσεις για την επικείμενη Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών (ΣΕΣ).

5.18 Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται επιπλέον να διασφαλιστεί δεόντως η συνέχιση της τροφοδότησης της ευρωπαϊκής αλυσίδας αξίας με βασικά και «ευαίσθητα» εξαρτήματα αμερικανικής προέλευσης. Η ύπαρξη μιας κοινής ευρωπαϊκής θέσης θα μπορούσε να διευκολύνει επίσης τις διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες σχετικά με την προμήθεια πρώτων υλών ζωτικής σημασίας.

5.19 Κατά τον ίδιο τρόπο, τα ευρωπαϊκά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας χρήζουν της δέουσας διασφάλισης κατά την πραγματοποίηση εξαγωγών προς τρίτες χώρες.

5.20 Η επιτυχής συνεργασία μεταξύ βιομηχανιών προερχόμενων από διάφορες χώρες δεν θα πρέπει να υποσκάπτεται από μονομερείς αποφάσεις των κρατών μελών σχετικά με τον έλεγχο των εξαγωγών, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διαφοροποιημένη εφαρμογή των κριτηρίων ελέγχου των εξαγωγών σε συνάρτηση τόσο με την κοινή θέση⁽¹⁹⁾ όσο και με τα εθνικά κριτήρια των μεμονωμένων κρατών μελών.

6. Ενέργειες της Επιτροπής

6.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τις ενέργειες που προτείνονται από την Επιτροπή και θεωρεί ότι αποτελούν σημαντικό βήμα προόδου. Σε ορισμένα σημεία επιθυμεί, ωστόσο, να προσθέσει τα εξής:

6.2 Η συνεργασία με τον ΕΟΑ είναι ζωτικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα μεταξύ της Επιτροπής και του ΕΟΑ, όπως προτείνεται σε διάφορες ενέργειες που προβλέπονται στην ανακοίνωση, αποτελεί αναπόδραστη προϋπόθεση προόδου και επιτυχίας. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης την προώθηση των δυνατοτήτων διπλής χρήσης, όπως οι εναέριες μεταφορές.

⁽¹⁸⁾ Σύμφωνα με πολυάριθμα έγγραφα. Βλ. επίσης ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 17.

⁽¹⁹⁾ 2008/944/ΚΕΠΠΑ.

6.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του, ο ΕΟΑ χρειάζεται πιο στέρεη χρηματοοικονομική βάση και πλήρη δέσμευση εκ μέρους των κρατών μελών. Ο ΕΟΑ θα πρέπει να επιφορτιστεί με την ανάληψη πιο σημαίνοντος ρόλου στον αμυντικό σχεδιασμό, προς υποστήριξη των κρατών μελών.

6.4 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ των προτάσεων της Επιτροπής όσον αφορά τα πρότυπα και την πιστοποίηση που θα συμβάλουν στη διασυνοριακή συνεργασία της βιομηχανίας, στην περιφερειακή εξειδίκευση και στα δίκτυα αριστείας· ενθαρρύνει δε την επιδίωξη συνεργιών μεταξύ του ΕΟΑ και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA), ιδίως ως προς την πιστοποίηση.

6.5 Οι ΜΜΕ, εκ παραλλήλου με τις μεγάλες εταιρείες, είναι εξαιρετικά σημαντικές για την καινοτομία και την παραγωγή στον αμυντικό τομέα της Ευρώπης. Προς υποστήριξη των προτεινόμενων ενεργειών, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ανοικτών δικτύων. Λιγότερα, αλλά καλύτερα στοχοθετημένα (ευρωπαϊκά) έργα μπορούν να ενοήσουν την εμφάνιση νέων ευκαιριών.

6.6 Η συμμετοχή ευρέος φάσματος ΜΜΕ σε ολόκληρη την Ευρώπη θα συντελέσει επίσης στην ανάμειξη του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού χωρών. Η συμμετοχή τους μπορεί επίσης να αποτελέσει ευκαιρία για την παροχή αντιστάθμισης σε όσες χώρες στρέφονται από την αγορά «ετοιμοπαράδοτων» προϊόντων προς ευρωπαϊκές κατευθύνσεις.

6.7 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει θερμά τις ενέργειες που προβλέπονται από την Επιτροπή όσον αφορά τις δεξιότητες, οι οποίες θεωρούνται

ζωτικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως τη θετική συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και των Διαρθρωτικών Ταμείων και χαιρετίζει το έργο που επιτελεί ο ΕΟΑ για την καλύτερη ενημέρωση των κρατών μελών, με την υποστήριξη του σχεδιασμού συγκεκριμένων έργων σε αυτούς τους τομείς.

6.8 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι στηρίζει αταλάντευτα τη δράση της Επιτροπής για την ενεργό αξιοποίηση των τεχνολογιών διπλής χρήσης.

6.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ενδεχόμενη θετική σχέση μεταξύ διαστημικών και αμυντικών πολιτικών σχετικά με ήδη υπάρχοντα και νεοσχεδιαζόμενα έργα ⁽²⁰⁾.

6.10 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις δράσεις που προτείνονται στον τομέα της ενέργειας, οι οποίες συνεπάγονται επίσης τη συμμετοχή αυξανόμενου αριθμού ΜΜΕ.

6.11 Η διεθνής διάσταση είναι υψίστης σημασίας, ενώ το ίδιο θα ισχύσει και όσον αφορά την προβλεπόμενη ανακοίνωση σχετικά με ένα μακροπρόθεσμο όραμα για τους στρατηγικούς ελέγχους των εξαγωγών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι εξωτερικές βιομηχανικές σχέσεις μπορούν να είναι επιτυχείς μόνον εφόσον υπάρχει μια πραγματική εσωτερική αγορά.

6.12 Τέλος, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει πλήρως το σύνολο των στρατηγικών εκτιμήσεων που εκτίθενται στο κεφάλαιο 9.2 της ανακοίνωσης.

Βρυξέλλες, 17 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με το διάστημα, Σεπτέμβριος 2013.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακές τεχνολογίες και καινοτομία»

[COM(2013) 253 final]

(2014/C 67/26)

Εισηγητής: ο κ. **Gerd WOLF**Συνεισηγητής: ο κ. **Pierre-Jean COULON**

Στις 2 Μαΐου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το θέμα:

"Ενεργειακές τεχνολογίες και καινοτομία"

COM(2013) 253 final.

Το ειδικευμένο τμήμα Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 117 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές.

1. Περίληψη

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή.

1.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου τη δέσμευσή της υπέρ μιας ευρωπαϊκής κοινότητας ενέργειας και ενός ευρωπαϊκού διαλόγου για την ενέργεια.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το στόχο της κοινής, συντονισμένης, συνεκτικής και συνεργατικής δράσης των παραγόντων της ενεργειακής πολιτικής.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να γίνουν προσπάθειες ώστε, κατά την εφαρμογή των μέτρων, να αποφευχθεί η γραφειοκρατική ακαμψία, να επιδειχτεί τόλμη και να μην προκύψουν στρεβλώσεις της αγοράς, δηλαδή να αποφευχθεί κάθε τι που εμποδίζει την καινοτομία. Πρέπει να υποστηριχτούν οι φορείς νέων ιδεών και αντιλήψεων.

1.5 Το πιο σημαντικό έργο είναι η τεχνική και επιστημονική ανάπτυξη των τεχνολογιών και των καινοτομιών στον τομέα της ενέργειας. Αυτό αφορά ιδιαίτερα τη συνέχιση και την περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Σχεδίου Ενεργειακών Τεχνολογιών (Σχέδιο SET) για την περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020.

1.6 Χρειάζονται κατάλληλα μέσα προκειμένου να εξασφαλιστεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αφενός της προβλεπόμενης ανάπτυξης του έργου και αφετέρου της αποδοχής ποικίλων νέων προσεγγίσεων και του ανταγωνισμού τους.

1.7 Για να υλοποιηθεί σε μακρόπνοη βάση το τεράστιο έργο που έχουμε κληθεί να επιτελέσουμε, χρειάζεται οπωσδήποτε να αξιοποιηθούν και να συνδυαστούν με παραγωγικό τρόπο οι συναγόμενες εμπειρίες και ένα ευρύ φάσμα επιλογών και αντιλήψεων με ένα δεόντως ευρύ ενεργειακό μείγμα.

1.8 Με δεδομένη την κατά τα αναμενόμενα ελλιπή χρηματοδότηση του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της Επιτροπής για τον τομέα της Ε&Α και των προϋπολογισμών των κρατών μελών για την Ε&Α, καθίσταται ακόμη πιο σημαντική η αξιοποίηση και ο προσανατολισμός των πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων καθώς και των εσόδων από το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ, ιδίως όμως του δυναμικού επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα, σε αυτή την τεράστια πρόκληση.

1.9 Οι δημόσιοι πόροι για την έρευνα και την ανάπτυξη πρέπει να χρησιμοποιούνται εκεί όπου αυτό είναι απαραίτητο για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων, αλλά οι απαιτούμενες επενδύσεις υπερβαίνουν τις δυνατότητες της βιομηχανίας (βλ. επίσης σημείο 3.20).

2. Σύνομη παρουσίαση της ανακοίνωσης της Επιτροπής

2.1 Λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις της περιόδου μέχρι το 2020 αλλά και μετά, η Επιτροπή παρουσιάζει - ως αναπόσπαστο μέρος της ενεργειακής πολιτικής της - τη στρατηγική της, σκοπός της οποίας είναι η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας.

2.2 Προς τούτο, η Επιτροπή επιδιώκει τα εξής:

— την κατάρτιση ολοκληρωμένου χάρτη πορείας στο πλαίσιο του Σχεδίου SET μέχρι τα τέλη του 2013,

- την επεξεργασία σχεδίου δράσης για τις επενδύσεις, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη,
- τη συνεργασία με τα κράτη μέλη για την εκπόνηση εκθέσεων,
- να καλέσει τις ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες να προσαρμόσουν την αποστολή, τη διάρθρωση και τη σύνθεσή τους στον ολοκληρωμένο χάρτη πορείας,
- τη διαμόρφωση μιας συντονιστικής δομής στο πλαίσιο της ομάδας συντονισμού του Σχεδίου SET.

2.3 Προς τούτο, η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο,

- Να επιβεβαιώσουν την υποστήριξή τους προς το Σχέδιο SET,
- Να υιοθετήσουν τις προτεινόμενες αρχές και εξελίξεις,
- Να υποστηρίξουν την ανάλογη χρήση των ευρωπαϊκών αλλά και των εθνικών, περιφερειακών και ιδιωτικών πόρων.

2.4 Επιπλέον, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες,

- να συντονίσουν περισσότερο τα προγράμματα έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας, να χρησιμοποιήσουν τους πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και τα έσοδα από το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ, και να συνδυάσουν περισσότερο τα επιμέρους εθνικά και περιφερειακά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ερευνητικής Συμμαχίας για την Ενέργεια,
- να συνεργαστούν περισσότερο στο πλαίσιο κοινών πρωτοβουλιών και πυρήνων,
- να υποστηρίξουν την ταχύτερη εισαγωγή των αιφώρων ενεργειακών τεχνολογιών στην αγορά.

3. Γενικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Λαμβανομένων υπόψη των αυξανόμενων παγκόσμιων ενεργειακών αναγκών, την κρίσιμη κατάσταση όσον αφορά τους πόρους και τα κλιματικά προβλήματα, η ΕΟΚΕ, σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της, έχει επισημάνει την τεράστια προσπάθεια που απαιτείται για την εξασφάλιση αιφώρου, ασφαλούς, φιλικού προς το περιβάλλον και οικονομικού ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης.

3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανακοίνωση αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό βήμα στη μακρά πορεία προς την επίτευξη του εν λόγω στόχου. Συνεπώς, στηρίζει πλήρως τα μέτρα που προβλέπει η Επιτροπή.

3.3 Μόνο μέσω μιας κοινής, συντονισμένης και συνεργατικής προσέγγισης στην οποία θα συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ιδίως

- το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι διάφοροι τομείς πολιτικής

- τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί τους

- οι περιφερειακές και τοπικές αρχές

- η βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ

- τα ερευνητικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια

- τα πολιτικά κόμματα, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, οι κοινωνικοί εταίροι και οι πολίτες

θα μπορέσει να επιτευχθεί ο στόχος αυτός.

3.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα μέτρα που ανακοίνωσε η Επιτροπή αποτελούν ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση και, ως εκ τούτου, τα στηρίζει στο σύνολό τους. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ συνιστά να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη η διεθνής κατάσταση και να επιδιώκεται η συνεργασία με κράτη εκτός ΕΕ, στα πλαίσια συναφών προγραμμάτων.

3.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη δέσμευσή της για μια Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ενέργειας ⁽¹⁾ ως το απαραίτητο πλαίσιο για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων αυτών. Επίσης, επαναλαμβάνει τη δέσμευσή της για έναν Ευρωπαϊκό ενεργειακό διάλογο, με σκοπό να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και σε διάφορους τομείς δράσης ως ενδιαφερόμενο μέρος και μέρος της κοινωνίας των πολιτών ⁽²⁾.

3.6 Ωστόσο, υπάρχει επίσης ανάγκη για την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση και διαφάνεια σχετικά με τις διαθέσιμες επιλογές, το βαθμό ανάπτυξής τους, τις ευκαιρίες που παρέχουν, τους κινδύνους, το κόστος και τον αντίστοιχο αντίκτυπο ⁽³⁾.

3.7 Ενώ τα μέτρα και οι προϋποθέσεις που πρότεινε η Επιτροπή, και τα οποία στηρίζει η ΕΟΚΕ, είναι αναγκαία, διαφαίνεται ότι κατά την εφαρμογή τους ενδέχεται να υπάρξουν προβλήματα και συγκρούσεις, που πρέπει να αποφευχθούν με κάθε τρόπο.

3.8 Αυτό αφορά, μεταξύ άλλων, την τάση προς μια κεντρική και περίπλοκη προσέγγιση τύπου κατευθυνόμενης οικονομίας, με κύρια χαρακτηριστικά την υπερβολική ρύθμιση και την υπερβολική επίσημη γραφειοκρατία.

3.9 Προειδοποιώντας σχετικά με τον κίνδυνο από τις περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες, την αναποτελεσματικότητα και τη γραφειοκρατία, η ΕΟΚΕ παραπέμπει, μεταξύ άλλων, στη γνωμοδότησή της για την «Απλούστευση της εφαρμογής των προγραμμάτων-πλαίσιο έρευνας» ⁽⁴⁾. Η ΕΟΚΕ επικριμάζει τις σχετικές προσπάθειες της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, συνιστά ένθερμα να ακολουθηθεί η ίδια προσέγγιση και στην προκειμένη περίπτωση.

⁽¹⁾ ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 15.

⁽²⁾ ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 1.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 48 της 15.2.2011 σ. 129.

3.10 Ωστόσο, ενδέχεται να παρουσιαστεί και ένα άλλο πιθανό μειονέκτημα, δεδομένου ότι τόσο οι φορείς που παρέχουν όσο και οι φορείς που λαμβάνουν ενισχύσεις τείνουν να αποφεύγουν κινδύνους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην προώθηση, κατά προτεραιότητα, ήδη γνωστών τεχνολογιών. Σε αυτό συντελεί και η έλλειψη, στα όργανα λήψης αποφάσεων, εμπειρών και αναγνωρισμένων εμπειρογνομόνων σε αυτούς τους ειδικούς τομείς.

3.11 Ωστόσο, μία εκ των προτέρων προσεκτικά προγραμματισμένη προσέγγιση είναι η πλέον ενδεδειγμένη, εφόσον διατίθενται ήδη επαρκείς γνώσεις και τεχνικές βάσεις. Συνεπώς, τα μελλοντικά μέτρα μπορούν να προσδιοριστούν σαφώς και η περαιτέρω πορεία είναι απολύτως εμφανής, και περαιτέρω αλλαγές ή καινοτομίες όχι μόνο δεν είναι απαραίτητες αλλά και ανεπιθύμητες.

3.12 Ωστόσο, κατά την άποψη της Επιτροπής, με την οποία η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως, τούτο δεν ισχύει για τις τεχνολογίες στον τομέα της ενέργειας: **«χρειαζόμαστε μια ισχυρή και δυναμική στρατηγική για την τεχνολογία και την καινοτομία»**. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να προαγάγει και τις τεχνολογίες που περιέχουν υψηλούς αναπτυξιακούς κινδύνους, εφόσον προσφέρουν πολλά υποσχόμενο δυναμικό.

3.13 Ο στόχος είναι συνεπώς αφενός να εφαρμοστούν σε όλη την ΕΕ οι συνεταιριστικές προσεγγίσεις και πολιτικές που περιγράφονται στο σημείο 3.3, με σκοπό την ανάπτυξη και την συγκέντρωση κοινών δυνάμεων, και αφετέρου να δημιουργηθεί παράλληλα ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων και ένα σύστημα εννοιών, και να επιτευχθεί ένα άνοιγμα προς καινοτόμες ιδέες και περιφερειακές ιδιαιτερότητες, δηλαδή τόνωση μέσω της ανάπτυξης πειραματικών προσεγγίσεων «δοκιμής-σφάλματος», καθώς και να διατηρηθεί και να προωθηθεί ο ανταγωνισμός.

3.14 Συνεπώς, η απαίτηση αυτή πρέπει να συμπληρώνει τα μέτρα ευθυγράμμισης και συντονισμού. Προς τούτο, θα πρέπει να διασφαλίζεται σαφώς μέσω κατάλληλων μέτρων μία ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ του οργανωμένου σχεδιασμού του έργου και του ανοιγματος σε διάφορες νέες προσεγγίσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι πρέπει να διαμορφωθεί το κατάλληλο πλαίσιο, το οποίο να εξασφαλίζει ευελιξία, καινοτομία και προθυμία για ανάληψη κινδύνων, καθώς και νέα ερευνητικά πεδία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, χρειάζονται ειδικά μέσα και δομές διακυβέρνησης.

3.15 Τούτο αφορά κυρίως την προώθηση έργων που προσανατολίζονται στη βιομηχανική καινοτομία. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ιδιαίτερα σημαντικών καινοτομιών στην αγορά που δεν προέρχονται από κύριους βιομηχανικούς κλάδους, αλλά από μονάδες που αποτελούν εξαίρεση και προέρχονται π.χ. από τον κλάδο των ΜΜΕ. Η επιδίωξη μιας κρατικής πολιτικής για την καινοτομία που επικεντρώνεται, κατά κύριο λόγο, στην προώθηση «εθνικών πρωταθλητών» διατρέχει τον κίνδυνο λανθασμένης αξιολόγησης των τεχνικών εξελίξεων και υποτίμησης της σημασίας τους. Το αεροπλάνο δεν ανακαλύφθηκε από τον σιδηροδρομικό κλάδο ή τον ναυτιλιακό. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, ο ηλεκτρικός φωτισμός δεν ανακαλύφθηκε λόγω εξέλιξης του κεριού. Με άλλα λόγια, δεν χρειάζεται να

ενισχυθεί κατά προτεραιότητα ο κλάδος παραγωγής κεριών, αλλά κυρίως πρέπει να αναζητηθούν δυνάμεις που παράγουν νέες ιδέες και προσεγγίσεις οι οποίες θα πρέπει να προαχθούν κατά προτεραιότητα.

3.16 Εντούτοις, στις προτάσεις της Επιτροπής, υπάρχει περαιτέρω πεδίο σύγκρουσης μεταξύ καινοτομίας και ανάπτυξης στην αγορά. Η καινοτομία επιτυγχάνει μόνο εάν αποδείξει την αξία της στην αγορά και μπορεί να υπερβεί τη συνήθη αρχική άγνοια περίοδο. Παρόλο που η χρηματοδοτική στήριξη για την ανάπτυξη στην αγορά (βλ. επίσης σημείο 3.26), ή ακόμη και οι υποχρεωτικές τιμές (νόμοι περί τροφοδοσίας) μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές εν προκειμένω, οδηγούν όμως σε μακροπρόθεσμες στρεβλώσεις της αγοράς σε βάρος καλύτερων λύσεων. Η εμπειρία από τα συστήματα τροφοδοσίας δείχνει πόσο δύσκολο είναι να αποκατασταθούν εγκαίρως τα προβλήματα από τη στιγμή που κάνουν την εμφάνισή τους. Με τον τρόπο αυτό, δεν εφαρμόζονται καλύτερες λύσεις ή πιο σημαντικά μέτρα. Για τον λόγο αυτόν, η χρηματοδοτική στήριξη για την εισαγωγή στην αγορά νέων τεχνολογιών θα πρέπει κατά κανόνα να παρέχεται μόνον έως ότου οι τεχνολογίες αυτές αποκτήσουν ένα εύλογο μερίδιο στην αγορά.

3.17 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναλύονται προσεκτικά τα θέματα αυτά. Τα ενδεχόμενα μέσα ανάπτυξης στην αγορά θα πρέπει μεν να προσφέρουν οπωσδήποτε ένα σαφές και ασφαλές πλαίσιο για επενδύσεις αλλά θα πρέπει συγχρόνως να σχεδιάζονται εξ αρχής κατά τέτοιο τρόπο (π.χ. με προαποφασισμένη επαρκή σταδιακή μείωση) ώστε να αποφεύγονται τα προαναφερθέντα μειονεκτήματα που εμποδίζουν την αγορά και την καινοτομία (βλ. επίσης σημεία 3.25 και 3.26).

3.18 Ωστόσο, σύμφωνα με την Επιτροπή και την ΕΟΚΕ, το σημαντικότερο καθήκον στον τομέα της ενέργειας είναι η επιστημονική και τεχνική ανάπτυξη τεχνολογιών και καινοτομίας. Το έργο αυτό περιλαμβάνει τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ δραστηριοτήτων βασικής έρευνας, ανάπτυξης, επίδειξης και καινοτομίας με στόχο την επιτυχή εισαγωγή στην αγορά των εν λόγω τεχνολογιών, διεργασιών και οργανωτικών προσεγγίσεων που χρειάζονται για την αναδιοργάνωση του υφιστάμενου ενεργειακού εφοδιασμού σύμφωνα με τον ενεργειακό χάρτη πορείας για το 2050 και μετά.

3.19 Τούτο συνεπάγεται, ιδίως, την αντίστοιχη συνέχιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των μέχρι σήμερα πολύ επιτυχημένων ευρωπαϊκών στρατηγικών σχεδίων ενεργειακών τεχνολογιών (SET-Plans) ⁽⁵⁾ για τη χρηματοδοτική περίοδο 2014-2010.

3.20 Σε αυτό το πλαίσιο, το κύριο ζήτημα έγκειται στη χρήση και στο ύψος της δημόσιας χρηματοδότησης, η οποία προέρχεται από τους φόρους (ή τις υποχρεωτικές εισφορές) που καταβάλλουν οι πολίτες και οι επιχειρήσεις, καθώς για ποιους στόχους θα πρέπει ή θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ποια κεφάλαια πρέπει να προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα. Η ΕΟΚΕ δεν θα ασχοληθεί, επί του παρόντος, με τη νομική πτυχή του εν λόγω θέματος αλλά με

⁽⁵⁾ EE C 21 της 21.1.2011, σ. 49-55.

τις ουσιαστικές και θεματικές πτυχές. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οποιαδήποτε στήριξη από την Επιτροπή (η οποία προέρχεται από δημοσίους πόρους) πρέπει να επικεντρώνεται σε προσπάθειες που είναι λιγότερο πιθανό να υποστηριχθούν από ιδιωτικά κεφάλαια. Οι πιο χαρακτηριστικοί λόγοι μπορεί να είναι οι ακόλουθοι:

- ο αναπτυξιακός κίνδυνος είναι πολύ υψηλός ο οποίος όμως, σε περίπτωση επιτυχίας, αντισταθμίζεται από σημαντικά οφέλη·
- το συνεπόμενο κόστος είναι πολύ υψηλό και μπορεί να καλυφθεί μόνο με τη συγκέντρωση πολλών δημόσιων πόρων·
- το χρονικό διάστημα μέχρι να προκύψουν πρακτικά οφέλη είναι πολύ μεγάλο·
- πρόκειται για τεχνολογίες που αφορούν πολλούς διαφορετικούς τομείς καθώς και για βασικές τεχνολογίες·
- το αποτέλεσμα δεν μπορεί οπωσδήποτε να διατεθεί στην αγορά αλλά πρόκειται για μια γενική κοινωνική ή περιβαλλοντική ανάγκη.

3.21 Με βάση τις ανωτέρω παρατηρήσεις, η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία «το σχέδιο ΣΕΤ χρειάζεται να εστιαστεί περισσότερο στην ενοποίηση των ενεργειακών συστημάτων, στην ενοποίηση των δραστηριοτήτων κατά μήκος της αλυσίδας καινοτομίας και στην ενίσχυση του συντονισμού των Ευρωπαϊκών Βιομηχανικών Πρωτοβουλιών (ΕΒΠ) και του Ευρωπαϊκού Συνασπισμού Ενεργειακής Έρευνας (ΕΣΕΕ)»⁽⁶⁾.

3.22 Η ΕΟΚΕ θεωρεί την περαιτέρω ανάπτυξη της ΕΣΕΕ ως ένα σημαντικό οργανωτικό μέσο για να επιτευχθεί σε όλους τους ενεργειακούς τομείς μια ευρωπαϊκή κοινή βάση και αποτελεσματικότητα που αποτέλεσε έως σήμερα το κλειδί π.χ. για την επιτυχία της ευρωπαϊκής έρευνας στον τομέα της πυρηνικής σύντηξης στο πλαίσιο των προγραμμάτων Ευρατόμ. Είναι λοιπόν σημαντικό να δοθεί στον ΕΣΕΕ μια δομή διακυβέρνησης με προσανατολισμό την Ε&Α, όπου για παράδειγμα τα ζητήματα που σχετίζονται με την Ε&Α θα αντιμετωπίζονται συνολικά και η ευρωπαϊκή εμπειρογνομοσύνη δεν θα είναι διασκορπισμένη. Σχετικά με την τελευταία παρατήρηση, η ΕΟΚΕ συνιστά εκ νέου να προβλεφθεί η ειδική, εμπεριστατωμένη και ουσιαστική συμμετοχή της Επιτροπής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και κατανομής των εκάστοτε πόρων.

3.23 Όσον αφορά το πραγματικό κόστος και τη χρηματοδότηση που θα διαθέσει η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την απογοήτευση που έχει εκφράσει επανειλημμένα ότι, δηλαδή, τα κονδύλια που προορίζονται για το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» με βάση το δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 δεν αντιστοιχούν καθόλου στο εύρος του έργου και στη σημασία των σχετικών ζητημάτων

3.23.1 Ως εκ τούτου, έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία να χρησιμοποιηθούν οι περιορισμένοι πόροι που διατίθενται στα πλαίσια του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» για την Ε&Α με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, (οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις) ώστε να

αποτελέσουν μοχλό και κίνητρο για την πραγματοποίηση σαφώς μεγαλύτερων επενδύσεων στον τομέα της Ε&Α τόσο εκ μέρους των κρατών μελών όσο και εκ μέρους της ιδιωτικής οικονομίας.

3.24 Για τους ίδιους λόγους, είναι επίσης ακόμη πιο σημαντικό, όπως προτείνει η Επιτροπή, να υπάρξουν περαιτέρω πηγές χρηματοδότησης, και να χρησιμοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων καθώς και τα (εντωμεταξύ λιγοστά) έσοδα από το ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας εκπομπών, και ειδικότερα να ελευθερωθεί το επενδυτικό δυναμικό της οικονομίας της αγοράς και της βιομηχανίας της και να προσαρμοστεί για να αντιμετωπίσει την τεράστια αυτή πρόκληση.

3.25 Ωστόσο, όπως το έχει επίσης ζητήσει επανειλημμένως η ΕΟΚΕ, είναι αναγκαίο να πάψει η σύγχυση των εθνικών παρεμβάσεων στην αγορά που βλάπτουν τον ανταγωνισμό και να διαμορφωθούν έγκυροι και αξιόπιστοι κανόνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να δοθούν στους επενδυτές τόσο η ασφάλεια προγραμματισμού όσο και τα αναγκαία κίνητρα⁽⁷⁾

3.26 Ένα ιδιαίτερα ακραίο κανονιστικό παράδειγμα το οποίο δυσχεραίνει την καινοτομία είναι, όπως προαναφέρθηκε, οι συνέπειες των λεγόμενων νόμων περί τροφοδοσίας σε ορισμένα κράτη μέλη οι οποίοι προβλέπουν υπερβολική επιδότηση των διαλειπουσών ενεργειακών πηγών. Ενώ οι νόμοι αυτοί λειτούργησαν αρχικά ως αποτελεσματικό εργαλείο για την αρχική υποστήριξη και την εισαγωγή στην αγορά, οδήγησαν, μετά από αυτήν την αρχική επιτυχία σε δυσανάλογες και υπερβολικά υψηλές ενισχύσεις, οι οποίες, ενίοτε, συνεπάγονται τόσο μεγάλη μείωση των τιμών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, που δεν συμφέρει τις επιχειρήσεις να δημιουργήσουν ή να αναπτύξουν πρόσθετες εφεδρικές ικανότητες ή να εξελιχθούν τεχνολογικά ή ακόμη και να επενδύσουν σε άμεσα αναγκαίες τεχνολογίες αποθήκευσης.

3.26.1 Δημιουργήθηκε μάλιστα μία εντελώς παράλογη, αν όχι γελοία κατάσταση, στην οποία οι τελικοί καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεώθηκαν να καλύψουν την σημαντική διαφορά κόστους μεταξύ των χαμηλών (και ενίοτε αρνητικών) τιμών αγοράς και εκείνων που υπερβαίνουν κατά πολύ τη μέση τιμή αγοράς όσον αφορά τη χρέωση της τροφοδοσίας.

3.26.2 Οι αυξημένες τιμές κατανάλωσης που συνεπάγεται αυτή η κατάσταση δεν συνιστούν μόνον πρόβλημα για τις ευρωπαϊκές εθνικές οικονομίες αλλά αποτελούν και μία από τις αιτίες της ενεργειακής φτώχειας που ήταν θέμα μιας γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ (TEN/516).

3.27 Το παράδειγμα αυτό δείχνει την περίπλοκη σχέση μεταξύ καινοτομίας και συνθηκών της αγοράς. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σύστασή της να ληφθούν διορθωτικά μέτρα, το ταχύτερο δυνατό, με σκοπό να δοθεί μία ευκαιρία οικονομικής επιτυχίας και να δημιουργηθούν κίνητρα για τις επενδύσεις που είναι επειγόντως αναγκαίες για την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών και διαδικασιών από τον ιδιωτικό τομέα. Σε αντίθετη περίπτωση, η ευκαιρία αυτή δεν θα υπάρξει, διότι ακόμα και οι πλέον καινοτόμες επιχειρήσεις αναπόφευκτα θα ζημιωθούν, θα πτωχεύσουν και θα εξαφανιστούν από την αγορά, αν χρειαστεί να ανταγωνιστούν επιχειρήσεις που λαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις και τεχνολογίες που επιδοτούνται σε μεγάλο ποσοστό.

⁽⁶⁾ COM(2013) 253 final, Σημείο 2.8.

⁽⁷⁾ EE C 198 της 10.7.2013, σ. 1.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις προηγούμενες παρατηρήσεις, η ΕΟΚΕ στηρίζει επίσης τις βασικές αρχές που αναφέρει η Επιτροπή και συγκεκριμένα:

- προστιθέμενη αξία σε επίπεδο ΕΕ,
- θεώρηση του συνολικού ενεργειακού συστήματος (παραγωγή, υποδομές, υπηρεσίες, κλπ.) κατά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων,
- συγκέντρωση πόρων και χρήση χαρτοφυλακίου χρηματοοικονομικών μέσων,
- διατήρηση της ελευθερίας επιλογών με παράλληλη επικέντρωση στις πιο ελπιδοφόρες τεχνολογίες μετά το 2020.

Μόνο οι εμπειρίες από ένα εκτεταμένο φάσμα επιλογών και ιδεών και τον συνδυασμό τους, ως μέρος ενός αντίστοιχου ευρύτερου ενεργειακού μείγματος, μπορούν να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη επιτυχία στην γιγαντιαία προσπάθεια που πρέπει να αναληφθεί. Για τον σκοπό αυτόν χρειάζεται πραγματιστική προσέγγιση, ρεαλισμός και μακροχρόνιες προσπάθειες.

4.2 Συνεκτιμώντας τις προηγούμενες σχετικές παρατηρήσεις της, η ΕΟΚΕ στηρίζει τους στόχους ως προς τις αναγκαίες βασικές εξελίξεις που περιγράφονται στην ανακοίνωση, και ιδίως:

- πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης,
- εξεύρεση ανταγωνιστικών λύσεων,
- προώθηση της καινοτομίας σε πραγματικές συνθήκες αγοράς.

4.3 Ιδιαίτερα ενόψει των αδυναμιών που παρουσιάζουν οι διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (οι οποίες αναλύονται στην πρόσφατη διερευνητική της γνωμοδότηση⁽⁸⁾), η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προσδώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον συστημάτων ικανότητας βασικού φορτίου, καθώς και στον ενεργειακό εφοδιασμό που προσανατολίζεται στις ανάγκες των καταναλωτών, στον οποίο περιλαμβάνεται η ενέργεια από την πυρηνική σύντηξη από τον ITER και το συμπληρωματικό ερευνητικό πρόγραμμα, παράλληλα με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η γεωθερμική.

4.4 Επίσης, η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως τις εργασίες έρευνας και ανάπτυξης για τη χρήση της πυρηνικής σχάσης, αλλά δεν θα προβεί σε περαιτέρω σχολιασμό, δεδομένου ότι έχει συμμετάσχει ενεργά σε σχετική διάσκεψη (Διάσκεψη με θέμα «Οφέλη και περιορισμοί της πυρηνικής σχάσης για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου

του άνθρακα», Benefits and limitations of nuclear fission for a low-carbon economy – Φεβρουάριος 2013).

4.5 Σε αυτό περιλαμβάνεται επίσης η ανάπτυξη κατάλληλων τεχνολογιών και διαδικασιών για την δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα (CCS), ακόμη και αν τούτο έχει ως αποτέλεσμα να καταναλωθούν σε συντομότερο χρονικό διάστημα οι πεπερασμένοι ορυκτοί ενεργειακοί πόροι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν ταχύτερη μείωση των εκπομπών CO₂.

4.6 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σύστασή της όσον αφορά την ανάπτυξη των διαλείπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, να δοθεί προτεραιότητα και ισχυρότερη έμφαση σε εκείνα τα έργα που αφορούν τα στοιχεία του συνολικού συστήματος που υπολείπονται και αποτελούν τη βάση για να επιτευχθεί ένας πιο εύχρηστος ενεργειακός εφοδιασμός που θα προσανατολίζεται περισσότερο στον πελάτη.

4.7 Πρόκειται, κατά κύριο λόγο, για την ανάπτυξη όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερων και φθηνότερων εγκαταστάσεων αποθήκευσης με επαρκή ικανότητα. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει μια ιδιαίτερη καθυστέρηση στην κατάλληλη περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή σε μεγάλη κλίμακα της τεχνολογίας ηλεκτροχημείας και ηλεκτρόλυσης και των κατάλληλων υλικών. Όπως και για τις ιδέες για ηλεκτροκίνηση με συσσωρευτή, θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένας συστημικός σύνδεσμος με τις διαλείπουσες ανανεώσιμες μορφές ενέργειας για την κίνηση με (αέρια ή υγρά) καύσιμα (καύση ή κυψέλη καυσίμου).

4.8 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότηση⁽⁹⁾ που κατάρτισε κατόπιν αιτήματος της Ιρλανδικής Προεδρίας, στην οποία εξέφραζε τις ανησυχίες της σχετικά με τις αυξανόμενες τιμές ενέργειας και τις επιπτώσεις τους στο κοινό και στην ανταγωνιστικότητα. Προκειμένου να επιτευχθεί σε αυτόν τον τομέα ένας ανταγωνισμός που να είναι καλύτερα προσαρμοσμένος στην αγορά, η ΕΟΚΕ συνιστά ως μόνο μέτρο για την στήριξη της εισαγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά την ενδεδειγμένη τιμολόγηση (κατάλληλο εμπόριο εκπομπών, φορολόγηση ή άλλα παρόμοια μέτρα) του διοξειδίου του άνθρακα. Αυτό θα καθιστούσε μεν τα ορυκτά καύσιμα ακριβότερα και, κατά συνέπεια, και την ηλεκτρική ενέργεια από άνθρακα, πετρέλαιο ή σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο, αλλά επιτρέπει την κατάργηση όλων των άλλων επιδοτήσεων ή υποχρεωτικών μέτρων που αυξάνουν τις τιμές και στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό. Τα έσοδα από την κατανομή των δικαιωμάτων εκπομπών δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να συμπεριλαμβάνονται στα γενικά έσοδα των κρατών μελών, ως πρόσθετη πηγή, αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μελλοντικών αποτελεσματικών ενεργειακών συστημάτων. Η σχετική πρόταση της Επιτροπής αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση και πρέπει να υποστηριχθεί πλήρως.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 1.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 1.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με προσανατολισμούς για τα διευρωπαϊκά δίκτυα τηλεπικοινωνιών και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1336/97/ΕΚ»

[COM(2013) 329 final — 2011/0299 (COD)]

(2014/C 67/27)

Εισηγητής: ο κ. LEMERCIER

Στις 10 και 14 Ιουνίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 172 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με προσανατολισμούς για τα διευρωπαϊκά δίκτυα τηλεπικοινωνιών και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1336/97/ΕΚ

COM(2013) 329 final — 2011/0299 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 121 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί συνέχεια των 6 γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ σχετικά με τη **Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΔΣΕ)** και των προσανατολισμών της που δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2011. Συγκεκριμένα πρόκειται για τις εκδόσεις **TEN/468**⁽¹⁾ με θέμα τη **ΔΣΕ** (και εισηγητή τον κ. Hencks), **TEN/469**⁽²⁾ με θέμα τους προσανατολισμούς για τα δίκτυα **τηλεπικοινωνιών** (και εισηγητή τον κ. Longo), **TEN/470**⁽³⁾ με θέμα τις κατευθυντήριες γραμμές για τις **ενεργειακές υποδομές** (και εισηγητή τον κ. Biermann), **TEN/471**⁽⁴⁾ με θέμα τις υποδομές **μεταφορών** (και εισηγητή τον κ. Back) και **TEN/472**⁽⁵⁾ με θέμα την πρωτοβουλία για τα **ομόλογα έργων** (και εισηγητή τον κ. Duttine).

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Όπως έχει ήδη επισημάνει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η καθολική πρόσβαση στα ευρυζωνικά δίκτυα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη των σύγχρονων οικονομικών και βασικό παράγοντα για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

1.2 Επιπλέον, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η οικοδόμηση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς, η οποία είναι ένας από τους στόχους προτεραιότητας της ΕΕ, απαιτεί τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων. Είναι επίσης βασικό στοιχείο του απεγκλωβισμού πολλών εδαφών που έχουν υποστεί οικονομικές και πολιτισμικές απώλειες.

1.3 Ωστόσο, στις 8 Φεβρουαρίου 2013, το Συμβούλιο, μέσω του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, όρισε τον προϋπολογισμό για τη «ΔΣΕ – Ψηφιοποίηση» σε 1 δισεκατομμύριο ευρώ.

Η τροποποιημένη πρόταση λαμβάνει υπόψη τις τελευταίες θέσεις του Συμβουλίου και της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.4 Ως εκ τούτου η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για το γεγονός ότι η αναθεωρημένη πρόταση της Επιτροπής προβλέπει τη σημαντική μείωση του προϋπολογισμού που είχε προβλεφθεί αρχικά (9,2 δισεκατομμύρια ευρώ) σε ένα δισεκατομμύριο ευρώ, καθώς και για το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγκάστηκε να τροποποιήσει ριζικά τα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, το αναπόφευκτο «πάγωμα» πολλών σχεδίων που προκαλεί αυτή η απόφαση ενέχει τον κίνδυνο να στερήσει από την ΕΕ το τεχνολογικό προβάδισμα που έχει σε πολλούς στρατηγικούς τομείς.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει την τεράστια δυσκολία της Επιτροπής να διαθέσει με δίκαιο και αποτελεσματικό τρόπο τα κονδύλια που προβλέπονται από τον κανονισμό, λόγω της δραστηκής μείωσης του αρχικού κονδυλίου.

1.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι επιβεβαιώνεται η αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας, η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της πραγματικής ελευθερίας πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα κονδύλια θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την εξεύρεση ανοικτών και προσιτών δικτυακών λύσεων χωρίς διακρίσεις, με προστιτό κόστος τόσο για τους πολίτες όσο και για τις επιχειρήσεις.

1.7 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι επιθυμεί να πραγματοποιηθεί το ταχύτερο δυνατόν χαρτογράφηση σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με την οποία θα μπορούν να εντοπισθούν κενά κάλυψης και να διευκολυνθεί η προώθηση νέων πρωτοβουλιών δημόσιων και ιδιωτών επενδυτών. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι κανένα κράτος μέλος ή επενδυτής δεν είναι πρόθυμος να χρηματοδοτήσει διασυνοριακές υπηρεσίες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 116.

⁽²⁾ ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 120.

⁽³⁾ ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 125.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 130.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 134.

1.8 Σημαντικό είναι επίσης το άνοιγμα στη συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανώσεις, ούτως ώστε να ενισχυθεί η διαλειτουργικότητα μεταξύ των αντίστοιχων τηλεπικοινωνιακών δικτύων.

1.9 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, αν και η αύξηση των εναλλακτικών φορέων πρόσβασης ενθάρρυνε την καινοτομία και συνέβαλε στη μείωση των τιμών για τους καταναλωτές, ταυτόχρονα ελάττωσε σημαντικά τα περιθώρια κέρδους των καθιερωμένων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων εκμετάλλευσης και περιόρισε σε μεγάλο βαθμό – ή ακόμα και εκμηδένισε για μερικούς – την επενδυτική ικανότητά τους. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να χαραχθεί μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική για τη ρύθμιση των δικτύων – με στόχο την προαγωγή του υγιούς ανταγωνισμού – και ότι αυτή πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την ενεργό και εναρμονισμένη συμμετοχή των μεγάλων ευρωπαϊκών επιχειρηματικών φορέων, προκειμένου να καλυφθεί η καθυστέρηση που σημειώνεται στην ανάπτυξη του τομέα υψηλής και πολύ υψηλής ταχύτητας και να καλυφθούν οποιεσδήποτε περιοχές χωρίς ψηφιακή κάλυψη.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι σε ένα θέμα τέτοιας σημασίας, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή δεν μπορούν να υιοθετήσουν κοινή στάση. Δεδομένου του μεγέθους των νέων πιστώσεων, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η πρόσβαση στο Διαδίκτυο για όλους τους πολίτες, η ανάπτυξη των ευρυζωνικών υπηρεσιών και οι πανευρωπαϊκές πλατφόρμες υπηρεσιών αποτελούν προτεραιότητες.

1.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη δυσaréσκεία της για το γεγονός ότι η Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου σύμφωνα με τον εκπρόσωπό της, διέγραψε από το αναθεωρημένο κείμενο –άρθρο 8– την αναφορά στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί διακαώς να της διαβιβαστεί η σχετική αναφορά.

1.12 Τέλος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι πλέον απολύτως απαραίτητο να συμπεριληφθεί η σύνδεση στο Διαδίκτυο στην καθολική υπηρεσία.

2. Κύρια σημεία της αναθεωρημένης πρότασης της Επιτροπής

2.1 Το ψηφιακό θεματολόγιο της ΕΕ έχει, ιδίως, ως στόχο την εγκατάσταση διασυνორιακών δημόσιων επιγραμμικών υπηρεσιών με σκοπό τη διευκόλυνση της κινητικότητας επιχειρήσεων και πολιτών. Ως εκ τούτου, η οικοδόμηση της ενιαίας αγοράς απαιτεί τη διαλειτουργικότητα αυτών των αναδυόμενων ψηφιακών υπηρεσιών.

2.2 Η ΕΕ έχει αφεαυτής θέσει φιλόδοξους στόχους εγκατάστασης και αφομοίωσης ευρυζωνικών συνδέσεων, με χρονικό ορίζοντα το 2020. Στις 29 Ιουνίου 2011, εξέδωσε την ανακοίνωση «Προϋπολογισμός για την Ευρώπη 2020» για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΑΠ) (2014-2020), στην οποία προτείνονται συγκεκριμένα η δημιουργία της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΔΣΕ) και η χορήγηση 9,2 δισεκατομμυρίων ευρώ για ψηφιακά δίκτυα και υπηρεσίες.

2.3 Ωστόσο, στις 8 Φεβρουαρίου 2013, το Συμβούλιο, μέσω του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, όρισε τον προϋπολογισμό για τη «ΔΣΕ – Ψηφιοποίηση» σε 1 δισεκατομμύριο ευρώ. Σε αυτήν τη νέα βάση, η τροποποιημένη πρόταση της Επιτροπής λαμβάνει υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, τις τελευταίες θέσεις του

Συμβουλίου και της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στόχος της πρότασης είναι να εστιάσει την παρέμβαση της ΔΣΕ σε λιγότερες υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών, επί τη βάση μιας αυστηρής δέσμης κριτηρίων ιεράρχησης, και στον περιορισμό της συμμετοχής στις ευρυζωνικές συνδέσεις με χρηματοδοτικά μέσα, ούτως ώστε να ενεργοποιηθούν ιδιωτικές αλλά και δημόσιες επενδύσεις εκτός της ΔΣΕ.

2.4 Παρά την περιορισμένη οικονομική συμμετοχή όσον αφορά τις ευρυζωνικές συνδέσεις, η πρόταση προβλέπει ένα πλαίσιο που επιτρέπει τη μεγαλύτερη συμμετοχή επιχειρήσεων και θεσμικών παραγόντων, όπως της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

2.5 Ο βασικός στόχος του κανονισμού είναι να εξασφαλίσει την ομαλή λειτουργία των ψηφιακών μεταδόσεων και να εξαλείψει τα σημεία συμφόρησης. Οι προσανατολισμοί συνοδεύονται από κατάλογο έργων κοινού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών και ευρυζωνικών υποδομών. Αυτά τα έργα θα συμβάλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών περιφερειακών και τοπικών δικτύων, καθώς και στην πρόσβαση στα δίκτυα αυτά, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη ενιαίας ψηφιακής αγοράς.

2.6 Στο ισχύον πλαίσιο δυσχερών περιστάσεων στην αγορά, το οικονομικό ενδιαφέρον για επενδύσεις στα ευρυζωνικά δίκτυα και στην παροχή βασικών υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος είναι περιορισμένο, ακόμα και αν η ενιαία ψηφιακή αγορά προσφέρει ιδιαίτερο δυναμικό ανάπτυξης.

2.7 Σε ό,τι αφορά τις υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών, προβλέπονται καθεστώς άμεσης επιχορήγησης για την αντιμετώπιση των σημείων συμφόρησης όσον αφορά την εγκατάσταση υπηρεσιών σε διαλειτουργικό πλαίσιο. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι εν λόγω πλατφόρμες χρηματοδοτούνται πλήρως από την ΕΕ, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν φυσικοί ιδιοκτήτες ευρωπαϊκής υποδομής διαλειτουργικών υπηρεσιών.

2.8 Είναι πλέον σαφές ότι κανένα κράτος μέλος ή επενδυτής δεν είναι πρόθυμος να χρηματοδοτήσει διασυνორιακές υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, η προστιθέμενη αξία στο επίπεδο της ΕΕ είναι υψηλή.

2.9 Κάθε χρόνο, θα εγκαθίστανται υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους και τις καθορισμένες προτεραιότητες. Δεδομένης της ευρωπαϊκής δημοσιονομικής συγκυρίας, οι κρατικές ενισχύσεις δεν θα χορηγηθούν από τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», αλλά από άλλες πηγές, ιδίως από εθνικές πηγές, από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και από ευρωπαϊκές επενδύσεις (ταμεία ΕΔΕ). Αν και η ΔΣΕ θα χρηματοδοτήσει περιορισμένο αριθμό ευρυζωνικών έργων, θα διευκολύνει την αποτελεσματική κατανομή των πόρων των ταμείων ΕΔΕ, ιδίως μέσω της χρήσης των ταμείων που προορίζονται για τα επιχειρησιακά προγράμματα. Εντούτοις, αυτές οι συνεισφορές θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μόνο στο σχετικό κράτος μέλος. Στον τομέα των ευρυζωνικών συνδέσεων, η παρούσα πρόταση περιορίζεται στην πρόβλεψη των μηχανισμών που επιτρέπουν την αποτελεσματική κατανομή, ιδίως, των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

2.10 Η αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας ελήφθη υπόψη.

3. Γενικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Καταργήθηκαν τα έργα «Κεντρικές διευρωπαϊκές συνδέσεις υψηλής ταχύτητας για τις δημόσιες υπηρεσίες» καθώς και οι «Λύσεις τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών για ευφυή δίκτυα ενέργειας και για την παροχή ευφυών ενεργειακών υπηρεσιών».

3.2 Η ανάπτυξη επιπλέον υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών που διευκολύνουν τη μετακίνηση από μία ευρωπαϊκή χώρα σε άλλη, η «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για τη διασύνδεση των υπηρεσιών απασχόλησης και κοινωνικής ασφάλισης» και οι «Επιγραμμικές πλατφόρμες διοικητικής συνεργασίας» εγκαταλείφθηκαν.

3.3 Η επιτροπή βιομηχανίας, έρευνας και ενέργειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προσέθεσε επιπλέον υποδομές ψηφιακών υπηρεσιών στην «Ανάπτυξη υποδομών στις δημόσιες συγκοινωνίες που θα επιτρέπουν τη χρήση ασφαλών και διαλειτουργικών κινητών υπηρεσιών εγγύτητας», την «Πλατφόρμα ηλεκτρονικής επίλυσης διαφορών», την «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς πόρους» και τις «Διασυνοριακές διαλειτουργικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες τιμολόγησης».

3.4 Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έθεσε πολύ φιλόδοξους στόχους όσον αφορά τις ταχύτητες μετάδοσης («1Gbps, και όπου είναι δυνατό ανώτερες»).

3.5 Ο στόχος του ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη –ο οποίος έγκειται στην υλοποίηση ψηφιακών ευρυζωνικών υποδομών υψηλής ταχύτητας για όλους με τη χρήση τόσο σταθερών όσο και ασύρματων τεχνολογιών– προϋποθέτει τη λήψη μέτρων με σκοπό την εξάλειψη των «ψηφιακών σημείων συμφόρησης». Δεδομένης της σημαντικής μείωσης του προϋπολογισμού που είχε προβλεφθεί αρχικά (9,2 δισεκατομμύρια ευρώ) σε ένα δισεκατομμύριο ευρώ, η Επιτροπή αναγκάστηκε να τροποποιήσει ριζικά τα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών.

3.6 Όπως έχει ήδη επισημάνει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η καθολική πρόσβαση στα ευρυζωνικά δίκτυα δεν αποτελεί μόνο απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη των σύγχρονων οικονομιών, αλλά και βασικό παράγοντα για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την καλύτερη συνοχή, την ευημερία και την ψηφιακή ένταξη προσώπων και ολόκληρων περιοχών που μειονεκτούν στον οικονομικό και πολιτιστικό τομέα.

3.7 Ο καθορισμός στόχων και προτεραιοτήτων των σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος ανταποκρίνεται στη θεμελιώδη ανάγκη για τη βέλτιστη δυνατή χρήση των οικονομικών πόρων και την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, αποφεύγοντας τη διασπορά των χρηματοδοτήσεων.

3.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι επιβεβαιώνεται η αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας, η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της πραγματικής ελευθερίας πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

3.9 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα κονδύλια θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την εξεύρεση ανοικτών και προσιτών δικτυακών λύσεων χωρίς διακρίσεις, με προσιτό κόστος τόσο για τους πολίτες όσο και για τις επιχειρήσεις. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την

τεράστια δυσκολία που αντιμετωπίζει η Επιτροπή σε ό,τι αφορά τη δίκαιη κατανομή των κονδυλίων που έχουν προβλεφθεί από τον κανονισμό, λόγω της σημαντικής μείωσης του προϋπολογισμού.

3.10 Είναι πλέον σαφές ότι κανένα κράτος μέλος ή επενδυτής δεν είναι πρόθυμος να χρηματοδοτήσει διασυνοριακές υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, η προστιθέμενη αξία στο επίπεδο της ΕΕ είναι υψηλή. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι επιθυμεί να πραγματοποιηθεί το ταχύτερο δυνατόν χαρτογράφηση σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με την οποία θα μπορούν να εντοπισθούν κενά κάλυψης και να διευκολυνθεί η προώθηση νέων πρωτοβουλιών δημόσιων και ιδιωτών επενδυτών. Σημαντικό είναι επίσης το άνοιγμα στη συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανώσεις, ούτως ώστε να ενισχυθεί η διαλειτουργικότητα μεταξύ των αντίστοιχων τηλεπικοινωνιακών τους δικτύων.

3.11 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, αν και η αύξηση των εναλλακτικών φορέων πρόσβασης ενθάρρυνε τον ανταγωνισμό και συνέβαλε στη μείωση των τιμών για τους καταναλωτές, ταυτόχρονα ελάττωσε σημαντικά τα περιθώρια κέρδους των καθιερωμένων φορέων, μειώνοντας έτσι την επενδυτική ικανότητά τους. Ως εκ τούτου, εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να χαραχθεί μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική για τη ρύθμιση των δικτύων, η οποία θα επιτρέψει την ενεργό και εναρμονισμένη συμμετοχή όλων των ευρωπαϊκών φορέων του κλάδου, προκειμένου να καλυφθεί, μετά την έξοδο από την κρίση, η καθυστέρηση που σημειώνεται στην ανάπτυξη του τομέα υψηλής και πολύ υψηλής ταχύτητας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι σε ένα θέμα τέτοιας σημασίας, δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ του Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής.

4.2 Η πρόκληση ήταν ήδη σημαντική όταν το κονδύλιο για τις τηλεπικοινωνίες ήταν ακόμα 9 δισεκατομμύρια για τις ευρυζωνικές υπηρεσίες και τις πλατφόρμες υπηρεσιών. Δεδομένου του μεγέθους του εν λόγω νέου κονδυλίου, φαίνεται δικαιολογημένο να χορηγηθεί αυτό για τη χρηματοδότηση έργων που θα αποτελέσουν τον «θεμέλιο λίθο» για μελλοντικά έργα που αναβάλλονται σήμερα για δημοσιονομικούς λόγους.

4.3 Η οικοδόμηση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς απαιτεί τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων. Στο νέο πλαίσιο προϋπολογισμού ύφεσης, η Επιτροπή πρέπει να επιδείξει τη μέγιστη αυστηρότητα σε ό,τι αφορά τα κριτήρια επιλογής έργων προς χρηματοδότηση προχωρώντας σε διαρκή παρακολούθηση και αξιολόγησή τους.

4.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι αυτά τα έργα μπορούν να βοηθήσουν τις ΜΜΕ να αποκτήσουν πρόσβαση στην ψηφιακή οικονομία και να δημιουργήσουν, στο μέλλον, νέες σταθερές θέσεις εργασίας. Η ΕΟΚΕ ζητά να δημοσιεύεται περιοδικά έκθεση σχετικά με τη χρήση των πόρων αυτών των ταμείων.

4.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι πλέον απολύτως απαραίτητο να συμπεριληφθεί η σύνδεση στο Διαδίκτυο στην καθολική υπηρεσία.

4.6 Δεδομένων των διοργανικών σχέσεων, η ΕΟΚΕ διαπίστωσε με έκπληξη ότι η Επιτροπή διέγραψε από το αναθεωρημένο κείμενο –άρθρο 8– την αναφορά στην ΕΟΚΕ και στην ΕτΠ. Κατά τις συζητήσεις στην έδρα της ΕΟΚΕ, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής δικαιολόγησε την ενέργεια αναφέροντας ότι επρόκειτο για αίτημα του Συμβουλίου.

Ενδεχομένως, η χρήση του όρου "διαβιβάστηκε" να δημιούργησε προβλήματα. Είναι αυτονόητο ότι η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έντονη επιθυμία της να της διαβιβαστεί η εν λόγω αναφορά.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής “Γαλάζια Ζώνη, ενιαίος χώρος μεταφορών για τη ναυτιλία” »

[COM(2013) 510 final]

(2014/C 67/28)

Εισηγητής: ο κ. Jan SIMONS

Στις 8 Ιουλίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής «Γαλάζια Ζώνη, ενιαίος χώρος μεταφορών για τη ναυτιλία»

COM(2013) 510 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 124 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής, όπως παρουσιάζονται στην ανακοίνωση, διότι αποσκοπούν στην καλύτερη λειτουργία της αγοράς θαλάσσιων μεταφορών, στη μείωση του διοικητικού φόρτου σε αυτόν τον τομέα και, επομένως, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του. Θα περίμενε μάλιστα να τις είχε παρουσιάσει η Επιτροπή νωρίτερα.

1.2 Η εφαρμοσιμότητα των προτάσεων της Επιτροπής, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη στάση των τελωνειακών αρχών, που είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντές τους. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει όσο το δυνατόν συντομότερα τις προτάσεις της προς συζήτηση στην Επιτροπή Τελωνείων.

1.3 Μία προϋπόθεση για την επιτυχία των προτάσεων της Επιτροπής, τόσο εκείνων που αφορούν τις τακτικές γραμμές θαλάσσιων μεταφορών όσο και αυτών που αφορούν το ηλεκτρονικό δηλωτικό φορτίου (eManifest), είναι η πλήρης διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφορικής που θα χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη για το eManifest. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η πείρα διδάσκει ότι αυτό δεν θα είναι καθόλου εύκολο να επιτευχθεί, ακόμη και αν ληφθούν ως βάση τα ήδη υπάρχοντα συστήματα.

1.4 Πρέπει να αναφερθεί ρητά ότι το eManifest αφορά όλες τις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών.

1.5 Η προθεσμία που προτείνει η Επιτροπή για την έναρξη της χρήσης του eManifest (Ιούνιος 2015) είναι ίσως αισιόδοξη, αλλά πολύ εύστοχα επιλεγμένη. Πρόκειται για τον ίδιο μήνα του έτους κατά τον οποίο τα κράτη μέλη, που τα ίδια αποφάσισαν αυτήν την ημερομηνία, υποχρεούνται να θέσουν σε λειτουργία τις εθνικές τους υπηρεσίες ενιαίων ηλεκτρονικών θυρίδων. Οι υπηρεσίες αυτές είναι απολύτως απαραίτητες για την καλή λειτουργία του eManifest, οπότε δεν θα ήταν δυνατό να αναμένουμε άλλο ένα έτος για τις τεχνικές προετοιμασίες.

1.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης την ανάγκη καλής ενημέρωσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά προπαντός των τελωνειακών αρχών. Διαπιστώθηκε στην πράξη ότι ορισμένες τελωνειακές αρχές αγνοούσαν το γεγονός ότι οι μεταφορείς χρησιμοποιούν ένα έντυπο δηλωτικό φορτίου, το οποίο επιτρέπεται από τον Νόμο, αλλά παρόλα αυτά δεν αναγνωρίζεται και δεν θεωρείται από τις αρχές αυτές.

1.7 Εκτός από την «υλική» πτυχή των τεχνολογιών της πληροφορικής, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να προσέξουν και το «άυλο» στοιχείο της κατάρτισης και της επιμόρφωσης του προσωπικού των τελωνείων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την απουσία αυτού του στοιχείου από τις προτάσεις της Επιτροπής.

1.8 Ευτυχώς, η Επιτροπή αναγνωρίζει τη σημασία των καλών συστημάτων ενημέρωσης και παρακολούθησης, που είναι άκρως απαραίτητα για τη λήψη σωστών αποφάσεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας (EMSA) μπορεί να διαδραματίσει εδώ σημαντικό ρόλο.

1.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, κατά την αναθεώρηση της οδηγίας για τα συστήματα παρακολούθησης της κυκλοφορίας των πλοίων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι απαιτήσεις του eManifest.

1.10 Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντικό να καθιερωθούν, μετά τη λήψη της απόφασης ως προς τις προτάσεις της Επιτροπής, τακτικές διαβουλεύσεις με τις τελωνειακές αρχές και τους εκπροσώπους του τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, των ναυλωτών και των εργαζομένων, προκειμένου να εκφράζουν τη γνώμη τους και να ενημερώνονται σχετικά με ενδεχόμενες δυσχέρειες στην εφαρμογή των προτάσεων.

2. Εισαγωγή

2.1 Στις θαλάσσιες μεταφορές δεν υπάρχει ακόμη εσωτερική αγορά, παρότι το άρθρο 28 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) μιλάει σαφώς για ελεύθερη κυκλοφορία των ενωσιακών εμπορευμάτων στο εσωτερικό της ΕΕ.

2.2 Η έλλειψη αυτή είναι ακόμη πιο σοβαρή δεδομένου του μεγάλου βαθμού εξάρτησης της ΕΕ από τις θαλάσσιες μεταφορές για τις εμπορικές συναλλαγές της με τον υπόλοιπο κόσμο και εντός της εσωτερικής αγοράς: το 74 % των εισαγόμενων ή εξαγόμενων εμπορευμάτων της ΕΕ και το 37 % του ενδοενωσιακού εμπορίου διέρχονται από θαλάσσιους λιμένες.

2.3 Οι θαλάσσιες μεταφορές, όπως άλλωστε και η εσωτερική ναυσιπλοΐα, μπορούν να λειτουργούν με χαμηλότερο μοναδιαίο κόστος συγκριτικά με άλλους τρόπους μεταφοράς και έχουν λιγότερες δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ανά μεταφερόμενη μονάδα. Αυτός ο τρόπος μεταφοράς εξακολουθεί, ωστόσο, να υπόκειται σε άσκοπες γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις, που εμποδίζουν τη βέλτιστη λειτουργία του.

2.4 Ένα σχετικό παράδειγμα είναι η συχνά παρατηρούμενη κατάσταση πλοίων που, κατά τη διαδρομή τους από λιμένα κράτους μέλους της ΕΕ σε λιμένα άλλου κράτους μέλους, εξέρχονται από τις εθνικές αιγιαλιτίδες ζώνες των 12 μιλίων και επομένως πρέπει να υποβληθούν σε διπλές τελωνειακές διατυπώσεις, εκτός εάν εμπιπτουν στο καθεστώς των τακτικών γραμμών. Όλα τα εμπορεύματα που μεταφέρουν αυτά τα πλοία θεωρούνται μη ενωσιακά και υποβάλλονται σε τελωνειακούς ελέγχους.

2.5 Παρότι αυτές οι διαδικασίες υπαγορεύονται από λόγους χρηματοοικονομικούς, ασφάλειας και προστασίας από έκνομες ενέργειες, είναι βέβαιο ότι συνεπάγονται πρόσθετο κόστος και προξενούν καθυστερήσεις στην παράδοση των εμπορευμάτων.

2.6 Η διάκριση, επί του πλοίου, μεταξύ των εμπορευμάτων που προέρχονται από την ΕΕ και μπορούν να εισαχθούν στην ενιαία αγορά χωρίς άλλη διαδικασία, και των εμπορευμάτων που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ και πρέπει να υποβληθούν στις συνήθεις διαδικασίες εκτελωνισμού θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξεύρεση λύσης.

2.7 Γι' αυτό, η Επιτροπή, με την υποστήριξη του Συμβουλίου, διατύπωσε το 2010 την ιδέα της δημιουργίας μιας «Γαλάζιας Ζώνης» (ή «Blue Belt», κατά την αγγλική ορολογία), προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του ναυτιλιακού τομέα, μέσω της χορήγησης της δυνατότητας στα πλοία να κυκλοφορούν χωρίς εμπόδια εντός της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ με ελάχιστη γραφειοκρατία και μέσω της απλοποίησης και εναρμόνισης των κανόνων για τις θαλάσσιες μεταφορές από λιμένες τρίτων χωρών.

2.8 Η ιδέα της Γαλάζιας Ζώνης έλαβε και απτή μορφή το 2011, με ένα πιλοτικό έργο που δρομολόγησε η Επιτροπή σε στενή συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας (EMSA), στο οποίο χρησιμοποιήθηκε το SafeSeaNet, το σύστημα παρακολούθησης και ενημέρωσης που διαχειρίζεται αυτός ο Οργανισμός.

2.9 Παρότι το πιλοτικό έργο έφερε στο φως πολλές χρήσιμες πληροφορίες, οι τελωνειακές αρχές επεσήμαναν ότι οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να συμπληρώνονται με πληροφορίες σχετικά με τα μεταφερόμενα εμπορεύματα και ιδιαίτερα σχετικά με τον χαρακτήρα των εμπορευμάτων αυτών (αν προέρχονται από την ΕΕ ή από τρίτες χώρες).

2.10 Από αυτήν ακριβώς την τελευταία διάκριση θα εξαρτάται η απλοποίηση των διαδικασιών για τα ενωσιακά εμπορεύματα.

3. Περιεχόμενο της ανακοίνωσης

3.1 Στις 8 Ιουλίου 2013 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με τίτλο «Γαλάζια Ζώνη, ενιαίος χώρος μεταφορών για τη ναυτιλία».

3.2 Οι προτάσεις για τη Γαλάζια Ζώνη, οι οποίες προέκυψαν από το ομώνυμο πιλοτικό έργο που εφαρμόστηκε από το EMSA το 2011, έχουν τους εξής στόχους:

— βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της ναυτιλίας μέσω της μείωσης του διοικητικού φόρτου,

— τόνωση της απασχόλησης στον ναυτιλιακό τομέα και

— μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των θαλάσσιων μεταφορών.

3.3 Η υπό εξέταση ανακοίνωση αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός πλαισίου πολιτικής με το οποίο θα επιδιωχθεί η υλοποίηση των ανωτέρω στόχων, μέσω δύο αναγκαίων νομικών μέτρων που προτείνει η Επιτροπή για την τροποποίηση των διατάξεων εφαρμογής του τελωνειακού κώδικα. Το ένα από αυτά υποβλήθηκε ήδη στην αρμόδια επιτροπή τον Ιούνιο του 2013, ενώ το δεύτερο θα υποβληθεί στα τέλη του έτους.

3.4 Το πρώτο μέτρο αποσκοπεί στην περαιτέρω απλοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης για την εκτέλεση τακτικών γραμμών θαλάσσιων μεταφορών στο εσωτερικό της ΕΕ. Το καθεστώς της τακτικής γραμμής είναι ένα ειδικό τελωνειακό καθεστώς για τα πλοία που καταπλέουν τακτικά στους ίδιους λιμένες της ΕΕ και μεταφέρουν κυρίως ενωσιακά εμπορεύματα.

3.5 Η απλοποίηση συνίσταται στη συντόμευση της περιόδου διαβούλευσης μεταξύ των κρατών μελών από 45 σε 15 ημέρες. Επιπλέον, οι ναυτιλιακές εταιρείες θα μπορούν να υποβάλλουν εκ των προτέρων αίτηση εξουσιοδότησης για τα κράτη μέλη στα οποία σκοπεύουν να αναπτύξουν δραστηριότητα, ώστε να κερδίσουν χρόνο όταν εμφανιστεί ευκαιρία μεταφοράς προς αυτά τα κράτη μέλη.

3.6 Πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο θα έχει το δεύτερο μέτρο, η απλοποίηση των τελωνειακών διατυπώσεων για τα πλοία που καταπλέουν και σε λιμένες τρίτων χωρών. Η Επιτροπή επιθυμεί τη διαμόρφωση ενός συστήματος που θα μπορεί να βελτιώσει αισθητά τις τελωνειακές διαδικασίες, διακρίνοντας τα εμπορεύματα που μεταφέρει το πλοίο σε ενωσιακά και μη ενωσιακά, τα οποία θα πρέπει να υποβάλλονται στις συνήθεις τελωνειακές διαδικασίες.

3.7 Η Επιτροπή προτείνει να καθιερωθεί ένα εναρμονισμένο ηλεκτρονικό δηλωτικό φορτίου, το eManifest, το οποίο θα επιτρέπει στις ναυτιλιακές εταιρείες να θέτουν στη διάθεση των τελωνειακών αρχών όλες τις πληροφορίες για τον χαρακτήρα των εμπορευμάτων που μεταφέρουν, ενδοενωσιακών και μη. Η Επιτροπή προσδοκεί να τεθεί το eManifest σε πλήρη εφαρμογή το αργότερο από τον Ιούνιο του 2015.

3.8 Οι προτάσεις της Επιτροπής, όπως παρουσιάζονται στην ανακοίνωση, έχουν άμεση σχέση με την αναθεώρηση της λιμενικής πολιτικής, που αποφασίστηκε στις 23 Μαΐου 2013 και για την οποία η ΕΟΚΕ εξέδωσε ήδη θετική γνωμοδότηση στις 11 Ιουλίου 2013.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ είναι ένθερμος υποστηρικτής της άρσης των εμποδίων που τίθενται στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και αυτό αφορά βέβαια και τη ναυτιλία, η οποία, όπως αναφέρει και η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, έχει ζωτική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα ανέμενε μάλιστα, όπως έχει δηλώσει και στο παρελθόν ⁽¹⁾, να είχαν υποβληθεί νωρίτερα αυτές οι προτάσεις.

4.2 Λόγω της σφοδρής επιθυμίας της να γίνει όσο το δυνατόν ταχύτερα πραγματικότητα η εσωτερική αγορά στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, η Επιτροπή δηλώνει ότι έχει ήδη υλοποιηθεί για τα άλλα μέσα μεταφοράς. Η ΕΟΚΕ οφείλει, δυστυχώς, να παρατηρήσει ότι η Επιτροπή είναι εν προκειμένω υπερβολικά αισιόδοξη. Η εσωτερική αγορά δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί πλήρως ούτε για τις οδικές μεταφορές εμπορευμάτων (περιορισμοί των ενδομεταφορών) ούτε για τις σιδηροδρομικές μεταφορές (εσωτερικές μεταφορές επιβατών).

4.3 Για την ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι, για να αποτελέσουν οι θαλάσσιες μεταφορές ελκυστική εναλλακτική επιλογή αντί των άλλων τρόπων μεταφοράς, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τον περιορισμό των τελωνειακών διατυπώσεων και τη μείωση του γραφειοκρατικού φόρτου, χωρίς αυτό να αποβεί σε βάρος της ασφάλειας και της προστασίας από έκνομες ενέργειες.

4.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τις αποτελεσματικότερες και φθηνότερες θαλάσσιες μεταφορές σημαντικό στόχο και υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής για τον περιορισμό των τελωνειακών διατυπώσεων και τη μείωση του διοικητικού φόρτου.

4.4.1 Επισημαίνει ότι έχει καθοριστική σημασία να μπορέσουν να συμμετάσχουν σε αυτήν την προσπάθεια και οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών, που είναι οι σημαντικότεροι φορείς σε αυτό το πεδίο. Ρόλο πρωτοπόρου στην καθιέρωση αυτού του συστήματος θα μπορούσε επίσης να διαδραματίσει, σε πειραματική βάση, μία ιδιαίτερη κατηγορία μεταφορέων, οι επιχειρηματίες που έχουν το καθεστώς του «εγκεκριμένου οικονομικού φορέα» (ΕΟΦ).

4.5 Όσον αφορά τη διαδικασία αδειοδότησης για την εκτέλεση τακτικών γραμμών θαλάσσιων μεταφορών στο εσωτερικό της ΕΕ, η

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Οι θαλάσσιες αρτηρίες και η ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα της επιμελητείας*, ΕΕ C 151, 16.6.2008, σ. 20

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση* ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 31

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου θαλάσσιων μεταφορών χωρίς σύνορα/Διατυπώσεις υποβολής δηλώσεων για τα πλοία* ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 131

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Χάρτης πορείας για έναν ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών* (Λευκή Βίβλος) ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 146

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *την Γαλάζια ανάπτυξη* ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 87

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Πλαίσιο για τη μελλοντική λιμενική πολιτική της ΕΕ* (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην ΕΕ).

ΕΟΚΕ επικροτεί τη συντόμηση της προθεσμίας από 45 σε 15 ημέρες και την προσθήκη της δυνατότητας να ζητείται η άδεια εκ των προτέρων.

4.6 Επειδή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν προτίθεται να κάνει διάκριση ανάμεσα στην καθαρά ενδοενοσιακή ναυτιλία και σε εκείνη που περιλαμβάνει και λιμένες τρίτων χωρών, το eManifest πρέπει να ισχύει σε όλες τις θαλάσσιες μεταφορές.

4.6.1 Πράγματι, εκτός από τις θαλάσσιες μεταφορές ανάμεσα σε λιμένες της ΕΕ και λιμένες τρίτων χωρών, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν το eManifest, εάν το επιθυμούν και επιπροσθέτως της υφιστάμενης ισχύουσας νομοθεσίας, και τα πλοία που εκτελούν θαλάσσιες μεταφορές αποκλειστικά ανάμεσα σε λιμένες της ΕΕ, είτε πρόκειται για τακτικές γραμμές είτε όχι.

4.6.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ, θεωρεί εύλογο να συμπεριληφθεί ρητώς το πεδίο εφαρμογής του eManifest στις μελλοντικές προτάσεις για το θέμα.

4.6.3 Δεδομένου του αντικτύπου που θα έχουν οι προτάσεις της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η καθιέρωση του eManifest —του εναρμονισμένου ηλεκτρονικού δηλωτικού φορτίου με πληροφορίες για τον χαρακτήρα των μεταφερόμενων εμπορευμάτων— θα πρέπει να γίνει όσο το δυνατόν συντομότερα μετά τη διαβούλευση με την αρμόδια Επιτροπή Τελωνείων.

4.6.4 Επίσης, η ΕΟΚΕ επιμένει ότι, αφού ληφθεί η απόφαση ως προς τη θέσπιση των προτεινόμενων μέτρων, η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην εναρμόνιση εντός της ΕΕ: θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πλήρης διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφορικής των κρατών μελών, ώστε να μπορούν να εργαστούν με το eManifest.

4.6.5 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η προθεσμία που θέτει η Επιτροπή για το eManifest (Ιούνιος 2015) φαίνεται ίσως αισιόδοξη, αλλά, και κατά τη δική της άποψη, πρέπει να τηρηθεί.

4.6.6 Πράγματι, τα κράτη μέλη είναι ήδη υποχρεωμένα βάσει της οδηγίας 2010/65/ΕΚ να θέσουν σε λειτουργία από τον Ιούνιο του 2015 εθνικές ενιαίες θυρίδες, οι οποίες αποτελούν σημαντικό βήμα στην πορεία προς ένα ηλεκτρονικό δηλωτικό. Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, τα κράτη μέλη —και οπωσδήποτε όσα έχουν στην επικράτεια τους λιμένες— να τηρήσουν αυτήν την ημερομηνία, που έχει αποφασισθεί από τα ίδια διαφορετικά, είναι ήδη βέβαιο ότι το σύστημα δεν πρόκειται να λειτουργήσει.

4.6.7 Οι τεχνικές προετοιμασίες για το eManifest θα πρέπει άλλωστε να αρχίσουν το αργότερο σε ένα εξάμηνο από σήμερα.

4.6.8 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι οι πληροφορίες που θα περιέχονται στο eManifest θα πρέπει να είναι προσβάσιμες σε όλους τους ενδιαφερομένους: αρχές, πλοιοκτήτες και ναυλωτές.

4.7 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι υπάρχει ήδη επί του παρόντος —αν και μη εναρμονισμένο και όχι σε όλα τα κράτη μέλη— ένα έντυπο δηλωτικό φορτίου, βασισμένο σε σύσταση του ΔΝΟ, αλλά στην πράξη διαπιστώθηκε ότι ορισμένες τελωνειακές αρχές δεν είναι ενήμερες για την ύπαρξή του ή/και αρνούνται να το αναγνωρίσουν και να το θεωρήσουν. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, επομένως, την ανάγκη καλής ενημέρωσης των τελωνειακών αρχών.

4.8 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι, κατά την επέκταση των απλοποιημένων διαδικασιών για τις διαδρομές που περιλαμβάνουν και λιμένες τρίτων χωρών, είναι απαραίτητο να υπάρξει μέριμνα για την εξασφάλιση ταχείων και αξιόπιστων συστημάτων παρακολούθησης και υποβολής αναφορών.

4.8.1 Ως προς αυτό το θέμα, ο τομέας των θαλάσσιων μεταφορών μπορεί να θεωρείται τυχερός που μπορεί να υπολογίζει στον EMSA, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας, του οποίου έχει αποδειχθεί πλέον η προστιθέμενη αξία ως προς το τμήμα του eManifest που αφορά τη διαδρομή του πλοίου· τώρα εναπόκειται στις ευρωπαϊκές και στις εθνικές αρχές να διευθετήσουν ταχέως το τμήμα που αφορά τον χαρακτήρα των εμπορευμάτων.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Εφοπλιστών (ECSA), η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών θα επιφέρει εξοικονόμηση 25 ευρώ ανά εμπορευματοκιβώτιο, χωρίς να συνυπολογίζεται το παράλληλο κέρδος χρόνου, το οποίο θα έχει ακόμη μεγαλύτερο αντίκτυπο.

5.2 Όπως και να έχουν τα πράγματα, αυτό, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη να υποβληθούν ισορροπημένες προτάσεις, οι οποίες να μπορούν να γίνουν δεκτές από τους σημαντικότερους παράγοντες του τομέα, ήτοι τις ευρωπαϊκές και τις εθνικές τελωνειακές αρχές, τους πλοιοκτήτες και τους ναυλωτές.

5.3 Ένα σημείο που επιθυμεί οπωσδήποτε να τονίσει η ΕΟΚΕ είναι ότι δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να επιδεινωθεί η κατάσταση, πράγμα που θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, αν η επιστροφή του ΦΠΑ κατά την εξαγωγή είχε ως προϋπόθεση τη διαβεβαίωση ότι τα εμπορεύματα έχουν εξέλθει από την επικράτεια της ΕΕ.

5.3.1 Ενώ ο συντελεστής ΦΠΑ είναι επί του παρόντος 0 %, με την καθιέρωση αυτής της προϋπόθεσης θα μπορούσε να προκύψει αύξηση του ΦΠΑ, η οποία μπορεί να ανακτηθεί μόνο με υψηλό κόστος και απώλεια χρόνου. Ευτυχώς, πληροφορηθήκαμε από την Επιτροπή ότι, στην περίπτωση που περιγράψαμε, ο ΦΠΑ θα παραμείνει ως έχει σήμερα, δηλαδή με συντελεστή 0 %.

5.4 Η Επιτροπή αναφέρει ότι η πρόθεση δεν είναι να δημιουργηθεί ένα νέο σύστημα ΤΠ, πράγμα που θα συνεπαγόταν φυσικά πρόσθετο κόστος, αλλά να αξιοποιηθούν τα ήδη υπάρχοντα ή αναπτυσσόμενα συστήματα, όπως η εθνική ενιαία θυρίδα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτήν την προσέγγιση.

5.5 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσης να υπογραμμίσει τη σημασία της καλής κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού των τελωνειακών υπηρεσιών και των δυνατοτήτων που παρέχονται για την απόκτησή της, όπως έχει δηλώσει και σε παλαιότερη γνωμοδότησή της⁽²⁾.

5.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, κατά την αναθεώρηση της οδηγίας για τα συστήματα παρακολούθησης της κυκλοφορίας των πλοίων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι απαιτήσεις του eManifest.

5.7 Εάν ληφθεί θετική απόφαση για τις προτάσεις της Επιτροπής όπως παρουσιάζονται στην ανακοίνωση, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τη μεγάλη σημασία της τακτικής διαβούλευσης και ενημέρωσης των σημαντικότερων εμπλεκόμενων φορέων, όπως είναι οι τελωνειακές αρχές, ο κλάδος των θαλάσσιων μεταφορών, οι ναυλωτές και οι εργαζόμενοι, σε σχέση με την πρόοδο αλλά και με τα εμπόδια στην εφαρμογή των προτάσεων.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα Κατάσταση της Τελωνειακής Ένωσης, ΕΕ C 271, της 19.9.2013, σ. 66.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Η διεθνής συμφωνία του 2015 για την κλιματική αλλαγή: Η διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής για το κλίμα μετά το 2020»

[COM(2013) 167 final]

(2014/C 67/29)

Εισηγητής: ο κ. **Josef ZBOŘIL**

Στις 8 Μαΐου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Η διεθνής συμφωνία του 2015 για την κλιματική αλλαγή: Η διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής για το κλίμα μετά το 2020

COM(2013) 167 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 120 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ευρωπαϊκή δέσμευση πρέπει να είναι **προορατική, φιλόδοξη και ρεαλιστική** ως προς τους στόχους της -κατά την έννοια της γνωμοδότησής της σχετικά με τον χάρτη πορείας για μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών μέχρι το 2050⁽¹⁾- και **ευπροσάρμοστη** ως προς τις μεταβολές στο παγκόσμιο περιβάλλον. Κάθε επιτυχημένη μελλοντική συμφωνία για το κλίμα πρέπει να αντικατοπτρίζει τους τρεις πυλώνες της αειφορίας, καθώς και να διέπεται από διαφάνεια και λογοδοσία. Μια ΕΕ ικανή να αντιμετωπίσει εξωτερικές προκλήσεις θα είναι επίσης σε θέση να διαμορφώσει ένα νέο όραμα για τους πολίτες της.

1.2 Το έγγραφο της Επιτροπής αποτελεί ολοκληρωμένη βάση συζήτησης και προετοιμασίας ενόψει των επικείμενων διαπραγματεύσεων για την κλιματική αλλαγή, με στόχο την επίτευξη πειστικής παγκόσμιας συμφωνίας το 2015.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προσπάθεια εξέτασης των κύριων -καθολικής ισχύος, φιλόδοξων, δραστικών, δίκαιων και ισορροπημένων, διαφανών και νομικά δεσμευτικών- αρχών της αναμενόμενης παγκόσμιας συμφωνίας και στηρίζει την Επιτροπή κατά την εκτέλεση των επιπλέον προπαρασκευαστικών εργασιών που απαιτούνται για τη χάραξη του πλαισίου αυτής της συμφωνίας. Οι διεθνείς διαπραγματεύσεις για την κλιματική αλλαγή πρέπει να αποτελέσουν ένα φόρουμ στο οποίο η μια χώρα δεν εμποδίζει αλλά βοηθά την άλλη να σημειώσει πρόοδο.

1.4 Οι επιπλέον εργασίες πρέπει να επικεντρωθούν στη γενική αποδοχή της παγκόσμιας συμφωνίας του 2015, καθώς ο παγκόσμιος γεωπολιτικός και οικονομικός χάρτης μεταβλήθηκε σημαντικά μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα. Αυτές οι μεγάλες αλλαγές πρέπει να ληφθούν υπόψη, ο δε ρόλος της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης και τα

επόμενα χρόνια πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει της θέση της (γνωμοδότηση σχετικά με το 7ο περιβαλλοντικό πρόγραμμα δράσης⁽²⁾) ότι η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, όπως και η οικολογική κρίση, η οποία εκδηλώνεται μεταξύ άλλων με την επιβάρυνση του κλίματος, οφείλονται στην αλόγιστη χρήση των οικονομικών και των φυσικών πόρων, και ότι η αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών απαιτεί έναν εντελώς νέο τρόπο σκέψης, όπως αυτός στον οποίο στηρίζεται η στρατηγική της ΕΕ για την αειφορία. Η οικονομία του μέλλοντος θα πρέπει να στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην παραγωγή ενέργειας από μη ορυκτά καύσιμα. Παρότι η πολιτική της ΕΕ παραμένει φιλόδοξη, οι στόχοι πρέπει να τίθενται κατά στάδια, σε αντιστοιχία με το παγκόσμιο περιβάλλον και κάθε τυχόν αιρεσιμότητα πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια.

1.5 Το διεθνές οικονομικό τοπίο και μια γενικώς αποδεκτή διακυβέρνηση των διαδικασιών θα διαμορφώσουν εν τέλει την περαιτέρω συζήτηση για μελλοντική παγκόσμια Συνθήκη για το κλίμα. Τη διαδικασία θα κατευθύνουν οι βασικές οικονομικές δυνάμεις. Η ΕΕ πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένη για να διαδραματίσει τον παγκόσμιο ρόλο «παραδειγματικής ηγεσίας» της. Πρέπει όμως να προσέξει να μην χάσει τον αδιαμφισβήτητο ηγετικό ρόλο που είχε μέχρι σήμερα στο πεδίο της κλιματικής προστασίας και τεχνολογίας. Απαιτείται περαιτέρω (αμερόληπτη) ανάλυση όσον αφορά τη συνολική αξιολόγηση του Πρωτοκόλλου του Κιότο, συμπεριλαμβανομένων όλων των υπέρ και των κατά, ενώ πρέπει να αντληθούν διδάγματα ενόψει του σχεδιασμού της συμφωνίας του 2015. Η επερχόμενη (το 2014) Πέμπτη έκθεση αξιολόγησης της IPCC θα διαμορφώσει επίσης το πεδίο συζήτησης.

1.6 Το γενικά αποδεκτό επιστημονικό συμπέρασμα παραμένει ότι θα ήταν αδιανόητο να επιτραπεί η άνοδος της θερμοκρασίας κατά περισσότερο από 2 βαθμούς σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 και ότι το επίπεδο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει να σταθεροποιηθεί στο ύψος των σημερινών τιμών. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να περιοριστούν δραστικά οι βλαβερές για το κλίμα

⁽¹⁾ ΕΕ C 376, 22.12.2011, σ. 110-116.

⁽²⁾ ΕΕ C 161, 6.6.2013, σ. 77-81.

εκπομπές. Σήμερα, ωστόσο, τα επίπεδα αερίων του θερμοκηπίου συνεχίζουν να αυξάνονται σταθερά κάθε χρόνο, και ενώ οι προσπάθειες περιορισμού των εκπομπών πολλαπλασιάζονται -πράγμα ευχάριστο- υπολείπονται σημαντικά όσων απαιτούνται για την επίτευξη σταθεροποίησης. Ο γενικός στόχος του νέου γύρου διαπραγματεύσεων, συνεπώς, πρέπει να είναι να τονιστεί εκ νέου ο επείγων χαρακτήρας της διαδικασίας και να εξασφαλιστούν πολύ πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις και δράσεις από όλες τις χώρες και όλα τα τμήματα της κοινωνίας.

1.7 Τα συμφέροντα των μερών της διαπραγμάτευσης πρέπει να αναλυθούν με ακρίβεια και να εντοπιστούν συνεργίες στο προπαρασκευαστικό στάδιο, προκειμένου να αποφευχθούν δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων και να αξιοποιηθούν οι συνεργίες. Θα πρέπει να σχεδιαστούν φιλόδοξα και ρεαλιστικά μέτρα και στόχοι μέσω συναίνεσης και μέσω αλληλεπίδρασης με όσους θα κληθούν να υλοποιήσουν αυτές τις δράσεις. Παράλληλα με τη σύσταση μέτρων και στόχων, θετικά κίνητρα θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη γενική αποδοχή και να διασφαλίσουν την εκτεταμένη εφαρμογή.

1.8 Αυτό, ωστόσο, δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μέσω διαφανούς και εις βάθος αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας, του κόστους και του θετικού αντικτύπου που έχουν οι πολιτικές για το κλίμα στην οικονομία και την κοινωνία εν γένει. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τη δήλωση της Επιτροπής ότι η συμφωνία του 2015 δεν πρέπει να συνεπάγεται αποκλεισμούς, εξασφαλίζοντας δεσμεύσεις υλοποιημένες σε όλες τις χώρες - ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες.

1.9 Οι ενέργειες και οι δράσεις που υλοποιούνται σε επίπεδο βάσης (κοινότητες, τομείς) χωρίς τη νέα παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα αποτελούν ιδανικό παράδειγμα της προορατικής προσέγγισης της κοινωνίας των πολιτών εν γένει. Μάλιστα, η κοινωνία των πολιτών όχι μόνο πρέπει να αποτελέσει τον κύριο φορέα υλοποίησης των πολιτικών και των στόχων της συμφωνίας του 2015 αλλά πρέπει, επίσης, να καλέσει τους πολιτικούς ιθύνοντες να δεσμευτούν περισσότερο και να παρακολουθεί κατά πόσον τηρούνται οι πολιτικές υποσχέσεις που έχουν δοθεί για την ενίσχυση της προστασίας του κλίματος (όπως, π.χ., η υπόσχεση της κατάργησης των επιδοτήσεων των πηγών ενέργειας από ορυκτά καύσιμα). Για αυτό τον λόγο, οι πολιτικές που θα αποφασιστούν πρέπει να πληρούν τα κριτήρια διαφάνειας και λογοδοσίας που προσδοκά η κοινωνία των πολιτών και να αποτρέπουν κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Η συμφωνία του 2015 θα αποτελέσει πρώτο βήμα σε μια παγκόσμια ενεργειακή πορεία.

1.10 Για να αναλάβει ηγετικό ρόλο και να αποκτήσει μεγαλύτερη επιρροή στις διεθνείς διαπραγματεύσεις, η ΕΕ θα πρέπει να δεσμευτεί απόλυτα σε πιο απαιτητικούς στόχους για το 2020 και για το 2030, και να καταδείξει τον τρόπο με τον οποίο η υλοποίηση των εν λόγω στόχων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των σχεδίων της για οικονομική ανάκαμψη και μετάβαση σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ εμμένει στη θέση που έχει διατυπώσει ζητώντας να εκπληρωθούν πλήρως όλοι οι στόχοι που έχουν ήδη τεθεί για τον περιορισμό των ανθρακικών εκπομπών ενόψει του 2020, καθώς και να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο να καταστεί πιο αυστηρός ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, με μείωσή του στο 25 %, ενόψει της συμφωνηθείσας μείωσης του 80-95 % έως το 2050. Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να καλεί την ΕΕ να θέσει ενδεικτικούς στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της τάξης του 40 % έως το 2030 και 60 % έως το 2040, την τήρηση των οποίων θα εποπτεύει με σχετικές νομικά δεσμευτικές πολιτικές. Αυτοί οι μακροπρόθεσμοι ενδεικτικοί στόχοι κρίνονται απαραίτητοι ως ορόσημα που θα παρέχουν τη δυνατότητα προβλέψεων καθώς και σταθερότητα στους επενδυτές και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων εντός της Ευρώπης. Θα αποτελέσουν επίσης ισχυρό σημείο αναφοράς για το επίπεδο φιλοδοξίας στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

1.11 Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς μπορούν να συμφιλιωθούν τα διαφορετικά συμφέροντα απλώς και μόνο των βασικών παραγόντων στο πλαίσιο του υφιστάμενου προτύπου διαπραγμάτευσης ανωτάτων ορίων και δικαιωμάτων εμπορίας. Πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς εκφράζουν επιφυλάξεις και προτείνουν εναλλακτικά πρότυπα για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις, Θα πρέπει να διερευνηθούν εναλλακτικές επιλογές για μια νέα έννοια συμφωνίας, βάσει εγχειρημάτων όπως ο «προϋπολογισμός διοξειδίου του άνθρακα» ή ένας παγκόσμιος «φόρος διοξειδίου του άνθρακα», ή η πρόταση της Ινδίας για τη θέσπιση δικαιώματος εκπομπών ανά κάτοικο του πλανήτη ή ένας συνδυασμός παρόμοιων προτάσεων.

1.12 Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως τη θέση της Ανακοίνωσης ότι δεν μπορούμε να αναμένουμε έως ότου τεθεί σε ισχύ η συμφωνία του 2015 το 2020: τα μέτρα που θα ληφθούν από τώρα έως το 2020 θα είναι καθοριστικής σημασίας για να ακολουθήσουν οι αντίστοιχες πολιτικές ορδή πορεία. Αυτές οι δράσεις πρέπει να είναι αποτέλεσμα ώριμης σκέψης και να βασίζονται σε πραγματικά, απτά επιτεύγματα στους τομείς των επιστημών, της τεχνολογίας και της ανάπτυξης, όπως αυτά που παρουσιάζονται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (NAT 514) σχετικά με τον χάρτη πορείας για μια οικονομία χαμηλών ανθρακικών εκπομπών μέχρι το 2050 ⁽³⁾.

2. Το έγγραφο της Επιτροπής

2.1 Το 2011, η διεθνής κοινότητα άρχισε διαπραγματεύσεις με στόχο τη σύναψη νέας διεθνούς συμφωνίας συλλογικής δράσης για την προστασία του κλιματικού συστήματος της Γης. Η εν λόγω συμφωνία, της οποίας η σύνταξη αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2015 και η εφαρμογή να αρχίσει από το 2020, βρίσκεται επί του παρόντος σε στάδιο διαπραγματεύσεων μέσω της διαδικασίας που είναι γνωστή ως «πλατφόρμα ενισχυμένης δράσης του Ντέρμπαν».

2.2 Η συμφωνία του 2015 θα πρέπει να συγκεράσει, έως το 2020, το υφιστάμενο ετερογενές σύνολο δεσμευτικών και μη ρυθμίσεων βάσει της σύμβασης-πλαίσου των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος (εφεξής η Σύμβαση) σε ενιαίο και ολοκληρωμένο καθεστώς.

2.3 Η μονομερής ή «από τη βάση προς την κορυφή» φύση της διαδικασίας Κοπεγχάγης-Κανκούν για την ανάληψη δεσμεύσεων επέτρεψε την πληρέστερη ολοκλήρωση της αντίστοιχης διεθνούς προσέγγισης.

2.4 Για την κατάρτιση της συμφωνίας του 2015 θα χρειαστεί να διαχθούν από τις επιτυχίες και τις αδυναμίες της Σύμβασης, του πρωτοκόλλου του Κιότο και της διαδικασίας Κοπεγχάγης-Κανκούν. Θα χρειαστεί να υπερβούμε το μοντέλο Βορρά-Νότου που αντικατόπτριζε τον κόσμο κατά τη δεκαετία του '90 και να κινηθούμε προς ένα μοντέλο που θα βασίζεται στην αμοιβαία αλληλεξάρτηση και την κοινή ευθύνη.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει ήδη στη γνωμοδότησή της σχετικά με το 7ο Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Δράσης ⁽⁴⁾ ότι υπάρχουν ορισμένες ομοιότητες μεταξύ της χρηματοπιστωτικής και της περιβαλλοντικής κρίσης, εφόσον και οι δύο προκύπτουν από μη βιώσιμη χρήση αντιστοιχώς των οικονομικών και των φυσικών πόρων.

⁽³⁾ EE C 376, 22.12.2011, σ. 110-116.

⁽⁴⁾ EE C 161, 6.6.2013, σ. 77-81.

Εκεί, η ΕΟΚΕ "θεωρεί ότι απαιτείται παρόμοια αντίδραση στην περιβαλλοντική κρίση με αυτήν που υπήρξε μέσω των μέτρων που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του δημοσιονομικού συμφώνου για την καταπολέμηση της χρηματοπιστωτικής κρίσης: σαφείς οδηγίες, σαφείς δείκτες, έλεγχοι και κυρώσεις." Αυτό ισχύει και για τις επερχόμενες διαπραγματεύσεις για το κλίμα, από τις οποίες πρέπει να προκύψουν σαφή μηνύματα για την οικοδόμηση μιας παγκόσμιας "οικονομίας χαμηλών εκπομπών άνθρακα" με σκοπό την εξοικονόμηση πόρων.

3.2 Έχουν συντελεστεί σημαντικές γεωπολιτικές αλλαγές, οι οποίες πρέπει να συνυπολογιστούν κατά την προετοιμασία της διαπραγματευτικής στρατηγικής. Σε μικρό χρονικό διάστημα, ο παγκόσμιος γεωπολιτικός και οικονομικός χάρτης υπέστη σημαντικές αλλαγές. Αυτές οι ριζικές αλλαγές οφείλονται εν μέρει στη χρηματοπιστωτική κρίση, που συνοδεύεται από οικονομική κρίση στην ΕΕ, ενώ ο δείκτης επιχειρηματικών επενδύσεων έχει πέσει από τις 23 μονάδες το 2008 στις 18,3 μονάδες το πρώτο εξάμηνο του 2013 (Eurostat). Ο ρόλος της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά κατά τη διαμόρφωση των επικείμενων διαπραγματεύσεων.

3.3 Αυτές οι προσπάθειες εξακολουθούν να μην είναι αρκετές. Το διεθνές οικονομικό τοπίο θα διαμορφώσει εν τέλει κάθε περαιτέρω συζήτηση για μια μελλοντική παγκόσμια συνθήκη για το κλίμα. Της διαδικασίας θα ηγηθούν οι βασικές οικονομικές δυνάμεις, δηλαδή, η Κίνα και οι ΗΠΑ ακολουθούμενες από την Ινδία και άλλες χώρες της ομάδας BRIC (που όλες μαζί ευθύνονταν για το 61,8 % των εκπομπών παγκοσμίως για το έτος 2012). Μάλιστα, έως το 2020 πρόκειται να κατασκευαστούν μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας καύσεως άνθρακα 400 με 600 γιγαβάτ. Η ΕΕ διανύει περίοδο οικονομικής ύφεσης, εξαιτίας της οποίας 3,8 εκατομμύρια άτομα έχουν χάσει τη δουλειά τους και η βιομηχανική παραγωγή έχει μειωθεί κατά 20 %, ενώ ταυτόχρονα ο αριθμός των εργαζομένων στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας και των μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας αυξάνεται.

3.4 Ωστόσο, υπάρχουν πολύ θετικές ενδείξεις στον τομέα της προστασίας του κλίματος:

— Στην ΕΕ, το 2011 οι εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας ανήλθαν σε 71,3 % των νέων εγκαταστάσεων (32,0 γιγαβάτ σε σύνολο 44,9 γιγαβάτ νέας ικανότητας παραγωγής ενέργειας) και το 2012, σε 69 % των νέων εγκαταστάσεων (31 γιγαβάτ σε σύνολο 44,6 γιγαβάτ νέας ικανότητας παραγωγής ενέργειας). Το 2011, αν και παρήχθησαν 2,1 γιγαβάτ μέσω νέων μονάδων παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα, ταυτόχρονα τέθηκαν εκτός λειτουργίας μονάδες παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα με ικανότητα παραγωγής 840 μεγαβάτ. Το 2012, η ικανότητα παραγωγής των μονάδων παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα που τέθηκαν εκτός λειτουργίας (5,4 γιγαβάτ) ξεπέρασε σχεδόν δύο φορές την ικανότητα αυτών που τέθηκαν σε λειτουργία (3,0 γιγαβάτ).

— Οι υψηλές συνολικές εκπομπές της Κίνας (26,7 % των παγκόσμιων εκπομπών) πρέπει να ξεταστούν συγκρίνοντας τον πληθυσμό της σε σχέση με τον παγκόσμιο πληθυσμό (19 %). Σε σχέση με την ΕΕ (7 % του παγκόσμιου πληθυσμού και 11,5 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου) ή τις ΗΠΑ. (4,4 % του παγκόσμιου πληθυσμού και 16,8 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου) οι εκπομπές ανά κάτοικο της Κίνας εξακολουθούν να είναι σχετικά χαμηλές. Πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι η Κίνα δεσμεύτηκε να ενισχύσει τη χρήση αιολικής ενέργειας και άλλων ανανεώσιμων πηγών, αυξάνοντας το μερίδιο των μη ορυκτών καυσίμων στο συνολικό

ενεργειακό μίγμα της, καθώς προτίθεται να μειώσει την ένταση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ανά μονάδα ΑΕγχΠ κατά 40 % με 50 % έως το 2020.

— Στις ΗΠΑ, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς. Το 2012, η αιολική ενέργεια έγινε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ η σημαντικότερη πηγή όσον αφορά το δυναμικό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με μερίδιο περίπου 43 % της επιπλέον ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (άνω των 13 γιγαβάτ) στο συνολικό δίκτυο.

3.5 Ο κόσμος δεν είναι έτοιμος να εκπληρώσει τους στόχους που είχαν θέσει οι κυβερνήσεις ως προς τον περιορισμό μακροπρόθεσμα της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας κατά 2 βαθμούς Κελσίου. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως αυξάνονται ταχέως και τον Μάιο του 2013 τα επίπεδα διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα ξεπέρασαν τα 400 μέρη ανά εκατομμύριο.

3.6 Είναι πιθανόν οι πολιτικές που εφαρμόζονται ή έχουν ήδη εφαρμοστεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη μακροπρόθεσμη αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 3,6-5,3 βαθμούς Κελσίου (σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από τη βιομηχανική εποχή), κυρίως στη διάρκεια του 21ου αιώνα (βάσει κλιματολογικών προσομοιώσεων).

3.7 Εάν θέλουμε να έχουμε βάσιμες ελπίδες ότι θα επιτύχουμε τον στόχο των 2 βαθμών Κελσίου, απαιτούνται ουσιαστικά μέτρα πριν από το έτος 2020, όταν δηλαδή θα τεθεί σε ισχύ μια νέα διεθνής συμφωνία για το κλίμα. Η ενεργειακή ασφάλεια βρίσκεται στην καρδιά του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής· ο τομέας της ενέργειας ευθύνεται περίπου για τα δύο τρίτα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου καθότι άνω του 80 % της παγκόσμιας ενεργειακής κατανάλωσης βασίζεται σε ορυκτά καύσιμα.

3.8 Παρά τα βήματα προόδου που έχουν γίνει σε ορισμένες χώρες, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα παγκοσμίως που προέρχονται από τον τομέα της ενέργειας αυξήθηκαν κατά 1,4 %, ανερχόμενες το 2012 στους 31,6 γιγατόνους, το ύψιστο δηλαδή επίπεδο στην ιστορία. Οι χώρες εκτός ΟΟΣΑ ευθύνονται πλέον για το 60 % των εκπομπών παγκοσμίως σε σχέση με το 45 % το έτος 2000. Το 2012 η Κίνα ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο μερίδιο στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα παγκοσμίως, αλλά η άνοδος αυτή ήταν μία από τις χαμηλότερες της τελευταίας δεκαετίας. Τούτο οφείλεται εν πολλοίς στη διάδοση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στη σημαντική βελτίωση της έντασης ενέργειας στην κινεζική οικονομία.

3.9 Στις ΗΠΑ η μετάβαση από τον άνθρακα στο φυσικό αέριο στον τομέα της παραγωγής ενέργειας συνέτεινε στη μείωση των εκπομπών κατά 200 εκατομμύρια τόνους, μείωση η οποία σήμαινε επιστροφή στα επίπεδα των μέσων της δεκαετίας του 1990. Παρά την αύξηση της χρήσης άνθρακα, λόγω της οικονομικής ύφεσης, της διάδοσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και της επιβολής ανώτατου ορίου στις εκπομπές των τομέων παραγωγής ενέργειας και των λοιπών κλάδων της βιομηχανίας, οι εκπομπές στην Ευρώπη περιορίστηκαν κατά 50 εκατομμύρια τόνους. Οι εκπομπές στην Ιαπωνία αυξήθηκαν κατά 70 εκατομμύρια τόνους και αυτό γιατί οι προσπάθειες αναβάθμισης της ενεργειακής απόδοσης δεν αντιστάθμισαν πλήρως τη χρήση ορυκτών καυσίμων αντί της μείωσης στην παραγωγή πυρηνικής ενέργειας. Ακόμα και αν ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα των πολιτικών που ακολουθούνται, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου το 2020 προβλέπεται να είναι σχεδόν 4 γιγατόνους ισοδύναμου CO₂ περισσότερες από ό,τι το επίπεδο που θα αντιστοιχούσε στην επίτευξη του στόχου των 2 βαθμών Κελσίου, στοιχείο ενδεικτικό της δυσκολίας του εγχειρήματος που έχει αναληφθεί απλά και μόνο στην τρέχουσα δεκαετία.

3.10 Οι διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα έχουν οδηγήσει στη δέσμευση να έχει συναφθεί μέχρι το 2015 μια νέα παγκόσμια συμφωνία, η οποία θα έχει τεθεί σε ισχύ μέχρι το 2020. Ωστόσο, η οικονομική ύφεση έχει επιδράσει αρνητικά στον ρυθμό διάδοσης των μορφών καθαρής ενέργειας και στις αγορές άνθρακα. Προς το παρόν, το 8 % των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα παγκοσμίως εξαρτάται από την τιμή του άνθρακα και το 15 % λαμβάνει επιδότηση ορυκτών καυσίμων 110 δολαρίων ΗΠΑ ανά τόνο (εκτός ΕΕ). Η ΕΟΚΕ καλεί τη διεθνή κοινότητα να τηρήσει τη δέσμευση που αναφέρεται στα συμπεράσματα της Διάσκεψης Rio+20 των Ηνωμένων Εθνών, με την εισαγωγή υποχρεωτικού όρου στη συμφωνία για το κλίμα του 2015 σχετικά με την κατάργηση των επίσημων επιδοτήσεων της παραγωγής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, οι οποίες εκτιμάται από την Παγκόσμια Τράπεζα ότι ανέρχονται σε 780 δις δολάρια.

3.11 Η διαφορά της τιμής φυσικού αερίου-άνθρακα οδηγεί στον περιορισμό των εκπομπών σε ορισμένες περιοχές, αλλά τον αναστέλλει σε κάποιες άλλες. Παράλληλα, η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας χαρακτηρίζεται από ορισμένες δυσκολίες και η δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε μεγάλη κλίμακα παραμένει μακρινή προοπτική. Παρά την ολοένα αυξανόμενη τάση βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, υπάρχουν ακόμα τεράστιες αναξιοποίητες οικονομικές δυνατότητες. Η αύξηση των μονάδων παραγωγής μη υδροηλεκτρικών ΑΠΕ, με την υποστήριξη ειδικών κυβερνητικών πολιτικών, εμφανίζει διψήφιο αριθμό. Οι επενδύσεις σε ΑΠΕ προϋποθέτουν οικονομική σταθερότητα τόσο ως προς τις τιμές άνθρακα όσο και ως προς τη φορολόγηση σε ορισμένες χώρες όπου εφαρμόζεται ο φόρος άνθρακα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Πώς μπορεί να καταρτιστεί η συμφωνία του 2015 ώστε να διασφαλίζει ότι οι χώρες μπορούν να επιδιώξουν βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη ενθαρρύνοντας τις παράλληλα να αναλάβουν ισότιμο και δίκαιο μερίδιο στη μείωση των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ώστε οι παγκόσμιες εκπομπές να τεθούν σε πορεία η οποία να μας παράσχει τη δυνατότητα να επιτύχουμε τον στόχο διατήρησης της ανόδου της θερμοκρασίας κάτω από 2 βαθμούς Κελσίου; Πρώτα απ' όλα, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πως μπορούν να συμφιλιωθούν τα διαφορετικά συμφέροντα ακόμη και καθαυτών των βασικών παραγόντων στο πλαίσιο του υφιστάμενου διαπραγματευτικού πλαισίου ανωτάτων ορίων και δικαιωμάτων εμπορίας. Επομένως, πρέπει να αναζητηθούν —τουλάχιστον ως εναλλακτική λύση— μια διαφορετική μορφή συμφωνίας και αντίληψη των διαχειριστικών ζητημάτων. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής να συντείνουν στην κοινωνική πρόοδο, στην προστασία του περιβάλλοντος και στην οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση. Αυτό, ωστόσο, δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μέσω μιας διαφανούς και εις βάθος αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας, του κόστους και της θετικής επίδρασης των πολιτικών για το κλίμα στην οικονομία και την κοινωνία εν γένει. Πρέπει να διδαχθούμε από την περιπλοκότητα και τα νομικά κενά του Πρωτοκόλλου του Κιότο, το οποίο πρέπει να αποτελέσει σημείο αφετηρίας για να εργαστούμε στη βάση μιας νέας αντίληψης. Το διευρυμένο Πρωτόκολλο του Κιότο 2 και το μερίδιο στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που καλύπτει αποτυπώνει με σαφήνεια την ανάγκη αλλαγής του τρόπου θεώρησης των πραγμάτων.

4.2 Πώς μπορεί η συμφωνία του 2015 να διασφαλίσει με τον βέλτιστο τρόπο τη συμβολή όλων των μεγάλων οικονομιών και τομέων και να ελαχιστοποιήσει τον πιθανό κίνδυνο διαρροής άνθρακα μεταξύ έντονα ανταγωνιστικών οικονομιών; Η διαρροή άνθρακα είναι ένα φαινόμενο που δεν αφορά μόνο τις εν δυνάμει

σε παρακμή ενεργειοβόρες βιομηχανίες, αλλά είναι σύμφυτο με τα γενικότερα επιχειρηματικά ήθη στην οικονομία. Η ανισορροπία στις συνθήκες της αγοράς του άνθρακα, ιδίως μεταξύ των πλέον ανταγωνιστικών περιφερειών, έχει οδηγήσει στην εξάντληση των επενδύσεων στην ΕΕ. Θα πρέπει να σχεδιαστούν φιλόδοξα και ρεαλιστικά μέτρα και στόχοι μέσω συναίνεσης και μέσω αλληλεπίδρασης με όσους θα κληθούν να υλοποιήσουν αυτές τις δράσεις. Συνεπώς, η σύναψη μιας δίκαιης και ισοβαρούς συμφωνίας του 2015 αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη δίκαιων επιχειρηματικών συνθηκών σε όλες τις περιοχές της παγκόσμιας οικονομίας.

4.3 Πώς μπορεί η συμφωνία του 2015 να ενθαρρύνει με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο την ενσωμάτωση της αλλαγής του κλίματος σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής; Πώς μπορεί να ενθαρρύνει συμπληρωματικές διαδικασίες και πρωτοβουλίες, περιλαμβανομένων όσων υλοποιούνται από μη κυβερνητικούς φορείς; Είναι προφανές ότι ο πλέον αποτελεσματικός τρόπος για την ενσωμάτωση της συμφωνίας του 2015 σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής είναι να παραμείνει απλή. Η πρόβλεψη υπερβολικών ρυθμίσεων με στόχο την οργάνωση αυτής της διαδικασίας θα καταστήσει πιο δύσκολη την υλοποίηση της συμφωνίας. Επίσης, θα πρέπει να διενεργηθεί διαφανής αξιολόγηση των επιπτώσεων της ενσωμάτωσης της αλλαγής του κλίματος σε άλλους τομείς πολιτικής. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι η ενσωμάτωση της αλλαγής του κλίματος σε άλλους τομείς πολιτικής γίνεται με τον πιο αποτελεσματικό από άποψη κόστους και τον πιο προβλέψιμο τρόπο, χωρίς περιττή διοικητική επιβάρυνση των ενδιαφερόμενων φορέων. Θα πρέπει να προτιμούνται προσεγγίσεις με βάση την αγορά.

4.4 Βάσει ποιων κριτηρίων και αρχών πρέπει να προσδιοριστεί η ισότιμη κατανομή των δεσμεύσεων μετριασμού, τις οποίες θα αναλάβουν τα συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας του 2015, σε συνδυασμό με ένα φάσμα δεσμεύσεων που θα αντικατοπτρίζουν τις εθνικές συνθήκες, θα θεωρούνται ευρέως ως ορθές και δίκαιες και θα είναι συλλογικά επαρκείς αποτρέποντας την πιθανή ύπαρξη μειωμένης φιλοδοξίας; Η διατήρηση ενός συστήματος με ανώτατα όρια και δικαιώματα εμπορίας θα απαιτήσει τη θέσπιση κριτηρίων και αρχών, ενώ θα υπάρξουν πάντοτε αισθήματα αδικίας και άισης μεταχείρισης. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η δυναμική της αγοράς σε κάθε τομέα, οι υφιστάμενες και οι προτεινόμενες ρυθμίσεις για την αλλαγή του κλίματος που έχουν επιπτώσεις σε αυτόν, καθώς και η ωριμότητα του τομέα σε ό,τι αφορά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και τη χρήση τεχνολογιών ενεργειακής απόδοσης. Για την επιτυχία και τη βιωσιμότητα του συστήματος, θα πρέπει επίσης να παρασχεθούν κίνητρα σε όλους τους συμμετέχοντες να εργαστούν για την επίτευξη στόχων όπως ο περιορισμός των εκπομπών, η βελτίωση της απόδοσης, η συνεργασία στον τομέα της έρευνας, η ανταλλαγή καλών πρακτικών, κλπ. Η φορολόγηση των εκπομπών άνθρακα μπορεί να συμβάλει στη μείωση εκπομπών και στη χρηματοδότηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της προσαρμογής με τον πλέον συντονισμένο και αποδοτικό τρόπο.

4.5 Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος της συμφωνίας του 2015 στην αντιμετώπιση της πρόκλησης που θέτει η προσαρμογή και με ποιον τρόπο πρέπει αυτή να βασιστεί στις εν εξελίξει εργασίες στο πλαίσιο της Σύμβασης; Πώς μπορεί η συμφωνία του 2015 να παρέχει περαιτέρω κίνητρα για την ενσωμάτωση της προσαρμογής σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής; Η προσαρμογή έχει ήδη προσδιοριστεί ικανοποιητικώς και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα υφιστάμενα προγράμματα διαχείρισης κινδύνου. Αν και η προσαρμογή δεν πρόκειται να εξαλείψει τους κινδύνους από τις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος, θα συμβάλει σημαντικά στον περιορισμό των κινδύνων σε πολλούς τομείς. Η ενίσχυση της προσαρμοστικής

ικανότητας θα απαιτήσει περαιτέρω ανάλυση, καθορισμό προτεραιοτήτων, σχεδιασμό και δράση σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, καθώς και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των επιχειρήσεων. Η προσαρμογή θεωρείται δικαίως ως ένας από τους τέσσερις πυρήνες της μελλοντικής συμφωνίας του 2015. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις πρόκειται να διαδραματίσουν ρόλο μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

4.6 Ποιος είναι ο ρόλος που θα πρέπει να διαδραματίζει στο μέλλον η Σύμβαση και ειδικότερα η συμφωνία του 2015 για τη δεκαετία έως το 2030 όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τους μηχανισμούς που βασίζονται στην αγορά και την τεχνολογία; Πώς μπορεί να εξελιχθεί η υπάρχουσα εμπειρία και να βελτιωθεί περαιτέρω το πλαίσιο; Η Σύμβαση θα πρέπει να γίνει συντονιστικός φορέας για βασικά μέτρα για το κλίμα, εστιάζοντας τις επιδόσεις των χωρών, την ανταλλαγή τεχνολογίας και τις σημαντικές χρηματοδοτικές ροές. Οι επιχειρήσεις είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για την τεχνολογία και την εφαρμογή της τεχνολογίας. Μέσω της Τεχνολογικής Εκτελεστικής Επιτροπής (TEC) και του Κέντρου και Δικτύου Τεχνολογίας του Κλίματος (CTCN), η Σύμβαση μπορεί να παράσχει εμπειριστατωμένες αναλύσεις των τεχνολογιών, καθώς και να δώσει στα κράτη πλήρη πρόσβαση στις πληροφορίες, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επιλέξουν τις πιο κατάλληλες τεχνολογίες.

4.7 Με ποιον τρόπο θα μπορούσε η συμφωνία του 2015 να βελτιώσει περαιτέρω τη διαφάνεια και τη λογοδοσία των χωρών σε διεθνές επίπεδο; Σε ποιον βαθμό θα πρέπει να τυποποιηθεί παγκοσμίως ένα λογιστικό σύστημα; Με ποιον τρόπο πρέπει να λογοδοτούν οι χώρες όταν δεν κατορθώνουν να ανταποκριθούν στις δεσμεύσεις τους; Σε κάθε περίπτωση, το λογιστικό σύστημα πρέπει να τυποποιηθεί παγκοσμίως, ανεξάρτητα από τον τρόπο επίτευξης αυτής της τυποποίησης, καθώς οι σωστές πληροφορίες έχουν κρίσιμη σημασία όταν πρέπει να επενδυθούν κεφάλαια. Το εν λόγω σύστημα έχει επίσης μεγάλη σημασία για να υπάρξει λογοδοσία σε ό,τι αφορά τη συμφωνία του 2015.

4.8 Με ποιον τρόπο θα μπορούσε να βελτιωθεί η διαδικασία διεξαγωγής διαπραγματεύσεων του ΟΗΕ για να συνεισφέρει καλύτερα στην επίτευξη μιας φιλόδοξης, αποτελεσματικής, δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς συμφωνίας του 2015 καθώς και στη

διασφάλιση της εφαρμογής της; Η ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων και μια διαφανής διαδικασία είναι αναγκαίες προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η συμφωνία εφαρμόζεται και σημειώνει ικανοποιητική επιτυχία. Οι επιχειρήσεις μπορούν να προσφέρουν τη δική τους εμπειρογνωμοσύνη στις διαπραγματεύσεις για το κλίμα, για την εξεύρεση αποδοτικών τρόπων για τη μείωση των εκπομπών και την ανάπτυξη λύσεων για αειφόρο ανάπτυξη. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και της επιχειρηματικής κοινότητας μπορεί επίσης να εξασφαλίσει τη συγκρισιμότητα των προσαρτημάτων και να εξασφαλίσει ίσους όρους ανταγωνισμού. Η νέα παγκόσμια συμφωνία για το 2015 αποτελεί μόνο το πρώτο βήμα, ενώ η εφαρμογή της συμφωνίας θα βασιστεί στην ευρύτερη κοινωνία των πολιτών. Έτσι, τα αποτελέσματα της διαδικασίας και της εφαρμογής πρέπει να είναι διαφανή και πειστικά, προκειμένου να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών παγκοσμίως.

4.9 Με ποιον τρόπο μπορεί η ΕΕ να επενδύσει καλύτερα και να στηρίξει διαδικασίες και πρωτοβουλίες που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της Σύμβασης με στόχο να προετοιμάσει το έδαφος για μία φιλόδοξη και αποτελεσματική συμφωνία του 2015; Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συζήτηση που δρομολογήθηκε με αφορμή αυτό το κείμενο της Επιτροπής. Η ανάλυση όλων των πτυχών της πολιτικής για το κλίμα από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες έχει ζωτική σημασία, ιδίως ενόψει του μεταβαλλόμενου παγκοσμίου γεωπολιτικού τοπίου. Ένα μέρος της ανάλυσης είναι ήδη διαθέσιμο, οπότε δεν είναι ανάγκη οι εργασίες να ξεκινήσουν από το μηδέν. Μια ένδειξη είναι η επιστολή που απέστειλε στον Πρόεδρο των ΗΠΑ το Συμβούλιο Επιστημονικών Συμβούλων του, στην οποία περιγράφουν συνοπτικά τα ζητήματα που εγείρονται από την αλλαγή του κλίματος. Τα διδάγματα της Συμφωνίας του Κιότο και η παρατεταμένη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στα ΗΕ υπογραμμίζουν και αυτά την ανάγκη για αλλαγή πριν να είναι πολύ αργά. Επιπλέον, οι διαπιστώσεις και οι συστάσεις οργανισμών εμπειρογνομένων όπως ο ΔΟΕ μπορούν και θα πρέπει να εφαρμοστούν χωρίς υπερβολική καθυστέρηση. Η έκθεση του ΔΟΕ με τίτλο "Επαναπροσδιορισμός του χάρτη για το κλίμα και την ενέργεια" (Redrawing the Energy Climate Map) προσφέρει μια πραγματιστική και εφικτή προσέγγιση. Τέσσερις βασικές και επιτεύξιμες πολιτικές που περιέχει η έκθεση είναι: η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, της βιομηχανίας και των μεταφορών, η παύση της κατασκευής και της χρήσης των λιγότερο αποδοτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας με άνθρακα και η επιτάχυνση της σταδιακής κατάρτησης ορισμένων επιδοτήσεων για την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ»

[COM(2013) 229 final]

(2014/C 67/30)

Εισηγητής: ο κ. **José María ESPUNY MOYANO**

Στις 29 Απριλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ

COM(2013) 229 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 122 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η υδατοκαλλιέργεια της Ένωσης μπορεί και πρέπει να συμβάλει ουσιαστικά στον περιορισμό της ολοένα και μεγαλύτερης ευρωπαϊκής εξάρτησης από την εισαγωγή υδρόβιων προϊόντων.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη μέλη να προωθήσουν δραστικά μέτρα για την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας.

1.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίκτες τις ισχύουσες προθεσμίες χορήγησης διοικητικών αδειών στις επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες ξεπερνούν σε ορισμένα κράτη μέλη τα δύο έτη. Με μέλημα τη βιωσιμότητα της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την ελαστικοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και τη μείωση του κόστους τους.

1.4 Η εκτίμηση ότι κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης στην κατανάλωση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας προέλευσης από την ΕΕ θα συνεπάγεται τη δημιουργία 3.000 με 4.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για την ΕΟΚΕ. Τούτο δε καθότι πρόκειται για θέσεις ειδικευσης που θα δημιουργηθούν σε περιοχές με ελάχιστες εναλλακτικές επαγγελματικές ευκαιρίες.

1.5 Η ανεπαρκής εφαρμογή των κανόνων επισημάνσης των υδρόβιων προϊόντων —ιδίως των μη συσκευασμένων, μέσω της ενημέρωσης των καταναλωτών στα σημεία πώλησης— ανησυχεί την ΕΟΚΕ όχι μόνο σε σχέση με την απάτη, αλλά και με τον αξιόμιτο ανταγωνισμό έναντι των Ευρωπαίων παραγωγών. Ζητά,

συνεπώς, από την Επιτροπή και από τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στα στρατηγικά σχέδια αποτελεσματικά μέτρα για την επίλυση του επίμονου αυτού προβλήματος.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να οργανωθούν εκστρατείες ενημέρωσης ώστε να γίνουν γνωστά στους Ευρωπαίους καταναλωτές τα υψηλά πρότυπα παραγωγής και ποιότητας της υδατοκαλλιέργειας που αναπτύσσεται στην Ένωση. Οι εκστρατείες αυτές θα πρέπει να μπορούν να χρηματοδοτούνται από το μελλοντικό Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

1.7 Η ΕΟΚΕ τάσσεται για άλλη μια φορά ανεπιφύλακτα υπέρ της ενίσχυσης των ελέγχων κατά την εισαγωγή υδρόβιων προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), ώστε να εξασφαλιστεί η πλήρης ιχνηλασιμότητά τους και η τήρηση των προδιαγραφών.

1.8 Κατά την ΕΟΚΕ έχει πρωταρχική σημασία να ενισχυθεί η χρηματοδότηση έργων έρευνας και καινοτομίας στις υδατοκαλλιέργειες. Επίσης, πρέπει τόσο τα κράτη μέλη όσο και η Επιτροπή, στα προγράμματα επένδυσης σε έρευνα και καινοτομία στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, να δώσουν έμφαση στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο έγγραφο σχετικά με το μέλλον της πλατφόρμας τεχνολογίας και καινοτομίας στον τομέα της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας (EATiP), που δημοσιεύτηκε το 2012.

1.9 Η οικονομική διαφοροποίηση που προσφέρει η υδατοκαλλιέργεια (π.χ. παροχή τουριστικών υπηρεσιών) πρέπει να προαχθεί και να διευκολυνθεί, ως ευκαιρία για τους παραγωγούς του κλάδου, τόσο των θαλάσσιων όσο και των εσωτερικών υδάτων και δη για τις ΜΜΕ.

1.10 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι έχει σημασία να τονιστεί ο ευρωπαϊκός χαρακτήρας του γνωμοδοτικού συμβουλίου για την υδατοκαλλιέργεια, έναντι του τοπικού χαρακτήρα των λοιπών γνωμοδοτικών συμβουλίων. Υπό αυτή την έννοια θεωρεί ότι οι συνιστώσες του (η σχέση των οποίων με τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας πρέπει να είναι άμεση) πρέπει να έχουν ευρωπαϊκό ή, σε κάθε περίπτωση, υπερεθνικό χαρακτήρα. Αυτό πρέπει να αντικατοπτρίζεται στη δομή και στη χρηματοδότησή του.

1.11 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι, δεδομένου του πολυτομεακού χαρακτήρα της υδατοκαλλιέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει ότι το εν λόγω γνωμοδοτικό συμβούλιο για την υδατοκαλλιέργεια θα έχει άμεση και ειδική σχέση με τις διάφορες Γενικές Διευθύνσεις της.

1.12 Δεδομένου ότι οι πρώτες ενέργειες που ανατίθενται στο γνωμοδοτικό συμβούλιο υδατοκαλλιέργειας, σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πρέπει να υλοποιηθούν εντός των πρώτων μηνών του 2014, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν το ταχύτερο για τη σύσταση και την έναρξη της λειτουργίας του, ώστε να μην υπάρξουν καθυστερήσεις.

2. Ιστορικό

2.1 Η υπό εξέλιξη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) αποδίδει εξέχουσα θέση στην υδατοκαλλιέργεια και ορίζει την προώθηση της δραστηριότητας αυτής ως μία από τις προτεραιότητές της.

2.2 Στην πρότασή της για την ΚΑΛΠ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να θεσπιστεί ανοιχτή μέθοδος συντονισμού με τα κράτη μέλη για θέματα υδατοκαλλιέργειας. Το σύστημα αυτό θα συνίσταται σε προαιρετική διαδικασία συνεργασίας, με βάση στρατηγικές κατευθύνσεις και πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια, με τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

3. Σύνοψη της πρότασης της Επιτροπής

3.1 Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ [(COM) 2013] final] δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Απριλίου 2013. Δεν είναι δεσμευτικές, αλλά θα αποτελέσουν τη βάση για τα πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια. Στόχος τους είναι να συνδράμουν τα κράτη μέλη ώστε να προσδιορίσει το καθένα εξ αυτών τους οικείους εθνικούς στόχους, λαμβάνοντας υπόψη την αρχική κατάσταση που επικρατεί επιτόπου, τις συνθήκες σε εθνική κλίμακα και τις θεσμικές διατάξεις.

3.2 Στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές εξετάζονται τέσσερις τομείς προτεραιότητας:

- διοικητικές διαδικασίες·
- συντονισμός του χωροταξικού σχεδιασμού·
- ανταγωνιστικότητα·
- ισότιμοι όροι ανταγωνισμού.

3.3 Στα πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια που καλείται να καταρτίσει το κάθε κράτος μέλος που έχει συμφέροντα στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, πρέπει να ορίζονται κοινοί στόχοι

και δείκτες για την αξιολόγηση της προόδου. Τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν τα στρατηγικά σχέδια στην Επιτροπή πριν από το τέλος του 2013.

3.4 Τα πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια πρέπει να αποβλέπουν: στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας της υδατοκαλλιέργειας, τη στήριξη της ανάπτυξης και της καινοτομίας στον κλάδο, την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, την προαγωγή της διαφοροποίησης, τη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης στις αγροτικές και παράκτιες περιοχές, καθώς και την εξασφάλιση ισότιμων όρων στους παραγωγούς προϊόντων υδατοκαλλιέργειας όσον αφορά την πρόσβαση στα ύδατα και τα εδάφη.

3.5 Η πρόταση μεταρρύθμισης της ΚΑΛΠ περιλαμβάνει τη σύσταση γνωμοδοτικού συμβουλίου για την υδατοκαλλιέργεια, επιφορτισμένου να υποβάλλει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης προτάσεις και συστάσεις για θέματα διαχείρισης της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και να τα ενημερώνει για τα προβλήματα του κλάδου.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η αγορά της ΕΕ καταναλώνει περίπου 13,2 εκατομμύρια τόνους υδρόβιων προϊόντων ετησίως, εκ των οποίων το 65 % περίπου προέρχονται από εισαγωγές, το 25 % από αλιευτική δραστηριότητα της ΕΕ και μόνο το 10 % από υδατοκαλλιέργειες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι αυτή η έλλειψη ισορροπίας δεν είναι βιώσιμη, ούτε από οικονομική άποψη, λόγω του ελλείμματος που προκαλεί στο εμπορικό ισοζύγιο, ούτε από κοινωνική, λόγω της απώλειας ευκαιριών απασχόλησης.

4.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει θετική τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης στην κατανάλωση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας προέλευσης από την ΕΕ θα συνεπάγεται τη δημιουργία 3.000 με 4.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης.

4.3 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η υδατοκαλλιέργεια πρέπει να αποτελέσει έναν από τους πυλώνες της στρατηγικής της ΕΕ για τη γαλάζια ανάπτυξη και ότι η ανάπτυξη της μπορεί να συμβάλει στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η υδατοκαλλιέργεια προσφέρει δυνατότητες ανάπτυξης και δημιουργίας απασχόλησης στις παράκτιες και παραποτάμιες περιοχές της ΕΕ όπου δεν υπάρχουν πολλές εναλλακτικές οικονομικές δυνατότητες.

4.4 Ο Ευρωπαίος καταναλωτής ζητά όλο και περισσότερα υδρόβια προϊόντα. Η ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια προσφέρει τέτοια προϊόντα καλής ποιότητας τα οποία, επιπλέον, ανταποκρίνονται στις αυστηρότερες προδιαγραφές περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, υγείας των ζώων και προστασίας της υγείας των καταναλωτών. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο εφοδιασμός της αγοράς της ΕΕ σε ασφαλή, υγιεινά και βιώσιμα προϊόντα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους κυριότερους στόχους για τις προσεχείς δεκαετίες.

4.5 Παρά τα προφανή αυτά πλεονεκτήματα, η παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ παραμένει στάσιμη από το 2000. Στο μεταξύ, η δραστηριότητα αυτή σημειώνει σαφή άνδιση σε άλλες περιοχές του κόσμου, που εξάγουν ένα μέρος της παραγωγής τους στην Ένωση.

4.6 Η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα δημόσιας υγείας, προστασίας του καταναλωτή και περιβάλλοντος εντάσσεται στις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η νομοθεσία αυτή έχει σημαντική επίπτωση στο κόστος παραγωγής της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, το οποίο δύσκολα μετακυλιεται στην τιμή των προϊόντων, λόγω του ανταγωνισμού από τις εισαγωγές που δεν διέπονται από ανάλογες απαιτήσεις.

4.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σαφώς ανεπαρκή για την αποκατάσταση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των οικονομικών φορέων της ΕΕ και των τρίτων χωρών. Το να στηριχτεί η επανεξισορρόπηση αποκλειστικά σε δράσεις για την πιστοποίηση του επιπέδου ασφάλειας και βιωσιμότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και στη σχετική ενημέρωση της κοινωνίας δεν είναι ουδόλως ικανοποιητικό και δεν απαλλάσσει τις δημόσιες αρχές από το να απαιτούν για τις εισαγωγές το ίδιο επίπεδο ασφάλειας που απαιτείται από την ευρωπαϊκή παραγωγή, με πλήρη ιχνηλασιμότητα «από τον παραγωγό στον καταναλωτή».

4.8 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, στην αγορά της ΕΕ, η ανισορροπία ως προς τις συνθήκες παραγωγής μεταξύ των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που παράγονται στην ΕΕ και των αντίστοιχων που παράγονται σε τρίτες χώρες και κατόπιν εισάγονται στην ΕΕ, είναι ζήτημα πολύ πιο σύνθετο, που δεν μπορεί να αναχθεί απλά σε θέμα ενημέρωσης και απόφασης των καταναλωτών. Πρέπει να ληφθούν υπόψη άλλες παράμετροι, όπως ο περιορισμός του περιττού διοικητικού κόστους, η πρόσβαση σε χώρο για την ανάπτυξη δραστηριότητας ή οι ελλείψεις στα συστήματα ιχνηλασιμότητας.

4.9 Στην πράξη, η υποχρεωτική πληροφόρηση που πάντοτε θα έπρεπε να διατίθεται στους καταναλωτές στα σημεία τελικής πώλησης, συχνά είναι ατελής ή ασαφής, με αποτέλεσμα π.χ. να αντικαθίστανται νωπά ευρωπαϊκά προϊόντα από αποψυγμένα εισαγόμενα, εν αγνοία του αγοραστή. Η κατάσταση αυτή περιορίζει την ικανότητα των καταναλωτών να προβαίνουν σε υπεύθυνες αγορές, ενώ παράλληλα συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό έναντι των παραγωγών της ΕΕ.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η στενή συνεργασία της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποιητικής βιομηχανίας υδρόβιων προϊόντων μπορεί να τονώσει τη δημιουργία απασχόλησης και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και στους δύο οικονομικούς κλάδους.

5.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι απαιτείται βελτίωση της ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση των διοικητικών διατυπώσεων όσον αφορά τις προθεσμίες και το κόστος αδειοδότησης για νέες μονάδες υδατοκαλλιέργειας στα κράτη μέλη.

5.3 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι, στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, η καθιέρωση χωροταξικών σχεδίων μπορεί να συμβάλει στη μείωση της αβεβαιότητας, στη διευκόλυνση των επενδύσεων, στην επιτάχυνση της ανάπτυξης επιχειρήσεων και στην τόνωση της δημιουργίας απασχόλησης.

5.4 Κατά την ΕΟΚΕ, η υδατοκαλλιέργεια εσωτερικών υδάτων δεν εξετάζεται επαρκώς στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδίως όσον αφορά τον χωροταξικό σχεδιασμό.

5.4.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευρύνει το σεμινάριο περί βέλτιστων πρακτικών που θα διοργανώσει το καλοκαίρι του 2014, προκειμένου να συμπεριλάβει την εφαρμογή συντονισμένου χωροταξικού σχεδιασμού και για τις υδρολογικές λεκάνες ποταμών (πέρα από τον θαλάσσιο σχεδιασμό), ώστε να συνδράμει τα κράτη μέλη στο σχεδιασμό τους.

5.5 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι έχει σημασία να σχεδιαστεί και να ελέγχεται δεόντως η παραγωγική δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας, ώστε να προληφθούν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Από την πλευρά της, φρονεί ότι η διαχείριση του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας πρέπει να στηρίζεται σε προσέγγιση βάσει οικοσυστημάτων.

5.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι σημαντικό η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας να θεμελιωθεί σε μια στενή συνεργασία με την έρευνα και την επιστήμη.

5.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή όσον αφορά την αναγνώριση των οικολογικών πλεονεκτημάτων που προσφέρει η εκτατική υδατοκαλλιέργεια σε υδατοσυλλογές, ως παράδειγμα οικονομικής δραστηριότητας που συνάδει με τις ανάγκες διαφύλαξης οικοτόπων ή ειδών.

5.8 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να προσφέρει τη συνδρομή της στις εθνικές και περιφερειακές αρχές με υποδείξεις για την καλύτερη και ομοιογενέστερη εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας (π.χ. της περιβαλλοντικής).

5.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον ρόλο του γνωμοδοτικού συμβουλίου υδατοκαλλιέργειας και φρονεί ότι μπορεί να βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων των εθνικών στρατηγικών σχεδίων και στον έλεγχο της ορθής εφαρμογής τους. Ωστόσο, επιθυμεί να επισημάνει τα χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν από άλλα γνωμοδοτικά συμβούλια: πρώτον, ότι το πεδίο δράσης του αφορά έναν ιδιωτικό πόρο που ανήκει στην ιδιοκτησία των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, σε αντίθεση με την περίπτωση της αλιείας, όπου τα αποθέματα είναι δημόσιος φυσικός πόρος· δεύτερον, ότι η εμβέλεια της δράσης του δεν είναι περιφερειακή, αλλά καλύπτει το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2013

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Πράσινη Υποδομή (ΠΥ) – Ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης»

[COM(2013) 249 final]

(2014/C 67/31)

Εισηγητής: ο κ. **Adalbert KIENLE**

Στις 3 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Πράσινη Υποδομή (ΠΥ) — Ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης.

COM(2013) 249 final.

Το ειδικευμένο τμήμα "Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον", στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 134 ψήφους υπέρ και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την Πράσινη Υποδομή (ΠΥ), καθώς και την πρόθεσή της να ενισχύσει έργα στον τομέα των ΠΥ μέσω μίας δέσμης μέτρων.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες που θα αποκτηθούν κατά την υλοποίηση της δέσμης μέτρων, ώστε τα μέτρα αυτά να αναπτυχθούν περαιτέρω μέσω της στρατηγικής για ΠΥ που έχει ανακοινωθεί στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα 2020.

1.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει το στόχο να συνδεθεί το οικολογικό με το οικονομικό όφελος μέσω έργων για ΠΥ. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μία υποδομή που να περιέχει φυσικές, ημιφυσικές, εκμεταλλεύσιμες ή αστικές δομές τοπίου που θα συμβάλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλων πτυχών του περιβάλλοντος ενώ θα προσφέρει λιγότερο δαπανηρές και αειφόρες υπηρεσίες στην κοινωνία. Σε αντίθεση με το πρόγραμμα Natura 2000, η προαγωγή των ΠΥ δεν είναι δημιουργία πρόσθετου δικτύου προστασίας της φύσης, πέρα από το δίκτυο Natura 2000.

1.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι την κύρια ευθύνη για τα έργα ΠΥ φέρουν τα κράτη μέλη και ειδικότερα οι φορείς του περιφερειακού και του τοπικού σχεδιασμού. Η ΕΕ αναλαμβάνει κατά την προαγωγή των ΠΥ κυρίως υποστηρικτικό ρόλο. Η έννοια της ΠΥ θα πρέπει να ενταχθεί με ουσιαστικό τρόπο ιδιαίτερα σε πολιτικές για τη γεωργία και τη δασοκομία, την προστασία της φύσης, τα ύδατα, τη θάλασσα και την αλιεία, την περιφερειακή πολιτική και την πολιτική συνοχής, την πολεοδομία, την πολιτική για το κλίμα, τις μεταφορές, την ενέργεια, την πολιτική προστασία και τη χρήση της γης, αλλά και στα αντίστοιχα μέσα χρηματοδότησης της ΕΕ.

1.5 Όταν πρόκειται για έργα ΠΥ ευρωπαϊκής εμβέλειας, θα πρέπει η ΕΕ να αναλάβει την πλήρη ευθύνη. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση να δημιουργηθεί, κατ' αναλογία προς τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε), και ένα ΔΕΔ-ΠΥ για τη χρηματοδότηση πράσινων υποδομών με έναν κατάλογο χαρτογραφημένων σχεδίων που να συνδέονται με τις δαπάνες των Διαρθρωτικών Ταμείων.

1.6 Όσον αφορά τα έργα ΠΥ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, βασικοί παράγοντες είναι οι φορείς περιφερειακού και τοπικού προγραμματισμού, οι πόλεις και οι δήμοι, οι φορείς έργων υποδομών, -όπως το οδικό δίκτυο, ο σιδηρόδρομος, υδραυλικά και λιμενικά έργα, αντιπλημμυρικά έργα-, γεωργοί και δασοκόμοι, επιχειρήσεις και κατασκευαστικές εταιρείες, οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος και συνδικαλιστικές οργανώσεις. Είναι απαραίτητο να υποστηριχθούν αυτοί οι φορείς, καθώς η επιτυχία των έργων ΠΥ θα εξαρτηθεί από τον βαθμό στον οποίο τα σχετικά έργα έχουν σχεδιαστεί, υιοθετηθεί και στηρίζονται από τους τοπικούς και τους περιφερειακούς παράγοντες.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως απαραίτητο να δοθεί σαφής μεγαλύτερη σημασία στην έγκαιρη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε έργα ΠΥ, από αυτήν που δίνεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής. Οι συμμετοχικές διαδικασίες προγραμματισμού με έγκαιρη συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών έχουν καίρια σημασία.

1.8 Συγχρόνως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι έργα ΠΥ μπορεί να προκαλέσουν σύγκρουση νόμιμων συμφερόντων μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων και ότι, επομένως, θα πρέπει να προβλεφθούν κατάλληλοι μηχανισμοί για την επίλυση διαφορών, την αντιστάθμιση συμφερόντων και την βελτίωση του έργου. Με έναν σωστό χειρισμό, οι ΠΥ θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην

άμβλυνση ή ακόμη και στην εξάλειψη των παραδοσιακών συγκρούσεων που προκύπτουν στον τομέα της προστασίας της φύσης μεταξύ προστασίας και οφέλους. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να δημιουργηθούν επαρκή κίνητρα για την κινητοποίηση των απαραίτητων ιδιωτικών επενδύσεων.

2. Εισαγωγή

2.1 Η διατήρηση και η αποκατάσταση της βιοποικιλότητας είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία των ανθρώπων, την οικονομική άνθηση και για την ύπαρξη ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης, λόγω της εγγενούς αξίας της, καθώς και λόγω των υπηρεσιών που προσφέρει ως φυσικό κεφάλαιο. Για τον λόγο αυτόν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη στρατηγική της για τη βιοποικιλότητα για το έτος 2010, είχε θέσει ως στόχο να αναχαιτίσει έως το 2020 ⁽¹⁾ την απώλεια βιοποικιλότητας και την επιδείνωση των υπηρεσιών οικοσυστήματος στην ΕΕ και να αποκαταστήσει, στο μέτρο του δυνατού, της ζημιές αυτές. Βασικός στόχος μίας ευρωπαϊκής στρατηγικής ΠΥ, είναι η προαγωγή πράσινων υποδομών.

2.2 Η ανακοίνωση που υιοθέτησε η Επιτροπή στις 6 Μαΐου 2013 με τίτλο "Πράσινη Υποδομή (ΠΥ) — Ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης" περιέχει τις εξής προτεραιότητες:

- Προαγωγή των ΠΥ σε σημαντικούς πολιτικούς τομείς όπως η γεωργία και η δασοκομία, η προστασία της φύσης, η πολιτική για τα ύδατα, τη θάλασσα και την αλιεία, η περιφερειακή πολιτική και η πολιτική συνοχής, η πολιτική για το κλίμα, τις μεταφορές, την ενέργεια, η πολιτική προστασία και η πολιτική για τη χρήση της γης, μέσω της δημοσίευσης κατευθυντήριων γραμμών για την συνεκτίμηση της έννοιας της ΠΥ κατά την υλοποίηση αυτών των πολιτικών κατά την περίοδο 2014-2020
- Βελτίωση της έρευνας σχετικά με την ΠΥ, των δεδομένων και της γνωστικής βάσης και προαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών
- Βελτίωση της πρόσβασης σε πόρους χρηματοδότησης πράσινων έργων υποδομής – έως το 2014 δημιουργία ειδικού μέσου διευκόλυνσης της ΕΕ για τη στήριξη πράσινων έργων υποδομής από κοινού με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
- Ενίσχυση πράσινων έργων υποδομής σε επίπεδο ΕΕ - έως το τέλος 2015 αξιολόγηση από την Επιτροπή της εξέλιξης ενός δικτύου έργων πράσινη υποδομής ενωσιακής εμβέλειας, μέσω μιας πρωτοβουλίας TEN-ΠΥ της Επιτροπής.

2.3 Στη γνωμοδότησή της σχετικά με τη στρατηγική για την βιοποικιλότητα της 26ης Οκτωβρίου 2011 ⁽²⁾, η ΕΟΚΕ επιδοκίμασε καταρχήν τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα αλλά είχε επικρίνει την ελλιπή ανάλυση των αιτιών για τις οποίες δεν επιτεύχθηκαν οι στόχοι. Είχε επισημάνει ότι η ουσιαστική υλοποίησή τους δυσχεραίνεται από την έλλειψη πολιτικής βούλησης των κρατών μελών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Ιδιαίτερα παραστατικός είναι ο ορισμός που δίνει ο David Rose στο "Green Infrastructure A Landscape Approach": "Ως πράσινη υποδομή χαρακτηρίζονται τα στοιχεία που συνδέουν το

φυσικό με το δομημένο περιβάλλον και καθιστούν τη ζωή στις πόλεις πιο ανεκτή ·· αυτά μπορεί να είναι πάρκα, μονοπάτια, πράσινες σκεπές αλλά και δεντροστοιχίες στους δρόμους και δεντροφυτεμένες περιοχές στις πόλεις. Σε επίπεδο περιφέρειας, η πράσινη υποδομή περιλαμβάνει το δίκτυο πρασίνου, τους πράσινους χώρους, πράσινους δρόμους, εκτάσεις εκμετάλλευσης (δασικής ή γεωργικής) καθώς και άλλα στοιχεία που προσφέρουν πολυάριθμα οφέλη για την υγεία και την ευεξία των πολιτών και ωφελούν τα οικοσυστήματα".

3.2 Παραδείγματα για ΠΥ είναι τα εξής:

- Η δημιουργία ή η διατήρηση φυσικών εκτάσεων υπερχείλισης: ενώ ένα φράγμα προστατεύει μόνον από πλημμύρες, οι εκτάσεις υπερχείλισης επιπλέον φιλτράρουν το νερό, σταθεροποιούν τον υδροφόρο ορίζοντα, προσφέρουν δυνατότητες αναψυχής, δεσμεύουν το διοξείδιο του άνθρακα, προσφέρουν χρήσιμη ξυλεία και συμβάλλουν στη διασύνδεση ενδιαιτημάτων.
- Τα δάση, που περιέχουν ένα ιδανικό μείγμα ειδών, ηλικιών και διαρθρώσεων, απορροφούν μεγάλες ποσότητες νερού, προστατεύουν το έδαφος, συμβάλλουν στην αποφυγή πλημμυρών και κατολισθήσεων, ή περιορίζουν τις επιπτώσεις τους.
- Οι ΠΥ ως αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης κατοικημένων περιοχών: σωστά διαμορφωμένα πάρκα, δεντροστοιχίες, μονοπάτια για πεζοπορίες, πράσινες σκεπές και πράσινοι τοίχοι συνιστούν μία αποτελεσματική ως προς το κόστος βελτίωσης του κλίματος στις πόλεις, αναβαθμίζοντας γενικά την ποιότητα ζωής σε αυτές. Επιπλέον συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα και στην καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος.

3.3 Το 82 % της επικράτειας της ΕΕ βρίσκεται εκτός του δικτύου Natura 2000. Είναι, συνεπώς, προφανές ότι η διατήρηση και η αποκατάσταση της βιολογικής ποικιλομορφίας μέσω της προαγωγής πράσινων υποδομών και σε περιοχές εκτός Natura 2000, είναι απολύτως απαραίτητη τόσο για την λειτουργικότητα του δικτύου προστατευμένων περιοχών όσο και για την προσφορά οικονομικών υπηρεσιών γενικότερα. Σε αντίθεση με το πρόγραμμα Natura 2000, η προαγωγή των ΠΥ δεν συνιστά νομικό μέσο. Συνεπώς δεν μπορεί να υποκαταστήσει την υλοποίησή του Natura 2000 αλλά το συμπληρώνει με μία ακόμη συνιστώσα. Από την άλλη πλευρά, στόχος της πρωτοβουλίας για τις ΠΥ δεν είναι η δημιουργία πρόσθετου δικτύου προστασίας της φύσης, πέρα από το δίκτυο Natura 2000. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αξιοποιηθεί η πρωτοβουλία για τις ΠΥ κυρίως για να ενθαρρυνθεί η συνεταιριστική προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος και να προαχθεί αοδηγτά σε όλα τα κράτη μέλη.

3.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι επείγοντως απαραίτητο να συμμετάσχει εγκαίρως και δραστήρια η κοινωνία των πολιτών σε σχέδια ΠΥ, όπως προβλέπεται και στη συμφωνία του Aarhus για τη συμμετοχή των πολιτών σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Πολυάριθμα παραδείγματα αποδεικνύουν το βαθμό στον οποίο η επιτυχία σχεδίων εξαρτάται από την αποδοχή ή την απόρριψη εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών. Για τους λόγους αυτούς, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί στην στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μία σαφέστερη αναφορά στην ανιούσα προσέγγιση καθώς και στην ανάπτυξη συμπράξεων μεταξύ παραγόντων της τοπικής αυτοδιοίκησης, των φορέων έργων υποδομής, της οικονομίας και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, της γεωργίας και της δασοκομίας, της διαχείρισης υδάτων και της προστασίας των ακτών, καθώς και ΜΚΟ για την προστασία του περιβάλλοντος.

⁽¹⁾ COM(2011) 244 final

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020», ΕΕ C 24 της 28.1.2012 σ.111-116

3.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής για την ΠΥ, δεν συνιστά τη στρατηγική για τις ΠΥ, που είχε ανακοινωθεί στη στρατηγική για την βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020. Επιδοκιμάζει, ωστόσο, τις δράσεις που περιλαμβάνει η ανακοίνωση ως βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι εμπειρίες που θα αποκτηθούν κατά την υλοποίηση αυτών των μέτρων, θα πρέπει να αξιοποιηθούν για την περαιτέρω εξέλιξη τους σε στρατηγική για τις ΠΥ.

3.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να τεθούν κατά την υλοποίηση των ΠΥ ακόμη περισσότερες προτεραιότητες από αυτές που τίθενται στην ανακοίνωση. Όπως και στη στρατηγική για την βιοποικιλότητα, και στην ανακοίνωση δεν υπάρχει μία σαφής ανάλυση των αιτιών που εμποδίζουν την ικανοποιητική υλοποίηση της πράσινης υποδομής. Η έλλειψη πολιτικής βούλησης σε ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά την υλοποίηση των σχεδίων αυτών δεν αντιμετωπίζεται μόνον με τις προβλεπόμενες τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές και τη βελτίωση των διαθέσιμων πληροφοριών και της γνωστικής βάσης. Προϋπόθεση για μία αποτελεσματική στρατηγική ΠΥ, είναι, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η ανελλιπής παρακολούθηση, κριτική ανάλυση των μέτρων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη και ενδεχομένως εύστοχα εκ των υστέρων μέτρα για την ενίσχυση ορισμένων κρατών μελών ή περιφερειών που παρουσιάζουν σαφή ελλείμματα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Ο ρόλος της ΕΕ κατά την προώθηση των ΠΟΥ

4.1.1 Την κύρια ευθύνη για τα έργα ΠΥ φέρουν τα κράτη μέλη, και ειδικότερα οι φορείς του περιφερειακού και του τοπικού σχεδιασμού. Η ΕΕ αναλαμβάνει κατά την προαγωγή των ΠΥ κυρίως υποστηρικτικό ρόλο, μέσω της ευρείας διάδοσης της έννοιας της ΠΥ, καθώς και, όπως προβλέπεται και στην ανακοίνωση της Επιτροπής, με την παροχή κατάλληλων και εύκολα προσπελάσιμων βάσεων πληροφοριών και γνώσεων. Επιπλέον, τα μέσα χρηματοδότησης που διαθέτει η ΕΕ, επηρεάζουν καθοριστικά τον περιφερειακό και τοπικό προγραμματισμό και συνεπώς, η συμπερίληψη της έννοιας των ΠΥ σε αυτά τα μέσα χρηματοδότησης πρέπει να έχει απόλυτη προτεραιότητα.

4.1.2 Ωστόσο, την άμεση ευθύνη για τα έργα ΠΥ ενωσιακής εμβέλειας, θα πρέπει να φέρει η ΕΕ. Συνήθως τέτοια έργα αφορούν τοπία που καλύπτουν διάφορα κράτη μέλη, όπως οροσειρές, ποτάμια ή δάση. Ως επιτυχημένο παράδειγμα αναφέρει η ανακοίνωση την ευρωπαϊκή «πράσινη ζώνη». Ιδιαίτερη προσοχή αξίζουν επίσης και οι κοιλάδες ποταμών που διέρχονται από περισσότερες χώρες ως βάση μιας ευρωπαϊκής ΠΥ. Ειδικά στην περίπτωση ποταμών όπως ο Δούναβης και ο Έλβας, που προκάλεσαν και εφέτος σημαντικές πλημμύρες, μπορεί να επιτευχθεί αισθητή βελτίωση των αντιπλημμυρικών μέτρων χάρη στα έργα ΠΥ, που συγχρόνως συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε υδάτινες ζώνες ενωσιακής σημασίας και στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και του τουρισμού σε αυτές τις ζώνες.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ενίσχυση ενός ευρωπαϊκού δικτύου έργων ΠΥ ενωσιακής εμβέλειας με στρατηγικό σχεδιασμό, με έναν κατάλογο χαρτογραφημένων σχεδίων. Το μέτρο αυτό θα πρέπει να ενταχθεί σε μία πρωτοβουλία ΔΕΔ-ΠΥ, και να έχει παρόμοια βαρύτητα με τις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για τις υποδομές στον τομέα των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών.

4.2 Προετοιμασία του σχεδιασμού των ΠΥ

Βασική αιτία της ανεπαρκούς προετοιμασίας και προαγωγής των ΠΥ είναι, κατά την ΕΟΚΕ, η ελλιπής γνώση σχετικά με την έννοια των

ΠΥ και των πρακτικών πλεονεκτημάτων, καθώς και των πιθανών πλεονεκτημάτων που προσφέρουν ως προς το κόστος. Δικαίως η Επιτροπή θέτει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει περισσότερο τους σημαντικούς ενδιαφερόμενους φορείς για τις ΠΥ, να ενισχύσει την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με αποτελεσματικές πρακτικές και να βελτιώσει τη γνωστική βάση σχετικά με τις ΠΥ. Για τον σκοπό αυτόν προσφέρονται ιδιαίτερα τα κοινωνικά δίκτυα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι βασική προϋπόθεση για την προσέγγιση της κοινής γνώμης είναι η χρήση ενός παραστατικού και κατανοητού για τους πολίτες ορισμού των ΠΥ. Ο ορισμός που χρησιμοποιεί η Επιτροπή δεν πληροί αυτή την προϋπόθεση ⁽³⁾.

4.3 Συνεκτίμηση της ειδικής κατάστασης στα επιμέρους κράτη μέλη.

4.3.1 Η κατάσταση όσον αφορά τις φυσικές, ημιφυσικές ή αστικές εκτάσεις είναι διαφορετική σε κάθε κράτος μέλος. Ενώ σε ορισμένες πυκνοκατοικημένες περιοχές και πόλεις το ποσοστό κάλυψης των εκτάσεων με «γκρίζα υποδομή» είναι εξαιρετικά μεγάλο, άλλες περιοχές διαθέτουν μεγάλες φυσικές εκτάσεις. Όσον αφορά τα μέτρα της ΕΕ για την προαγωγή ΠΥ, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των περιοχών όπου ο στόχος είναι η δημιουργία νέας ΠΥ και άλλων περιοχών όπου προτεραιότητα έχει μάλλον η διατήρηση και η φροντίδα του φυσικού τοπίου.

4.4 Η συμπερίληψη καιρίων πολιτικών και τα μέσα χρηματοδότησής τους

4.4.1 Πολύ ορθά στην ανακοίνωση δίνεται απόλυτη προτεραιότητα στην ουσιαστική συμπερίληψη πτυχών ΠΥ σε ένα ευρύ φάσμα πολιτικών.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την επεξεργασία τεχνικών κατευθυντήριων γραμμών με βασικά κριτήρια και όρους για την συμπερίληψη πτυχών των ΠΥ στην περιφερειακή πολιτική και στην πολιτική συνοχής, στην πολιτική για το κλίμα και το περιβάλλον, την υγεία και τους καταναλωτές και στην Κοινή Γεωργική Πολιτική, καθώς και των σχετικών μέσων χρηματοδότησης. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να δημοσιευτούν το συντομότερο δυνατό, ώστε τα κράτη μέλη που ήδη επεξεργάζονται τα επιχειρησιακά σχέδια να μπορούν να τις αξιοποιήσουν κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

4.4.3 Οι ΠΥ χρειάζονται εκτός από τις δημόσιες, και ιδιωτικές επενδύσεις. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι για τις ιδιωτικές επενδύσεις σε ΠΥ χρειάζονται επαρκή κίνητρα. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης το σχέδιο για τη δημιουργία ειδικού μέσου διευκόλυνσης της χρηματοδότησης της ΕΕ από κοινού με την ΕΤΕπ.

4.5 Ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον περιφερειακό και τοπικό σχεδιασμό

4.5.1 Στην ανακοίνωση αναγνωρίζεται μεν η ανάγκη συμπερίληψης της ΠΥ στον περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό και στον τοπικό προγραμματισμό. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει, ωστόσο, την έλλειψη συγκεκριμένων μέτρων στο σχέδιο δράσης. Ειδικά ο χωροταξικός προγραμματισμός, ο σχεδιασμός του τοπίου και η πολεοδομία σε

⁽³⁾ COM (2013)249final, σ.3

τοπικό επίπεδο έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην υλοποίηση της ΠΥ. Λόγω όμως της αρχής της επικουρικότητας, το ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να ασκήσει μόνο περιορισμένη επιρροή σε αυτόν τον τομέα.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ ζητεί να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν πιο έγκαιρη συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, χωρίς την οποία τα σχέδια για ΠΥ δεν θα μπορούν να υλοποιηθούν ή θα αποτύχουν λόγω έλλειψης αποδοχής. Απαιτείται, επομένως, μια συμμετοχική διαδικασία προγραμματισμού στα πλαίσια της οποίας οι παράγοντες αυτοί θα μπορούν να αναλάβουν δραστήριο ρόλο στη διαμόρφωση των σχεδίων. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι αποφάσεις για την δημιουργία ΠΥ δεν προσφέρουν πάντα αμοιβαίο όφελος αλλά ότι κάποιοι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει σε ορισμένες περιπτώσεις να αποδεχτούν και μειονεκτήματα (για παράδειγμα, όταν η διατήρηση ΠΥ στις όχθες ποταμών ή λιμνών συνεπάγεται την απαγόρευση δόμησης). Είναι απαραίτητο να επισημανθούν σαφώς οι αντιφατικοί στόχοι που προκύπτουν από την σύγκρουση συμφερόντων ως προς τη χρήση (π.χ. παραγωγή τροφίμων, οικιστική διάρθρωση, διάρθρωση των υποδομών, σύνδεση βιοτόπων, βιοποικιλότητα) και να βρεθούν λύσεις.

4.6 Οι ΠΥ σε αστικές περιοχές

4.6.1 Η ΕΟΚΕ διακρίνει τεράστιες δυνατότητες υλοποίησης μέτρων για ΠΥ στις αστικές περιοχές. Οι ΠΥ προσφέρουν σε αυτές τις περιοχές πλεονεκτήματα για την υγεία, βελτιώνουν το κλίμα στις πόλεις, δημιουργούν θέσεις εργασίας και αυξάνουν την ελκυστικότητα των πόλεων. Είναι σημαντικό να βελτιωθεί η κατανόηση για τις λύσεις ΠΥ, ήδη από το σχολείο, ειδικά στις πόλεις, και να ενισχυθεί η δραστήρια συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών. Κατά την ΕΟΚΕ, το έντονο ενδιαφέρον που διαπιστώνεται σήμερα για την κηρευτική και τη γεωργία στις πόλεις, συνιστά ένδειξη της προθυμίας των πολιτών να συμβάλλουν οι ίδιοι στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων οικοσυστημάτων και να δοκιμάσουν νέες μορφές κοινωνικής συμβίωσης και συλλογικότητας.

4.7 Συμπεριληψη την γεωργία και στην ανάπτυξη της υπαίθρου

4.7.1 Η μορφή και η έκταση της συμπεριληψης ΠΥ στον τομέα αυτόν εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα αποτελέσματα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) και του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού προγραμματισμού της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020. Και για τους δύο τομείς έχουν επιτευχθεί πολιτικές. Η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί επανειλημμένα υπέρ μιας πολυλειτουργικής γεωργίας καθώς και υπέρ ενός αποτελεσματικού συστήματος άμεσων πληρωμών. Όσον αφορά την επικείμενη αναθεώρηση της γεωργικής πολιτικής,

προκειμένου να επιτευχθεί ένας εντονότερος περιβαλλοντικός προσανατολισμός της ευρωπαϊκής γεωργίας, συνδέθηκε, μεταξύ άλλων, η χορήγηση άμεσων πληρωμών με την εκπλήρωση υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων, καθώς και με τον χαρακτηρισμό εκτάσεων ως εκτάσεις οικολογικής προτεραιότητας. Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει εμπειριστικά τις αποφάσεις για την μεταρρύθμιση της ΚΓΠ και θα τις αντιπαραβάλει με τις θέσεις της.

4.7.2 Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και ιδιαίτερα των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων, θα επιτευχθούν περαιτέρω αποτελέσματα όσον αφορά την οικολογική συνδεσιμότητα. Η ΕΟΚΕ έχει συχνά επισημάνει ότι μεγάλο μέρος των αγροτών και των δασοκόμων ταυτίζουν τη δραστηριότητά τους με τη διατήρηση της φύσης και την προστασία των βιοτόπων. Πολλά πιλοτικά σχέδια καταδεικνύουν με εντυπωσιακό τρόπο ότι μπορεί να επιτευχθούν πολλά θετικά αποτελέσματα μέσω μιας ισότιμης συνεργασίας. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν στα σχέδια ΠΥ τόσο γεωργικές εκτάσεις τόσο εκτατικής όσο και εντατικής εκμετάλλευσης που καλλιεργούνται με αποδοτική χρήση των πόρων. Θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα τα μέτρα που είναι απόλυτα συνδεδεμένα με την παραγωγή. Επίσης θα πρέπει να επιδιωχθεί η διερεύνηση του κοινωνικού και δημογραφικού δυναμικού των ΠΥ για την αγροτική ανάπτυξη.

4.8 Η σύνδεση των ΠΥ με άλλες πολιτικές

4.8.1 Η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων και των ακτών θα πρέπει αξιοποιεί όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα τις δυνατότητες που προσφέρουν οι ΠΥ ⁽⁴⁾.

4.8.2 Η επιδείνωση των οικοσυστημάτων στην ΕΕ οφείλεται κυρίως στην αυξανόμενη εκμετάλλευση, στον κατακερματισμό και στην εντατικότερη χρήση των εκτάσεων. Οι ΠΥ μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης. Σε αυτό θα μπορούσε να συμβάλει η εφαρμογή ενισχυμένων μέτρων μίας δραστηριότητας **πολιτικής** για την προστασία του **εδάφους** με στόχο τον περιορισμό της εκμετάλλευσης των εκτάσεων, καθώς και η θέσπιση νομοθετικών πράξεων ⁽⁵⁾.

4.8.3 Οι ΠΥ, συμβάλλουν, ιδιαίτερα μέσω της προστασίας φυσικών εδαφών, στη μείωση του διοξειδίου του άνθρακα. Επομένως, η ύπαρξη λειτουργικών οικοσυστημάτων, αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία για την επίτευξη του γενικότερου στόχου της **πολιτικής** για την προστασία **του κλίματος**, που είναι ο προσανατολισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας προς μία οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και προς την βιοοικονομία. Τα πολλαπλά οφέλη των ΠΥ θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη στις στρατηγικές των κρατών μελών για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα τον «Θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών», (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα)

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «7^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον» (σημείο 4.2.2.) ΕΕ C της 06/06/2013, σ.77-81

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009 του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης του τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο»

[COM(2013) 250 final — 2013/0133 (COD)]

(2014/C 67/32)

Εισηγητής: ο κ. **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Στις 12 και στις 28 Μαΐου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 43 παράγραφος 2 και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009 του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης του τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο

COM(2013) 250 final — 2013/0133 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 1 Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 137 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την υπό εξέταση πρόταση τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) 302/2009, δεδομένου ότι διαπιστώνεται ότι σημειώνονται πραγματικά αποτελέσματα ως προς την αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

1.2 Η ΕΟΚΕ καλεί και πάλι την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εφαρμόσει με τη μέγιστη αυστηρότητα τον κανονισμό αυτό σε όλα τα κράτη μέλη και συμβαλλόμενα μέρη της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διατήρηση των Θυννοειδών του Ατλαντικού (ICCAT).

1.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι αλιείς για την τήρηση του απαιτητικού πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης, με τις επακόλουθες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που προκαλεί και οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη.

1.4 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διευρύνουν τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σχετικά με την πραγματική εικόνα της κατάστασης του ερυθρού τόνου και με τα αποτελέσματα που αποφέρει η εφαρμογή του σχεδίου αποκατάστασης.

1.5 Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανάκτηση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου, η ΕΟΚΕ κρίνει απολύτως αναγκαίο να διευκρινιστεί ρητώς στο άρθρο 7, μετά την παράγραφο 6, ποια είναι κατά την Ευρωπαϊκή Ένωση τα αλιευτικά εργαλεία η χρήση των οποίων επιτρέπεται καθ' όλο το έτος.

2. Εισαγωγή

2.1 Η παρούσα γνωμοδότηση πραγματεύεται την πρόταση COM(2013) 250 περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ)

αριθ. 302/2009 του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης του τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

2.2 Ο ερυθρός τόνος είναι ένα από τα σημαντικότερα είδη που υπάγεται σε ρυθμίσεις της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διατήρηση των Θυννοειδών του Ατλαντικού (ICCAT). Σημειωτέον δε ότι η ΕΕ αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της σχετικής διεθνούς σύμβασης.

2.3 Η ICCAT δρομολόγησε το 2006 ένα σχέδιο αποκατάστασης του ερυθρού τόνου, το οποίο οδήγησε στη θέσπιση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1559/2007, ο οποίος προέβλεπε αρχικά ένα πολυετές σχέδιο αποκατάστασης του ερυθρού τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

2.4 Εν συνέχεια, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1559/2007 καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 302/2009, κατόπιν της σχετικής σύστασης υπ' αριθ. 08-05 της ICCAT (υιοθετήθηκε το 2008 στην 16η ειδική συνεδρίασή της), η οποία προέβλεπε ένα νέο σχέδιο αποκατάστασης των αποθεμάτων του ερυθρού τόνου.

2.5 Το 2010, κατά την 17η ειδική συνεδρίασή της, η ICCAT υιοθέτησε τη σύσταση υπ' αριθ. 10-04, με την οποία τροποποιείτο το προηγούμενο σχέδιο αποκατάστασης του ερυθρού τόνου, προβλεπόμενα περαιτέρω μείωση του συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος, ενισχύονταν τα μέτρα για τη μείωση της αλιευτικής ικανότητας και για την ενίσχυση του ελέγχου της αλιείας. Κατόπιν τούτου, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 302/2009 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 500/2012 για να εφαρμοστούν τα εν λόγω αναθεωρημένα διεθνή μέτρα διατήρησης στο επίπεδο της ΕΕ.

2.6 Η ΕΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδοτήσεις για αμφότερους τους κανονισμούς, καθώς και για την τελευταία τροποποίηση. Σε αυτές γνωμοδοτήσεις υποστηρίζονται οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναγνωρίζονται οι προσπάθειες των κρατών μελών και των αλιέων να τηρούν το απαιτητικό σχέδιο της ICCAT για την αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου και ζητείται να ενθαρρυνθεί η σχετική επιστημονική έρευνα.

3. Επιστημονικές θέσεις

3.1 Από το 2008, έτος διεξαγωγής της 16ης ειδικής συνεδρίασης της ICCAT, διαπιστώνεται αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

3.2 Η Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Στατιστικών (SCRS), επιστημονική συμβουλευτική επιτροπή υπό την ICCAT, στη συνοπτική έκθεση ⁽¹⁾ που εξέδωσε για το έτος 2012, επισημαίνει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

3.2.1 Από το 1998 ισχύουν ανώτατα όρια αλιευμάτων για τη διαχειριστική μονάδα της Μεσογείου και του ανατολικού Ατλαντικού. Το 2002 η SCRS όρισε το συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα (TAC) όσον αφορά τον ερυθρό τόνο της Μεσογείου και του ανατολικού Ατλαντικού στους 32 000 τόνους για την περίοδο 2003-2006 και στους 29 500 και 28 500 τόνους για τα έτη 2007 και 2008 αντιστοίχως. Αργότερα όρισε το συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα για τα έτη 2009, 2010 και 2011 στους 22 000, 19 950 και 18 500 τόνους αντιστοίχως. Ωστόσο, το συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα για το 2010 τελικά αναθεωρήθηκε και ορίστηκε στους 13 500 τόνους. Επίσης, οριοθετήθηκαν τα μελλοντικά συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (από το 2011 και στο εξής) έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η αποκατάσταση των αποθεμάτων τόνου μέχρι την επίτευξη της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης (MBA) από το 2010 έως το 2022, με πιθανότητα επιτυχίας τουλάχιστον 60 %. Το δε συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα για τα έτη 2011 και 2012 ορίστηκε στους 12 900 τόνους.

3.2.2 Ουσιαστικά η σύσταση υπ' αριθ. 10-04 που εξέδωσε το 2010 η ICCAT συνέτεινε στην αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου καθώς, δεδομένης της νέας μείωσης του συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος στους 12 900 τόνους για τα έτη 2011 και 2012, είχε σημαντική επίδραση στη μείωση της αλιευτικής ικανότητας και στα μέτρα ελέγχου, καθώς οδήγησε στη δραστηκή ελάττωση του αριθμού των αλιευτικών σκαφών και στην ενίσχυση του ελέγχου των αλιευμάτων τους.

3.2.3 Μολονότι οι εκτιμήσεις των αλιευμάτων —που γίνονται με βάση τις μετρήσεις της αλιευτικής ικανότητας— πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με τις δέουσες επιφυλάξεις, η SCRS θεωρεί ότι έχει σημειωθεί σημαντική μείωση των ποσοτήτων τους στη Μεσόγειο και στον ανατολικό Ατλαντικό λόγω του σχεδίου αποκατάστασης, της εποπτείας και των ελέγχων εφαρμογής.

3.2.4 Συν τοις άλλοις, η μεγαλύτερη αφθονία ή συγκεντρώσεις κοπαδιών ερυθρού τόνου μικρού μεγέθους στη ΒΔ Μεσόγειο, που ανιχνεύτηκαν μέσω αναζητήσεων από αέρος, ενδεχομένως να πιστοποιούν τη θετική επίδραση των ρυθμίσεων περί αύξησης του ελάχιστου επιτρεπόμενου μεγέθους αλιευμένου τόνου. Η σύσταση υπ' αριθ. 06-05 οδήγησε σε αύξηση των επιπέδων απόδοσης ανά νεοεισερχόμενο είδος σε σύγκριση με τα αντίστοιχα επίπεδα των αρχών της δεκαετίας 2000-2010, καθώς και σε αύξηση της ανανέωσης της αναπαραγωγικής βιομάζας των αποθεμάτων, χάρη στην αύξηση των ποσοστών επιβίωσης του γόνου.

3.2.5 Η εφαρμογή των πρόσφατων κανόνων και των προηγούμενων συστάσεων συνέβαλε σαφώς στη μείωση της ποσότητας των αλιευμάτων και της θνησιμότητας λόγω αλίευσης. Όλοι οι δείκτες αλιευμάτων ανά μονάδα καταβαλλόμενης προσπάθειας είχαν αυξητική τάση τα τελευταία έτη. Η SCRS επισημαίνει ότι η διατήρηση

των επιπέδων των αλιευμάτων στο τρέχον συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα (12 900) ή σε αυτό του 2010 (13 500 τόνοι), σύμφωνα με το ισχύον πρόγραμμα διαχείρισης, αναμένεται να οδηγήσει στην αύξηση των ιχθυοαποθεμάτων κατά την υπό εξέταση περίοδο. Παράλληλα, η εν λόγω διατήρηση είναι σύμφωνη με τον στόχο της επίτευξης έως το 2022 των επιπέδων θνησιμότητας και βιομάζας μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, με πιθανότητα επιτυχίας τουλάχιστον 60 %.

3.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την έκθεση της επιστημονικής συμβουλευτικής επιτροπής της ICCAT, στην οποία καταδεικνύεται σαφώς η τάση αποκατάστασης των αποθεμάτων ερυθρού τόνου. Αυτή η επιδοκιμασία έχει εκφραστεί, άλλωστε, μέσω της αποφασιστικής στήριξης που έχει προσφέρει η ΕΟΚΕ σε όλες τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το πολυετές σχέδιο αποκατάστασης του ερυθρού τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

4. Τροποποιήσεις στη σύσταση της ICCAT

4.1 Το έτος 2012 η ICCAT εξέδωσε νέα σύσταση, υπ' αριθ. 12-03, για το τρέχον δεκαεπταετές σχέδιο αποκατάστασης (2007-2022).

4.2 Στη σύσταση αυτή το συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα καθορίζεται στους 13 500 τόνους ετησίως, αρχής γενομένης από το 2013 και μέχρι να τροποποιηθεί βάσει συμβουλής της SCRS. Από αυτούς τους 13 500 τόνους, στην ΕΕ αναλογούν 7 548,06 τόνοι. Με άλλα λόγια, μετά από τόσα χρόνια μείωσης του συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος και τόσες προσπάθειες για την αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου, φέτος η τάση αντιστρέφεται και το συνολικό επιτρεπόμενο αλιεύμα αυξάνεται κατά 600 τόνους, βάσει των επιστημονικών συστάσεων.

4.3 Προκειμένου να προσαρμόσει καλύτερα τις αλιευτικές περιόδους στη δραστηριότητα των στόλων, η σύσταση υπ' αριθ. 12-03 προβλέπει την τροποποίηση των αλιευτικών περιόδων, προσδιορίζοντας πλέον τις περιόδους κατά τις οποίες επιτρέπεται η αλιεία, σε αντίθεση με τις περιόδους απαγόρευσης της αλιείας που προβλέπονταν στις προηγούμενες συστάσεις της ICCAT.

4.4 Επιπλέον, τροποποιούνται οι πραγματικές ημερομηνίες κατά τις οποίες επιτρέπεται η αλιεία από γρι-γρι και από θυνναλιευτικά με καλάμι και με συρτή.

4.5 Τέλος, για να αποφευχθεί η αβεβαιότητα σχετικά με τα εργαλεία που δεν υπόκεινται σε συγκεκριμένους κανόνες περί αλιευτικών περιόδων, εισάγεται διάταξη με την οποία επιτρέπεται ρητά η αλιεία καθ' όλη την διάρκεια του έτους με όλα τα άλλα εργαλεία.

4.6 Όσον αφορά την κατανομή των ποσοστώσεων που προορίζονται για την ΕΕ στα ύδατα αρμοδιότητας της ICCAT για το έτος 2013, το Συμβούλιο έχει ήδη ορίσει στον σχετικό κανονισμό ⁽²⁾ αφ' ενός μεν τις ποσοστώσεις και τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα που αναλογούν σε κάθε κράτος μέλος, αφ' ετέρου δε ότι η περίοδος για τα αλιευτικά με γρι-γρι διαρκεί από τις 26 Μαΐου έως τις 24 Ιουνίου 2013, προκειμένου τα κράτη μέλη να διαθέτουν αρκετό χρόνο για τον προγραμματισμό της.

⁽¹⁾ http://www.iccat.es/Documents/SCRS/ExecSum/BFT_ES.pdf

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 40/2013, ΕΕ L 23 της 25.1.2013, σ. 54.

4.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει εύλογες όλες τις τροποποιήσεις της σύστασης υπ' αριθ. 12-03 της ICCAT, συγχαίρει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τους αλιείς για την προσηλωσή τους στον στόχο της υλοποίησης του πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης των αποθεμάτων ερυθρού τόνου και προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει τις προσπάθειες που καταβάλλει.

5. Τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009

5.1 Δεδομένων των προαναφερθέντων, η πρόταση κανονισμού τροποποιεί το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009, ορίζοντας τις αλιευτικές περιόδους για κάθε τύπο αλιευτικού σκάφους που διαθέτει άδεια να χρησιμοποιείται στην αλιεία ερυθρού τόνου.

5.2 Η διατύπωση του άρθρου 7 έχει πλέον ως εξής:

«Αλιευτικές περιόδοι

- 1) Επιτρέπεται η αλιεία τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και τη Μεσόγειο από μεγάλα πελαγικά παραγαδιάρικα σκάφη αλιευσης μήκους άνω των 24 μέτρων από 1 Ιανουαρίου έως 31 Μαΐου, με εξαίρεση την περιοχή που οριοθετείται δυτικά του γεωγραφικού μήκους 10° Δ και βόρεια του γεωγραφικού πλάτους 42° Β, όπου η εν λόγω αλιεία επιτρέπεται από 1 Αυγούστου έως 31 Ιανουαρίου.
- 2) Επιτρέπεται η αλιεία τόνου με γρι-γρι στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο κατά την περίοδο από 26 Μαΐου έως 24 Ιουνίου.
- 3) Επιτρέπεται η αλιεία ερυθρού τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο από σκάφη αλιείας με καλάμι (δόλωμα) και συρτή κατά την περίοδο από 1 Ιουλίου έως 31 Οκτωβρίου.
- 4) Επιτρέπεται η αλιεία τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό με πελαγικές μηχανότρατες κατά την περίοδο από 16 Ιουνίου έως 14 Οκτωβρίου.
- 5) Επιτρέπεται η ερασιτεχνική και αγωνιστική αλιεία τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο κατά την περίοδο από 16 Ιουνίου έως 14 Οκτωβρίου.
- 6) Η αλιεία τόνου με άλλα εργαλεία πλην των αναφερόμενων στις παραγράφους 1 έως 5 επιτρέπεται καθόλη τη διάρκεια του έτους.»

5.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εύλογη και συνεπώς επιδοκιμάζει την παραπάνω τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009 καθώς στο τροποποιημένο άρθρο 7 προσδιορίζονται σαφέστερα οι «αλιευτικές περιόδοι» σε σύγκριση με την έννοια των «περιόδων

απαγόρευσης της αλιείας» που προβλεπόταν στην παλαιότερη διατύπωση του ίδιου άρθρου. Παράλληλα, τροποποιούνται οι πραγματικές ημερομηνίες κατά τις οποίες επιτρέπεται η αλιεία από γρι-γρι και από θυνναλιευτικά με καλάμι και με συρτή, ενώ διευκρινίζεται ότι τα εργαλεία που δεν υπόκεινται σε συγκεκριμένους κανόνες ως προς την περίοδο αλιείας επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται καθ' όλο το έτος. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να προστεθεί στο άρθρο 7 παράγραφος 6 η ακόλουθη φράση: «σύμφωνα με τα μέτρα για τη διατήρηση και τη διαχείριση των ιχθυοαποθεμάτων που περιλαμβάνονται στη σύσταση υπ' αριθ. 12-03».

5.4 Όσον αφορά το τελευταίο αυτό σημείο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, για να διαφυλαχθεί η ανάκτηση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου, είναι απολύτως αναγκαίο να διευκρινιστεί ρητώς στο άρθρο 7, μετά την παράγραφο 6, ποια είναι κατά την Ευρωπαϊκή Ένωση τα αλιευτικά εργαλεία η χρήση των οποίων επιτρέπεται καθ' όλο το έτος.

6. Γενικές παρατηρήσεις

6.1 Η ΕΟΚΕ τάσεται υπέρ της τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009 καθώς καταδεικνύεται ότι, χάρη στα μέτρα και στις τροποποιήσεις που εισάγονται κάθε έτος, το δεκαπενταετές σχέδιο, κατά την πρώτη εξαετία υλοποίησής του, αποφέρει καρπούς ως προς την αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου στον ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο.

6.2 Η ΕΟΚΕ προτρέπει εκ νέου την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τρόπο εμφανικό να εφαρμόσει απαρέγκλιτα σε όλα τα κράτη μέλη και συμβαλλόμενα μέρη της ICCAT τον υπό εξέταση κανονισμό.

6.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες που έχουν καταβάλει τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι αλιείς για να προσαρμόσουν το στόλο τους στις διαθέσιμες αλιευτικές δυνατότητες και για να τηρήσουν το απαιτητικό σχέδιο αποκατάστασης, με τις επακόλουθες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που προκαλεί και οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη.

6.4 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να εκφράσει την αναγνώρισή της για το έργο των επιστημονικών φορέων—τόσο των κρατών μελών όσο και των συμβαλλόμενων μερών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ίδιας της ICCAT— με σκοπό την ουσιαστική προαγωγή του εν λόγω σχεδίου για την αποκατάσταση των αποθεμάτων ερυθρού τόνου. Ακόμη, αναγνωρίζει ανεπιφύλακτα τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ελέγχου της Αλιείας.

6.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διευρύνουν τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σχετικά με την πραγματική εικόνα της κατάστασης του ερυθρού τόνου και με τα αποτελέσματα που αποφέρει η εφαρμογή του σχεδίου αποκατάστασης.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»

[COM(2013) 216 final]

(2014/C 67/33)

Εισηγήτρια: η κ. **Isabel CAÑO AGUILAR**

Στις 16 Απριλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

COM(2013) 216 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 134 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που προτείνεται από την Επιτροπή, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα τον επείγοντα και θεμελιώδη χαρακτήρα των πολιτικών άμβλυνσης των επιπτώσεων που ήδη έχουν παρατηρηθεί στην Ευρώπη.

1.2 Κατά την υλοποίηση του νέου σχεδίου προσαρμογής πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η αύξηση της θερμοκρασίας στην Ευρώπη και η πιθανότητα επιτάχυνσης των ακραίων φαινομένων ενδέχεται να οδηγήσουν σε μεγαλύτερες ζημιές στα άτομα, στην οικονομία και στο περιβάλλον από ό,τι αρχικά είχε προβλεφθεί.

1.3 Η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να περιέχει ειδικά μέτρα για τις αστικές ζώνες - όπου ζούνε τα τρία τέταρτα του ευρωπαϊκού πληθυσμού - και για τις αγροτικές ζώνες που είναι ιδιαίτερα ευπαθείς απέναντι στις κλιματικές διακυμάνσεις.

1.4 Παρά την καθοριστική σημασία της δράσης των κρατών μελών, οφείλουμε να επισημάνουμε την ανεπαρκή πρόοδο σε ορισμένους τομείς από τη δημοσίευση της Λευκής βίβλου το 2009. Η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη να διαδραματίζει ενεργότερο ρόλο, ασκώντας τις αρμοδιότητες που της εκχωρεί η ΣΛΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό, στο επόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ), το 20 % του συνολικού προϋπολογισμού να διατεθεί για δράσεις που σχετίζονται με το κλίμα. Το ποσό των 192 δισεκατομμυρίων Ευρώ που θα διατεθεί για αυτόν τον σκοπό συνιστά μεγάλη αύξηση.

1.6 Τόσο η νέα στρατηγική προσαρμογής όσο το ΠΔΠ συνεπάγονται σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ολοκλήρωση των διαφορετικών πολιτικών και μέσων χρηματοδότησης της Ένωσης.

1.7 Η πρόταση της Επιτροπής πρέπει να παρουσιάζει ευρύτερο χρηματοπιστωτικό πανόραμα, όπου θα συμπεριλαμβάνονται οι απαραίτητες συνεισφορές που θα πρέπει να υλοποιήσουν τα κράτη μέλη, ο επιχειρηματικός τομέας και τα νοικοκυριά.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει ακόμη να μεριμνήσουν ταχύτατα για τη χάραξη και την αυστηρή εφαρμογή εθνικών στρατηγικών προσαρμογής.

1.9 Με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που παρατίθενται στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με τις δράσεις που προτείνει η Επιτροπή.

1.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστούν ειδικότερα οι διαρθρωτικές αλλαγές που θα απαιτήσει η στρατηγική προσαρμογής σε συγκεκριμένες πολιτικές και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, του αντικτύπου στην απασχόληση, τη βιομηχανία, τις κατασκευές και την E+A+k.

2. Περιεχόμενο της ανακοίνωσης

2.1 Η Λευκή βίβλος για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή του 2009 ⁽¹⁾ πρότεινε πλαίσιο δράσης σε δύο στάδια, το πρώτο εκ των οποίων (2009-2012) συνίστατο σε στρατηγική προσαρμογής βασισμένη σε 33 μέτρα.

⁽¹⁾ COM(2009) 147 final.

2.2 Η εν λόγω Ανακοίνωση αναφέρεται στο δεύτερο στάδιο, που περιτρέφεται γύρω από τρεις στόχους:

- την ενίσχυση της δράσης των κρατών μελών
- τη λήψη πιο ενημερωμένων αποφάσεων και
- την υλοποίηση δράσεων της ΕΕ για τη μείωση του αντικτύπου της κλιματικής αλλαγής με προώθηση της προσαρμογής σε βασικούς ευπαθείς τομείς.

Βάσει αυτών των στόχων, προτείνονται οκτώ γραμμές δράσης.

2.3 Κατά την Επιτροπή, στο πλαίσιο της επιλογής συνεπών, ευέλικτων και συμμετοχικών προσεγγίσεων θα ήταν πιο οικονομικός ο προγραμματισμός έγκαιρων μέτρων προσαρμογής παρά το τίμημα της απραξίας. Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, βάσει της τρέχουσας τάσης, η κλιματική αλλαγή θα δημιουργήσει, ιδίως όσον αφορά τους μειονεκτικότερους προϋπολογισμούς, σημαντικό οικονομικό κόστος για την ΕΕ εάν δεν υιοθετηθούν ικανά μέτρα ⁽²⁾.

2.4 Τα μέτρα προσαρμογής πρέπει να ληφθούν τόσο σε τοπικό, όσο σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που προτείνεται από την Επιτροπή και συμμερίζεται την εκτίμηση ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιείται η αβεβαιότητα ως δικαιολογία για την απραξία. Ταυτόχρονα, υπογραμμίζει τον επείγοντα και θεμελιώδη χαρακτήρα των πολιτικών άμβλυνσης, δεδομένου ότι τα διαθέσιμα δεδομένα είναι αποκαλυπτικά όσον αφορά τις επιπτώσεις που ήδη έχουν παρατηρηθεί στην Ευρώπη και την προβλεπόμενη επιδείνωση του φαινομένου στο μέλλον.

3.2 Στα μέσα της δεκαετίας του '90 η ΕΕ εγκαινίασε εκστρατεία για τον περιορισμό της παγκόσμιας υπερθέρμανσης σε 2 °C πάνω από τα επίπεδα της βιομηχανικής εποχής, πράγμα που επικυρώθηκε εν τέλει στη Διάσκεψη του Κανκούν (2010). Η επίτευξη αυτού του περιορισμού απαιτεί ουσιαστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ωστόσο η τάση όσον αφορά το ζήτημα βρίσκεται στην αντίθετη κατεύθυνση. Κατά την υλοποίηση του νέου σχεδίου προσαρμογής πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η αύξηση της θερμοκρασίας στην Ευρώπη είναι μεγαλύτερη από τη μέση αύξηση στον υπόλοιπο πλανήτη, πράγμα που καθιστά πιθανή την επιτάχυνση των ακραίων φαινομένων, με μεγαλύτερες ζημιές για τα άτομα, την οικονομία και το περιβάλλον από ό,τι είχε εκτιμηθεί αρχικά.

3.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει πως στις **αστικές ζώνες** -όπου ζούνε τα τρία τέταρτα του ευρωπαϊκού πληθυσμού- η αντικατάσταση της

φυσικής βλάστησης από κτήρια και κατασκευές κάθε είδους ενισχύει τη βλάβη που προκαλούν συγκεκριμένα φυσικά φαινόμενα. Οι επιπτώσεις του καύσωνα και οι πλημμύρες, μεταξύ άλλων, θα πλήξουν τις οικογένειες -ιδίως τα πιο ευαίσθητα άτομα (παιδιά και ηλικιωμένους)-, την οικονομική ζωή, τον τουρισμό και τις υποδομές, με αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση και το επίπεδο ζωής του πληθυσμού. Από την άλλη πλευρά, οι **αγροτικές ζώνες** είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες στις διακυμάνσεις του κλίματος λόγω του αντικτύπου τους στη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη δασοκομία, με κίνδυνο ερήμωσης και αύξησης της φτώχειας.

3.4 Καθοριστικός παράγων όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι το ότι οι διακυμάνσεις των κλιματικών δεικτών μεταβάλλονται τόσο χρονικά όσο και σε επίπεδο μικροπεριφέρειας. Πρόκειται πρωτίστως για δείκτες όπως οι θερμοκρασία, οι χιονοπτώσεις, οι άνεμοι και ο βαθμός υγρασίας. Οι πολεοδομικοί και κατασκευαστικοί κανόνες θα πρέπει να προσαρμοστούν σε μελλοντικές μέγιστες και ελάχιστες τιμές. Τα δάση, για παράδειγμα, πρέπει να διαθέτουν ικανή ανθεκτικότητα ώστε να αντέξουν ακόμη και στον ισχυρότερο τυφώνα που θα αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, που συχνά φτάνει τα εκατό χρόνια.

3.5 Αναπόφευκτα, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή θα επιφέρει κόστος, το οποίο θα έχει το χαρακτήρα άδηλου χρέους, σύμφωνα με τον ορισμό των βασικών αρχών υπολογισμού του δημοσίου χρέους. Εάν δημιουργηθεί επιπλέον έλλειμμα αυτού του είδους στα δημοσιονομικά του κράτους, το άδηλο χρέος παύει να είναι άδηλο. Παρ' όλα αυτά, μπορούν να αποφευχθούν πολυάριθμες ζημιές, π.χ. μέσω μέτρων προστασίας από τις πλημμύρες. Τα αποτελέσματα των επενδύσεων στην προσαρμογή διαφέρουν σημαντικά σε συνάρτηση με την πηγή χρηματοδότησης: ΕΕ, εθνική, επιχειρηματική ή οικογενειακή. Η πρόταση της Επιτροπής αναλύει λεπτομερώς μόνο τις πηγές της Ένωσης. Ωστόσο, θα είναι αναγκαία η προσφυγή σε όλες αυτές τις πηγές, με αποτελεσματικές δομές και κατάλληλο όγκο χρηματοδότησης.

3.6 Μέχρι στιγμής, δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υιοθετήσει εθνικές στρατηγικές προσαρμογής, ωστόσο μόνο δεκατρία έχουν συγκεκριμένα σχέδια δράσης. Τέσσερα χρόνια μετά τη Λευκή βίβλο και παρά τον επείγοντα χαρακτήρα του ζητήματος, η διαδικασία προσαρμογής, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, «... βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, με σχετικά λίγα συγκεκριμένα μέτρα στην πράξη». Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει ακόμη να ενεργήσουν με ταχύτητα για τη σύνταξη και την αυστηρή εφαρμογή εθνικών στρατηγικών προσαρμογής.

3.7 Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή, η Επιτροπή επιτελούσε μέχρι σήμερα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στήριξης και συντονισμού των αποφάσεων των κρατών μελών, τα οποία έχουν την κύρια ευθύνη της υιοθέτησης αποτελεσματικών και συντονισμένων μέτρων για την πρόληψη των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Η δράση των κρατών μελών είναι καθοριστική, ωστόσο πρέπει να υπογραμμίσουμε σχετικά την ανεπαρκή πρόοδο όσον αφορά την προσαρμογή που παρουσιάζεται σε ορισμένους τομείς από τη δημοσίευση της Λευκής βίβλου και μετά. Για αυτό το λόγο, η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη να διαδραματίζει πολύ πιο ενεργό ρόλο, ασκώντας τις αρμοδιότητες που της εκχωρεί η ΣΛΕΕ.

⁽²⁾ Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής, SWD(2013) 132 final.

3.8 Στο προτεινόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2014-2020 ⁽³⁾, η Επιτροπή πρότεινε τη διάθεση τουλάχιστον 20 % του συνολικού προϋπολογισμού σε δράσεις σχετικά με το κλίμα. Η ΕΟΚΕ κρίνει εξαιρετικά σημαντική την υιοθέτηση αυτής της πρότασης από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στο νέο ΠΔΠ, οι δράσεις σχετικά με το κλίμα φτάνουν συνολικά (για την άμβλυση και την προσαρμογή) περίπου 192 δισεκατομμύρια Ευρώ. Πρόκειται για μεγάλη αύξηση, δεδομένου ότι στο ΠΔΠ 2007-2013 τα μέτρα προσαρμογής δεν έλαβαν παρά 6 δισεκατομμύρια Ευρώ.

3.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θεμελιώδους σημασίας την ενσωμάτωση των δράσεων για το κλίμα στις διαφορετικές πολιτικές και τα μέσα χρηματοδότησης της Ένωσης (Ταμείο συνοχής, Διαρθρωτικά ταμεία, E+A, ΚΓΠ, ΔΕΔ κλπ.) με οριζόντιο τρόπο. Τόσο η νέα στρατηγική όσο το ΠΔΠ 2014-2020 αποτελούν πρόοδο προς αυτήν την κατεύθυνση.

3.10 Δεδομένου ότι η επιδείνωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και οι πολιτικές της ΕΕ για την άμβλυση και την προσαρμογή συνεπάγονται αύξηση των εργασιών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί η αύξηση των ανθρώπινων και δημοσιονομικών πόρων του.

3.11 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να συνυπολογίζει τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία, πτυχή για την οποία ήδη υφίστανται μελέτες (βλ. "Impacts of climate change in human health in Europe - Αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία στην Ευρώπη-, PESETA-Human health study", 2009), καθώς και την ανάγκη ικανών υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση ακραίων φαινομένων.

4. Ειδικές Παρατηρήσεις

4.1 Δράση 1: Ενθάρρυνση της θέσπισης συνολικών στρατηγικών προσαρμογής από όλα τα κράτη μέλη

4.1.1 Η Επιτροπή αναφέρεται στη δημιουργία, το 2014, πίνακα αποτελεσμάτων ετοιμότητας προσαρμογής. Το 2017, βασιζόμενη στις εκθέσεις που λαμβάνει, όπως προβλέπεται στον κανονισμό περί μηχανισμού παρακολούθησης (σε εξέλιξη), καθώς και στον προαναφερθέντα πίνακα αποτελεσμάτων, θα εκτιμήσει κατά πόσον η δράση των κρατών μελών είναι επαρκής και θα προτείνει, αν κριθεί αναγκαίο, νομικά δεσμευτική πράξη.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δυνατότητα εφαρμογής του Άρθρου 192 της ΣΛΕΕ για τη νομοθετική διαδικασία στο πλαίσιο του περιβάλλοντος. Τυχόν ευρωπαϊκή νομοθεσία θα πρέπει να επεξεργάζεται συγκεκριμένα μέτρα, πεδία εφαρμογής, ελεγκτικούς μηχανισμούς και δυναμικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Ο επείγοντας χαρακτήρας του ζητήματος απαιτεί την επανεξέταση του χρονικού πλαισίου αυτής της απόφασης.

4.2 Δράση 2: Διευκόλυνση της χρηματοδότησης μέσω του LIFE για τη στήριξη της δημιουργίας δυναμικότητας και την επιτάχυνση της δράσης προσαρμογής στην Ευρώπη (2013-2020)

4.2.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφραστεί θετικά όσον αφορά την πρόταση Κανονισμού του LIFE, θεωρώντας θετικό σημείο την αύξηση

του προϋπολογισμού σε 3,2 δισεκατομμύρια Ευρώ για την περίοδο 2014-2020 ⁽⁴⁾. Το υπο-πρόγραμμα Δράση για το κλίμα (904,5 εκατομμύρια Ευρώ, σύμφωνα με την αρχική πρόταση της Επιτροπής) συνίσταται σε τρεις τομείς προτεραιότητας που, θεωρητικά, θα παραμείνουν ως έχουν: άμβλυση της κλιματικής αλλαγής (45 %), προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (45 %) και ενημέρωση και ενημέρωση (10 %).

4.2.2 Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει πέντε ευαίσθητους τομείς, μεταξύ των οποίων θα πρέπει να υπάρξει ισότιμη κατανομή των κονδυλίων:

— διασυνοριακή διαχείριση πλημμυρών

— διασυνοριακή διαχείριση παράκτιων περιοχών

— ενσωμάτωση της διάστασης της προσαρμογής στον πολεοδομικό σχεδιασμό

— ορεινές και νησιωτικές περιοχές

— αειφόρος διαχείριση των υδάτων (απερήμωση και των δασικών πυρκαγιές στις επιρρεπείς στην ξηρασία περιοχές).

4.3 Δράση 3: Ένταξη της προσαρμογής στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων (2013/2014)

4.3.1 Το «Σύμφωνο των Δημάρχων», που θεσπίστηκε με πρωτοβουλία της Επιτροπής, προτίθεται να υπερβεί το στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 20 % έως το 2020 που έθεσε η ΕΕ, πράγμα που αναμφίβολα αξίζει πλήρους στήριξης.

4.3.2 Η Επιτροπή επισημαίνει γενικά πως «θα στηρίξει» την προσαρμογή στους δήμους, χωρίς περαιτέρω διευκρινήσεις. Δεδομένου του προαιρετικού χαρακτήρα του Συμφώνου θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο οι υπογράφωντες, με τη στήριξη της Επιτροπής, να ορίσουν ποσοτικοποιημένους στόχους και μηχανισμούς παρακολούθησης των μέτρων που τίθενται σε εφαρμογή όσον αφορά την προσαρμογή. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η Επιτροπή θα πρέπει να παγιώσει αυτές τις πτυχές προκειμένου να υπάρχει πραγματική πολιτική της ΕΕ για την προσαρμογή στις αστικές ζώνες, επί της οποίας υπάρχουν ήδη εμπειρίες σε ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα, ο Δείκτης επιδόσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή -NI188- στο Ηνωμένο Βασίλειο).

4.4 Δράση 4: Συμπλήρωση των κενών των γνώσεων

4.4.1 Η Επιτροπή αναφέρει τέσσερις κύριες ελλείψεις, επισημαίνοντας πως θα «συνεργαστεί περαιτέρω» με τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς για την κάλυψή τους:

— πληροφορίες σχετικά με τις ζημιές και με το κόστος και τα οφέλη της προσαρμογής·

⁽³⁾ COM(2011) 500 final.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 111-116.

- περιφερειακής και τοπικής κλίμακας αναλύσεις και εκτιμήσεις κινδύνων·
- πλαίσια, μοντέλα και εργαλεία για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μέτρων προσαρμογής·
- μέσα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προσπαθειών προσαρμογής που καταβλήθηκαν στο παρελθόν.

4.4.2 Στα πλαίσια του προγράμματος «Ορίζοντας2020» (περίοδος 2014-2020) διατίθενται στο Κοινό Κέντρο Ερευνών 1 962 εκατομμύρια Ευρώ, στα οποία προστίθενται 656 εκατομμύρια Ευρώ από την Ευρατόμ. Πρόκειται για σημαντική αύξηση (περίπου 17 δισεκατομμυρίων Ευρώ συνολικά) σε σχέση με το 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει πως η έλλειψη συγκριμένων δεδομένων σχετικά με ορισμένες πτυχές δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την απραξία, πολλών δε μάλλον καθώς υφίστανται ήδη πολυάριθμες ενδείξεις για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

4.5 Δράση 5: Περαιτέρω εξέλιξη της πλατφόρμας *Climate-ADAPT* σε ενιαίο κέντρο εξυπηρέτησης (*one-stop shop*) για πληροφορίες σχετικά με την προσαρμογή στην Ευρώπη και ενσωμάτωση (το 2014) των μελλοντικών κλιματικών υπηρεσιών *Copernicus*

4.5.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την απόφαση συγκέντρωσης στην πλατφόρμα *Climate-Adapt* της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών για την κλιματική αλλαγή. Η αλληλεπίδραση της *Climate-Adapt* με τις εθνικές πλατφόρμες θα απαιτήσει πρόσθετη προσπάθεια των κρατών μελών, δεδομένου ότι σήμερα μόλις έξι από αυτά διαθέτουν ολοκληρωμένες πύλες για το ζήτημα. Η πληροφόρηση που προέρχεται από περιφερειακές αρχές και από τον ιδιωτικό τομέα είναι σήμερα ανεπαρκής.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως οι κλιματικές υπηρεσίες του προγράμματος *Copernicus* (συλλογή πληροφοριών μέσω του ευρωπαϊκού δικτύου δορυφόρων και επίγειων συστημάτων) θα αποβούν καθοριστικής σημασίας για την υιοθέτηση μέτρων. Μαζί με τις παρατηρήσεις άλλων υπηρεσιών -ιδίως της NASA-, η Ευρώπη συνεισφέρει στον παγκόσμιο αγώνα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

4.6 Δράση 6: Διευκόλυνση της θωράκισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), της πολιτικής για τη συνοχή και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) έναντι του κλίματος.

4.6.1.1 **ΚΓΠ:** Παγκοσμίως, η γεωργία ευθύνεται άμεσα ή έμμεσα για το 30 % των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, συνεπώς έχει μεγάλο δυναμικό μείωσης μέσω αποδοτικότερων μεθόδων καλλιέργειας. Σε αντίθεση με άλλους τομείς, οι άμεσες εκπομπές αποτελούν εγγενή συστατικά του τρόπου παραγωγής, και συνεπώς πρέπει να αναγνωριστούν τα ειδικά χαρακτηριστικά τους.

4.6.1.2 Στη γνωμοδότηση με θέμα «Αλλαγή του κλίματος και γεωργία στην Ευρώπη»⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ επίστησε την προσοχή στα σοβαρά προβλήματα που θα προκαλέσει η λειψυδρία στις περιφέρειες του ευρωπαϊκού Νότου και επεσήμανε, μεταξύ άλλων, πως «η γεωργία δεν είναι όμως μόνο θύμα της αλλαγής του κλίματος αλλά συμβάλει και στην εκπομπή αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου». Για αυτό, «καλεί την Επιτροπή να αναλύσει λεπτομερέστερα την σχέση κάθε επιμέρους γεωργικής δραστηριότητας με την αλλαγή του κλίματος, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα ως προς τις δράσεις που πρέπει να αναπτυχθούν, π.χ. στο πλαίσιο της πολιτικής κοινοτικών ενισχύσεων».

4.6.1.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως, στην πολιτική συμφωνία επί της ΚΓΠ της 26ης Ιουνίου 2013, την περίοδο 2014-2020 θα επενδυθούν περισσότερα από 100 δισεκατομμύρια Ευρώ για να βοηθήσουν τη γεωργία να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που θέτει η ποιότητα του εδάφους, το νερό, η βιοποικιλότητα και η κλιματική αλλαγή. Προς τούτο, 30 % των άμεσων πληρωμών θα συνδέεται με την τήρηση γεωργικών πρακτικών που ωφελούν το περιβάλλον, ενώ τουλάχιστον 30 % του προϋπολογισμού των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη θα αφορά την «πράσινη γεωργία».

4.6.1.4 **Συνοχή:** Η αδράνεια ή η καθυστερημένη λήψη μέτρων ενδέχεται να ασκήσει πίεση στη συνοχή της ΕΕ. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται επίσης να διευρύνουν τις κοινωνικές διαφορές ανά την ΕΕ. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις κοινωνικές ομάδες και τις περιφέρειες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες και βρίσκονται ήδη σε μειονεκτική θέση (π.χ. λόγω κακής υγείας, χαμηλού εισοδήματος, ακατάλληλης στέγασης ή έλλειψης κινητικότητας).

4.6.1.5 Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή πρέπει να αποστείλει ισχυρό μήνυμα ότι όλες οι ευρωπαϊκές πολιτικές πρέπει να λειτουργούν σε συνάρτηση με την άμβλυνση και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η προσαρμογή πρέπει να αναφέρεται ξεκάθαρα σε κάθε Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς και στα Επιχειρησιακά προγράμματα. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ συνιστά η έγκριση των έργων να συνδέεται με την πλήρωση των περιβαλλοντικών στόχων. Τα έργα με αρνητικό αντίκτυπο όσον αφορά την κλιματική αλλαγή πρέπει να περιοριστούν στο ελάχιστο ή να αποκλειστούν πλήρως. Οι νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την πολιτική συνοχής, που θα τεθούν σε ισχύ το 2014, αναφέρουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ωστόσο κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ είναι σκόπιμο να ενισχυθεί το επίπεδο των απαιτήσεων.

4.6.1.6 **ΚΑΛΠ:** Η Επιτροπή δεν αναφέρει ειδικά μέτρα στον τομέα. Σύμφωνα με τον FAO, οι πολιτικές προσαρμογής πρέπει να έχουν ως θεμελιώδη στόχο την αειφορία των υδάτινων οικοσυστημάτων από τα οποία εξαρτάται η αλιεία.

4.6.1.7 Ένας από τους τομείς που θα πληγούν σοβαρά από την κλιματική αλλαγή είναι η δασοκομία, που αποτελεί ζωτικής σημασίας φυσικό απόθεμα CO₂. Ισχυροί τυφονοειδείς άνεμοι θα καταστρέψουν τις δασικές ζώνες, πράγμα που καθιστά αναγκαία την έγκαιρη αναδάσωση τους. Ο αριθμός των καταστροφικών δασικών πυρκαγιών θα αυξηθεί σε θερμές και ξηρές περιόδους. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την οικονομία του τομέα και τους διαφορετικούς ρόλους που επιτελεί το έδαφος.

⁽⁵⁾ EE C 27, 3.2.2009, σ. 59.

4.7 Δράση 7: Εξασφάλιση ανθεκτικότερης στην κλιματική αλλαγή υποδομής

4.7.1 Πρόκειται πιθανότατα για τη μεγαλύτερη πρόκληση που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν οι δημόσιες αρχές στο πλαίσιο στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Οι κύριες απειλές για τις υποδομές περιλαμβάνουν ζημιές ή καταστροφές λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων, τα οποία θα εντείνει η κλιματική αλλαγή, παράκτιες πλημμύρες στις όχθες των ποταμών και πλημμύρες λόγω της ανόδου της στάθμης των θαλασσών, δυσχέρειες στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, πόσιμου νερού, καθώς και τις επιπτώσεις της ανόδου της θερμοκρασίας στο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων. Ορισμένες υποδομές ενδέχεται να μην πληγούν άμεσα, ωστόσο δε θα είναι λειτουργικές εάν δεν είναι δυνατή η φυσική πρόσβαση στις υπηρεσίες (π.χ. οι ΤΠΕ).

4.7.2 Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί επενδυτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις που αναμένονται λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη στα σχέδια χρηματοδότησης των έργων υποδομών. Ορισμένα έργα θα χρειαστούν επενδυτικές προσπάθειες από τα κράτη μέλη, τα οποία συχνά υπόκεινται σε δημοσιονομικούς περιορισμούς λόγω της οικονομικής κρίσης.

4.7.3 Βασίζομενη στην εντολή αξιολόγησης του αντικτύπου της κλιματικής αλλαγής στους Ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης (CEN, CENELEC και ETSI), τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις επισημονικές οργανώσεις για τη θέσπιση των αναγκαίων αλλαγών στα προγράμματα τυποποίησης των κτηρίων και των δημοσίων έργων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει σχετικά πως στα πρότυπα τυποποίησης πρέπει να επιβραβευτεί η στιβαρότητα και η αξιοπιστία των υποδομών έναντι των αμιγώς οικονομικών κριτηρίων της απόδοσης για τους επενδυτές. Λαμβανομένου υπόψη ότι στην Ευρώπη υφίστανται παραδείγματα όπου η ευθυγράμμιση του ρου των ποταμών ή η αποξήρανση ελών επιδείνωσαν τις επιπτώσεις των πλημμυρών, θα πρέπει να θεσπιστούν πρότυπα πολεοδομικού ορθολογισμού. Ομοίως, θα μπορούσαν να προταθούν, για παράδειγμα, μέτρα όπως οι πράσινες στέγες και προσόψεις των κτηρίων, όπου αυτό είναι δυνατό.

4.7.4 Η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γήρανση του πληθυσμού, καθώς οι ηλικιωμένοι, και ιδίως οι γηραιότεροι εξ αυτών, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι τις περιόδους ακραίων επιπέδων θερμοκρασίας και υγρασίας. Για παράδειγμα, πρέπει να εξετασθεί η ιδέα της εγκατάστασης αξιόπιστου κλιματιστικού εξοπλισμού ικανής ισχύος και χαμηλών εκπομπών στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και στα κέντρα ανοιχτής προστασίας.

4.7.5 Η ΕΟΚΕ έχει στηρίξει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις (ces1607-2011 και ces492-2012) την εισαγωγή προσέγγισης δύο επιπέδων όσον αφορά τα Διερωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και τη δημιουργία ειδικών ευρωπαϊκών διαδρόμων μεταφορών, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα συνεχές δίκτυο μεταφορών για τις σημαντικότερες εμπορευματικές και επιβατικές μεταφορικές ροές. Η ΕΟΚΕ κρίνει το στόχο χρήσιμο και βασισμένο στην ανάγκη καθορισμού προτεραιοτήτων για τη χρήση των περιορισμένων χρηματοδοτικών πόρων. Ωστόσο, η συγκέντρωση των επενδύσεων για υποδομές σε αυτούς τους διαδρόμους θα αυξήσει επίσης την ευαισθησία του συστήματος μεταφορών της ΕΕ σε περίπτωση διακοπών. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη συνυπολογισμού αυτής της πτυχής κατά το σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε διαδρόμους. Εκτός της ανθεκτικότητας των δομικών έργων, αυτό θα σημαίνει επίσης προσχεδιασμένες παρακάμψεις και εναλλακτικές διαδρομές στο πλαίσιο αυτών των ευρωπαϊκών διαδρόμων μεταφορών.

4.8 Δράση 8: Προώθηση ασφαλιστικών προγραμμάτων και άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων

4.8.1 Η έκθεση για την ασφάλιση ενάντια σε φυσικές καταστροφές στην Ένωση (Κοινό κέντρο ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (2012), *Natural Catastrophes: Risk Relevance and Insurance Coverage in the EU -Φυσικές καταστροφές: σοβαρότητα του κινδύνου και ασφαλιστική κάλυψη στην ΕΕ-*) αναδεικνύει την ανάγκη καλύτερων στατιστικών δεδομένων. Ωστόσο, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, ο δείκτης διείσδυσης (κάλυψη από ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες και κυβερνητικές παρεμβάσεις εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων ως ποσοστό του ΑΕγχΠ) είναι, σε γενικές γραμμές, χαμηλός. Για παράδειγμα, όσον αφορά τις πλημμύρες ο δείκτης διείσδυσης δεν είναι ιδιαίτερα υψηλός στην πλειονότητα των κρατών μελών, εκτός των περιπτώσεων όπου η ασφάλιση έναντι πλημμυρών συμπεριλαμβάνεται σε άλλες ασφάλισεις. Αυτά τα ποσοστά είναι επίσης χαμηλά όσον αφορά τον κίνδυνο καταιγίδας ή λειψυδρίας, παρότι η τελευταία μοιάζει να έχει περιορισμένο αντίκτυπο στα κράτη μέλη.

4.8.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να παρουσιάσει Πράσινη βίβλο για την ασφάλιση έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών⁽⁶⁾ με στόχο την ενίσχυση της ασφαλιστικής αγοράς και τη μείωση της υπερβολικής επιβάρυνσης του δημόσιου προϋπολογισμού από κινδύνους, αναφέροντας προς τούτο τα εξής:

- η υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων προσαρμογής επιτρέπει τη μείωση του κόστους ασφάλισης,
- μία ικανή ασφαλιστική πολιτική που λαμβάνει υπόψη την κατάσταση των παραγωγών έχει ιδιαίτερη σημασία για το γεωργικό τομέα,
- δεδομένου του μεγέθους των κινδύνων, το Κράτος πρέπει να λειτουργεί πάντοτε ως τελικός ασφαλιστής, ενώ
- απαιτούνται κοινωνικές πολιτικές για την κάλυψη των ευπαθέστερων ατόμων και όσων δε διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους για τη σύναψη συμβολαίου ασφάλισης.

5. Η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετηθούν ενδελεχώς οι διαρθρωτικές αλλαγές που θα απαιτήσει η προσαρμογή σε συγκεκριμένες πολιτικές και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Παρότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής επηρεάζουν πρωτίστως τη γεωργία, τη δασοκομία, την κατασκευή κτηρίων και τις υποδομές, πολλοί άλλοι τομείς της οικονομίας ενδέχεται να χρειαστούν μέτρα προσαρμογής. Ορισμένες πτυχές που θα μπορούσαν να εξεταστούν είναι οι ακόλουθες:

- Η απασχόληση. Δεν υφίστανται μέχρι στιγμής αναλυτικές και λεπτομερείς μελέτες για τον αντίκτυπο των μέτρων προσαρμογής στην επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων και στην απασχόληση.

⁽⁶⁾ Στρασβούργο, 16.4.2013 COM(2013) 213 final.

- Η βιομηχανία. Λόγω της μεγάλης πολυμορφίας τομέων της βιομηχανίας, η σημασία της κλιματικής αλλαγής ποικίλει. Η προσαρμογή, εφόσον κριθεί αναγκαία, θα χρειαστεί επενδύσεις και σε ορισμένες βιομηχανίες, όπως η σιδηρουργία, η μείωση των εκπομπών συνεπάγεται ήδη σημαντική προσπάθεια από τεχνολογική και χρηματοοικονομική άποψη. Οι επενδύσεις που απαιτούνται πρέπει να ληφθούν υπόψη στις δημοσιονομικές προβλέψεις και στην κατάλληλη ενημέρωση των επενδυτών.
- Οι κατασκευές. Οι οικιστικές κατασκευές και τα έργα υποδομών θα επηρεαστούν σημαντικά από τα μέτρα προσαρμογής και

αυτό θα οδηγήσει, εξ όσων προβλέπονται, σε αύξηση του κόστους. Οι «Ευρωκώδικες» δεν έχουν μέχρι στιγμής θεσπίσει προδιαγραφές επ' αυτού, πράγμα το οποίο θα πρέπει αναμφίβολα να δρομολογηθεί (7).

- E+A+κ Η κλιματική αλλαγή έχει ήδη επηρεάσει τη διάθεση των πόρων τις τελευταίες δεκαετίες (το νέο δημοσιονομικό πρόγραμμα της Ένωσης αποτελεί απόδειξη αυτού) και τα ερευνητικά προγράμματα των πανεπιστημίων και των ειδικευμένων κέντρων. Δημιουργήθηκαν νέοι κλάδοι σπουδών και επαγγέλματα. Πρόκειται για τάση που αναμένεται να ενισχυθεί στο μέλλον.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

---

(7) EE C 198, 10.7.2013, σ. 45–50.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1069/2009, 1099/2009, 1107/2009, των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, [...] /2013 και των οδηγιών 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ, 2008/120/ΕΚ και 2009/128/ΕΚ (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)»

[COM(2013) 265 final — 2013/0140 (COD)]

και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ»

[COM(2013) 327 final — 2013/0169 (COD)]

(2014/C 67/34)

Εισηγητής: ο κ. José María ESPUNY MOYANO

Στις 23 Μαΐου και στις 13 Ιουνίου 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 7 και στις 21 Ιουνίου 2013 το Συμβούλιο αποφάσισαν, αντίστοιχα και σύμφωνα με τα άρθρα 43 παράγραφος 2, 114, 168 παράγραφος 4 στοιχείο β) και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τις ακόλουθες προτάσεις:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, [...] /2013 και των οδηγιών 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ, 2008/120/ΕΚ και 2009/128/ΕΚ (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)

COM(2013) 265 final — 2013/0140 (COD),

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ

COM(2013) 327 final — 2013/0169 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493h σύνοδο ολομέλειας της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 133 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα

Έλεγχος

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σε γενικές γραμμές την πρόταση σχετικά με τους επίσημους ελέγχους, η οποία αποσκοπεί στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών και στην εγγύηση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τόσο την καθιέρωση κοινού συστήματος ανάλυσης όσο και την ύπαρξη εργαστηρίων αναφοράς σε κάθε κράτος μέλος.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί προβληματικό τον καθορισμό των τελών ελέγχου από κάθε κράτος μέλος κατά προαίρεση, επειδή πιστεύει ότι μπορεί να καταλήξει στην ανομοιόμορφη επιβολή τους. Είναι, συνεπώς, υπέρ της εναρμόνισης των τελών από την άποψη των κριτηρίων και της μεθοδολογίας διαχείρισής τους, όχι όμως και από την άποψη του οικονομικού τους ύψους, το οποίο θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας.

1.4 Η ΕΟΚΕ είναι κατά της χρηματοδότησης του 100 % των επίσημων ελέγχων σε κάθε κράτος μέλος αποκλειστικά με αυτά τα τέλη, διότι υπάρχει κίνδυνος να μην δώσουν οι αρμόδιες αρχές προτεραιότητα στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των ελέγχων τους.

1.5 Όσον αφορά την απαλλαγή των πολύ μικρών επιχειρήσεων από την καταβολή τελών ελέγχου, η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι υπάρχει κίνδυνος στρέβλωσης της αγοράς σε περίπτωση διαφορετικής εφαρμογής της από τα επιμέρους κράτη μέλη· ο κίνδυνος αυτός θα ήταν μικρότερος εάν καθορίζονταν στον προτεινόμενο κανονισμό —ή στη μεταγενέστερη εξέλιξή του— κριτήρια απαλλαγής ομοιόμορφα για όλη την ΕΕ, ακριβέστερα και αρκετά ευρεία ώστε να αντικατοπτρίζουν την πολύμορφη πραγματικότητα του τομέα, δείχνοντας ταυτόχρονα ιδιαίτερη ευαισθησία έναντι των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

1.6 Είναι, εξάλλου, απαραίτητο να αναγνωρισθεί, συμπληρωματικά του προλεχθέντος, ότι στις επιχειρήσεις υπάρχουν αποτελεσματικοί αυτοέλεγχοι, που διενεργούνται από δικό τους, κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό. Στις επιχειρήσεις αυτές θα μπορούσαν να επιβάλλονται χαμηλότερα «δημόσια τέλη ελέγχου», αφού με αυτόν τον τρόπο μπορεί να μειωθεί σημαντικά η εργασία που πρέπει να καταβάλουν για αυτές τις επιχειρήσεις οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι θα μπορούν να ασκήσουν τις ελεγκτικές τους αρμοδιότητες σε εκείνες τις επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν αρκετούς ανθρώπινους πόρους για αυτό το έργο του αυτοελέγχου.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να ληφθεί υπόψη στη μελλοντική εφαρμογή της νομοθεσίας η έλλειψη ομοιομορφίας ως προς την εφαρμογή του ελέγχου στα διάφορα κράτη μέλη, ιδίως δεδομένου ότι η διαφορά των ανθρώπινων και των οικονομικών πόρων για τις εργασίες ελέγχου σε κάθε χώρα μπορεί να δημιουργήσει στρεβλώσεις στον έλεγχο της αγοράς γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων αυτής της χώρας, με αρνητικές συνέπειες για όλες.

Δαπάνες

1.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σε γενικές γραμμές την πρόταση σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών, η οποία αποσκοπεί στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφαλείας των τροφίμων και των συστημάτων παραγωγής τους, η βελτίωση της υγείας και της καλής μεταχείρισης των ζώων, η ανίχνευση και εκρίζωση των επιβλαβών οργανισμών και η εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των επίσημων ελέγχων.

1.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αντικατάσταση των σημερινών δημοσιονομικών διατάξεων, που είναι κατεπαρμένες σε πολλές νομικές βάσεις, με ένα ενιαίο, σαφές και σύγχρονο δημοσιονομικό πλαίσιο που θα βελτιστοποιήσει την εφαρμογή και τη λειτουργία της χρηματοοικονομικής διαχείρισης των δαπανών στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών.

1.10 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προώθηση του προγράμματος «Καλύτερη κατάρτιση για ασφαλέστερα τρόφιμα» που προβλέπεται στην πρόταση, βάσει μιας εναρμονισμένης προσέγγισης με στόχο την καλύτερη λειτουργία του ευρωπαϊκού και των εθνικών συστημάτων ελέγχου.

1.11 Όσον αφορά τον καθορισμό συγκεκριμένου ανώτατου ποσού, το οποίο δεν επιδέχεται αναθεώρηση προς τα άνω επειδή αντιστοιχεί σε ήδη καθορισμένο πολυετές πρόγραμμα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση κανονισμού είναι ασαφής ως προς πολλές πτυχές της διαχείρισης των δαπανών, οπότε δεν μπορεί να αξιολογήσει αν το ποσό αυτό είναι επαρκές ή όχι.

1.12 Όσον αφορά το αποθεματικό για την αντιμετώπιση κρίσεων στον γεωργικό τομέα σε ορισμένες περιστάσεις, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διευκρινιστεί πώς θα μπορούν τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν αυτό το αποθεματικό σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης. Επίσης, καθώς το αποθεματικό αυτό χορηγείται σε καταστάσεις επείγουσας ανάγκης που σχετίζονται με την υγεία των ζώων και των φυτών, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να αντικατασταθεί η φράση «κρίση στον γεωργικό τομέα» με τη φράση «κρίση στον αγροβιομηχανικό τομέα».

1.13 Σε σχέση, τέλος, με τα προγράμματα ερευνών για την παρουσία επιβλαβών οργανισμών και τα υγειονομικά μέτρα για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αντιμετωπίσει με τον ίδιο τρόπο τους πιθανούς επιβλαβείς οργανισμούς από τρίτες χώρες, από τις οποίες προέρχεται σημαντικό ποσοστό των πρώτων υλών και των μεταποιημένων προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην αλυσίδα διατροφής της ΕΕ, και να συμπεριλάβει επαρκή κονδύλια δαπανών στην εναρμόνιση των κανόνων για την υγεία ή την παραγωγή των φυτών με αυτές τις χώρες.

2. Κύρια σημεία της πρότασης για τους ελέγχους

2.1 Η πρόταση της Επιτροπής αποσκοπεί στην αναθεώρηση της νομοθεσίας που διέπει τους επίσημους ελέγχους, προκειμένου να καλυφθούν οι ελλείψεις που έχουν εντοπιστεί στη διατύπωση και στην εφαρμογή της. Στόχος της πρότασης είναι να θεσπίσει ένα στέρεο, διαφανές και βιώσιμο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο θα εξυπηρετεί καλύτερα τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η πρόταση έχει επίσης στόχο να καλύψει ορισμένες ελλείψεις, που διαπιστώθηκαν από το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα συστήματα ελέγχου ορισμένων κρατών μελών.

2.2 Το έγγραφο περιλαμβάνει τρεις μείζονες αναθεωρήσεις για τον εκσυγχρονισμό του κεκτημένου σχετικά με την υγεία των ζώων, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, ενώ αποσκοπεί επίσης στον εκσυγχρονισμό και την ενοποίηση του συστήματος επίσημων ελέγχων, ούτως ώστε να συνάδει με την αναβάθμιση των πολιτικών της ΕΕ στους εν λόγω τομείς.

2.3 Όσον αφορά τους επίσημους ελέγχους που διενεργούνται σε προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες, οι διατάξεις του κανονισμού εφαρμόζονται σήμερα παράλληλα με τομεακές διατάξεις που διέπουν αντιστοίχως τις εισαγωγές ζώων και προϊόντων ζωικής προέλευσης, τις εισαγωγές φυτών και φυτικών προϊόντων και τους ελέγχους των τροφίμων και των ζωοτροφών.

2.4 Η Επιτροπή δηλώνει ότι το ευρύ σώμα της ισχύουσας νομοθεσίας επιτρέπει στην ΕΕ να αντιμετωπίζει τους αναδυόμενους κινδύνους ή καταστάσεις έκτακτης ανάγκης χωρίς να προκαλεί εμπορικές στρεβλώσεις, αλλά διαπιστώνει ότι το σύστημα ελέγχων των εισαγωγών που εφαρμόζει η Ένωση θα μπορούσε να καταστεί πιο συνεκτικό με την αναθεώρηση και την ενοποίηση των υφιστάμενων τομεακών κανόνων.

2.5 Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων, ο κανονισμός επιβεβαιώνει τη γενική αρχή ότι κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να διαθέτει επαρκείς δικούς του χρηματικούς πόρους για τους επίσημους ελέγχους και έχει την υποχρέωση να εισπράττει, σε ορισμένες περιοχές, τα λεγόμενα «τέλη ελέγχου».

2.6 Η πρόταση διατηρεί την υποχρέωση των κρατών μελών να ορίζουν εθνικά εργαστήρια αναφοράς για κάθε εργαστήριο αναφοράς της ΕΕ που ορίζεται από την Επιτροπή.

2.7 Προστίθεται, τέλος, μία νέα διάταξη σχετικά με τις κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι τα χρηματικά πρόστιμα που επιβάλλονται στις περιπτώσεις σκόπιμης παράβασης αντισταθμίζουν το οικονομικό πλεονέκτημα που επιδίωκε ο παραβάτης.

3. Κύρια σημεία της πρότασης για τις δαπάνες

3.1 Η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής έχει σκοπό να συμβάλει στην καλύτερη προστασία της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών σε όλο το μήκος της διατροφικής αλυσίδας, στην καλύτερη προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών και στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος, προάγοντας συγχρόνως την ανταγωνιστικότητα και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

3.2 Για την επίτευξη αυτών των γενικών στόχων, θα πρέπει να χορηγηθούν κατάλληλοι χρηματοδοτικοί πόροι και, για την αποδοτική στόχευση αυτών των πόρων, θα πρέπει να καθοριστούν ειδικοί στόχοι και δείκτες για την αξιολόγηση της επίτευξής τους.

3.3 Η χρηματοδότηση αυτή από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τη μορφή επιδοτήσεων, συμβάσεων και πληρωμών σε διεθνείς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στους συγκεκριμένους τομείς. Η πρόταση κανονισμού καθορίζει τον κατάλογο των επιλέξιμων μέτρων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ, καθώς και τις επιλέξιμες δαπάνες και τα εφαρμοστέα ποσοστά χρηματοδότησης.

3.4 Η Επιτροπή προτείνει ανώτατο ποσό ύψους 1 891 936 εκατομμυρίων ευρώ για τις δαπάνες στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών, όπως προέβλεπε στην πρότασή της για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της περιόδου 2014-2020. Στην πρόταση εκείνη, η Επιτροπή συνιστούσε επίσης τη δημιουργία ενός μηχανισμού επείγουσας ανάγκης για την αντιμετώπιση των κρίσεων.

3.5 Όσον αφορά το μέγιστο ποσοστό επιστροφής των επιλέξιμων δαπανών, στην πρόταση κανονισμού προβλέπεται, λόγω της σημασίας των επιδιωκόμενων στόχων, χρηματοδότηση του 100 % των επιλέξιμων δαπανών για ορισμένες δράσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η υλοποίηση των δράσεων αυτών συνεπάγεται και μη επιλέξιμες δαπάνες.

3.6 Σε σχέση με τα εθνικά προγράμματα εκρίζωσης, ελέγχου και παρακολούθησης των νόσων των ζώων και ζωοανθρωπονόσων, ο προτεινόμενος κανονισμός ορίζει ότι πρέπει να χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των εστιών νόσων των ζώων και ζωοανθρωπονόσων που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία του ανθρώπου και των ζώων.

3.7 Σε σχέση με τα επείγοντα μέτρα για την εκρίζωση των οργανισμών που είναι επιβλαβείς για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα («επιβλαβείς οργανισμοί»), η πρόταση κανονισμού ορίζει ότι απαιτείται χρηματοδοτική συνδρομή της ΕΕ για την εκρίζωσή τους,

καθώς και για επείγοντα μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην αναχαίτισή τους. Ορίζει, επίσης, ότι η ΕΕ πρέπει να χρηματοδοτεί τις δέουσες έρευνες για την έγκαιρη ανίχνευση της παρουσίας ορισμένων επιβλαβών οργανισμών.

3.8 Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των επίσημων ελέγχων, ο προτεινόμενος κανονισμός επιβεβαιώνει τη χρηματοδοτική τους υποστήριξη από την ΕΕ. Ειδικότερα, προβλέπεται χρηματοδότηση για τα εργαστήρια αναφοράς της ΕΕ, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις δαπάνες που προκύπτουν από την εφαρμογή των προγραμμάτων εργασίας της Επιτροπής. Προβλέπεται, επίσης, δυνατότητα χρηματοδοτικής συνδρομής για τη δημιουργία και τη λειτουργία βάσεων δεδομένων και ηλεκτρονικών συστημάτων διαχείρισης των πληροφοριών.

3.9 Τέλος, για να εξασφαλιστεί η υπεύθυνη και αποτελεσματική χρήση των δημοσιονομικών πόρων της ΕΕ, ο κανονισμός παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ελέγχει ότι η χρηματοδότηση της Ένωσης χρησιμοποιείται πράγματι για την εφαρμογή των επιλέξιμων μέτρων.

4. Γενικές παρατηρήσεις

Έλεγχοι

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση που της υποβάλλεται προς εξέταση, όπως και την πρόθεση της Επιτροπής να προστατεύσει την ενιαία αγορά και να εξασφαλίσει υψηλό και ομοιόμορφο σε όλη την ΕΕ επίπεδο προστασίας της υγείας, συμβάλλοντας στην αποφυγή των νομικών κενών.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο του εκσυγχρονισμού και της ενίσχυσης των εργαλείων ελέγχου και των επίσημων ελέγχων, προκειμένου να αυξηθεί η χρήση και η αποτελεσματικότητά τους.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την επιβολή των τελών ελέγχου από το κάθε κράτος μέλος χωρίς να θεσπίζεται ένα προκαθορισμένο ποσό, πράγμα που μπορεί να καταλήξει σε διαφορές από τη μία χώρα στην άλλη και σε μικρότερη ανταγωνιστικότητα ορισμένων φορέων σε σχέση με άλλους.

4.4 Επικροτούνται οι διατάξεις σχετικά με τη δειγματοληψία και τις αναλύσεις, οι οποίες ορίζουν ότι οι αναλύσεις πρέπει να διενεργούνται σε επίσημα εργαστήρια, θεσπίζοντας έτσι ένα κοινό σύστημα για την αντιπαραβολή των αναλύσεων.

4.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντικό τον συντονισμό μεταξύ των χωρών και μεταξύ των εργαστηρίων, γι αυτό και είναι υπέρ της ύπαρξης ενός εργαστηρίου αναφοράς σε κάθε κράτος μέλος.

Δαπάνες

4.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού, όπως και τους στόχους της Επιτροπής για εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας των τροφίμων και των συστημάτων παραγωγής τους, βελτίωση της υγείας και της καλής μεταχείρισης των ζώων, ανίχνευση και εκρίζωση των επιβλαβών οργανισμών και εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των επίσημων ελέγχων.

4.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο του καθορισμού των επιλέξιμων μέτρων και δαπανών.

4.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον εξορθολογισμό των ποσοστών χρηματοδότησης που επιφέρει ο κανονισμός με τη θέσπιση τυποποιημένου ποσοστού χρηματοδότησης ύψους 50 % των επιλέξιμων δαπανών, το οποίο μπορεί υπό ορισμένους όρους να αυξηθεί σε 75 % ή σε 100 %.

4.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη θέσπιση ελάχιστου ποσού ύψους 50 000 ευρώ για τις επιδοτήσεις, προκειμένου να αποφευχθεί ο διοικητικός φόρτος.

4.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ θετική την πρόσβαση σε ένα αποθεματικό χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων κρίσεων στον αγροβιομηχανικό τομέα, όπως και τη χρηματοδοτική στήριξη για τη διερεύνηση και την ανίχνευση επιβλαβών οργανισμών.

4.11 Τέλος, όσον αφορά τους επίσημους ελέγχους, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δυνατότητα, που προβλέπει ο κανονισμός, για χρηματοδοτική στήριξη των εργαστηρίων αναφοράς της ΕΕ και των σχεδίων που αποσκοπούν στη βελτίωσή τους.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

Έλεγχοι

5.1 Η πρόταση της Επιτροπής είναι υπερβολικά ασαφής όσον αφορά τον καθορισμό των ύψους των τελών ή την επιλογή ενός προτύπου με μεταβλητό ποσό ή βασισμένο σε μονάδες (σύμφωνα με εθνικά ή ευρωπαϊκά κριτήρια) ή ενός πάγιου ποσού. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η έλλειψη ομοιογενούς διοικητικής νοοτροπίας όσον αφορά την επιβολή τελών για υπηρεσίες στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ μπορεί στην πράξη να δημιουργήσει ανισότητες μεταξύ των κρατών ανάλογα με το αν επιβάλλουν τέλη ή όχι ή αν τα επιβάλλουν με διαφορετικό χρονοδιάγραμμα.

5.2 Η πρόταση της Επιτροπής όσον αφορά τους λόγους απαλλαγής από τα τέλη ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στην ποικιλομορφία των φορέων της βιομηχανίας της ΕΕ. Θα ήταν, συνεπώς, επιθυμητός ο ακριβέστερος προσδιορισμός ή ακόμη και η θέσπιση διάφορων

κατηγοριών μείωσης, ώστε να αποφευχθούν οι αδικαιολόγητες ανισότητες ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων, οι οποίες στρεβλώνουν την ενιαία αγορά.

5.3 Ένα στοιχείο που λείπει από την πρόταση είναι ο ακριβέστερος προσδιορισμός ή η αναλυτικότερη παρουσίαση των καθηκόντων των κτηνιάτρων και του ελεγκτικού προσωπικού στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

Δαπάνες

5.4 Η πρόταση που διατυπώνεται στον κανονισμό, να μειωθεί ο αριθμός των αποφάσεων της Επιτροπής, ιδίως στις περιπτώσεις επιστροφής χρηματοδοτικών πόρων, δεν θεωρείται αρκετά σαφής, αφού στο έγγραφο δεν αναφέρεται ποιος οργανισμός θα αναλάβει αυτήν την ενέργεια.

5.5 Η πρόταση της Επιτροπής ορίζει ότι η ΕΕ πρέπει να παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή για την εφαρμογή μέτρων επείγουσας ανάγκης σε περίπτωση εκδήλωσης και εξάπλωσης ορισμένων νόσων των ζώων ή ζωοανθρωπονόσων, αλλά δεν προσδιορίζει ποια θα είναι τα συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέτρα.

5.6 Σε σχέση με τα μέτρα επείγουσας ανάγκης για την υγεία των φυτών, είναι σημαντικό να προβλεφθεί στον προτεινόμενο κανονισμό η δυνατότητα χρηματοδοτικής συνδρομής της ΕΕ για την ανάπτυξη και διαχείριση ερευνητικών προγραμμάτων για την ανίχνευση της παρουσίας επιβλαβών οργανισμών και για μέτρα για την υγεία των φυτών σε τρίτες χώρες, διαθέσιμα σε όλη την ΕΕ για όλους τους ενδιαφερόμενους χρήστες.

5.7 Όσον αφορά τη βελτίωση της κατάρτισης των δημόσιων υπαλλήλων των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής, αλλά θεωρεί απαραίτητο να εναρμονιστούν προηγουμένως οι κανόνες που σχετίζονται με το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, για την καλύτερη πρακτική λειτουργία των συστημάτων ελέγχου.

5.8 Όσον αφορά, τέλος, τις τρίτες χώρες, από τις οποίες προέρχεται σημαντικό ποσοστό των πρώτων υλών και των μεταποιημένων προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην αλυσίδα διατροφής της ΕΕ, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα έπρεπε να εξεταστεί η δυνατότητα εναρμόνισης των κανόνων για την υγεία των φυτών και των ζώων με αυτές τις χώρες.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και την επαλήθευση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013»

[COM(2013) 480 final — 2013/0224 (COD)]

(2014/C 67/35)

Εισηγητής: ο κ. **BACK**

Στις 16 Ιουλίου 2013 και στις 4 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με τα άρθρα 192 παράγραφος 1 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιστοίχως αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και την επαλήθευση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013

COM(2013) 480 final — 2013/0224 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 134 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση κανονισμού για ένα σύστημα παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης (το σύστημα MRV) των εκπομπών CO₂ της ναυτιλίας στην ΕΕ (στο εξής «η Πρόταση») ως ένα πρώτο βήμα για την υλοποίηση των μέτρων που αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από την ναυτιλία όπως καθορίζονται στη Λευκή βίβλο του 2011 για την πολιτική μεταφορών ⁽¹⁾.

1.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το σύστημα MRV ως ένα πρώτο βήμα μιας σταδιακής προσέγγισης προς την επίτευξη συμφωνίας στον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΙΜΟ-ΔΝΟ) σχετικά με υποχρεωτικά μέτρα μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τη ναυτιλία και σημειώνει με ικανοποίηση τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση των εκπομπών που αναμένονται ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ⁽²⁾.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, αν και η Πρόταση καθεαυτή δεν αρκεί για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων, αποτελεί ωστόσο τη λογικότερη δυνατή πρόοδο όσον αφορά τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο σε σχέση με τρίτες χώρες. Θεωρεί δε ότι η Πρόταση έχει επιτύχει εδώ την ορθή ισορροπία.

1.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι ο λόγος κόστους/οφέλους της Πρότασης είναι θετικός για τους εμπλεκόμενους ναυτιλιακούς φορείς. Αναμένει ότι η Επιτροπή θα παρακολουθήσει

τα αποτελέσματα της εφαρμογής της Πρότασης και θα λάβει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες σε περίπτωση που, για παράδειγμα, ο λόγος κόστους/οφέλους αποδειχθεί ότι ασκεί δυσμενή επίδραση στον ανταγωνισμό.

1.5 Η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει ως προς την αναγκαιότητα και την προστιθέμενη αξία της παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων επί των επιχειρησιακών πληροφοριών πέραν της κατανάλωσης καυσίμου και των εκπομπών όπως προβλέπεται στα άρθρα 9 παρ. δ έως ζ, 10 παρ. ζ-ι) και στο Παράρτημα ΙΙ, πολλώ δε μάλλον που μέρος αυτών των πληροφοριών θεωρείται από τον κλάδο της ναυτιλίας ως εμπορικά ευαίσθητες και οι απόψεις δίστανται ως προς την αξία της διαθεσιμότητάς τους σε συγκεντρωτική μορφή.

1.6 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην πρωτοβουλία "Γαλάζια Ζώνη" της Επιτροπής που αποβλέπει στη μείωση του διοικητικού φόρτου όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων και υποστηρίζει ότι αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να εφαρμοστεί και στην παρούσα πρόταση ⁽³⁾.

1.7 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την επίτευξη των στόχων της Λευκής Βίβλου και θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό αυτά τα μέτρα να λαμβάνονται στο πλαίσιο του ΔΝΟ, προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις με χώρες εκτός ΕΕ και αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής ναυτιλίας.

⁽¹⁾ COM (2011)144 final, γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα: Χάρτης πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο, ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 146-153, ιδίως τα σημεία 1.2, 3.7, 3.8 και 3.11.

⁽²⁾ COM(2013) 480 final.

⁽³⁾ COM(2013) 510 final – Γαλάζια Ζώνη, ενιαίος χώρος μεταφορών για τη ναυτιλία.

2. Εισαγωγή

2.1 Οι εκπομπές των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών αντιπροσωπεύουν σήμερα το 3 % των παγκόσμιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΑΘ) και το 4 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Οι προγνώσεις δείχνουν συνολικό μερίδιο 5 % έως το 2050 και σημαντική άνοδο σε επίπεδο ΕΕ, με τα ποσοστά να κυμαίνονται μεταξύ 51 και 86 % ανάλογα με το επιλεγμένο έτος αναφοράς (2005 και 1990 αντίστοιχα) (4).

2.2 Η δέση μέτρων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα του 2008, η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (5) και η Λευκή βίβλος του 2011 για την πολιτική μεταφορών περιλαμβάνουν φιλόδοξους στόχους για τη μείωση των ΑΘ. Ο κύριος στόχος της ΕΕ είναι η μείωση κατά 20 % σε σχέση με τις τιμές του 1990, ποσοστό που θα αυξηθεί σε 30 % σε περίπτωση συμφωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο (6). Όσον αφορά τη διεθνή ναυτιλία, η Λευκή βίβλος για την πολιτική μεταφορών θέτει στόχο μείωσης κατά 40 % έως το 2050 σε σχέση με τα επίπεδα του 2005.

2.3 Δεν υφίσταται, ωστόσο, νομική υποχρέωση για τη μείωση των εκπομπών ΑΘ από την ναυτιλία, με εξαίρεση τους κανονισμούς του ΔΝΟ για τις εκπομπές θείου που μεταφέρθηκαν στο δικαίωμα της ΕΕ μέσω της οδηγίας 2012/33/ΕΕ. Η διεθνής ναυτιλία αποτελεί το μόνο κλάδο των μεταφορών που δεν περιλαμβάνεται στη δέσμευση της ΕΕ για μείωση των εκπομπών ΑΘ.

2.4 Παρ' όλα αυτά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν αμφότερα εκφραστεί υπέρ της συμβολής όλων των κλάδων στη μείωση των εκπομπών.

2.5 Στον τομέα των μεταφορών έχουν τεθεί στόχοι όσον αφορά την πολιτική αεροπορία, οι οποίοι έχουν συμπεριληφθεί στο Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής (ΣΕΔΕ) της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των πτήσεων προς και από τους αερολιμένες της ΕΕ. Η εφαρμογή αυτού του μέτρου, ωστόσο, έχει προσωρινά ανασταλεί όσον αφορά τις πτήσεις εκτός ΕΕ προκειμένου να διευκολυνθεί η επίτευξη συμφωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο στο πλαίσιο του ΔΟΠΑ (7).

2.6 Όσον αφορά τη ναυτιλία, δεν έχουν καθοριστεί δεσμευτικοί στόχοι σε επίπεδο ΕΕ καθώς κρίθηκε σκόπιμη η αναμονή παγκόσμια συντονισμένων μέτρων στο πλαίσιο του ΔΝΟ.

2.7 Ωστόσο, σύμφωνα με δήλωση του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου το 2009, το γεγονός ότι ουδεμία διεθνής συμφωνία στο ΔΝΟ εγκρίθηκε από την ΕΕ ή τα κράτη μέλη της έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011, σημαίνει ότι η Επιτροπή πρέπει να καταθέσει προτάσεις για τη συμπερίληψη των εκπομπών των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών στη δέσμευση της Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών, οι οποίες θα τεθούν σε ισχύ το 2013 και θα είναι σχεδιασμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται ο

αρνητικός αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα της Ένωσης (8). Μετά τις δηλώσεις αυτές ακολούθησε δήλωση της Επιτροπής το 2012.

2.8 Παρότι στο ΔΝΟ δεν έχει επιτευχθεί διεθνής συμφωνία που να ανταποκρίνεται στη δήλωση του 2009, έχουν ληφθεί αποφάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των νέων πλοίων και έχουν κατατεθεί περαιτέρω προτάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, όπου η παρακολούθηση, η υποβολή εκθέσεων και ο έλεγχος των εκπομπών θα μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι τρέχουσες εργασίες του ΔΝΟ θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποφάσεις για αγορακεντρικά μέτρα μείωσης των εκπομπών. Η δέσμευση να αναληφθεί δράση σε επίπεδο περιφερειών της Ένωσης θα πρέπει συνεπώς να εφαρμοστεί με τρόπο που να στηρίζει τις τρέχουσες εργασίες του ΔΝΟ. Η Επιτροπή εξέφρασε τη σαφή προτίμηση της σε παγκόσμια προσέγγιση υπό την ηγεσία του ΔΝΟ και θα συνεχίσει να ενεργεί σε αυτό το πνεύμα, παρά τη βραδεία πρόοδο των σχετικών δραστηριοτήτων του ΔΝΟ. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί διαρκώς την πρόοδο των εργασιών και θα εξετάζει περαιτέρω δράσεις στο πλαίσιο της Σύμβασης-πλαίσου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC) και του ΔΝΟ.

2.9 Πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να είναι η θέσπιση συστήματος παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης των εκπομπών (MRV). Αυτό εξασφαλίζει τον έλεγχο των εξελίξεων, ευνοεί τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε εταιρικό επίπεδο και δύναται κατά συνέπεια να οδηγήσει σε μείωση του κόστους που θα υπερβαίνει το κόστος λειτουργίας του συστήματος. Τα υφιστάμενα συστήματα σε εταιρικό επίπεδο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την άντληση διδαγμάτων. Ένα περιφερειακό ενωσιακό σύστημα MRV θα πρέπει να εφαρμοστεί σε επαφή με το ΔΝΟ και να προσαρμοστεί σε τυχόν μελλοντικά συναφή μέτρα του ΔΝΟ. Θα αποτελέσει επίσης το πρώτο βήμα σταδιακής προσέγγισης για τη συμπερίληψη των εκπομπών ΑΘ των θαλάσσιων μεταφορών στις δεσμεύσεις για τη μείωση των εκπομπών σε ενωσιακό ή διεθνές επίπεδο με την επιβολή απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης και/ή αγορακεντρικών μέτρων (AKM).

3. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

3.1 Η Επιτροπή πρότεινε κανονισμό ως πλαίσιο ένα για το σύστημα MRV όσον αφορά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από πλοία μικτής χωρητικότητας άνω των 5 000 τόνων (GT). Το σύστημα καλύπτει το σύνολο της κυκλοφορίας μεταξύ των λιμένων της ΕΕ και μεταξύ των λιμένων της ΕΕ και του πρώτου λιμένα προορισμού εκτός ΕΕ ή του τελευταίου λιμένα προέλευσης εκτός ΕΕ. Αφορά δε όλα τα πλοία, ανεξαρτήτως σημαίας, με εξαίρεση τα πολεμικά πλοία, τα κρατικά σκάφη και τα σκάφη αναψυχής. Στην Πρόταση εκτιμάται ότι με βάση το όριο χωρητικότητας εξαιρείται περίπου το 40 % του στόλου αλλά μόλις το 10 % των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

3.2 Για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην ενότητα 2, το σύστημα θα εφαρμοστεί σε στενή επαφή με τον ΔΝΟ και άλλους διεθνείς οργανισμούς και θα είναι δυνατή η προσαρμογή του σε τυχόν μελλοντικές πολιτικές του ΔΝΟ.

(4) COM(2013)479.

(5) COM(2010) 2020.

(6) COM(2013)479.

(7) Οδηγία 2008/101/ΕΚ και απόφαση αριθ. 377/2013/ΕΕ.

(8) Αιτιολογική σκέψη (2) της απόφασης αριθ. 406/2009/ΕΚ και αιτιολογική σκέψη (3) της οδηγίας 2009/29/ΕΚ.

3.3 Το σύστημα MRV που προτείνεται από την Επιτροπή αποτελεί πλαίσιο για τη συλλογή από τους πλοιοκτήτες/φορείς εκμετάλλευσης σημαντικών δεδομένων για κάθε πλοίο και κάθε δρομολόγιο που υπάγεται στον κανονισμό, συμπεριλαμβανομένων και μετακινήσεων εντός των λιμένων. Θα υποβάλλονται επίσης ετήσιες εκθέσεις. Οι εκθέσεις θα εγκρίνονται από πιστοποιημένους φορείς επαλήθευσης και οι εγκεκριμένες ετήσιες εκθέσεις θα υποβάλλονται στην Επιτροπή και το κράτος σημαίας. Η ετήσια έκθεση θα δημοσιεύεται και τα έγγραφα συμμόρφωσης που θα εκδίδουν οι φορείς επαλήθευσης θα φυλάσσονται εντός των πλοίων που υπάγονται στο σύστημα. Η συμμόρφωση θα ελέγχεται από το κράτος σημαίας και μέσω των συστημάτων ελέγχου του κράτους λιμένα. Η μη συμμόρφωση θα τιμωρείται, ενίοτε με εκδίωξη του πλοίου, δηλαδή απαγόρευση εισόδου σε λιμένες της ΕΕ μέχρι την επίλυση του προβλήματος μη συμμόρφωσης.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τους στρατηγικούς στόχους που διαφαίνονται πίσω από την Πρόταση, οι οποίοι είναι φιλόδοξοι και υπερβαίνουν κατά πολύ το περιεχόμενο της πρότασης καθεαυτής, καθώς επιδιώκουν τη δημιουργία πραγματολογικής βάσης για περαιτέρω διαπραγματεύσεις και πρόοδο προς την κατεύθυνση μέτρων που θα μειώσουν σημαντικά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τη ναυτιλία. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει αυτούς τους στρατηγικούς στόχους και κρίνει θετικά την προσέγγιση που αποβλέπει στην ανάληψη του ελέγχου της κατάστασης όσον αφορά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και την εξέλιξη τους κατά τρόπο διαφανή και αξιόπιστο, μέσω του συστήματος υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης που θα θεσπίσει ο προτεινόμενος κανονισμός· συμφωνεί δε ότι αυτή η γνωστική βάση δύναται να συμβάλει στην πρόοδο των τρεχουσών εργασιών εντός του ΔΝΟ για την επίτευξη συμφωνίας όσον αφορά τη λήψη υποχρεωτικών μέτρων για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις θαλάσσιες μεταφορές. Σε αυτό το πλαίσιο, παραπέμπει στη γνωμοδότησή της⁽⁹⁾ με θέμα τον κανονισμό για μηχανισμό παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και άλλων πληροφοριών σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο που αφορούν την αλλαγή του κλίματος και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 280/2004/ΕΚ, ο οποίος έκτοτε υιοθετήθηκε με αριθμό 525/2013.

4.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης θετικά την εν μέρει ανιούσα προσέγγιση της πρότασης, καθότι η συλλογή δεδομένων σε εταιρικό επίπεδο αναμένεται να οδηγήσει σε μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε εταιρικό επίπεδο, πράγμα που θα οδηγήσει σε μείωση της κατανάλωσης καυσίμων, μείωση των εκπομπών ανά μεταφερόμενη μονάδα κατά 2 % ετησίως και μείωση του καθαρού κόστους κατά 1,2 δισεκατομμύρια EUR ετησίως έως το 2030, σύμφωνα με την εκτίμηση αντικτύπου της πρότασης και λαμβανομένου υπόψη του κόστους εφαρμογής του συστήματος MRV, το οποίο θα επωμιστεί πρωτίστως ο κλάδος της ναυτιλίας.

4.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ωστόσο τη σημασία της συνεχούς παρακολούθησης της ακρίβειας των εκτιμήσεων όσον αφορά τη σχέση κόστους/οφέλους της πρότασης αναφορικά με τον κλάδο της ναυτιλίας και την κοινωνία, και καλεί την Επιτροπή να προτείνει άμεσα διορθωτικά μέτρα εάν αποκαλυφθεί ότι οι απαιτήσεις που

επιβάλλονται στον κλάδο μέσω του μελλοντικού συστήματος MRV αποτελούν βάρος για τον κλάδο που θα έχει αρνητική επίδραση στην ανταγωνιστικότητά του.

4.4 Η ΕΟΚΕ διατηρεί επιφυλάξεις ως προς την επέκταση των υποχρεώσεων παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σε εμπορικά και επιχειρησιακά δεδομένα. Προσθέτει ότι αυτές οι πρόσθετες απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών είναι μάλλον δυσανάλογες, καθώς υπερβαίνουν τον κύριο στόχο της Πρότασης, δηλαδή τη συλλογή δεδομένων για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, ενώ η χρησιμότητά τους αμφισβητήθηκε από τον κλάδο της ναυτιλίας καθώς τα εν λόγω δεδομένα ενδέχεται να είναι εμπορικά ευαίσθητα. Η επιβολή πρόσθετων διοικητικών υποχρεώσεων θα ερχόταν επίσης σε αντίθεση με την επιθυμία απλούστευσης, που αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της πρωτοβουλίας της Επιτροπής "Γαλάζια Ζώνη" για τη διευκόλυνση των θαλάσσιων μεταφορών στην ΕΕ. Στο σημείο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η υποχρέωση παροχής τέτοιου είδους πληροφοριών θα ήταν εξαιρετικά επαχθής για τις θαλάσσιες μεταφορές μικρής αποστάσεως που αφορούν σύντομα ταξίδια και πολλαπλούς προορισμούς.

4.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την εκτίμηση ότι η μείωση των εκπομπών στην οποία αναμένεται να οδηγήσει η Πρόταση σε καμία περίπτωση δεν επαρκεί για την επίτευξη των στόχων που τίθενται για τον κλάδο της ναυτιλίας στη Δευκή βίβλο του 2011 για την πολιτική μεταφορών, και ότι απαιτούνται επειγόντως πρόσθετα, αποτελεσματικά μέτρα.

4.6 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει παλαιότερες γνωμοδοτήσεις⁽¹⁰⁾ σχετικά με την πολιτική θαλασσιών μεταφορών και τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις, όπου η ΕΟΚΕ υποστηρίζει παγίως ότι επιδοκμάζει πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, αλλά αυτά τα μέτρα, δεδομένου του παγκόσμιου χαρακτήρα των θαλασσιών μεταφορών, πρέπει να λαμβάνονται σε παγκόσμιο επίπεδο, εντός του ΔΝΟ.

4.7 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η πρόταση θα αφορά επίσης πλοία με σημαία τρίτων χωρών. Παρότι αυτό δε δημιουργεί πρόβλημα στις ενδοενωσιακές μεταφορές, ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα στις μεταφορές μεταξύ ενωσιακών και μη ενωσιακών λιμένων. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι δεν πρόκειται για νομικό, αλλά για πρακτικό και πολιτικό ζήτημα ενόψει του πιθανού κινδύνου αντίποινων και περιπλοκών λόγω της ύπαρξης πολλών παράλληλων συστημάτων αυτού του είδους. Ευελπιστεί δε ότι το προτεινόμενο σύστημα θα είναι αρκετά ελαστικό για όσους εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ώστε, σε αντίθεση με το σύστημα ΣΕΔΕ της πολιτικής αεροπορίας, να μη δημιουργηθούν προβλήματα όσον αφορά τους μεταφορείς από τρίτες χώρες.

⁽¹⁰⁾ Περιεκτικότητα των καυσίμων πλοίων σε θείο, ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 70-74· Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας, ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 87-92· Πολιτική της ΕΕ για τις θαλάσσιες μεταφορές μέχρι το 2018, ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 103-109· ΣΕΔΕ στις αερομεταφορές, ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 30-32· Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων - Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 169-173· Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 31-36· Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις θαλάσσιες και στις εσωτερικές πλωτές μεταφορές, ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 20-24.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την περιεκτικότητα των καυσίμων πλοίων σε θείο, ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 70-74.

4.8 Η ΕΟΚΕ συμμαρξίεται την άποψη ότι υποχρεωτικά μέτρα για τη μείωση των εκπομπών CO₂ πέραν της Πρότασης θα πρέπει να συμφωνηθούν στο πλαίσιο του ΔΝΟ προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η πιθανότητα επιτυχούς υλοποίησής τους, και ότι οι περιφερειακές ρυθμίσεις σε ενωσιακό επίπεδο είναι πιθανότερο να οδηγήσουν σε δυσκολίες εφαρμογής, ιδίως όσον αφορά τρίτες χώρες.

4.9 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι σύμφωνα με την εκτίμηση αντικτύπου της Πρότασης τα ΑΚΜ είναι τα πιο αποδοτικά μέτρα για την επίτευξη ικανής μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε βαθμό που να επιτρέπει την επίτευξη των στόχων που τίθενται στη Λευκή βίβλο του 2011 για την πολιτική μεταφορών όσον αφορά τις εκπομπές των θαλάσσιων μεταφορών.

4.10 Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στο ότι η επιβολή τυχόν περιφερειακών μέτρων για τη μείωση των εκπομπών, ιδίως ΑΚΜ, μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής ναυτιλίας.

4.11 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προβλεπόμενη από την Πρόταση υποχρέωση της Επιτροπής να διατηρεί στενές επαφές με τον ΔΝΟ και άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς όσον αφορά την υλοποίηση ενωσιακού συστήματος MRV για τις θαλάσσιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και την προθυμία προσαρμογής του ενωσιακού συστήματος σε μελλοντικό σύστημα MRV που θα συμφωνηθεί εντός του ΔΝΟ.

4.12 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να ασκούν πιέσεις στον ΔΝΟ για τη λήψη αποφάσεων, το συντομότερο δυνατό, σχετικά με ικανά, κατά προτίμηση αγορακεντρικά μέτρα για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις θαλάσσιες μεταφορές.

4.13 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ενώ η Επιτροπή δίδει μεγάλη σημασία στην επίτευξη λύσης στο πλαίσιο του ΔΝΟ, δεν αποκλείει τη δυνατότητα περιφερειακών μέτρων σε επίπεδο ΕΕ, σε περίπτωση που δεν τελεσφορήσουν οι διαπραγματεύσεις στον ΔΝΟ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το μη καθορισμό συγκεκριμένης προθεσμίας για τη λήψη παρόμοιων περιφερειακών μέτρων και συνιστά να μην ληφθούν μέτρα που ενδέχεται να μην έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών, αλλά θα έχουν υψηλό κόστος όσον αφορά τη μείωση της ανταγωνιστικότητας και θα δημιουργήσουν προβλήματα σε σχέση με τρίτες χώρες στο βαθμό που αφορούν πλοία που φέρουν τη σημαία τους, τουλάχιστον σε μη ενωσιακά ύδατα.

4.14 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τον σύνδεσμο μεταξύ του τομεακού συστήματος MRV και του γενικού συστήματος παρακολούθησης των εκπομπών ΑΘ που θεσπίζεται με τον κανονισμό 525/2013 ⁽¹¹⁾.

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 525/2013 σχετικά με μηχανισμό παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και άλλων πληροφοριών σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο που αφορούν την αλλαγή του κλίματος και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 280/2004/ΕΚ.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, σύμφωνα με το επιλεχθέν σύστημα MRV, το βάρος της υλοποίησης του συστήματος εωμίζονται κυρίως οι πλοιοκτήτες και οι φορείς εκμετάλλευσης, καθώς και οι πιστοποιημένοι φορείς επαλήθευσης, ενώ τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και ο ΕΟΑΘ θα επιτελούν πρωτίστως εποπτικό ρόλο και θα παραλαμβάνουν τις εκθέσεις. Επιχειρείται έτσι η αξιοποίηση της υφιστάμενης εμπειρίας σε εταιρικό επίπεδο και η μείωση του διοικητικού φόρτου για τα όργανα της ΕΕ.

5.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των εκθέσεων που αφορούν τις εκπομπές αερίων, θα έπρεπε να αναφέρονται στην έκθεση σχετικές πληροφορίες όπως η κατηγορία του πλοίου όσον αφορά τον εξοπλισμό του για πλές σε πάγους ή η παρουσία ιδιαίτερων συνθηκών ναυσιπλοίας, λ.χ. ναυσιπλοία κατά τη χειμερινή περίοδο.

5.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι ορισμένες πτυχές του προτεινόμενου συστήματος MRV είναι αδικαιολόγητα πολύπλοκες και οδηγούν σε σπατάλη πόρων. Για παράδειγμα, δεν είναι κατανοητό γιατί πρέπει να καταρτιστεί επίσημη έκθεση επαλήθευσης σχετικά με τις ετήσιες εκθέσεις, τη στιγμή που το πιστοποιητικό συμμόρφωσης εκδίδεται σε συνάρτηση με τις εγκεκριμένες ετήσιες εκθέσεις και τα κύρια στοιχεία του εν λόγω πιστοποιητικού δημοσιεύονται. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το πιστοποιητικό συμμόρφωσης επαρκεί, και σε περίπτωση που υπάρξει άρνηση ως προς την έκδοσή του να συντάσσεται ενδεχομένως αιτιολογημένη έκθεση επαλήθευσης.

5.4 Παρότι είναι βέβαια χρήσιμη η κοινοποίηση της έκθεσης στα όργανα της Επιτροπής που είναι αρμόδια για την εφαρμογή του Κανονισμού 525/2013 σχετικά με την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, όπως προβλέπεται στην Πρόταση, δεν είναι κατανοητό για ποιο λόγο τα κράτη μέλη καλούνται να αποστείλουν χωριστή έκθεση στην Επιτροπή, προσαρμοσμένη στους σκοπούς του εν λόγω Κανονισμού, τη στιγμή που όλες οι σχετικές πληροφορίες θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε μία έκθεση η οποία να κοινοποιείται εν συνεχεία σε όλους τους ενδιαφερόμενους.

5.5 Η ΕΟΚΕ διερωτάται επίσης ως προς τη σκοπιμότητα της ποινής εκδίωξης που προβλέπεται στο άρθρο 20 παρ. 3 της Πρότασης, δεδομένου ότι έτσι θα αποτρέπεται η είσοδος του πλοίου σε κάθε λιμένα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των λιμένων της χώρας σημαίας του. Θα ήταν λογικό να προβλεφθεί ένα είδος λιμένα-καταφυγίου όπου θα δίνεται η ευκαιρία επίλυσης των προβλημάτων συμμόρφωσης.

5.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι προθεσμίες για την υλοποίηση της πρότασης είναι υπερβολικά μακρές και ότι θα ήταν σκόπιμο να μειωθούν κατά περίπου ένα έτος. Για παράδειγμα, παρότι προβλέπεται ότι η Πρόταση θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2015, τα σχέδια παρακολούθησης θα πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή μόλις στις 30 Αυγούστου 2017 και η παρακολούθηση θα αρχίσει την 1η Ιανουαρίου 2018, πράγμα που σημαίνει μεταβατική περίοδο 2,5 ετών, χρονικό διάστημα που η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα μεγάλο, λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι θα πρέπει να αποφασιστεί σειρά πράξεων κατ' εξουσιοδότηση και εφαρμοστικών πράξεων.

5.7 Η ΕΟΚΕ διερωτάται επίσης εάν το σχεδιαζόμενο Ευρωπαϊκό φόρουμ για την αειφόρο ναυτιλία θα μπορούσε να αποτελέσει ικανό σημείο αναφοράς για σειρά ζητημάτων σχετικά με την εφαρμογή της πρότασης.

5.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ορισμένα τεχνικά ζητήματα αναφορικά με την Πρόταση. Όσον αφορά το Άρθρο 14 παρ. 1, γίνεται αναφορά τόσο σε «εταιρεία» όσο και σε «φορέα εκμετάλλευσης», ενώ σύμφωνα με τους ορισμούς στο Άρθρο 3 η λέξη «εταιρεία» αφορά τόσο τους πλοιοκτήτες όσο τους φορείς εκμετάλλευσης. Αμφότερα τα Άρθρα 15 παρ. 5 και 16 παρ. 3 εκχωρούν αρμοδιότητες στην Επιτροπή σχετικά με την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων σχετικά, μεταξύ άλλων, με τις μεθόδους «διαπίστευσης ελεγκτών». Η ΕΟΚΕ προτείνει την απαλοιφή της αναφοράς στις μεθόδους διαπίστευσης από το Άρθρο 15 παρ. 5 που αφορά τις διαδικασίες επαλήθευσης και τη διατήρησή της στο Άρθρο 16 που αφορά τη διαπίστευση των ελεγκτών.

5.9 Το άρθρο 23 προβλέπει πολύ ευρείες αρμοδιότητες εξουσιοδότησης για τη συμπλήρωση και την τροποποίηση των διατάξεων των παραρτημάτων I και II, μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που να λαμβάνουν υπόψη σειρά στοιχείων, όπως τα επιστημονικά στοιχεία, τα σχετικά δεδομένα που υπάρχουν στα πλοία, οι διεθνείς κανόνες και τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα για «τον προσδιορισμό των ακριβέστερων και αποτελεσματικότερων μεθόδων παρακολούθησης των εκπομπών και τη βελτίωση της ακρίβειας των ζητούμενων πληροφοριών». Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αυτές οι αρμοδιότητες εξουσιοδότησης υπερβαίνουν κατά πολύ την προσαρμογή στην τεχνική ανάπτυξη και φαίνεται ότι καθιστούν δυνατές αλλαγές, όπως ο προσδιορισμός των μεθόδων παρακολούθησης, οι οποίες έχουν ουσιαστική σημασία στα πλαίσια της πρότασης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ότι αρμοδιότητες εξουσιοδότησης με το πεδίο αυτό μπορεί να είναι αντίθετες προς το άρθρο 290 της ΣΛΕΕ. Παρόμοιο ερώτημα εγείρεται σχετικά με τις αρμοδιότητες εξουσιοδότησης που προβλέπονται στο άρθρο 15 (3) σχετικά με τις διαδικασίες επαλήθευσης.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για συστατικά στοιχεία και συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής»

[COM(2013) 298 final]

(2014/C 67/36)

Εισηγήτρια: η κ. BATUT

Στις 3 Ιουλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για συστατικά στοιχεία και συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής»

COM(2013) 298 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 112 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη βούληση της Επιτροπής να κατακτήσει η Ευρώπη ηγετική θέση στον τομέα των συστατικών στοιχείων και των συστημάτων μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής, και να συσπειρωθούν γύρω από το σχέδιο αυτό το συντομότερο δυνατό και με διασυννοριακό τρόπο τα κράτη μέλη, η έρευνα, οι επενδύσεις και οι ενέργειες ώστε να μεταφραστεί η αριστεία της Ένωσης σε παραγωγή και θέσεις εργασίας.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα συστατικά στοιχεία και τα συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μια νέα βιομηχανική επανάσταση και ότι, για τον σκοπό αυτό, στον εν λόγω τομέα δεν απαιτείται απλώς μια ευρωπαϊκή βιομηχανική «στρατηγική», αλλά μια πραγματική «κοινή βιομηχανική πολιτική» δημοσίου συμφέροντος, η οποία θα πρέπει να οργανωθεί με άξονα τον συντονισμό εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προκειμένου να παρασχεθεί στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις η δυνατότητα να αναλάβουν ηγετικό ρόλο όσον αφορά την παραγωγή και τις αγορές. Πρόκειται για συνιστώσα η οποία απουσιάζει από την πρόταση της Επιτροπής.

1.3 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι τα σχετικά λίγα ήδη υπάρχοντα συμπλέγματα φορέων αριστείας, τα οποίας είναι απαραίτητα για την επίτευξη των προσπαθειών που καταβάλλει η Ευρώπη, χρειάζεται να επεκταθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω. Η παροχή, στις λιγότερο ανεπτυγμένες οντότητες ολόκληρης της επικράτειας της ΕΕ, της δυνατότητας να επωφεληθούν από το ευρύ δημόσιο και ιδιωτικό χρηματοδοτικό πρόγραμμα που προτείνεται στην ανακοίνωση θα μπορούσε να ενισχύσει το υπάρχον δυναμικό. Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται να τροποποιηθεί το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων και των επιδοτήσεων διότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας δεν είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αλλά μάλλον η απουσία ανταγωνιστικών και ηγετικών επιχειρήσεων σε πολυάριθμους τομείς υψηλής τεχνολογίας και σε παγκόσμια κλίμακα. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να καταστεί περισσότερο ευέλικτη για

τον εν λόγω τομέα αιχμής, όχι μόνο προς όφελος της προτεινόμενης κοινής τεχνολογικής πρωτοβουλίας, αλλά και προκειμένου να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να αποκτήσουν παγκόσμιο κύρος, όπως συμβαίνει στην Ασία και στις Ηνωμένες Πολιτείες.

1.4 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί η στρατηγική που αποτελεί το αντικείμενο της υπό εξέταση ανακοίνωσης να έχει ως στόχο την αναπλήρωση του χρόνου που έχει απολέσει η Ευρώπη και την κάλυψη ολόκληρης της αξιακής αλυσίδας (ηγετική θέση όσον αφορά τα προϊόντα και τις αγορές, υπεργολάβοι, πλατφόρμες, εταιρείες παραγωγής βασικών τεχνολογιών και εταιρείες σχεδιασμού) μέσω της ανανέωσης των ευρωπαϊκών δεξιοτήτων, και υποστηρίζει την προώθηση των συμφερόντων των επιχειρήσεων εκ μέρους της Ένωσης στο πλαίσιο όλων των συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών που βρίσκονται επί του παρόντος στο στάδιο της διαπραγμάτευσης (Ιαπωνία, ΗΠΑ). Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την «ευρωκεντρική» προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ανησυχεί σχετικά με την εφαρμογή της στην παγκόσμια αξιακή αλυσίδα. Είναι γεγονός ότι οι πραγματικές αδυναμίες της Ευρώπης συνίστανται στην έλλειψη προϊόντων και στην απουσία από την αγορά, καθώς και στον περιορισμένο αριθμό ηγετικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να μην παραβλέψει την ανάπτυξη ισχυρών κρατών μελών ως βασική συνιστώσα διασυννοριακών συνεργειών.

1.5 Για την ΕΟΚΕ, η νέα στρατηγική στον τομέα των συστημάτων μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής είναι απολύτως ευπρόσδεκτη, αλλά δεν είναι δυνατόν να μην υπόκειται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 της ΣΕΕ και τα άρθρα 9 και 11 της ΣΔΕΕ. Εφόσον ο χάρτης πορείας δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί (τέλος του 2013), η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στους ζώντες οργανισμούς, και ειδικότερα στη βιώσιμη ανάπτυξη, λόγω της διαρκώς αυξανόμενης παρουσίας στην καθημερινή ζωή τόσο των συστατικών στοιχείων μικρο- και νανοηλεκτρονικής όσο και των υλικών που χρησιμοποιούν στην έρευνα, στην απασχόληση, στην κατάρτιση, στην απολύτως απαραίτητη ανάπτυξη προσόντων και δεξιοτήτων, καθώς και στην υγεία των πολιτών και των εργαζομένων του τομέα.

1.6 Συνιστά να δημιουργηθούν, παράλληλα με την ομάδα ηγετικών παραγόντων σε θέματα ηλεκτρονικής, νέες μορφές διακυβέρνησης των πολιτών, δεδομένης αφενός της σημασίας των επιδιωκόμενων δημόσιων επενδύσεων, που ανέρχονται στα 5 δισεκατομμύρια ευρώ σε χρονικό διάστημα 7 ετών, και αφετέρου της στρατηγικής σημασίας του τομέα.

1.7 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διενέργεια ενδιάμεσης αξιολόγησης της στρατηγικής.

2. Εισαγωγή

2.1 Στο πλαίσιο της πολιτικής της για την ανάκαμψη των επενδύσεων με στόχο μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία που θα πρέπει να συμβάλει στην οικονομική ανάκαμψη και στην επιστροφή στην ανάπτυξη (COM(2012) 582 final), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει ανακοίνωση για συστατικά στοιχεία και συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής, τις οποίες έχει ήδη ορίσει σε προηγούμενη ανακοίνωσή της (COM(2012) 341 final) ως βασικές τεχνολογίες «γενικής εφαρμογής» που αντιστοιχούν στη βασική πρωτοβουλία αριθ. 6 του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

2.2 Τα συστατικά στοιχεία και τα συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής, που συνιστούν διεισδυτικές τεχνολογίες, αποτελούν τη βάση διαφόρων κατηγοριών προϊόντων που είναι πλέον απαραίτητα για την άσκηση οποιασδήποτε δραστηριότητας και συμβάλλουν στην καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Οι εννέα κυριότερες κατηγορίες προϊόντων είναι οι εξής: (1) ηλεκτρονικοί υπολογιστές, (2) περιφερειακά ηλεκτρονικών υπολογιστών και εξοπλισμός γραφείου, (3) ηλεκτρονικές συσκευές ευρείας κατανάλωσης, (4) συσκευές διακομιστή και μονάδες μνήμης, (5) εξοπλισμός δικτύωσης, (6) ηλεκτρονικά συστήματα αυτοκινήτων, (7) ιατρική ηλεκτρονική, (8) βιομηχανική ηλεκτρονική και (9) στρατιωτική και αεροδιαστημική ηλεκτρονική.

2.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή ανταποκρίνεται με τη νέα αυτή ανακοίνωση σε ορισμένες από τις συστάσεις τις οποίες η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εκφράσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της⁽¹⁾, καθώς και για την πραγματική βούληση που εκφράζει όσον αφορά την ανάληψη δράσης για την εκ νέου κατάκτηση των αγορών. Προϋποθέσεις επιτυχίας θα είναι η καλύτερη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, καθώς και η μεγαλύτερη εστίαση στα κορυφαία προϊόντα και στις ηγετικές επιχειρήσεις.

2.4 Σύμφωνα με την ίδια την Επιτροπή, σε παγκόσμιο επίπεδο, ο κύκλος εργασιών του εν λόγω τομέα μόνο ανήλθε σε 230 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου το 2012 και η αξία των προϊόντων που περιέχουν συστατικά στοιχεία και συστήματα μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής προσέγγισε τα 1 600 δισεκατομμύρια ευρώ. Διαπιστώνοντας, αφενός, ότι η Ένωση εμφανίζει δεκαετή στασιμότητα όσον αφορά τη στήριξη στην E&A&K (ανακοίνωση, παράγραφος 5.2) και αφετέρου, ότι παρατηρείται κατά την τελευταία 15ετία σημαντική διοχέτευση του όγκου της παραγωγής αυτής στην Ασία, η οποία διαθέτει διπλάσια ευρεσιτεχνία και ειδικευμένο εργατικό δυναμικό (ανακοίνωση, παράγραφος 3.3), η Επιτροπή προτείνει την ανάπτυξη μιας νέας ευρωπαϊκής βιομηχανικής στρατηγικής για την ηλεκτρονική προκρίνοντας συντονισμένες δημόσιες επενδύσεις και συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα με σκοπό την κινητοποίηση νέων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ στις «προηγμένες τεχνολογίες».

3. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης

3.1 Για την κάλυψη της υστέρησης και για τη διατήρηση της συγκρισιμότητας με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ασία όσον αφορά την παραγωγή των συστατικών στοιχείων και συστημάτων μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής, η Επιτροπή προτείνει:

- την αύξηση και τον συντονισμό των επενδύσεων στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία (E&A&K) και την ένταξη των προσπαθειών των κρατών μελών και της Ένωσης σε ένα πλαίσιο διασυνοριακής συνεργασίας·
- την ενίσχυση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών συμπλεγμάτων φορέων αριστείας προκειμένου να συμβαδίζει ο τομέας με τις σύγχρονες εξελίξεις·
- την καταβολή προσπαθειών προκειμένου να καταστούν τα ευρωπαϊκά ψηφιακά μέσα (μικροκυκλώματα πυριτίου) πιο αποδοτικά, λιγότερο δαπανηρά (με πλακίδια των 450 mm – «More Moore» (νόμος του Moore ευρύτερα) και περισσότερο ευφυή («More than Moore» (περισσότερο από τον νόμο του Moore))·
- τη διάθεση 10 δισεκατομμυρίων ευρώ εντός χρονικού διαστήματος 7 ετών, ποσό το οποίο θα προέρχεται κατά το ήμισυ από δημόσιες περιφερειακές, εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές και κατά το ήμισυ από συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να καλυφθεί η αλυσίδα αξίας και καινοτομίας, καθώς καθώς επίσης και από το πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»⁽²⁾.

Κατά συνέπεια, οι φιλόδοξοι στόχοι της Επιτροπής είναι οι ακόλουθοι:

- να παρασχεθούν στις βασικές ευρωπαϊκές βιομηχανίες περισσότερα ευρωπαϊκά συστατικά στοιχεία και συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής·
- να ενισχυθεί η αλυσίδα εφοδιασμού και τα οικοσυστήματα των τεχνολογιών αυτών παρέχοντας περισσότερες ευκαιρίες στις ΜΜΕ·
- να αυξηθούν οι επενδύσεις στις τεχνικές προηγμένης παραγωγής·
- να τονωθεί η καινοτομία σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού, για να ενισχυθεί η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Στις νανοτεχνολογίες περιλαμβάνονται όλα τα προϊόντα της ηλεκτρονικής και της οπτικοηλεκτρονικής. Συνιστούν τις επονομαζόμενες τεχνολογίες «top-down» (από την κορυφή προς τη βάση), στο πλαίσιο των οποίων χρησιμοποιούνται υλικά λεπτότερης κατασκευής (μικροϋλικά) για τη δημιουργία των στοιχείων συστατικών μερών όπως οι κρυσταλλοτρίοδοι, οι πυκνωτές, οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις. Οι πλέον πρόσφατες έρευνες κινούνται προς την κατεύθυνση μιας προσέγγισης «bottom up» (από τη βάση προς την κορυφή), προς τη συγκέντρωση σε ολοκληρωμένες δομές νανοστοιχείων (μεγέθους 1 έως 100 nm), όπως τα μόρια, οι νανοσωλήνες που ήδη διαθέτουν εγγενείς ηλεκτρικές λειτουργίες και που αναμένεται να μεγιστοποιήσουν τις επιδόσεις και να αυξήσουν ακόμη περισσότερο την ικανότητα του πυριτίου.

⁽¹⁾ EE C 44 της 15.2.2013, σ. 88; EE C 54 της 19.2.2011, σ. 58.

⁽²⁾ COM(2011) 808 final - «Ορίζοντας 2020»-Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας.

Όπως επισημάνθηκε ήδη στο σημείο 2.2, οι τομείς στους οποίους μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ηλεκτρονικά εξαρτήματα και συστήματα είναι ποικίλοι και επηρεάζουν σχεδόν κάθε διάσταση των βιομηχανικών και εμπορικών δραστηριοτήτων, όπως και κάθε πτυχή της προσωπικής μας ζωής. Ο κατάλογος αυτός είναι πλέον ανεξάντλητος.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίδεται στην κατάρτιση μιας πραγματικής βιομηχανικής στρατηγικής στον τομέα των ηλεκτρονικών, πράγμα το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για την ικανότητα καινοτομίας όλων των τομέων δραστηριότητας, για την ανταγωνιστικότητα και για το μέλλον της ηπείρου, εκφράζει δε την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή εκδηλώνει τη βούλησή της να καταστήσει τη στρατηγική αυτή κοινή κινητήρια δύναμη για τα κράτη μέλη προκειμένου να αποκτήσει η Ευρώπη βιομηχανική υπεροχή. Στην παγκόσμια αγορά των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής ο ανταγωνισμός είναι πολύ έντονος και τα κεφάλαια διοχετεύονται σε άλλες περιοχές εκτός Ευρώπης. Για την ανάκτηση της θέσης της στο παγκόσμιο προσκήνιο, η ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσει στα κράτη μέλη τις κατάλληλες συνθήκες για τις ενδιαφερόμενες βιομηχανίες.

4.3 Στην ανακοίνωση προτείνεται μια εξαιρετικά «ευρωκεντρική» στρατηγική, η οποία βασίζεται στην κάλυψη των κενών που εντοπίζονται στην αξιακή αλυσίδα της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής βιομηχανίας. Ωστόσο, οι αξιακές αλυσίδες της ηλεκτρονικής βιομηχανίας δεν είναι παγκόσμιες, αλλά περιφερειακές. Οι τρεις κυρίαρχοι παράγοντες είναι εν προκειμένω οι εξής: οι κορυφαίες εταιρείες, οι υπεργολάβι και οι «ηγέτες πλατφόρμας». Επιπλέον, πλήθος άλλων οντοτήτων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευρύτερη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένων των εμπόρων λογισμικού, των κατασκευαστών παραγωγικού εξοπλισμού, των διανομέων, καθώς και των παραγωγών γενικότερων συστατικών στοιχείων και υποσυστημάτων.

Η αξία που αποκτούν οι ισχυρότερες εταιρείες στις παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες –κορυφαίες εταιρείες που κατέχουν παγκόσμια σήματα και προμηθευτές συστατικών στοιχείων που διαθέτουν ισχυρές θέσεις ως «ηγέτες πλατφόρμας»– μπορεί να φτάσει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα. Στην ανακοίνωση δεν υποδεικνύεται ποια είναι τα σημεία στα οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εστιάσει τις προσπάθειές της ούτε αποσαφηνίζεται εάν και κατά πόσον οι φιλοδοξίες της εκτείνονται πέραν των γενικότερων συστατικών στοιχείων και υποσυστημάτων.

4.4 Για να προσελκυσθούν στον τομέα αυτόν τα απαραίτητα υψηλά κονδύλια χρηματοδότησης, η Επιτροπή επιθυμεί να ευνοηθούν οι συμπράξεις, οι συνεργασίες, οι συνδυασμένες δράσεις, και αναμένει τους ερευνητές και πρωτοπόρους του κλάδου της ηλεκτρονικής (AENEAS & CATRENE Board members, «Nanoelectronics beyond 2020» (Η νανοηλεκτρονική μετά το 2020)) να της παράσχουν τη συνδρομή τους προκειμένου να οριστικοποιηθεί στο τέλος του 2013 ο χάρτης πορείας της στρατηγικής.

4.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ισχυρή αυτή βούληση να σημειωθεί πρόοδος και εκτιμά ότι η στρατηγική πρέπει να τύχει ευρείας αποδοχής. Για τον τομέα αυτόν θα πρέπει να καταρτιστεί όχι απλώς μια ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική αλλά μια πραγματική «κοινή βιομηχανική πολιτική», η οποία θα παρέχει στους ερευνητές ένα παγκόσμιο πολιτικό όραμα τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Πρόκειται για έναν τομέα ζωτικής σημασίας για την επιβίωση της Ευρώπης. Στόχος είναι να επωφεληθεί ο κλάδος από τη δημιουργία κρίσιμης μάζας προκειμένου η έρευνα να μεταφραστεί αρχικά σε προϊόντα και έπειτα σε εμπορεύσιμα προϊόντα. Είναι συνεπώς απαραίτητο, αφενός να δημιουργηθούν βιομηχανικές προσδοκίες σε έναν ορίζοντα τουλάχιστον

πενταετούς διάρκειας, κατά το πρότυπο των ανταγωνιστικών εμπορικών επιχειρήσεων τρίτων χωρών, και αφετέρου να οικοδομηθούν γέφυρες με την κοινωνία των πολιτών.

Η αριστεία την οποία επιδεικνύουν οι εμπειρογνώμονες σχετίζεται με εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς και, από τον σχεδιασμό έως την πώληση του τελικού προϊόντος, οι πρωτοπόρες μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσιάζουν ελλείψεις όσον αφορά τα μέσα, τις δεξιότητες και την προβολή. Η ΕΕ έχει ανάγκη από στρατηγικές, προϊόντα και ηγετικές επιχειρήσεις. Το στοιχείο αυτό δεν έχει ληφθεί επαρκώς υπόψη στην ανακοίνωση.

4.6 Στις πρώτες τέσσερις κατηγορίες προϊόντων που παρουσιάζονται αναλυτικά στο σημείο 2.2, υπάρχει μόνο μία ευρωπαϊκή εταιρεία η οποία έχει αποκτήσει ηγετική θέση παγκοσμίως. Στους υπόλοιπους τομείς παρατηρείται σπουδαιότερη ευρωπαϊκή παρουσία, αλλά η Ευρώπη δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση σε κανέναν τομέα. Η ΕΟΚΕ λυπάται διότι η στρατηγική της Επιτροπής δεν χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά τους συγκεκριμένους φραγμούς αυτούς που παρεμποδίζουν την πρόσβαση στην παγκόσμια αξιακή αλυσίδα. Θεμελιώδες πρώτο βήμα θα μπορούσε να αποτελέσει ο επαναπατριsmός της επί συμβάσει παραγωγής διαφόρων προϊόντων (contract manufacturing).

4.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή θεωρεί επείγον ζήτημα την εντατικοποίηση και, κυρίως, τον συντονισμό όλων των προσπαθειών που καταβάλλονται στον τομέα αυτόν από τις δημόσιες αρχές ώστε οι εν λόγω τεχνολογίες να εξακολουθήσουν να αποτελούν ιδιοκτησία της ΕΕ ακόμα και αν διατίθενται σε ολόκληρο τον κόσμο.

4.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει θεμελιώδη σημασία η ενθάρρυνση τόσο των συνεργειών σε διασυνοριακό επίπεδο όσο και της ενεργοποίησης των κρατών μελών ως βάση συνεργατικής αλληλεπίδρασης. Η Ευρώπη μπορεί να αποτελέσει κάτι περισσότερο από το απλό άθροισμα των στοιχείων που την απαρτίζουν. Τα κράτη μέλη αυτά καθ' εαυτά διαθέτουν επαρκή στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας ώστε να είναι σε θέση να ασκήσουν παγκόσμια επίδραση. Το ζητούμενο έγκειται στη μεγαλύτερη ενεργοποίηση, σε συνδυασμό με οραματισμό και φιλοδοξίες εντός των εθνικών συνόρων, αφενός, και με διασυνοριακές συνέργειες, αφετέρου.

4.9 Ο συντονισμός θα πρέπει να είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωμένος προκειμένου να μην επεκταθεί ο κατακερματισμός που παρατηρείται μεταξύ των κρατών μελών σε περιφερειακό επίπεδο ή ακόμα και σε επίπεδο πανεπιστημίων (συμπλέγματα φορέων αριστείας). Πρέπει να διασφαλιστεί ότι η στρατηγική προσαρμόζεται στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του τομέα της μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής.

4.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι χρειάζεται να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ μιας στρατηγικής που στηρίζεται στη ζήτηση της αγοράς και μιας κοινής βιομηχανικής στρατηγικής. Η αγορά δεν μπορεί να αποτελεί τη μοναδική αναφορά (ανακοίνωση, παράγραφος 5.3 δεύτερο εδάφιο, παράρτημα, παράγραφος 4). Ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση, η ΕΕ δεν πρέπει να αγνοήσει τις ανακαλύψεις που βασίζονται στην αγορά.

4.11 Μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία και μια νέα στρατηγική για τα συστατικά στοιχεία και τα συστήματα ηλεκτρονικής, παρότι είναι καθόλα ευπρόσδεκτες, θα πρέπει να υπόκεινται στο άρθρο 3 της ΣΕΕ και στα άρθρα 9 και 11 της ΣΛΕΕ. Παρά την περιπλοκότητα όλων αυτών των παραγόντων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της ανάπτυξης των νανοτεχνολογιών και της ανάπτυξης μέσω των νανοτεχνολογιών.

4.11.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα δεδομένα που αφορούν τον αριθμό των θέσεων εργασίας του τομέα, την κατάρτιση, τα προσόντα και τις αποκτηθείσες δεξιότητες θα πρέπει να αναλυθούν και να προσδιοριστούν ποσοτικά. Οι θέσεις εργασίας επί του παρόντος αυξάνονται, αλλά διαπιστώνονται ελλείψεις όσον αφορά τις δεξιότητες. Η αναντιστοιχία που προκύπτει πρέπει να αντιμετωπιστεί. Για τον σκοπό αυτό, απαιτούνται υπολογίσιμες μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Ο τελικός στόχος είναι να συμβάλλουν οι πάντες στην εδραίωση της θέσης της ΕΕ στον τομέα των συστατικών στοιχείων και των συστημάτων ηλεκτρονικής. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αγνόησε τις ανωτέρω πτυχές στην ανακοίνωσή της, παρά το γεγονός ότι είχαν ληφθεί σε μεγάλο βαθμό υπόψη στο προηγούμενο κείμενό της το 2012 (COM(2012) 582 final), καθώς και για το γεγονός ότι δεν αναφέρει τα ποσά που προορίζονται για αυτές.

4.11.2 Οι ηλεκτρονικές συσκευές εντάσσονται στα προϊόντα που περιέχουν νανοσωματίδια, τα οποία έχουν τεθεί ήδη και θα τεθούν επίσης μελλοντικά στη διάθεση των καταναλωτών. Οι συσκευές αυτές περιλαμβάνονται κατ' ουσία στα συστατικά στοιχεία της υβριδικής μοριακής ηλεκτρονικής, στους ημιαγωγούς, στους νανοσωλήνες και στα νανοςύρματα ή εμπίπτουν στο πεδίο της προηγμένης μοριακής ηλεκτρονικής. Η νανοηλεκτρονική χαμηλής και εξαιρετικά χαμηλής τάσης αποτελούν σημαντικά αντικείμενα της έρευνας και της ανάπτυξης που τείνουν προς την εμφάνιση νέων κυκλωμάτων τα οποία λειτουργούν κοντά στο θεωρητικό όριο της κατανάλωσης ενέργειας ανά bit. Οι επιπτώσεις της φθοράς, της υποβάθμισης και του τέλους του κύκλου ζωής των νανοϋλικών που περιέχουν οι ηλεκτρονικές συσκευές –τόσο οι ήδη υφιστάμενες όσο και εκείνες που είτε βρίσκονται στο στάδιο της δοκιμής είτε θα εφευρευθούν στο μέλλον– χρήζουν συνεκτίμησης από την ΕΕ στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώντων οργανισμών, παρά το γεγονός ότι ο ισχύων ορισμός των νανοϋλικών –ο οποίος αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή– δεν συμπεριλαμβάνει την υγεία μεταξύ των προκλήσεων που τίθενται στον τομέα της μικρο- και νανοηλεκτρονικής. Στην προκειμένη περίπτωση, απαιτείται να εφαρμοστεί η αρχή της προφύλαξης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Μια πραγματική βιομηχανική στρατηγική

5.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κατάλληλη τη στρατηγική της Επιτροπής που αποσκοπεί στη γεφύρωση του χάσματος στην αξιακή αλυσίδα της παραγωγής και στην αναστροφή της τάσης με σκοπό την επανεγκατάσταση στην Ευρώπη των τμημάτων της αξιακής αλυσίδας των μικρο- και νανοηλεκτρονικών τεχνολογιών που ελλείπουν. Διερωτάται, ωστόσο, για τα αίτια της δεκαετούς στασιμότητας (που αναγνωρίζεται ρητώς στην παράγραφο 5.2 της ανακοίνωσης) όσον αφορά τους προϋπολογισμούς για την ευρωπαϊκή E&A&K, η οποία ωστόσο θεωρείται διεθνούς κύρους, στασιμότητα που εμπόδισε την Ένωση να καταλάβει πλήρως τη θέση της στις παγκόσμιες αγορές κατά την κρίσιμη χρονική στιγμή της έναρξης της ανάπτυξης της Κίνας. Μια ανάλυση τόσο των αιτίων αυτών όσο και της δυναμικής της παγκόσμιας αξιακής αλυσίδας που εξετάζεται στο 4ο τμήμα της παρούσας γνωμοδότησης θα παρείχε τη δυνατότητα να αποφευχθούν μελλοντικά σφάλματα και, για τον σκοπό αυτό, θα έπρεπε ενδεχομένως να αντληθούν διδάγματα από τις στρατηγικές άλλων περιοχών του κόσμου και να εξευρεθούν χρήσιμα κίνητρα για την επιστροφή ορισμένων τμημάτων της παραγωγής στην Ευρώπη.

5.1.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ανταγωνιστικότητα βάσει του κόστους της εργασίας εξόντωσε ολόκληρους τομείς (υφάσματα, υποδήματα, ελαστικά, μεταλλουργία κτλ.). Τις ίδιες επιπτώσεις

είχε και η επί συμβάσει παραγωγή (contract manufacturing) ηλεκτρονικών προϊόντων. Η στρατηγική στον τομέα της ηλεκτρονικής θα πρέπει να ενσωματώσει αυτά τα δεδομένα και να αποδεχθεί ως παραμέτρους των νέων μορφών ανταγωνιστικότητας τις δεξιότητες, την αριστεία και τη δημιουργία περισσότερων συμπλεγμάτων φορέων αριστείας, τη διάδοση των γνώσεων σε περισσότερες επιχειρήσεις, την εσωτερική ευελιξία κ.λπ.

5.1.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, πέραν της χρηματοδοτικής βοήθειας, η συντονισμένη προστασία από την ΕΕ θα μπορούσε να στηρίξει αυτές τις ΜΜΕ και τα εμπορικά τους σήματα. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η προστασία του εμπορικού απόρρητου, η καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και της κλοπής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας θα πρέπει να ενταχθούν στην υπό εξέταση στρατηγική.

Οι πολυμερείς ελεύθερες συναλλαγές ανοίγουν όλα τα σύνορα πέραν της συντονισμένης ρύθμισης που θα μπορούσε να επιβάλει ο ΠΟΕ. Η ΕΟΚΕ κρίνει επιθυμητό η στρατηγική που αποτελεί αντικείμενο της υπό εξέταση ανακοίνωσης να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο όλων των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών που βρίσκονται επί του παρόντος σε στάδιο διαπραγματεύσεως (Ιαπωνία, ΗΠΑ). Οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών, αντίθετα προς τη βούληση των ιδρυτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανοίγουν αγορές στις οποίες δεν ισχύουν εκ των προτέρων ίσοι κανόνες για τους εταίρους.

5.2 Η χρηματοδότηση

5.2.1 Για τη διατήρηση της παρουσίας τους στις αγορές, απαιτείται από τα κράτη μέλη τα οποία λυμαινεται η κρίση και μαστίζονται οι δημοσιονομικές περικοπές που ζητεί η ΕΕ, να προβούν σε επενδύσεις τις οποίες δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν. Η Επιτροπή ζητεί τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, η κρίση έχει εντείνει τη δυσκολία πρόσβασης των ΜΜΕ σε πιστώσεις, ιδίως των καινοτόμων ΜΜΕ, σε βαθμό που να ασφυκτιούν από τα χρέη τους στις τράπεζες.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δίνει επίσης έμφαση στη χρηματοδότησή τους και συμβάλλει στο να χαλαρώσει ο κλοιός.

5.2.3 Η δυνατότητα των δημόσιων φορέων συνεισφοράς να αναλάβουν δράση είναι περιορισμένη λόγω των ελλειμμάτων τους και των δημόσιων χρεών τους, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας. Τα μέσα ελέγχου που θα έχουν στη διάθεσή τους για την εξακρίβωση της δέσμευσης των επιχειρήσεων για τη διατήρηση και την επέκταση των δραστηριοτήτων τους όσον αφορά τον σχεδιασμό και την παραγωγή στην Ευρώπη (τέλος του σημείου 7.1 της ανακοίνωσης) δεν φαίνεται να έχουν αναπτυχθεί επαρκώς.

Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων και των επιδοτήσεων θα μπορούσε να καταστεί περισσότερο ευέλικτο προκειμένου:

1. να εξασφαλιστεί στις επιχειρήσεις του κλάδου μεγαλύτερη ευχέρεια ανταπόκρισης στη μελλοντική παγκόσμια αγορά·
2. να καθιερωθεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ του συνόλου των ερευνητών·
3. να διευκολυνθεί η δημιουργία νέων κέντρων αριστείας στις πόλεις που είναι έτοιμες να τα φιλοξενήσουν·
4. να αποτραπεί ενδοευρωπαϊκό ντάμπινγκ μέσω της εφαρμογής των κανόνων περί αλληλεγγύης·
5. να απλουστευθούν οι διαδικασίες και τα κριτήρια πρόσβασης στα κεφάλαια και να λάβουν σχετική ενημέρωση οι τράπεζες.

5.2.3.1 Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να διευκρινισθεί η σύνδεση με τα Διαρθρωτικά Ταμεία και με την ΕΤΕπ, ιδίως για τις χώρες της ΕΕ που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες, λόγω της σοβαρής χρηματοπιστωτικής κρίσης, όπου η εξαιρετικά σημαντική συρρίκνωση των δημόσιων δαπανών, σε συνδυασμό με το πάγωμα των ιδιωτικών επενδύσεων, έχει καταστήσει κάθε είδους βοήθεια ουτοπική, και όπου τα Διαρθρωτικά Ταμεία δεν αποτελούν πλέον τα απόλυτο θαύμα. Η ΕΟΚΕ συνιστά να μεριμνήσει η ΕΕ για την ενσωμάτωση των ενδιαφερόμενων ερευνητών από τις εν λόγω χώρες στα καλύτερα ευρωπαϊκά ερευνητικά κέντρα.

5.2.3.2 Όσον αφορά τα ιδιωτικά κεφάλαια, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι μπορούν να συνεισφέρουν, αλλά ότι είναι αμφίβολο το κατά πόσον μια μακροπρόθεσμη στρατηγική μπορεί να στηριχθεί σε μια τέτοια υπόθεση.

5.3 Ο συντονισμός

5.3.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τον ρόλο που προτίθεται να διαδραματίσει η ΕΕ για τον συντονισμό των δυνάμεων, καθώς και την επιλογή της Επιτροπής να χρησιμοποιήσει το άρθρο 187 της Συνθήκης και να δημιουργήσει μια κοινή επιχείρηση (νέα κοινή τεχνολογική πρωτοβουλία). Στην πραγματικότητα, η αγορά από μόνη της δεν διαδραματίζει κανένα «ρόλο», δεν διαθέτει πολιτική βούληση που να οδηγεί στην κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών.

5.3.2 Το επίπεδο της ΕΕ είναι το ενδεδειγμένο επίπεδο για την οργάνωση του εγκάρσιου χαρακτήρα, για την αποφυγή του πλεονασμού των ερευνών, την κινητοποίηση των αξιακών αλυσίδων και την εμπορική διάθεση των αποτελεσμάτων τους υπό τις καλύτερες συνθήκες. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα επίπεδα ανάπτυξης της έρευνας τα οποία διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου όχι μόνο να αξιοποιηθούν τα συμπλέγματα φορέων αριστείας αλλά και να καταστούν τα νέα κεφάλαια διαθέσιμα σε όλους. Εφόσον δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί το ίδιο επιχειρηματικό μοντέλο σε όλα τα επίπεδα, θα πρέπει να είναι δυνατή η παροχή ενίσχυσης και στις μικρές νεοσύστατες επιχειρήσεις.

5.3.3 Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ο στόχος της κάθετης ενσωμάτωσης των πληροφοριακών συστημάτων (παλαιότερο πρόγραμμα ARTEMIS) και της ναυπηγικής (παλαιότερη ΚΤΠ ENIAC) μέσω της οριζόντιας συνεργασίας επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, και μάλιστα σε επίπεδο διεθνικό, είναι φιλόδοξος. Η ΕΟΚΕ θα θεωρούσε χρήσιμη την παροχή διευκρινίσεων σχετικά τις ιδιαιτερότητες των περιοχών και των συμπλεγμάτων φορέων αριστείας, δεδομένου ότι η χροιά των ανακαλύψεων απαιτεί όλο και περισσότερο τη διεπιστημονικότητα για την κατανόηση των ιδιοτήτων των νανοσωματιδίων, καθώς και σχετικά με την προστασία των πληροφοριών που θα πρέπει να διαδοθούν και την προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που θα καταχωρισθούν.

5.4 Οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις

5.4.1 Δεν περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση. Η ανακοίνωση αποσκοπεί στην αποτελεσματικότητα, αλλά καμία δράση δεν μπορεί να αναληφθεί, ιδίως στον τομέα αυτόν, εάν δεν ληφθεί υπόψη το ανθρώπινο κεφάλαιο (άρθρο 3 παράγραφος 3 της ΣΕΕ, άρθρα 9 και 11 της ΣΛΕΕ).

5.4.1.1 Η απασχόληση

— Σύμφωνα με την Επιτροπή, στις επιχειρήσεις μικρο- και ναυπηγικής θα απασχοληθούν άμεσα 200 000 και έμμεσα 1 εκατομμύριο άτομα. Η ζήτηση δεξιοτήτων αυξάνεται συνεχώς.

— Στην άκρη της αξιακής αλυσίδας, οι επιχειρήσεις πρέπει να κατορθώσουν να μετατρέψουν τις επενδύσεις τους σε επιδόσεις (ποιότητας, οικονομικές, εμπορικές). Η ΕΕ είναι πρωτοπόρος στον τομέα της έρευνας παγκοσμίως και θα πρέπει να κατορθώσει να μεταφράσει την έρευνα σε θέσεις εργασίας.

— Είναι καιρός η ΕΕ να γενικεύσει το υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων που έχει επιτευχθεί σε εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς αναπτύσσοντας πληροφορίες, κατάρτιση, προσόντα κτλ.

— Η ΕΟΚΕ επιθυμεί η χρηματοδότηση των σχεδίων να μην πραγματοποιείται εις βάρος της προώθησης της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, και υπενθυμίζει ότι το άρτια καταρτισμένο, εξειδικευμένο και ορθώς αμειβόμενο εργατικό δυναμικό αποτελεί εγγύηση ποιότητας για το τελικό προϊόν.

5.4.1.2 Η κατάρτιση

— Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει στην Επιτροπή το περιεχόμενο της ανακοίνωσης της COM(2012) 582 final (κεφ. III-Δ). Το ανθρώπινο κεφάλαιο και οι δεξιότητες, καθώς και η πρόβλεψη των αναγκών είναι σήμερα περισσότερο απαραίτητες παρά ποτέ για την επιτυχία κάθε δράσης στον τομέα των συστατικών στοιχείων της μικρο- και ναυπηγικής λόγω του εξελικτικού τους χαρακτήρα. Η Επιτροπή έχει ήδη προβλέψει μια κλίμακα αντιστοιχιών προς όφελος της ενδοευρωπαϊκή κινητικότητας.

— Οι συνθήκες που επικρατούν στα κράτη μέλη όσον αφορά τη φορολογία, την εκπαίδευση, την πρόσβαση στα κεφάλαια και το κόστος της εργασίας είναι εντελώς διαφορετικές λόγω της έλλειψης εναρμόνισης. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την Επιτροπή όσον αφορά την εστίαση στις δεξιότητες. Καλεί την Επιτροπή να εφαρμόσει κάθε μέτρο για να διευκολυνθεί στην Ένωση η σύγκλιση της κατάρτισης, των προσόντων, της τεχνογνωσίας, των διπλωμάτων που απαιτούνται για την κάλυψη της αξιακής αλυσίδας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας μικροηλεκτρονικής και ναυπηγικής.

5.4.1.3 Η υγεία

5.4.1.3.1 Ο ΟΟΣΑ ορίζει τις ναυπηγικές ως τεχνολογίες που επιτρέπουν τον χειρισμό, τη μελέτη ή την αξιοποίηση πολύ μικρών δομών και συστημάτων (2009). Τα υλικά αυτά, είτε είναι φυσικά είτε αποτελούν προϊόν επεξεργασίας, είναι απαραίτητα για τις ναυπηγικές και τα διαχειρίζονται και τα αξιοποιούν οι άνθρωποι, πολίτες και εργαζόμενοι.

5.4.1.3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο σε μια ανακοίνωση που αποσκοπεί στο να καταστεί η ΕΕ παγκόσμιος παράγοντας του τομέα, να γνωστοποιηθούν οι απαιτούμενες προειδοποιήσεις και να επισημανθούν οι κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία, αλλά και να προβληθεί η αρχή της προφύλαξης, με στόχο να αποκομίσουν οφέλη οι πάντες και να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι όσο το δυνατόν περισσότερο προκειμένου να μην επαναληφθεί η περίπτωση του «αμιάντου». Ορισμένα από τα υφιστάμενα και τα μελλοντικά συστατικά στοιχεία των συστημάτων ναυπηγικής εισέρχονται στους πνεύμονες, στο αίμα, στον εγκέφαλο ή στον πλακούντα και έχουν σημαντική επιφάνεια αλληλεπίδρασης.

5.4.1.3.3 Εξάλλου, ο τομέας της υγείας χρησιμοποιεί τα συστήματα νανοηλεκτρονικής και συμβάλλει με τον τρόπο αυτόν στην ανάπτυξη της έρευνας: θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι αυτό συμβαίνει χάρη στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας τα οποία αποτελούν μια αγορά διεξόδου για την έρευνα, εφόσον η κρίση, η ανεργία, τα ελλείμματα τους επιτρέψουν να το πράξουν.

5.4.1.4 Η βιώσιμη ανάπτυξη

5.4.1.4.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη την οποία επιθυμεί η Επιτροπή (EE 2020, COM(2010) 2020 final) και εκτιμά ότι η ευρωπαϊκή στρατηγική για τα συστατικά στοιχεία και τα συστήματα μικροηλεκτρονικής και νανοηλεκτρονικής βρίσκονται στον πυρήνα του θέματος αυτού.

5.4.1.4.2 Στη στρατηγική αυτή θα πρέπει να ληφθεί εξ αρχής υπόψη ότι η βιομηχανία που επιδιώκουμε να αναπτύξουμε ήδη παράγει ειδικού τύπου απόβλητα και ότι θα παράγει ακόμα περισσότερα, ότι θα πρέπει ήδη από το στάδιο της έρευνας να προβλεφθεί η διαχείριση και η χρηματοδότηση του κύκλου ζωής των μικροϋλικών και νανοϋλικών και των συστημάτων που τα χρησιμοποιούν (βλέπε προσέγγιση από κάτω προς τα άνω), και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς δεν γνωρίζουμε ακόμα όλους τους

κινδύνους. Θα έπρεπε ενδεχομένως να προβλεφθεί η συμπλήρωση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας όσον αφορά τα υλικά αυτά ⁽³⁾.

5.4.1.4.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προτεινόμενη βιομηχανική στρατηγική μπορεί να αφομοιωθεί σε μια πολιτική μεγάλων έργων και ότι πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη.

5.4.1.5 Η διακυβέρνηση

Ορισμένα κράτη μέλη διοργάνωσαν συζητήσεις με τους πολίτες σχετικά με αυτή τη βιομηχανική επανάσταση. Στην άκρη της αξιακής αλυσίδας, η διακύβευση είναι να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών-καταναλωτών προκειμένου να αγοράζουν ευρωπαϊκά προϊόντα.

Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ συνιστά τη σύνδεση των ενδιαφερόμενων μερών και τη διεξαγωγή συζητήσεων σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων καθώς και για τον ορισμό της υπεύθυνης καινοτομίας. Ο συνυπολογισμός του συλλογικού συμφέροντος και των ευθυνών των φορέων, ο εντοπισμός των ζητημάτων και των συγκρούσεων συμφερόντων θα συμβάλει στην εξεύρεση λύσεων που θα είναι κοινωνικά αποδεκτές από τους πολίτες που έχουν γνώση των απαιτούμενων επενδύσεων και της στρατηγικής σημασίας του τομέα.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³⁾ COM(2011)169 final

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/112/EK και 2008/118/EK όσον αφορά τις γαλλικές εξόχως απόκεντρες περιοχές και ιδίως τη Μαγιότ»

[COM(2013) 577 final — 2013/0280 (CNS)]

(2014/C 67/37)

Στις 12 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 113 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε, να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/112/EK και 2008/118/EK όσον αφορά τις γαλλικές εξόχως απόκεντρες περιοχές και ιδίως τη Μαγιότ

(2013) 577 final — 2013/0280 (CNS).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 493η σύνοδο ολομέλειάς της, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), απεφάσισε, με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου όσον αφορά τη χρηματοδοτική ενίσχυση για ορισμένα κράτη μέλη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο»

[COM(2013) 560 final — 2013/0271 (COD)]

(2014/C 67/38)

Στις 10 Σεπτεμβρίου και στις 6 Σεπτεμβρίου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με τα άρθρα 177 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου όσον αφορά τη χρηματοδοτική ενίσχυση για ορισμένα κράτη μέλη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

COM(2013) 560 final — 2013/0271 (COD).

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η ΕΟΚΕ αποφάσισε με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές να καταρτίσει γνωμοδότηση με την οποία υιοθετεί τις εν λόγω προτάσεις.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των ανώτατων επιτρεπόμενων επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες — Σχέδιο που υποβλήθηκε προς γνωμοδότηση στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή βάσει του άρθρου 31 της Συνθήκης Ευρατόμ»

[COM(2013) 576 DRAFT]

(2014/C 67/39)

Στις 6 Αυγούστου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 40 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Πρόταση κανονισμού (EURATOM) του Συμβουλίου για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες (αναδιατύπωση)

COM(2013) 576 DRAFT.

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), αποφάσισε, με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για το άνοιγμα και τη διαχείριση αυτόνομων δασμολογικών ποσοτώσεων της Ένωσης όσον αφορά τις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων αλιείας στις Καναρίους Νήσους από το 2013 έως το 2020»

[COM(2013) 552 final — 2013/0266 CNS]

(2014/C 67/40)

Στις 16 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 349 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για το άνοιγμα και τη διαχείριση αυτόνομων δασμολογικών ποσοτώσεων της Ένωσης όσον αφορά τις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων αλιείας στις Καναρίους Νήσους από το 2014 έως το 2020

COM(2013) 552 final — 2013/0266 CNS.

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), αποφάσισε, με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

2014/C 67/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [COM(2013) 404 final — 2013/0185 (COD)] και «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ποσοτικοποίηση της ζημίας σε αγωγές αποζημίωσης που στηρίζονται σε παράβαση των άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [C(2013) 3440]	83
2014/C 67/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος Copernicus και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 911/2010» [COM(2013) 312 final — 2013/0164 (COD)]	88
2014/C 67/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα τέλη που καταβάλλονται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων φαρμακοεπαγρύπνησης όσον αφορά τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση» [COM(2013) 472 final — 2013/0222 (COD)]	92
2014/C 67/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις “από αρχής μέχρι τέλους” για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης» [COM(2013) 453 final]	96
2014/C 67/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διαθεσιμότητα του εξοπλισμού υπό πίεση στην αγορά (αναδιατύπωση)» [COM(2013) 471 final — 2013/0221 (COD)]	101
2014/C 67/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφόρων νομικών πράξεων οι οποίες προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο» [COM(2013) 451 final — 2013/0218 (COD)] και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσαρμογή στο άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας σειράς νομικών πράξεων στον τομέα της δικαιοσύνης που προβλέπουν τη χρήση της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο» [COM(2013) 452 final — 2013/0220 (COD)]	104
2014/C 67/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη» [COM(2013) 460 final — 2013/0229 (NLE)]	110
2014/C 67/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενισχυμένη συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ)» [COM(2013) 430 final — 2013/0202 (COD)]	116
2014/C 67/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης» [COM(2013) 690 final]	122

2014/C 67/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετάβαση προς έναν ανταγωνιστικότερο και αποδοτικότερο τομέα άμυνας και ασφάλειας» [COM(2013) 542 final]	125
2014/C 67/26	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακές τεχνολογίες και καινοτομία» [COM(2013) 253 final]	132
2014/C 67/27	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με προσανατολισμούς για τα διευρωπαϊκά δίκτυα τηλεπικοινωνιών και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1336/97/ΕΚ» [COM(2013) 329 final — 2011/0299 (COD)]	137
2014/C 67/28	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής “Γαλάζια Ζώνη, ενιαίος χώρος μεταφορών για τη ναυτιλία” » [COM(2013) 510 final]	141
2014/C 67/29	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Η διεθνής συμφωνία του 2015 για την κλιματική αλλαγή: Η διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής για το κλίμα μετά το 2020» [COM(2013) 167 final]	145
2014/C 67/30	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ» [COM(2013) 229 final]	150
2014/C 67/31	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Πράσινη Υποδομή (ΠΥ) – Ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ευρώπης» [COM(2013) 249 final]	153
2014/C 67/32	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 302/2009 του Συμβουλίου για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου αποκατάστασης του τόνου στον Ανατολικό Ατλαντικό και στη Μεσόγειο» [COM(2013) 250 final — 2013/0133 (COD)]	157
2014/C 67/33	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» [COM(2013) 216 final]	160

2014/C 67/34	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1069/2009, 1099/2009, 1107/2009, των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, [...] /2013 και των οδηγιών 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ, 2008/120/ΕΚ και 2009/128/ΕΚ (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)» [COM(2013) 265 final — 2013/0140 (COD)] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ» [COM(2013) 327 final — 2013/0169 (COD)]	166
2014/C 67/35	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και την επαλήθευση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τις θαλάσσιες μεταφορές και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013» [COM(2013) 480 final — 2013/0224 (COD)]	170
2014/C 67/36	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για συστατικά στοιχεία και συστήματα μικρο- και νανοηλεκτρονικής» [COM(2013) 298 final]	175
2014/C 67/37	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/112/ΕΚ και 2008/118/ΕΚ όσον αφορά τις γαλλικές εξόχως απόκεντρες περιοχές και ιδίως τη Μαγιότ» [COM(2013) 577 final — 2013/0280 (CNS)]	181
2014/C 67/38	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου όσον αφορά τη χρηματοδοτική ενίσχυση για ορισμένα κράτη μέλη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» [COM(2013) 560 final — 2013/0271 (COD)]	182
2014/C 67/39	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των ανώτατων επιτρεπόμενων επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες — Σχέδιο που υποβλήθηκε προς γνωμοδότηση στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή βάσει του άρθρου 31 της Συνθήκης Ευρατόμ» [COM(2013) 576 DRAFT]	183
2014/C 67/40	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για το άνοιγμα και τη διαχείριση αυτόνομων δασμολογικών ποσοστώσεων της Ένωσης όσον αφορά τις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων αλιείας στις Καναρίους Νήσους από το 2013 έως το 2020» [COM(2013) 552 final — 2013/0266 CNS]	184

Το EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις Συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL